

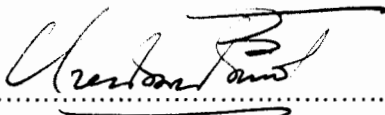
อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่น
: ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น

นางสาว วิภารัตน์ พันธุ์ฤทธิ์ดำ

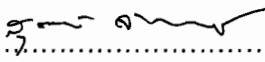
งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๒

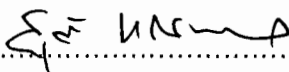
หัวข้อวิทยานิพนธ์ : อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย
: ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น
โดย : นางสาววิภาวรัตน์ พันธุ์ฤทธิ์ดำ
สาขาวิชา : สังคมวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว

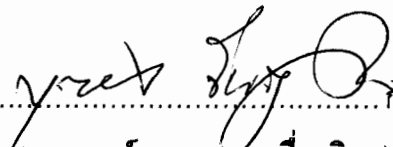
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ


..... คณะบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช)

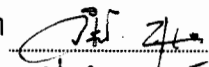
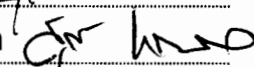

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว)


..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญpong ชื่นสุวิมล)

นางสาววิภารัตน์ พันธุ์ฤทธิ์ดำ : อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่อ
 อัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น. (FOREIGN
 CULTURAL INFLUENCE ON THAI ADOLESCENT IDENTITY : A CASE
 STUDY OF JAPANESE MUSIC) อ.ที่ปรึกษา : รศ. สุรัชย์ หวันแก้ว , จำนวน
 256 หน้า. ISBN 974-03-1252-7.

วัตถุประสงค์สำคัญของการศึกษานี้ เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการฟังดนตรีญี่ปุ่น
 ของวัยรุ่นไทยในฐานะที่เป็นกิจกรรมการบริโภคอย่างหนึ่ง รวมทั้งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง
 พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นกับกระบวนการอัตลักษณ์ของวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น
 โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผลการวิจัยพบว่า สื่อ และเพื่อนของวัยรุ่นมีอิทธิพลทำให้วัยรุ่นได้รู้จักดนตรีญี่ปุ่น
 เทคนิคการสร้างความสุนทรีย์ระทางดนตรีของเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน ทำให้วัยรุ่นเกิดจินตนาการ
 และเพลิดเพลินกับความรื่นรมย์ที่ได้รับ วัยรุ่นแสวงหาความบันเทิงนี้ได้ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์
 หนังสือนิตยสาร รวมทั้งอินเทอร์เน็ต พวกเขามีพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นใน 2 กระบวนการ
 คือ กระบวนการสร้างและแสวงหาความโดดเด่น กับกระบวนการเลียนแบบ วัยรุ่นแสดงออกถึง
 อัตลักษณ์ที่โดดเด่นไปจากเพื่อนกลุ่มอื่นๆที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่น ขณะเดียวกันอัตลักษณ์เหล่านั้น
 เกิดจากการเลียนแบบนักร้องดนตรีญี่ปุ่นที่พวกเขาฟัง แม้นดนตรีญี่ปุ่นจะเป็นเพียงวัฒนธรรมย่อย
 หนึ่งในสังคม แต่วัฒนธรรมของวัยรุ่นในสมัยปัจจุบันมักแสวงหาความแปลกใหม่ที่แตกต่างจาก
 วัฒนธรรมกระแสหลัก วัยรุ่นจึงฟังดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นวัฒนธรรมย่อยหนึ่งของสังคมในฐานะวัฒน
 ธรรมกระแสหลักของกลุ่ม พวกเขาได้แสดงออกถึงความเป็นตัวตน โดยการมาชุมนุมและทำ
 กิจกรรมร่วมกันในทุกๆวันหยุด และทุกปีวัยรุ่นจะร่วมกันจัดงานคอนเสิร์ตรวมคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น
 แสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มผ่านเรื่อนร่าง ด้วยการแต่งกายเลียนแบบนักร้องดนตรีญี่ปุ่นไป
 ร่วมงาน แสดงท่าทางเหมือนนักร้องที่ตนแต่งกายเลียนแบบ และสร้างภาษาเฉพาะที่เข้าใจกันใน
 กลุ่ม พฤติกรรมต่างๆที่แสดงออกเหล่านี้บ่งบอก "ความเป็นตัวตน" ของวัยรุ่น และความเป็นตัว
 ตนของวัยรุ่นก็เลื่อนไหลไปได้ตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

ภาควิชา	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	ลายมือชื่อนิสิต	
สาขาวิชา	สังคมวิทยา	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา	
ปีการศึกษา	2544	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	

4281177024 : MAJOR SOCIOLOGY

KEY WORD : IDENTITY / ADOLESCENT / JAPANESE MUSIC / BANGKOK

VIPARAT PANRITDAM : FOREIGN CULTURAL INFLUENCE ON THAI ADOLESCENT IDENTITY : A CASE STUDY OF JAPANESE MUSIC THESIS
ADVISOR : ASSOC. PROF.SURICHAJ WUN'GAEO, 256 pp. ISBN 974-03-1252-7

The thesis aims at understanding Thai adolescent's identity in relation to their consumption behavior of Japanese pop music. The method of studying is qualitative research with participant observation and in-depth interview.

The results show that media and peers play prominent role in influencing adolescents in encountering Japanese music. The music and the acoustic technology make adolescent fantasized and be happy. They access to the Japanese music through media such as radio, television, magazine and internet. Adolescent's listening behavior on Japanese music can be explained in to 2 process including distinction and imitation process. They represent their identity distinctively from their friends' who does not listen to Japanese music. At the same time, they imitated Japanese musician's identity. Although Japanese music represents a youth subculture in Thai society, Thai adolescents find Japanese music as the way in going beyond the dominant culture. Japanese music fan clubs struggle in situating their social and cultural location by assembling participate activity. In concert parties, Japanese music fan clubs show their collective identity through the uses of their bodies in dressing up and acting in a stylish way to enjoy the concert. In addition, they create their specific language which indicates adolescent's individual and collective identity, and the identity of adolescent has also flowed along with the social context.

Department Sociology and Anthropology Student ' s signature V. Pata
Field of Study Sociology Advisor ' s signature [Signature]
Academic Year 2001 Co-advisor ' s signature _____

กิตติกรรมประกาศ

ก้าวที่เริ่มต้น เส้นชัยแห่งความไฝ่ฝันดูไกลลิบลิบ ทางเดินที่มีหลายสาย ต่างคนต่างเลือกเดินในความไฝ่ฝันของตนเอง การทำวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้คือหนึ่งในความไฝ่ฝันที่จะแสวงหาความจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์สังคม ยิ่งก้าวเดินยิ่งรับรู้ว่าการเดินทางไม่ได้ปูพรมนุ่ม ผู้วิจัยต้องอดทนกับความเหน็ดเหนื่อย บางครั้งหาทางไม่เจอเนื่องจากเป็นนักเดินทางมือใหม่ หลายครั้งหลายคราวที่เกือบหลงทางสับสนกับทฤษฎีที่จะนำไปสู่ทางออกของการแก้ปัญหา ในที่สุดความไม่ยอมพ่ายแพ้ก็นำมาสู่จุดหมาย แต่โดยแท้จริงแล้วการมาถึงจุดหมายได้ก็ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดเวลาแห่งการทำวิจัยอาจารย์คอยชี้แนะไม่ให้ผู้วิจัยหลงทางช่วยบอกแนวทางที่ดีที่สุด แนะนำหนังสือดีๆ หลายครั้งที่ผู้วิจัยท้อแท้ คำพูดของอาจารย์ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจ แสงสว่างในความมืดเกิดขึ้นเสมอ ศาสตราจารย์ ดร. สุภางค์ จันทวานิช ได้สละเวลาอันมีค่ามาเป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ อาจารย์กรุณาช่วยชี้แนะเทคนิคและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ให้ผู้วิจัยได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งได้ช่วยเสนอแนะการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญยง ชื่นสุวิมล ที่กรุณามาเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ ทั้งยังช่วยชี้แนะข้อคิดที่ดีในการเขียนวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของทุกๆ ท่านไว้ ณ ที่นี้

เส้นทางที่ยาวไกล เดินคนเดียวอาจต้องหวั่นไหว ผู้วิจัยอาจต้องใช้เวลาที่ยาวนานกว่าจะเข้าถึงข้อมูลที่ไม่ค่อยคุ้นเคย เพื่อนที่ดีของผู้วิจัย คุณสุรสิทธิ์ ลีลาประชากุล ช่วยหาข้อมูลที่จะศึกษา อีกทั้งเป็นกำลังใจตลอดการทำวิทยานิพนธ์ คุณโอบนุมะ โยโกะ เพื่อนชาวญี่ปุ่นที่เป็นกำลังใจเสมอเช่นกัน คุณรัชนิวรรณ ศรีวิเศษ เพื่อนที่คอยช่วยจัดระบบการเขียนวิทยานิพนธ์พร้อมทั้งคอยกระตุ้นให้ผู้วิจัยเร่งทำวิทยานิพนธ์ บรรดาเพื่อนที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้ที่พึ่งพิงใจยามเหนื่อยล้า คุณอนงค์ กาญจนประภากุล พี่ที่ยืนเฝ้ามองและให้กำลังใจตั้งแต่เริ่มต้นทำวิทยานิพนธ์ คุณอลิสสา หนะสาเมาะ คุณปิยะวัฒน์ คงช่วย คุณชาญชัย ชัยสุขโกศล คุณจิรวรรณ บรรเทาทุกข์ เพื่อนๆ ที่คอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอ คุณกนกกรรัตน์ เลิศชูสกุล พี่อีกคนที่ช่วยแนะนำผู้วิจัยในเรื่องภาษาอังกฤษ คุณศยามล เจริญรัตน์ เพื่อนที่สู้เคียงบ่าเคียงไหล่กันมาตลอด เพื่อนสมัยมัธยม กลุ่มเพื่อนสมัยปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมทั้งเพื่อนๆ ชาวสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจให้เสมอ ผู้วิจัยไม่อาจศึกษางานชิ้นนี้สำเร็จได้ หากขาดน้องๆ วิทยาลัยผู้นิยมนตรียุโรป สยามสแควร์ศูนย์รวมความแปลกใหม่และเวทีอิสระเสรีสำหรับวัยรุ่น รวมทั้งเจ้าของร้านดนตรีญี่ปุ่นทุกคนที่ให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ และรู้จักสังคมในอีกมุมหนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ แหล่งสนับสนุนให้ทุนการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลแห่งความสำเร็จที่ออกมาเป็นรูปเล่มนี้ได้ ด้วยความช่วยเหลือของคุณพรสิน คารวุตม์ เพื่อนที่ช่วยจัดระบบข้อมูลภาพกราฟฟิกและการใช้งานคอมพิวเตอร์ ความไฝ่ฝันมาถึงแล้ว ผู้วิจัยสร้างฝัน แต่ที่ยิ่งใหญ่กว่านั้น คือผู้ที่สร้างและให้กำเนิด เลี้ยงดู เป็นกำลังใจ ให้ความรักความอบอุ่น อยู่เคียงข้างผู้วิจัยเสมอ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา นายมานิต พันธุ์ฤทธิ์คำ นางอารีย์ พันธุ์ฤทธิ์คำ ความดีใดๆ ที่ได้จากงานชิ้นนี้ขอมอบให้แก่บุคคลทุกท่านที่เอ่ยมาทั้งหมด

นางสาววิภารัตน์ พันธุ์ฤทธิ์คำ

เมษายน 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหानำในการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมวัยรุ่นและการแสดงอัตลักษณ์.....	9
แนวคิดเรื่องวิถีการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในยุคโลกาภิวัตน์.....	27
แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมการบริโภคดนตรีกับการแสดงอัตลักษณ์.....	42
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
สมมติฐานในการวิจัย.....	54
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	55
นิยามศัพท์.....	55
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
ระเบียบวิธีวิจัย.....	58
ลักษณะของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ.....	58
การเตรียมตัวก่อนเข้าสนามวิจัย.....	59
การเลือกสนามวิจัย.....	60
การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	61
วิธีการเก็บข้อมูล.....	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การนำเสนอข้อมูล.....	63
การวิเคราะห์และตีความข้อมูล.....	64
4. อุตสาหกรรมที่เลื่อนไหลในกระแสโลกภิวัตน์.....	65
แหล่งดนตรีญี่ปุ่น เมืองไทย.....	66
รู้จักดนตรีญี่ปุ่น.....	70
กลุ่มคนผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น.....	80
กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง.....	88
กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสอง.....	118
กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสาม.....	136
กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสี่.....	150
5. การวิเคราะห์และตีความข้อมูล.....	177
พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่น : พฤติกรรมการเลียนแบบที่โดดเด่น.....	179
วิเคราะห์และตีความพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่น.....	185
วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์และพฤติกรรม ความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่น.....	200
สรุปบทวิเคราะห์.....	208
6. บทสรุป.....	211
สรุปผลการวิจัย.....	211
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย.....	215
ข้อเสนอแนะต่อแนวคิดพิจารณาเชิงนโยบาย.....	216
รายการอ้างอิง.....	218
ภาคผนวก.....	226
ภาคผนวก ก. : แบบสัมภาษณ์.....	227
ภาคผนวก ข. : เด็กหญิงไทย (คลังโคล้เพลงญี่ปุ่น).....	231
ภาคผนวก ค. : ภาพประกอบการวิจัย.....	235

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ง. : ตัวอย่าง profile (เกี่ยวกับญี่ปุ่นและดนตรี).....	245
ภาคผนวก จ. : แผนผังแสดงที่ตั้งสยามสแควร์.....	248
ภาคผนวก ฉ. : แผนภาพแสดงร้านดนตรีญี่ปุ่นในสยามสแควร์.....	250
ภาคผนวก ช. : เด็กหญิง Yuki ..(บทความหลังการทำวิทยานิพนธ์).....	252
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	256

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงประวัติการเข้ามาของดนตรีญี่ปุ่นสู่วัยรุ่นไทย.....	79
ตารางที่ 2 แสดงลักษณะของวัยรุ่น (กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง).....	115
ตารางที่ 3 แสดงลักษณะของวัยรุ่น (กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสอง).....	134
ตารางที่ 4 แสดงลักษณะของวัยรุ่น (กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสาม).....	148
ตารางที่ 5 แสดงลักษณะของวัยรุ่น (กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสี่).....	165
ตารางที่ 6 แสดงเปรียบเทียบกิจกรรมที่เป็นผลสืบเนื่องจากการฟังดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่น.....	174

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และปัจเจกภาพในแนวคิดหลังสมัยใหม่.....	25
แผนภาพที่ 2 มิติของการวิเคราะห์ปรากฏการณ์เชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม.....	34
แผนภาพที่ 3 พื้นที่ระนาบต่างๆที่ซ้อนทับกันในระบบโลก.....	35
แผนภาพที่ 4 ระดับของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม.....	36
แผนภาพที่ 5 อัตลักษณ์ทางสังคมและอัตลักษณ์ปัจเจกในพลวัตทางวัฒนธรรม.....	37
แผนภาพที่ 6 แสดงการก่อรูปของกลุ่ม (กรณีศึกษากลุ่มนิคมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง).....	90
แผนภาพที่ 7 แสดงการก่อรูปของกลุ่ม (กรณีศึกษากลุ่มนิคมดนตรีญี่ปุ่นสอง).....	118
แผนภาพที่ 8 แสดงการก่อรูปของกลุ่ม (กรณีศึกษากลุ่มนิคมดนตรีญี่ปุ่นสาม).....	136
แผนภาพที่ 9 แสดงการก่อรูปของกลุ่ม (กรณีศึกษากลุ่มนิคมดนตรีญี่ปุ่นสี่).....	151
แผนภาพที่ 10 แสดงกระบวนการบริโภคนิคมดนตรีญี่ปุ่น.....	184
แผนภาพที่ 10 แสดงบริบททางสังคมที่เป็นสื่อ นำวัยรุ่นให้รู้จักดนตรีญี่ปุ่น.....	185
แผนภาพที่ 12 แสดงวิถีของคนนิคมสมัยนิยม.....	188
แผนภาพที่ 13 แสดงกระบวนการอัตลักษณ์ความเป็นคนนิคมดนตรีญี่ปุ่น.....	200
แผนภาพที่ 14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกับโครงสร้างสังคมโลกาภิวัตน์.....	203
แผนภาพที่ 15 แสดงระดับของอัตลักษณ์.....	206

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในประเทศต่างๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษาและวัฒนธรรม การพัฒนาอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้งของระบบการให้ข้อมูลข่าวสารได้ ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เริ่มต้นขึ้นในประเทศใดประเทศหนึ่งสามารถแพร่กระจาย (diffusion) ไปสู่ประเทศอื่นๆ ได้รวดเร็วจนเรียกกันได้ว่าเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร (information age) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้มนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใด ประเทศใด หรือแห่งหนใดในโลกสามารถติดต่อกันได้อย่างใกล้ชิดในระยะเวลาสั้นๆ ความสัมพันธ์ติดต่อเชื่อมโยงระหว่างกันในด้านต่างๆ ของมนุษยชนในโลกจึงไม่มีพรมแดนกีดกันอีกต่อไป ดังที่เรียกกันว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) สภาพของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคปัจจุบันที่มีลักษณะไร้พรมแดนเช่นนี้ทำให้ "รัฐ" ไม่สามารถควบคุมเศรษฐกิจการค้า การเงินและข่าวสารในพื้นที่อาณาของตนได้อย่างเด็ดขาดเหมือนแต่ก่อนแล้ว

ประเทศไทยก็เป็นสังคมหนึ่งที่ได้รับผลกระทบนี้ด้วย ประเทศไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยปกติแล้วสังคมกำลังพัฒนามักจะรับเอาความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและวัฒนธรรมของสังคมที่เจริญแล้วมาใช้ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม แบบแผนของความประพฤติปฏิบัติ ทศนคติ ค่านิยม ตลอดจนความคิดเห็นต่างๆ ของประชาชน สังคมไทยจะไม่อยู่ในสภาพเดิมอีกต่อไปแล้ว ภาพของคนต่างชาติจะเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในสังคมไทย การท่องเที่ยว การค้า และการเมือง (tour trade and television) จะทำให้คนไทยเป็นคนและโลกที่แปลกและแตกต่างออกไป (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2538) โดยเฉพาะวัยรุ่นจะเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งและละเอียดอ่อนในความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตเดิมๆ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม เป็นวัยที่ยอมรับสิ่งใหม่ได้รวดเร็วและมากกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมวัยรุ่น (Youth Culture) มีลักษณะแตกต่างจากวัฒนธรรมของกลุ่มสังคมในวัยอื่นมาก อันเนื่องมาจากหลายปัจจัย ตามธรรมชาติของวัยรุ่น มีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นลักษณะใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ ช่วงเวลาที่เป็นวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับการบีบบังคับหรือความกดดันด้านจิตใจและความสับสนวุ่นวายในการดำเนินชีวิต ซึ่งคนวัยรุ่น

จำเป็นต้องดำเนินชีวิตอยู่เยี่ยง "Marginal man" (เลริน ปุณณะหิตานนท์, 2524) นั่นก็คือ สถานภาพทางสังคมของเขาค่อนข้างจะคลุมเครือ ทั้งนี้สังคมไม่ได้ถือว่าเขาเป็นผู้ใหญ่ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ถือว่าเขาเป็นเด็ก ไม่ได้รับอนุญาตให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นสับสนในบทบาทที่พวกเขาต้องแสดง พวกเขาต้องการแสดงให้คนอื่นเห็นว่าพวกเขาโตเป็นผู้ใหญ่ แต่ก็ไม่สามารถทำได้ดีเท่าผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นขาดความมั่นคงในจิตใจ วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการหาความมั่นคงให้กับจิตใจของตนเอง เป็นวัยที่ต้องการการยอมรับจากคนรอบข้างโดยเฉพาะเพื่อนในรุ่นราวคราวเดียวกัน วัยรุ่นในกลุ่มเดียวกันจึงมักจะทำอะไรที่คล้ายๆกันเพื่อแสดงความเป็นพวกเดียวกันของคนในกลุ่ม ขณะเดียวกันก็พยายามทำให้ตนเองแปลกและแตกต่างไปจากกลุ่มอื่นเพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจ การยอมรับ ดังนั้นการเลียนแบบวัฒนธรรมจากต่างประเทศจึงเป็นเรื่องปกติสำหรับวัยรุ่น เพราะเมื่อพวกเขาปรับตัววัฒนธรรมต่างประเทศเหล่านั้นมาแล้วจะทำให้พวกเขาดูโดดเด่นไปจากคนอื่น เป็นการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของวัยรุ่น

การรับวัฒนธรรมต่างประเทศของวัยรุ่นส่วนหนึ่งมาจากพัฒนาการของวัยรุ่นทั้งทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ กับอีกส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่วัยรุ่นเหล่านั้นอาศัยอยู่ เมื่อเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า การติดต่อสื่อสารมีความทันสมัย วัยรุ่นก็สามารถรับรู้และเรียนรู้วัฒนธรรมต่างประเทศได้เร็วขึ้น วัยรุ่นเหล่านี้กำลังเป็นกลุ่มที่แสวงหาเอกลักษณ์เกี่ยวกับตนเองใหม่ ความสำนึกในอัตลักษณ์ในหมู่พวกเขาอาจจะไม่ได้อยู่ในรูปแบบความคาดหวังของผู้ใหญ่หรือทางการ เพราะพวกเขา กำลังใช้ชีวิตอยู่ในระบบสังคมและวัฒนธรรมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

การเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมของวัยรุ่นในปัจจุบันที่เห็นได้เด่นชัด คือ วัยรุ่นในปัจจุบันกำลังดำเนินชีวิตภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยม มีการลอกเลียนวัฒนธรรมการบริโภคของชาวต่างประเทศ เช่น การใช้สินค้าต่างประเทศ การไปเดินห้างสรรพสินค้า การรับประทานอาหาร ทั้งอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ดและอาหารตามร้านทั่วไป การดูภาพยนตร์และฟังเพลงต่างประเทศ

วัฒนธรรมต่างประเทศที่แพร่กระจายเข้ามาและมีอิทธิพลให้วัยรุ่นคล้อยตามวัฒนธรรมนั้นมีทั้งวัฒนธรรมจากตะวันตกและวัฒนธรรมจากประเทศในเอเชียด้วยกัน วัยรุ่นสมัยก่อนมักชอบเลียนแบบวัยรุ่นตะวันตกมาก แต่ในปัจจุบันเริ่มมีกระแสของวัฒนธรรมญี่ปุ่นให้วัยรุ่นไทยคล้อยตามและเกิดการเลียนแบบมากขึ้น ตั้งแต่ แฟชั่นการแต่งกาย ทรงผมที่มีการเลียนแบบวัยรุ่นญี่ปุ่น การซื้อของใช้ อุปกรณ์การเรียนที่มียี่ห้อ หรือสัญลักษณ์แสดงความเป็นญี่ปุ่น การฟังดนตรีญี่ปุ่น อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น หรือการรับประทานอาหารญี่ปุ่น

พฤติกรรมและความนิยมดนตรีญี่ปุ่นเป็นส่วนหนึ่งของการรับวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่วัยรุ่นไทยรับมาเป็นวัฒนธรรมของตน เป็นกรณีของการรับวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษามากเป็นพิเศษ เนื่องจากวัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นมีความโดดเด่นไปจากวัฒนธรรมญี่ปุ่นอื่นๆ อีกหลายๆวัฒนธรรม ขณะที่วัยรุ่นไทยเกือบทั้งประเทศยอมรับวัฒนธรรมญี่ปุ่นอื่นๆ แต่ดนตรีญี่ปุ่นแม้จะเริ่มได้รับความสนใจจากวัยรุ่นไทยมาแล้วตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2528 แต่กลับได้รับความนิยมจากวัยรุ่นไทยเพียงเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ด้วยเหตุผลเพราะในช่วงนั้นดนตรีญี่ปุ่นหาฟังได้ยากมาก แหล่งจำหน่ายเทปดนตรีญี่ปุ่นมีน้อย แหล่งข้อมูลดนตรีญี่ปุ่นมีน้อย ที่สำคัญราคาเทปดนตรีญี่ปุ่นก็ค่อนข้างสูง กลุ่มผู้ฟังจึงเป็นผู้ที่ค่อนข้างมีทุนทรัพย์และมีความสนใจจริงๆ แต่หลังจากที่โจ-มณฑาณี ตันติสุข แนะนำเพลงของนักร้องญี่ปุ่นวง X-Japan เข้ามาเผยแพร่ในคลื่นวิทยุเมืองไทย FM 96.0 "International Radio" (สุรสิทธิ์ ลีลาประชากุล. สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2543) ความโดดเด่นของอัตลักษณ์ของนักร้องญี่ปุ่นและความโดดเด่นของ melody เพลงญี่ปุ่น ทำให้อัตราความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

ความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นไทย เป็นการแสดงอัตลักษณ์ของตนเองหรือการแสดงให้เห็นให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองมีลักษณะอย่างไร และเป็นการรับเอาอัตลักษณ์ของผู้อื่นมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับตนเอง เช่น การเลือกนิยมนักร้องญี่ปุ่นในศิลปินที่ตนชื่นชอบ การหัดร้องเพลงที่ตนชื่นชอบ มีพฤติกรรมเลียนแบบนักร้องที่ชื่นชอบ จับกลุ่มกับเพื่อนที่ชอบดนตรีญี่ปุ่นด้วยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะต่างๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงพิจารณาว่าพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นเป็นการแสดงวัฒนธรรมประชานิยมในอีกรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างไปจากดนตรีของตะวันตกหรือดนตรีของไทย และไม่น่าแปลกใจที่วัยรุ่นจะเลือกที่จะนิยมนักร้องญี่ปุ่น

เมื่ออัตลักษณ์เป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของคนแต่ละคนจากพฤติกรรมและการกระทำของบุคคลนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งที่ประเด็นว่า พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นในฐานะเป็นกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งของวัยรุ่นไทยนั้นมีความสัมพันธ์กับกระบวนการแสดงอัตลักษณ์ของเขาอย่างไร ด้วยการมองว่าการนิยมนักร้องญี่ปุ่นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม จึงน่าจะมีผลสืบเนื่องต่ออัตลักษณ์ หรือความเป็นตัวตนของคนเหล่านั้น อันเป็นประเด็นใหญ่ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีแนวโน้มเป็นอัตลักษณ์ทางสังคมที่เกิดจากการนิยมนักร้องแบบเดียวกัน โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาอัตลักษณ์ของกลุ่มวัยรุ่นที่มีความนิยมดนตรีญี่ปุ่นและมีกลุ่มเพื่อนที่นิยมนักร้องญี่ปุ่นด้วยกันเพื่อดูปฏิสัมพันธ์ของเพื่อนในกลุ่มรวมทั้งดูสภาพแวดล้อมรอบๆตัวที่มีต่อความนิยมดนตรีญี่ปุ่น การศึกษาอัตลักษณ์ของวัยรุ่นทำให้เราเข้าใจการมองตนเองของวัยรุ่น เข้าใจว่าวัยรุ่นรู้สึกอย่างไรกับการกระทำของตนเอง วัยรุ่นรู้สึกอย่างไรต่อผู้อื่นที่มองวัยรุ่น จะช่วยให้เราเข้าใจวัยรุ่นในฐานะที่เขาเป็นสมาชิกของสังคม และสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของสังคมที่มีต่อวัยรุ่น อิทธิพลของดนตรีญี่ปุ่นอันเป็นวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่อวิถีชีวิตและ

ความรู้สึกนึกคิดของพวกเขาได้มากขึ้น ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงสังคมในโลก โลกาภิวัตน์ มีกลไกสำคัญอย่างใดบ้างที่เกี่ยวข้องและเอื้อให้วัยรุ่นกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นอย่างสมบูรณ์ การเข้าใจวัยรุ่นอย่างที่วัยรุ่นเป็น เป็นช่องทางที่ควรค่าสูงในการใส่ใจศึกษา เพราะจะช่วยลด ปัญหาของวัยรุ่น ช่วยลดช่องว่างความไม่เข้าใจระหว่างวัยรุ่นกับคนกลุ่มอื่นได้

ปัญหานำในการวิจัย

การปลดปล่อยข้อสงสัยจากประเด็นความนิยมดนตรีญี่ปุ่นว่ามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทยอย่างไรนั้น ผู้วิจัยได้ตั้งปัญหานำในการวิจัยครั้งนี้ คือ “พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นนั้นมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของพวกเขาอย่างไร” โดยจะศึกษาถึงพัฒนาการของกระบวนการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ตั้งแต่ก่อนเริ่มสนใจดนตรีญี่ปุ่น อันเป็นการศึกษาถึงลักษณะทั่วไปของประสบการณ์ ภาวะเงื่อนไขสำคัญๆที่เกิดขึ้นในลำดับชีวิต และแบบแผนของพฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีอิทธิพลผลักดันวัยรุ่นเข้าสู่การกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นในปัจจุบัน และจะมีการหาคำตอบจากลักษณะของคำถามนำในการวิจัยในประเด็นใหญ่ 3 ประเด็นดังนี้

1. ลักษณะพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นเป็นอย่างไร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งกิจกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นออกเป็น 2 ช่วงระยะ คือ ช่วงระยะการกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น และช่วงระยะเมื่อเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว

1.1 พฤติกรรมที่เกิดในช่วงระยะการกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น ช่วงระยะนี้หมายถึง การศึกษากิจกรรมต่างๆของวัยรุ่นก่อนเริ่มมีความสนใจดนตรีญี่ปุ่น การเริ่มสนใจดนตรีญี่ปุ่น จนกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น ประกอบด้วยลักษณะการหาคำตอบจากประเด็นต่างๆดังต่อไปนี้

- 1.1.1 ลักษณะของกลุ่มเพื่อนก่อนเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น
- 1.1.2 กิจกรรมยามว่างที่ทำเป็นประจำก่อนเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น
- 1.1.3 สาเหตุที่เป็นแรงจูงใจให้เป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น
- 1.1.4 แหล่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นสะพานเชื่อมวัยรุ่นสู่ดนตรีญี่ปุ่น
- 1.1.5 วัตถุประสงค์และความคาดหวังที่จะได้รับจากการฟังดนตรีญี่ปุ่น

1.2 พฤติกรรมที่เกิดในช่วงระยะเมื่อเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว ช่วงระยะนี้หมายถึง การศึกษากิจกรรมต่างๆในการฟังดนตรีญี่ปุ่น ตั้งแต่เริ่มไปซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นจนกระทั่งขณะที่ฟังดนตรีญี่ปุ่น ผู้ที่ฟังดนตรีญี่ปุ่นมีการกระทำใดๆเกิดขึ้นภายหลังจากฟังดนตรีบ้าง รวมถึงความรู้สึกที่ผู้ฟังมีต่อดนตรีญี่ปุ่นและความพึงพอใจที่ได้รับภายหลังจากฟังดนตรีแล้วว่าเป็นไปตามลักษณะวัตถุประสงค์และความคาดหวังที่มีตั้งก่อนการฟังดนตรีญี่ปุ่นหรือไม่ อย่างไร เมื่อวัยรุ่นได้มีการฟังดนตรีญี่ปุ่นแล้ว พวกเขาได้รับอะไรจากการฟังดนตรีญี่ปุ่นบ้าง และก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงกับตัวเขาอย่างไร โดยพิจารณาจากประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

- 2.1.1 ขั้นตอนการซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่น ได้แก่ การศึกษาถึงสถานที่ซื้อ การจ่ายเงิน
- 2.1.2 ลักษณะการฟังดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นเป็นอย่างไร เป็นการศึกษาพฤติกรรมการฟังดนตรีญี่ปุ่น ได้แก่ การเลือกเพลง เลือกนักร้อง ประเภทและลักษณะของเพลง
- 2.1.3 ขอบเขตของการฟังดนตรีญี่ปุ่น สถานที่ฟังดนตรีญี่ปุ่น ผู้ร่วมฟังด้วย
- 2.1.4 ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยกัน
- 2.1.5 สืบเนื่องจากการฟังดนตรีญี่ปุ่น มีกิจกรรมใดๆที่วัยรุ่นมีการกระทำต่อไปหรือไม่

2. ลักษณะของวัยรุ่นที่วิจัย และความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่ปรากฏในการวิจัยกับพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่น

ความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ของวัยรุ่นอย่างไร นั้น ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะของคำถามในการวิจัยในเรื่องของอัตลักษณ์ เป็น 3 ประเด็น คือ

- 2.1 ลักษณะของวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นเป็นอย่างไร ได้แก่การศึกษาในประเด็นดังนี้
- 2.1.1 ที่มา สภาพภูมิหลังของเขาเป็นอย่างไร
- 2.2 อัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่พบเป็นอย่างไร ได้แก่ การศึกษาในประเด็นดังนี้
- 2.2.1 ลักษณะการมองตัวตนและการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น
- 2.2.2 กรณีศึกษาวัยรุ่นผู้ให้ข้อมูลมีลักษณะอัตลักษณ์ที่ปรากฏเด่นชัดในด้านใดบ้าง
- 2.3 วัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นมีการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางสังคมของเขาอย่างไร มีความแตกต่างจากอัตลักษณ์เดิมของเขาหรือไม่

3. ลักษณะของวัฒนธรรมและสังคมวัยรุ่นที่พวกเขาเกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงลักษณะทางวัฒนธรรมและสังคมที่วัยรุ่นสัมผัสในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาจากประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

- 3.1 กิจกรรมที่วัยรุ่นเข้าร่วมในสถานศึกษา
- 3.2 กลุ่มสโมสรทางสังคมที่วัยรุ่นเข้าร่วม
- 3.3 สถานที่พักผ่อน ช้อปปิ้งที่วัยรุ่นไปเป็นประจำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ความคาดหวังที่จะได้รับหลังจากการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น” แล้วนั้นมีดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นไทยในฐานะที่เป็นกิจกรรมการบริโภค
2. เพื่อศึกษาว่าพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นมีความเกี่ยวข้องกับความสำคัญอัตลักษณ์อย่างไร
3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนสำคัญอัตลักษณ์ของวัยรุ่นตามพลวัตวัฒนธรรมในบริบทโลกาภิวัตน์

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การหาคำตอบของประเด็นการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น” ในครั้งนี้มีความรัดกุมและตรงประเด็นมากที่สุด ผู้วิจัยจำกัดขอบเขตของการวิจัยโดยพิจารณาจากความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของกลุ่มวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาถึงระดับมหาวิทยาลัย โดยพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในการนิยมดนตรีญี่ปุ่น ร่วมกับเก็บข้อมูลเรื่องอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่ปรากฏในการวิจัยซึ่งมีขอบเขตตั้งแต่ ลักษณะการมองตัวตนตั้งแต่แรกของตัวเอง การมองตนเองเปรียบเทียบกับผู้อื่น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ในด้านต่างๆ ลักษณะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลว่ามีที่มาและความสัมพันธ์อย่างไร ผู้วิจัยใช้วิธีการหาข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในร้านดนตรีญี่ปุ่นที่กลุ่มกรณีศึกษามานั่งฟังดนตรีและเลือกซื้อเทปเป็นประจำ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับผู้ที่อยู่ในวงการดนตรีญี่ปุ่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นตามประเด็นคำถามที่ตั้งไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (socio cultural change) รูปแบบการดำเนินชีวิต (life style) ของวัยรุ่นไทย ซึ่งได้รับผลกระทบจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

2. เป็นการกระตุ้นให้ตระหนักถึงความเป็นจริงในปัจจุบันว่าวัฒนธรรมญี่ปุ่นได้เข้าครอบครองใจเด็กวัยรุ่นไทยมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้มีการให้ความสนใจ เอาใจใส่ต่อวัยรุ่นให้มากยิ่งขึ้น

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น" ได้นำแนวคิดที่จะนำไปสู่การเล็งเห็นที่มาของปัญหาและเป็นกรอบแนวคิดในการนำเสนอแนะวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

- 1.แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมวัยรุ่นและการแสดงอัตลักษณ์
- 2.แนวคิดเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในยุคโลกาภิวัตน์
- 3.แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมการบริโภคดนตรีกับการแสดงอัตลักษณ์

1. แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมวัยรุ่นและการแสดงอัตลักษณ์

ในปัจจุบันที่เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารมีความก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว สื่อมวลชนถือได้ว่ามีบทบาทอย่างมาก ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ทั้งต่อชีวิตผู้คน ต่อสถาบัน สังคม และต่อสังคมทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทที่สื่อเป็นตัวกลางสื่อสารวัฒนธรรม

กาญจนา แก้วเทพ (2539) กล่าวถึงบทบาทดังกล่าวของสื่อมวลชนว่า สื่อมวลชนได้สอดแทรกตัวเองเข้าไปเป็นยาตำในทุกกิจการ ในทุกซอกทุกมุมของสังคม อย่างที่เรียกว่า แทบจะไม่มีบุคคลใด ไม่มีหลืบซอกใดของสังคมที่จะหลุดรอดไปจากการปฏิบัติการของสื่อมวลชน ทั้งนี้ ย่อมหมายความว่าสื่อมวลชนได้เพิ่มอิทธิพลต่อสังคมขึ้นมาด้วย โดยเฉพาะในมิติของวัฒนธรรม ยิ่งสังคมมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้นสื่อก็จะยิ่งมีบทบาทในฐานะเป็นตัวกลั่นวัฒนธรรมที่สำคัญมากขึ้นเป็นเงาตามตัว นักวิชาการที่สนใจศึกษาเรื่องนี้ ได้ขนานนามวัฒนธรรมที่กำลังมีอยู่ในโลกสมัยใหม่นี้ว่า "วัฒนธรรมแบบมีสื่อเป็นตัวกลาง" และวัฒนธรรมของสื่อมวลชนนั้นเป็นวัฒนธรรมของชนชั้นกลางเป็นหลัก

วัฒนธรรมเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ที่อยู่ใกล้เคียงกันในสังคมเดียวกันทำความตกลงกันว่า จะยึดระบบไหนดี พฤติกรรมใดบ้างที่จะถือเป็นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ และมีความหมายอย่างไร แนวความคิดใดจึงเหมาะสม ข้อตกลงเหล่านี้คือการกำหนดความหมายให้กับสิ่งต่างๆ ในสังคม เพื่อว่าสมาชิกของสังคมจะได้เข้าใจตรงกันและยึดระบบเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่ง เราอาจเรียกระบบที่สมาชิกในสังคมได้ตกลงกันแล้วว่า ระบบสัญลักษณ์ ดังนั้น วัฒนธรรมก็คือระบบ

สัญลักษณ์ในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้น เมื่อสร้างขึ้นมาแล้ว จึงสอนให้คนรุ่นหลังๆ ได้เรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติ วัฒนธรรมจึงต้องมีการเรียนรู้และมีการถ่ายทอด เมื่อมนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมมนุษย์ก็รู้ว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ ฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมจึงเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมาก นอกจากนั้น คุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่งของวัฒนธรรมก็คือ ต้องมีการดัดแปลง (Adaptive) ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมแต่ละอย่างถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาในบริบทของยุคสมัยหนึ่งๆ ดังนั้น เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป วัฒนธรรมก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตัวเองใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ หากวัฒนธรรมนั้นมีความสามารถปรับตัวได้ก็จะสามารถยืดอายุต่อไปได้ แต่หากเกินขีดความสามารถที่จะปรับตัวได้ ก็คงต้องสูญสลายไปเช่นเดียวกับการสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตอื่นๆ (กาญจนา แก้วเทพ, 2544)

สำหรับนักวัฒนธรรมศึกษารุ่นใหม่คือ Pierre Bourdier (1973) (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2544) ใช้คำว่า "Habitus" ซึ่งหมายถึงระบบของการมีแนวโน้มและหลักการจัดกิจกรรม/การกระทำของคนในแต่ละวัฒนธรรมที่ได้เรียนรู้มาจากสังคม (a system of acquired dispositions and an organizing principle of action) และเราสามารถศึกษา Habitus ของคนในแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมได้โดยดูจากวิถีชีวิตประจำวันของพวกเขา (life-style)

ในวัฒนธรรมหนึ่งสามารถแบ่งได้เป็นวัฒนธรรมย่อยต่างๆ (subculture) ได้อีก เช่น วัฒนธรรมย่อยเฉพาะท้องถิ่น เชื้อชาติ กลุ่มวิชาชีพ รวมทั้งการแบ่งวัฒนธรรมย่อยตามวัย ได้แก่ วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ วัยชรา ซึ่งแต่ละวัฒนธรรมก็ย่อมจะมีแนวคิด พฤติกรรมที่เป็นแบบแผนของระบบสัญลักษณ์เป็นของตัวเอง

1.1 วัฒนธรรมวัยรุ่นในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมย่อยในสังคม

Coleman (1980 อ้างใน Barbara, 1986 : 109 - 110) มองว่า การกระทำของวัยรุ่นเป็นการกระทำที่แตกต่างจากระบบค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานในวัฒนธรรมกระแสหลัก กลุ่มวัยรุ่นจะมีมาตรฐานของกลุ่มที่ไม่เหมือนกับวัฒนธรรมหลัก Dunphy (1980 อ้างใน Barbara, 1986 : 110) มองว่า ผู้ใหญ่ไม่สามารถควบคุมวัฒนธรรมวัยรุ่นได้สำเร็จ แม้แต่ในประเทศที่มีการควบคุมเรื่องวัฒนธรรมอย่างเข้มข้นในประเทศรัสเซียและประเทศจีน วัยรุ่นก็ยังเป็นอิสระจากค่านิยมหลักของสังคม

ตัวอย่างของวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นในช่วงปี 1960s และ 1970s เกิดมีวัฒนธรรม "ฮิปปี" ซึ่งค่านิยมและอุดมคติที่พวกเขาแสดงออกมาแตกต่างอย่างชัดเจนจากพ่อแม่ของพวกเขา (Barbara, 1986 : 110)

เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นจะพบว่าเป็นการรวมกลุ่มเพื่อนในรุ่นราวคราวเดียวกัน จากการวิจัยในโรงเรียนมัธยมหลายๆโรงเรียน (Barbara, 1986 : 110) พบว่าประกอบด้วยกลุ่มที่มีความโดดเด่นต่างกันไปมากมาย (แต่ก็ยังมีนักเรียนเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใดเลย) กลุ่มต่างๆสามารถแยกได้เป็น กลุ่ม ชนชั้นทางสังคม กลุ่มเชื้อชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมที่ใหญ่ขึ้น

Atwater (1992 : 145 - 146) กล่าวว่า ตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งเป็นวัยรุ่น บุคคลจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับกลุ่มเพื่อน แม้ว่าบ่อยครั้งที่พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ไม่สามารถเข้าไปอยู่ในพื้นที่ของ "เพื่อนของวัยรุ่น" แต่วัยรุ่นส่วนใหญ่ก็ยังให้ความสำคัญกับพ่อแม่ของพวกเขา และให้พวกเขาเป็นผู้แนะนำในเรื่องที่สำคัญๆ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มเพื่อนก็เพิ่มอิทธิพลมากขึ้นในเรื่องอื่นๆ อย่างเช่น การแต่งกาย การปฏิสัมพันธ์ในสังคม ดังนั้นสามารถพูดได้ว่าวัยรุ่นให้ความสำคัญพ่อแม่ของตนและกลุ่มเพื่อนในฐานะเป็นกลุ่มอ้างอิงที่แตกต่างกัน

Brake (อ้างใน วิชาวิ จิโรจน์พันธุ์, 2539) ได้อธิบายว่า "ลักษณะโดยทั่วไปของวัฒนธรรมย่อยก็คือรูปแบบ (Style) กล่าวคือ กลุ่มที่มีวัฒนธรรมย่อยที่โดดเด่นแตกต่างไปจากกลุ่มอื่นๆก็คือกลุ่มที่มีการใช้รูปแบบในเชิงสัญลักษณ์รูปแบบหนึ่งๆ"

รูปแบบทำให้เกิดตัวบ่งชี้ (indicator) ที่สำคัญหลายประการ รูปแบบแสดงให้เห็นถึงความยึดถือในวัฒนธรรมย่อย และยังชี้ให้เห็นถึงการเป็นสมาชิกของวัฒนธรรมย่อยหนึ่งๆซึ่งมีลักษณะที่ปรากฏออกมาอย่างไม่สนใจหรืออย่างต่อต้านค่านิยมหลักของสังคม รูปแบบของวัฒนธรรมย่อยมีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน

1. "ลักษณะที่ปรากฏ" ลักษณะที่ปรากฏภายนอกประกอบด้วยเครื่องแต่งกาย ข้าวของเครื่องใช้ เช่น เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ
 2. "การประพฤติปฏิบัติตัว" ซึ่งรวมถึงการแสดงออก กิริยาและท่าทาง
 3. "ภาษาของกลุ่ม" ได้แก่คำศัพท์พิเศษและวิธีการพูด
- นอกจากนี้รูปแบบในวัฒนธรรมย่อยยังรวมถึงรูปแบบในการดำเนินชีวิต (lifestyle) ด้วย

การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมวัยรุ่นในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมย่อยหนึ่งๆนั้น จะต้องศึกษาการใช้รูปแบบที่เป็นองค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมย่อยสามประการและรูปแบบการดำเนินชีวิตในเชิงสัญลักษณ์ของสมาชิกวัฒนธรรมวัยรุ่น ซึ่งพอจะประมวลสัญลักษณ์ที่เป็นการแสดงออกซึ่งรูปแบบด้านต่างๆของวัฒนธรรมวัยรุ่นได้ดังนี้

1. การแสดงอัตลักษณ์ตามวัฒนธรรมวัยรุ่น ตัวอย่างสัญลักษณ์ที่แสดงออกซึ่งวัฒนธรรมวัยรุ่นในรูปแบบนี้ที่สำคัญได้แก่

1.1 การแต่งกาย

การแต่งกายเป็นสิ่งที่แสดงวัฒนธรรมวัยรุ่นได้อย่างเด่นชัดที่สุด เป็นหนทางสำคัญที่วัยรุ่นค้นพบและแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง แสดงให้เห็นถึงปมขัดแย้งกับผู้ใหญ่ ทางด้านการไม่เป็นอิสระหรือเป็นอิสระหรืออาจจะแสดงออกถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต ปรัชญาทางการเมือง รวมทั้งทำให้วัยรุ่นมั่นใจในอัตลักษณ์ของตนเองและมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคมของตน

กลุ่มวัยรุ่นทั้งหลายยอมรับว่าสัญลักษณ์ของความเป็นวัยรุ่นก็คือ ความไม่เหมือนใคร โดยเฉพาะการแต่งกายและทรงผมของแต่ละกลุ่มก็จะแตกต่างกันไปเมื่อเวลาผ่านไป และในแต่ละปีสไตล์เสื้อผ้าก็จะมีมากมาย การแต่งกายและสไตล์ทรงผม กลุ่มหนึ่งอาจจะแต่งรองเท้าบูท คาวบอย ขณะที่บางกลุ่มอาจสวมรองเท้าสันต่ำชนิดไม่ผูกเชือก อย่างที่ผู้ชายสวมกันทั่วไป หรือสวมเครื่องประดับเพชรพลอย...รูปแบบของการแต่งกายจะเปลี่ยนแปลงไปทุกปี รูปแบบการแต่งกายของวัยรุ่นจำนวนมากกลายเป็นที่ยอมรับของคนในรุ่นที่แก่กว่าอีกด้วย และถ้าเป็นเช่นนั้นวัยรุ่นมักจะหารูปแบบใหม่มาเป็นหนทางแสดงความไม่เหมือนใครของพวกเขาอีกครั้งหนึ่ง (Barbara, 1986 : 111 - 112)

1.2 เครื่องใช้หรือประติษฐกรรมต่างๆ

นอกจากการแต่งกายจะเป็นสิ่งที่แสดงออกทางลักษณะที่ปรากฏของวัยรุ่นแล้ววัยรุ่นยังนับเอาเครื่องใช้หรือประติษฐกรรมต่างๆมาเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกในกลุ่มวัฒนธรรมของตนเองด้วย

1.3 ดนตรี

ดนตรีซึ่งเป็นที่นิยมของวัยรุ่นมีหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น ballads, rhythm blue, folk music, country western jazz และ rock โดยปกติเนื้อหาของดนตรีส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความรัก บทเพลงที่หลากหลายต่างก็สะท้อนมุมมองของชีวิตที่แตกต่างกันไป บ้างก็ในแง่ดี บ้างก็ในแง่ไม่ดี บางบทเพลงก็เกี่ยวกับปัญหาของวัยรุ่น เช่น การหนีออกจากบ้าน ความสัมพันธ์ของพ่อแม่กับวัยรุ่นหรือการไปเรียนหนังสือ บางบทเพลงก็เกี่ยวกับปัญหาสังคม เช่น บทบาทของผู้หญิง ความหิวโหย เป็นต้น

วงดนตรีประเภท Hard Rock และ Heavy Metal ก็มีการแสดงออกทางเนื้อเพลงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ การฆาตกรรม และการฆ่าตัวตาย สงครามระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่น การใช้ยาเสพติด เป็นต้น ... วัยรุ่นบางพวกกล่าวว่าเนื้อเพลงไม่ได้มีผลต่อพวกเขา แต่ชอบเพลงประเภทนี้เพราะจังหวะของเพลง

2. รูปแบบการประพฤติปฏิบัติตัว ได้แก่ การแสดงออก ทั้งที่เป็นรูปแบบการประพฤติปฏิบัติตัวในกิจกรรมส่วนตัว และต่อสังคมที่เป็นสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายการเป็นสมาชิกของวัฒนธรรมวัยรุ่นได้

3. รูปแบบภาษาของกลุ่ม

สัญลักษณ์ที่สำคัญของรูปแบบประเภทนี้คือ ภาษาที่สื่อสารเป็นที่เข้าใจกันในกลุ่มวัฒนธรรมวัยรุ่นของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาพิเศษของกลุ่มที่เรียกว่าภาษาแสลง ภาษาประเภทนี้ ช่วยให้ประหยัดคำอธิบายที่ยืดยาวให้สามารถพูดถึงสิ่งที่สังเกตเห็น หรือมีประสบการณ์ได้อย่างกระชับและยังเป็นตัวเสริมและดำรงความเป็นปึกแผ่นของกลุ่มด้วยการที่จะเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหมายถึงผู้นั้นจะต้องพูดจาภาษาเดียวกันกับพวกเขา

Nelson (1975, อ้างใน Barbara, 1986 : 112) แสดงความเห็นต่อความสำคัญของภาษาในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมของวัยรุ่นว่า ภาษาช่วยให้วัยรุ่นมองตัวเองโดดเด่นและแตกต่างไปจากผู้ใหญ่ Leona (1978, อ้างใน Barbara, 1986 : 112) พบว่าสามกลุ่มย่อยของวัฒนธรรมวัยรุ่น (กลุ่มหนุ่มบ้านนอก "jocks" กลุ่มคนนิยมเครื่องยนต์ "motorheads" และกลุ่มติดยาเสพติด "freaks") แต่ละกลุ่มจะมีภาษาเฉพาะที่โดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม กลุ่มหนุ่มบ้านนอกจะใช้คำศัพท์และการตั้งชื่อเล่นจากเรื่องเกี่ยวกับกีฬา กลุ่มนิยมเครื่องยนต์จะใช้คำจากรถต่างๆ กลุ่มยาเสพติดก็จะใช้คำจากชื่อยาเสพติด แต่ละกลุ่มก็มีภาษาแสลงพูดกันในกลุ่ม Nelson สอบถามวัยรุ่นประมาณ 2,000 คนในเรื่องภาษาแสลง พบว่ามีความแตกต่างกันระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย ผู้ชายใช้ภาษาแสลงเกี่ยวกับรถและเงิน ขณะที่ผู้หญิงจะใช้ภาษาแสลงเกี่ยวกับเสื้อผ้าสไตล์ การแสดงออก คนดัง และเด็กผู้ชาย (1975, อ้างใน Barbara, 1986 : 112)

4. รูปแบบการดำเนินชีวิต

รูปแบบการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นนั้นประกอบด้วยการเรียนรู้ซึ่งก็คือเป็นงานของวัยรุ่นส่วนใหญ่ อีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญคือการเรียนก็คือกิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง ซึ่งก็จัดเป็นวัฒนธรรมวัยรุ่นดังที่กล่าวมาแล้ว

4.1 รูปแบบชีวิตการเรียน

รูปแบบชีวิตการเรียนของชีวิตวัยรุ่นมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบที่แตกต่างกันไป ก็ย่อมมีสัญลักษณ์ที่แสดงออกซึ่งรูปแบบนั้นๆ แตกต่างออกไป

วัฒนธรรมย่อยของชาวมหาวิทยาลัย (collegiate subculture) มีลักษณะเป็นสังคมที่เกี่ยวกับฟุตบอล รถยนต์ การดื่มกิน การนัดเที่ยว การจัดเลี้ยง โดยมีวิชาที่เรียนและครูอาจารย์เป็นสิ่งที่มาทีหลัง นักเรียนที่อยู่ในวัฒนธรรมย่อยแบบนี้ไม่ได้เกลียดวิทยาลัย แต่หลีกเลี่ยงความรู้ทางวิชาการ ต้องการทำให้วิทยาลัยกลายเป็นสโมสรท้องถิ่น (Country Club) มักจะเป็น

ลักษณะของกลุ่มที่อยู่ในชนชั้นกลางและชนชั้นกลางระดับสูงที่ต้องการเงินและกิจกรรมยามว่างมาใช้ในการเข้าสังคม

วัฒนธรรมย่อยของนักเรียนที่ทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย (Vocational Subculture) มักมีอยู่ในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยในเขตเมืองที่มีนักเรียนมาจากชนชั้นกลางระดับล่าง เด็กนักเรียนพวกนี้จำนวนมากแต่งงานแล้ว พร้อมกับเรียนไปด้วย พวกเขาซื้อวุฒิการศึกษาควบกับชื่อของในร้านขายของชำ เนื่องจากพวกเขาเป็นลูกค้าของตลาดขายวุฒิมัธยม สัญลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยนี้คือสำนักงานจัดหาที่เรียนให้กับนักเรียน อย่างไรก็ตามมีนักเรียนที่เป็นชนชั้นกลางและชนชั้นกลางระดับสูงเข้ามาเรียนในลักษณะนี้เพิ่มขึ้น เพื่อใช้เป็นหนทางความก้าวหน้าในอาชีพและเพื่อเข้าประกอบอาชีพ

วัฒนธรรมของนักวิชาการ (Academic Subculture) เป็นวัฒนธรรมที่มีการเรียน ความรู้ และความคิดต่างๆเป็นค่านิยมหลัก สมาชิกของกลุ่มนี้จะสนใจอย่างจริงจังในการศึกษาของเขา ไม่เพียงแต่สอบให้ผ่านและจบการศึกษาเท่านั้น เพราะพวกเขายังยึดมั่นในวิทยาลัยและคณะของพวกเขาด้วย

วัฒนธรรมย่อยของนักเรียนที่มีความคิดเป็นของตัวเอง (Non - Conformist Subculture) ได้แก่ นักเรียนที่มีสติปัญญาดี หัวรุนแรง ชอบฝ่าฝืนกฎระเบียบ และพวกอารมณ์ศิลปิน กลุ่มนักเรียนพวกนี้ยากที่จะระบุให้เฉพาะเจาะจงลงไปได้ เพราะพวกเขาเป็นพวกที่คิดไม่เหมือนคนอื่น ซึ่งปะปนอยู่ในนักเรียนหลากหลายประเภท โดยอาจจะรวมอยู่ในพวกนักต่อต้านพวกนักวิชาการที่เก่งแต่ต่อต้านสังคม พวกมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนแต่แยกตัวอยู่อย่างสงบ เมื่อบรรทัดฐานทางความคิด การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของนักเรียนแตกต่างไปจากครู พ่อ แม่ และโรงเรียน พวกเขาก็จะสร้างวัฒนธรรมแบบนี้ขึ้นมา

4.2 รูปแบบกิจกรรมยามว่าง

Millicent E. Poole (อ้างใน วิชาวิ วิโรจน์พันธุ์, 2539) ได้จัดประเภทกิจกรรมที่กระทำในเวลาว่างของวัยรุ่นไว้ดังนี้

- 4.3.1 อ่านหนังสือ ทำการบ้าน
- 4.3.2 ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ ฟังเพลงจากเทปบันทึกเสียง
- 4.3.3 อยู่กับเพื่อนๆ คุย ทำกิจกรรมแปลกๆ เพื่อฆ่าเวลา
- 4.3.4 เล่นเกมและกีฬากลางแจ้ง
- 4.3.5 เล่นกีฬาในร่ม เล่นดนตรี วาดรูป
- 4.3.6 สร้างและซ่อมแซมสิ่งต่างๆ ทำงานบ้าน เลี้ยงเด็ก
- 4.3.7 เข้าสโมสรวัยรุ่น กิจกรรมที่จัดขึ้นอื่นๆ
- 4.3.8 ชมภาพยนตร์ คอนเสิร์ต ละครเวที เดินรำ

Hebdige (1979 อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2544) นักวิชาการสำนักเบอร์มิงแฮม กล่าวว่า

ภาพตัวแทน (representation) ของวัยรุ่นที่ถูกนำเสนอในสื่อมวลชนมี 2 ประเภทคือ

1. ภาพของวัยรุ่นที่ชอบสร้างความเดือดร้อน (Trouble makers) รูปแบบการแสดงให้เห็นที่วัยรุ่นใช้มากที่สุดคือการแสดงดนตรี การเล่นคอนเสิร์ตเพื่อประท้วงสงครามและการเมือง ฯลฯ สื่อมวลชนจะสร้างภาพของวัยรุ่นเหล่านี้ว่า เป็นพวกชอบเล่นดนตรีแล้วตีกัน ชอบมั่วสุมกัน ช้างถนน แต่งตัวแบบบ้าๆบอๆ ทำร้ายตำรวจ ทำร้ายขวางปาสิ่งของสาธารณะ ฯลฯ

2. ภาพของวัยรุ่นผู้รักความสนุกสนาน ร่าเริง (fun lover) ภาพแบบวัยรุ่นที่รักความสนุกสนานมักถูกสร้างในภาพยนตร์ประเภท Musical movie หรือในโฆษณาโทรทัศน์

ภาพของวัยรุ่นจะแปรเปลี่ยนไปตามระยะเวลา ช่วงปี 1960 วัยรุ่นได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสังคมนิยมเมือง ภาพของวัยรุ่นจึงถูกวาดให้เป็นผู้สร้างความปั่นป่วนให้แก่สังคม เมื่อถึงช่วง 1980 ภาพของวัยรุ่นหัวรุนแรงแบบปี 1960 เริ่มเลือนหายไป วัยรุ่นเริ่มหันมาแต่งตัว การแสวงหาความสนุกสนานบันเทิง ฯลฯ

ลักษณะความแตกต่างทางชนชั้น

- วัยรุ่นที่มาจากชนชั้นคนงาน มักจะนิยมสไตล์ของ skinhead (ตัดผมเกรียน) นิยมดนตรีแบบคนผิวดำ เช่น reggae ชอบการเดินร่า ชอบทำกิจกรรมรวมหมู่ (collective) และมักล้มเหลวในการเรียน
- วัยรุ่นที่มาจากชนชั้นกลาง จะชอบการแต่งตัวอย่างมีอัตลักษณ์เฉพาะตัว นิยมทำกิจกรรมส่วนตัว (individual) ชอบดนตรีแบบ underground (หาความแปลกใหม่) แม้มักจะชอบการแต่งกายแบบ hippy แต่ก็ยังคงเรียนหนังสือได้ดี และประสบความสำเร็จด้านการเรียน

Wills (กาญจนา แก้วเทพ, 2544) สนใจสิ่งที่เรียกว่า "วัฒนธรรมที่คนกำลังมีชีวิตอยู่" (lived culture) อันเป็นแนวทางแบบ "วัฒนธรรมนิยม" Wills ให้ความสนใจที่จะมองปรากฏการณ์ทางสังคมจากมุมมองของผู้ที่เสียเปรียบ (underdog perspective) และสนใจรูปแบบการต่อต้านสังคมที่ดำเนินอยู่ในชีวิตประจำวัน (Naturalist revolt) Wills ใช้ทัศนะการพิจารณาวัฒนธรรมอย่างเป็นประชาธิปไตยเสมอภาคเท่าเทียม ไม่มีวัฒนธรรมแบบ "สูง" (High culture) หรือ "ต่ำ" (Low culture) มีแต่ "วัฒนธรรมของใคร" เท่านั้น เกณฑ์ที่ใช้ศึกษาวัฒนธรรมที่กำลังดำเนินอยู่ในชีวิตประจำวันของวัยรุ่นในปัจจุบันคือ รสนิยมและอุปนิสัย (taste & habits) (ซึ่งอาจเรียกว่าเป็น lifestyle) เช่น กลุ่มรักเรียน กลุ่มชอบเที่ยว กลุ่มเล่นกีฬา ฯลฯ โดยเน้นเรื่อง "การบริโภค" เป็นสำคัญ

ในบรรดาสถาบันต่างๆ วิทยุไม่ได้มีส่วนในการกำหนดหรือควบคุมเลย กลับถูกกำหนดและควบคุม ใน 3 ขั้นตอนของกระบวนการทางวัฒนธรรม คือ การผลิต การกระจายและการบริโภคนั้น คงมีแต่การบริโภคเท่านั้นที่วิทยุยังมีอิทธิพลที่จะต่อสู้/แปรเปลี่ยน วัฒนธรรม สื่อมวลชนเป็นทรัพยากรเชิงสัญลักษณ์ที่เด็กวิทยุสนใจอย่างมาก

Wills กล่าวสรุปว่าวิทยุได้ทำการตอบโต้การครอบงำของผู้ใหญ่ด้วยการสร้างสรรควัฒนธรรมโดยเฉพาะ ในขั้นตอนของการบริโภคมาสร้างอัตลักษณ์ให้แก่วัฒนธรรมย่อยของวิทยุตนเอง

วัฒนธรรมวิทยุนอกจากจะสามารถพิจารณาในลักษณะที่เป็นวัฒนธรรมย่อยที่ประกอบด้วยแบบแผนของแนวคิดและพฤติกรรมอันมีรากฐานมาจากคนในกลุ่มสังคมวิทยุ ซึ่งสื่อมวลชนนอกจากจะมีหน้าที่สื่อสารวัฒนธรรมโดยการสะท้อนหรือสร้างความหมายจากความ เป็นจริงที่พบเห็นได้ในสังคมแล้ว ยังจะสามารถพิจารณาวัฒนธรรมวิทยุในลักษณะที่เป็น วัฒนธรรมระดับโลกที่มีการถ่ายทอดแบบแผนของแนวคิดและพฤติกรรมด้วยระบบสัญลักษณ์ซึ่ง เป็นที่เข้าใจในระดับนานาชาติผ่านสื่อมวลชนที่ครอบคลุมไปทั่วโลก โดยมีเวลาและแหล่งกำเนิด วัฒนธรรมที่ค่อนข้างแน่นอน ซึ่งในการวิจัยนี้จะนำมาเป็นแนวคิดประกอบการแสดงอัตลักษณ์ของ วิทยุในความนิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยเช่นกัน

วัฒนธรรมวิทยุในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมระดับโลก

Rabley (อ้างใน วิชาวิ วิโรจน์พันธุ์, 2539) แสดงความคิดเห็นว่าโดยแท้จริงแล้ว วัฒนธรรมวิทยุเริ่มเกิดขึ้น ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในทศวรรษที่ 1950 ด้วยเหตุดังต่อไปนี้

1. สงครามโลกครั้งที่สองได้ผ่านพ้นไป
2. ดนตรีแนวร็อคแอนด์โรลเพิ่งจะเริ่มขึ้น
3. สื่อโทรทัศน์กำลังได้รับความนิยม
4. คนหนุ่มสาวมีเงินมากขึ้นกว่าแต่ก่อนและพวกเขาต้องการความสนุกสนาน

นับตั้งแต่ยุคของเจมส์ ดิน และ เอลวิส เพรสลีย์ เป็นต้นมา วัฒนธรรมวิทยุก็ได้ สืบเนื่องกันมาเป็นเวลานาน และสิ่งที่มีบทบาททำให้วัฒนธรรมวิทยุเป็นวัฒนธรรมนานาชาติได้ อย่างสมบูรณ์ก็คือสื่อ จากความคิดดังกล่าวของ Rabley จะให้แนวทางหนึ่งในการมองวัฒนธรรม วิทยุในฐานะที่มีการถ่ายทอดความหมายในระดับโลกโดยมีที่มาจากประเทศตะวันตก มีสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ในการสร้างอาณานิคมทางวัฒนธรรม หลังสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งนับว่าเป็นจุดยุติ การล่าอาณานิคมโดยการใช้กำลังครอบครองดินแดน วัฒนธรรมวิทยุที่ถูกถ่ายทอดไปทั่วโลกเริ่ม ต้นจากวัฒนธรรมทางด้านการบริโภคสื่อบันเทิงประเภทดนตรี ก่อนที่จะแตกแขนงเป็นวัฒนธรรม

วัยรุ่นทางด้านการบริโภคสัญลักษณ์ในรูปแบบต่างๆดังเช่นทุกวันนี้ ลักษณะการเผยแพร่วัฒนธรรมวัยรุ่นทางด้านการบริโภคไปยังนานาชาติยังใช้การเผยแพร่อุดมการณ์ที่จะสร้างสรรค์โลกนี้ให้เป็นโลกในอุดมคติเป็นเครื่องมือสร้างการยอมรับวัฒนธรรมของตนไปพร้อมกันด้วย

1.2 แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์

เมื่อกล่าวถึงอัตลักษณ์โดยทั่วไปเรามักรู้สึกว่าอัตลักษณ์ของใครหรืออะไร หมายถึงคุณสมบัติเฉพาะของบุคคลหรือสิ่งนั้น แต่ทว่าในแวดวงสังคมศาสตร์ปัจจุบัน ความหมายนี้แปรเปลี่ยนแล้ว (อภิญา เพ็ญพสุกุล, 2543)

การเปลี่ยนแปลงความหมายของ Identity สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในปัจจุบัน ในโลกโลกาภิวัตน์ มิติเวลาที่เร็วขึ้น มิติพื้นที่ที่หดแคบเข้า เนื่องเพราะการปฏิวัติเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้การเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างหลากหลายซับซ้อนและรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ทั้งกับเวลา พื้นที่และแบบแผนชีวิตประจำวันมีผลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกที่เรามีเกี่ยวกับตัวเราเอง

การนิยามอัตลักษณ์ มีพัฒนาการอยู่เรื่อยมา ตั้งแต่ยุคสมัยใหม่ ที่เน้นแนวคิดสารัตถะนิยม (essentialism) จนกระทั่งเปลี่ยนกรอบทฤษฎีในยุคหลังสมัยใหม่ เป็นแนวคิดหลังโครงสร้างนิยม (post-structuralism) ทำให้เกิดกระแสการรื้อถอนวาทกรรมขึ้น

1.2.1 อัตลักษณ์ในแนวคิดสมัยใหม่

ยุคสมัยใหม่ (modernism) เป็นยุคของลัทธิปัจเจกชนนิยม (individualism) วิธีคิดกระแสหลักของยุคเรียกว่า สารัตถะนิยม (essentialism) คือเชื่อว่าธรรมชาติของสังคมหรือมนุษย์มี "คุณสมบัติอะไรบางอย่าง" เป็นแก่นแกนหรือเป็นสารัตถะ เป็นสิ่งที่ซ่อนแฝงอยู่ลึกๆ คอยกำหนดทิศทางของพฤติกรรมที่เห็นจากภายนอกอีกทีหนึ่ง แนวคิดดังกล่าวนี้ส่งผลอย่างลึกซึ้งต่อการทำความเข้าใจในทัศนเรื่องอัตลักษณ์

โดยสรุปแล้ว สารัตถะนิยมในแนวคิดแบบปัจเจกนิยมสร้างให้ภาพลักษณ์ของปัจเจกมีแก่นแกนที่มีลักษณะดังนี้ (อภิญา เพ็ญพสุกุล, 2543 : 28 - 30)

ประการแรก ปัจเจกถูกเน้นแต่มีตัวตนที่เป็นนามธรรม คือ มีแก่นแกนที่เป็นจิตสำนึกและกระบวนการของเหตุผล

ประการที่สอง เน้นที่ความเป็นเอกภาพ (เช่นระหว่างอารมณ์กับเหตุผลหรือการมีเอกภาพทางความคิด) ความเป็นเอกภาพทำให้ภาพรวมของปัจเจกมีความต่อเนื่อง เป็นศูนย์รวมของบุคลิกภาพหรืออัตลักษณ์ที่แน่นอนแจ่มชัด

ประการที่สาม ปัจเจกภาพเป็นสิ่งที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง เป็นที่มาและรากฐานทางศีลธรรม

ประการที่สี่ ในส่วนที่เกี่ยวกับโลกข้างนอก แนวคิดทวินิยมตัดความสัมพันธ์ของมนุษย์กับโลกภายนอก การพูดถึงปัจเจกภาพไม่ได้คำนึงถึงบริบททางสังคมของปัจเจกนั้น

1.2.2 อัตลักษณ์ในแนวคิดหลังสมัยใหม่

แนวคิดที่เรียกกันว่าเป็นสาย “หลังสมัยใหม่” โดยเฉพาะสายที่เรียกรวมๆกันว่า กลุ่มหลังโครงสร้างนิยม (post structuralism) มีอิทธิพลยิ่งต่อการรื้อถอนมโนทัศน์เกี่ยวกับปัจเจกภาพและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวการศึกษาวิจัยในเรื่องอัตลักษณ์ โดยสรุปจุดเด่นสำคัญของแนวคิดหลังสมัยใหม่ ได้ดังนี้

ประการแรก การตั้งข้อสงสัยกับเหตุผลในฐานะเป็นเครื่องมือให้เข้าถึงความเป็นจริง แนวคิดหลังสมัยใหม่อาจเรียกว่าเป็นช่วง “วิกฤตของเหตุผล” (Elizabeth Grosz, 1995 : chap. 2 อ้างในอภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2543 : 32) ที่ผ่านมาทฤษฎีต่างๆทางสังคมตั้งอยู่บนพื้นฐานการยอมรับความเพียงพอในตัวเองของเหตุผล แต่ต่อมา ญาณวิทยาของคานท์ ชี้ให้เห็นจุดอ่อนของการแสวงหาความรู้ของประจักษ์นิยม (empiricism) ว่า เรามิได้รับรู้โลกโดยตรงไปตรงมา กระบวนการของจิตสร้างกรอบบางอย่างในการจำแนกแยกแยะข้อมูลดิบที่ได้จากประสาทสัมผัส และแนวคิดปรัชญาปรากฏการณ์นิยม (phenomenology) เสริมว่า สิ่งต่างๆในโลกมิได้เป็นเพียงข้อเท็จจริง (fact) ของประสาทสัมผัสเท่านั้น ที่แท้แล้วข้อเท็จจริงเหล่านี้ถูกประจุไว้ด้วย “ความหมาย” ซึ่งมาจากมรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าร่วมของสังคม นอกจากนั้นแนวโครงสร้างนิยมเห็นว่าเครื่องกรองดังกล่าวคือกรอบของระบบภาษา แนวคิดหลังสมัยใหม่ได้อิทธิพลจากการวิพากษ์ที่หลากหลายนี้และเสนอให้ย้ายจุดการศึกษามาตรวจสอบมโนทัศน์ต่างๆที่เป็นกรอบพื้นฐานในการมองความจริง จุดบอดของเหตุผล คือ ไม่อาจเข้าใจกระบวนการทางสังคมที่ทำให้ตัวมันเองกลายมาเป็นฐานของความรู้ทั้งหมด

ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงฐานะและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ศึกษากับผู้ถูกศึกษา หรือคือปัญหาญาณวิทยา (epistemology) ที่ว่าด้วยการเข้าถึงความจริง แนวคิดหลังสมัยใหม่ปฏิเสธ “ความจริง” ที่ทฤษฎีสังคมศาสตร์ยุคสมัยใหม่มักอิงปรัชญาสังคมเกี่ยวกับความจริงสุดท้ายเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์และสังคม เหตุผลที่ปฏิเสธ ความจริง เพราะ เห็นว่าความจริง

ผูกติดกับอำนาจ อันหมายถึงอำนาจของผู้ที่ประกาศตนเป็นผู้ค้นพบความจริง ถ้าศึกษาดู เมื่อเดอริคัวร์หรือฟรอยด์เชื่อว่าความเป็นจริงของพิธีกรรมบูชาบรรพบุรุษของเผ่าอบอริจินส์คือแก่นแกนของจิตสำนึกร่วมของสังคมหรือจิตไร้สำนึกแล้ว สิ่งที่เป็นความจริงจากมุมมองของชนพื้นเมืองก็ไร้ความหมาย และอีกนัยหนึ่ง ชนพื้นเมืองเหล่านี้ไม่รู้จักและไม่อาจเข้าถึงความจริงของวัฒนธรรมของตนเองได้ คนนอกต่างหากที่สามารถเข้าถึงความจริง แต่แนวคิดหลังสมัยใหม่เห็นว่า "ความเป็นจริง" ไม่ต่างอะไรกับอุดมการ ซึ่งให้อภิสัทธินี้แก่ฐานะผู้วิจัย ทำให้เขาสามารถอยู่เหนือกว่าผู้ที่ถูกวิจัยได้ ผู้วิพากษ์ประเด็นนี้ คือ ฟูกู เขาชี้ให้เห็นความซับซ้อนของการจัดวางตำแหน่งแห่งที่ระหว่างผู้ศึกษากับผู้ถูกศึกษาว่า สถานภาพของผู้ศึกษามีสองส่วน ส่วนแรกคือเราในฐานะผู้ศึกษาและส่วนที่สองคือเราในฐานะผู้ถูกศึกษา ความเป็นผู้ศึกษาและผู้ถูกศึกษาไม่ตายตัวหยุดนิ่ง ฐานะของผู้ศึกษาและผู้ถูกศึกษาสลับกันไปมาได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับบทสนทนาระหว่างผู้ศึกษาและผู้ถูกศึกษา ผลการศึกษาจะออกมาเป็นอย่างไรขึ้นกับว่าเขาเลือกวางตำแหน่งของตนเองตรงไหน มุมมองที่เขาเลือกเป็น คือ กรอบของวาทกรรม สิ่งนี้คือฟูกูพยายามอธิบายว่า วาทกรรมเป็นตัวกำหนดจัดวางตำแหน่งของประธาน (M. Foucault, 1973 อ้างใน อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2543 : 35) นอกจากนั้นเราก็ไม่สามารถมองเห็นตัวการสร้างความจริงได้จากมุมมองทั้งหมดทุกขอกทุกมุม และเราก็ไม่สามารถอ้างตำแหน่งพิเศษของความเป็นนักวิจัยว่าสามารถกระโดดออกมานอกกรอบของบริบทการศึกษาแล้วมองเห็นภาพในเชิงองค์รวมทั้งหมด (totality) ได้อย่างทะลุปรุโปร่ง ในฐานะคนศึกษาจึงจำเป็นต้องเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่เราศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประการที่สาม การเปลี่ยนแปลงฐานะของทฤษฎี หัวใจของทฤษฎียุคสมัยใหม่เน้นการวิเคราะห์เชิงองค์รวมทั้งหมด (totality) การมองเห็นและการอ่านสิ่งที่ศึกษาได้ทะลุปรุโปร่ง (visibility and readability) แนวคิดหลังสมัยใหม่ได้ตั้งคำถามต่อทฤษฎีเหล่านี้มากมาย คือ ถ้าเราไม่อาจรู้ได้ว่าความจริงเป็นอย่างไรก็ไม่เท่ากับเราได้สูญเสียความสามารถในการตรวจสอบความจริงอย่างนั้นหรือ ถ้าเราไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าความคิดไหนถูกกว่าอันไหน หรือถ้าบอกว่าจุดยืนแต่ละจุดต่างก็มีเหตุผลของตน จะไม่นำไปสู่ความโกลาหลของมาตรวัดความถูกผิดและความพึงครึนของความเป็นวิทยาศาสตร์หรือ

การวิพากษ์หาข้อสรุปสากล ไม่ได้หมายความว่าข้อสรุปสากลเป็นไปไม่ได้ เพียงแต่ยังไม่ถึงเวลาทำเช่นนั้นได้ หากเปลี่ยนการศึกษามาเน้นการศึกษาเฉพาะกรณี เน้นระดับท้องถิ่นหรือชุมชน และไม่พยายามเสนอทฤษฎีครอบจักรวาล การเน้นบริบทจะทำให้ตอบได้ว่า ทางเลือกแบบไหนเหมาะสมที่สุดในบริบทแบบไหน (P. Rosenau, 1992 อ้างใน อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2543 : 37)

นิยามใหม่ของปัจเจกภาพ

การเปลี่ยนแปลงนิยามใหม่ของปัจเจกภาพเกิดจากการทะลายมายาคติเรื่องความชอบธรรมของเหตุผล ซึ่งเคยเป็นแก่นแกนของธรรมชาติมนุษย์ เป็นรากฐานของความสง่างาม ศักดิ์ศรีและศีลธรรมของปัจเจกบุคคล

ส่วนต่อไปนี้เป็นกรนำเสนอวิธีคิดของนักคิดแนวหลังโครงสร้างนิยมบางคนที่สำคัญในการรื้อถอนภาพสารัตถะดังกล่าว

ฌัก เดอริวิตา (Jacques Derrida)

แนวคิดหลังโครงสร้างนิยม (post structuralism) ของฌัก เดอริวิตาเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลมากในการรื้อถอนภาพเก่าๆของปัจเจกภาพ คำว่า "รื้อถอน" (deconstruct) เป็นวิธีการ "อ่าน" ด้วบท (text) โดยชี้ให้เห็นความลักลั่นของตรรกะภายในบริบทนั้นๆ เดอริวิตาได้อ่านทั้งงานของนักคิดสายโครงสร้างนิยมและปรากฏการณ์นิยมเพื่อชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่แต่ละสำนักต่างปฏิเสธที่จริงถูกซ่อนในตัวบทนั่นเอง งานของเอ็ดมุนด์ ฮุสเซอร์ล (Edmund Husserl) เป็นงานในแนวปรากฏการณ์นิยมที่เน้นการมีอยู่ของจิตสำนึกในระดับ transcendental ego ฮุสเซอร์ลเสนอว่าจิตสำนึกของปัจเจกมิได้หมายถึงจิตสำนึกของคนแต่ละคนในระดับของตัวกำหนดทางจิตวิทยา เขาพยายามแสวงหาลักษณะสากล (universal) แก่ปัจเจกภาพ transcendental ego เป็นแก่นแกนของการรับรู้โลกของจิต ข้อมูลที่จิตได้จากการรับรู้โลกภายนอกมีลักษณะเป็นกระแส (flux) เป็นชิ้นๆ กระจัดกระจาย ข้อมูลเหล่านี้จำเป็นต้องมี "อะไรบางอย่าง" เป็นฐานเชื่อมร้อยข้อมูลไว้ด้วยกัน ego มิได้เป็นคุณสมบัติหรือเป็นฐานของคุณสมบัติเชิงกายภาพ หากแต่เป็นองค์ประธานของการให้ความหมายแก่โลกประสบการณ์ ego เป็นที่มาและบ่อเกิดของประสบการณ์ เป็นตัวสร้างและให้ความหมายแก่โลกผ่านกิจกรรมของจิตสำนึก ego อาศัยอยู่ในทุกกิจกรรมของจิตสำนึก จิตสำนึกรับรู้โลกเป็นขณะๆ เมื่อเห็นก็มี ego ที่เห็น เมื่อฝันก็มี ego ที่ฝัน เมื่อมีความปรารถนามี ego ที่ความปรารถนา จิตสำนึกเกิดแล้วก็ผ่านไปเป็นขณะๆ ego เปรียบเสมือนเส้นเชือกที่เชื่อมร้อยประสบการณ์เหล่านั้นไว้ด้วยกัน ดังนั้นคุณสมบัติสำคัญของจิตสำนึกนี้ คือ การตระหนักอยู่ในปัจจุบันขณะ (immanence) และการให้ความหมายแก่สิ่งต่างๆ

เดอริวิตาต้องการชี้ให้เห็นว่าการอธิบายดังกล่าวนี้เป็นไปไม่ได้ และความเป็นไปไม่ได้นี้ก็เกิดจากการยอมรับของฮุสเซอร์ลเอง ในหนังสือ The phenomenology of Internal Time-Consciousness ฮุสเซอร์ลเห็นว่า การรับรู้เวลาในปัจจุบันขณะนั้น จำต้องอาศัยและขึ้นต่อการรับรู้ในอดีต (retention) และการคาดการณ์ในอนาคต (protention) เสมอ การตระหนักรู้เกี่ยวกับเวลา มีลักษณะเลื่อนไหลเป็นกระแสเช่นกัน "ปัจจุบัน" มีความหมายเพราะเป็นส่วนหนึ่งของกระแสที่

ใหญ่กว่านั้น ปัจจุบันเป็นบทสนทนาระหว่างกระแสของอดีตและอนาคต มันเป็นการผสมผสานของตัวบทที่หลากหลาย (intertextual)

และเดอริดาที่อ่านงานของเดอโซสซูร์ (Ferdinand de Saussure) สำนักภาษาศาสตร์โครงสร้าง เห็นว่าความหมายของสิ่งต่างๆเกิดจากการที่คนเราสามารถเรียนรู้ความแตกต่างพื้นฐานของเสียงต่างๆทั้งสระพยัญชนะและวรรณยุกต์ สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความหมายจึงอยู่ที่การจัดความสัมพันธ์ของหน่วยย่อยต่างๆในระบบสัญลักษณ์ของภาษา เสียงทั้งหลายไม่ได้มีความหมายในตัวเอง มันเกิดความหมายเพราะมีเสียงที่ต่างจากมันมาเทียบเคียงเท่านั้น

เดอริดาชี้ว่า การอ้างอิงสิ่งที่เป็นมโนภาพในความคิดและการให้ความสำคัญแก่การออกเสียงก็เท่ากับโยงไปถึงการมีอยู่ของปัจเจกภาพในปัจจุบันและการให้ความสำคัญของกิจกรรมการพูดเหนือการเขียน ความเชื่อเช่นนี้ เป็นฐานของการตอกย้ำการมีอยู่ของ ego ที่เป็นผู้พูด ทำให้รู้สึกว่าการพูดและการคิดดำเนินไปพร้อมๆกัน การพูดมีลักษณะสด เน้นย้ำการมีอยู่ของตัวฉันบนฐานของประสบการณ์ที่นี้-ขณะนี้ (presence) เดอริดาเรียกร้องให้หันกลับไปให้ความสำคัญกับการเขียน (writing) โดยชี้ว่าแต่ละครั้งของการพูดจะมีสิ่งที่เป็นร่องรอย (trace) ของการเขียนแทรกเป็นตัวกลางอยู่ด้วยเสมอ

คำว่า "การเขียน" นี้มีความหมายพิเศษ ความสำคัญของมันด้านหนึ่งคือการก้าวข้ามพ้นการอิงเจตน์จำนงค์ของปัจเจก และอีกด้านหนึ่งไม่ถูกจำกัดหยุดนิ่งอยู่ในกรอบตายตัวของระบบสัญลักษณ์แบบปิด ด้านที่มโนทัศน์นี้พ้นไปจากระดับจิตสำนึกของปัจเจก เดอริดาอาศัยงานของฟรอยด์ (S. Freud) ชี้ให้เห็นความสำคัญของจิตไร้สำนึก (unconscious) ที่มีอิทธิพลกำหนดการกระทำ ฟรอยด์เปรียบเทียบการทำงานของจิตใจกับแผ่นกระดานใช้เขียนที่มีสองชั้น ชั้นแรกทำหน้าที่บันทึกข้อมูลจากโลกข้างนอก เปิดกว้างต่อการรับข้อมูลใหม่ๆ เขียนอะไรแล้วสามารถลบทิ้งได้ ส่วนชั้นที่สองอยู่ลึกไปข้างใต้ ชั้นนี้บันทึกข้อมูลทุกอย่างที่เคยเขียนไว้ การลบชั้นแรก ข้อมูลยังไม่ถูกทำลายเพราะร่องรอยการบันทึกถูกรักษาไว้ในชั้นที่สองที่เป็นจิตไร้สำนึกนี้ ชั้นนี้จะกำหนดกระบวนการที่เราตอบโต้และมีปฏิสัมพันธ์กับโลก เดอริดาเห็นว่าชั้นที่สองคือสิ่งที่เขาหมายถึงความสำคัญของการเขียน ร่องรอยของประสบการณ์ทั้งหมดอยู่ลึกลงไปพ้นจากระดับจิตสำนึก ความเป็นจุดริเริ่มและความสดของการพูดจึงเป็นมายาภาพ เพราะการพูดมาทีหลัง และถูกกำหนดจากร่องรอยที่มองไม่เห็นเหล่านี้ (Edward Sampson, 1990, อ้างใน อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2543 : 42)

ถ้าหยุดแค่นี้ "การเขียน" ของเดอริดาก็ไม่ต่างจากสารัตถะนิยมอื่นๆ เดอริดาหนีพ้นจาก "แก่นแกน" ด้วยการนิยามลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของการเขียน เพื่อขจัดมโนภาพที่เป็นตัวถูกหมายให้หมดไป การเลื่อนไหลออกไป (deferral) ของความหมาย เป็นคุณสมบัติของการเขียน หมายถึงการเคลื่อนไหวอย่างอิสระของความหมายจากตัวหมายหนึ่งไปสู่อีกตัวหมาย

หนึ่งอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าเปรียบเทียบกับมโนทัศน์ความแตกต่าง (difference) ของทฤษฎีโครงสร้างนิยม ที่ว่า ความหมายของสิ่งหนึ่งเกิดเพราะเทียบเคียงและแตกต่างตรงกันข้ามกับสิ่งที่ไม่ใช่ตัวมัน เราเข้าใจความดีเมื่อมีความชั่วมาเปรียบเทียบ ความหมายที่อยู่บนฐานคู่ตรงข้ามจึงหยุดนิ่งตายตัวและมีลักษณะปิดกันซึ่งกันและกันกับคู่ตรงข้ามของมันเสมอ ส่วน “การเลื่อนไหลออกไป” ของเดอริดานั้น ไม่ผูกความหมายอยู่กับคู่ตรงข้ามที่หยุดนิ่ง นับเป็นการปฏิวัติความหมายของอัตลักษณ์ พลิกค่านิยมของคำคำนี้จากความหมายแบบเดิม และถึงที่สุดแล้วสิ่งหนึ่งสามารถเป็นตัวมันและสิ่งที่ไม่ใช่ตัวมันด้วยในขณะเดียวกัน มีผู้ตั้งข้อสังเกตถึงความคล้ายคลึงของเดอริดากับการใช้ภาษาของปรัชญาพุทธมหายานที่เห็นว่า อัตลักษณ์ของสิ่งหนึ่งโอบรวมเอาคุณสมบัติที่ไม่ใช่ตัวมันเข้าไว้ด้วย (เช่นวลีที่คุ้นหูคนไทยว่า “ความเป็นพุทธะมีอยู่ในทุกสิ่ง”) การปฏิวัติความหมายของภาษาเช่นนี้มีผลลึกซึ้งไม่เพียงแต่ความเข้าใจเรื่องอัตลักษณ์ แต่หมายถึงการเปลี่ยนแปลงวิธีมองโลกใหม่ทั้งหมดด้วย

มิเชล ฟูโก (Micheal Foucault)

ฟูโกเป็นผู้หนึ่งที่ส่งเสริมกระแสการรื้อถอนสารัตถะของปัจเจกภาพ มโนทัศน์เรื่องอำนาจและความรู้ที่ทะลุมายาคติเรื่องปัจเจกภาพ ประการแรก คือ ความเป็นปัจเจกเป็นผลของวาทกรรม (discourse) และปฏิบัติการทางวาทกรรม (discursive practice) คำว่าวาทกรรม หมายถึงการผลิตความหมายเกี่ยวกับความจริงในเรื่องต่างๆ หมายถึงรวมถึงการผลิตชุดของความรู้ กฎเกณฑ์และข้อปฏิบัติทางสังคม ที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงให้คนนิยามตนเองตามความรู้ที่ถูกผลิตออกมา อำนาจหมายถึงกระบวนการทางประวัติศาสตร์สังคมที่สถาปนา “อาณาจักรแห่งความจริง” (regime of truth) เช่น ความจริงเกี่ยวกับ “คนบ้า” หรืออาการที่ถูกจัดเป็น “ความผิดปกติทางเพศ” การที่เด็กหญิงชายเติบโตขึ้นพร้อมกับความรู้สึกว่าตนเป็น “คนปกติ” หรือ “ผิดปกติ” ทางเพศนั้นเป็นผลของ การจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของเขาภายในอาณาจักรแห่งความจริงนั้นๆ (subject positions)

เทคนิคอำนาจในการจัดวางตำแหน่งแห่งที่ปัจเจกภาพภายในวาทกรรมมีดังนี้ ประการแรก คือการทำให้ปัจเจกกลายเป็นวัตถุของความรู้และการศึกษา (objectification process) การเติบโตขององค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ จิตเวช หรือแม้แต่สังคมศาสตร์ล้วนมี “มนุษย์” เป็นศูนย์กลางของการศึกษา มนุษย์ถูกจับจองในฐานะวัตถุและเป้าหมายการศึกษา มนุษย์ทั้งเป็นและตายถูกนำมาเปิดออกเพื่อศึกษาค้นคว้า คนที่ถูกจัดเป็นคนบ้าถูกนำมากักตัวเพื่อศึกษาพฤติกรรม เทคนิคอำนาจนี้ทำงานควบคู่กับเทคนิคที่เป็นเสมือนด้านตรงข้ามของมัน คือทำให้ปัจเจกรู้สึกว่าตนเป็นองค์ประธานของการกระทำ (subjectification process) ฟูโกชี้ให้เห็นว่าเทคนิคนี้มีพลังมากในจารีตที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมเฉพาะของยุโรปตะวันตก คือ เทคนิค

การสารภาพ (confession technique) ในประเพณีสารภาพบาปของคริสเตียน (M. Foucault, 1980 : 59 อ้างใน อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2543 : 44) สิ่งที่ถูกเก็บกดหรือการกระทำที่น่าละอายจะถูกเล่าออกมาให้ผู้มีอำนาจ (ทางศีลธรรม) สูงกว่าได้รับฟัง การจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของผู้เล่าและผู้ฟังก็อยู่ในกรอบของวาทกรรม คนจะสารภาพต้องยอมรับ "กตিকা" ตั้งแต่ต้นซึ่งก็คือการยอมรับตำแหน่งแห่งที่ของตนเองภายในกรอบอุดมการณ์นั้น เทคนิคอำนาจที่เข้มลึกที่สุดคือการที่ผู้ตกเป็นเป้าของอำนาจกลับไม่รู้สึกรู้ว่าถูกกระทำ มีหน้าที่ยังกระตือรือร้นที่จะสวมบทบาทนั้นด้วยตนเอง ฟูโกชี้ให้เห็นว่าจารีตการสารภาพตกทอดมาถึงยุคสมัยใหม่หลายลักษณะ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างหมอจิตเวชกับคนไข้ หรือครูกับนักเรียน "เสียง" ของผู้มีอำนาจทำให้เราสยบยอมและปรับแต่งจัดวางตัวเราเองภายในกติกาสถาของวาทกรรม การจัดแจงตนเองยังเห็นได้ชัดจากวาทกรรมของระบบทุนนิยมที่ให้ค่ากับความมีประสิทธิภาพ การแข่งขัน การเพิ่มผลผลิตภาพ และความเป็นเหตุเป็นผล ผู้คนในระบบนี้จึงต่างจัดแจงตนเองให้กลายเป็นผู้มีประสิทธิภาพและมากด้วยเหตุผล

การจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของปัจเจกนี้รวมถึงการจัดการเชิงกายภาพด้วย "ร่างกาย" เป็นมโนทัศน์ที่ฟูโกสนใจอย่างมากในฐานะที่เป็นพื้นฐานของรูปธรรมที่อำนาจแสดงตัวของมันออกมา การที่ร่างกายเป็นพื้นที่ของอำนาจนั้นแตกต่างกันไปตามยุคสมัยของประวัติศาสตร์ จุดแข็งอย่างหนึ่งของฟูโกคือการใส่ใจกับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ทำให้ทฤษฎีอำนาจไม่เป็นเรื่องของกฎสากลลอยๆที่ตัดขาดจากสังคมและวัฒนธรรม ในยุโรปยุคก่อนสมัยใหม่อำนาจมีลักษณะรวมศูนย์ เน้นการทำให้มองเห็นได้ (visibility) คือรวมศูนย์อยู่ที่สถาบันกษัตริย์ และรวมศูนย์อยู่ที่ร่างกายของผู้ที่เป็นเป้าของการใช้อำนาจนั้น การลงโทษอย่างรุนแรงกับร่างกายผู้ต่อต้านอำนาจเป็นการทำให้อำนาจพระราชปรากฏเป็นรูปธรรมออกมา (M. Foucault, 1979: 50 อ้างใน อภิญา, 2543 : 44) ในช่วงตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 18 ยุโรปพัฒนาลักษณะของอำนาจแบบใหม่ที่มีลักษณะแพร่กระจาย ไม่รวมศูนย์อยู่ที่สถาบันใดสถาบันหนึ่ง อำนาจทำงานผ่านการสร้างองค์ความรู้ที่สร้างปัจเจกภาพขึ้นมา และที่ต่างจากยุคก่อนคือ แม้ร่างกายยังคงเป็นเป้าของอำนาจและการจับจ้องมอง แต่ยุคสมัยใหม่มีวิธีการจัดระเบียบเชิงพื้นที่ที่ทำให้ผู้ถูกจ้องอยู่ภายใต้การจับจ้องโดยไม่จำเป็นต้องมีผู้จ้องมอง ฟูโกได้ให้ความเปรียบเทียบโดยอ้างอิงถึงแบบแผนของคุกในฝันของเจอรามี แบนธัม (J. Bantham) ที่ออกแบบคุกเป็นวงแหวน กลางวงแหวนมีหอคอยสูงเป็นที่อยู่ของผู้คุม ห้องนักโทษมีหน้าต่างหันมาทางหอคอย ผู้คุมสามารถมองเห็นนักโทษโดยที่นักโทษไม่สามารถมองเห็นผู้คุมได้ นักโทษไม่รู้ว่ามีผู้คุมอยู่ในหอคอยเวลาใดบ้างจึงต้องประพฤติตนดีราวกับว่ามีผู้คุมอยู่

การจัดระเบียบเชิงกายภาพที่มีประสิทธิภาพจะต้องควบคู่กับการจัดระเบียบ "ภายใน" ด้วย หากคนงานในโรงงานแห่งหนึ่งเชื่อมั่นในคุณค่าของประสิทธิภาพว่าเป็นสิ่งวัด

คุณค่าของความสำเริง เขาจะสร้างวินัยให้กับตนเอง ทำร่างกายและจิตใจของเขาให้เชื่อง (docile body) ภายในกรอบวาทกรรมทุนนิยม งานของฟูโกทำให้เราเห็นผลผลิตของวัฒนธรรมแห่งยุคสมัย

สจิวต ฮอลล์ (Stuart Hall)

สจิวต ฮอลล์เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการผลสถานจุดแข็งของมาร์กซิสต์เข้ากับจิตวิเคราะห์ และสตรีนิยมที่เน้นความสำคัญของภาษา รวมทั้งแนวคิดหรือกรอบวาทกรรมของพวกหลังโครงสร้างนิยม เขาเสนอแนวคิดเรื่อง *articulate self* มาแทนมโนทัศน์ “ผู้กระทำ” (*agency*) articulate มีความหมายสองนัยยะ ความหมายที่หนึ่งคือ การเปล่งเสียงหรือแสดงออกซึ่งความคิดหรืออารมณ์ภายใน เป็นการบ่งชี้คุณสมบัติในเชิงเป็นผู้กระทำ หรือตัวตนที่ปรากฏในวาทกรรมที่ถูกนำเสนอออกมา นั่นเอง อีกความหมายคือ ข้อต่อหรือการเชื่อมต่อของส่วนต่างๆ เข้ามาเป็นโครง ซึ่งบ่งบอกว่าความเป็นตัวตนดังกล่าวเป็นเพียง “ชิ้นส่วน” หลายชิ้นที่ถูกประกอบรวมกันขึ้นมาเท่านั้น ในบริบทของสถานการณ์อย่างหนึ่งอาจมีการเชื่อมต่อ “ชิ้นส่วน” ต่างๆ และการแสดงออกเป็นปัจเจกในลักษณะหนึ่ง แต่ภายในบริบทที่เปลี่ยนไป อาจมีรูปแบบการ “เชื่อมต่อ” และแสดงออกของปัจเจกเป็นอีกรูปแบบก็ได้

ถ้าเช่นนี้ มนุษย์ที่ถูกกำหนดก็สามารถเป็นผู้เปลี่ยนสถานการณ์ได้ แต่ก็ต้องเข้าใจว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นผลที่การกระทำนั้นตอบสนองหรือตอบโต้การกระทำอีกมากมายในสถานการณ์นั้นหรือสถานการณ์ก่อนหน้านั้น เช่น เด็กที่เกิดและเติบโตในครอบครัวศิลปิน ถูกหล่อหลอมภายใต้วาทกรรมที่เน้นการแสดงความคิดความรู้สึกได้อย่างเสรี เมื่อถูกย้ายไปอยู่ในโรงเรียนที่ถูกเข้มงวดเรื่องกฎระเบียบ อาจทำให้เด็กคนนั้นลุกขึ้นมาแสดงปฏิกริยาที่ทำทลายกฎระเบียบนั้นได้ การกระทำของเด็กคนนี้เป็นผลของวาทกรรมเสรีนิยมที่ถูกเคลื่อนย้ายมาอยู่ในบริบทสังคมอำนาจนิยมนั่นเอง มนุษย์คนหนึ่งๆ เป็นผลรวมของวาทกรรมหลากหลายชุดที่ขัดแย้งหรือส่งเสริมกัน ลักษณะเฉพาะตัวของคนแต่ละคนเกิดจากการผสมผสานองค์ประกอบวาทกรรมเหล่านั้นไปในทิศทางที่แตกต่างกัน คนเราจึงสามารถสร้างอัตลักษณ์ที่หลากหลายได้ในสถานการณ์ต่างๆ

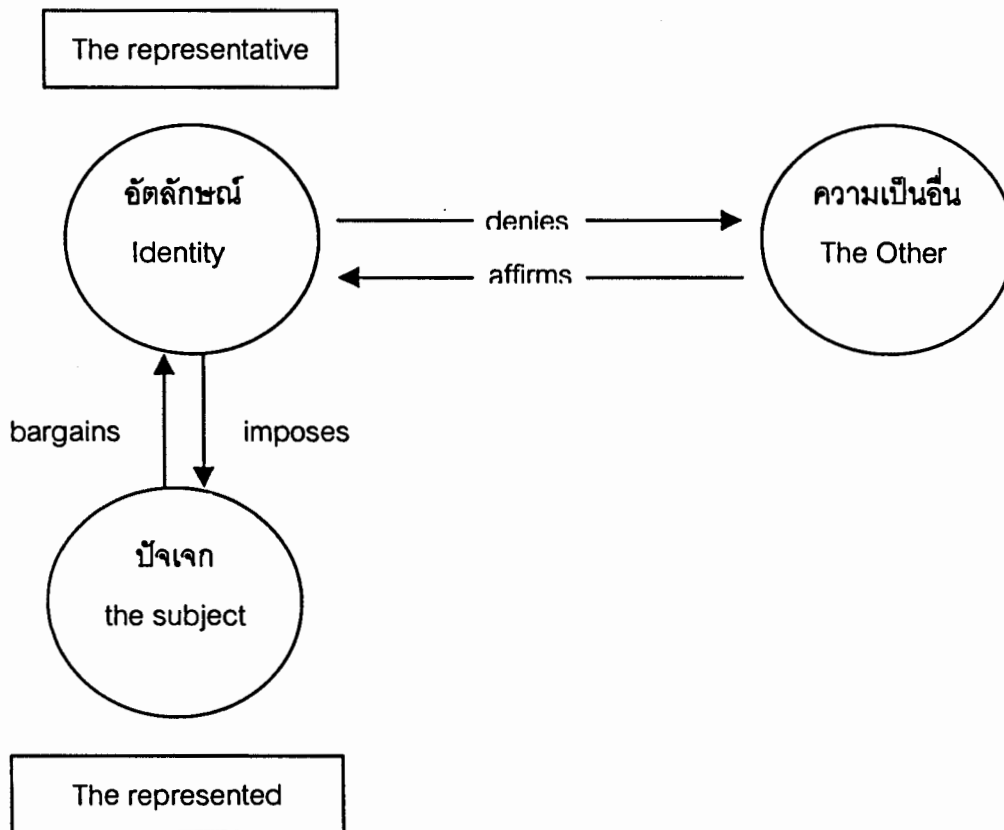
สิ่งที่ทำให้การนิยามอัตลักษณ์ในสถานการณ์เฉพาะต่างๆ มีความเลื่อนไหลยืดหยุ่นได้สูงก็คือ การที่องค์ประกอบต่างๆ ของวาทกรรมนั้นไม่มีความจำเป็นเชิงตรรกะที่ต้องเชื่อมต่อกันเสมอไป เช่น “ความดี” หากอยู่ในบริบทวาทกรรมชาตินิยมก็จะเชื่อมต่อกับ “การยืนตรงเคารพธงชาติ” หรือ “การไม่เลี้ยงการเสียดาย” แต่หากอยู่ในบริบทของวาทกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน ก็จะเชื่อมต่อกับ “การเห็นค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น” และ “การช่วยเหลือคนชายขอบ” เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ปัจเจกภาพตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ เห็นว่ามโนทัศน์ปัจเจกภาพเป็นเพียง “ผล” (effect) ของชุดวาทกรรมต่างๆ บทบาท “ตัวเรา” แบบต่างๆ ที่วาทกรรม

หยิบยื่นให้เปลี่ยนแปลงไปได้ตามสถานการณ์ สิ่งที่มีจึงเป็นตัวเราในสถานการณ์เท่านั้น (subject positioning) (อภิญา เพ็องฟูสกุล, 2542 : 63)

ลักษณะสำคัญของกระบวนการสร้างปัจเจกภาพสามารถจำลองมาได้ตามแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และปัจเจกภาพในแนวคิดหลังสมัยใหม่
(อภิญา เพ็องฟูสกุล : 2543)



ความเป็นตัวเรามีลักษณะคล้ายเหรียญสองด้านซ้อนทับกันอยู่ วาทกรรมจะหยิบยื่น ภาพตัวแทน (representative) ของความเป็นหญิง ความเป็นชาย ความเป็นไทย ฯลฯ มาให้อัตลักษณ์เหล่านี้เรียกร้องและหล่อหลอม (interpellate) ยัดเยียดตำแหน่งแห่งที่ทางสังคม และเป็นสิ่งการันตีประสบการณ์ “ความเป็นตัวเรา” ในแง่มุมต่างๆ ให้ ในอีกด้านหนึ่ง การกระโดดเข้าสวมรับบทบาทต่างๆ หรือต่อรอง ปฏิเสธบทบาทเหล่านั้นสร้าง “ตำแหน่งแห่งที่ของปัจเจก” (subject positioning) ขึ้นมาภายในวาทกรรม แนวคิดหลังสมัยใหม่ปฏิเสธปัจเจกภาพที่มีมาก่อนสังคมหรือมีอยู่นอกวาทกรรม ปัจเจกภาพเป็นเพียง “โครง” หรือรูปแบบที่ปราศจากแก่นแกน

(Subject as a form, not a substance) โครงหรือรูปแบบนี้ก็คือตำแหน่งแห่งที่ของเราใน วาทกรรมนั่นเอง

ในทางปฏิบัติอัตลักษณ์และปัจเจกภาพซ้อนทับกันอยู่ สจิวต ฮอลล์ (อ้างใน อภิญา เพ็องฟูสกุล, 2542 : 64) กล่าวว่า "ความเป็นตัวเรา" เป็นเหมือนรอยตะเข็บ (suture) ที่ เย็บแผลให้สमानเป็นเนื้อเดียวกัน สิ่งที่ถูกเย็บด้านหนึ่งคืออัตลักษณ์หรือตำแหน่งแห่งที่ใน วาทกรรมที่เรากำลังจะพูดถึง อีกด้านหนึ่งคือกระบวนการกระทำปฏิกริยาที่เรามีต่อวาทกรรมนั้น "ความเป็นเรา" เกิดมาในกระบวนการนี้เอง ปัจเจกภาพจึงหมายถึงเน้นการตระหนักรู้และประสบการณ์ภายในที่เกิดขึ้นในแต่ละบริบทต่างๆไม่อิงผูกโยงกับแก่นแกน เมื่อปัจเจกภาพแสดงการตอบโต้ได้ใดๆ เขาได้ สร้างอัตลักษณ์ใหม่ของเขาขึ้นมาด้วย

อภิญา เพ็องฟูสกุล (2543) กล่าวว่า คุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของ "ความเป็นตัวเรา" ในกระบวนการนี้ คือลักษณะที่เรียกว่า "การโยกย้ายตำแหน่งแห่งที่" (dislocation) ซึ่งหมายถึงการไม่อาจถูกตรึงติดกับคุณสมบัติบางอย่างที่ตายตัวหยุดนิ่ง มโนทัศน์นี้เน้นความเคลื่อนไหวและชี้ให้เห็นว่าวงกลมสองวงในแผนภาพข้างต้นนี้คืออัตลักษณ์และปัจเจกไม่อาจซ้อนทับกัน ได้สนิท ในด้านหนึ่ง การนิยามอัตลักษณ์ของสิ่งต่างๆเกิดขึ้นจากกระบวนการจำแนกแยกแยะที่ ตามมาด้วยการลากเส้นแบ่งสิ่งนี้ออกจากสิ่งนั้น และปฏิเสธคุณสมบัติที่ไม่ใช่ตัวมันออกไป เช่น ความดีไม่ใช่ความชั่ว สีขาวไม่ใช่สีดำ ความหมายของอัตลักษณ์มิได้มีรากฐานอยู่ภายในตัวมันเอง ความดีและสีขาวอยู่ได้เพราะอิงอาศัยความหมายของด้านตรงข้ามมาเปรียบเทียบ "ความเป็นอื่น" ที่ถูกปฏิเสธ

ถึงตรงนี้ เห็นได้ว่าการนิยามอัตลักษณ์แฝงเร้นไว้ด้วยความขัดแย้งและความสัมพันธ์เชิงอำนาจของการแบ่งแยกกีดกัน ความว่างเปล่าที่ปราศจากความหมายในตัวทำให้ อัตลักษณ์ไม่อาจซ้อนทับกันสนิทกับปัจเจกภาพที่มันเป็นภาพตัวแทนได้

1.2.3 อัตลักษณ์กับวัยรุ่น

Erikson (1968 อ้างใน Rice, 1996 : 194) กล่าวว่าหัวใจของพัฒนาการของวัยรุ่น คือ รูปแบบของการปะติดปะต่อกันของอัตลักษณ์ (self-identity) การนิยามตัวตนเป็นรูปแบบการ เลือกค่านิยม ความเชื่อ และจุดมุ่งหมายในชีวิต (Archer, 1989 อ้างใน Rice, 1996 : 194) Erikson อธิบายถึงรูปแบบของอัตลักษณ์ ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการเลือกในบทบาทที่กระทำ ดังนั้นเมื่อ คนๆหนึ่งได้ผ่านชีวิตเข้าสู่วัยรุ่นแล้วก็ผ่านพ้นไป ค่านิยม ความเชื่อ จุดมุ่งหมาย และการปฏิบัติ ของพวกเขาก็จะเปลี่ยนไป ไม่ดำรงอยู่ได้ในเวลาที่ยาวนาน อัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ไม่มีความมั่นคง เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นแทนที่และเปลี่ยนแปลงไปตลอดชีวิต

พัฒนาการของอัตลักษณ์เป็นกระบวนการที่ใช้เวลายาวนาน (Baunesister, 1991 : อ้างใน Santrock, 1996 : 332) และพัฒนาการของอัตลักษณ์มีความสลับซับซ้อนอยู่มาก (Marcia, อ้างใน Santrock, 1996 : 332) สำหรับวัยรุ่น รูปแบบของอัตลักษณ์ไม่มีทั้งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด มันเริ่มต้นขึ้นพร้อมกับการแสดงออกของความรู้สึก พัฒนาการของความรู้สึกเกี่ยวกับตัวตน และการกำเนิดขึ้นเป็นทารก และเชื่อมถึงมันในที่สุดด้วยการบูรณาการและการทบทวนชีวิตในวัยที่อายุสูงขึ้น พัฒนาการที่สำคัญของอัตลักษณ์วัยรุ่นโดยเฉพาะวัยรุ่นในยุคหลังๆนี้ ได้แก่ พัฒนาการด้านวิทยาศาสตร์ พัฒนาการด้านการรับรู้ และพัฒนาการด้านสังคม ทางออกของประเด็นศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ของวัยรุ่นนั้น อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่แน่นอนมันคงไปตลอดชั่วชีวิต อัตลักษณ์ของบุคคลมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ เปิดรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ปฏิสัมพันธ์ และอาชีพได้ (Adam, Gulotta, & Montemayor, 1992 อ้างใน Santrock, 1996 : 333)

2. แนวคิดเรื่องวิถีการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในยุคโลกาภิวัตน์

2.1 แนวคิดเรื่องโลกาภิวัตน์

ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า วัฒนธรรมญี่ปุ่นมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะวัฒนธรรมดนตรี อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้การส่งและการรับข่าวสารรวมทั้งวัฒนธรรมของกลุ่มบุคคลในสังคมต่างๆเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

โลกาภิวัตน์ (ธีรยุทธ บุญมี : 2538) คือ กระบวนการซึ่งโลกกำลังเปลี่ยนแปลงยุคสมัยจาก

1. เศรษฐกิจอุตสาหกรรมมาเป็นเศรษฐกิจหลังอุตสาหกรรม และระบบเดี่ยวทั่วโลก (Global Economy)
2. สังคมสมัยใหม่ (Modernity) มาเป็นสังคมหลังสมัยใหม่ (Post Modernity) ระบบคิดหรืออุดมการณ์ของผู้คนกำลังปฏิบัติตนเอง จากระบบคิดแบบสมัยใหม่ (Modernism) มาเป็นระบบคิดแบบหลังสมัยใหม่ (Post Modernism)
3. เทคโนโลยีอุตสาหกรรมที่เน้นเครื่องจักรกลขนาดใหญ่ มาเป็นเทคโนโลยีดิจิทัลของคอมพิวเตอร์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นผลให้เกิดการปฏิวัติการสื่อสารขนาดใหญ่ ที่สามารถเชื่อมโยงโลกทั้งโลกเข้าด้วยกันจนเหมือนเป็นหมู่บ้านโลก (Global Village)

4. ระบบการเมืองปรับตัวจากระบบที่ครอบงำด้วยความคิดแบบรัฐ – ชาติ (Nation state) มาเป็นระบบที่พรมแดนทางการเมืองของชาติลดความสำคัญลง แต่พรมแดนทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์หรือกลุ่มย่อยทวีความสำคัญขึ้น

ปัจจัยหลักทั้งสี่ที่เกิดขึ้นเสริมกันและกันนี้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงยุคสมัยของโลกขึ้น ทำให้ความคิด ทักษะคิด ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต แฟชั่น ไลฟ์สไตล์ จิตวิทยาของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ

2.1.1 กำเนิดโลกาภิวัตน์

จุดเริ่มต้นของสงครามเย็นเริ่มก่อตัวมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1956 – 1957 ในปี ค.ศ. 1956 เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์อเมริกันที่พนักงานในสำนักงานมีมากกว่าคนงานในโรงงาน ปี ค.ศ. 1957 สหภาพโซเวียตยิงดาวเทียมดวงแรกของโลกขึ้นสู่อวกาศ ซึ่งนับเป็นปีแรกแห่งการเริ่มต้นของการปฏิวัติข้อมูลข่าวสารในขอบเขตทั่วโลก หลังจากนั้นอเมริกาได้ส่งดาวเทียมขึ้นสู่อวกาศในเวลาไล่เลี่ยกัน ต่อมาได้พัฒนาเป็นดาวเทียมสื่อสาร ปี ค.ศ. 1960 มินิคอมพิวเตอร์ได้รับการผลิตออกมา และตามมาด้วยไมโครคอมพิวเตอร์ ต่อมาได้นำเลเซอร์มาประสานกับเส้นใยนำแสง ทำให้มีโทรศัพท์ที่ใช้เส้นใยแก้วแทนขนหลอดทองแดงซึ่งสามารถพาข่าวสารไปได้ในปริมาณที่มากกว่าและดีกว่า โดยประหยัดค่าใช้จ่าย ประหยัดเนื้อที่และมีน้ำหนักน้อยกว่าหลอดทองแดงอย่างเทียบกันไม่ได้ ด้วยเหตุผลนี้ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างประชากรในแต่ละส่วนของโลกเป็นไปได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

2.1.2 ลักษณะของโลกาภิวัตน์

หากจะวิเคราะห์ถึงผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโครงสร้างสังคม ศิลปวัฒนธรรม แฟชั่น ไลฟ์สไตล์ ค่านิยม และการเมืองนั้น จะต้องทำความเข้าใจถึงลักษณะของโลกาภิวัตน์ อันเป็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และระบบคิด ในบทความ "โลกาภิวัตน์กับทฤษฎีสังคมวิทยา" สุริชัย หวันแก้ว (2543) กล่าวว่าโลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการอันเป็นสากล โลกาภิวัตน์เป็นชุดหนึ่งของกระบวนการหลายกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงและเกี่ยวพันกันหลายซับซ้อน ซึ่งมักจะข้ามพรมแดนของประเทศและสังคมทั้งหมดที่ประกอบกันเป็นระบบโลกสมัยใหม่ โลกาภิวัตน์ทำให้วัฒนธรรมทางวัตถุ อารยธรรมต่างๆ วิถีชีวิตและการปฏิบัติในสังคมที่มีที่ไปที่มาแตกต่าง สังคมต่างวัฒนธรรมกันมากสามารถปรากฏตัวร่วมกันได้ ปรากฏการณ์จึงเหมือนถูกโละมาเรียงกัน เกิดการผสมผสานกันในด้านต่างๆ

สำหรับการวิจัยเรื่องอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น ผู้วิจัยขอกล่าวถึงลักษณะของโลกาภิวัตน์ในส่วนของที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับดนตรีญี่ปุ่น คือ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ธุรกิจในประเทศและต่างประเทศเชื่อมโยงกันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทำให้ข้อมูลจากต่างประเทศไหลเข้ามาในสังคมไทยได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น ดังนี้

2.1.3 เศรษฐกิจโลกาภิวัตน์

1. เศรษฐกิจโลกาภิวัตน์เป็นเศรษฐกิจทุนนิยมที่ยกระดับขึ้นมาขั้นหนึ่ง เป็นระบบตลาดเสรีที่สามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆที่เกิดจากความต่างทางอุดมการณ์การเมือง เช่น สังคมนิยม หรือเผด็จการ เส้นแบ่งทางวัฒนธรรม เช่น ลัทธิชาตินิยม ศาสนา หรือการเหยียดผิว ทำให้โลกมีระบบเศรษฐกิจเดียว (Global Economy)

2. การปฏิวัติเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้ระบบเศรษฐกิจโลกทุกๆจุดเชื่อมโยงเข้าด้วยกันได้โดยไม่เสียเวลา เป็นผลให้มีการปรับตัวในระดับโลก (Global Reorganization) ของเศรษฐกิจในทุกๆด้าน โดยกฎเกณฑ์ของเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ก็คือ การขยายมุมมองในการหาแหล่งเงินทุน ตลาด การจัดจำหน่าย แรงงาน เทคโนโลยี ยี่ห้อสินค้าในขอบเขตทั่วโลก เพื่อให้เกิดการได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive advantage)

3. เศรษฐกิจของโลกจะเคลื่อนตัวเข้าสู่การบริการขั้นสูง เช่น การบริการสาธารณะ การเคหะ และการบริการเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร เช่น การเงิน การท่องเที่ยว การบันเทิง การผลิตซอฟต์แวร์มากขึ้น

สำหรับดนตรีในศตวรรษใหม่นี้ เทคโนโลยีใหม่จะเอื้อต่อการสื่อเสียงเพลงไปสู่คนฟังมากขึ้น โทรทัศน์ผ่านดาวเทียมและเคเบิลทีวีคือ หัวหอกของการเปิดโลกใหม่ทางดนตรีสำหรับคนฟังกลุ่มที่เคยอยู่นอกเขตแดนตลาดดนตรีเดิม สื่อเหล่านี้มีมากกว่าเสียงเพลง และเป็นที่ยอมรับกันมาตั้งแต่เริ่มต้นทำมิวสิกวิดีโอแล้วว่า ภาพดีๆมีความหมายอย่างยิ่งต่อการขายเพลง ดังนั้นเมื่อศตวรรษใหม่ บนสมมติฐานว่าเครื่องเล่นดีวีดีจะเข้ามาแทนที่เครื่องเล่นซีดีในชุดเครื่องเสียง แทนที่เลเซอร์ดีสก์ในชุดไฮมเธียเตอร์ แทนที่ซีดีรอมและสื่อเก็บข้อมูลทั้งหมดในคอมพิวเตอร์ และยังมีเครื่องเล่นดีวีดีแบบพกพาพร้อมจอภาพในตัวขนาดใหญ่กว่าฝ่ามือเล็กน้อย ซึ่งจะสามารถแทนที่วอล์กแมนได้เบ็ดเสร็จ ในส่วนของการขาย ขณะที่นักร้องบันทึกเสียงไว้เสร็จสมบูรณ์แล้ว ก็อาจจะเลื่อนกำหนดออกวางตลาดไปอีกสามเดือน เพื่อถ่ายทำวิดีโอให้ครบทุกเพลงเสียก่อน แล้วนำออกขายในรูปแบบดีวีดี ระหว่างที่รอนั้นก็อาจตัดสองเพลงที่ถ่ายทำวิดีโอไว้สำหรับออกอากาศทางเอ็มทีวีไว้เสร็จแล้วออกขายในรูปแบบของดีวีดีซิงเกิลไปพลาง ดูเหมือนสิ่งนี้ที่คาดประมาณนี้จะสนับสนุน

สมมติฐานว่า "วัยรุ่นของโลก" ที่เชื้อชาติและเขตแดนที่อาศัย ไม่ได้แยกพวกเขาออกจากความนิยมชมชอบที่เหมือนกันในเรื่องของการกินอยู่ การแต่งตัว การใช้เวลาว่าง การดูหนังฟังเพลง และการทำอะไรตามๆกัน จะเป็นกลุ่มลูกค้าที่ทรงอิทธิพลที่สุดในแทบทุกวงการ (ปณิธาน : 2541)

2.1.4 การปฏิวัติทางเทคโนโลยีของยุคโลกาภิวัตน์

การปฏิวัติเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และข่าวสาร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญยิ่ง ดังนี้

1. การเกิดโลกของสัญญาณข่าวสาร คือ เป็นการจินตนาการว่าโลกทั้งโลกถูกห้อมล้อมด้วยสัญญาณข้อมูลทั้งด้านธุรกิจการเงิน อุตสาหกรรม เพลง ภาพยนตร์ การศึกษา การเมือง การแพทย์ ข้อมูลทางสังคม ฯลฯ ที่เชื่อมถึงกันหมด โลกของข้อมูลที่มองไม่เห็นจะมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์มากกว่ามีจริงๆในอดีต ในอนาคตมนุษย์จะทำกิจกรรมเกือบทุกอย่างในชีวิต ตั้งแต่เสียบางชี ส่งจดหมายนัดหมายธุรกิจหรือคนรัก เลือกดูสินค้า ชมภาพยนตร์เรื่องล่าสุด เพลงใหม่สุด ค้นข้อมูลใน Encyclopedia ห้องสมุดทุกๆแห่ง หรือทำงานโดยเพียงอาศัยคอมพิวเตอร์ส่วนตัวเจาะเข้าไปในมิตินี้เท่านั้น และในอนาคตมนุษย์อาจจะมีเพื่อนชุดหนึ่งอยู่ในโลกจริงๆของตน แต่มีเพื่อนสนิทอีกชุดหนึ่งอยู่ในจุดต่างๆของโลกโดยรู้จักกันผ่านจอคอมพิวเตอร์เท่านั้น

2. การเกิดแนวคิดโลกไร้พรมแดนในคลื่นลูกที่สาม ทั้งโลกถูกเชื่อมโยงกันด้วยเครือข่ายทางเศรษฐกิจ การผลิต การจัดจำหน่าย การเงิน ข่าวสาร และความคิดทางการเมืองหลายๆด้าน พรมแดนทางการเมืองของรัฐ-ชาติจะลดความสำคัญลงไป แต่พรมแดนทางวัฒนธรรมและศาสนาจะยังมีความสำคัญอยู่ ในโลกหลังสมัยใหม่มีความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องเข้าใจเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม การเมือง ในขอบเขตที่กว้างขวางกว่าขอบเขตประเทศของตน

3. เกิดภาวะเพียงจริง (Virtual reality หรือ VR) หรือเรียกว่า "ความจริงเทียม" ที่คอมพิวเตอร์สามารถย่อทุกอย่างอย่างเป็นรหัส Digital ได้ การพัฒนาคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันสามารถสังเคราะห์สิ่งต่างๆให้มีลักษณะเหมือนจริงมากขึ้น กลายเป็นความจริงเทียม วัฒนธรรมเทียม ดังที่ปรากฏในภาพยนตร์, มิวสิค วิดีโอ, วิดีโอเกมส์, คอนเสิร์ต, ละครหรือความบันเทิงสมัยใหม่

2.1.5 ผลกระทบของโลกาภิวัตน์

ยุคสารสนเทศเป็นยุคที่ให้กำเนิดการรับรู้เรื่องที่เกิดขึ้นในโลกในลักษณะใหม่ เป็นการรับรู้ที่กว้างขวางมากขึ้นตามระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้สังคมยุคนี้เต็มไปด้วยข่าวสารอย่าง

มากมาย โดยอาศัยความก้าวหน้าของวิชาการหลักๆ 3 ชนิด ได้แก่ คอมพิวเตอร์ เลเซอร์ และ ดาวเทียมสื่อสาร ซึ่งการพัฒนาสู่สังคมสารสนเทศ การไหลบ่าของข่าวสาร ทุนและเทคโนโลยีนี้ได้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในขอบเขตทั่วโลก ท้องฟ้ากลายเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในยุคนี้ เป็น เส้นทางสื่อสารโทรคมนาคมที่รวดเร็วที่สุด ที่สายการบินต่างๆทำการขนส่งมวลชนและขนถ่าย สินค้ากันตลอดเวลา เป็นวงโคจรของดาวเทียมสื่อสารจำนวนมาก ดาวเทียมสื่อสารซึ่งสามารถ รายงานภาพเหตุการณ์สดๆจากทวีปหนึ่งไปยังอีกทวีปหนึ่งได้ทันควัน ในโลกยุคใหม่นี้มีโทรศัพท์ เชื่อมโยงกันไปทั่วโลก มีโทรสาร มีคอมพิวเตอร์ราคาถูกลง ช่องทางการติดต่อที่มนุษย์มีต่อกันมีมากมายขึ้น ส่งผลให้ สังคมและวัฒนธรรมยุคโลกาภิวัตน์ มีลักษณะเป็นดังนี้

1. เครือข่ายข้อมูลในอนาคตจะทำให้ความต่างในเรื่องเวลาและสถานที่หมดไป พรมแดนทางวัฒนธรรมจะถูกลบเลือน ทวีปและประชาชนชาติต่างๆจะเคลื่อนเข้ามาใกล้กันมากขึ้น ศตวรรษที่ 21 จะเป็นศตวรรษของการเคลื่อนย้ายขนานใหญ่ของประชากรโลก การปะทะสังสรรค์ คละเคล้าทางวัฒนธรรมขนานใหญ่ในทุกๆสังคมจะเกิดขึ้น จนไม่มีสังคมใดที่ไม่มีลักษณะหลากหลายของวัฒนธรรมชาติพันธุ์ต่างๆ หรือศัพท์เรียกเฉพาะว่าเป็นสังคมวิวิธวัฒนธรรม (Multi cultural society)

2. ความคิดแบบหลังสมัยใหม่ถือว่าทุกระบบคิด ระบบคุณค่า หรือทุกระบบการ แบ่งแยกไม่ว่าจะเป็นสูง/ต่ำ เก่า/ใหม่ ชาย/หญิง อารุโส/เด็ก ล้วนไม่มีพื้นฐานความจริงที่แน่นอน รองรับ จึงช่วยให้เกิดความเท่าเทียมในเชิงวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น อย่างเช่น เรื่องราวของคนเอเชีย แอฟริกาในภาพยนตร์ของฮอลลีวูดมีเพิ่มมากขึ้น วงการแฟชั่นก็มีการผสมผสานรูปทรง สี สัน สไตล์ ของหลายทวีปหลายชาติพันธุ์ ความเชื่อเรื่องศูนย์กลางซึ่งสะท้อนความคิดเก่าว่ามีวัฒนธรรมเหนือ กว่า สูงกว่าอยู่ เช่น ความเชื่อว่าโรม ปารีส เป็นศูนย์กลางแฟชั่นโลก ก็จะลดฐานะไป

3. วัฒนธรรมหลังยุคสมัยใหม่จะแสดงออกถึงเรื่องเพศและความรุนแรงอย่าง โดดเด่น ดังที่ปรากฏในภาพยนตร์และมิวสิควิดีโอ เช่น มาดอนน่า หรือ ไมเคิล แจ็คสัน เทคโนโลยี ใหม่ๆจะยิ่งทำให้วัฒนธรรมเหล่านี้เคลื่อนตัวเข้าสู่แฟนตาซีหรือภาพลวงตามากขึ้นในลักษณะ ภาพยนตร์แบบเทอร์มินเตอร์, มาส์ค, ฟีน้องมาริโอ เป็นต้น

4. ระบบคิดแบบหลังสมัยใหม่จะปฏิเสธเหตุผล ความจริง หรือระบบคุณค่าใดๆ ในยุคหลังสมัยใหม่จึงเป็นโลกแห่ง "การตาย" ของวิชาปรัชญาและนักปรัชญา เกิดการลดอุดมคติ ของ "ประวัติศาสตร์" ลง ผู้คนจะไม่สนใจอดีต ไม่สนใจความเชื่อมโยง หรือพัฒนาการของ ความคิด ศิลป วรรณกรรม ประวัติศาสตร์จะถูกทำให้กลายเป็นสินค้าในสต็อกที่ถูกนำกลับมาเป็น คราวๆไป เช่น ช่วงหนึ่งก็อาจกลับไปนิยมแฟชั่นยุค 60's เพลงยุค 50's เป็นต้น

เทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงโลกด้วยข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก ทำให้ ศตวรรษที่ 21 เหมือนเป็นศตวรรษแห่งมายาภาพ ที่มนุษย์ไม่เข้าใจกฎเกณฑ์ มนุษย์จะเข้าใจ

ผลลัพธ์และประสิทธิภาพมากกว่าที่มา มนุษย์จะสั่งเสพบกับนามธรรมในส่วนที่เป็นชีวิตการทำงาน และเสพ "ภาวะเทียม" ในส่วนที่เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อหลีกเลี่ยงความจริงที่หนักอึ้งน่าเบื่อหน่าย แต่จะก่อให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างจิตใจกับร่างกาย (mind and body) บัญญา กับ อารมณ์ (Reason and passion) มีการใช้ความรู้สึกมากกว่าเหตุผล เพราะเหตุผลได้ถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีไปแล้ว มนุษย์นิยมจะเสพสุข นิยมการละเล่น (play fullness) มากกว่าการผลิต มนุษย์จึงใช้ร่างกายเพื่อการผลิตน้อยลงแต่ใช้ร่างกายเพื่อสร้างความสุขมากขึ้น (Body as factory of pleasures)

2.1.6 อัตลักษณ์กับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในบริบทโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ แกนกลางของวัฒนธรรมในปัจจุบัน เกิดจากการปฏิวัติระบบสื่อสารคมนาคมอันเป็นการทำลายมิติเชิงพื้นที่และเวลา ทำให้การติดต่อสัมพันธ์กันเข้มข้นขึ้น การหิบบิยมผลสมผสานทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นอย่างซับซ้อนและหลากหลาย ส่งผลกระทบต่อจิตสำนึก เกิดการสร้างควมหมายใหม่ๆ แก่อัตลักษณ์ จนกระทั่งนำไปสู่การเสนอค่านิยมทางวัฒนธรรมและแบบแผนชีวิตแบบใหม่ๆ ขึ้นมา (อภิญา เพ็องฟูสกุล, 2543)

ลักษณะเชิงโครงสร้างของโลกาภิวัตน์

การวิเคราะห์ของนักคิดหลังสมัยใหม่ วัฒนธรรม "หลังสมัยใหม่" เป็นอาการทางวัฒนธรรมภายในระบบทุนนิยมโลก โดยตรรกะของทุนจะมีผลบีบบัณฑิตพื้นที่ให้หดแคบเข้า เร่งมิติเวลาให้หมุนเร็วขึ้น หัวใจสำคัญของการขยายตัวของระบบทุนนิยมโลกในยุคปัจจุบัน คือ การทำให้กระบวนการสะสมทุนมีความยืดหยุ่นมากขึ้น (flexible accumulation) หากอัตราการหมุนรอบของทุนเร็วขึ้นเท่าใด อัตรากำไรก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น การเพิ่มความเร็วของการหมุนรอบของทุนทำได้โดยอาศัยเทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

ผลของการบีบเวลาและพื้นที่คือ การที่สินค้าถูกผลิตออกมาสู่ตลาดโลกในเวลาที่รวดเร็วและในปริมาณมากยิ่งขึ้น ระบบทุนจึงจำเป็นต้องกระตุ้นให้มีการบริโภคในอัตราที่เร็วและมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย สินค้าที่จะทำให้ได้กำไรมากคือสินค้าที่มีอายุการใช้งานสั้น และมีการบริโภคซ้ำๆ หากเปรียบเทียบอายุการใช้งานของเครื่องใช้ไฟฟ้าสักเครื่องกับการดูหนังสักเรื่อง จะเห็นความแตกต่างของเวลาที่ชัดเจน จะเห็นว่าในโลกทุนนิยมพัฒนาแล้วในกึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ปริมาณการลงทุนและจำนวนแรงงานในสินค้าประเภทบริการเพิ่มสูงขึ้นมากเป็นลำดับ

ตรรกะของทุนที่เร่งอัตราการผลิตทำให้เกิดค่านิยมแบบ “แตกตัว” สินค้าทุกอย่างต้องผลิตในลักษณะที่สะดวกสำหรับการบริโภคอย่างฉับพลัน รวมทั้งการทิ้งขว้างอย่างง่ายและรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงที่เร็วของเทคโนโลยีทำให้คนเบื่อง่ายและตะเกียกตะกายตามหาสินค้าตัวใหม่ตลอดเวลา

การบริโภคสินค้าในลักษณะดังกล่าวเป็นไปได้ต้องอาศัยการควบคุมความเห็นและรสนิยมของมวลชน สื่อต่างๆจึงมีหน้าที่หลักในการผลิตภาพลักษณ์ ดังจะเห็นได้ว่าสินค้าในยุคปัจจุบันจะเน้นเรื่องดีไซน์หรือรูปแบบภายนอกและเน้นเรื่องอำนาจเชิงสัญลักษณ์มาก การโฆษณาในปัจจุบันขยายภาพลักษณ์มากกว่าตัวสินค้า (image as commodity) การผลิตและบริโภคภาพลักษณ์มีลักษณะเปลี่ยนแปลงรวดเร็วเช่นกัน ยิ่งกระตุ้นให้คนบริโภคภาพลักษณ์มากขึ้นเท่าไรสินค้าก็ยิ่งขายดีมากขึ้นเท่านั้น แต่ถ้ามองให้ลึกลงไปการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วฉาบฉวยนี้กลับทำให้คนมุ่งไขว่คว้าหาอัตลักษณ์และระบบคุณค่าที่มั่นคงยั่งยืน เราจึงพบกระบวนการสร้างและผลิตซ้ำภาพลักษณ์ที่ฉาบฉวยด้วยอุดมการณ์และระบบคุณค่า การสร้างภาพลักษณ์จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันและเป็นอุตสาหกรรมที่ทำกำไรมหาศาล ถึงจุดนี้ความจริงกับภาพหลงแยกจากกันไม่ออกแล้ว

ปัจจัยสำคัญยิ่งอีกประการที่ทำให้ประสบการณ์เวลาและพื้นที่หดแน่น เข้มข้นขึ้นคือ การปฏิวัติระบบการสื่อสาร โลกถูกทำให้เล็กหรือแคบลงในมิติเวลาและสถานที่ ระบบดาวเทียมสื่อสารทำให้คนที่อยู่คนละมุมของโลกสามารถรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมๆกันได้จากจอโทรทัศน์ สถานที่ตามความหมายที่รับรู้แบบเก่าโดยการมีประสบการณ์ตรงคือ ได้เห็นได้อยู่ที่นั่น ไร้ความหมาย สถานที่เป็นนามธรรมมากขึ้น เราสามารถติดต่อกับใครสักคนหนึ่งที่ไม่เคยเห็นไม่เคยรู้จักมาก่อนได้บนจอคอมพิวเตอร์ แต่ขอบเขตที่แคบๆนั้นก็กลับไม่มีขอบเขตที่จำกัด อยู่เหนือความสามารถที่เราจะเข้าใจและควบคุม บนอาณาจักรนี้เป็นชุมชนนามธรรม (abstract community) ความเป็นนามธรรมนี้รวมถึงการดึงเอาปัจเจกออกจากการผูกติดอยู่กับสิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของอัตลักษณ์ด้วย ไม่ว่าจะเป็นตัวแปรทางเพศ ชนชั้น ชาติพันธุ์ ในโลกไซเบอร์เราสามารถเป็นใครหรืออะไรก็ได้ สามารถลบตัวเก่าสร้างตัวใหม่ใช้ชื่อใหม่ที่ใครไม่รู้จัก เป็นตัวตนในจินตนาการล้วนๆ (disembodied self)

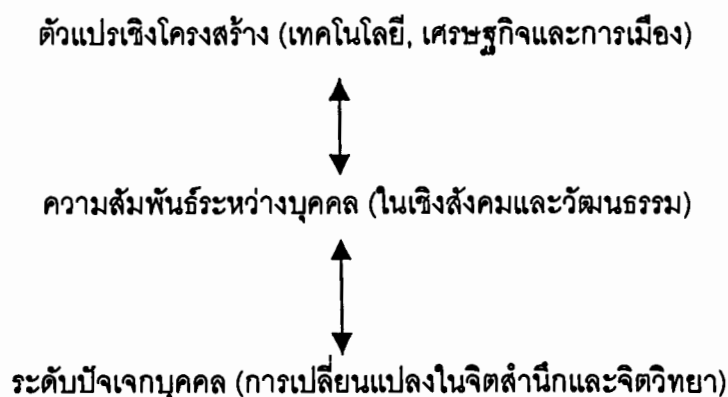
กลุ่มยุคหลังสมัยใหม่ ยังมีความเห็นพื้นฐานว่า โลกปัจจุบันได้พัฒนาผ่านเลยยุคสมัยใหม่ (Modern World) มาแล้ว และกำลังเข้าสู่ยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) เป็นยุคที่วัฒนธรรมในรูปแบบของวัฒนธรรมประชานิยม ผลิตรกรรมของสื่อมวลชน (หนัง/ละคร/วิทยุ/เพลง ฯลฯ) จะซึมผ่านเข้ามารวมอยู่เป็นเนื้อเดียวกับชีวิตประจำวัน สถาบันสังคมและทุกส่วนเสี้ยวของสังคม บรรดา “สัญลักษณ์” ต่างๆที่ใช้อยู่ในสื่อมวลชนและวัฒนธรรมประชานิยมจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม สัญลักษณ์จากวัฒนธรรมประชานิยมเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดการให้

ความหมายแก่ความเป็นจริง (Sense of Reality) แก่สังคมที่เรียกว่า Mass-Saturated Society ปรัชญาการณดังกล่าวนี้เป็น "การพลิกกลับ" ความเชื่อที่เคยมีมาแต่เดิม เราเคยเชื่อว่า "ผลงานในสื่อ" เป็น "กระจกสะท้อนโลกแห่งความเป็นจริง" แต่ปัจจุบันนี้ "โลกแห่งความเป็นจริง" ต่างหากที่ต้องแปรเปลี่ยนให้เป็นไปตาม "ภาพในกระจก" นอกจากนั้นยังมีการผสมผสานอย่างเป็นเนื้อเดียวกันระหว่าง "วัฒนธรรม" กับ "เศรษฐกิจ" การสร้างวัฒนธรรมก็ทำเพื่อและต้องอาศัยเศรษฐกิจ และความเติบโตทางเศรษฐกิจก็ต้องอาศัยวัฒนธรรม วัฒนธรรมประชานิยมจะเข้ามาเป็นตัวกำหนดรูปแบบการบริโภคของคนในสังคม (กาญจนา แก้วเทพ : 2544)

อัตลักษณ์กับพลวัตทางวัฒนธรรมในระบบโลก

สิ่งสำคัญในการเข้าใจความซับซ้อนของการเปลี่ยนแปลงเรื่องอัตลักษณ์ จำเป็นต้องเห็นภาพของพลวัตทางวัฒนธรรมในระบบโลกโลกาภิวัตน์ด้วย อภิญา เพ็ญฟูสกุล (2543 : 68) ได้แยกแยะระดับหรือมิติต่างๆของการวิเคราะห์ดังแผนภาพด้านล่าง

แผนภาพที่ 2 มิติของการวิเคราะห์ปรากฏการณ์เชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม (อภิญา เพ็ญฟูสกุล: 2543)

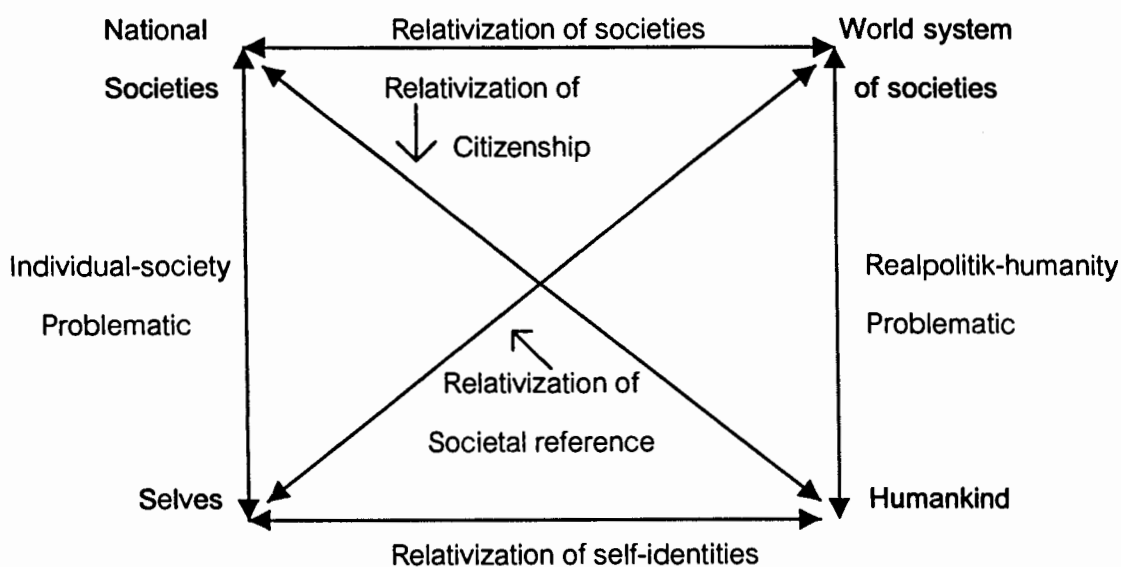


แม้พลวัตวัฒนธรรมจะอยู่ในระนาบที่ตรงกลาง แต่ก็สัมพันธ์กับอีกสองระนาบอย่างมาก และในระนาบตรงกลางก็แบ่งย่อยเป็นลำดับชั้นต่างๆได้อีก โรแลนด์ โรเบิร์ตสัน (R. Robertson, 1992 อ้างในอภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2543 : 86) ใช้กรอบแบบนีโอเวเบอร์เรียน (neo-weberian) วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของพลังทางวัฒนธรรมในระนาบต่างๆว่า โลกาภิวัตน์ทำให้ปัจเจกตระหนักรู้อย่างแหลมคมยิ่งขึ้นเกี่ยวกับตำแหน่งแห่งที่ของตนเองในโลกปัจจุบัน (inner-worldly self-reflectivity) โลกประสบการณ์ของปัจเจก มีพื้นที่ 4 ระนาบที่ซ้อนทับกันและกันอยู่ ได้แก่ พื้นที่

ประสบการณ์ของตัวฉันในระดับปัจเจก ตัวฉันในฐานะเป็นสมาชิกของชาติ ตัวฉันที่เป็นสมาชิกของประชาคมโลก และตัวฉันที่เป็นสมาชิกของมนุษยชาติในสรุปรวม ระนาบของจิตสำนึกทั้ง 4 นี้สามารถทาบกับแผนภาพข้างบนว่าขยายจากระดับจุลภาคไปสู่มหภาค ประเด็นสำคัญของโรเบิร์ตสันคือ โลกาภิวัตน์ทำให้การตระหนักรู้เชิงสัมพัทธ์ (relativization) เข้มข้นยิ่งขึ้น เช่น จิตสำนึกตระหนักว่าระหว่างปลายข้าวของระบบโลกและรัฐชาติ มีรัฐใหญ่น้อยลดหลั่นกันไป ระหว่างปลายข้าวของ "ตัวฉัน" และ "มนุษยชาติทั้งมวล" มีมนุษย์หลากหลายเผ่าพันธุ์และวัฒนธรรมมากมาย ระหว่างปลายข้าวของ "ตัวฉัน" และระบบโลก มีสังคมในมิติอื่นๆซ้อนลดหลั่นกันอยู่ด้วย เช่น ระบบเศรษฐกิจต่างๆหรือระบบสื่อสารคมนาคม เป็นต้น

แผนภาพที่ 3 พื้นที่ระนาบต่างๆที่ซ้อนทับกันในระบบโลก

จาก Roland Robertson, 1992 : 27. (อภิญา เพ็องฟูสกุล, 2543 : 69)



เดวิด ฮาร์วีย์ในหนังสือ The Urban Experience (1985 อ้างใน อภิญา เพ็องฟูสกุล, 2543 : 70) เสนอตัวแบบการวิเคราะห์ระดับต่างๆของจิตสำนึกคนเมืองสมัยใหม่เช่นกัน ขณะที่โรเบิร์ตสันดึงเอาโลกาภิวัตน์มาเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ประสบการณ์ภายในของปัจเจก ฮาร์วีย์กลับเอาโลกาภิวัตน์ออกไปเป็นพลังภายนอก และเพิ่มเติมระดับต่างๆของประสบการณ์คนในเมืองเป็น ระดับปัจเจก ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับชนชั้นและระดับชาติ ดังแผนภาพหน้าถัดไป

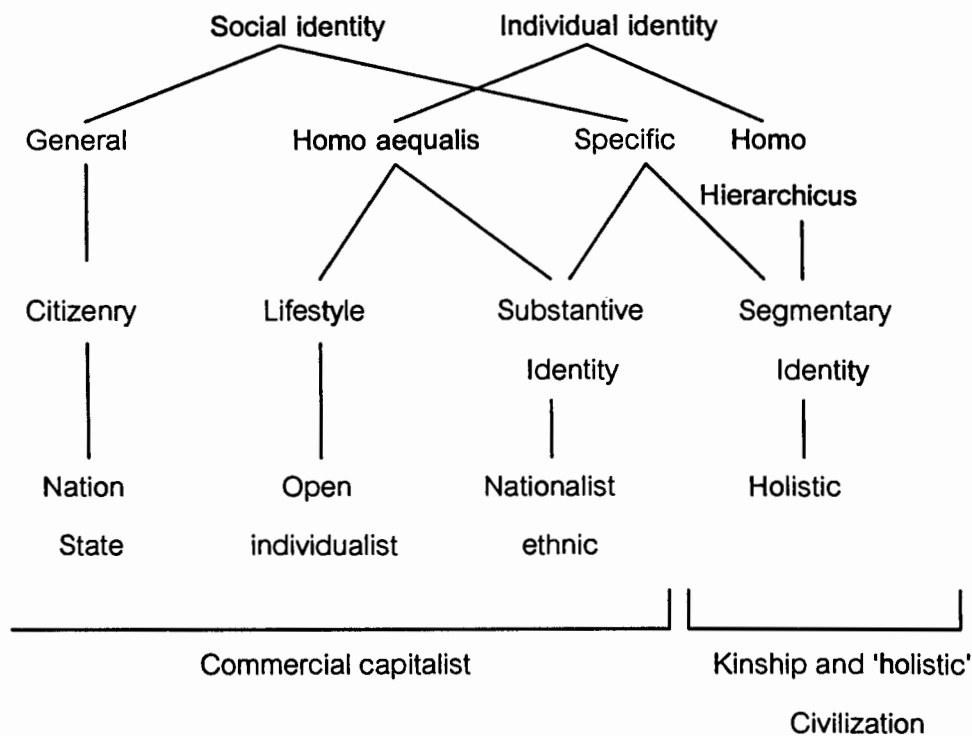
แผนภาพที่ 4 ระดับของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม
(อภิญา เพ็ญฟูสกุล : 2543)



ระดับต่างๆเหล่านี้เป็นพื้นที่ที่จิตสำนึกก่อรูป และแต่ละระดับก็มีพลวัตภายในและประวัติศาสตร์พัฒนาการของตนเอง และต่างก็ส่งอิทธิพลต่อกันโดยสัมพันธ์กับพัฒนาการของระบบทุนนิยม แม้ว่าระบบบริโภคนิยมจะหลอมละลายมิติพื้นที่ และตรรกะของทุนต้องการจัดอุปสรรคการขวางกั้นของพื้นที่ในการเคลื่อนย้ายทุน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพื้นที่จะลดความสำคัญลง ตรงกันข้าม ยิ่งทุนมีความคล่องตัวในการเคลื่อนย้าย ทุนก็ยิ่งไวต่อลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ เช่น ต้องทราบว่าคุณภาพอากาศอย่างไร ประเทศนี้มีแรงงานราคาถูก ประเทศนี้ระบอบการเมืองเอื้อต่อการลงทุน โดยสรุป ยิ่งอุปสรรคขวางกั้นการเคลื่อนที่น้อยลง พื้นที่แต่ละแห่งยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น ประเทศเจ้าของประเทศต่างก็กระตือรือร้นโฆษณาขายภาพลักษณ์เด่นเพื่อดูดเงินลงทุนต่างประเทศ ยิ่งพื้นที่โลกถูกทำให้เป็นโลกาภิวัตน์ (globalization) เหมือนๆกันมากขึ้น การเน้นความเป็นท้องถิ่น (localization) ก็ยิ่งปรากฏชัดขึ้น ตรรกะของทุนจึงทะลายความแตกต่างของแต่ละพื้นที่และตอกย้ำลักษณะเฉพาะของพื้นที่ไปพร้อมๆกัน

แผนภาพต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นถึงการสร้างอัตลักษณ์แบบต่างๆในสภาพแวดล้อมโลกาภิวัตน์

แผนภาพที่ 5 อัตลักษณ์ทางสังคมและอัตลักษณ์ปัจเจกในพลวัตทางวัฒนธรรม
(อภิญา เพ็ญฟูสกุล : 2543)



ภาพนี้แสดงว่าการก่อรูปของอัตลักษณ์ทางสังคมและอัตลักษณ์ปัจเจกมีมิติที่คาบเกี่ยวซ้อนทับกัน อัตลักษณ์ระดับปัจเจกแบ่งได้เป็นสองประเภทซึ่งขึ้นอยู่กับโครงสร้างสังคมที่ปัจเจกเป็นสมาชิกอยู่ ภายใต้สังคมนิยม มีค่านิยมของความเท่าเทียม (ยิมคัพท์ homo aequalis มาจากหลุยส์ คูมงต์) อัตลักษณ์ในสังคมแบบนี้แยกได้เป็นสอง คือ อัตลักษณ์แบบปัจเจกนิยมภายในวิถีชีวิตทุนนิยมบริโภคและเปิดกว้างต่อการพบปะผสมผสานทางวัฒนธรรม อีกประเภทหนึ่งเรียกว่า substantive identity (ยิมคัพท์ของแมกซ์ เวเบอร์มาใช้) หมายถึงอัตลักษณ์ที่นิยามกับระบบคุณค่าอะไรบางอย่าง เช่น คุณค่าทางศาสนา ความเป็นชาติพันธุ์หรือหลักการทางสิ่งแวดล้อมก็ได้ สำหรับในสังคมก่อนสมัยใหม่ที่มีการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม segmentary identity หมายถึงการนิยามคนตามตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมและจักรวาลวิทยา ซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์หลากหลายแง่มุม เช่นในแง่ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือในแง่การนิยามตนในระบบเครือญาติ แต่อย่างไรก็ตามการนิยามอัตลักษณ์จะอยู่ภายใต้โลกทัศน์แบบองค์รวม (holistic) เสมอ และหากพิจารณาเฉพาะแกนอัตลักษณ์ทางสังคมทางซ้าย พบว่าแยกเป็นสองข้าง คือการนิยามตนในระนาบของชาติหรือกลุ่มชนชั้นและอีกข้างเป็นการนิยามกับกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงขึ้น แต่ก็ก็จะเห็นได้ว่าขั้วต่างๆที่ปรากฏมีความเคลื่อนไหวมากกว่าหยุดนิ่ง

จากแผนภาพนี้ สามารถสรุปสาระสำคัญของอัตลักษณ์แนวหลังสมัยใหม่ภายใต้สังคมในยุคโลกาภิวัตน์ได้ว่า อัตลักษณ์มีลักษณะเลื่อนไหล เช่น ในสถานการณ์ที่ต่างๆกันก็อาจมีอัตลักษณ์ที่หลากหลายแตกต่างกันไปได้ คนคนหนึ่งมีได้ทั้งอัตลักษณ์ความเป็นชาวพุทธ อัตลักษณ์ความเป็นคนไทย อัตลักษณ์ความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละบริบทเป็นกระบวนการที่ปัจเจกกระทำปฏิกิริยาต่อวาทกรรมว่าด้วยความเป็นเรา และกระบวนการเหล่านี้ก็สามารถโยกย้ายตำแหน่งได้ ไม่ตายตัวหยุดนิ่ง มันแฝงไว้ด้วยความขัดแย้งและความสัมพันธ์เชิงอำนาจ มีความซ้อนทับกันระหว่างอัตลักษณ์ปัจเจกกับอัตลักษณ์สังคม

2.2 แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมบริโภคนิยม

ใน 30 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว การขยายตัวของเมือง (Urbanization) หรือการพัฒนาประเทศให้เป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทางชนชั้นของคนในสังคม ในปัจจุบันเกิดมีชนชั้นกลางใหม่ในสังคมไทยมากขึ้น ภายในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ยังปลุกให้เกิดจิตสำนึกอันใหม่ของผู้คนที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ นั่นคือ "อุดมการณ์แห่งการบริโภค" โดยเนื้อหาของอุดมการณ์อันใหม่นี้คือ ความพึงพอใจที่ได้มาจากการบริโภค ความสุขของมนุษย์ถูกทำให้เหลือเพียงคำจำกัดความว่า คือความรื่นรมย์จากการได้เสพวัตถุ ทุกคนในสังคมต่างได้รับการยืนยันว่าตนเองจะได้มีโอกาสบริโภค ซึ่งอาจจะมากขึ้นแตกต่างกันไป และแม้ว่าในทางที่เป็นจริงการตอบสนองนี้อาจจะไม่สมบูรณ์ครบถ้วน แต่กระนั้นอุดมการณ์แห่งการบริโภคก็ได้เข้ายึดจิตใจของผู้คนโดยผ่านสื่อมวลชนและการโฆษณา อุดมการณ์ดังกล่าวนี้ผลักดันให้ผู้คนวิ่งตามการบริโภคอย่างไม่รู้จักหยุดหย่อน และสิ่งนี้เองเป็นส่วนสำคัญของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมไทย กลุ่มชนชั้นกลางใหม่นี้เป็นกลุ่มที่นิยมวัฒนธรรมบริโภค และทำหน้าที่สำคัญในวัฒนธรรมบริโภคอันเป็นวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ค่านิยม กฎเกณฑ์ ประเพณี ฯลฯ (อิศริม โทมัส วิทยากร, 2543) นอกจากนั้นยังสรุปได้จากบทความเรื่อง "อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมแบบใต้ดิน" กับการ "รื้อฟื้น" ความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตและการบริโภค ของ วิริยะ สว่างโชติ (2538) ได้ว่า พื้นฐานในวงจรของการผลิตและการบริโภคแสดงให้เห็นได้จากตรรกะของสินค้าและความเป็นเหตุเป็นผลแบบกลไก (commodity logic and instrumental rationality) อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมต่างก็ผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมมากมายให้กับมวลชนได้บริโภคในช่วงเวลาว่าง (leisure time) รูปแบบต่างๆของการสร้างสรรค์สังคมในแบบเดิมๆทั้งในครอบครัวและชีวิตส่วนตัวต่างก็ถูกแปรเปลี่ยนไปอยู่ในรูปของมวลชน ซึ่งต่างถูกกระตุ้นและถูกควบคุมให้ "บริโภค" วัฒนธรรมต่างๆโดยผ่านสื่อของอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายปลายทางอยู่ที่การทำให้ "มูลค่าการแลก

เปลี่ยน” สามารถบรรลุค่าของมันได้โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนสินค้าทางวัฒนธรรม (อยู่ในรูปแบบของคนตรี, ภาพยนตร์, โทรทัศน์, หนังสือ ฯลฯ)

กลุ่มคนที่มีบทบาทมากในการสร้างวัฒนธรรมบริโภค คือ กลุ่มวัยรุ่น โดยสังเกตได้จากลูกค้าส่วนใหญ่ในห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้า คือ กลุ่มวัยรุ่น การสร้างสรรค์ตลาดใหม่สำหรับกลุ่มวัยรุ่นจะมีบทบาทสูงขึ้นต่อการตลาด เพราะฉะนั้นลักษณะแบบวัฒนธรรมย่อย (sub culture) ของวัฒนธรรมวัยรุ่น (youth culture) ซึ่งต่อต้านกับสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิม จึงกลมกลืนเข้าไปอยู่ภายใต้การตลาดของวัฒนธรรมบริโภค ปรากฏการณ์การบริโภคที่มีอยู่ในวัฒนธรรมวัยรุ่น มีกระบวนการ 2 ประการ คือ กระบวนการเลียนแบบ และกระบวนการแสวงหาความโดดเด่น (ยูอิ นากามูระ, 2537)

1. กระบวนการเลียนแบบ (imitation process) วัยรุ่นไทยมักจะติดตามแฟชั่นล่าสุดของต่างประเทศ โดยเฉพาะ สหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น วัฒนธรรมการบริโภคของวัยรุ่นจึงเน้นความเป็นสมัยใหม่ วัยรุ่นไทยนิยมซื้อสินค้าที่มีชื่อเสียง อย่างเช่น กางเกงยีน Levis ซึ่งเป็นกางเกงยีนส์ของอเมริกา หรือ SANRIO ซึ่งเป็นสินค้าประเภทเครื่องเขียนต่างๆของประเทศญี่ปุ่น วัยรุ่นซื้อสินค้าที่มีชื่อเสียงเหล่านั้นแม้บางครั้งราคาจะแพงกว่าประเทศผู้ผลิตก็ตาม แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับแฟชั่นใหม่ๆ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต, โทรทัศน์, นิตยสาร, นักร้อง, ดาราภาพยนตร์, การจัดวางสินค้า (display) ในห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้า หรือเพื่อน ทั้งหมดเหล่านี้ล้วนมีบทบาทในการสร้างแฟชั่นและวิถีการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นได้ทั้งสิ้น

2. กระบวนการแสวงหาความโดดเด่น (distinction process) อาจเป็นการจัดกลุ่มเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน (peers) ของวัยรุ่น ซึ่งภายในกลุ่ม เด็กวัยรุ่นจะเน้นความกลมเกลียว ทำอะไรก็จะทำตามกันตลอด สมาชิกในกลุ่มสำนึกอยู่ตลอดว่าอยากจะเหนือกว่ากลุ่มผู้อื่น วิธีที่กลุ่มวัยรุ่นแสดงออกให้รู้ถึงความโดดเด่น (distinction) จากกลุ่มอื่น อาจไม่ใช่เฉพาะความแตกต่างในความสัมพันธ์กับเพื่อน แต่สถาบันหรือสถานภาพทางเศรษฐกิจหรือสังคมของครอบครัวก็สามารถแสดงความแตกต่างได้

ในปัจจุบันนักโฆษณาและนักการตลาดชอบตั้งกลุ่มเป้าหมายเป็นวัยรุ่น เพราะวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่เป็นอิสระจากกฎเกณฑ์ของสังคม ได้รับอิทธิพลจากเพื่อนได้ง่ายและมีประสาทไวอ่อนไหวต่อแฟชั่นใหม่ สามารถรับเอาสิ่งเหล่านั้นได้อย่างรวดเร็ว

เกซีเยร เตชะพีระ (2540 : 21 - 23) กล่าวว่า บริโภคนิยม เป็นการบริโภคเพื่อวัฒนธรรม หรือบริโภควัตถุเพื่อคุณค่าทางวัฒนธรรม บริโภคสัญลักษณ์ของมัน เช่น ซื้อรถไม่ใช่เพราะมันเป็นรถ แต่ซื้อเพราะมันเป็นยี่ห้อเบนซ์ หรือวอลโว่... บริโภคนิยมอยู่ได้แม้ในสังคมที่บริโภคไม่เท่าเทียมกัน สังคมอเมริกันเป็นสังคมบริโภคนิยมเต็มที่ มีตั้งแต่ รวยมากถึงจนมาก... แม้ในปัจจุบันนี้ช่องว่างระหว่างรายได้ของคนไทยมีมาก แต่คนไทยยังบริโภคนิยมอยู่ โดยมีความ

ต่างระหว่างการบริโภคมากขึ้น จะเห็นคนที่บริโภคได้มากและคนที่บริโภคได้น้อย เพราะเขาอยากจนลง ความเหลื่อมล้ำมีมากขึ้น จากการที่คนได้ตระหนักถึงความจริง ว่าตนไม่สามารถบริโภคได้มากเหมือนก่อน ในขณะที่ความเป็นจริงทุกวันนี้ยังต้องสัมผัสกับความเชื่อและวัฒนธรรมที่เผยแพร่มาตามสื่อ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำหน้าที่เผยแพร่ภาพลักษณ์ เช่น นักร้องไปผูกกับสินค้า กับคุณค่าด้านบริโภคนิยม ในแนวทางบริโภคนิยม

2.2.1 พฤติกรรมผู้บริโภค

วิธีที่จะเรียนรู้ถึงพฤติกรรมมนุษย์และพฤติกรรมผู้บริโภคนั้นมีหลายทางด้วยกัน เช่น โดยทางศึกษาถึงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ของคนเหล่านั้น ด้วยการศึกษาด้านภาษาเงียบ (Silent language) ต่างๆ ด้วยการศึกษาด้าน "สนามการรับรู้" (perceptual field) ของมนุษย์ต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น (อรุณลักษณ์ วิทย์จิน, 2520) ซึ่งผู้วิจัยก็ใช้วิธีเหล่านี้ในการศึกษาถึงพฤติกรรมการฟังดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วย

อรุณลักษณ์ วิทย์จิน (2520) ยังได้กล่าวถึงทฤษฎีที่สำคัญบางทฤษฎีโดยสังเขปที่นักวิชาการต่างๆ ได้สร้างขึ้นเพื่อช่วยศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์และพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยกล่าวว่าหลังสงครามโลกครั้งที่สองยุคใหม่นั้น นักจิตวิทยาในสมัยนั้นได้ใช้วิชา "ลัทธิพฤติกรรม" (behavioralism) ช่วยในการอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ นักการตลาดในสมัยนั้นได้ใช้วิธีจิตวิทยาวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freudian psychoanalysis) ในการทำการวิจัยการจูงใจผู้บริโภค (motivation research) ใช้ในการทำเทคนิคการเดาและทำนาย (projection techniques) ใช้ในทฤษฎีบุคลิกภาพ (personality theory) ใช้ในการทำโฆษณา ใช้ในการฝึกพนักงานต่างๆ ในแผนการตลาด ฟรอยด์ได้กล่าวว่าคนเราจะประพฤติตัวอย่างไรในปัจจุบันสืบเนื่องจากภูมิหลังที่คนๆ นั้นเติบโตขึ้นมาทางด้านจิตใจอย่างไร ตั้งแต่วัยเด็กความสัมพันธ์ต่างๆ ของเขากับครอบครัว ขณะที่เขาเจริญเติบโตขึ้นมาจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างนิสัยของคนๆ นั้นในอนาคต ถ้าศึกษาถึงชีวิตแต่หนหลังของคนนั้นแล้วจะเข้าใจว่าทำไมคนๆ นั้นจึงมีพฤติกรรมเช่นนั้น นอกจากนี้ ฟรอยด์ยังได้วิเคราะห์ถึง id, ego และ super ego ของมนุษย์ ทฤษฎีของฟรอยด์สามารถตีความว่า ผู้ซื้อได้รับการจูงใจจากสัญลักษณ์ของสินค้า (symbolic) เช่น ภาพพจน์ของสินค้าและ/หรือของบริษัทผู้ผลิต เช่นเดียวกับประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจของตัวสินค้านั้น มนุษย์เราได้รับอิทธิพลจากสิ่งจูงใจและภาพฝัน (fantasies) ซึ่งเกิดขึ้นภายในจิตใจและโลกส่วนตัวของคนๆ นั้น

สำหรับนักสังคมศาสตร์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและใช้ลักษณะวิชาหลายวิชาร่วมกันช่วยในการอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ และพฤติกรรมผู้บริโภค โดยทำการศึกษาด้านประชากร การจูงใจผู้บริโภคศึกษาถึงพลวัตกลุ่ม (group dynamics) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมของ

คนทั้งกลุ่ม ศึกษาถึงวิธีการวัดทัศนคติต่างๆเป็นต้น การศึกษาค้นคว้าต่างๆที่กล่าวถึงนี้ เป็นการ ศึกษาเกี่ยวกับการแบ่งชั้นวรรณะในสังคมและการศึกษาถึง "กลุ่มอ้างอิง" (reference group) ว่า สิ่งต่างๆเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ซึ่งถ้าจะซื้อสินค้าอะไร

นักวิชาการทางด้านมานุษยวิทยาก็ได้สนใจและศึกษาถึงวัฒนธรรมว่ามีผลต่อ พฤติกรรมการบริโภคของมนุษย์อย่างไร นอกจากนี้นักเศรษฐศาสตร์ก็ได้ใช้ทฤษฎี Utility ช่วยใน การอธิบายว่าทำไมคนจึงซื้อสินค้า

นอกจากที่กล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีวิธีอื่นๆที่สามารถจะมาช่วยอธิบายถึงพฤติกรรม มนุษย์และพฤติกรรมการบริโภค โดยในการวิจัยครั้งนี้คือการอธิบายพฤติกรรมความนิยมดนตรี ญี่ปุ่นของวัยรุ่น นั่นคือการใช้ perceptual field approach ในการศึกษา วิธีนี้เป็นการศึกษาถึงแนว ความคิดของการรับรู้ และเรียนรู้ของคน วิธีนี้กล่าวว่า มนุษย์จะประพฤติกรรมอย่างไรในขณะใดขณะ หนึ่งนั้นขึ้นกับอยู่สนามการรับรู้ ในขณะนั้นคำว่า "สนาม" ก็คือการรับรู้ถึงตนเองทั้งหมดของคนๆ นั้น และการรับรู้ของโลกที่อยู่รอบๆตัวของเขา สนามการรับรู้ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนหนึ่งๆ นั้น แบ่งออกเป็นมิติต่างๆ เช่น

1. มนุษยภาพ (Humanity) หมายถึงสัญชาตญาณการอยู่รอดของมนุษย์ ตัวอย่างเช่น เพื่อการอยู่รอด นักฟุตบอลของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งไปอเมริกาใต้ในเที่ยวที่เครื่องบิน ตก จำเป็นต้องกินเนื้อเพื่อนๆที่สิ้นชีพเพราะอุบัติเหตุเครื่องบินตกนั้นเพื่อยังชีพ ซึ่งถ้าอยู่ในภาวะ ปกติแล้วเขาเหล่านั้นคงไม่กล้ากินเนื้อมนุษย์โดยเฉพาะเนื้อของเพื่อนๆ

2. วัฒนธรรม การเข้าใจถึงวัฒนธรรมของสังคมหนึ่งๆนั้น จะเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่ ช่วยให้เข้าใจว่าทำไมคนในสังคมนั้นจึงประพฤติเช่นนั้น วัฒนธรรมในที่นี้หมายถึง concepts คือ สิ่งที่เราไปใช้ในการคิด สิ่งที่เราได้เรียนรู้และสิ่งที่เราใช้ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นชุดหนึ่งซึ่งคนใน สังคมกลุ่มใหญ่ได้ให้ค่านิยมที่เหมือนกัน (common Values) แก่ concepts ตัวอย่างเช่น สังคม ไทยให้ค่านิยมแก่วิญญูสูงมากกว่าและให้ค่านิยมเกี่ยวกับการตรงต่อเวลาน้อยกว่าสังคมในสหรัฐ อเมริกา

3. ชั้นทางสังคม (social class) ถ้าคนในสังคมนั้นสามารถจะบรรลุถึงเป้าหมาย ต่างๆที่สังคมนั้นยกย่อง ยิ่งมากเท่าใด คนๆนั้นจะยังมีฐานะทางสังคมยิ่งสูง คนต่างฐานะในสังคม เดียวกันจะประพฤติไม่เหมือนกัน คนในชั้นเดียวกันจะประพฤติคล้ายคลึงกัน ยกเว้นคนที่มีความ ทะเยอทะยานจึงประพฤติตนให้เหมือนกับชนชั้นสังคมที่สูงขึ้นกว่าชั้นของตนที่เป็นอยู่ เพราะตนเองต้องการยกฐานะของตนให้สูงขึ้น

4. กลุ่มอ้างอิง (reference group) กลุ่มอ้างอิงที่คนในกลุ่มนั้นมีความสัมพันธ์ ไกลชิดติดต่อกัน ก็มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของคนในกลุ่มนั้นๆ คนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ย่อมมีเป้าหมายของกลุ่มและค่านิยมที่คล้ายกัน นอกจากนี้พฤติกรรมของกลุ่มอ้างอิงจะมีผลต่อ

พฤติกรรมของคนที่อยู่นอกกลุ่มอีกเช่นกัน ถ้าคนนอกกลุ่มนั้นอยากจะเข้ามาเป็นสมาชิกในกลุ่ม คนที่อยู่นอกกลุ่มนั้นจะพยายามประพฤติปฏิบัติตัวให้เหมือนกับคนในกลุ่มเพื่อว่าคนในกลุ่มนั้นจะยอมรับเขาเข้าเป็นสมาชิกด้วย

พฤติกรรมกลุ่มอ้างอิงนั้นจะกลายเป็น frame of reference แบบอย่างการอ้างอิงแก่คนในกลุ่มเอง หรือคนนอกกลุ่มที่อยากจะเข้ามาเป็นสมาชิก กลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลต่อการนิยามดนตรีญี่ปุ่น ทั้งตัวนักร้องและ/หรือประเภทของดนตรีด้วย

5. สภาพแวดล้อม (Physical environment) ก็มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เช่นกัน เมื่ออากาศร้อนอบอ้าว คนก็อยากจะกินน้ำ และเครื่องดื่มต่างๆ อยากจะเข้าไปอยู่ในห้องที่มีเครื่องปรับอากาศเย็น

6. ตัวของบุคคลนั้น (The individual Self) การศึกษาถึง self concept ซึ่งหมายถึงบุคคลนั้นจะมอง (perceive) ตัวเองอย่างไรในขณะใดขณะหนึ่งคนเราย่อมประพฤติตนไปตาม self concept ที่ตนเองคิดและมองว่าตนเองควรจะเป็นในขณะนั้น เช่น คนที่คิดว่าตนเองเป็นคนที่มีน้ำเสียงและพลังเสียงที่ดี ก็มักจะชวนขายขยันหมั่นเพียรหาเพลงมาฟังและฝึกซ้อมร้องเพลงเพื่อให้ชนะการประกวดร้องเพลงหรือเป็นที่ชื่นชมยอมรับของผู้ที่ได้ฟัง เป็นต้น

7. สิ่งเร้าเฉพาะอย่าง (Specific stimuli) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนได้เช่นกัน เช่นภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ที่คนดูอาจจะทำให้คนๆนั้นเปลี่ยนทัศนคติหรือพฤติกรรมได้

3. แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมการบริโภคดนตรีกับการแสดงอัตลักษณ์

Frith (1996 : 108) กล่าวไว้ในบทความ "ดนตรีและอัตลักษณ์" ว่าการศึกษาเรื่องดนตรีค่อนข้างจะมีข้อจำกัด เพราะว่าดนตรีเป็นภาพสะท้อนหรือการแสดงออกของบุคคล การศึกษาเรื่องนี้เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทางสังคมของผู้ผลิตกับผู้บริโภค รวมทั้งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหากับรูปแบบของดนตรี วัฒนธรรมดนตรีถือว่าเป็นวัฒนธรรมย่อยของสังคม เช่น Punk หรือ heavy เป็นการศึกษาในแง่ของสุนทรียะและค่านิยมทางสังคม ดนตรีเป็นหนึ่งรูปแบบการแสดงออกซึ่งอารมณ์สุนทรียะ (aesthetic sentiments) ของมนุษย์ บทบาทที่สำคัญของดนตรีไม่เพียงช่วยตอบสนองความพึงพอใจ (self - gratification) ของมนุษย์ ในยามว่างเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้าง "ความสมดุลย์" ระหว่างงานกับการใช้เวลาว่างเพื่อพักผ่อนด้วยการถ่ายเทความเครียดไปจากหน้าที่การงานของมนุษย์

Seashore (อ้างใน กรพินธุ์ จารุถาวร, 2541) ศาสตราจารย์ด้านจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยไอโอวา ได้กล่าวถึงสาเหตุที่มนุษย์ชอบฟังดนตรีไว้ในหนังสือชื่อ "Why we love music" สรุปได้ดังนี้

1. ดนตรีช่วยกระตุ้นมนุษย์ได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ พร้อมกันก็เปรียบเสมือนกลไกที่กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางซึ่งคอยควบคุมกล้ามเนื้อและหน้าที่ต่างๆตามอวัยวะภายใน รวมถึงระบบประสาทอัตโนมัติด้วย

2. เสียงดนตรีทำให้รู้สึกเหมือนว่าได้อยู่ในอีกโลกหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าการปลอมแปลงทางอารมณ์ (Disguise) เนื่องจากบางครั้งมนุษย์ต้องการที่จะหลีกเลี่ยงปัญหาบางอย่างที่กีดตันอยู่ จึงพยายามหาทางออกด้วยการแสวงหาเป็นอย่่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งดนตรีช่วยได้ทางอ้อมเพราะเสียงเพลงทำให้เรานึกถึงอะไรก็ได้ในความฝันที่เราทอดอารมณ์ไปตามเสียงเพลง โดยให้ออกาสแสดงถึงความรู้สึก ความต้องการที่สภาพแวดล้อมในชีวิตจริงไม่อำนวยให้ทำเช่นนั้น เป็นการช่วยรักษาสุขภาพจิตของมนุษย์ให้สมดุล

3. จังหวะของเพลงเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกน่าสนใจที่จะฟัง ไม่ว่าจะเป็นจังหวะช้า-เร็ว ดัง-ค่อย สูง-ต่ำ หรือกระทัดรัด

4. เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งของอารมณ์ซึ่งนักแต่งเพลงพยายามจะกระตุ้นออกมา ทั้งที่ต้องการจูงใจหรือเกิดจากประสบการณ์ของตัวเอง เป็นสื่อภาษาทางอารมณ์ให้ผู้ฟังได้รับรู้

5. ระดับสติปัญญาที่สามารถรับรู้ เข้าใจ และเข้าใจถึงเพลงนั้นๆได้ด้วยอารมณ์ของผู้ฟัง

6. การที่มีผู้ใดผู้หนึ่งแนะนำเพลงให้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ เพื่อน หรือสื่อมวลชนซึ่งกระตุ้นให้สนใจว่าดนตรีหรือเพลงนั้นๆดีและไพเราะอย่างไร

นักคิดพวกแก่นสารนิยม (essentialism) มองว่าการเมืองมีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์ (Frith, 1996 : 108 - 109) เช่น จะมีเพียงชาวอเมริกันนิโกรเท่านั้นที่เข้าใจดนตรีอเมริกันนิโกร และเนื้อเพลงที่แต่งก็มีลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย แต่ในปัจจุบันมีการกล่าวว่า กระบวนการโลกาภิวัตน์ทำให้วัฒนธรรมการเมืองที่มีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์หมดความสำคัญไป เช่นเดียวกับเรื่องดนตรีญี่ปุ่นที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา เด็กวัยรุ่นทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีความนิยมดนตรีญี่ปุ่นในอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดนตรีสามารถแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ในชีวิตของผู้ที่สร้างและผู้บริโภคคนตรีนั้น ดนตรีสามารถใช้วิเคราะห์วัฒนธรรม เพราะดนตรีแสดงถึงวัฒนธรรม แสดงถึงมโนทัศน์และสภาวะของสังคม

ระบบการให้ความสำคัญในยุคหลังสมัยใหม่เป็น "ประเด็นปัญหา" อยู่มาก เนื่องจากเราไม่สามารถแยกได้ถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งแท้จริง (real) กับสิ่งที่เลียนแบบ (simulated) ถ้าเป็นเช่นนั้นอะไรคือกระบวนการของปัญหา มันไม่ใช่ตำแหน่งแห่งที่ของเรื่องนั้นๆแต่มันเป็นการเปลี่ยนแปลงของประสบการณ์ของเราระหว่างตำแหน่งต่างๆ ประเด็นนี้เองทำให้นักตรีกลายมาเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการศึกษา อัตลักษณ์หลังสมัยใหม่จะเป็นอย่างไร เมื่อเราให้ความสำคัญกับเสียงมากกว่าการมองเห็น และให้ความสำคัญกับเวลามากกว่าพื้นที่ เมื่อตัวบท "text" ของ

เพลง คือการแสดงออก การเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลง เมื่อไม่มีอะไรเป็นเครื่องหมาย "represented" ให้เห็นเลย

Frith (1996 : 110) ตั้งประเด็นสั้นๆว่าเมื่อพูดถึงอัตลักษณ์ เรามักจะพูดถึง ประสบการณ์ที่ผ่านมา หรือวิถีที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ อัตลักษณ์ไม่ใช่เป็นรูปแบบ (thing) แต่เป็นกระบวนการ (process) กระบวนการของประสบการณ์เห็นได้ชัดใน "ดนตรี" ดนตรีเปรียบเสมือนกุญแจในการเข้าถึงอัตลักษณ์ เพราะว่าดนตรีแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกต่อตนเองและต่อผู้อื่น

อัตลักษณ์แสดงให้เห็นกระบวนการทางสังคม รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์และ กระบวนการของสุนทรียะ สุนทรียะเป็นการแสดงเรื่องราวที่ดำเนินไประหว่างสังคม กลุ่ม และ บุคคลในรูปของการเล่นและการฟัง ในการกระทำนั้นแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตน ความรู้สึก ของตัวตน การสร้างตัวตน หรือการสูญเสียตัวตน ตามหลักสุนทรียะนั้นไม่มีความแตกต่างระหว่าง ดนตรีชั้นสูงกับดนตรีชั้นต่ำแม้ว่าความแตกต่างในชนิดของดนตรีอาจมีความแตกต่างใน อัตลักษณ์ของดนตรีแต่ละชนิด แต่ดนตรีก็นำไปสู่รูปแบบอัตลักษณ์ที่เหมือนกัน ในความแตกต่าง ระหว่างวัฒนธรรมชั้นสูงกับวัฒนธรรมชั้นต่ำไม่สามารถพรรณนาความแตกต่างของรสนิยมได้ แต่ มองเห็นได้ถึงความแตกต่างในกิจกรรมทางสังคม

สำหรับในยุคหลังสมัยใหม่ การตัดสินใจที่พึงพอใจหรือความเพลิดเพลินใน ดนตรีนั้น ไม่ได้ตัดสินใจที่ความรู้สึก ในสมัยนี้มีเทคโนโลยีดิจิทัล ที่เร่งกระบวนการผลิตได้ตาม โควต้าเพลงที่กำหนดไว้ ไม่ได้ดูผลงานจากเนื้อหาที่เฉพาะ แต่ดูที่การกำหนดรูปแบบการแสดง อย่างกรณีของดนตรีแร็ป อำนาจทางดนตรีที่แท้จริงของมันกำลังจะเหือดหายไป แต่ที่มันเติบโตอยู่ ได้เนื่องจากการแสดงที่เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด และเมื่อหันมามองดนตรี Hip - hop เห็นได้ถึง ตัวอย่างหนึ่งของการฟ่ายแพ้ว และการเลือนหายไปของดนตรี เนื่องจากเนื้อหาทางดนตรี ไม่ได้เป็น ไปตามวิถีการผลิตแบบใหม่ ดังนั้นความพึงพอใจในดนตรีในยุคหลังสมัยใหม่นั้นมาจาก juxtaposition มากกว่ามาจากการแสดงความหมาย สำหรับคนฟัง และ dancer ความสนุกสนาน เป็นกระบวนการ ไม่ใช่เป็นผลลัพธ์ที่ได้รับ เรื่องของสุนทรียะในดนตรีหลังสมัยใหม่นั้น เป็นเรื่องของ การสร้างอัตลักษณ์ในการแสดง (Frith, 1996 : 114 - 115)

นักสังคมวิทยาที่สนใจศึกษาเรื่องดนตรีสมัยนิยม จะต้องสนใจทั้งเนื้อเพลง เครื่อง บันทึกเสียง นักร้อง และสไตล์ดนตรีที่กำลังเป็นที่นิยมอยู่ขณะนั้น เพราะการตัดสินใจว่า "ดี" หรือไม่ ต้องดูทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค นักดนตรีทำหน้าที่เขียนเพลง ร้องเพลง เขียนโปรแกรม คอมพิวเตอร์ โปรดิวเซอร์ทำหน้าที่เลือกงานที่เกิดจากการผสมผสานของความแตกต่าง บริษัทเทป และผู้จัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ทำหน้าที่ตัดสินใจว่าเพลงไหนจะนำออกแสดงและวางจำหน่าย ผู้

บริโภคนำหน้าที่ซึ่งงานที่ตัวเองสนใจมากที่สุด การตัดสินใจของแต่ละบุคคลเหล่านี้ขึ้นอยู่กับ
รสนิยมและสไตล์ของแต่ละบุคคล

ตัวอย่างที่อธิบายการตัดสินใจ เช่น แนวคิดเรื่องรสนิยมของ Pierre Bourdieu (Frith, 1996 : 120) ประเด็นที่สนใจ คือ วัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในเทคนิคและเทคโนโลยีการผลิตและการบริโภคดนตรีของผู้ผลิตและผู้บริโภคที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดกลุ่มทางสังคมที่แตกต่างกัน การมีความแตกต่างในประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม ทำให้สร้างดนตรีที่แตกต่างกันไป รสนิยมเกี่ยวกับดนตรีจะสัมพันธ์กับชั้นของวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมย่อย สไตล์ของดนตรีที่ฟังก็ขึ้นอยู่กับกลุ่มของอายุ

ในทางสังคมศาสตร์มีการพูดถึงรสนิยมดนตรีใน 2 ฝ่าย (Frith, 1996 : 120) ธรรมชาติของดนตรีกับหน้าที่ทางสังคม ในการศึกษาดนตรีสมัยนิยม หน้าที่ทางสังคมจะมีความสำคัญ ดนตรีเป็นการพาณิชย์ เริ่มการวิเคราะห์ด้วยการตั้งข้อสมมติฐานว่า สร้างดนตรีเพื่อขาย และจุดสำคัญของการวิจัย คือ ใครเป็นผู้ตัดสินใจทางการตลาด มันอยู่บนฐานของการสร้างรสนิยมอันเป็นรสนิยมของคนส่วนใหญ่ เหตุผลว่าทำไมคนถึงชอบมัน มีการวิเคราะห์ถึงกลยุทธ์การขาย การศึกษาประชากร มานุษยวิทยาการบริโภค

คนเล่นดนตรี เพราะมันให้ความรู้สึกดี และแม้การรับรู้ของผู้บริโภคต่อดนตรี ว่า รสนิยมในดนตรี เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงผลกระทบของสถานะทางสังคมและการพาณิชย์ แต่พวกเขาก็ยังคงอธิบายว่ามันเป็นบางสิ่งบางอย่างที่มีความพิเศษ ทุกคนในโลกสมัยนิยมทราบดีถึงพลังของสังคมที่ตัดสินธรรมชาติของดนตรีสมัยนิยม ธรรมชาติของรสนิยมสมัยนิยม เครื่องบันทึกเสียงที่ดี เนื้อเพลง หรือเสียง เป็นสิ่งที่มีพลังอำนาจมากในการตัดสินความรู้สึกต่อดนตรีของคนฟังดนตรี

ด้วยการรับรู้แบบนี้ดนตรีสมัยนิยมได้กลายเป็นสุนทรียะที่เป็นอิสระจากพลังทางสังคม และค่านิยมสมัยนิยมก็ขึ้นอยู่กับบางสิ่งบางอย่างที่อยู่นอกเหนือสมัยนิยม นั่นคือ พื้นฐานในตัวบุคคล ชุมชน หรือวัฒนธรรมย่อยของสิ่งๆนั้น จุดวิกฤตของการตัดสินใจนี้ คือ การวัดคนฟังดนตรีจากประสบการณ์หรือความรู้สึกที่พวกเขาพรรณนาหรือแสดงออกมา การตัดสินใจสุนทรียะเป็นผลสะท้อนจากการแปลความหมายทางสังคมวิทยา

Ward (1992 : 17 อ้างใน กรพินธุ์ จารุถาวร, 2541 : 10) ได้พัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่า (value) ในการบริโภคดนตรีว่าประกอบด้วย 3 ด้านคือ คุณค่าด้านการแลกเปลี่ยน คุณค่าด้านการใช้ และคุณค่าในด้านอัตลักษณ์ ในด้านสุดท้ายนี้เขาได้ยกตัวอย่างว่า การซื้อเทปบางม้วนหรือบางประเภทช่วยย้ำตัวผู้ฟังว่าเขาเป็นแฟนเพลงแนวร็อคหรือเป็นผู้ที่ชื่นชอบในแนวเพลงแจ๊ซ ทั้งนี้ก็สอดคล้องกับข้อสรุปของ McQuail (1994 : 308 อ้างใน กรพินธุ์ จารุถาวร, 2541 : 10) ที่ว่า ผลการศึกษาวิจัยหลายชิ้นพบว่า สาร (message) สามารถนำเสนอตัวตนหรือส่งเสริมการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มวัฒนธรรมย่อย และนำไปสู่การสร้างขอบเขต (boundary) ของคน

กลุ่มคนต่างๆในสังคม นั่นคือ เราพอใจที่จะรับความบันเทิงจากดนตรีจากคนที่เราพึงพอใจหรือหมาย (identified) ว่าเราเป็นคนคนนั้นหรือเรากำลังมองอัตลักษณ์ของตนเองว่าเหมือนบุคคลคนนั้น ตรรกะนี้เป็นการมองว่าสื่อมวลชนไม่เพียงเสนอสารสู่มวลชนเท่านั้นแต่มันยังมีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้รับสาร

3.1 ดนตรีร็อก

ดนตรีญี่ปุ่นเองก็เป็นหนึ่งในวัฒนธรรมย่อยของวัฒนธรรมดนตรี โดยเฉพาะกรณีดนตรีร็อก นับเวลาถึงปัจจุบัน ร็อกมีอายุเกือบครึ่งศตวรรษ และร็อกก็มีที่ท่าว่าจะเติบโตต่อไปและจะยืนหยัดอยู่ตลอดกาล แต่กระนั้นก็ตาม ในขณะที่ร็อกกำลังรุ่งเรือง หลายคน หลายกลุ่มในสังคมต่างตัดสินดนตรีประเภทนี้แตกต่างกันไป เสียงส่วนใหญ่ในสังคมมองว่าดนตรีร็อกเป็นดนตรีที่เลวร้าย มีเฉพาะคนกลุ่มน้อยเท่านั้นที่นิยมดนตรีร็อก กลุ่มคนส่วนใหญ่ที่นิยมดนตรีร็อกก็จะเป็นคนในกลุ่มวัยรุ่น

สจวร์ต โกลด์แมน ผู้ซึ่งเป็นนักวิจารณ์ดนตรี เป็นคอลัมนิสต์ที่มีคนยอมรับว่าเป็นมีระดับแนวหน้า เขาเขียนบทความในเชิงต่อต้านดนตรีร็อกชื่อ "That Old Devil Music" ในนิตยสารเนชั่นแนลรีวิว เขาโจมตีร็อกในเกือบทุกด้าน ทั้งดนตรี เนื้อร้อง ตัวศิลปิน ผลกระทบต่อผู้ฟังและเนื้อหาที่ใช้สื่อสารตลอดจนคุณค่าทางศิลปกรรม (กฤษดา เกิดดี, 2533) ผู้วิจัยได้คัดตอนและเรียบเรียงบทความบางส่วนเพื่อความเหมาะสม ดังนี้ ปัจจุบันร็อกเป็นดนตรีที่รุ่งเรืองที่สุดในโลก กลุ่มผู้ฟังอายุ 13 ถึง 26 ปี ฟังดนตรีวันละ 2 – 3 ชั่วโมง ร็อกระบาดไปทั่วทั้งวิทยุ ในรถยนต์ โทรทัศน์ ในโรงยิม สำนักงาน หันตแพทย์และห้างสรรพสินค้า หนังสือส่วนใหญ่ก็ใช้ดนตรีร็อกเป็นคนที่ทำข่าวด์แทรค ร็อก มีกลุ่มผู้ฟังเป็นเด็ก แต่ทว่าผู้แสดงไม่จำเป็นต้องเป็นเด็กตามไปด้วย เช็กซ์ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของดนตรีร็อก... ไม่เพียงแต่กลุ่มดนตรีจะเสนอภาพของไฮโมเช็กซ์วอลเท่านั้นหากแต่ยังรวมไปถึงร็อกสตาร์ต่างๆก็ยังคงมีลักษณะเด่นที่ดึงดูดคนทั้งสองเพศ ดนตรีเฮฟวีเมทัล ไม่เคยละเลยเรื่องผีศาจ การฆ่าตัวตายและฆาตกรรม และไม่เพียงเนื้อร้องเท่านั้น หากแต่ยังมีการแสดงออกทางเครื่องแต่งกาย ที่เจ็ดขาดๆ (หรือไม่ใส่เสื้อเลย) กางเกงหนังอวดอวัยวะเพศ รองเท้าบูท โช้ ตุ่มหู เครื่องประดับ เมื่ออยู่บนเวทีร็อกเกอร์จะต้องทำชายตามองค้อนแฝงความเส่นหา ทำหน้าตาบูดบึ้ง เหงื่อท่วมตัว และกระโดดเหมือนเกิดอาการสปีซซัม โชวิกิตาร์ คนดูซึ่งเป็นเด็กก็แสดงกิริยาตอบโต้ เบียดเสียดยัดเยียดและกรี๊ดร้อง

ดนตรีร็อกเป็นเพียงเศษอาหารของจิตวิญญาณ เป็นอาหารของเช็กซ์ ยาเสพติด และความพึงใจที่ไม่รู้จักจบสิ้น "ร็อก แอนด์ โรลล์ จะไม่มีวันตาย" (Rock 'n' Roll will never die) เป็นคำโอ้อวดของศิลปินร็อก แต่ความเป็นจริงคือร็อกตายไปเรียบร้อยแล้ว ตายไปตั้งแต่ปี 1977

ตายไปพร้อมๆกับการการจากไปของเอลวิส เพรสลีย์ พระเจ้าองค์แรกของดนตรีร็อก ที่เหลืออยู่เป็น
 สิ่งอื่น แทนที่จะเป็นดนตรีที่เสริมสร้างคุณค่าทางจิตใจกลับเป็นดนตรีที่ก่อให้เกิดอาการด้านชาและ
 ตื่นตกใจ หากแต่บทความนี้เป็นมุมมองในด้านเดียว และเต็มไปด้วยอัตวิสัย จากข้อเขียนของ
 โกลด์แมนแสดงให้เห็นว่าเขาต้องการดนตรีร็อกในแบบเก่าๆ แต่มันก็เป็นไปไม่ได้แล้ว เพราะทุกสิ่ง
 ทุกอย่างได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ร็อควันนี้ก็เป็นแบบฉบับของวันนี้

ดนตรีร็อกของญี่ปุ่น (Visual Rock) ก็เป็นอีกหนึ่งประเภทดนตรีร็อกที่ถูกผู้คนใน
 สังคมกล่าวขานถึงว่าเป็นดนตรีที่เลวร้าย โดยเฉพาะในสังคมไทย หลังจากได้เกิดเหตุการณ์เด็ก
 หญิงผู้เป็นสาวกของดนตรีร็อกญี่ปุ่นฆ่าตัวตายจบชีวิตลงไปติดๆหลังจากการจากไปตลอดกาล
 ของนักร้องขวัญใจชาวร็อก ฮิเดะ แห่งวง X-Japan (ดูภาคผนวก)

ในยุคปัจจุบัน ยุคโลกาภิวัตน์ ภาพต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นภาพที่ไม่เหมือน
 และไม่เคยบังเกิดขึ้นมาก่อนในยุคใดๆ เมื่อลักษณะที่ปรากฏนี้เป็นสิ่งที่ผิดกับภาพเดิมๆที่เคย
 ปรากฏมา เรื่องราวที่ผิดแปลกและเปลี่ยนไปมากในยุคปัจจุบันนี้ ทุกคนต่างก็พูดถึงการดำเนินชีวิต
 ของวัยรุ่น สังคมและวัฒนธรรมของวัยรุ่นที่แปลกไปในวันนี้ จึงถูกตีค่านานี้เป็น “ปัญหาสังคม”
 การที่เด็กกลุ่มหนึ่งถูกตราหน้าว่าเป็นตัวปัญหา เป็นภาระแก่สังคม สภาวะการถูกนิยามโดยคนอื่น
 เช่นนี้ หลายต่อหลายครั้งที่ทำให้พวกเขาต้องตกเป็นที่รองรับอคติและความเดียดฉันท์หรืออย่าง
 น้อยก็ถูกหยิบยกเป็นตัวอย่งในแง่ลบจากสังคมอยู่เรื่อยมา

หากคนในสังคมยังคงเชื่อว่า พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่น อาจจะเป็นนำมาซึ่ง
 ความตายของเด็กวัยรุ่นที่อาจจะมาจากครอบครัวที่อบอุ่นหรือไม่ก็ตาม และกล่าวว่าพฤติกรรมของ
 คนส่วนน้อยกลุ่มนี้จะเป็น ปัญหาสังคม เพราะนั่นเป็นสิ่งที่สังคมใช้ค่านิยมในการตัดสินต่อเรื่อง
 ต่างๆ ดังที่ สุริชัย หวันแก้ว (2543) กล่าวไว้ในงาน “โลกาภิวัตน์กับที่พรรคสังคมนิยม” ว่า สิ่งที่
 คนกล่าวกันว่าเป็นปัญหาสังคมนั้น เกิดจากองค์ประกอบ คือ

1. การใช้ค่านิยมตัดสิน (value-judgement) เพราะว่ามีมีการพิจารณาจากค่านิยม
 ชุดหนึ่งและลงความเห็น ว่า สังคมมิได้ดำเนินไปในทางที่ถูกที่ควร

2. ฟังพาทอาศัยมุมมองของหน่วยงานที่มีบทบาทตามกฎหมายหรือของบุคคลที่มี
 ตำแหน่งและอำนาจ หรือคนที่มีชื่อเสียงเพราะเขามีส่วนสำคัญในการให้ค่านิยมว่าอะไรเป็น
 ปัญหา ซึ่งก็มักจะมาจากการวัดด้วย “ค่านิยมของเขาเหล่านี้” นี้เอง

3. เรียกหานโยบายหรือการลงมือทำเพื่อแก้ไขภาวะนั้นๆหรือแก้ไขปัญหานั้น

ถ้าเป็นการมองตามๆกันไปเช่นนั้นแล้ว การมองผู้เบี่ยงเบนเป็น “ปัญหาสังคม” ก็
 เหมือนเป็นการตัดช่องของปัญหา ไม่ให้ถูกนำมาขบคิด ไม่ได้เปิดโอกาส เหมือนพวกเขา กำลังถูก
 สังคมหลงโทษ บุคคลกลุ่มนี้อาจจะเป็นผู้ที่สร้างประวัติศาสตร์ ผู้ที่เปลี่ยนแปลงสังคมให้ไปสู่สังคมที่
 ฟังปรารถนาได้ สุริชัย หวันแก้ว (2543) ยกมากล่าวต่อไปว่า ถ้าหากเราพิจารณาประวัติ

ศาสตร์ต่างๆที่ผ่านมา ก็จะได้พบว่า คนที่เป็ยงเบนไม่ค่อยเหมือนใครหรือเป็นคนแหวกแนวมักจะเป็นคนที่เป็นตัวของตัวเอง มักจะเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์กว่าคนอื่นๆ หลายต่อหลายครั้งกับผู้ที่ปรากฏว่าเป็นผู้ที่เป็ยงเบนได้กลายเป็นผู้สร้างนวัตกรรม และหากเราได้ศึกษาถึงกรณีบุคคลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหม่แก่สังคมในภายหลังก็มักจะพบว่า มีประวัติความเป็นมาที่ไม่ค่อยเหมือนใคร

3.2 “ความนิยมดนตรี” กับ “คนชายขอบ”

ในส่วนนี้เป็นการเชื่อมโยงพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นกับมโนทัศน์เรื่อง “คนชายขอบ” เนื่องจากกลุ่มวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งในสังคม กลุ่มที่รับวัฒนธรรมต่างประเทศมาประพฤติเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน วิธีการบริโภคดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นกลุ่มนี้มีลักษณะที่แปลกออกไปจากวิธีการบริโภคโดยทั่วไป การที่วัยรุ่นกลุ่มนี้ต้องการแสดงความเป็นตัวของตัวเองในรูปแบบที่ต่างออกไปจากรูปแบบของวัฒนธรรมกระแสหลักนี้เอง ทำให้วัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นกลุ่มนี้เป็นเหมือนวัฒนธรรมของคนกลุ่มน้อยในสังคม ดังนั้นกลุ่มคนในสังคมดังกล่าวจะต้องแสดงการกระทำต่างๆเพื่อเรียกร้องความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

คนชายขอบ (marginal people) คือ “..กลุ่มคนที่มีชีวิตอยู่กึ่งกลางหรือห่างไกลจากศูนย์กลางทั้งในทางภูมิศาสตร์และสังคมวัฒนธรรม ในทางสังคมวัฒนธรรมนั้น “คนชายขอบ” เป็นคนกลุ่มน้อยในสังคม วัฒนธรรมประจำกลุ่มจึงเป็นวัฒนธรรมย่อยไม่ได้รับการยอมรับ หรือเลือกปฏิบัติจากคนในกระแสวัฒนธรรมหลัก การเรียนรู้การปรับตัวและการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเอาตัวรอดหรือมีชีวิตภายใต้สภาพการณ์ดังกล่าว เป็นสาระสำคัญของวิถีชีวิตของประชากรที่อาศัยอยู่ในวัฒนธรรมชายขอบ” (สุริชัย หวันแก้ว, 2544)

3.3 แหล่งที่มาของมโนทัศน์ Marginalization

แหล่งที่มาของมโนทัศน์เรื่องความเป็นคนชายขอบ (Marginality) มีอยู่หลายแหล่งด้วยกัน อันได้แก่ แนวคิดสังคมวิทยาพัฒนาการ (Sociology of Development) แนวคิดวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies) ในอังกฤษ หรือแนวคิดการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมที่ถูกกดทับไว้ (Subaltern Studies) ในอินเดีย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากเป็นการศึกษาวัฒนธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงยกมากล่าวเฉพาะแนวคิดวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies) ในอังกฤษ

ที่มาจากสำนัก Cultural Studies (อังกฤษ) : จากการศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่น
อันถือเป็นกลุ่มชายขอบของสังคมเมือง (สุริชัย หวันแก้ว, 2544 : 17 - 21)

จากข้อเสนอนี้ในหนังสือรวมบทความของศูนย์ที่ศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นในสังคม
อังกฤษสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สองชื่อว่า *Resistance Through Ritual* ซึ่งให้เห็นอย่างชัดเจนว่า
วัฒนธรรมวัยรุ่นในอังกฤษที่โดดเด่นแยกออกมาอย่างชัดเจนเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ค่อนข้าง
ใหม่ กล่าวคือลักษณะการรวมกลุ่มของวัยรุ่นเป็นกลุ่ม และต่างกลุ่มต่างก็มีวิถีการดำเนินชีวิตของ
กลุ่มคล้ายกับว่าคนที่แตกต่างกันนั้นเพิ่งเกิดขึ้นในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้เอง วัฒนธรรม
วัยรุ่นเป็นผลผลิตของการฟื้นฟูเขตเมือง การเติบโตของสื่อ วัฒนธรรมสมัยนิยม กระแสวัฒนธรรม
แบบอเมริกัน (Americanization) และการเสื่อมถอยของวัฒนธรรมชนชั้น (ในกรอบความหมาย
ชนชั้นนายทุน - ชนชั้นกรรมกร)

ในทางสังคมวิทยา วัยรุ่นไม่ได้นิยามความหมายจากอายุหรือลักษณะทางสรีระ
สิ่งสำคัญในการนิยามทางสังคมวิทยาคือ วัฒนธรรมย่อย (subculture) เป็นเหมือน “แผนที่แห่ง
ความหมาย” (map of meanings) พวกเขาใช้รูปร่าง (shape) ความสัมพันธ์ในกลุ่มและความ
สัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มก็จะมีแบบแผนและประสบการณ์ที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น
สังคมที่พวกเขาตีความและเข้าใจจึงมีความแตกต่างกันออกไปด้วย

อย่างไรก็ดีแนวทางการศึกษาในยุคแรกๆของสำนักนี้ ไม่ได้เห็นว่าสังคมประกอบ
ขึ้นด้วยวัฒนธรรมกลุ่มย่อยจำนวนมากมายังคงยึดถือว่าภายใต้สังคมสมัยใหม่พื้นฐานความ
สัมพันธ์หลักของสังคมเป็นความสัมพันธ์ทางชนชั้น (class relations) วัฒนธรรมย่อยเป็นเพียงองค์
ประกอบ (sub-set) ที่ยังคงอยู่ภายใต้เครือข่ายของวัฒนธรรมชนชั้นของสังคมโดยรวม (the wider
class-culture network) วัฒนธรรมวัยรุ่นยังคงมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ทาง
ชนชั้นค่อนข้างมาก เครือข่ายนี้เรียกว่า วัฒนธรรมผู้ร่วมสายโลหิต (parent culture) และมีด้านที่
ซ้อนทับกันอยู่บนวัฒนธรรมวัยรุ่นสองส่วน ส่วนแรกเป็นความสัมพันธ์ต่อวัฒนธรรมผู้ให้กำเนิด
โดยตรง ส่วนที่สองโครงสร้างวัฒนธรรมชนชั้นหลักของสังคม ลักษณะอำนาจทางวัฒนธรรมนี้เป็น
ได้ทั้งด้านครอบงำวัยรุ่นและด้านที่วัยรุ่นต้องการต่อต้านชัดเจน

จากตัวอย่างกรณีศึกษา (กลุ่มวัยรุ่นอังกฤษช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง) ใน
หนังสือเล่มเดียวกัน เห็นว่าวัยรุ่นกลุ่ม Ted, Mod, Skinhead ต่างพยายามถอยห่างวัฒนธรรม
ชนชั้นที่ให้กำเนิดซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นแรงงาน แต่อย่างไรก็ดีพวกเขาก็ไม่สามารถผ่านเข้าร่วมกับ
วัฒนธรรมชนชั้นกลางหรือวัฒนธรรมกระแสหลักของสังคมเมืองได้ เนื่องจากสภาพการแบ่งแยก
แรงงานในเมืองและระบบการศึกษา ด้วยเหตุนี้ ทำให้ map of meanings ของวัฒนธรรมกลุ่มย่อย

ที่พวกเขาสร้างขึ้นมาจึงกลายเป็นส่วนอยู่ที่ชายขอบ (Marginality) ของสังคม หากทางอันชัดเจนให้กับตนเองไม่ได้ นอกจากสร้างเอกลักษณ์ของกลุ่มขึ้นมาใหม่ แต่ก็ยังถูกครอบงำจากวัฒนธรรมหลักหรืออุดมการณ์ของสังคมซึ่งผลิตซ้ำผ่านสื่อมวลชนเป็นสำคัญ การสร้างความหมายให้กับกลุ่มตนเป็นการแสดงออกผ่านวัฒนธรรมของการดำเนินชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นแบบนี้เปรียบเหมือนการประกาศความเป็นตัวตนของพวกเขาผ่านพิธีกรรมสมัยใหม่ อาศัยการแสดงออกผ่านทางเรือนร่างของพวกเขาเอง ไม่ว่าจะเป็นแฟชั่นเสื้อผ้า ดนตรีหรืออากัปกิริยาท่าทาง

วัยรุ่นเหล่านี้ไม่ได้เป็นพวกเลียนแบบอย่างเดียว และไม่ใช่อยอมตามกระแสวัฒนธรรมหลักโดยดุษณี แท้จริงแล้ว พวกเขามีการต่อต้านขัดขืนด้วย ในกระบวนการต่อต้าน (resistance) ต่อรอง (negotiation) หรือต่อสู้ (struggle) ของพวกเขาต่อวัฒนธรรมที่ครอบงำ พวกเขาสามารถ “พิชิต” พื้นที่ทางวัฒนธรรม (cultural space) ได้ตามสมควร พวกเขาสามารถประกาศอาณาเขต (territory) ขึ้นมาได้จริง เช่น คลับ ถนน มุมถนน ย่านค้าขาย สนามฟุตบอล ฯลฯ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสถานที่พักผ่อน

จะเห็นว่านักวิชาการยุคแรกของสำนักวัฒนธรรมศึกษา ได้แบ่งแยกการครอบงำและการต่อต้านออกเป็นสองขั้วอย่างเด็ดขาดเกินไป นักวิชาการรุ่นต่อมาชี้ว่าการมองแบ่งแยกเช่นนี้ทำให้มองบทบาทสื่อและวัฒนธรรมการตลาดในแง่วัฒนธรรมที่อยู่ในกระแสหลักของอุดมการณ์ครอบงำ ไม่มีแก่นสาร ชาราห์ ธอนตัน (1977 : อ้างใน สุริชัย หวันแก้ว, 2544 : 20) เห็นว่าการศึกษาวัยรุ่นมกุ่มย่อยของวัยรุ่นไม่ควรแบ่งว่ามีส่วชายขอบและ/หรือทางเลือกับส่วนกระแสหลัก ไม่ควรแบ่งการต่อต้านกับการถูกครอบงำ ไม่ควรแยกวัฒนธรรมในการใช้ชีวิต (ที่เห็นว่าเป็นแก่นแท้ของชีวิต) และวัฒนธรรมการค้า / วัฒนธรรมการบริโภค (ที่เห็นว่าเป็นสิ่งแปลกปลอม) เธอเห็นว่าการศึกษารเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไม่มีพื้นที่ที่แน่นอน กระแสหลักอาจเป็นวัฒนธรรมทางเลือกในวันข้างหน้า หรือชายขอบของวัฒนธรรมหนึ่งอาจเป็นกระแสหลักของอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ดังนั้น การศึกษาวัยรุ่นจึงควรศึกษาถึงต้นทุนทางวัฒนธรรมย่อย (subcultural capital) ของแต่ละกลุ่มว่าแสดงบทบาทอย่างไรทั้งต่อตัวเองและต่อกลุ่มอื่นในสังคม ทุนวัฒนธรรมย่อยนี้มีบทบาทได้ทั้งการผลิตซ้ำและการต่อต้านพร้อมกันในตัว แล้วแต่ว่ากลุ่มไหนมีอำนาจในการสร้างวาทกรรมการนิยามกลุ่มว่าอย่างไร ธอนตันเห็นว่า การศึกษาวัยรุ่นในฐานะวัฒนธรรมย่อยควรใช้แนวทางการศึกษาความเป็นชายขอบ การเป็นชายขอบไม่จำเป็นต้องมีศูนย์กลาง ไม่ได้ตั้งใจต่อต้านอำนาจอะไรเสมอไป เพียงแต่ไม่นิยมที่จะเป็นตามแบบคนอื่น หรือการเลือกที่จะแสดงตัวให้โดดเด่น (distinction) มโนทัศน์เรื่อง “คนชายขอบ” จึงเป็นอีกหนึ่งในแนวคิดที่สามารถใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น” ได้อย่างดุษณี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น

กรพินธุ์ จารุถาวร (2541) ทำการวิจัยเรื่อง “ดนตรีไทยร่วมสมัยและอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มของระดับอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน เปิดรับดนตรีหลายประเภทไม่แตกต่างกัน นำดนตรีมาใช้ทั้งเพื่อความบันเทิง, การบูรณาการและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม, ข้อมูลข่าวสารและเพื่อสนับสนุนอัตลักษณ์ส่วนบุคคล งานวิจัยนี้ไม่พบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างการใช้ดนตรีเพื่อสุนทรียภาพและเพื่อวัตถุประสงค์เชิงสังคมกับอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบุคคล

เดวิด แม็คคอว์ฮัน (อ้างใน พิชัย นิรมานสกุล : 2539) ทำการวิจัยเรื่อง “ผู้บริโภคที่เป็นวัยรุ่นในยุคโลกาภิวัตน์” พบว่า กลุ่มวัยรุ่นอายุระหว่าง 8 – 12 ปี มีความต้องการการยอมรับจากเพื่อน ต้องการความสนุกสนานในครอบครัว กลุ่มวัยรุ่นอายุระหว่าง 13 – 17 ปี มีความต้องการที่จะแสวงหาเอกลักษณ์ แสวงหาเพื่อน มีความใฝ่ฝันที่จะแสวงหาภาพลักษณ์ให้แก่ตัวเอง และต้องการทำตนให้เป็นคนทันสมัย ส่วนกลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 18 – 21 ปี มีความสนใจในเพศตรงข้าม ต้องการมีเพื่อนสนิทเป็นเพศตรงข้ามและเสาะแสวงหาคู่ชีวิต

บุญนาถ ภัทรพงศ์มณี (2537) ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปของวัยรุ่นตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร” พบว่า วัยรุ่นตอนปลายส่วนใหญ่ใช้เพื่อนเป็นแหล่งข้อมูล มีการวางแผนการซื้อเป็นบางครั้ง โดยชวนเพื่อนไปซื้อเสื้อผ้าและขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการเลือกซื้อ นิยมไปซื้อที่ห้างสรรพสินค้า วัยรุ่นตอนปลายหญิงปฏิบัติมากกว่าชายในเรื่อง การใช้สถานที่ช้อปปิ้งและนิตยสารสิ่งพิมพ์เป็นแหล่งข้อมูล ชวนพ่อแม่ไปเลือกซื้อเสื้อผ้า ขอคำปรึกษาจากเพื่อน พ่อแม่และญาติพี่น้อง ส่วนวัยรุ่นตอนปลายชายปฏิบัติมากกว่าวัยรุ่นตอนปลายหญิงในเรื่อง การไปซื้อเสื้อผ้าคนเดียว ไม่ปรึกษาใครในการซื้อ

ปฏิพัทธ์ กระแสอินทร์ (2509) ทำการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของภาพยนตร์โทรทัศน์ต่อพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่น” พบว่า ภาพยนตร์โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่นในแง่ดี คือ ช่วยในด้านการเข้าสังคมกับเพื่อนและให้ความรู้แก่เด็กได้มาก ส่วนในแง่เสียก็คือ ทำให้เด็กชอบเลียนแบบพระเอกและผู้ร้าย และมีผลต่อจิตใจและสุขภาพของเด็กและวัยรุ่น

พิชัย นิรมานสกุล (2539) ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าแฟชั่น Brand Name ต่างประเทศ" พบว่า

1. ปัจจัยด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ตัวแปรด้านเพศ อายุ และอาชีพจะมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าแฟชั่น Brand Name ต่างประเทศที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนตัวแปรด้านสถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา ระดับรายได้ต่อเดือน การเป็นเจ้าของบ้านและการเป็นเจ้าของรถยนต์ไม่มีผลให้เกิดพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2. ปัจจัยด้านพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ได้แก่ การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่อระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสื่อระหว่างบุคคลก่อให้เกิดพฤติกรรมการซื้อมากกว่าสื่ออื่นๆ

3. ปัจจัยด้านทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะของสินค้าแฟชั่น Brand Name ต่างประเทศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าแฟชั่น Brand Name ต่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมชัย ธนสารศิลป์ (2526) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อแปรงสีฟันของกลุ่มวัยรุ่นในเขตกรุงเทพฯ" พบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่ตัดสินใจซื้อแปรงสีฟัน ด้วยตนเอง วัยรุ่นที่มีสถานะทางสังคมระดับ A และ B คำนึงถึงแปรงสีฟันที่ทันตแพทย์แนะนำ ส่วนวัยรุ่นสถานะทางสังคมระดับ C จะคำนึงถึงเรื่องราคา

สุเกษม อิงคนันท์ (2537) ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษากับการรับชมโทรทัศน์ : กรณีศึกษานักเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา" พบว่า ความก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการรับชมโทรทัศน์ และความก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณในการรับชมโทรทัศน์

UNEP และ UNESCO (2001) ทำการสำรวจเรื่อง "วัยรุ่นกับการบริโภคแบบยั่งยืน" เพื่อศึกษาว่าวัยรุ่นคาดหวังอะไรกับอนาคตและอะไรที่พวกเขาเชื่อว่าเป็นสิ่งทำลายที่สำคัญที่สุดที่จะมาถึง โดยสำรวจการรับรู้ของวัยรุ่นชนชั้นกลาง 10,000 คน อายุระหว่าง 18 - 25 ปี ที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ๆ จาก 24 ประเทศทั่วโลกเกี่ยวกับผลกระทบจากรูปแบบการดำเนินชีวิตของพวกเขาต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผลการสำรวจพบว่า วัยรุ่นมีความเข้าใจดีถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการใช้และจับจ่ายสินค้าสัพเพเหระต่างๆ แต่วัยรุ่นส่วนใหญ่มอง

ความสะดอกสบายในการดำเนินชีวิตมากกว่าการแสดงสัญญาณถึงการดูแลรักษาโลก และมักไม่คำนึงถึงจากการผลิตของผลิตภัณฑ์ที่เขาเชื่อว่าจะเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมหรือสังคมอย่างไร

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของวัฒนธรรมญี่ปุ่นต่อวัยรุ่นไทย

ธรรมจักร อยูโพธิ์ (2539) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาระดับความชอบและพฤติกรรมการบริโภคหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นของเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร" พบว่า เด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิง ส่วนใหญ่เลือกซื้อหนังสือการ์ตูนด้วยตัวเอง โดยเด็กชายส่วนใหญ่อ่านหนังสือการ์ตูนเกือบทุกวัน ส่วนเด็กหญิงจะอ่านนานๆครั้ง นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมปลายทั้งชายและหญิง อ่านหนังสือการ์ตูนเกือบทุกวัน มากกว่านักเรียนในระดับอื่นๆ สำหรับปัจจัยที่มีบทบาทต่อการตัดสินใจซื้อหนังสือการ์ตูนได้แก่ ภาพลายเส้นการ์ตูน ราคา และลิขสิทธิ์ รวมไปถึงอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่มีต่อการตัดสินใจ

สุวรรณ สันคติประภา (2532) ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการอ่านและการเลือกอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นของเด็กไทยในกรุงเทพมหานคร" พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับสื่อจากหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น แต่มีผลต่อความพึงพอใจและความถี่ในการเปิดรับ โดยเฉพาะเพศชายมีความพึงพอใจและความถี่ในการเปิดรับสูงกว่าเพศหญิง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดรับและพฤติกรรมการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นอีกประการ คือ ความพึงพอใจในสื่อ และแรงจูงใจจากการดูภาพยนตร์การ์ตูนโทรทัศน์ นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านบุคคลก็มีส่วนในการอธิบายการเปิดรับและพฤติกรรมการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นอีกด้วย เด็กที่มีเพื่อนและที่น้องสนับสนุนให้อ่านจะมีปริมาณการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ยูอิ นากามูระ (2537) ทำการวิจัยเรื่อง "พลวัตของวัฒนธรรมบริโภค และรูปแบบการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร : นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยศึกษาพฤติกรรมการใช้สินค้าจากประเทศญี่ปุ่นยี่ห้อ "sanrio" พบว่า เด็กนักเรียนหญิงชั้นมัธยมมีแนวโน้มที่จะใช้สินค้าที่มาจากประเทศญี่ปุ่นมากกว่านักเรียนชายในระดับการศึกษาเดียวกัน และเด็กนักเรียนหญิงเหล่านี้มีความพอใจในการใช้สินค้าเหล่านี้ในระดับสูง

Leo Ching (2001) ทำการศึกษา "วัฒนธรรมญี่ปุ่นในเอเชีย : ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศไทยได้วันนี้" โดยการวิเคราะห์งานของ Chuang Shu-yu (1989 : 12-21) และ Tsan (1989) ผลการศึกษาสรุปว่า ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการรับวัฒนธรรมญี่ปุ่นในหลายๆด้าน ตั้งแต่แฟชั่น

อาหาร รวมถึงการใช้เวลาว่าง โดยมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ จนกระทั่งได้วันกลายเป็นสังคมบริโภคนิยม สินค้าวัฒนธรรมของญี่ปุ่นเริ่มปรากฏและมีอิทธิพลต่อประเทศได้วัน โดยญี่ปุ่นใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการครอบงำทางเศรษฐกิจ และอีกปัจจัยที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการรับและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศได้ คือ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารและระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

จากการรวบรวมผลการวิจัยทั้งวิธีการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นและพฤติกรรมการรับวัฒนธรรมญี่ปุ่นข้างต้น กล่าวได้ว่า งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นส่วนใหญ่เป็นการศึกษาสาเหตุของการแสดงพฤติกรรมการบริโภค และผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากการบริโภคนั้น โดยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของวัยรุ่นมีหลายประการด้วยกัน ได้แก่ เพศ กลุ่มอ้างอิง ฐานะทางเศรษฐกิจ สารสนเทศ ผลการวิเคราะห์จากบทสรุปของงานวิจัยเหล่านี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการใช้เป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมและแนวโน้มวิธีการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในปัจจุบันในแง่มุมอื่นๆที่ยังไม่เคยได้ศึกษากัน นั่นคือการศึกษาถึงความเป็นตัวตนของวัยรุ่นผู้บริโภค และกระบวนการของการแสดงพฤติกรรมต่างๆในวิธีการบริโภคนั้น ผู้วิจัยเลือกศึกษาการบริโภควัฒนธรรมต่างประเทศซึ่งมีอิทธิพลมากต่อวัยรุ่นแห่งยุคข้อมูลข่าวสาร นั่นคือวัฒนธรรมญี่ปุ่น การศึกษาการบริโภควัฒนธรรมญี่ปุ่นของวัยรุ่นไทยยังมีไม่มากที่ศึกษาแล้วส่วนใหญ่เป็นการศึกษาการบริโภคแฟชั่น และการดูญี่ปุ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาการบริโภควัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นซึ่งกำลังเข้ามามีอิทธิพลต่อวัยรุ่นในปัจจุบันด้วยอัตราที่สูงขึ้นมาก และเป็นประเด็นที่ยังไม่มีการศึกษามาก่อน การศึกษาเรื่อง "อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น" จะเป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจความเป็นตัวตนของวัยรุ่นและเข้าใจถึงความเชื่อมโยงของส่วนต่างๆของโลกที่มีอิทธิพลต่อวิธีการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น

สมมติฐานในการวิจัย

1. พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นมี 2 กระบวนการ
 - 1.1 กระบวนการสร้างและแสวงหาความโดดเด่น (distinction process) เพื่อแสดงความแตกต่างจากคนที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่น
 - 1.2 กระบวนการเลียนแบบ (imitation process) วัยรุ่นนิยมดนตรีญี่ปุ่นตามกลุ่มเพื่อน เพื่อต้องการการยอมรับเข้ากลุ่มเดียวกัน

2. การนิยมนิยมตริฎีปนของวัยรุ่นก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนการแสดงออกซึ่ง
 อัดลักษณะใหม่

2.1 เปลี่ยนแปลงลักษณะที่ปรากฏใหม่ คือ เปลี่ยนแปลงสไตล์การแต่งกาย
 เปลี่ยนแปลงสิ่งของเครื่องใช้

2.2 เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรปฏิบัติตัว คือ เปลี่ยนแปลงการแสดงออก เปลี่ยน
 แปลงกิริยาท่าทาง

2.3 มีการสร้างภาษาใหม่ขึ้นในกลุ่มเพื่อนที่มีความนิยมตริฎีปนด้วยกัน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ
3. กลุ่มอ้างอิง
4. สารสนเทศ

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. พฤติกรรมความนิยมตริฎีปน
2. อัดลักษณะ

นิยามศัพท์

วัยรุ่น (adolescent) หมายถึง วัยเจริญเติบโตไปสู่สุกภาวะ เจริญทั้งร่างกายและ
 จิตใจ คือต้องพัฒนาทั้ง 4 ด้านพร้อมกัน ร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา สังคม (Herlock, อ้างใน สุชา
 จันทร์เอม, 2529) เป็นวัยที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาถึงระดับมหาวิทยาลัย อายุระหว่าง 12
 – 22 ปี

คนชายขอบ (marginal people) หมายถึง กลุ่มคนที่มีชีวิตอยู่กึ่งกลางหรือห่าง
 ไกลจากศูนย์กลางทั้งในทางภูมิศาสตร์และสังคมวัฒนธรรม เป็นคนกลุ่มน้อยในสังคม วัฒนธรรม
 ย่อยประจำกลุ่มไม่ได้รับการยอมรับ หรือถูกเลือกปฏิบัติจากคนในกระแสวัฒนธรรมหลัก (สุริชัย
 หวันแก้ว, 2544)

อัตลักษณ์ (Identity) หมายถึง การให้ความหมายต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของระบบภาษาด้วยมรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าร่วมของสังคม ไม่ตายตัวหยุดนิ่ง เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับการวางตำแหน่งแห่งที่ของวาทกรรม (อภิญา เพ็องฟูสกุล, 2543)

วาทกรรม (discourse) หมายถึง การผลิตความหมายเกี่ยวกับความจริงในเรื่องต่างๆ หมายถึงชุดของความรู้ กฎเกณฑ์และข้อปฏิบัติทางสังคม (อภิญา เพ็องฟูสกุล, 2543)

วัฒนธรรมวัยรุ่น (Youth culture) หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่มีมาตรฐานของระบบค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมอันเป็นลักษณะเฉพาะของวัยรุ่น แตกต่างจากมาตรฐานของวัฒนธรรมหลัก (Barbara, 1986 : 109 - 110)

กลุ่มอ้างอิง (reference group) มีความหมายตามการหน้าที่ 3 ความหมาย

1. กลุ่มอ้างอิงเปรียบเทียบ (comparative reference group) หมายถึง กลุ่มที่บุคคลใช้เป็นมาตรฐานสำหรับการเปรียบเทียบ ถ้าเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ดีน้อยกว่า ผลคือ ส่งเสริมเกียรติภูมิของอัตตะของตนเอง ทำให้พอใจในตัวเองมากขึ้น และหากเปรียบเทียบกับกลุ่มที่เหนือกว่า ผลคือ ทำให้รู้สึกไม่พอใจ อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

2. กลุ่มอ้างอิงเชิงสถานภาพ (Status reference group) หมายถึงกลุ่มที่บุคคลค้นหาหรือต้องการการยอมรับ อาจเป็นกลุ่มที่ตนเองไม่ได้เป็นสมาชิก

3. กลุ่มอ้างอิงเชิงบรรทัดฐาน (Normative reference group) หมายถึงกลุ่มที่บุคคลได้ใช้บรรทัดฐาน ค่านิยม แนวความรู้สึนึกคิดของกลุ่มนั้นเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเอง (Clark : 1972, p. 9 อ้างใน คณิตา โพธิ์ชนะพันธุ์, 2539)

พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่น หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่น เริ่มตั้งแต่การหาข้อมูลดนตรีญี่ปุ่น การซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่น การฟังดนตรีญี่ปุ่น กิจกรรมที่กระทำขณะที่ฟังดนตรีญี่ปุ่น รวมทั้งกิจกรรมที่กระทำหลังจากฟังดนตรีญี่ปุ่นแล้ว

กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) หมายถึง กระบวนการซึ่งโลกกำลังเปลี่ยนแปลงยุคสมัยจาก

1. เศรษฐกิจอุตสาหกรรมมาเป็นเศรษฐกิจหลังอุตสาหกรรม และระบบเดี่ยวทั่วโลก (Global Economy)

2. สังคมสมัยใหม่ (Modernity) มาเป็นสังคมหลังสมัยใหม่ (Post Modernity) ระบบคิดแบบสมัยใหม่ (Modernism) มาเป็นระบบคิดแบบหลังสมัยใหม่ (Post Modernism)

3. เทคโนโลยีอุตสาหกรรมที่เน้นเครื่องจักรกลขนาดใหญ่ มาเป็นเทคโนโลยีดิจิทัลของคอมพิวเตอร์อิเล็กทรอนิกส์ เชื่อมโยงโลกทั้งโลกเข้าด้วยกันจนเหมือนเป็นหมู่บ้านโลก (Global Village)

4. ระบบพรมแดนทางการเมืองของชาติลดความสำคัญลง พรมแดนทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์หรือกลุ่มย่อยทวีความสำคัญขึ้น (ธีรยุทธ บุญมี, 2538)

สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง ตลอดจนความรู้ ที่ได้มีการบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร ดนตรี ฟิล์ม วิทยุ โทรทัศน์ วัสดุ เทป คอมพิวเตอร์ และกระบวนการถ่ายทอดบันทึกข้อมูลในรูปแบบอื่นๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้ผู้รับมีความรู้เพิ่มมากขึ้น (บานชื่น ทองพันชั่ง, 2539)

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การจะได้ข้อมูลที่สำคญยิ่งของการศึกษาปรากฏการณ์สังคม คือการเข้าใจความหมายของปรากฏการณ์สังคมนั้น (สุภางค์ จันทวานิช, 2542 : 12) ดังนั้นในการศึกษาถึงปรากฏการณ์ของกลุ่มวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น ลักษณะพฤติกรรมการฟังดนตรีของกลุ่มวัยรุ่นอันถือเป็นข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด การให้ความหมาย ค่านิยมในการฟังดนตรีของวัยรุ่นในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้อาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความนิยมดนตรีญี่ปุ่น การสร้างและการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมนั้น เนื่องจากวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีการศึกษาที่สนใจข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยมหรืออุดมการณ์ของบุคคล โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม อันเป็นวิธีการหาคำตอบของการวิจัยในครั้งนี้ ในส่วนของระเบียบวิธีวิจัย แบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ลักษณะของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ
 2. การเตรียมตัวก่อนเข้าสนามวิจัย
 3. การเลือกสนามวิจัย
 4. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
 5. วิธีการเก็บข้อมูล
 6. การนำเสนอข้อมูล
 7. การวิเคราะห์และตีความข้อมูล
- รายละเอียดของขั้นตอนในการหาคำตอบในการวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method)

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ หมายถึง การศึกษาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น เป็นการแสวงหาความรู้โดยเน้นความสำคัญของข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด การให้ความหมายหรือการให้นิยามสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนการกำหนดค่านิยมและอุดมการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้นๆ เป็นการศึกษาติดตามระยะยาวและใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยเป็นหลัก (สุภางค์ จันทวานิช, 2543 : 2)

ในส่วนต่อไปจะอธิบายถึง แต่ละลำดับขั้นตอนของการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

2. การเตรียมตัวก่อนเข้าสนามวิจัย

ก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้าสู่สนามวิจัย ผู้วิจัยตระหนกอยู่เสมอว่า เข้าไปเพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมของวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น สิ่งที่ผู้วิจัยต้องพิจารณาก่อนเข้าสู่สนามวิจัยมีอยู่หลายเรื่องด้วยกัน เครื่องมือสำคัญที่สุดในการวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา คือ ตัวผู้วิจัยเอง (งามพิศ สัตย์สงวน, 2542 : 61) ผู้วิจัยต้องเข้าใจถึงจุดเด่นและข้อจำกัดของตนเองในด้านต่างๆ เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ความชอบไม่ชอบ ความอดทน ความสนใจ เป็นต้น สำหรับการเข้าไปศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 12 - 22 ปีนั้น ผู้วิจัยต้องศึกษาถึงวัฒนธรรมและธรรมชาติของคนในวัยนี้ให้เข้าใจเสียก่อน พยายามทำให้ตัวเองกลมกลืนกับกรณีศึกษามากที่สุดทั้งด้านการแต่งกาย กิริยาท่าทาง หรือ กิจกรรมต่างๆ ซึ่งในส่วนนี้ก็ได้มีอะไรที่เป็นปัญหาสำหรับผู้วิจัย ผู้วิจัยสามารถเข้ากับกรณีศึกษาได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นผู้วิจัยก็ยังมีอุปสรรคอย่างอื่นอีก อันได้แก่ เทปบันทึกเสียง ผู้วิจัยใช้เทปบันทึกเสียงบันทึกการสัมภาษณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการดนตรีญี่ปุ่น และเจ้าของร้านดนตรีญี่ปุ่น และกล้องถ่ายรูป ผู้วิจัยได้ถ่ายรูปวัยรุ่นในสถานการณ์ต่างๆของช่วงเวลาที่มาวมกลุ่มกัน นอกจากนั้นผู้วิจัยก็จะมีกระดาษและปากกาติดตัวเป็นประจำที่อยู่ในสนาม ผู้วิจัยได้จดข้อมูลต่างๆของทุกกรณีศึกษาที่ทำการวิจัย การจดบันทึกข้อมูลต่อหน้าวัยรุ่นกรณีศึกษาผู้วิจัยจะจดเฉพาะเรื่องที่ไม่เห็นว่าลึกลับจนเกินไป เช่น การจดบันทึกชื่อ ที่อยู่ เพื่อจะได้ติดต่อและส่งข่าวสารถึงกัน การจดถึงเพลง นักร้องที่กรณีศึกษาแต่ละคนชอบมากที่สุดเพื่อว่าจะได้คุยกันโดยให้ความสนใจพิเศษกับนักร้องที่กรณีศึกษามีความนิยมเป็นพิเศษ (รายละเอียดที่ลึกๆ หยุ่มหยม หรือเป็นเรื่องส่วนตัวมาก ผู้วิจัยอาศัยการจำแล้วไปนั่งจดบันทึกที่อื่น)

อีกประการหนึ่งที่สำคัญและจำเป็นมากนอกเหนือจากการวางตัวของผู้วิจัยและอุปสรรคต่างๆแล้ว ข้อมูลและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา ดังนั้นในช่วงที่เตรียมตัวก่อนเข้าสู่สนามวิจัยนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวของดนตรีญี่ปุ่นทั้งประเภทของดนตรีญี่ปุ่น ความเป็นมาของดนตรีญี่ปุ่นในประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทั้งจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่นและจากการสัมภาษณ์ พูดคุยกับคนที่อยู่ในวงการดนตรีญี่ปุ่น (รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ดูได้ในบทที่ 4 การนำเสนอข้อมูล)

3. การเลือกสนามวิจัย

การลงสู่สนาม ... ย่านคนตรีญี่ปุ่น

เนื่องจากผู้วิจัยสามารถเรียกตัวเองได้เลยว่า ไม่ได้เป็น “นักฟังเพลงญี่ปุ่น” ดังนั้นสำหรับการเข้ามาในร้านคนตรีญี่ปุ่นของผู้วิจัยก่อนที่จะรู้ว่าตัวเองทำวิจัยเรื่องนี้ จึงพูดได้ว่าไม่ถึง 5 ครั้ง และสาเหตุที่เข้ามาในช่วงก่อนหน้านั้น ก็เพราะตอนนั้นผู้วิจัยเริ่มสนใจวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่แพร่เข้ามาในสังคมไทย ผู้วิจัยมีเพื่อนที่เป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น ผู้วิจัยบอกเพื่อนว่าตอนนี้กำลังสนใจศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มีต่อวัยรุ่นไทย ผู้วิจัยให้เพื่อนผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นพาผู้วิจัยไปสำรวจแหล่งที่มีคนตรีญี่ปุ่นจำหน่าย ผู้วิจัยได้ศึกษาจากวารสารและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่นว่าแหล่งที่มีคนตรีญี่ปุ่นจำหน่ายหลักๆจริงๆมีไม่กี่แห่ง แหล่งที่มีจำหน่ายมากที่สุด คือ สยาม (มีจำหน่ายทั้งที่ศูนย์การค้ามาบุญครอง ศูนย์การค้าสยามเซ็นเตอร์ และตามแผงเทพบริเวณสยามสแควร์ โดยส่วนใหญ่จะวางจำหน่ายร่วมกับดนตรีประเภทอื่นๆ แต่ร้านที่เป็นคนตรีญี่ปุ่นเฉพาะมีแค่ 5 ร้าน ในสยามสแควร์เท่านั้น) ดูภาพประกอบได้จาก “แผนผังแสดงร้านคนตรีญี่ปุ่น ย่านสยามสแควร์”

นอกจากที่สยามสแควร์แล้วยังมีแถวย่านสุขุมวิท (เนื่องจากย่านถนนสุขุมวิทมีชาวญี่ปุ่นมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ย่านนี้จึงมีชื่อเรียกว่า “Japanese Town”) โดยคนตรีญี่ปุ่นที่วางจำหน่ายแถวย่านถนนสุขุมวิทนี้ก็ได้เป็นร้านที่จำหน่ายคนตรีญี่ปุ่นเป็นหลักเหมือนกัน แต่ก็วางจำหน่ายร่วมอยู่ในร้านที่จำหน่ายดนตรีประเภทอื่นๆ หรือร้านให้เช่าวิดีโอ โดยเฉพาะวิดีโอที่บันทึกรายการโทรทัศน์จากญี่ปุ่น สำหรับบริการคนญี่ปุ่นที่มาอยู่เมืองไทย

ผู้วิจัยเลือกศึกษาเจาะลึกพฤติกรรมและอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่เป็นลูกค้าประจำของร้าน vogue (ชื่อสมมติ) (ตั้งอยู่ที่สยามสแควร์ซอย 2) สาเหตุที่เลือกศึกษาเฉพาะวัยรุ่นที่เป็นลูกค้าประจำของร้าน vogue มีเหตุผลหลายประการด้วยกัน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ผู้วิจัยไม่เลือกศึกษาลูกค้าของร้านแถวย่านถนนสุขุมวิท เนื่องจากลูกค้าส่วนมากเป็นผู้ใหญ่ (ไม่ใช่วัยรุ่น) และที่สำคัญลูกค้าเหล่านั้นก็เป็นคนญี่ปุ่นเสียเป็นส่วนใหญ่ (ผู้วิจัยต้องการศึกษาวัยรุ่นไทย)

ดังนั้นแหล่งจำหน่ายเทพดนตรีญี่ปุ่นที่จะเป็นสนามในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นสยามสแควร์ และจะต้องเป็นร้านที่จำหน่ายคนตรีญี่ปุ่นโดยเฉพาะ (ตามการกำหนดขอบเขตการวิจัย) ผู้วิจัยชวนเพื่อนเข้าไปในแต่ละร้านของสยามสแควร์ โดยที่แต่ละร้านยังไม่รู้ว่าผู้วิจัยกำลังศึกษาเรื่องนี้ ผู้วิจัยทำทีเหมือนมาดูซีดีเพื่อจะซื้อไปฟัง และภายในร้านผู้วิจัยยืนหารือกับเพื่อนเกี่ยวกับนักร้องและผลงานของนักร้องเหล่านั้น และคุยกันว่าจะซื้อแผ่นไหนดี (โดยในขณะที่ยืนคุยอยู่กับเพื่อนนั้นผู้วิจัยก็ไม่ได้คุยเฉยๆ ผู้วิจัยพยายามสังเกตภายในร้านโดยรอบ สังเกตลักษณะร้านว่า

ใหญ่แค่นั้น มีของจำหน่ายมากขนาดไหน มีสินค้าอะไรบ้าง สังเกตคนขาย สังเกตวัยรุ่นที่เดินเข้าไปในร้าน) ผู้วิจัยทำเป็นเลือกไปเลือกมาในที่สุดก็ไม่ได้ซื้อชิติในร้านไหนสักแผ่น (เนื่องจากผู้วิจัยไม่ได้เป็น "นักฟังเพลงญี่ปุ่น" จริงๆ ...การจะลงทุนซื้อเทปหรือชิติดนตรีญี่ปุ่นต้องใช้เงินมาก ซื้อชิติตองสามแผ่นก็เกือบหมดเงินใช้จ่ายประจำเดือนของผู้วิจัยแล้ว .. ดังนั้นในสมมติฐานเบื้องต้นของผู้วิจัย คือ เด็กวัยรุ่นที่นิยมฟังดนตรีญี่ปุ่นเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี จนถึงดีมาก)

ข้อมูลที่ได้จากการไปสำรวจในแต่ละร้าน (4 ร้าน) ในช่วงเริ่มต้นการเก็บข้อมูลร้านดนตรีญี่ปุ่นในสยามสแควร์ (ส่วนร้านที่เพิ่งเปิดล่าสุดเป็นร้านที่ห้าคือ ร้าน ultimate (ชื่อสมมติ) เพิ่งเปิดเมื่อกลางเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 เป็นช่วงที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกือบเสร็จแล้ว) ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะที่ร้าน vogue เนื่องจากการศึกษาของผู้วิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบเจาะลึก ผู้วิจัยต้องการศึกษาสังคมที่มีลักษณะค่อนข้างสถิตย์ สมาชิกในสังคมที่ผู้วิจัยไปศึกษาก็เป็นคนเดิมที่อาศัยอยู่ในสังคมนั้นเป็นประจำ (ตามนิยามนี้ คือ ลูกค้าวัยรุ่นที่มาที่ร้านเป็นประจำทุกสัปดาห์) ร้าน vogue มีลักษณะตามนิยามนี้ .. ร้าน vogue ใหญ่กว่าร้านอื่นๆ ในร้าน vogue มีโต๊ะและเก้าอี้ให้วัยรุ่นนั่ง (ดูภาพประกอบได้ในภาคผนวก) ขณะที่ร้านอื่นไม่มี หรือบางร้านมีเก้าอี้แค่ตัวหรือสองตัว และที่หน้าร้าน vogue ก็เป็นบริเวณลานกว้างมีต้นไม้เล็กๆ มีม้านั่งหลายตัว ทำให้วัยรุ่นที่เดินผ่านไปมา หรือลูกค้านั่งเล่น นั่งรอเพื่อนที่บริเวณนี้ได้ ขณะที่ร้านอื่นอยู่ติดถนน ไม่มีลานหรือม้านั่งให้วัยรุ่นนั่งได้

4. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้ตัวบุคคลหรือผู้ให้ข้อมูลเป็นแหล่งสำคัญในการสรรหาบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลที่ต้องการ และทำหน้าที่เป็นผู้ที่ชี้แนะผู้วิจัยไปยังบุคคลอื่นๆ ต่อไปหรือที่เรียกว่า "วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลเทคนิค (Snowball Technique)" ข้อดีประการหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยเลือกการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบนี้ก็คือ ผลที่ได้รับในทางบวกจากการแนะนำ ทำให้เข้าถึงกลุ่มที่ต้องการได้ง่ายและสะดวกต่อการวิจัยด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก อันจะทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้แม่นยำกว่าการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มหรือวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอื่นๆ

ในการเลือกกรณีศึกษาสำหรับวิจัยซึ่งเป็นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น ผู้วิจัยใช้การเลือกกรณีศึกษาจากวิธีให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเสนอชื่อผู้ที่จะให้ข้อมูลและใช้เป็นกรณีศึกษาต่อไปเป็นทอดๆ จากการสอบถามถึงลักษณะกรณีศึกษาที่มีลักษณะตามที่ต้องการวิจัยและให้ผู้เสนอข้อมูลแนะนำผู้วิจัยให้รู้จักกับกรณีศึกษาที่ต้องการวิจัย เพื่อเป็นการลดความรู้สึกที่ไม่คุ้นเคย ความอาย และเป็น การสร้างความสัมพันธ์อันดี เพื่อเป็นประโยชน์ในการเก็บข้อมูลขั้นต่อไปได้อย่างราบรื่น อนึ่ง ผู้วิจัย

อาศัยการเลือกกรณีศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลายคนเพื่อให้เกิดความหลากหลายและเป็นการลดลักษณะอคติที่อาจเกิดขึ้นได้จากตัวผู้ให้ข้อมูล

จากวิธีดังกล่าว ผู้วิจัยเลือกกรณีศึกษาที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ จำนวน 4 กลุ่ม

1. เป็นวัยรุ่นเพศหญิงที่มีอายุ ตั้งแต่ 12 - 22 ปี
 2. เป็นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น
 3. มีความเต็มใจที่จะให้วิจัย
- และผู้ที่เกี่ยวข้องกับความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่น จำนวน 3 คน ได้แก่
1. เจ้าของร้านดนตรีญี่ปุ่น 2 คน
 2. อยู่ในวงการดนตรีญี่ปุ่นเป็นเวลานาน 1 คน
 3. มีความเต็มใจที่จะให้วิจัย

5. วิธีการเก็บข้อมูล

เมื่อกำหนดกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นได้แล้ว ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัยกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่น ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นถึงพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่น ศึกษาถึงอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่เกิดจากความนิยมดนตรีญี่ปุ่น และสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและกึ่งเป็นทางการกับผู้มีส่วนร่วมในพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่น เพื่อศึกษารูปแบบของการนำเสนอดนตรีญี่ปุ่นต่อวัยรุ่น และการมองตัวตนของวัยรุ่นในมุมมองของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องนี้

ซึ่งรายละเอียดของวิธีการเก็บข้อมูล มีดังนี้

การสังเกต (Observation)

การสังเกต (Observation) สำหรับนักสังคมศาสตร์จะสนใจสังเกตพฤติกรรมของมนุษย์ และในการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่ใช้กันมาก (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2542 : 44) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในร้านดนตรีญี่ปุ่น โดยผู้วิจัยแสดงที่ท่าเป็นผู้หนึ่งทีเข้าไปในร้านดนตรีญี่ปุ่นเพราะเป็นผู้ที่สนใจดนตรีญี่ปุ่นด้วย เพื่อความเป็นกันเอง ไม่เป็นการทำให้กลุ่มวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นรู้สึกว่ากำลังถูกผู้วิจัยสังเกต อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาพฤติกรรมต่างๆของกลุ่มวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นที่เข้ามาในร้านได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยสังเกตถึงการเลือกซื้อเทป หรือของที่ระลึกเกี่ยวกับนักร้องญี่ปุ่น

ปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มเพื่อนขณะเลือกซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่น ศึกษาการสนทนากันระหว่างนั่งชมมิวสิกวิดีโอในร้านดนตรีญี่ปุ่นที่มีบริการเปิดให้รับชมฟรี

การสัมภาษณ์ (Interview Technique)

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (Formal and Informal Interview) ในช่วงแรกของการเก็บข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นการทำความรู้จัก และสร้างความสนิทสนม ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความไว้วางใจในตัวผู้สัมภาษณ์ ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความรู้สึกว่าผู้ถูกสัมภาษณ์กับผู้สัมภาษณ์เป็นพวกเดียวกัน เมื่อมีการติดต่อกันอีกในครั้งต่อไปจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth interview) ในการทำความเข้าใจถึงมุมมองของผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ รวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อเก็บข้อมูล และรายละเอียดของเหตุการณ์ต่างๆหรือสถานที่ต่างๆที่ไม่สามารถเข้าไปสังเกตได้และเพื่อเข้าใจถึงความสัมพันธ์แบบต่างๆที่มีความละเอียดอ่อนเป็นวิธีการศึกษาค้นคว้า โดยมีรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ถามและผู้ตอบคำถาม ภายใต้กฎเกณฑ์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูล เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ลักษณะสำคัญของการสัมภาษณ์ก็คือ มีความยืดหยุ่น ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสอธิบาย หรือซักคำถามติดต่อกันได้ เพื่อให้ผู้ตอบได้เข้าใจจุดประสงค์ของผู้ถาม โดยที่สามารถปรับเปลี่ยนสถานการณ์เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์เริ่มตอบไม่ตรงคำถาม นอกจากนี้ในขณะที่สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ก็สามารถสังเกตพฤติกรรมต่างๆของผู้ตอบได้ ไม่ว่าจะเป็นสีหน้าท่าทาง ความรู้สึกและปฏิกิริยาที่ซ่อนเร้นไว้ในใจที่แสดงออกมาขณะสัมภาษณ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้การสัมภาษณ์ในการหาข้อมูลบางประการและเพื่อทำความเข้าใจต่อมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์โดยที่ลักษณะของคำตอบที่ได้จะต้องเป็นลักษณะมุมมองที่ผู้ให้สัมภาษณ์มองประเด็นที่ผู้สัมภาษณ์ถาม ไม่ใช่เป็นการมองว่าผู้สัมภาษณ์นั้นคิดอย่างไร ด้วยมุมมองของตัวเอง (ดูรายละเอียดแบบสัมภาษณ์ในภาคผนวก)

6. การนำเสนอข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนั้น ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการบรรยาย ลักษณะที่พบทั้งหมด โดยแบ่งลักษณะข้อมูลที่พบเป็น 5 ส่วน ซึ่งรายละเอียดทั้งหมดจะปรากฏอยู่ในบทที่ 4

7. การวิเคราะห์และตีความข้อมูล

ภายหลังจากการนำเสนอข้อมูลแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลของแต่ละประเด็นมาพิจารณาเพื่อวิเคราะห์และตีความโดยการแบ่งข้อมูลในการวิเคราะห์และตีความออกเป็น 2 ประเด็น เพื่อการตรวจสอบว่าได้ตอบตามปัญหามาในการวิจัยที่ได้จากสมมติฐานในบทที่ 1 ครบถ้วนหรือไม่ การวิเคราะห์ครั้งนี้ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่น

ในส่วนนี้จะเป็นการตอบปัญหามาในการวิจัยในข้อแรกว่า “พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นเป็นอย่างไร” ได้แก่การวิเคราะห์และตีความข้อมูลในส่วนของพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ในส่วนของพฤติกรรมนี้เป็นการนำข้อมูลที่พบของกลุ่มนิยมนิยมดนตรีญี่ปุ่นมาสรุปและอธิบายโดยการหาความหมายของพฤติกรรมต่างๆที่แสดงออกถึงความนิยมดนตรีญี่ปุ่น ซึ่งผู้วิจัยแบ่งช่วงระยะของความนิยมดนตรีญี่ปุ่นออกเป็น 2 ช่วงระยะ คือ

1. พฤติกรรมที่เกิดในช่วงระยะการกลายเป็นคนนิยมนิยมดนตรีญี่ปุ่น ได้แก่พฤติกรรมต่างๆก่อนเริ่มมีความสนใจดนตรีญี่ปุ่น การเริ่มสนใจดนตรีญี่ปุ่นจนกลายเป็นคนนิยมนิยมดนตรีญี่ปุ่น
2. พฤติกรรมที่เกิดในช่วงระยะเมื่อเป็นคนนิยมนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว ได้แก่ พฤติกรรมต่างๆที่แสดงออกถึงความนิยมดนตรีญี่ปุ่น ตั้งแต่เริ่มไปซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นจนกระทั่งขณะที่ฟังดนตรีญี่ปุ่น การกระทำที่เกิดขึ้นภายหลังจากฟังดนตรี

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นและอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่ปรากฏเด่นชัดในการวิจัย

จากการทำวิจัยเบื้องต้นก่อนการเก็บข้อมูลจริง ผู้วิจัยพบว่าอัตลักษณ์ที่เห็นเด่นชัดจากความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของนักศึกษาที่วิจัยนั้นคือ อัตลักษณ์ด้านชนชั้นทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ด้านเพศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงหยิบยกเอาอัตลักษณ์ทั้ง 2 ประเด็นมาใช้ในการตีความในส่วนของอัตลักษณ์ในครั้งนี้ นอกจากชนชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจ และเพศแล้ว ผู้วิจัยยังใช้ปัจจัยเรื่อง กลุ่มอ้างอิงและสารสนเทศเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ด้วย

บทที่ 4

อัตลักษณ์ที่เลื่อนไหลในกระแสโลกาภิวัตน์

ลักษณะเฉพาะของวัยรุ่นกลุ่มหนึ่ง กลุ่มที่ถ้ำหากนับกันด้วยเกณฑ์ปริมาณแล้ว เป็นเพียงวัยรุ่นกลุ่มน้อยเสียหนึ่งของสังคม "กลุ่มวัยรุ่นไทยผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น" เมื่อพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย อาศัยอยู่ในสังคมวัฒนธรรมไทย ในสังคมที่คนรุ่นหนึ่งได้อาศัยแบบแผนอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิต และคาดหวังว่าแบบแผนเหล่านี้จะต้องสืบทอดกันสู่คนในรุ่นต่อไป เมื่อวัยรุ่นกลุ่มนี้รับวัฒนธรรมต่างประเทศเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยม เกิดเป็นวัฒนธรรมประจำกลุ่ม ความซอ้นทับกันของอัตลักษณ์ปัจเจกที่อาศัยอยู่ในวัฒนธรรมย่อยกับอัตลักษณ์ทางสังคมที่อาศัยอยู่ในวัฒนธรรมกระแสหลัก ในที่สุดความเป็นตัวตนของวัยรุ่นกลุ่มนี้จะเป็นอย่างไร การทำความเข้าใจความเป็นตัวตนของวัยรุ่นกลุ่มนี้ ต้องศึกษาถึงบริบทโดยรอบที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น

แหล่งจำหน่ายดนตรีญี่ปุ่นอยู่ที่ไหน ดนตรีญี่ปุ่นเป็นอย่างไร ผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากหนังสือ นิตยสาร และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาประวัติการเข้ามาของดนตรีญี่ปุ่นในประเทศไทย ทั้งจากวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการจากคนที่เป็นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น การอ่านนิตยสารดนตรีญี่ปุ่นตั้งแต่ฉบับปัจจุบันจนกระทั่งย้อนหลังไปประมาณ 10 ปี เพื่อทำความรู้จักกับนักร้อง และประเภทของดนตรีญี่ปุ่น ตลอดจนทราบถึงความนิยมดนตรีญี่ปุ่นในแต่ละยุค เพื่อให้รู้จักวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นอย่างเข้าใจในตัววัยรุ่น ผู้วิจัยจึงต้องทำความรู้จักกับสิ่งที่วัยรุ่นนิยมก่อน นั่นคือ ดนตรีญี่ปุ่น และเริ่มศึกษาความเป็นมาในการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นตั้งแต่ยังไม่รู้จักดนตรีญี่ปุ่น จนกระทั่งกลายมาเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น โดยการนำเสนอข้อมูลนั้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงบทสรุปที่ได้จากการเก็บข้อมูล โดยแบ่งลำดับข้อมูลดังนี้

1. แหล่งดนตรีญี่ปุ่น เมืองไทย
2. รู้จักดนตรีญี่ปุ่น
3. กลุ่มคนผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น
 - 3.1 การก่อรูปของกลุ่ม
 - 3.2 กระบวนการกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น
 - 3.3 ความเป็นตัวตนของคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น
4. อัตลักษณ์ร่วม รวมคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น

รายละเอียดของข้อมูลเป็นดังนี้

1. แหล่งดนตรีญี่ปุ่น เมืองไทย

เมื่อผู้วิจัยตัดสินใจได้อย่างแน่นอนแล้วว่า จะศึกษาพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นและอัตลักษณ์ของวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นลูกค้าประจำของร้าน vogue ซึ่งเป็นร้านดนตรีญี่ปุ่นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สยามสแควร์ เพื่อความเข้าใจบริบททางสังคมโดยรอบของร้าน vogue ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องศึกษาพื้นที่ต่างๆของสยามสแควร์ก่อน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ห้องสยามสแควร์

ก่อนที่ผู้วิจัยจะลงไปศึกษาความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมต่างๆของวัยรุ่นที่มาร้าน (vogue) เป็นประจำ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาลักษณะแวดล้อมโดยรอบของร้านก่อนเพื่อศึกษาถึงความเชื่อมโยงในบริบทต่างๆที่จะมาเกี่ยวข้องกันได้ นั่นก็คือ "สยามสแควร์" (ดูแผนภาพแสดงที่ตั้งของสยามสแควร์ประกอบได้ในภาคผนวก) สยามสแควร์เป็นสถานที่ที่รวมทุกอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ของวัยรุ่น เป็นประวัติศาสตร์แห่งการก้าวอย่างใหม่ของกรุงเทพฯ สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงในเมืองไทย ล้วนแต่มีจุดเริ่มต้นเกิดขึ้นที่นี่ เพราะที่นี่เป็นที่ตั้งของศูนย์การค้าที่ทันสมัย มีโรงพยาบาลที่ติดตັังบันไดเลื่อนเป็นแห่งแรกของกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางของโรงเรียนกวดวิชาสาขาต่างๆสำหรับวัยรุ่น การเดินทางมายังสยามสแควร์เป็นไปอย่างสะดวก รถโดยสารประจำทางหลายสายวิ่งผ่าน วัยรุ่นจากทุกสารทิศสามารถเดินทางมาสยามสแควร์ได้ ยิ่งไปกว่านั้นตั้งแต่มีรถไฟฟ้าตัดผ่าน สยามสแควร์เป็นที่ตั้งของสถานีรถไฟฟ้า และสถานีรถไฟฟ้าสยามก็เป็นสถานีกลาง ผู้โดยสารสามารถเปลี่ยนเส้นทางการเดินทางได้ที่สถานีนี้ ทำให้บางครั้งคนที่เดินทางโดยรถไฟฟ้า แม้ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายปลายทางที่สยามเลยทีเดียว แต่เมื่อผ่านสยามแล้วก็แวะลงมาเดินเล่นที่สยามก่อน แล้วค่อยเดินทางโดยรถไฟฟ้าต่อ เพราะเป็นการเดินทางที่รวดเร็วสะดวกสบาย เป็นสถานที่ที่ตื่นในตอนกลางวัน และหลับไหลในตอนกลางคืน ... 9 นาฬิกาของทุกๆเช้าร้านแต่ละร้าน แผงแต่ละแผง จะเริ่มทยอยกันเปิด ทุกครั้งที่ผู้วิจัยไปสยามในตอนเช้า ผู้วิจัยสัมผัสได้ถึงความสะดวก คึกคัก เสียงดนตรีจากเครื่องกระจายเสียงจะเปิดให้ได้ยินไปทั่วสยามสแควร์ เพลงที่เปิดกระจายเสียงนี้จะเป็นเพลงไทย และเพลงฝรั่งที่กำลังเป็นที่นิยมของวัยรุ่น จะมีน้อยมากที่เปิดเพลงญี่ปุ่น ผู้วิจัยชอบไปนั่งตามม้านั่งที่จัดไว้ให้วัยรุ่นได้นั่งเล่น บางคนก็มานั่งรอเพื่อน นั่งอ่านหนังสือการ์ตูน บางครั้งผู้วิจัยไปนั่งตามร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดที่มีกระจกใสแผ่นใหญ่เป็นผาผืนนั่งทำให้สามารถมองจากในร้านลอดผ่านเห็นผู้คน เห็นบรรยากาศข้างนอกร้านได้ ทั้งตามม้านั่งและร้านอาหารเป็นที่ที่ผู้วิจัยได้นั่งนานๆ เนื่องจากบรรยากาศก็เย็นสบาย และยังมีเสียงเพลงเพราะให้ได้ฟังตลอด ตลอดเวลาที่นั่งผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมต่างๆของเด็กวัยรุ่น วัยรุ่นทุกคนที่มาที่สยามจะ

แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่ทันสมัย รูปแบบคล้ายๆกัน เป็นแบบเดียวกับที่แขวนขายตามร้านในสยาม สแควร์นั่นเอง วัยรุ่นส่วนใหญ่จะเดินเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

ถ้ามาเปรียบเทียบวันธรรมดากับวันเสาร์ - อาทิตย์ ในตอนเช้าๆของวันธรรมดา สยามสแควร์ดูโล่งๆ ไปรงๆ ยังไม่ค่อยมีเด็กวัยรุ่นมาเดิน เนื่องจากเวลานี้เป็นเวลาของเด็กวัยรุ่นต้องไปโรงเรียน แต่ก็มีประปรายอยู่ทุกวันที่เด็กหลายกลุ่มแต่งกายด้วยชุดนักเรียน หิ้วกระเป๋าหนัง นักเรียนสี่ดำมาเดินตามสยาม หรือบางครั้งขณะที่ผู้วิจัยนั่งอยู่ในร้านอาหารในเวลาก่อนเที่ยง บนศูนย์การค้าสยามเซ็นเตอร์ ผู้วิจัยก็พบเด็กวัยรุ่นบางคนสวมชุดนักเรียน เข้ามานั่งในร้าน สั่งอาหาร หยิบกระเป๋าหนังขึ้นมาเปิด หยิบเสื้อเชิ้ตทันสมัยขึ้นมาตัวหนึ่ง แล้วก็สวมแทนที่เสื้อนักเรียนที่สวมตอนเพิ่งเข้ามาในร้าน แล้วเด็กวัยรุ่นคนเดิมก็เริ่มหยิบนูหรือชิ้นมาจูดสูบ แต่นอกจากภาพอย่างนี้แล้ว เด็กวัยรุ่นที่แต่งตัวพร้อมออกมาเที่ยวตั้งแต่ออกจากบ้านโดยไม่ไปโรงเรียนก็มีให้เห็น แต่นั่นก็เป็นเพียงกลุ่มน้อยเท่านั้น

แต่เมื่อเวลาเข้าสู่ช่วงบ่ายในแต่ละวัน วัยรุ่นเริ่มทยอยกันมาที่สยาม บรรยากาศที่สยามตั้งแต่บ่ายถึงเย็นเริ่มคึกคัก ทั้งวัยรุ่นที่สวมชุดนักเรียนและวัยรุ่นที่ไม่ได้สวมชุดนักเรียน วัยรุ่นกลุ่มไหนที่นัดที่ใดเป็นที่เจอหรือเป็นที่ชุมนุมในครั้งแรก ถ้าพอใจในที่นั้นก็มักจะใช้ที่เดิมนั้นในการนัดเจอกันในครั้งต่อไป

สำหรับสยามสแควร์ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ตั้งแต่ 8 โมงเช้าก็เริ่มคราคร่ำด้วยบรรดาเด็กวัยรุ่นแล้ว สาเหตุประการแรกสุดเลยที่วัยรุ่นมารวมตัวกันมากในวันเสาร์และวันอาทิตย์ เนื่องจากเป็นวันหยุดราชการพวกเด็กวัยรุ่นไม่ต้องไปโรงเรียน ประกอบกับยุคนี้เป็นยุคของการแข่งขัน การดำเนินชีวิตของวัยรุ่นสมัยนี้ก็ได้อยู่ภายใต้สภาวะการแข่งขัน โดยเฉพาะการแข่งขันทางการศึกษา ดังนั้นเด็กวัยรุ่นเกือบทุกคนที่อยู่ในวัยมัธยมศึกษาจะต้องแสวงหาความรู้ หาที่เรียนที่นอกเหนือจากการเรียนเป็นประจำที่โรงเรียน สยามสแควร์เป็นสถานที่หนึ่งที่มีโรงเรียนกวดวิชาที่วัยรุ่นในกรุงเทพฯให้ความสนใจมาเรียนเป็นจำนวนมาก นอกจากการมาเรียนพิเศษ สยามสแควร์ยังเป็นศูนย์กลางของการนัดมาพบปะสังสรรค์กันของกลุ่มวัยรุ่น วัยรุ่นกลุ่มไหนเรียนพิเศษ ตอนบ่ายก็มาสยามสแควร์ตั้งแต่เช้าเพื่อมาเจอเพื่อนก่อน ส่วนวัยรุ่นกลุ่มที่เรียนตอนเช้า เรียนเสร็จก็ยังไม่กลับบ้านเลยทันที ต้องมารวมกลุ่มกันในร้านใดร้านหนึ่ง แล้วค่อยกลับบ้านในตอนเย็น ดังนั้นทำให้อุรกิจต่างๆ นอกจากโรงเรียนกวดวิชา จึงเกิดขึ้นเพื่อบริการกลุ่มวัยรุ่น เป็นลักษณะของอุรกิจที่มีสถานที่ให้วัยรุ่นไปรวมกลุ่มกันในสถานที่เหล่านั้นได้ เช่น ร้านอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ด ร้านบริการเกมคอมพิวเตอร์ต่างๆ ร้านบริการอินเทอร์เน็ต และอีกร้านหนึ่งที่ผู้วิจัยไม่คิดว่าจะมีกลุ่มวัยรุ่นมารวมกลุ่มเพื่อพบเจอกันทุกอาทิตย์ นั่นคือ ร้านดนตรีญี่ปุ่น

ร้าน vogue

ผู้วิจัยคิดว่าสิ่งแรกที่ผู้วิจัยจะต้องทำก่อนที่ผู้วิจัยจะไปทำความรู้จักและเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นลูกค้าประจำของร้าน vogue ผู้วิจัยจะต้องไปทำความรู้จัก และบอกถึงความประสงค์ของผู้วิจัยที่ต้องมาที่ร้านเขาเป็นประจำ ว่าเพื่ออะไรก่อน เพื่อให้เจ้าของร้านยินดีให้ผู้วิจัยเข้ามานั่งคุยกับกลุ่มวัยรุ่นได้บ่อยๆ โดยที่พวกเขาไม่ระแวงว่าผู้วิจัยมานั่งในร้านทำไมบ่อยๆโดยที่ผู้วิจัยไม่เคยสั่งซื้อสินค้าใดๆเลย

วันแรกที่ผู้วิจัยเดินเข้าไปในร้าน ผู้วิจัยยังไม่รู้จักเลยว่าเจ้าของร้านคือใคร ในร้านมีหุ้นส่วนกันกี่คน เจ้าของร้านอายุสักเท่าไร ผู้วิจัยเดินตรงไปที่เคาเตอร์แคชเชียร์ เข้าไปแนะนำตัวเองว่าเป็นนิสิตปริญญาโท ต้องการศึกษ้อัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทยที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นจึงอยากจะขอข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดร้านดนตรีญี่ปุ่น ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นจากเจ้าของร้าน พนักงานชายบอกว่าเจ้าของร้านก็กำลังเรียนอยู่ในระดับปริญญาตรีเหมือนกัน ...ผู้วิจัยถามตัวเองว่าเจ้าของร้านยังเป็นนิสิตอยู่หรือ... เด็กวัยรุ่นผู้ชายคนหนึ่งใส่ชุดนิสิตเดินออกมาจากหลังร้าน พนักงานชายแนะนำบอกว่านี่คือเจ้าของร้าน ...ผู้วิจัยแอบตกใจอยู่ข้างใน นี่หรือคือเจ้าของร้าน นี่ไม่ใช่เป็นนักศึกษาหรือ... เขาก็แนะนำตัวเองว่าตอนนี้ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยขอนัดวันที่จะสัมภาษณ์เขาอย่างเป็นทางการในวันใดวันหนึ่งก็ได้ที่เขาสะดวก พนักงานชายให้ชื่อและเบอร์โทรศัพท์ของที่ร้านมา ตอนนี้ผู้วิจัยรู้จักแล้วว่าเจ้าของร้านมี 2 คน คนแรกชื่อแจ๊ค (ชื่อสมมติ) เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐบาลที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง และอีกคนชื่อหยวย (ชื่อสมมติ) หยวยก็กำลังศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศไทยเช่นกัน ส่วนพนักงานชายมี 1 คนเป็นผู้หญิงวัยรุ่นชื่อ โย (ชื่อสมมติ)

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะศึกษาถึงประวัติการก่อตั้งร้าน โดยแจ๊ค (เจ้าของร้านดนตรีญี่ปุ่น) ได้เล่าถึงความเป็นมาในการมาก่อตั้งร้านด้วยการโยนไปถึงประวัติตอนเด็กๆให้ฟังด้วย เนื่องจากนับได้ว่าแจ๊คเป็นผู้หนึ่งที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น สนใจดนตรีญี่ปุ่นมาตั้งแต่เด็กๆ โดยเริ่มจากฟังเพลงประกอบภาพยนตร์การ์ตูน และโดยพื้นฐานแล้วเป็นคนที่นิยมอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น และก็ฟังเพลงจากการ์ตูน เริ่มมาชอบเพลงที่เป็นของศิลปินจริงๆ เมื่อตอนอายุ 18 - 19 ปี ช่วงที่แจ๊คเริ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่น เป็นช่วงที่นับว่ายังมีคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นไม่ค่อยมาก การหาซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นก็ต้องหาตามร้านขายเทปทั่วไปที่มีเทปญี่ปุ่นวางขายรวมอยู่ด้วยซึ่งเป็นเทปลิขสิทธิ์เมืองไทย พอฟังอยู่ได้สักระยะก็เริ่มเกิดความสนใจดนตรีญี่ปุ่นมากขึ้น หาซื้อนิตยสารเกี่ยวกับนักร้องญี่ปุ่นมาอ่าน และติดตามหาฟังตามวิทยุ

จุดเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดความคิดว่าจะนำดนตรีญี่ปุ่นมาจำหน่าย คือเมื่อแจ๊คเริ่มโตขึ้น ฟังดนตรีญี่ปุ่นมานานขึ้น ก็เริ่มมองว่าตลาดดนตรีญี่ปุ่นจะไปได้ไกล มองว่าบางครั้งคนอยากฟังแต่หาฟังไม่ได้ ถ้ามีแหล่งให้วัยรุ่นหาซื้อได้อย่างสะดวกในเมืองไทย วัยรุ่นก็จะมาซื้อที่นั่น เพราะโดยพื้นฐานเองแจ๊คสามารถนำเข้ามาได้ ช่วยกันทำกับเพื่อนในการนำเข้าสินค้า โดยแจ๊คติดต่อกับตลาดประเทศญี่ปุ่น ส่วนเพื่อนติดต่อกับตลาดประเทศฮ่องกง โดยการประสานงานกับญาติและเพื่อนที่อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่นและประเทศฮ่องกง นับตั้งแต่เริ่มดำเนินกิจการมาจนถึงวันนี้เป็นเวลาร่วม 3 ปีแล้ว จากตอนแรกก็เป็นหุ้นส่วนเล็กๆ และก่อนหน้านั้นแจ๊คก็เคยทำงานอยู่เบื้องหลังคือเป็นคนส่งแผ่น จนเมื่อหลังจากที่เจ้าของร้านคนเดิมไปดำเนินกิจการอื่น แจ๊คกับเพื่อนจึงรับช่วงกิจการร้านนี้ต่อ แจ๊คกับเพื่อนทำด้วยใจรักในการฟังดนตรีญี่ปุ่น

ลักษณะการดำเนินกิจการของร้าน vogue

ในส่วนของกรดำเนินกิจการนี้ หวยย (หุ้นส่วนคนที่สอง) กล่าวถึงการเปิดร้านว่าทำเพราะใจรัก หวยยเองก็ฟังดนตรีญี่ปุ่นมา 10 กว่าปีแล้วเหมือนกัน ตอนแรกหวยยทำร้านกับรุ่นพี่ (คือเจ้าของร้านคนเก่า) เมื่อพี่ไปทำงานที่อื่น หวยยจึงร่วมหุ้นกับแจ๊คทำกิจการนี้ต่อ ลักษณะการดำเนินกิจการของร้านนี้จะเป็นในรูปของวิสาหกิจ คือเมื่อต่อไปหวยยและแจ๊คโตขึ้นก็ต้องไปทำงานอื่นเหมือนกับรุ่นพี่ที่ไปทำงาน และก็จะให้รุ่นน้องมาทำต่อ (รุ่นน้องก็คือน้องที่มาที่ร้านเป็นประจำรักในดนตรีญี่ปุ่น จะต้องซื้อหุ้นต่อจากแจ๊คและหวยย ดำเนินกิจการต่อไป) หวยยหันไปที่เด็กวัยรุ่นผู้หญิงคนหนึ่งที่นั่งฟังการสัมภาษณ์ในตอนนั้น แล้วพูดว่า

“เนี่ย ! ต่อไปก็เป็นตัวแทนตัวตาย ต่อไปอีก 2 ปี มาที่นี้ก็เจอหน้าคนนี่”

ผู้ดำเนินกิจการก็จะเปลี่ยนหน้าไปเรื่อยๆ ด้วยจุดประสงค์ของร้าน คือ “non - profit organization” ถ้าเปิดมาแล้วพอมีกำไรกิจการก็พออยู่ได้ในระดับหนึ่ง ไม่เน้นตรงกำไร แต่สิ่งที่เน้นมากกว่า คือ การรวมกลุ่มคนที่ชอบขึ้นมา ไม่ได้เชิงเน้นขายของอย่างเดียว ดังคำกล่าวที่แสดงถึงความตั้งใจในการตั้งร้านของหวยยว่า

“...ก็ดูซิ ไม่จันจะมีโต๊ะทำไม ...เหมือนกับได้มาพบปะสังสรรค์ ใครสนใจ (ดนตรีญี่ปุ่น) ไม่รู้จะหาเพื่อนที่ไหนก็มาที่นี่ได้ ถ้าเป็นสมัยก่อนเราอยากฟัง เราไม่มีที่ฟัง”

นอกจากนั้น หวยยบอกว่าร้านนี้พยายามสร้างบรรยากาศ สร้างความเป็นกันเองให้กลุ่มเพื่อนๆ (กลุ่มของวัยรุ่น) ได้มานั่งฟังดนตรีร่วมกัน

ปัจจุบันร้าน vogue นับว่าเป็นร้านที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีทุกอย่างขาย มีซีดีของศิลปินญี่ปุ่น วิดีโอ ของสะสม หยวยกกล่าวถึงแผนการดำเนินการในอนาคตว่า จะเปิดเป็นแฟนคลับเพื่อรองรับกลุ่มวัยรุ่นที่สนใจดนตรีญี่ปุ่นเหมือนกันให้ได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน

“...ต่อไปก็จะทำเป็นแฟนคลับ เพราะว่ามีน้องๆ (กลุ่มวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น) มาที่ร้านประจำเยอะ”

กลไกทางการตลาดของการจำหน่ายเทปดนตรีญี่ปุ่น

แจ๊คกล่าวถึงของที่จำหน่ายว่า มี 2 ล็อต ล็อตแรกจะดีกว่าล็อตที่ 2 และแจ๊คก็ได้กล่าวเน้นถึงตรงนี้ว่า

“มันเป็นกลไกทางการตลาดของการฟังดนตรี”

คือ เวลาคนจะซื้อเทปต้องฟังก่อน ฟังแล้วค่อยซื้อ ล็อตแรกก็เลยเกิดขึ้นมา ล็อตแรกกำหนดว่า ...แถมโปสเตอร์ กล่องสวอยกว่า หรือว่าแถมบัตรคอนเสิร์ต ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้คนรีบมาซื้อตั้งแต่วันแรก ...ดนตรีจะไม่ถูกเปิดตามวิทยุก่อนที่จะขายล็อตแรก ถ้าเปิดก่อนคนก็เอาไป copy ได้ ส่วนของล็อต 2 คือ ของที่จำหน่ายหลังจากของล็อตแรกจำหน่ายหมดแล้ว หลังจากสถานีวิทยุเปิดแล้ว ตรงนี้คุณค่าก็จะแตกต่างกัน คือ ซีดีธรรมดา กับ ซีดีที่แถมของคุณค่าก็จะแตกต่างกัน

การประสานงานของร้าน vogue กับคนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่น

ร้าน vogue กับคนทำงานทางด้านสื่อวิทยุ (ดีเจ) ก็จะมานั่งคุยกัน เช่น ทางวิทยุมาบอกว่า “ตัวนี้มาแรงนะ จะเอาตัวนี้ไปเปิดเป็นไทด์ไลน์” บางครั้งทางวิทยุก็จะมาถามทางร้านว่าเพลงไหนที่ขายดี เขาก็จะเอาเพลงนั้นไปเปิด ... แต่ละฝ่ายก็จะรู้จักกันคนละด้าน ช่วยกันสนับสนุน ข้อมูล บางครั้งทางร้านก็จะบอกว่า “ตัวนี้ที่ญี่ปุ่นมันออกแล้วนะ ปกมันไม่เหมือนกันนะ ช้างในมันไม่เหมือนกันนะ ..” (ที่ญี่ปุ่นจะเน้น packet เน้นรูปลักษณ์)

2. รู้จักดนตรีญี่ปุ่น

หลังจากรู้จักแหล่งดนตรีญี่ปุ่นในเมืองไทยแล้ว ข้อมูลลำดับต่อไปที่ผู้วิจัยตระหนักว่าจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจ คือ ดนตรีญี่ปุ่น ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามไว้กับตัวเองก่อนว่า ถ้าจะรู้จักกับดนตรีญี่ปุ่น ผู้วิจัยจะต้องรู้จักอะไรบ้าง ดังนั้นประเด็นคำถามเหล่านั้นประกอบด้วย ดนตรี

ญี่ปุ่นมีกี่ประเภท ดนตรีแต่ละประเภทนั้น แตกต่างกันอย่างไบบ้าง และกลุ่มผู้นิยมดนตรีแต่ละประเภทนั้นเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

คำตอบของประเด็นคำถามนี้ผู้วิจัยได้จากการศึกษานิตยสารและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่น การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่น ได้แก่ เจ้าของร้านดนตรีญี่ปุ่น ผู้มีประสบการณ์ในการฟังดนตรีญี่ปุ่น ข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นเป็นดังนี้ คือ

ดนตรีญี่ปุ่นเป็นวัฒนธรรมย่อยอย่างหนึ่งของวัฒนธรรมญี่ปุ่น ดังนั้น ดนตรีญี่ปุ่นก็สะท้อนวัฒนธรรมของคนที่เกิดดนตรีออกมา ดนตรีญี่ปุ่นมีรูปแบบที่เป็นความเฉพาะของมัน ดนตรีญี่ปุ่นก็เช่นเดียวกับดนตรีชาติอื่นๆ มีทั้งดนตรีที่ฟังกันเฉพาะคนในท้องถิ่น และดนตรีสมัยนิยม ในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษาแต่เฉพาะดนตรีสมัยนิยมเท่านั้น โดยสามารถแบ่งดนตรีสมัยนิยมของญี่ปุ่นได้เป็น 3 ประเภท คือ (Japan World, 2543)

หนึ่ง วิชวลร็อคแบนด์ (visual rock) คือ วงดนตรีร็อคหรือเฮฟวีเมทัลที่เน้นรูปลักษณ์ คือ การแต่งตัวรวมถึงการแต่งผมด้วยสีที่ฉูดฉาด "visual rock" เป็นการแสดงออกว่า ดนตรีไม่มีเพศ ไม่มีภาษา ไม่มีเชื้อชาติ ผู้ชายก็แต่งตัวเป็นผู้หญิง มันไม่จำกัด คล้ายๆ Alternative ของอเมริกัน แต่ "visual rock" มากไปกว่านั้น ขณะที่ Alternative แสดงออกที่การร้อง แต่ "visual rock" แสดงออกตั้งแต่การแต่งตัว การพูด การเดิน การนั่ง ทุกอย่างจะผสมกันเป็น Image ของคนๆหนึ่ง เหมือนกับการวาดการ์ตูนมาเรื่องหนึ่ง ตัวหนึ่งพูดมาก อีกตัวหนึ่งไม่พูดเลย เป็นโจรจะต้องเดินทำนี่ เป็นพระเอกจะต้องเดินทำนั่น เหมือนกับทุกอย่างได้ถูกเสนอมากับดนตรี "visual rock" เริ่มจากวงดนตรีที่ไม่เป็นไมนเนอร์ คือไม่ได้อยู่ในกระแส เป็นสไตส์ดนตรีที่ไม่สนใจว่างานของตัวเองจะเป็นรูปแบบที่ยังคงได้รับความนิยมอยู่หรือไม่ในโลกนี้ แต่จะเล่นดนตรีในแบบที่ตัวเองชอบเท่านั้น ดนตรีประเภทนี้เป็นที่นิยมของผู้คลั่งไคล้กลุ่มหนึ่งเท่านั้น โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น เช่น วง X-Japan, Glay, L'arc~en~Ciel, Luna Sea

สอง นักร้องหญิง เป็นกลุ่มที่ทั้งร้องทั้งเต้น แสดงฝีมืออย่างเต็มที่ นักร้องหญิงที่โดดเด่นคือ Namie Amuro, SPEED, MAX และที่กำลังเป็นที่นิยมมากในสมัยนี้คือ Hikaru Utada และ Ayumi Hamasaki

สาม กลุ่มที่เรียกว่าไอดอลชายของสำนักงานจอร์นี่แพนมีลี ที่สร้างนักร้องชายมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 70 สมัยนั้นเมืองไทยก็รู้จักวง sho nentai ปัจจุบันค่ายนี้ก็ยังคงรักษาระดับความนิยมไว้ไม่เสื่อมคลาย นักร้องในสังกัดที่ได้รับความนิยมติดชาร์ตได้แก่ SMAP, TOKIO, Kinki Kids, V6

ความโดดเด่นของดนตรีญี่ปุ่น

ความโดดเด่นที่ดนตรีญี่ปุ่นแตกต่างจากดนตรีประเภทอื่นๆ คือ melody ดนตรีญี่ปุ่นเป็นสิ่งที่ทำให้รู้สึกว่าจะฟังดนตรีแล้วได้อะไร ผู้ฟังไม่ใช่ได้ความหล่อของนักร้อง ผู้ฟังไม่ใช่ได้เนื้อหาเพลงที่ดี แต่ได้ melody ที่ไพเราะ ซึ่งตรงนี้ตอบคำถามที่ว่า ฟังแล้วก็ไม่เข้าใจความหมาย แต่ทำไมถึงนิยมฟัง ผู้ฟังไม่คิดตรงนี้ ดนตรีมันไม่มีภาษา ไม่มีเพศ ...

แจ๊ค กล่าวถึงความนิยมดนตรีโดยที่ไม่เข้าใจความหมายของภาษาว่า

“บางคนที่ฟังดนตรีญี่ปุ่น เขาไม่เคยรู้ความหมายเลยว่ามันแปลว่าอะไร ... แต่เขาก็นิยมที่จะฟังมัน เพราะ melody”

melody เป็นนามธรรม ไม่สามารถจับต้องได้ melody ของดนตรีจะเป็นตัวที่บอกให้ทราบว่าคุณฟังให้อารมณ์ ความรู้สึกอย่างไร โดยที่ผู้ฟังไม่ต้องวิเคราะห์หนัก แต่ถ้าจะทราบว่าอารมณ์นั้นเกิดเพราะอะไร เศร้าเพราะอะไร สนุกเพราะอะไร ก็ต้องศึกษา ต้องศึกษาถึงความหมายของภาษา

นอกจาก melody แล้ว ความโดดเด่นของดนตรีญี่ปุ่นคือ การประพันธ์เนื้อเพลง ดนตรีญี่ปุ่นจะไม่กล่าวถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดตรงๆ แต่จะเป็นการประพันธ์ในลักษณะที่เป็นกวี ดังที่ แจ๊ค กล่าวถึงตรงนี้ว่า

“ถ้าหากให้เปรียบเทียบเพลงไทยกับเพลงญี่ปุ่น ของไทย เช่น “คาราบาว” คำการเมือง คำตรงๆ แต่ของญี่ปุ่นถ้าเขาจะคำ เขาก็ไม่คำตรงๆ จะเป็นกวี เป็นคำที่ขลัง เป็นคำที่คิดเมื่อไหร่ก็ขลัง เวลาเขาจะหนีความผิด เขาก็จะไม่บอกว่า “ไปแล้ว” เขาจะบอก “ติดปีกแล้วไป” แต่กว่าจะรู้ความหมายก็อีกนาน”

กล่าวโดยรวมแล้ว ดนตรีญี่ปุ่นจะขาย Look ดนตรีญี่ปุ่นเป็นดนตรีที่ฟังยากในครั้งแรก ฟังครั้งแรกจะไม่รู้ว่าเขาพูดถึงอะไร เพลงจะมีความหมายในตัวเอง ไม่ตรงไปตรงมา จะมีความหมายเปรียบเทียบ เหมือนกับบางเพลง เช่น mother ...mother หมายถึงแม่ แต่เขาเปรียบเทียบ mother คือแผ่นดิน ในเนื้อเพลงเขาบอกว่า “เขาเชื่อใครไม่ได้แล้ว โลกนี้ไม่ดีสำหรับเขา” บอกในแนวว่าสิ่งที่แต่ละคนเห็นกับสิ่งที่เห็นไม่เหมือนกัน แต่เขาตั้งใจที่เขาอยู่ในโลกใบนี้ แม่เขาคือโลก

... ดนตรีแต่ละท้องถิ่น แต่ละชาติที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมเหล่านั้น ทำให้เราสังเคราะห์ออกมาได้ว่าพื้นฐานของคนแต่ละคน แต่ละชาติเป็นอย่างไร สามารถสังเคราะห์ได้ว่าในยุคหนึ่ง สังคมที่ดนตรีถือกำเนิดนั้น เป็นอย่างไร เศรษฐกิจในสังคมนั้นเป็นอย่างไร รวมทั้งการบริหารการเมืองนั้นเป็นอย่างไร

การเข้ามาของดนตรีญี่ปุ่นสู่วัยรุ่นไทย

ในยุคแห่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร วัฒนธรรมย่อยของแต่ละสังคมไม่อาจหยุดยั้งและคงที่อยู่เฉพาะในสังคมที่กำลังกำเนิดมันขึ้นมาเท่านั้น วัฒนธรรมย่อยจากสังคมหนึ่งแพร่กระจายไปสู่สังคมหนึ่งได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และโดยปกติของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของสังคมที่เจริญกว่าจะแพร่กระจายไปสู่สังคมที่ด้อยกว่า และสังคมที่ด้อยกว่าก็จะเป็นฝ่ายรับและนำวัฒนธรรมนั้นมาถือปฏิบัติ มีทั้งที่รับเข้ามาใช้เลยโดยไม่มี การปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสังคมท้องถิ่นของผู้รับ เรียกพฤติกรรมเหล่านี้ว่าการเลียนแบบ และที่รับมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับลักษณะพื้นฐานที่แตกต่างกัน วัฒนธรรมย่อยที่แพร่กระจายและหลั่งไหลข้ามกันระหว่างสังคมมากที่สุด คือ วัฒนธรรมวัยรุ่น ในยุคปัจจุบันนี้ วัฒนธรรมวัยรุ่นจากญี่ปุ่นไหลเข้ามาในสังคมไทยเป็นจำนวนมากมายและเข้ามาอย่างรวดเร็ว

ดนตรีญี่ปุ่น เป็นวัฒนธรรมวัยรุ่นญี่ปุ่นที่เข้ามาในสังคมไทยช้านานพร้อมกับละครหรือการ์ตูนญี่ปุ่นเข้ามา แต่คนไทยไม่คิดว่านั้นคือการรับวัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นเข้ามาแล้ว เพราะในช่วงนั้นดนตรีญี่ปุ่นจะเข้ามาในลักษณะดนตรีประกอบละครโทรทัศน์หรือดนตรีประกอบการ์ตูนโทรทัศน์ คนไทยเพิ่งมีการรับวัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นลักษณะของการถ่ายทอดผ่านศิลปินเมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง จากการศึกษาการเข้ามาของดนตรีญี่ปุ่นในสังคมไทยทั้งจากหนังสือที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่น การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่น ผู้วิจัยสามารถกล่าวถึงความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นไทยว่ามีลักษณะเหมือนคลื่น สูง ต่ำ แล้วกลับมาสูงใหม่ ตั้งแต่ยุคที่ดนตรีญี่ปุ่นเริ่มได้รับความนิยมในช่วงแรกๆเหมือนทะเลกำลังเริ่มมีคลื่น จนนับได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่สร้างความมหัศจรรย์ใจแก่ผู้เกี่ยวข้องกับวงการการบริโภคดนตรีของวัยรุ่นไทย ความนิยมดนตรีญี่ปุ่นในช่วงแรกอยู่ในช่วงเวลาสั้นมาก จนมาถึงยุคที่ดนตรีญี่ปุ่นหยุดชะงัก คลื่นกลับสู่ความสงบอีกครั้ง ความนิยมเหมือนกับวัยรุ่นไทยยังไม่เคยรู้จักดนตรีญี่ปุ่นมาก่อน และมาถึงยุคปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์พัดให้คลื่นนั้นแรงขึ้นมาอีกแล้ว ความนิยมดนตรีญี่ปุ่นได้กลับมาสู่กลุ่มวัยรุ่นไทยอีกครั้งหนึ่ง โดยสามารถสรุปเป็นรายละเอียดในแต่ละยุคของความนิยมได้ดังนี้คือ

1. ยุคแห่งการเริ่มต้นความนิยมดนตรีญี่ปุ่น การเริ่มต้นรับความนิยมเกิดอยู่ในช่วง พ.ศ. 2528 ยุคนี้เป็นช่วงเวลาเดียวกับที่ญี่ปุ่นเริ่มส่งออกสินค้าวัฒนธรรมด้านดนตรีไปยังประเทศต่างๆในเอเชียหลายประเทศ ที่เด่นๆได้แก่ ฮองกง ไต้หวัน รวมทั้งประเทศไทยด้วย นักร้องญี่ปุ่นที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมในสมัยนั้น ได้แก่ ไชเนนโท, โยโกะ มินามิโนะ, มิโฮ นากายามะ, อิการุ เกนจิ เป็นต้น เมื่อมองสังคมไทยในยุคนั้น และมาเปรียบเทียบดู นักร้องเมืองไทยในยุคนั้นคือ วง "สาว สาว สาว" จะเห็นว่าการนำเสนอผลงานของนักร้องวง "สาว สาว สาว" ของเมืองไทยในยุคนั้นเป็นการลอกเลียนภาพลักษณ์ของนักร้องญี่ปุ่นมาในลักษณะของการถอดแบบที่เหมือน

เป็นวงเดียวกันกับญี่ปุ่นเพียงแค่เปลี่ยนชื่อ หน้าตาที่ไม่เหมือนกันเท่านั้น การแสดงบนเวทีของ นักร้องญี่ปุ่นในยุคนี้เป็นการแสดงที่เน้นการเต้น ในลักษณะที่นักร้องทั้งวงเดินเป็นจังหวะพร้อมๆ กัน

กลุ่มคนไทยที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นในยุคนี้ เป็นคนกลุ่มน้อย และอยู่ในวงที่แคบมาก เป็นกลุ่มที่สนใจดนตรีญี่ปุ่นจริงๆ คือ ต้องเดินเข้าไปหาข้อมูลเกี่ยวกับนักร้อง ข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีเอง เนื่องจากในยุคนี้ไม่มีอินเทอร์เน็ตให้ค้นหาข้อมูล มีสถานีวิทยุที่เปิดดนตรีญี่ปุ่นน้อย หรือร้านดนตรีญี่ปุ่นก็ให้ข้อมูลได้ไม่มาก สามารถสรุปลักษณะของผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นในยุคนี้ได้ว่า เป็นคนที่เดินเข้าไปหาดนตรีญี่ปุ่นด้วยใจรัก เป็นคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี เพราะยุคนี้เทป ซีดี ดนตรีญี่ปุ่นไม่มีการจัดลิขสิทธิ์ในเมืองไทย ถ้าจะซื้อของจริงจากญี่ปุ่นก็ต้องสั่งให้นำเข้าจากญี่ปุ่น โดยตรงในราคาที่สูง ร้านจำหน่ายเทปดนตรีที่วัยรุ่นในยุคนี้จะสามารถซื้อเทปหรือซีดี ดนตรีญี่ปุ่นได้มีเพียงร้านเดียว คือ ร้าน Solar House ร้านนี้ตั้งอยู่ชั้น 3 ศูนย์การค้ามาบุญครอง สำหรับคนที่จะซื้อซีดีดนตรีญี่ปุ่น จะต้องมาสั่งซื้อที่ร้านนี้เท่านั้น โดยต้องจ่ายค่ามัดจำก่อน แล้วรอรับสินค้าที่สั่งซื้อมาจากญี่ปุ่น ส่วนวิดีโอจะสั่งซื้อจากร้าน "ลูกแมว" ซึ่งตั้งอยู่ชั้น 3 ศูนย์การค้ามาบุญครองเหมือนกัน ในยุคนี้ ซีดีอัลบั้มดนตรีญี่ปุ่นราคาประมาณ 3,000 เยน และซีดี ซิงเกิลราคาประมาณ 800 – 1,000 เยน ...นอกจากการสั่งซื้อเทปที่มีการจัดลิขสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ในยุคนี้ เทปที่ไม่มีการจัดลิขสิทธิ์ก็มีขายเหมือนกัน โดยขายม้วนละประมาณ 45 บาท เทปที่ผลิตขึ้นโดยไม่จัดลิขสิทธิ์นี้ก็มีคุณภาพดีพอสมควร แต่ในส่วนของหน้าปกก็มีลักษณะที่ไม่ค่อยเหมือนกับของจริงเสียทีเดียว แต่มันก็เป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นได้ในราคาที่ถูกลงกว่าของจริง

แหล่งข่าวสารที่วัยรุ่นไทยสามารถติดตามและศึกษาความเคลื่อนไหวในวงการดนตรีญี่ปุ่นก็มีไม่มาก คือ ติดตามได้จากรายการวิทยุที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่น และนิตยสารบันเทิงญี่ปุ่น โดยสถานีวิทยุที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่นในยุคนี้ คือ FM 88.0 ชื่อรายการ "Tokyo Calling" ดีเจที่จัดรายการและนำเสนอดนตรีญี่ปุ่นในยุคนี้ คือ ดีเจ Eddy (ปัจจุบันนี้ ดีเจ Eddy ก็ยังจัดรายการวิทยุที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่นอยู่) ส่วนนิตยสารบันเทิงญี่ปุ่น สื่อสิ่งพิมพ์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นในยุคนี้ มี "ทีวีวีวี" ซึ่งเป็นนิตยสารที่แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน ระหว่างส่วนที่เป็นเนื้อหาของเพลงฮองกง และเพลงไต้หวัน โดยในส่วนของข่าวสารเพลงฮองกงและเพลงไต้หวันมีเนื้อหาประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ กับส่วนที่เป็นเนื้อหาเพลงญี่ปุ่น ซึ่งจะเป็นเนื้อหาส่วนใหญ่ของนิตยสารเล่มนี้ รายละเอียดของเนื้อหาในนิตยสารเป็นลักษณะการติดตามข้อมูลข่าวสารในวงการดนตรีญี่ปุ่น มีการนำเอา เนื้อหาของนิตยสารของญี่ปุ่น เช่น Myojo, Potato มาแปลเป็นภาษาไทยลงในนิตยสารเล่มนี้อีกที

กล่าวสรุปได้ว่าความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นไทยในยุคนี้มีความต่อเนื่องอยู่เป็นระยะเวลาหลายปี ช่วงที่ดนตรีญี่ปุ่นกำลังได้รับความนิยมในยุคนี้ นับได้ว่าเป็นช่วงที่วัยรุ่นบริโภควัฒนธรรมต่างประเทศค่อนข้างสูงมากช่วงหนึ่ง ถึงขนาดที่มีวงดนตรีที่มีชื่อเสียงที่สุดของญี่ปุ่นในยุคนั้นมาแสดงคอนเสิร์ตที่ประเทศไทย (สนามกีฬาอินดอร์สเตเดียมหัวหมาก) ก็ได้รับการตอบรับจากกลุ่มผู้ฟังคนไทยมากถึงกว่า 10,000 คนที่ไปชมคอนเสิร์ตในครั้งนั้น แต่ความนิยมดนตรีญี่ปุ่นซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมสมัยใหม่ในยุคนั้น ก็ไม่สามารถเป็นพฤติกรรมหรือการบริโภคซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นได้สืบเนื่องต่อมา นับเป็นเวลาประมาณ 5-6 ปี ถึง พ.ศ. 2535 การนำเทปดนตรีญี่ปุ่นมาจำหน่าย นิตยสารบันเทิงญี่ปุ่นก็เริ่มปิดตัวลงอย่างเงียบๆ

2. ช่วง พ.ศ. 2536 จากความฉาบฉวยของการรับวัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นในช่วง 5-6 ปีที่เพิ่งผ่านพ้นไป ยุคนี้ความนิยมดนตรีญี่ปุ่นในกลุ่มวัยรุ่นไทยได้กลับเลือนหายไปจนเกือบไม่เหลือร่องรอยความนิยมให้คนรุ่นหลังได้จดจำ ประกอบกับยุคนี้เป็นยุคที่กระแสวัฒนธรรมอเมริกาเข้ามาในสังคมไทยค่อนข้างสูงมาก เด็กวัยรุ่นไทยในยุคนี้ไม่รับวัฒนธรรมเอเชีย รับแต่วัฒนธรรมตะวันตก โดยเฉพาะวัฒนธรรมอเมริกา วัยรุ่นไทยทั้งดนตรีญี่ปุ่นหันหน้ารับดนตรีตะวันตก สถานีวิทยุเพียงคลื่นเดียวที่เคยให้ความบันเทิง ให้การรับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหวของวงการดนตรีญี่ปุ่นปิดตัวลง นิตยสารบันเทิงญี่ปุ่น "ทีวีวีวี" ก็ปิดตัวลงเช่นกัน หากจะยังมีกลุ่มคนผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นมากจริงๆ เหลืออยู่ กลุ่มคนเหล่านี้ต้องประสบกับความยากลำบากในการติดตามหาซื้อ เพราะนอกจากการปิดการให้ข่าวสารสำคัญทั้งทางวิทยุและนิตยสารแล้ว ยุคนี้ก็ยังเป็นยุคที่เริ่มมีการพูดถึงกฎหมายลิขสิทธิ์เทป กฎหมายลิขสิทธิ์เทปเริ่มมีบังคับใช้ ทำให้เทปที่ไม่ได้จดลิขสิทธิ์เริ่มวางจำหน่ายตามร้านเทปได้ยาก จึงยิ่งส่งผลให้คนนิยมดนตรีญี่ปุ่นน้อยลง เป็นกลุ่มคนที่แคบลงไปกว่ายุคแรกอีก แม้แต่กลุ่มคนที่เคยนิยมญี่ปุ่นอยู่ก่อน ก็มีจำนวนคนเป็นส่วนใหญ่ที่เลิกให้ความนิยมดนตรีญี่ปุ่นไปเลย คงเหลือเฉพาะคนที่นิยมจริงๆ ที่ยังฟังอยู่ คนกลุ่มนี้ต้องดิ้นรนในการหาข้อมูลเป็นอันมากในการจะซื้อเทปสักม้วน และที่สำคัญคือ ฐานะทางเศรษฐกิจต้องดีพอสมควร เพราะยุคนี้ไม่มีของปลอมให้ซื้อ ต้องซื้อของจริงที่สั่งนำเข้ามาจากญี่ปุ่นอย่างเดียว และการติดตามข้อมูลข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นในยุคนี้ ต้องดูจากนิตยสาร "Myojo" ซึ่งเป็นนิตยสารของญี่ปุ่น และราคาก็ค่อนข้างสูง เล่มละ 300 - 400 บาท ต้องไปซื้อตามร้านหนังสือญี่ปุ่นที่นำเข้าหนังสือโดยตรงมาจากญี่ปุ่น แต่ก็มีคนบางกลุ่มที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นมาก มีทุนทรัพย์พอสมควรไปหาเช่าวิดีโอที่อัดมาจากรายการคอนเสิร์ตหรือรายการโทรทัศน์ของญี่ปุ่น อัตราค่าเช่าวันละ 60 บาท กล่าวถึงลูกค้าหลักของร้านที่อัดรายการญี่ปุ่นมาให้เช่าในเมืองไทย คือ ครอบครัวของคนญี่ปุ่นที่มาทำงานอยู่ในเมืองไทย โดยเช่าเทปอัดรายการโทรทัศน์ให้ลูกดู รายการละครให้แม่บ้านดู และรายการเพลงให้วัยรุ่นดู วิธีการนี้ก็เป็นช่องทางหนึ่งที่ยังทำให้กลุ่มผู้นิยมได้ติดตามดนตรีญี่ปุ่นอยู่ได้บ้างในยุคนี้

...ร้าน "Solar house" ค่อยๆ ลดบทบาทในการนำเข้าดนตรีญี่ปุ่น

(ช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านจากยุคหนึ่งที่ดนตรีญี่ปุ่นเริ่มเข้ามาและได้รับความนิยมจากวัยรุ่นไทย มาถึงช่วงแห่งการถดถอย เสียงเจียบแห่งความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของยุคนี้ หากเวลาเพียงแค่ประมาณ 3 ปีก่อนจะก้าวไปสู่ยุคแห่งการกลับมาสู่ความนิยมใหม่อีกครั้งของดนตรีญี่ปุ่น เวลาที่เหมือนไม่เคยมีดนตรีญี่ปุ่นเข้ามาในสังคมไทย จะมองดูว่าเป็นช่วงเวลาสั้นๆไม่น่าที่จะกำหนดเป็นยุคใดๆในประวัติศาสตร์ได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นเราจะจัดให้ 3 ปีนี้ไปอยู่ตรงไหนในประวัติศาสตร์ มันจึงคงเป็นยุคหนึ่งที่จำต้องบันทึกไว้ แต่ 3 ปีที่เป็นข้อต่อของสองช่วงสมัยความนิยมก็เป็นช่วงเวลาที่ทำให้ناคิดถึงอิทธิพลของความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เช่นกัน)

3.ยุคปัจจุบัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา เป็นยุคที่กระแสดนตรีญี่ปุ่นเริ่มกลับมานิยมอีกครั้งในสังคมไทย การเริ่มขึ้นของยุคนี้ เหตุผลสำคัญคือจากการที่ คุณ ใจ-มณฑาณี ดันติสุข แนะนำดนตรีของนักร้องญี่ปุ่นวง X-Japan เข้ามาเผยแพร่ในคลื่นวิทยุเมืองไทย FM 96.0 "International Radio" เพลงญี่ปุ่นที่เป็นตัวชูโรงในช่วงแรกของยุคนี้ คือ เพลงของนักร้องวง X-Japan ในช่วงแรกของยุคนี้ วัยรุ่นจะฟังตามสื่อที่ผู้นำเข้ามาเผยแพร่ โดยไม่ได้รับรู้ว่าคุณนิยมที่ญี่ปุ่นขณะเดียวกันนั้นเป็นแบบไหน คือ คุณใจนำดนตรีญี่ปุ่นเข้ามาในเมืองไทย และวัยรุ่นไทยชื่นชอบวง X-Japan โดยที่จริงๆแล้วถ้ามองย้อนกลับไปญี่ปุ่นช่วงนั้นเป็นช่วงที่วง X-Japan นับได้ว่าอยู่ในขาลงแล้ว คือวัยรุ่นญี่ปุ่นเคยนิยมวง X-Japan มาระยะหนึ่งแล้ว แต่วัยรุ่นไทยไม่รู้ช่วงที่พวกเขากำลังนิยมวง X-Japan อยู่ นั้น เป็นช่วงเวลาที่ยุโรปได้เริ่มลดความนิยมวง X-Japan ลงแล้ว แต่ในช่วงหลังๆที่เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารพัฒนาขึ้น มีทั้งอินเทอร์เน็ตให้สืบค้นข้อมูล มีอุปกรณ์ติดต่อสื่อสาร นิตยสารที่มีมากขึ้น การติดตามข้อมูลนักร้อง ข้อมูลของเพลงสามารถทำได้สะดวกและรวดเร็ว วัยรุ่นจะรู้ว่าขณะนี้ญี่ปุ่นกำลังนิยมนักร้องคนไหน เพลงไหน กำลังเป็นที่นิยม วัยรุ่นไทยก็จะนิยมนักร้องญี่ปุ่นเหมือนกันที่วัยรุ่นญี่ปุ่นนิยม มีการรับรู้ข่าวสารไปพร้อมๆกัน

X-Japan เป็นเหมือนตัวจุดประกายให้วัยรุ่นไทยเกิดความนิยมดนตรีญี่ปุ่น จนพูดได้ว่ากระแสดนตรีญี่ปุ่นเริ่มเกิดจาก X-Japan วัยรุ่นไทยเริ่มทำตาม เลียนแบบนักร้องวง X-Japan เมื่อ X-Japan เริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้นในหมู่วัยรุ่น ค่ายเทปต่างๆเริ่มออกมาทำลิขสิทธิ์ X-Japan ตัวอย่างค่ายโซนี่จากที่เมื่อก่อนไม่เคยเอาเทป X-Japan มาขาย ก็ไปหาเทปเก่าของ X-Japan มาขาย สมัยนี้มีการแย่งลิขสิทธิ์กัน หนังสือรวมเล่มอัลบั้มเฉพาะ X-Japan เริ่มเกิดขึ้น

ความคลั่ง X-Japan เป็นอันต้องหยุดชะงัก เมื่อ X-Japan ประกาศแยกวง แต่กลุ่มผู้นิยมวง X-Japan กลุ่มนี้ก็ยังคงนิยมดนตรีญี่ปุ่นอยู่ พวกเขาเริ่มมองหานักร้องวงใหม่ เช่น L' Arc ~ en ~ Ciel อันเป็นจุดที่เริ่มทำให้เกิดการนิยมดนตรีในกลุ่มที่กว้างขึ้น จากที่ในช่วงแรกๆมีคลื่นวิทยุเพียงคลื่นเดียวที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่น คือ FM 97.0 ตอนนี้มีเพิ่มขึ้น 5 - 6 คลื่นที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่น และนอกจากนั้นคลื่นวิทยุที่นำเสนอเพียงเพลงไทยในปัจจุบันก็เริ่มเปิดทั้งเพลงไทย

เพลงอังกฤษ และเพลงญี่ปุ่นด้วยในหลายๆคลื่น ทั้งยังมีสื่อโทรทัศน์ที่น่าเสนอรายการเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นด้วย

คลื่นวิทยุที่ออกรายการเพลงญี่ปุ่นในปัจจุบันนั้น มีอยู่ด้วยกัน 6 รายการ ซึ่งแต่ละรายการก็ต่างมีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน อันได้แก่ เด็กวัยรุ่นที่สนใจฟังเพลงญี่ปุ่น นักเรียน/นักศึกษาที่ต้องการฝึกภาษา หรือเรียนรู้เรื่องต่างๆไปเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งคนญี่ปุ่นที่มาพำนักหรือท่องเที่ยวในประเทศไทย (เนชั่นสุดสัปดาห์, 2543) รายการต่างๆเหล่านั้นได้แก่

รายการ **โตเกียวคลับ** ดำเนินรายการโดยดีเจ สมภพ วรรณทอง เป็นรายการที่เน้นเปิดเพลงเป็นหลัก โดยรูปแบบของรายการเป็นการพูดคุยและเปิดเพลงสลับกัน บอกเล่าข่าวสารในแวดวงบันเทิงช่วงที่ผ่านมา 1 สัปดาห์ กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นตั้งแต่ ม.3 ถึงมหาวิทยาลัย ออกอากาศทุกวันศุกร์ เวลา 23.30 – 24.30 น. ทางคลื่น 96.5 FM รายการนี้อยู่ในช่วงของ แคนซ์เอฟเอ็ม ซึ่งเป็นของบริษัทเรดิโอ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด เรดิโอเป็นบริษัทที่ผลิตเทปและจำหน่ายเทป ซีดีทั้งเพลงไทย สากล และเพลงญี่ปุ่น รวมทั้งมีกิจการร้านเทปและซีดีเป็นของตนเอง ชื่อวาเลนไทน์ จากการทำร้านวาเลนไทน์ ได้นำเข้าเพลงญี่ปุ่นจากค่ายเอเวกซ์ แทรกซ์ ซึ่งเป็นค่ายเพลงที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของญี่ปุ่น (เทียบได้กับค่ายแกรมมี่บ้านเรา)

รายการ **เจ-ป๊อป** ดำเนินรายการโดยดีเจเอ็ดดี้ ออกอากาศทางคลื่น 97 FM ทุกวันเสาร์ เวลา 22.30 – 24.30 น. รูปแบบรายการเป็นการพูดคุยเกี่ยวกับเพลงญี่ปุ่นที่กำลังฮิต บอกเล่าถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงในหมู่วัยรุ่น รวมทั้งการพูดคุยเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นด้วย แต่ก็ยังเน้นเพลงเป็นหลัก โดยเป็นเพลงที่ผู้ฟังขอมา หรือจากการจัดอันดับเพลงของโมเรกอนในสัปดาห์นั้นๆ รายการนี้เป็นของบริษัท ตรีเน็ต เรดิโอ ซึ่งเป็นบริษัทที่ได้สัมปทานคลื่น 97 FM

รายการ **โตเกียว คอลลิ้ง** เป็นรายการเพลงญี่ปุ่นของบริษัท แฮร์รี่ ออฟ ฟัน ของสาลินี บันยารชุน ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ เวลา 17.00 – 20.00 น. ทางรายการมีคอนเซ็ปต์ว่าเปิดโลกทรรศน์พร้อมเกาะติดกระแสวัฒนธรรมดนตรีของญี่ปุ่น รวมทั้งแนะนำเพลงญี่ปุ่นที่อยู่ในกระแสความนิยมของสากล และนำเสนอข้อมูลใหม่ๆในวงการเพลงญี่ปุ่นที่น่าสนใจ รายการนี้อยู่ในผังของคลื่น แฟชั่น แพคตอรี 89 FM มีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นวัย 12 – 20 ปี มีดีเจ เรียว-นคร แก้วกรรณิพากร เป็นผู้จัดการรายการ

รายการ **คลับ-เจ** เป็นรายการเกสต์ข้อมูลข่าวสาร วัฒนธรรมในภาคภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย เป็นโครงการผลิตร่วมกันระหว่างบริษัท เอ็นแอนด์เอ แพลนนิ่ง จำกัด กับ ยูแอนด์ไอ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (วิทยุช่อง 3) รายการนี้มีการเปิดเพลงญี่ปุ่นสลับกับการพูดคุย โดยพูดญี่ปุ่นก่อนแล้วจึงพูดภาษาไทย ออกอากาศทุกวันเสาร์-อาทิตย์ เวลาบ่าย 2-3 โมงเย็น ทาง 105.5 FM มีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นนักศึกษาปริญญาตรี-โท และพนักงานบริษัท อายุ 18-30 ปี

รายการ ไรด์ ออน เจ-ป๊อป เป็นรายการที่แนะนำเพลงทันสมัย มีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นคนชั้นกลางไทย อายุ 14-30 ปี กลุ่มเป้าหมายรอง เป็นครอบครัวญี่ปุ่นในไทย นักศึกษาต่างชาติ (อายุ 10-40 ปี) ออกอากาศทุกวันเสาร์เวลา 18.15 – 19.00 น. ทาง FM 103 แบ่งออกเป็น 6 ช่วง คือ แนะนำเพลงฮิตปัจจุบัน 3 เพลง แนะนำเพลงของบริษัทแผ่นเสียงญี่ปุ่นที่มีสาขาในไทย 1 เพลง เปิดให้ผู้ฟังขอเพลง พูดคุยเกี่ยวกับซีดี-โปสเตอร์นักร้อง นิตยสารเกี่ยวกับเพลงญี่ปุ่น ให้ผู้ฟังโทรเข้ามาพูดคุยในรายการ และแนะนำเพลงเก่าที่เคยโด่งดังในญี่ปุ่น รายการนี้ก็เป็นของบริษัท เอ็นแอนด์เอ แพลนนิ่ง ที่มีเจ้าของเป็นชาวญี่ปุ่น

รายการสุดท้าย โอไฮโอะ แบงค็อก รายการนี้มีกลุ่มเป้าหมายต่างจากกลุ่มอื่นคือ เป็นชาวญี่ปุ่นที่มาเที่ยวในเมืองไทย ส่วนกลุ่มเป้าหมายรองคือ คนไทยที่สนใจญี่ปุ่น ภาษาญี่ปุ่น รูปแบบรายการคือ เปิดเพลงสลับการพูดคุย คอนเซ็ปต์เพื่อบอกเล่าให้ชาวญี่ปุ่นรู้จักคนไทย ตั้งแต่สรุปข่าวในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมา เรื่องราวที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวันของคนไทยในญี่ปุ่น เรื่องอาหารการกิน สถานที่ท่องเที่ยว ภาษา สรุปคือ “คู่มือการใช้ชีวิตในเมืองไทยอย่างมีความสุข” ในรายการมี สุธี พนาวรร เป็นผู้จัดรายการ รายการนี้ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ เวลา 10.00 - 12.30 น.

ส่วนสื่อโทรทัศน์ก็มีรายการเกี่ยวกับความบันเทิงญี่ปุ่นอยู่ไม่น้อยเหมือนกัน มีทั้งในรูปแบบของรายการเพลง ละคร และวาไรตี้ รายการต่าง ๆ นั้นประกอบด้วย รายการ F.O.F.TV ช่อง J Update, F.O.T. ช่อง 3, มิวสิคเน็ท ช่อง 5 และท็อปฮิตของยูบีซี

ด้วยเหตุผลที่ว่าโลกเราทุกวันนี้แคบลง ข้อมูลจากต่างสังคม ต่างประเทศเริ่มหลั่งไหลเข้ามาในสังคมไทย คนฟังเพลงไทยจะไม่ฟังแต่เพลงไทยอย่างเดียวแล้ว คนฟังเพลงอังกฤษก็จะไม่ฟังเพลงอังกฤษอย่างเดียวเหมือนกัน คนฟังเพลงไทยก็ฟังเพลงอังกฤษแล้วก็สอดรับเพลงญี่ปุ่นเข้ามาด้วย

เมื่อยุคนี้กระแสดนตรีญี่ปุ่นเริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้น ทำให้ยุคนี้มีเทปเพลงญี่ปุ่นผิเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก เริ่มจาก X-Japan, L' Arc ~ en ~ Ciel, Utada Hikaru หนังสือ นิตยสารเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นบางชนิดที่ตายแล้วก็เกิดขึ้นมาใหม่ นิตยสารดนตรีญี่ปุ่นในตอนนี้มีหลายชนิด

ร้านดนตรีญี่ปุ่นในยุคนี้มีเพิ่มขึ้นหลายร้าน ได้แก่ Isotope (ชื่อสมมติ) vogue (ร้านที่ทำการศึกษา) Exceed (ชื่อสมมติ) Youth (ชื่อสมมติ) และ Ultimate (กล่าวมาแล้วในบทก่อนหน้า) โดยทั้งห้าร้านตั้งอยู่บริเวณสยามสแควร์ นอกจากนั้นก็ยังมีร้านขายเทปเพลงทั่วไปตามศูนย์การค้าต่างๆ ในยุคนี้เริ่มมีของมือสองขาย เมื่อเริ่มมีของมาก ราคาของก็เริ่มถูกลง ประกอบกับค่ายเทปทำลิขสิทธิ์ของตัวเองไม่ต้องรอสั่งนำเข้าจากญี่ปุ่นเหมือนยุคก่อนๆ กลุ่มคนฟังในยุคนี้จึงเป็นกลุ่มคนที่กว้างขึ้นมาก

ในตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้สรุปถึงการเข้ามาของคนตรีญี่ปุ่นสู่วัยรุ่นไทย

ตารางที่ 1 แสดงประวัติการเข้ามาของดนตรีญี่ปุ่นสู่วัยรุ่นไทย*

ยุคแรก (บุกเบิก)	ยุคกลาง (ถดถอย)	ยุคปัจจุบัน (รุ่งเรือง)
- ดนตรีญี่ปุ่นเริ่มเข้าสู่ประเทศไทยช่วง พ.ศ. 2528	- อยู่ในช่วง พ.ศ. 2536 - 2528	- ดนตรีญี่ปุ่นเริ่มกลับมาได้รับความนิยมอย่างมากตั้งแต่ พ.ศ. 2529 จนถึงปัจจุบัน
- สถานีวิทยุที่นำเสนอ ดนตรีญี่ปุ่นมีน้อย - ร้านดนตรีญี่ปุ่นมีน้อย ให้ข้อมูลได้ไม่มาก - นิตยสารดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นภาษาไทยมีน้อย	- สถานีวิทยุปิดตัวลง - ร้านดนตรีญี่ปุ่นก็ปิดตัวลง - ไม่มีนิตยสารดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นภาษาไทย ต้องซื้อ นิตยสารภาษาญี่ปุ่นเท่านั้น	- สถานีวิทยุที่นำเสนอ ดนตรีญี่ปุ่นมีหลายคลื่น - ร้านดนตรีญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นหลายร้าน - นิตยสารดนตรีญี่ปุ่นทั้งภาษาไทย ภาษาญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก รวมทั้งค้น ข้อมูล ทาง อินเทอร์เน็ตได้
- มีวัยรุ่นไทยเพียงกลุ่มน้อยที่นิยม ดนตรีญี่ปุ่น	- กลุ่มวัยรุ่นที่เคยนิยม ดนตรีญี่ปุ่นลดน้อยลง	- เริ่มมีกลุ่มวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นมากขึ้น

ปัจจัยหนึ่งที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์คุณสุรสิทธิ์ ลีลาประชากร (5 กันยายน 2543) คือ ลักษณะการผลิตและการจัดจำหน่ายดนตรีญี่ปุ่นทำให้กลุ่มผู้นิยมดนตรีต้องติดตามหาซื้ออยู่ตลอดเวลา เพราะว่าการนำเสนอมผลงานเพลงของศิลปินนักร้องญี่ปุ่นจะผลิตเทปเพลงออกมาในลักษณะของซิงเกิ้ล ในแต่ละซิงเกิ้ล จะออกมาในระยะที่ไม่ห่างกันมากนัก เมื่อฟังซิงเกิ้ลหนึ่งไปแล้วก็จะติดตามข้อมูลใหม่ เมื่อมีซิงเกิ้ลใหม่ออกมาให้ฟังอีก คนที่ชื่นชอบก็จะติดตามซื้ออยู่ตลอดเวลา เมื่อบริษัทผู้ผลิตเห็นว่าผลิตซิงเกิ้ลออกมาได้เป็นจำนวนหนึ่งแล้ว ก็จัดการรวบรวมแต่

* สรุปได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่น และจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีประสบการณ์ในการฟังดนตรีญี่ปุ่น

ละซิงก็เกิดเป็นอัลบั้มรวมทุกๆซิงก็เกิด ผู้นิยมก็จะต้องซื้อผลิตภัณฑ์ขึ้นที่เป็นผลงานรวมด้วยอีกครั้งหนึ่ง

ปัจจุบันนี้ ดนตรีญี่ปุ่นกับวัยรุ่นไทยมีอิทธิพลต่อกันค่อนข้างมาก วัยรุ่นไทยมีการเลียนแบบนักร้องญี่ปุ่น การแต่งกายของวัยรุ่นไทยในปัจจุบันจะตามแบบของญี่ปุ่น วัยรุ่นที่ชื่นชอบนักร้องคนไหนก็จะซื้อผลิตภัณฑ์ทุกอย่างที่ผลิตมาเป็นสัญลักษณ์ของนักร้องคนนั้น เช่น เข็มขัด ดินสอ ยางลบ ไม้บรรทัด ฯลฯ และถ้าวัยรุ่นชื่นชอบนักร้องคนไหน ก็จะยกย่องนักร้องคนนั้น บางคนก็อาจจะนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของตนเองก็มี และจะโกรธคนที่กล่าวถึงนักร้องที่ตนชื่นชอบในทางที่ไม่ดี กล่าวถึงด้านลบในตัวนักร้องที่เขาชื่นชอบ

มาถึงยุคนี้ กล่าวได้ว่าดนตรีญี่ปุ่นจะเข้ามาอยู่ในสังคมไทยเหมือนกับที่ดนตรีอังกฤษเข้ามาอยู่ในสังคมไทยมานานแล้ว และเหมือนกับที่ดนตรีญี่ปุ่นที่เข้าไปอยู่ในสังคมได้วันสังคมฮ่องกงมานานแล้วเหมือนกัน ในอนาคตดนตรีญี่ปุ่นในสังคมไทยไม่น่าที่จะเป็นในลักษณะหายแล้วกลับมาใหม่... หายแล้วกลับมาใหม่... แต่จะเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในวิถีของวัฒนธรรมวัยรุ่นไทย (สุรสิทธิ์ ลีลาประชากุล. สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2543)

3. กลุ่มคนผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น

จะรู้จักได้อย่างไรว่าใครคือกลุ่มคนผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น คนที่หน้าตาคล้ายๆคนญี่ปุ่นหรือเปล่า คนที่แต่งกายสไตล์ญี่ปุ่นหรือเปล่า คนที่มีทรงผมสไตล์ญี่ปุ่นหรือเปล่า หรือว่าคนที่ใช้สิ่งของหรือเครื่องประดับในแบบญี่ปุ่น ลักษณะต่างๆเหล่านี้ก็อาจเป็นลักษณะของคนผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นได้ทั้งนั้น ดังนั้นผู้วิจัยจะไม่ตามหาบุคคลตามลักษณะดังนี้อย่างล่องลอย แต่วิธีการหากกลุ่มบุคคลผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นเพื่อเป็นกลุ่มกรณีศึกษาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนแรก (คือ เจ้าของร้านดนตรีญี่ปุ่น) เป็นผู้แนะนำให้ผู้วิจัยได้รู้จักกับกลุ่มวัยรุ่นที่มาซื้อสินค้าที่ร้านเป็นประจำและมีพฤติกรรมเป็นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น โดยให้แนะนำเพียงแค่มุบุคคลเดียวเท่านั้น ต่อจากนั้นผู้วิจัยก็จะทำความรู้จักกับคนอื่นๆจากการแนะนำของผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นคนแรก ที่ผู้วิจัยรู้จัก เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ความเป็นกันเอง และกลุ่มของกรณีศึกษาที่รู้จักโดยวิธีนี้จะให้ข้อมูลต่างๆแก่ผู้วิจัยด้วยความเต็มใจ

วิธีการนำเสนอตัวเองเพื่อทำความรู้จักกับกลุ่มกรณีศึกษา ประกอบด้วยลำดับต่างๆดังนี้

เมื่อสัมภาษณ์เจ้าของร้านดนตรีญี่ปุ่นแล้ว ผู้วิจัยก็ได้ขอความร่วมมือจากเจ้าของร้านดนตรีญี่ปุ่นให้ช่วยแนะนำวัยรุ่นที่มาร้านเป็นประจำให้ผู้วิจัยรู้จัก หลังจากวันที่สัมภาษณ์เจ้าของร้านในวันอังคารแล้ว ก่อนที่จะถึงวันที่ผู้วิจัยจะมาพบวัยรุ่นกรณีศึกษาในวันหยุดที่วัยรุ่นมักจะมากัน ผู้วิจัย

ได้มาที่ร้านทุกวัน ผู้วิจัยซื้อขนมและแนบการ์ดแสดงความขอบคุณเจ้าของร้านและพนักงานขายที่ สละเวลามาให้สัมภาษณ์ และยังให้ผู้วิจัยใช้สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามต่อไป ผู้ วิจัยได้สร้างสัมพันธภาพอันดี และก่อให้เกิดความไว้วางใจทั้งจากเจ้าของร้านและพนักงานขาย เนื่องจากเจ้าของร้านทั้งสองคนอยู่ในวัยที่ไล่เลี่ยกันกับผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงมีการหยอกล้อ พูดจากระเซ้า หย่ำเหย้ากันบ้างเพื่อให้เกิดความสนิทสนม (เพราะการสนิทสนมกันกับเจ้าของร้านจะเป็นผลดีต่อ ผู้วิจัยในการเข้าไปเก็บข้อมูลในร้าน ด้วยเหตุที่ผู้วิจัยไม่เคยซื้อสินค้าของทางร้านเลย แต่ผู้วิจัยก็จะ ต้องไปนั่งเกือบทุกวัน ขณะที่ถ้าเป็นวัยรุ่นทั่วไปที่เข้าไปนั่งในร้านสัปดาห์ละแค่ครั้งเดียวหรือสอง ครั้งเท่านั้น แต่การเข้าไปนั่งครั้งหนึ่งของกลุ่มวัยรุ่น พวกเขาเหล่านั้นจะต้องซื้อสินค้าครั้งละเป็น ร้อยเป็นพัน) การเข้าไปนั่งในร้านในฐานะเพื่อนสร้างความรู้สึกที่ดีทั้งต่อเจ้าของร้านและต่อผู้วิจัย เอง ผู้วิจัยแนะนำตัวเองกับวัยรุ่นกรณีศึกษาและบอกว่าจะทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น อยากรู้จักกับน้องๆที่นิยมฟังดนตรีญี่ปุ่น เพราะน้องๆที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นจะต้องรู้จักนักร้อง รู้จัก เพลงเป็นอย่างดี ผู้วิจัยเพียงแค่ออกว่าจะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น ไม่ได้บอกเจาะจงไปว่า จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัววัยรุ่นโดยตรง (การได้พูดคุยกับวัยรุ่นเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นเป็นประจำ จะ เป็นวิธีที่ทำให้ผู้วิจัยรู้จัก และมองเห็นความเป็นตัวตนที่แท้จริงของวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นได้อย่าง เป็นธรรมชาติ และไม่เกิดความระแวงสงสัยผู้วิจัยมากเท่ากับการไปบอกกลุ่มวัยรุ่นกรณีศึกษาก่อน ว่าต้องการศึกษาความเป็นตัวตนของพวกเขาตั้งแต่แรกที่เริ่มรู้จักกัน) แต่เมื่อเริ่มมีความสนิทสนม คุ่นเคยกันมากขึ้น ผู้วิจัยก็เก็บข้อมูลจากกลุ่มกรณีศึกษาในส่วที่เป็นการแสดงความเป็นตัวตน ของกลุ่มกรณีศึกษาเองทั้งจากวิธีการสังเกตลักษณะต่างๆ คือ การแต่งกาย การแสดงออกที่ ปรากฏให้เห็นเด่นชัด สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆของกลุ่มกรณีศึกษา และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทาง การในช่วงที่ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน หลังจากนั้น กลุ่มวัยรุ่นกรณีศึกษาก็เริ่มเกิดขึ้นทีละกลุ่ม ดังนี้

กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง (บุศ ดาว แอ็ค ดวงติ เหมียว โป๊ะ)

บุศ (ชื่อสมมติ) เป็นวัยรุ่นคนแรกที่ถูกแนะนำให้ผู้วิจัยรู้จัก วันอังคารที่ผู้วิจัย สัมภาษณ์เจ้าของร้าน บุศเข้ามาในร้านตั้งแต่บ่ายโมงเศษๆ (บุศได้บอกว่า ที่มาร้านในวันอังคารนี้ ได้ เนื่องจากที่โรงเรียนมีกิจกรรม บุศไม่ได้ทำกิจกรรมอะไรก็เลยมานั่งที่ vogue) บุศได้บอกกับ ผู้วิจัยว่า ปกติจะมาที่ร้านทุกวันเสาร์ มาเจอเพื่อนในกลุ่ม เพื่อนในกลุ่มนี้ไม่ได้อยู่โรงเรียนเดียวกัน ทั้งหมดทุกคน แต่รู้จักกันได้เพราะไปเจอกันเวลามีงานต่างๆ พอมาที่ร้านก็มาเจอกันอีก เจอกัน บ่อยๆเข้าก็สนิทกันมากขึ้น ทำให้นัดมาเจอกันทุกวันเสาร์ ...ผู้วิจัยได้คำตอบขั้นตอนหนึ่งแล้วว่า

ถ้าจะรู้จักกลุ่มกรณีศึกษามากกว่านี้ ต้องมาในวันเสาร์ด้วย ดังนั้น ในวันเสาร์ถัดมา ผู้วิจัยได้มาที่ร้านด้วย*

การรู้จักกับวัยรุ่นกรณีศึกษาคนต่อไปเริ่มเกิดขึ้น เมื่อวันเสาร์แรกที่ผู้วิจัยเข้าไป ทักทายสวัสดิ์บุศ บุศได้แนะนำให้ผู้รู้จักเพื่อนในกลุ่มว่ามีเพื่อนร่วมกลุ่มเดียวกัน 6 คน คือ ดาว (ชื่อสมมติ) แอ็ค (ชื่อสมมติ) ดวงดี (ชื่อสมมติ) เหมียว (ชื่อสมมติ) โป๊ะ (ชื่อสมมติ) รวมบุศด้วยอีกคนหนึ่ง เป็น 6 คน แต่วันแรกที่เจอกันผู้วิจัยได้เจอแค่ 5 คน วันนั้นโป๊ะไม่ได้มาด้วย และสัปดาห์ต่อมาโป๊ะก็เป็นคนที่ไม่ค่อยได้มาร่วมด้วย สมาชิกในกลุ่มบอกว่าโป๊ะมักติดธุระที่อื่นๆเสมอ ผู้วิจัยกำหนดให้สมาชิกในกลุ่มของบุศเป็นกรณีศึกษากลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นกลุ่มที่หนึ่งสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ (ผู้วิจัยจะเรียกกลุ่มที่ได้กำหนดไว้เพื่อศึกษาทั้งสี่กลุ่มว่า กลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง กลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นสอง กลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นสาม และกลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นสี่) ผู้วิจัยจะมาเจอกลุ่มนิยาม

* ร้าน vogue ก็เหมือนกับร้านอื่นๆในสยาม ที่มีกระจกราค่ำด้วยเด็กๆวัยรุ่นในวันเสาร์ – อาทิตย์ ดังนั้นขนาดของร้าน 4 x 8 เมตร ที่ดูกว้างในตอนกลางวันของวันธรรมดา กลับดูแคบไปถนัดตาในวันเสาร์ – วันอาทิตย์ ห้องที่กว้าง 4 เมตร ยาว 8 เมตร ต้องแบ่งพื้นที่วางโต๊ะกว้าง 0.7 เมตร ยาว 1 เมตร 2 ตัว กับเก้าอี้ กว้าง 0.25 เมตร ยาว 0.25 เมตร อีก ประมาณ 10 ตัว เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามานั่ง มายืนเบียดเสียดกันในร้าน บ้างก็ยืนกันเป็นกลุ่ม บ้างก็นั่งล้อมรอบโต๊ะ 2 ตัวที่วางชิดกัน บ้างก็ยืนดูสินค้าตามมุมต่างๆของร้าน บ้างก็ยืนหน้าเคาท์เตอร์คุยรายละเอียด สินค้ากับพนักงานขาย บ้างก็ยืนดูมิวสิควิดีโอที่กำลังเปิดอยู่ริมผนังด้านใน และบ้างก็เดินเข้าเดินออก ตั้งแต่เปิดร้าน 09.30 น. ในวันเสาร์ – วันอาทิตย์แบบนี้ ร้านจะมีวัยรุ่นวนเวียนเข้า – ออกอยู่ตลอดเวลา นับจำนวนความหนาแน่นของวัยรุ่นโดยเฉลี่ยประมาณ 20 คน ถ้าช่วงที่แน่นมากๆ 30 คนก็ยังสามารถรองรับวัยรุ่นเหล่านี้ได้ แต่ถ้าเป็นเวลาเย็นๆแล้ว กลุ่มวัยรุ่นก็จะเริ่มลดจำนวนลง จะเหลือก็แต่เฉพาะวัยรุ่นที่มานั่งประจำที่ร้าน วัยรุ่นกลุ่มนี้ก็ยังนั่งจับกลุ่มกันที่โต๊ะ บ้างก็ซื้อขนมมานั่งกินกัน นั่งคุยกัน เอากรรบ้านมานั่งทำกัน บางทีก็เอาวิดีโอของตน (ซึ่งเป็นแผ่นที่ทางร้านไม่มี) ให้เจ้าของร้านเปิด ตนจะได้ดูร่วมกับเพื่อน ประมาณ 6 โมงครึ่งถึง 1 ทุ่ม ร้านก็จะเริ่มสงบเงียบอีกครั้ง ยังคงเหลือแต่เจ้าของร้านนั่งเฉลิมฉลองความสำเร็จในวันที่ผ่านมาผ่านไป พร้อมกับเตรียมวางแผนดำเนินการในวันต่อไป (มีบางครั้งที่ผู้วิจัยชวนเพื่อนแวะไปที่ร้านตอนประมาณ 2 ทุ่ม เจ้าของร้านทั้ง 2 มักจะสั่งอาหารมานั่งกินกัน บางครั้งก็มีเพื่อนๆของพวกเขามาร่วมวงสนทนาด้วย มีทั้งเพื่อนคนไทย และเพื่อนคนไทยเชื้อสายจีนที่มาจากประเทศไต้หวัน (เพื่อนที่อาศัยอยู่ประเทศไต้หวันจะเป็นตัวแทนของพวกเขาในการส่งสินค้าจากประเทศไต้หวันมาขายในประเทศไทย) บางครั้งผู้วิจัยก็ร่วมสนทนาด้วย สิ่งดึงดูดใจให้เจ้าของร้านร่วมสนทนากับผู้วิจัยและเพื่อนของผู้วิจัย เนื่องจากเพื่อนที่ผู้วิจัยมักจะชวนไปด้วยเป็นชาวญี่ปุ่นที่มาศึกษาและทำงานอยู่ในเมืองไทย ทำให้หัวข้อสนทนาที่มักเกิดขึ้นเสมอ คือ เรื่องราวเกี่ยวกับความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นในประเทศญี่ปุ่น และผลงานเพลงที่กำลังได้รับความนิยมในญี่ปุ่นในช่วงนั้นๆ) ..หลังจากการเฉลิมฉลองและการสนทนาจบลง ร้านที่ศึกษาคักในตอนกลางวัน ก็ปิดประตูสนิท ไม่มีผู้คน รอความคึกคักใหม่ในวันต่อไป

ดนตรีญี่ปุ่นเกือบทุกวันเสาร์ (บางเสาร์ที่ผู้วิจัยไม่ได้มาเจอกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่น ผู้วิจัยก็จะโทรศัพท์ไปบอกก่อนว่า วันนั้นๆผู้วิจัยติดธุระไม่สามารถไปเจอกันที่ร้านได้) ตอนเที่ยงของวันที่ไปเจอกันกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นผู้วิจัยก็ร่วมรับประทานอาหารมื้อเที่ยงร่วมกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นด้วย โดยมากจะไปกินกันที่ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดแบบอเมริกัน เนื่องจากร้านอาหารเหล่านี้อยู่ใกล้กับร้าน vogue เป็นร้านอาหารที่เป็นที่นิยมของวัยรุ่นทั่วไป นอกจากนั้นก็ยังมีมุมเป็นสัดส่วนให้นั่งรับประทานอาหารร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มสามารถคุยกันโดยใช้เสียงดังได้ รับประทานอาหารเสร็จสมาชิกก็กลับมานั่งที่ร้านจำหน่ายเทปดนตรีญี่ปุ่นต่อ รอจนถึงเวลาเย็นสมาชิกทุกคนก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

ในช่วงเวลาหนึ่งเดือนที่ได้รู้จักสมาชิกกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง บุค (เป็นสมาชิกของกลุ่มที่ผู้วิจัยมักจะติดต่อดูด้วยมากกว่าคนอื่นๆ เนื่องจากบุคเป็นเด็กที่ช่างพูดช่างคุย และชอบเล่าเรื่องต่างๆ เช่นเรื่องนักร้องญี่ปุ่น เรื่องเด็กวัยรุ่นกลุ่มอื่นๆที่นิยมนดนตรีญี่ปุ่นด้วยแต่จะเป็นคนละกลุ่มกัน และจะไม่ค่อยชอบหน้ากันให้ผู้วิจัยฟังบ่อยๆ) บุคบอกกับผู้วิจัยว่าสัปดาห์ต่อไปจะมาที่ร้านวันอาทิตย์ด้วย จึงชวนผู้วิจัยไปในวันอาทิตย์ด้วย ผู้วิจัยตกลงไปตามคำชวนของบุค ...ผู้วิจัยไปถึงร้านตามเวลานัด คือ 10 นาฬิกา สิ่งที่เจอคือ บุคนั่งอยู่ตรงม้านั่งหน้าร้าน มีเด็กวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งนั่งอยู่ด้วยอีกสามคน ทุกคนนั่งรอเวลาร้านเปิด นอกจากบุคและเด็กวัยรุ่นทั้งสามคนก็ยังมีเด็กวัยรุ่นคนอื่นๆบ้างก็เดินมาคนเดียว บ้างก็เดินมาเป็นกลุ่ม มองหน้าร้าน ...ร้านยังไม่เปิด... (หลายครั้งที่ผู้วิจัยมานั่งหน้าร้านในตอนเช้าเพื่อสังเกตสภาพแวดล้อมบริเวณร้าน จะมีกลุ่มของเด็กวัยรุ่นที่ตั้งใจมาที่ร้าน มาถึงร้านก่อนที่ร้านจะเปิด ถ้าบริเวณนั้นยังมีม้านั่งว่าง วัยรุ่นเหล่านั้นก็จะนั่งรอบ้าง บ้างก็เข้าไปในร้านขายหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นที่อยู่ติดกับร้านดนตรีญี่ปุ่น เดินออกมาพร้อมกับหนังสือการ์ตูนที่เพิ่งซื้อใหม่ นั่งอ่านหนังสือการ์ตูนรออยู่หน้าร้าน บางกลุ่มก็ไปเดินเล่นที่อื่นก่อน บางครั้งผู้วิจัยเห็นวัยรุ่นกลุ่มเดิมที่เดินไป เดินกลับมามองหน้าร้าน เมื่อร้านยังไม่เปิดอีกก็ไปเดินเล่นที่อื่นอีก แล้วก็เดินกลับมาใหม่ บางกลุ่มเดินกลับไป - กลับมาสองสามรอบกว่าที่ร้านจะเปิด เมื่อพนักงานมาถึงเปิดร้าน เหล่าวัยรุ่นกลุ่มต่างๆก็จะเดินเข้าร้านตามพนักงานไปติดๆ)

ขณะที่ผู้วิจัยนั่งรอร้านเปิดร่วมกับบุค และเด็กวัยรุ่นอีกสามคน ผู้วิจัยสังเกตเห็นได้ว่าทั้งสี่คุยกันอย่างสนิทสนม กลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่อไปของผู้วิจัยจึงเกิดขึ้น ...อาจจะสงสัยว่าทำไมผู้วิจัยต้องรอเวลาถึงหนึ่งเดือนจึงกำเนิดกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองขึ้นมา ทำไมผู้วิจัยไม่สร้างกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสอง กลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสามต่อๆกันไปเลยหลังจากที่ได้กลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งแล้ว ถ้าเป็นอย่างนั้นมันอาจจะเป็นอันตรายต่อข้อมูลของผู้วิจัยเป็นอย่างมาก เพราะหากผู้วิจัยกำหนดกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองขึ้นมาหลังจากเพิ่งรู้จักกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งได้ไม่นาน ไม่รอจนสนิทสนมกันเป็นอย่างดีกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งก่อน แล้วค่อยกำหนดกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองเมื่อผู้วิจัยแน่นอนว่ากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองที่กำหนดขึ้นใหม่เป็นกลุ่มที่สนิท

สนมหรือเป็นกลุ่มที่อยู่ในเซตเดียวกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งจริงๆ ผู้วิจัยอาจจะได้กลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองที่อยู่คนละเซตกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง ถึงเวลานั้นผู้วิจัยอาจต้องสูญเสียความไว้วางใจทั้งจากกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งและกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสอง ถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะศึกษาและสืบทราบมาเป็นอย่างดีแล้วว่าเวลาที่กลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองมาที่ร้านจะเป็นคนละเวลากัน เวลาที่ผู้วิจัยมานั่งคุยกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งจะเป็นคนละเวลากับเมื่อผู้วิจัยนั่งคุยกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสอง แต่กลุ่มวัยรุ่นแต่ละกลุ่มแต่ละเซตจะรู้จักกันหมด แม้บางคนไม่รู้จักชื่อก็รู้จักหน้า สมมุติว่ามีวัยรุ่นกลุ่ม A กลุ่ม B กลุ่ม C เวลาที่สมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม A มาเจอกับกลุ่ม B ก็จะไปคุยถึงเรื่องราวของกลุ่ม C หรือเวลาที่สมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม B มาเจอกับกลุ่ม C ก็จะไปคุยถึงเรื่องราวของกลุ่ม A ดังนั้นสมาชิกแต่ละกลุ่มจะรู้ถึงความเคลื่อนไหวของกลุ่มอื่นๆกันอยู่ตลอดเวลา เพราะสาเหตุดังกล่าวนี้ ทำให้กลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองของผู้วิจัยเกิดขึ้นค่อนข้างช้า

กรณีศึกษากรณีนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสอง (ตุ๊ก ปู ต้ม ก้อย)

บุคแนะนำเพื่อนใหม่ที่ผู้วิจัยไม่เคยรู้จักอีกสามคน คือ ตุ๊ก (ชื่อสมมติ) ต้ม (ชื่อสมมติ) และปู (ชื่อสมมติ) (สมาชิกกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองประกอบด้วยสมาชิก 4 คน แต่วันนี้สมาชิกอีกคนหนึ่งคือ ก้อย (ชื่อสมมติ) ไม่ได้มาด้วย) ปกติสมาชิกกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองจะมาที่ร้าน vogue เป็นประจำในวันอาทิตย์ สมาชิกทั้งสามคนในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองเป็นเด็กที่คุยเก่ง เจอกันวันแรกก็ชวนผู้วิจัยไปเดินดูของที่ศูนย์การค้ามาบุญครอง และโชคดีของผู้วิจัยที่วันแรกที่รู้จักกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสอง ผู้วิจัยมีเครื่องดึงดูดความสนใจให้สมาชิกคนหนึ่ง (ปู) อยากรับคุยกับผู้วิจัยมาก นั่นคือ ขณะที่ตอนเที่ยงของวันนั้น สมาชิกทั้งสามของกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองผนวกกับสมาชิกกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งที่เพิ่งมาสมทบรวมทั้งผู้วิจัยไปร่วมรับประทานอาหารที่ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดแบบอเมริกันร้านหนึ่งใกล้ๆร้าน vogue เพื่อนชาวญี่ปุ่นของผู้วิจัยซึ่งมาทำงานอยู่ประเทศไทยมาหาผู้วิจัยและร่วมรับประทานอาหารด้วย บรรยากาศในวันนั้นจึงสนุกสนานคึกคัก มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันถึงนักร้องญี่ปุ่นที่ชื่นชอบระหว่างวัยรุ่นไทยกับคนญี่ปุ่น ผู้วิจัยลากกลุ่มกรณีศึกษาทั้งสองกลุ่มในวันนั้นด้วยคำชวนของสมาชิกกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองให้มาเจอกันอีกในวันอาทิตย์ถัดไป

ต้นเดือนมีนาคมความประทับใจในตัวผู้วิจัยได้เกิดขึ้นทั้งกับสมาชิกกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง สมาชิกกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสอง และเด็กวัยรุ่นคนใหม่ที่ผู้วิจัยเพิ่งรู้จักและถูกสร้างให้เป็นกรณีศึกษาคนหนึ่งของสมาชิกกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสาม เริ่มปิดเทอมภาคฤดูร้อน ร้านดนตรีญี่ปุ่นที่เคยคร่ำคร่ำด้วยวัยรุ่นในวันเสาร์ - วันอาทิตย์ กลายเป็นร้านที่คร่ำคร่ำด้วยวัยรุ่นมาก

ยิ่งขึ้นทุกวันไม่ยกเว้นวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เป็นโอกาสของผู้วิจัยที่จะได้เจอกลุ่มกรณีศึกษาบ่อยขึ้น ผู้วิจัยไปที่ร้านในวันธรรมดาบ่อยขึ้น ช่วงนี้เป็นช่วงที่ผู้วิจัยสงสัยว่าเป็นเดือนอะไรกันแน่ ถ้าวันไหนฝนไม่ตกอากาศก็จะร้อนมาก แม้วันนี้ฝนจะตกผู้วิจัยก็ยังอุตสาหะไปที่ร้าน (ผู้วิจัยอยากจะรู้ว่า ฝนจะเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางออกจากบ้านมาหาสิ่งที่ตัวเองชื่นชอบได้หรือไม่) ผู้วิจัยเจอ บุศ ดาว ปู ต้ม และดำ (ชื่อสมมติ) (ดำเป็นคนที่ผู้วิจัยเพิ่งรู้จักวันนี้) ทั้ง 5 คนกำลังตระเตรียมดอกไม้ รูป เทียน เพื่อไปไหว้พระพรหมเอราวัณ ตรงบริเวณสี่แยกราชประสงค์ เพื่อขอพรให้ชนะการประกวด แต่ง Cosplay (คำว่า Cosplay ที่วัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นพูดถึง คือ การแต่งกายเลียนแบบนักร้อง ทั้งเสื้อผ้ารวมทั้งบุคลิกลักษณะ) เพื่อส่งภาพถ่ายการแต่ง Cosplay เข้าประกวด ผลการประกวด จะมีเงินรางวัลลดหลั่นกันไปตามลำดับ เงื่อนไขการประกวด Cosplay ครั้งนี้คือ ต้องส่งภาพถ่าย การ Cosplay กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มให้สมาชิกถ่ายรูปได้ตั้งแต่ 3 – 5 คน ส่งรูปไปประกวดกลุ่มละ หนึ่งรูป สมาชิกที่จะเข้าประกวด Cosplay คราวนี้มี 3 คน คือ ดำ บุศ และปู ดังนั้นคนที่ไหว้พระ พรหมมีแค่สามคน ส่วนที่เหลือก็ไปเป็นกำลังใจ สิ่งที่ผู้วิจัยกล่าวว่าผู้วิจัยได้รับความประทับใจ คือ แม้ว่าวันนี้ฝนตก แต่เมื่อทุกคนตั้งใจจะมาไหว้ขอพรพระพรหมเอราวัณในวันนี้แล้ว ทุกคนไม่ยอม เสียความตั้งใจ เดินฝ่าฝนที่ตกลงมาปรอยๆ ผู้วิจัยก็ร่วมเดินไปด้วย .. การเดินทางด้วยเท้าเริ่มตั้งแต่ร้าน vogue ไปถึงพระพรหมเอราวัณ (บริเวณสี่แยกราชประสงค์)

กรณีศึกษากรณียุทธวิธีป่วนสาม (ดำ แก้ว แนน)

ดำ เป็นสมาชิกใหม่ที่เป็นกรณีศึกษาในกลุ่มผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นสามของผู้วิจัย (วันนี้เพื่อนร่วมกลุ่มของดำไม่ได้มาด้วย) สมาชิกทุกคนของกลุ่มผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง สอง และสามจัดว่าอยู่ในเซ็ทเดียวกัน

สัปดาห์ถัดมากลุ่มผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นนัดผู้วิจัยมาดูการแต่ง Cosplay เพื่อถ่ายรูปส่งเข้าประกวด วันนี้เพื่อนของดำอีกสองคน คือ แก้ว (ชื่อสมมติ) และแนน (ชื่อสมมติ) มาให้กำลังใจด้วย เพื่อนในกลุ่มของปูที่มาให้กำลังใจคือ ต้ม ส่วนเพื่อนในกลุ่มของบุศ คือ ดาวและแอ็ค ผู้วิจัยก็เป็นบุคคลหนึ่งที่ร่วมให้กำลังใจกับทุกคนด้วย (ทุกคนนัดเจอกันที่ร้าน vogue แต่เนื่องจากวันนี้เป็นวันเสาร์ทำให้ร้านแน่นกว่าวันธรรมดา ความตั้งใจในตอนแรกว่าจะให้ร้านเป็นสถานที่ในการแต่งตัว จึงต้องล้มเลิก แต่ความตั้งใจในการแต่ง Cosplay ยังไม่ล้มเลิก ทุกคนเคลื่อนกองทัพขึ้นไปชั้นสองของโรงภาพยนตร์ลิโด ห้องน้ำหญิงกลายเป็นเบื้องหลังความสำเร็จของการแต่ง Cosplay เนื่องจากในห้องน้ำค่อนข้างมีพื้นที่ สมาชิกจึงให้มุมนึง (มุมนิสิต ตั้งแต่ห้องที่หนึ่งถึงห้องที่สี่จากห้องน้ำทั้งหมดประมาณสิบห้อง) เป็นสถานที่แปลงโฉม ทางเดินระหว่างห้องน้ำกับอ่างล้างหน้าเป็นที่อยู่ของกองเชียร์ทั้งสมาชิกในกลุ่มและวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นคนอื่นๆ ที่รู้จักกับกลุ่มผู้นิยมดนตรี

ญี่ปุ่นที่เป็นกรณีศึกษา และทางเดินระหว่างห้องน้ำกับอ่างล้างหน้าก็ยังคงเป็นที่ให้คนแต่ง Cosplay ลองเดินโพสท่าไป-มา ห้องน้ำเป็นสถานที่ให้คนแต่ง Cosplay เดินเข้า - ออก ไปเปลี่ยนเสื้อผ้าที่ละชั้น ขอบอ่างล้างหน้าที่ด้านหน้ากระจกเป็นชั้นวางสัมภาระ ทุกคนทำเหมือนมูมในสุดของห้องน้ำนี้เป็นเหมือนบ้านของพวกเขา ผู้คนที่เดินเข้า - ออกห้องน้ำต่างก็หันมามองกลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้ด้วยความแปลกตาและคงจะแปลกใจ (ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกต) แต่วัยรุ่นเหล่านี้ก็ดำเนินกิจกรรมของพวกเขาต่อไป ... เมื่อการแต่ง Cosplay เสร็จลงทุกคนก็เคลื่อนขบวนออกจากห้องน้ำ เดินลงจากชั้นสองของโรงพยาบาลสตรีลิโดไปยังร้าน vogue สายตาทุกคู่ของผู้คนที่กลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นเดินผ่านจับจ้องมาที่คนแต่ง Cosplay ... มุมต่างๆของร้าน vogue เป็นฉากหลังของการถ่ายภาพครั้งนี้)

หลังจากได้รู้จักกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นไปแล้วสามกลุ่ม ผู้วิจัยยังต้องกลับไปทบทวนและคำนึงอยู่ตลอดเวลาว่า ประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยต้องการศึกษามีอะไรบ้าง ผู้วิจัยค่อยๆดึงเอาคำตอบจากกลุ่มกรณีศึกษาออกมาด้วยความละมุนละไม ไม่จู้จี้ถามคำถามที่ต้องการเพราะนอกจากประเด็นคำถามที่จะได้จากการพูดคุยกันแล้ว ผู้วิจัยจะต้องสังเกตลักษณะอื่นประกอบด้วยซึ่งต้องเฝ้าสังเกตติดต่อกันหลายครั้งเพื่อนำมาประมวลถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มกรณีศึกษาที่แท้จริง การเจอกันในครั้งต่อๆมา นอกจากการร่วมรับประทานอาหารมื้อกลางวันร่วมกันแล้ว ผู้วิจัยมักจะชวนกันไปฝากกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่น ส่งการ์ดพร้อมคำอวยพรเนื่องในโอกาสต่างๆ เช่น อวยพรการสอบปลายภาค อวยพรการสอบเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไปร่วมเป็นกำลังใจเมื่อสมาชิกในกลุ่มไปอัด Demo ส่งเพลงเข้าประกวด (วัตถุประสงค์ของการส่ง Demo เข้าประกวด คือ ถ้าทีมใดมีผลงานที่กรรมการการจัดคอนเสิร์ต cover ดนตรีญี่ปุ่นในครั้งต่อไป (คอนเสิร์ต cover จะจัดปีละ 2 - 3 ครั้ง) เห็นว่ามีประสิทธิภาพที่ดีพอ ทีมนั้นก็จะมีโอกาสขึ้นไปแสดงบนเวที) นอกจากการเป็นกำลังใจ ผู้วิจัยก็ยังเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนร่วมด้วย คือ ช่วยสมาชิกออกค่าเช่าห้องอัดด้วย) นอกจากนั้นผู้วิจัยก็ยังไปร่วมคอนเสิร์ตที่จัดขึ้นในช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อนประจำปีการศึกษา 2543 นี้ด้วย ผู้วิจัยอาสาเป็นตากล้องให้กับกลุ่มกรณีศึกษา เนื่องจากการไปคอนเสิร์ตครั้งนี้สมาชิกเกือบทุกคนแต่ง Cosplay ไปร่วมงาน การมีภาพแห่งความประทับใจเก็บไว้เป็นความทรงจำเป็นสิ่งที่ยุวกทุกคนอยากได้ ผู้วิจัยอัดรูปให้กับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นกรณีศึกษาทุกคน ทุกคนขอบคุณผู้วิจัย นอกจากการไปร่วมกิจกรรมกันแล้ว บางครั้งถ้าไม่ได้ไปเจอกันผู้วิจัยก็จะโทรศัพท์ไปตามสารทุกข์สุกดิบบ้าง อย่างเช่น ตอนที่ผู้วิจัยทราบว่าตุ๊กไม่สบายต้องเข้าโรงพยาบาล ผู้วิจัยก็โทรศัพท์ไปอวยพรให้หายป่วยเร็วๆ

เมื่อเวลาค่อยๆผ่านไป เนื่องจากทั้งสามกลุ่มตกลงมาร่วมกันทำกิจกรรมด้วยกันหลายๆอย่าง ความสัมพันธ์ของสมาชิกทั้งสามกลุ่มเริ่มก่อเป็นความผูกพันที่แน่นแฟ้นมากขึ้น จนกลายเป็นกลุ่มเดียวกัน เป็นกลุ่มความสัมพันธ์ที่ใหญ่มากกลุ่มหนึ่ง

กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่ (ปิ๋ว หญิง เบิ่ง อ้อม)

ด้วยความโชคดี ในวันที่มีคอนเสิร์ต สมาชิกทั้งสามกลุ่มรวมทั้งวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นอีกหลายคนต่างมารวมกันที่ร้าน vogue ตั้งแต่เช้าเพื่อมาแต่งตัว (Cosplay) เจ้าของร้านบอกกับผู้วิจัยว่าต้องมาเปิดร้านตั้งแต่ 7 นาฬิกาเพื่อเอาใจวัยรุ่น เหมือน (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง) ขวนเพื่อนที่โรงเรียนซึ่งเรียนอยู่ห้องเดียวกันไปดูคอนเสิร์ตด้วย เพื่อนของเหมือนก็นิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วย แต่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นกลุ่มเดียวกัน ...เนื่องจากภายในร้านเต็มไปด้วยวัยรุ่นที่มาแต่งตัวจนแทบไม่มีที่ว่างให้เดิน ปิ๋ว (ชื่อสมมติ) ปิ๋วเป็นเพื่อนของเหมือนไม่ได้แต่ง Cosplay จึงไปนั่งรออยู่ที่ม้านั่งหน้าร้าน ปิ๋วก็มีกลุ่มของตัวเอง ประกอบด้วย หญิง (ชื่อสมมติ) เบิ่ง (ชื่อสมมติ) และอ้อม (ชื่อสมมติ) ผู้วิจัยจึงมานั่งคุยกับกลุ่มของปิ๋ว ซึ่งถูกสร้างเป็นกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่ การรู้จักกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่ช้ากว่ากลุ่มก่อนๆก็ไม่ใช่ปัญหาต่อการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสร้างความสนิทสนมกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่ได้เร็วเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มก่อนๆ เนื่องจากกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่เป็นกลุ่มที่สมาชิกกำลังศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยแล้ว (ยกเว้นปิ๋ว) ทำให้ผู้วิจัยสามารถติดต่อกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่ได้ด้วยการคุยโทรศัพท์กันเป็นเวลานานๆ แม้กระทั่งตอนค่ำๆ เนื่องจากกลุ่มวัยมหาวิทยาลัยพ่อแม่ไม่ค่อยเข้มงวดเรื่องการคุยโทรศัพท์กับเพื่อน และมักเป็นกลุ่มที่นอนดึก บางครั้งการโทรศัพท์ไปคุยของผู้วิจัยเป็นสิ่งดีกับกลุ่มกรณีศึกษา ผู้วิจัยเป็นเพื่อนแก่เหงาได้

หลังจากผู้วิจัยกำหนดกลุ่มกรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีได้ทั้ง 4 กลุ่มแล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มรวบรวมข้อมูลในแต่ละประเด็นของกรณีศึกษาแต่ละกลุ่ม โดยเรียงลำดับของการเรียบเรียงข้อมูล ดังนี้

1. การก่อรูปของกลุ่ม
2. กระบวนการกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น ซึ่งในกระบวนการกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาวัยรุ่นตั้งแต่ยังไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่นจนกระทั่งนิยมดนตรีญี่ปุ่น โดยศึกษาถึงเป็นประเด็นย่อย 5 ข้อ คือ
 - 2.1 ลักษณะของกลุ่มเพื่อนก่อนเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น
 - 2.2 กิจกรรมยามว่างที่ทำเป็นประจำก่อนเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น
 - 2.3 เหตุผลที่เป็นแรงจูงใจให้เป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น
 - 2.4 แหล่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นสะพานเชื่อมวัยรุ่นสู่นิยมดนตรีญี่ปุ่น
 - 2.5 วัตถุประสงค์และความคาดหวังที่จะได้รับจากการฟังดนตรีญี่ปุ่น

3. ความเป็นตัวตนของคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น ผู้วิจัยศึกษาความเป็นตัวตนของคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นที่สะท้อนจากพฤติกรรมต่างๆที่พวกเขาแสดงภายหลังเมื่อพวกเขาเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว จากประเด็น 5 ข้อ ต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนการซื้อสินค้าดนตรีญี่ปุ่น ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น

3.1.1 ศึกษาร้านดนตรีญี่ปุ่น

3.1.2 ค้นพบร้านประจำ

3.1.3 วิธีการสั่งซื้อสินค้า

3.2 ลักษณะการฟังดนตรีญี่ปุ่น เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมการฟังดนตรีญี่ปุ่น ได้แก่ การเลือกเพลงที่จะฟัง การเลือกนักร้อง

3.3 ขอบเขตของการฟังดนตรีญี่ปุ่น เป็นการศึกษาถึงสถานที่ฟังดนตรีญี่ปุ่น ช่วงเวลาที่ฟังดนตรีญี่ปุ่น รวมถึงผู้ที่ร่วมฟังด้วย

3.4 ปฏิกริยากับกลุ่มเพื่อนที่ฟังดนตรีญี่ปุ่นด้วยกัน ศึกษาถึงการนัดเจอกันของกลุ่มผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นร่วมกัน กิจกรรมที่ทำร่วมกัน ตลอดจนการติดต่อสื่อสารกันของกลุ่มผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น

3.5 กิจกรรมที่เป็นผลสืบเนื่องจากการฟังดนตรีญี่ปุ่น หมายถึงการกระทำใดๆ ที่เป็นเหตุจูงใจมาจากการฟังดนตรีญี่ปุ่น

4. ตัวตนและภาพปรากฏเด่นชัด ผู้วิจัยศึกษาว่า เมื่อเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว ลักษณะขององค์ประกอบของวัฒนธรรมย่อยต่อไปนี้เป็นอย่างไร

4.1 สไตล์การแต่งกายและสิ่งของเครื่องใช้

4.2 กิริยาท่าทางและการแสดงออก

4.3 ลักษณะภาษาที่ใช้

5. ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมที่กรณีศึกษากลุ่มผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นเกี่ยวข้อง

กรณีศึกษากลุ่มผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง

1. การก่อรูปของกลุ่ม

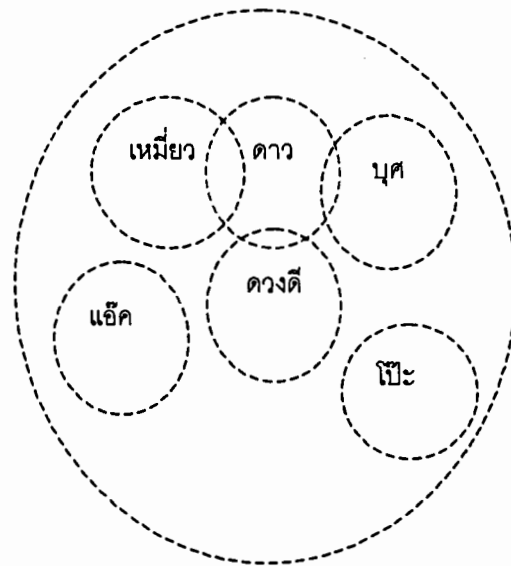
ความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างแน่นแฟ้น เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มประกอบด้วยคู่ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดจากบริบทของสถาบันทางสังคม คือ บุศและดาวเป็นพี่น้องกัน ดาวและดวงดีเคยเรียนในชั้นมัธยมต้นที่เดียวกัน ปัจจุบันดาวและเหมี่ยวกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ดวงดีนิยมดนตรีญี่ปุ่นมาตั้งแต่เรียนอยู่ในชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้น สาเหตุที่ทำให้ดวงดีได้รู้จักดนตรีญี่ปุ่นเนื่องจากดวงดีมีพี่ชายเป็นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นอยู่ก่อนแล้ว ทุกเพลงที่พี่ชายซื้อมาฟังดวงดีก็จะร่วมฟังด้วย ดวงดีนำชาวอเบาท์ไปเปิดเพลงญี่ปุ่นฟังที่โรงเรียน ดวงดีเสนอเพลงญี่ปุ่นให้ดาวฟัง ดาวเกิดความนิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยจึงติดตามซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นมาฟัง การเปิดดนตรีญี่ปุ่นฟังที่บ้านทำให้บุคซึ่งเป็นน้องสาวที่สนิทสนมและมักทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับดาวอยู่แล้วเกิดความนิยมดนตรีญี่ปุ่นตามมา (โดยพื้นฐานบุครู้จักนักร้องญี่ปุ่นก่อนดาวเพียงแต่ยังไม่เคยซื้อเทปมาฟัง เพราะบุคชื่นชมกับหน้าตาของศิลปินญี่ปุ่นทั้งศิลปินที่เป็นดาราและนักร้อง บุคจึงมักจะซื้อหนังสือนิตยสารเกี่ยวกับศิลปินญี่ปุ่นมาอ่าน ก่อนหน้านั้นเมื่อเวลาที่บุคเจอภาพศิลปินในหนังสือที่หน้าตาถูกใจบุคก็จะเปิดให้ดาวดูด้วยเสมอ) บุค ดาว ดวงดีมักจะไปร่วมงานคอนเสิร์ตหรือไปร้านดนตรีญี่ปุ่นด้วยกันเสมอ ปอยครั้งเมื่อร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่นก็จะเจอเหมียว แอ็ค และโป๊ะ เมื่อรู้ว่าเหมียวศึกษาอยู่โรงเรียนเดียวกับดาวด้วยจึงมารวมอยู่กลุ่มเดียวกัน ส่วนแอ็คกับโป๊ะเข้ามารวมกลุ่มด้วยเนื่องจากเห็นหน้าเห็นตากันอยู่ในทุกๆงาน จนมาคุยกัน คุยกันรู้เรื่อง มีสิ่งของให้แลกเปลี่ยนกัน แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับนักร้องได้ ทั้ง 6 คนจึงรวมเข้าเป็นกลุ่มคนผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น

2. กระบวนการกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น : กรณีศึกษารายบุคคล

ในส่วนของพฤติกรรมช่วงกระบวนการกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นนี้ ต้องนำเสนอเป็นรายบุคคลเนื่องจากกรณีศึกษาแต่ละคนต่างก็มีจุดเริ่มต้นในการรู้จักดนตรีญี่ปุ่นจากเวลาสถานที่ และบริบทที่แตกต่างกัน ดังนี้

แผนภาพที่ 6 แสดงการก่อรูปของกลุ่ม (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง)



- ดาวเป็นเพื่อนสมัยมัธยมต้นโรงเรียนกับดวงดี และเป็นพี่สาวของบุศ ทั้งสามไปร้านดนตรีญี่ปุ่นและงานที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่นด้วยกันเป็นประจำ
- เหมียวเป็นเพื่อนมัธยมปลายโรงเรียนเดียวกับดาว เมื่อรู้ว่านิยมนดนตรีญี่ปุ่นเหมือนกันจึงเข้ามาอยู่กลุ่มเดียวกัน
- ดาว บุศ เหมียว และดวงดี มักจะเจอโปีะและไอ้คที่ไปงานและร้านดนตรีญี่ปุ่นด้วยกันเป็นประจำ ทั้ง 6 คนจึงมารวมกันเป็นกลุ่ม

1. บุศ บุศอายุ 14 ปี ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหลาบวัฒนา เนื่องจากโรงเรียนที่บุศศึกษาอยู่เป็นโรงเรียนผู้หญิงล้วน ลักษณะสังคมที่โรงเรียนจึงเป็นสังคมของเด็กผู้หญิง ลักษณะการรวมกลุ่มของกลุ่มเพื่อนๆที่โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นการจับกลุ่มนั่งคุยกัน หรือเล่นเกมในร่มที่ไม่ต้องใช้กำลัง เช่น เกมเศรษฐีบ้าง เล่นอินเทอร์เน็ตบ้าง เพื่อนที่โรงเรียนก็เป็นเพียงเพื่อนเฉพาะที่โรงเรียนเท่านั้น หลังโรงเรียนเลิกต่างคนต่างก็แยกย้ายกันกลับบ้าน จะเจอเพื่อนกลุ่มนี้อีกครั้งเมื่อไปโรงเรียนในวันต่อไปอีกเท่านั้น คนที่บุศเรียกว่าเป็นเพื่อนสนิทมากที่สุด คือ พี่สาวของบุศเอง (ดาว) ดาวและบุศมักจะไปไหนมาไหนด้วยกัน ทำอะไรๆเหมือนกันเสมอ ก่อนที่ดาวจะย้ายไปเข้า ม.4 อีกโรงเรียนหนึ่ง ดาวเป็นเพื่อนบุศทั้งที่บ้านและที่ โรงเรียน แต่หลังจากดาวย้ายไปแล้ว ดาวก็เป็นเพื่อนกับบุศเฉพาะตอนอยู่ที่บ้านเท่านั้น

อยู่โรงเรียนบุศเป็นนักกีฬาบาสเก็ตบอลของโรงเรียน ดังนั้นเวลาว่างจากการเรียน บุศจะใช้เวลาส่วนหนึ่งในการซ้อมบาสเก็ตบอล แต่แม้เวลาว่างช่วงอื่นๆบุศก็ไม่ค่อยได้ไปเล่นกับ

เพื่อนๆ ถ้าไม่ซ้อมบาสเก็ตบอล บุคชอบอยู่คนเดียวมากกว่า รู้สึกว่าไม่ค่อยชอบคุยในเรื่องที่เพื่อนคุยกัน หรือจับกลุ่มเล่นกับเพื่อน ดังนั้นเวลาว่างนอกจากการซ้อมบาสเก็ตบอล บุคมักนั่งอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นท่ามกลางการนั่งคุยกันของเพื่อนๆ บุคสามารถนั่งฟังเรื่องที่เพื่อนคุยกันได้ แต่ไม่ค่อยชอบคุยในเรื่องที่เพื่อนๆ คุยกัน (เรื่องที่เพื่อนคุยกัน ส่วนใหญ่เป็นเรื่อง ดาราหนังร้องคนไทย) แม้บุคไม่ค่อยเข้าร่วมวงสนทนากับเพื่อนๆ แต่บุคและเพื่อนๆ ที่โรงเรียนก็ยังมีกิจกรรมที่นิยมเหมือนกันอยู่ด้วย คือ การอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น เพื่อนๆ ก็จะนำหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นไปอ่านที่โรงเรียนด้วย บุคจะแลกเปลี่ยนหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นกันอ่านกับเพื่อนๆ เป็นประจำ

การได้มานิยมดนตรีญี่ปุ่นของบุค สาเหตุแรกมาจากบริบททางสังคมที่อยู่ใกล้ชิดกับตัวบุค สร้างสถานการณ์ให้บุคได้ยิน และการที่บุคฟังดนตรีญี่ปุ่นที่พี่สาวเปิดฟัง (ดาว ผู้ซึ่งอายุห่างกัน 1 ปี เป็นคู่พี่น้องที่มีความสนิทสนมกันมาก กิจกรรมที่พี่ทำน้องรับรู้ กิจกรรมที่น้องทำพี่รับรู้) บุคชอบดนตรีญี่ปุ่นทันทีที่เริ่มฟังครั้งแรก เสียงของดนตรีที่ดึงดูดให้บุคต้องหยุดอยู่กับเพลงนั้น บุคบอกได้เพียงว่า เสียงดนตรีญี่ปุ่นไพเราะ โดยที่ไม่สามารถบรรยายได้ว่า ความไพเราะคืออะไร สาเหตุที่เชื่อมโยงกันกับการนิยมดนตรีญี่ปุ่นของบุคเนื่องมาจากกิจกรรมยามว่างที่บุคทำเป็นประจำก่อนหน้านั้นคือการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นก็เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นอยู่แล้ว การชอบหน้าตาของตัวละครในการ์ตูนญี่ปุ่น เชื่อมโยงให้บุคชอบหน้าตาของคนญี่ปุ่น ดังนั้นสาเหตุที่เป็นสิ่งจูงใจต่อความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นของบุคในอันดับต่อมาก็คือ หน้าตาของศิลปิน แต่หลังจากที่ได้รู้จักมากขึ้น ได้ฟังเพลงบ่อยมากขึ้นเป็นแนวความคิดจากที่เคยชื่นชมกับหน้าตาเพียงอย่างเดียว ก็กลายเป็นชื่นชมที่ความเพราะของดนตรี การสร้างเสียงได้อารมณ์ โดยเฉพาะเพลงร็อค คนทำเพลงเขาใช้ความสามารถจริงๆ นักดนตรีร็อคจะแสดงความสามารถจริงๆ หลายๆ ด้าน ทั้งการร้อง การเปล่งเสียงที่ทำให้เข้าใจอารมณ์ของคนในเพลง หรือว่าแสดงท่าทางบอกอารมณ์ต่างๆ แต่ถ้าเป็นนักร้องกลุ่มใหม่ที่ยังไม่เคยรู้จัก หน้าตาจะเป็นสิ่งจูงใจให้ลองติดตามดู ดังคำบอกเล่าของบุคว่า

“ตอนแรกเห็นมันหล่อดีก็ซื้อ พอฟังไปๆ ชอบเพราะเพลงมันเพราะ ดูนักร้องเขาแสดง เขามีความสามารถ ไม่ใช่ฟังเพราะหล่ออย่างเดียวแล้ว ... แต่พอเห็นนักร้องคนใหม่หล่อกว่า ก็ไปฟังนักร้องคนใหม่อีก”

และเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้บุคเลือกที่จะฟังดนตรีญี่ปุ่น เมื่อมาเปรียบเทียบดนตรีญี่ปุ่นกับดนตรีอื่นๆ แล้ว ตัวอย่างที่บุคเปรียบเทียบกับเพลงไทย บุคให้เหตุผลว่า ทั้งเนื้อหาของเพลง และการทำมิวสิควิดีโอของเพลงไทย ดนตรีเป็นการบอกเล่าเรื่องราว ไม่ทำให้คนฟังได้คิดเอง ภาพจะบอกความหมายอยู่แล้ว แต่ดนตรีญี่ปุ่นทั้งความหมายของภาษาที่บุคเองก็ไม่เข้าใจในเนื้อหาของภาษานั้น และภาพในมิวสิควิดีโอก็ไม่ได้บอกเรื่องราวเป็นตอนๆ แต่คนฟังจะตี

ความหมายของดนตรีด้วย melody ที่ผลิตออกมา เสียงของดนตรีจะทำให้บุคคลที่นึกถึงกำลังถ่ายทอดอารมณ์อะไรออกมา ลีลาและการแสดงของนักร้องจะดึงดูดความสนใจมากกว่าเรื่องราวที่พยายามเล่ามาจากเนื้อเพลง เหมือนกับที่บุคคลกล่าวว่า

“บุคมองว่าเพลงญี่ปุ่นจะดีกว่าเพลงไทย เพลงไทยนำหน้าส่วนใหญ่เล่าเรื่องราว นางเอกอกหัก ร้องให้เสียใจ หรือ พระเอกนอกใจทิ้งนางเอกไปมีแฟนใหม่ แต่เพลงญี่ปุ่นเราไม่ต้องดูเรื่องราว แค่อัฒตศิลป์ โดยเฉพาะนักร้องหรือคนละ นักร้องจะมีความสามารถ เราจะฟังที่น้ำเสียงของเขา ดุริยาทำทาง มีลีลาท่วงทำนอง มีลีลาท่วงทำนอง คนเดียวยืนแสดงทำทาง ...อยู่บนหน้าผา หรือบนภูเขาเขาก็สร้างอารมณ์ให้เราคิดได้”

สะพานที่เชื่อมต่อกันให้บุคคลรู้จักดนตรีญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น คือ นิติสารเกี่ยวกับความบันเทิงของญี่ปุ่น นิติสารบันเทิงของญี่ปุ่นเหล่านี้ส่วนใหญ่จะวางขายปนอยู่ในร้านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นด้วย สืบเนื่องจากบุคคลเป็นคนที่นิยมอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นมาตั้งแต่เด็กๆ การไปซื้อหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นตามแผงหนังสือ การเห็นนิติสารเกี่ยวกับความบันเทิงของญี่ปุ่นจึงทำให้บุคคลลองซื้อหนังสือเหล่านั้นมาอ่านดู ถ้าเห็นหน้าตาของศิลปินคนไหนที่น่าสนใจก็จะให้ความสนใจอ่านประวัติของศิลปินเหล่านั้นอย่างละเอียด ไม่ได้เลือกว่าจะอ่านศิลปินที่เป็นดาราหรือนักร้อง บุคคลจะอ่านทุกคนที่หน้าตาน่าสนใจ แต่หลังจากได้ฟังดนตรีญี่ปุ่นเมื่อตอนที่พี่สาว (ดาว) นำมาเปิดให้ฟังในครั้งแรก ทำให้บุคคลอยากรู้จักนักร้องคนนั้นๆมากยิ่งขึ้น หาซื้อนิติสารที่นำเสนอที่สนใจ ในนิติสารจะบอกให้ทราบด้วยว่าสามารถฟังดนตรีญี่ปุ่นได้จากคลื่นวิทยุคลื่นไหน จากโทรทัศน์ของใคร บุคคลก็ติดตามทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ด้วย เมื่อทราบว่านักร้องที่สนใจจะมีผลงานออกมาก็ลองซื้อเทปมาฟัง อันเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นอย่างเต็มตัว

บุคคลเคยได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น เคยฟังพอใจในหน้าตาของศิลปินญี่ปุ่น และบุคคลก็เป็นคนหนึ่งที่น่าสนใจและอยากรู้จักศิลปินญี่ปุ่น ดังนั้นการฟังดนตรีญี่ปุ่นก็น่าที่จะทำให้เกิดความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินได้เช่นกัน บุคมองว่าการฟังดนตรีแม้ไม่ให้ความรู้มากเหมือนการอ่านหนังสือเรียน แต่ก็ไม่ใช่เป็นโทษเหมือนการติดยาเสพติด

2. ดาว ดาวอายุ 15 ปี ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสังเวช ในห้องเรียน ดาวไม่มีกลุ่มเพื่อน ดาวเป็นคนพูดน้อย ไม่ค่อยพูดกับใครก่อน ในห้องเรียนก็มักจะนั่งคนเดียว แต่จะมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นนักกีฬาบาสเก็ตบอลด้วยกัน (ดาวก็เป็นนักกีฬาบาสเก็ตบอลโรงเรียนเช่นเดียวกับบุคคล (น้องสาว)) ดังนั้นในกลุ่มเพื่อน (ตอนเรียน ม.ต้น) ของดาวจึงมีบุคคลอยู่ด้วย แต่หลังจากเข้า ม.4 อีกโรงเรียน เพื่อนๆที่เคยเป็นเพื่อนกลุ่มเดียวกันต่างก็แยกย้ายไปศึกษาที่

คนละโรงเรียน สภาพของนักเรียนใหม่ที่ไม่มีเพื่อนจากโรงเรียนเก่ามาเข้าเรียนด้วยกัน ประกอบกับ ดาวเป็นคนทีพูดน้อย จึงเป็นสิ่งยากสำหรับดาวในการเข้ากลุ่มกับเพื่อนใหม่ ดาวก็ไม่ค่อยมีปฏิกริยารว่าอยากมีเพื่อนใหม่กับใคร ไม่กระตือรือร้นที่จะมีเพื่อนใหม่ ดาวบอกกับผู้วิจัยว่า

*“ไปโรงเรียนก็ไปเรียนหนังสืออย่างเดียว ไม่ค่อยสนใจใคร
อยู่แล้ว เพราะดาวเป็นเด็กใหม่ด้วย คนที่เป็นเด็กเก่าเขาก็อยู่กับ
เป็นกลุ่ม ดาวพูดไม่เก่ง อยู่คนเดียวมีความสุขกว่า”*

ตอนที่เรียนอยู่ชั้น ม.ต้น เวลาว่างของดาวเหมือนกับเวลาว่างของบุศ (น้องสาว) เกือบทุกอย่าง ดาวอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น เงินที่จ่ายในการซื้อหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ดาวกับบุศ จะใช้เงินค่าขนมออกคนละครึ่ง แบ่งกันอ่าน เล่นกีฬาบาสเก็ตบอลด้วยกัน แต่หลังจากเข้าศึกษา ต่อชั้น ม.4 ในโรงเรียนใหม่ ดาวไม่ได้เล่นกีฬาแล้ว แต่ยังคงอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นอยู่

ตอนเรียนอยู่ ม.3 เทอมปลาย ดาวก็ยังอยู่กับกลุ่มเพื่อนนักบาสเก็ตบอล ยังชอบ บาสเก็ตบอลอยู่เหมือนเดิม ในวันหนึ่งหลังจากซ้อมกีฬาเสร็จดาวก็มานั่งพักผ่อนกับเพื่อนเหมือน ทุกครั้ง ปกติตอนที่นั่งพักในเวลาว่างดาวจะมีหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นมานั่งอ่านด้วยเสมอ วันนั้นอ่าน หนังสือการ์ตูนหมดทุกเล่มแล้ว แต่ยังมีเวลาว่างอยู่ เพื่อนที่เป็นนักบาสเก็ตบอล 2 คนฟังดนตรี ญี่ปุ่น ทุกครั้งก็จะนำซาวอเบาท์มาด้วย เพื่อนส่งซาวอเบาท์ให้ดาวฟัง จากเด็กหญิงที่ไม่ค่อยใช้เวลา ว่างด้วยการฟังดนตรี ดนตรีญี่ปุ่นทำให้ดาวซึ่งได้ฟังครั้งแรกรู้สึกชอบดนตรีญี่ปุ่นขึ้นมาทันที เป็น เพราะภาษาที่แปลกใหม่และดนตรีญี่ปุ่นที่ฟังในครั้งแรก ดาวมีความรู้สึกว่าเขาทำดนตรีด้วยทำนอง ที่น่าฟัง ดนตรีสามารถกล่อมให้นึกคิดเรื่องราวต่างๆไปได้ ทั้งที่ไม่เข้าใจภาษา แต่ก็คิดว่าดนตรีที่ฟัง นั้นกำลังให้อารมณ์อย่างไรอยู่ได้ เมโลดี้จะบอกอารมณ์แก่ดาว และดนตรีเหมือนทำให้รู้สึกว่าเวลา ที่นั่งอยู่เฉยๆตอนนั้น มีเพื่อน มีคนคนหนึ่งกำลังพูดอยู่กับเรา เราจึงมีความสุขไปกับดนตรี ดนตรี ญี่ปุ่นที่ฟังโดยไม่ต้องเข้าใจความหมายของภาษาทำให้ดาวเกิดความสนใจดนตรีญี่ปุ่นขึ้นมา

*“ดาวเป็นคนที่ไม่ค่อยได้ฟังเพลงอยู่แล้ว เพลงไทยก็ยังไม่
ค่อยฟังเลย เวลาว่างหลังเลิกซ้อมบาสฯ ก็ไม่รู้จะทำอะไรดี มีเพื่อน
2 คนที่เล่นบาสฯด้วยกัน เขาเอา ซีดีเพลงญี่ปุ่นมาฟัง เขาให้ฟัง
ด้วย ดาวฟังแล้วก็ชอบ..!”*

เพราะโดยปกติแล้วดาวเป็นคนที่ไม่นิยมการฟังวิทยุ ไม่ค่อยชอบดูโทรทัศน์ หรือ แม้แต่อ่านหนังสือนิตยสารประเภทบันเทิงต่างๆ ดาวจึงไม่ค่อยรู้จักนักร้องหรือศิลปินไม่ว่าจะเป็น ศิลปินไทยหรือศิลปินต่างประเทศ ที่ปรึกษาที่ดีที่สุดที่ดาวสามารถพึ่งพาอาศัยได้ คือ บุศ (น้องสาว) บุศชอบอ่านหนังสือนิตยสารความบันเทิง (ความจริงก่อนหน้านี้ดาวจะรู้ว่าตัวเองชื่นชอบ ดนตรีญี่ปุ่น บุศ (ตอนนั้นบุศก็ยังไม่มีความนิยมดนตรีญี่ปุ่นเหมือนกัน) เคยนำหนังสือนิตยสาร บันเทิงของญี่ปุ่น หน้าที่มีศิลปินที่บุศชื่นชอบมาให้ดาวดู ดาวก็ดูเฉยๆไม่เกิดความสนใจติดตาม

ต่อ) หลังจากรู้จักนักร้องญี่ปุ่นจากเพื่อน ดาวอยากรู้จักนักร้องให้มากขึ้น จึงขออนุญาตสารที่บุคคลชื่อไว้ มาอ่าน ดาวเริ่มฟังวิทยุที่เป็นรายการที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่น

และนั่น จากครั้งแรกสุดที่ฟังดนตรีญี่ปุ่น ด้วยความคาดหวัง คือ เป็นการฆ่าเวลา ให้หมดไป เป็นกิจกรรมที่ไม่ต้องลงทุน ไม่ต้องแสวงหา (เนื่องจากเพื่อนยื่นให้ฟัง) หลังจากนั้นความคาดหวังที่มีต่อการฟังดนตรีญี่ปุ่น ไม่ได้ฟังเพื่อฆ่าเวลาอย่างเดียว แต่ความคาดหวังที่มีต่อการฟังดนตรีญี่ปุ่น เพื่อบริโภคดนตรีในฐานะที่ดนตรีญี่ปุ่นเป็นดนตรีที่สร้างอารมณ์ให้มีความสุขกับเสียงดนตรีที่ได้ยิน หรือหากเมื่อมีอารมณ์สุข สนุก หรือ เจียบเหงา ก็สามารถหาเพลงญี่ปุ่นที่เชื่อมต่อกัน ได้กับอารมณ์ที่กำลังมีความรู้สึกอยู่

“ฟังเพลงญี่ปุ่นโดยที่ไม่ต้องคิดอะไร ไม่ต้องใส่ใจกับความหมายมัน แต่ชอบที่จังหวะและทำนองของมัน นักร้องเก่ง เพลงญี่ปุ่นทำให้เรารู้สึกสงบ หมายถึงสบายใจ เพราะถึงแม้ดนตรีจะรุนแรง แต่เพราะช่วงที่เราฟังดนตรีอยู่นั้นเราไม่มีเรื่องทุกข์อะไรต้องคิด อยู่กับเพลงจริงๆ จะนั่งอยู่คนเดียวก็ฟังเพลงญี่ปุ่นได้ ดนตรีเป็นเพื่อน”

3. แอ็ค แอ็คอายุ 18 ปี ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ตอนเด็ก ๆ แอ็คเป็นคนเงียบๆไม่ค่อยพูดค่อยคุยกับใคร สนใจอยู่แต่กับกิจกรรมของตัวเอง เรียนหนังสือก็นั่งเรียนอยู่คนเดียว อ่านหนังสือการ์ตูนก็นั่งอ่านอยู่คนเดียว ไม่มีเพื่อนเป็นกลุ่ม ตรงนี้แอ็คพูดให้ผู้วิจัยฟังว่า

“ตอนเด็ก ๆ อาจารย์ฝากพี่ชายไปถามพ่อกับแม่ด้วย ...
น้องเธอเป็นใบ้หรือเปล่า เพราะว่าไม่ค่อยคุยกับใครเลย... อยู่ที่บ้าน
แอ็คก็ไม่ค่อยคุย คือจะไม่คุยกับใครก่อน ใครถามคำ ก็ตอบคำ ...
มันไม่รู้ว่าจะเริ่มพูดกับใครก่อนดีนะค่ะ”

ตัวแอ็คเองมีคนรู้จักเยอะ เพื่อนที่โรงเรียนก็จะรู้จักแอ็ค แต่แอ็คไม่ชอบไปเล่นกับเพื่อน เลิกเรียนก็จะกลับบ้าน ทั้งเพื่อนของพี่ชาย เพื่อนของน้องชายก็มีเยอะ พวกเพื่อน ๆ ของพี่จะมาที่บ้านแต่แอ็คก็มักจะไปนั่งในมุมอื่นของบ้านต่างหาก ไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือดูโทรทัศน์ ฟังเพลง

เวลาว่างส่วนใหญ่แอ็คจะฟังเพลง แอ็คฟังเพลงทุกภาษา ฟังด้วยกันกับพี่ชาย พี่ชายแอ็คจะชอบเพลงร็อค Alternative แอ็คเองก็ชอบฟังเพลงแนวร็อคเหมือนกัน

“ก็ฟังเพลงร็อคมาตั้งแต่แรกแล้ว ไม่ว่าจะเพลงอะไรที่
แรงๆก็ฟังได้ทั้งนั้น ไม่ว่าจะเพลงไทย เพลงฝรั่ง พวก Alternative

ตอนนั้นมันฮิต ตอนนั้นฟังแต่เพลงไทย พอช่วงหลังเพลงไทยมีแต่ เพลงป๊อป ก็เลยเบื่อ”

นอกจากการฟังเพลง สิ่งที่แอ็คได้ทำควบคู่กันคือ การอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ดู โทรทัศน์ เล่นอินเทอร์เน็ต กิจกรรมต่างๆ แอ็คมักจะนั่งทำในมุมเงียบๆคนเดียว

แอ็คฟังดนตรีญี่ปุ่นมาได้ 2 ปีแล้ว เริ่มฟังอย่างจริงจังตั้งแต่เริ่มเข้ามหาวิทยาลัยปีที่ 1 แต่ก่อนหน้านั้นแอ็คก็เคยได้ยินเพลงญี่ปุ่นมาแล้วเหมือนกัน แต่ยังไม่ค่อยสนใจ เมื่อเปิดเจอ รายการดนตรีญี่ปุ่นในโทรทัศน์ ศิลปินกลุ่มแรกที่แอ็ครู้จักคือ L'arc-en-ciel แอ็คเห็นภาพการนำ เสนอดนตรีในมิวสิกวิดีโอ จากประกอบมิวสิกวิดีโอและหน้าตาของนักร้องเป็นสาเหตุหลักที่ดึงดูด ใจให้แอ็คนิยมดนตรีญี่ปุ่น

“เปิดโทรทัศน์เจอรายการเพลงญี่ปุ่นพอดี เพราะมิวสิกวิดีโอ

ไอสวยดีก็เลยชอบ พอเห็นมิวสิกวิดีโอสวยก็เลยหักเห เพราะว่า เพลงฝรั่งเป็นแบบ...ไป! เป็นเรื่องเกี่ยวกับเพศมากเกินไปก็เลยไม่ ชอบ แต่จริงๆแล้วนักร้องญี่ปุ่นนะ หน้าตาเขาก็น่ารักดีไง”

เนื่องจากเป็นคนที่ชอบเก็บตัวอยู่เงียบๆคนเดียว การนั่งดูโทรทัศน์ นั่งเล่น อินเทอร์เน็ต ดังนั้น สื่อที่นำแอ็คให้รู้จักดนตรีญี่ปุ่น รู้จักนักร้องญี่ปุ่นมากขึ้น คือ โทรทัศน์ เมื่อรู้จัก ศิลปินจากโทรทัศน์แล้ว แอ็คค้นข้อมูลเกี่ยวกับนักร้อง เกี่ยวกับเพลงเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต หา ชื่ออินเตอร์เน็ตเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นมาอ่าน

ความเพลิดเพลินคือเหตุผลในการฟังดนตรีญี่ปุ่นของแอ็ค ดนตรีญี่ปุ่นที่แปลกๆจะ ทำให้แอ็คพ้นจากความจำเจที่เคยเจออยู่ทุกวันได้ แอ็คฟังเพลงไทยเพลงฝรั่งมานานแล้ว ถ้าได้ เปลี่ยนแปลงแนวเพลงที่ฟังบ้าง แอ็คอาจจะได้เจอกับสิ่งใหม่ๆ มีประสบการณ์ใหม่ๆ

4. ดวงดี ดวงดีอายุ 15 ปี ปัจจุบันดวงดีกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดวงดีศึกษาอยู่ โรงเรียนเดียวกับดาว จึงเป็นเพื่อนกลุ่มเดียวกับดาวมาตลอด ดวงดีก็เป็นเด็กคนหนึ่งที่ไม่ชอบนั่งจับ กลุ่มคุยกับเพื่อนคนอื่นๆ ซึ่งเพื่อนๆส่วนใหญ่ในชั้นเรียน (โดยเฉพาะเพื่อนผู้หญิง) ถ้ามีเวลาว่างก็มัก จะจับกลุ่มกันคุยเรื่องละคร เรื่องศิลปินคนไทย หรือบ้างก็เล่นกันเป็นกลุ่ม แต่ดวงดีจะชอบอยู่เงียบๆ มากกว่า

ถ้าเป็นเวลาว่างที่โรงเรียน อย่างน้อยดวงดีก็ได้ใช้ไปกับการซ้อมบาสเก็ตบอล เนื่องจาก ดวงดีก็เป็นนักกีฬาบาสเก็ตบอลเช่นเดียวกับดาว เวลาว่างนอกจากนั้นก็อ่านหนังสือการ์ตูน ญี่ปุ่น แต่ถ้าเป็นเวลาว่างตอนอยู่ที่บ้านดวงดีมักจะดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ และก็อ่านหนังสือการ์ตูน

ญี่ปุ่น กิจกรรมเกือบทุกอย่างที่ทำในเวลาว่างส่วนใหญ่จะเหมือนกับพี่ชาย และน้องชายก็จะทำกิจกรรมที่เหมือนกัน

ผู้มีอิทธิพลต่อการนิยมฟังดนตรีญี่ปุ่นของดวงดีคือพี่ชาย (ปัจจุบันนี้พี่ชายไม่ได้ฟังดนตรีญี่ปุ่นแล้ว) ตอนที่วงดนตรีญี่ปุ่นสุดยอดนิยมของญี่ปุ่น X-Japan กำลังแพร่ความนิยมเข้ามาในเมืองไทย พี่ชายของดวงดีก็ซื้อเทปดนตรีของวง X-Japan มาฟังด้วย ดวงดีได้ฟังเสียงดนตรีสนใจจังหวะของดนตรี แม้อ่อนนั้นจะไม่สามารถเข้าใจภาษาญี่ปุ่นเลย แต่ก็เกิดความนิยมขึ้น ดวงดีให้เหตุผลว่า ดนตรีญี่ปุ่น เป็นดนตรีที่ไพเราะ มีความพิเศษและน่าสนใจว่าดนตรีอื่นๆ ทำนองเสียงของดนตรีที่สูง-ต่ำ สร้างอารมณ์ได้ดี บางครั้ง เหมือนเราได้ไปอยู่ในอีกโลกหนึ่งได้ โลกที่เราจินตนาการขึ้นมาเองจากจังหวะและทำนองของดนตรี ประกอบกับเมื่อได้เห็นหน้าของนักร้องในหนังสือนิตยสารที่ซื้อมาอ่านด้วย การแต่งหน้าแต่งตาของนักร้องผู้ชาย การใส่เสื้อผ้าที่แปลกๆเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมากต่อการนิยมดนตรีญี่ปุ่นของดวงดี ตอนหลังดวงดีฟังดนตรีญี่ปุ่นคนเดียว พี่ชายไม่ได้ติดตามฟังดนตรีญี่ปุ่นด้วย

แม้จะกล่าวได้ว่าดวงดีรู้จักดนตรีญี่ปุ่นครั้งแรกจากการเปิดเครื่องเล่นแผ่นเสียงดนตรีญี่ปุ่นของพี่ชาย แต่สื่อที่สามารถพูดได้ว่าเป็นสื่ออย่างแรกที่น่าดวงดีให้รู้จักดนตรีญี่ปุ่นคือวิทยุ เพราะพี่ชายของดวงดีก็รู้จักดนตรีญี่ปุ่นจากการนำเสนอทางวิทยุ การรู้จักรายละเอียดต่างๆ เช่น ประวัติส่วนตัว หรือผลงานต่างๆที่ผ่านมา ผลงานในช่วงนั้นๆ หรืองานที่กำลังจะมีในอนาคตของนักร้องวงต่างๆ ดวงดีศึกษาข้อมูลต่างๆจากในหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่นที่ทำเป็นฉบับภาษาไทย การดูรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่น

สำหรับดวงดีกับดนตรีญี่ปุ่นนั้น ช่วงแรกที่ดวงดีสนใจจริงๆดวงดีคิดเพียงแค่ว่า การฟังดนตรีญี่ปุ่นจะทำให้ได้รับความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน เป็นการพักผ่อนที่ทำให้จิตใจได้ผ่อนคลาย

5. เหมียว เหมียวอายุ 16 ปี ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ชั้น ม.4 โรงเรียนวัดสังเวช เหมียวศึกษาอยู่ระดับการศึกษาและโรงเรียนเดียวกับดาวแต่ทั้งสองคนไม่ได้เรียนอยู่ห้องเดียวกัน เหมียวเติบโตมาโดยมีเพื่อนเล่นสมัยเด็กเป็นผู้ชาย (พี่ชาย) แต่เมื่ออยู่ที่โรงเรียนการรวมกลุ่มกับเพื่อน เหมียวจะรวมกลุ่มกับเพื่อนทั้งผู้หญิงและผู้ชาย เหมียวเล่นและร่วมทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับเพื่อนในลักษณะที่เด็กผู้หญิงทั่วไปเล่นกัน นั่นคือ การจับกลุ่มกันนั่งคุย มีการเล่นสนุกกับเพื่อนผู้ชายบ้าง แต่เมื่อกลับบ้านถึงบ้านเพื่อนของเหมียวยังคงเป็นผู้ชาย

กิจกรรมยามว่างที่ทำเป็นประจำ แบ่งเป็นกิจกรรมตอนอยู่ที่บ้านกับกิจกรรมตอนอยู่ที่โรงเรียน ถ้าเป็นเวลาว่างขณะที่อยู่ในโรงเรียนเหมียวจะเล่นกับเพื่อนๆ หลังเลิกเรียนก็จะไปเที่ยวกับเพื่อนบ้าง แต่ไม่ค่อยได้ไปเที่ยวหรือหนีจากแม่ไม่ค่อยอนุญาต หลังจากเลิกเรียนจึงมัก

จะกลับบ้าน ตอนเย็นก็มานั่งดูการ์ตูนโทรทัศน์ เหมือนเป็นคนที่มีมารายการการ์ตูนมาตั้งแต่เด็กๆ ทุกครั้งก็จะนั่งชมรายการการ์ตูนกับพี่ชาย บันทึกเทปเพลงประกอบการ์ตูนญี่ปุ่นไว้ฟัง เหมือนไม่เคยนิยมฟังเพลงไทยมาตั้งแต่เด็กๆแล้ว เพลงที่ฟังส่วนใหญ่ก็เป็นเพลงประกอบภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่น นอกจากนิยมนิชมรายการการ์ตูนมากแล้ว เหมือนยังนิยมนิชมการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นอีกด้วย การ์ตูนที่อ่านก็เป็นการตูนแบบที่เด็กผู้ชายอ่านกัน (เหมือนก็อ่านการ์ตูนตามพี่ชาย)

ความนิยมการ์ตูนญี่ปุ่น ส่งผลให้เหมือนชอบฟังเพลงที่ใช้ประกอบภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่นด้วย ทุกครั้งที่นั่งชมรายการการ์ตูนญี่ปุ่น เมื่อเพลงประกอบการ์ตูนญี่ปุ่นดังขึ้นมา เหมือนจะตั้งใจฟังเสมอ แต่ตอนเป็นเด็กเหมือนยังไม่รู้จักดนตรีญี่ปุ่นในรูปของศิลปิน เพิ่งรู้จักศิลปินเพลงญี่ปุ่นครั้งแรกเมื่อ X-Japan เป็นที่นิยมในหมู่วัยรุ่นไทยช่วงแรกๆ อันเป็นยุคบุกเบิกของวงการเพลงญี่ปุ่นในเมืองไทยเหมือนกัน ตอนนั้นเหมือนเองเพิ่งศึกษาอยู่ชั้น ป.5 การฟังในตอนนั้นเป็นการฟังแบบผ่านๆ ไม่ได้ฟังจริงจัง เพิ่งฟังจริงจังได้ประมาณ 3 ปี เป็นเพราะเมื่อตอนที่ฟังเพลงประกอบภาพยนตร์การ์ตูนเป็นเพลงใสๆสนุกๆ ฟังได้เรื่อยๆ แต่เมื่อมีโอกาสฟังในรูปนักร้องที่เป็นศิลปิน แนวเพลงที่ฟังก็เริ่มเปลี่ยนออกไป ช่วงที่รู้จักเป็นศิลปินเพลงร็อค จังหวะและทำนองของดนตรี ดุ๊กซิ่ง กินใจ และได้อารมณ์กว่าเพลงการ์ตูน ประกอบกับได้เห็นนักร้องที่ร้องเพลงนั้นๆด้วย เห็นปฏิกิริยา ทำท่าทางแสดงของนักร้องด้วย ท่าทางของพวกเขาบอกอารมณ์ความรู้สึกได้ยอดเยี่ยมมาก เหมือนจึงรู้สึกชื่นชอบกับเพลงญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้นไปอีก

เมื่อเริ่มรู้จักกับดนตรีญี่ปุ่นในลักษณะของการนำเสนอที่เป็นในรูปของศิลปิน เหมือนก็เริ่มติดตามฟังรายการวิทยุช่วงที่มีการนำเสนอดนตรีญี่ปุ่นเป็นประจำ ดีใจจะคอยบอกว่า นักร้องคนนั้นคนนี้ ตอนนี้งำลังทำอะไรอยู่ จะไปทำอะไรที่ไหนเมื่อไหร่ นอกจากนั้นเหมือนก็อ่านความเคลื่อนไหวในวงการดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสารที่เกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

การฟังดนตรีญี่ปุ่นจะเป็นหนทางที่ทำให้เหมือนได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ไปอีกระดับชั้นหนึ่งนอกเหนือจากการชมรายการการ์ตูนญี่ปุ่นหรือการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น เพราะการฟังดนตรีทำให้ได้ยินเสียงที่แท้จริงของนักร้อง การดูมิวสิกวิดีโอทำให้เห็นลีลาความเคลื่อนไหวของนักร้อง เป็นการพักผ่อนที่ได้ทั้งรูปและเสียงและไม่ต้องนั่งจ้องมองอย่างการอ่านหนังสือการ์ตูน (เป็นการพักผ่อนสายตาหลังจากการอ่านหนังสือการ์ตูนมากแล้ว)

6. โปะะ โปะะอายุ 18 ปี ปัจจุบันโปะกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏพระนคร โปะะเป็นคนที่คุยเก่ง คุยได้กับทุกคนและทุกเรื่อง ดังนั้นขณะที่อยู่ที่โรงเรียนโปะก็มีเพื่อนเยอะ อยู่กันเป็นกลุ่มเป็นแก๊ง แต่เพื่อนทุกคนก็เป็นลักษณะของเพื่อนที่เป็นทางการ คือ มาเจอกันที่

โรงเรียน เล่นด้วยกัน คุยเรื่องราวต่างๆกัน เรียนหนังสือและทำงานกลุ่มร่วมกัน แต่หลังจากโรงเรียนเลิก ทุกคนต่างก็แยกย้ายกันกลับบ้านของตน โป๊ะก็ต้องกลับมาอยู่บ้านคนเดียว

นี่ถึงตอนอยู่ที่โรงเรียน โป๊ะได้เล่น ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เรื่องอะไรหรือกิจกรรมอะไรที่โป๊ะสามารถทำร่วมกับเพื่อนได้โป๊ะก็พยายามที่จะมีส่วนร่วมด้วยเสมอ แต่ขอบเขตของการร่วมกิจกรรมมันก็จำกัด เพราะเมื่อไม่ได้อยู่ที่โรงเรียนด้วยกันตลอด กิจกรรมหรือการเล่นก็ไม่สามารถสืบเนื่องต่อไปได้ กลับมาบ้านโป๊ะก็คล้ายๆกับเด็กคนอื่นๆ ใช้เวลาอยู่หน้าจอโทรทัศน์ มีโทรทัศน์ วิทยุเป็นเพื่อน นอกจากนั้นโป๊ะก็นิยมการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น

เนื่องจากโป๊ะมีเพื่อนเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นอยู่ด้วย โดยที่ก่อนหน้านี้ตัวโป๊ะเองไม่ได้มีความสนใจดนตรีญี่ปุ่นและยังไม่เคยรู้จักดนตรีญี่ปุ่นเลย เพื่อนเปิดให้ฟัง เห็นว่าเป็นดนตรีที่แปลกดี ทั้งจังหวะและทำนองก็ไม่เหมือนกับเพลงที่เคยได้ยิน รวมทั้งภาษาก็ไม่ใช่ภาษาที่เคยได้ยินทั่วไป ภาษาญี่ปุ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ฟังแล้วก็รู้ว่าเป็นภาษาญี่ปุ่นแม้ว่าจะไม่เข้าใจความหมายของภาษาก็ตาม และหน้าตาของนักร้องก็สะดุดตา จะมองว่าสวยก็สวยจะมองว่าหล่อก็หล่อ โป๊ะรู้จักดนตรีญี่ปุ่นมากขึ้นเมื่อทุกๆครั้งที่ซื้อเทปหรือผลงานของนักร้องวงใหม่ เพื่อนก็มักจะนำมาให้โป๊ะรู้จักด้วย ตัวโป๊ะเองเพิ่งเริ่มเกิดความนิยมดนตรีญี่ปุ่นจริงจังเมื่อสมัยที่วง X-Japan แยกวงแล้วคือเมื่อประมาณ 5 ปีมาแล้ว และโป๊ะก็ฟังดนตรีญี่ปุ่นเรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้

“ก็เมื่อ 5 ปีที่แล้ว ตอน ม.2 มีเพื่อนชอบ X-Japan นะคะ เห็นเพื่อนฟังก็ถาม “เฮ้..แกฟังเพลงอะไรวะ” ตอนนั้นเห็นรูป ยูซึกิ ผมยาวๆนะคะ ตอนนั้นเห็น แปลกดี ... “น่าสนใจนะ สวยนะ ผู้ชายอะไรสวยดี ไหนลองเอามาฟังบ้างซิ” หลังจากนั้นเพื่อนก็เอา วิดีโอมาให้ดูอีก เป็นคอนเสิร์ต ..ก็ดู เพลงของ X ก็ดี พอช่วงหลังๆ เพื่อนคนนี้จะและเขาจะชอบดนตรีญี่ปุ่นอื่นๆด้วย เขาก็เริ่มเอา L'arc มาให้ดู เอา Lunacy อะไรอย่างเนี่ย Pennicilin อะไรอย่างเนี่ย ที่ฟังจริงๆก็ตอน X-Japan แยกวง ก็เริ่มฟัง Lunacy แล้วฟังวงอื่น ฟังจนทุกวันนี้”

เพื่อน แหล่งข่าวสำคัญในการเข้าถึงดนตรีญี่ปุ่นให้กับโป๊ะ คือ เพื่อนจะกระตุ้นให้โป๊ะได้ฟังดนตรีญี่ปุ่น กระตุ้นให้โป๊ะได้อ่าน ได้ดูรูปภาพจากหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่น โป๊ะเริ่มรู้จัก และเริ่มสนใจดนตรีญี่ปุ่นแบบค่อยๆซึมซับโดยไม่ได้ตั้งใจ แต่ซึมซับอย่างลึกซึ้ง มาถึงตอนนี้โป๊ะฟังดนตรีญี่ปุ่นมากกว่า บ่อยกว่าเพื่อนคนที่แนะนำให้โป๊ะรู้จักดนตรีญี่ปุ่นเสียอีก

หลังจากได้รู้จักดนตรีญี่ปุ่นแล้วสิ่งที่โป๊ะคาดหวังว่าดนตรีญี่ปุ่นจะให้อะไรนั้น โป๊ะเพียงแต่คิดว่าฟังดนตรีญี่ปุ่นจะทำให้ได้รับความเพลิดเพลิน เป็นการพักผ่อนที่ทำให้ได้ผ่อนคลาย

รู้สึกภูมิใจในตนเองที่ได้ทำกิจกรรมยามว่างที่รู้สึกว่าคนส่วนน้อยเท่านั้นที่ทำได้ เป็นคนที่นิยมการทำอะไรที่โดดเด่นอยู่แล้ว การฟังดนตรีญี่ปุ่นจะสร้างความสุขให้กับโป๊ะได้

3. ความเป็นตัวตนของคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น

เนื่องจากช่วงระยะเมื่อเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว (ตามการนิยามของผู้วิจัย) หมายถึง ช่วงที่วัยรุ่นมีการติดตามความเคลื่อนไหวของวงการดนตรีญี่ปุ่น การซื้อเทป ซีดี หรือสินค้าเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น การฟังดนตรีญี่ปุ่น และการรวมกลุ่มกับเพื่อนที่นิยมฟังดนตรีญี่ปุ่นด้วยกัน ดังนั้นการนำเสนอผลการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอในรายละเอียดของปฏิกริยาร่วมของกรณีศึกษาแต่ละคนในกลุ่มเป็นลักษณะของข้อมูลกลุ่ม ผู้วิจัยจะนำเสนอการได้มารวมกันเป็นกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น การใช้สถานที่ย่านการค้าเดียวกันในการพบปะสังสรรค์ ดังนี้

ขั้นตอนการซื้อสินค้าดนตรีญี่ปุ่น

1. ศึกษาร้านดนตรีญี่ปุ่น

การมาซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นในช่วงแรกๆของการเริ่มฟังนั้น เกิดขึ้นเมื่อกรณีศึกษาแต่ละคนของกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งเริ่มรู้ว่าตนมีความสนใจดนตรีญี่ปุ่นแล้ว ช่วงเริ่มแรกกรณีศึกษาแต่ละคนยังไม่ได้รวมกันเป็นกลุ่ม ต่างคนต่างก็ศึกษาถึงสถานที่ที่จะหาซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่น แอ็ค เหมียว โป๊ะ และดวงดีต่างก็เริ่มศึกษาถึงสถานที่ที่จำหน่ายเทปดนตรีญี่ปุ่นเพียงลำพัง เนื่องด้วยคนรอบข้างไม่มีใครสนใจดนตรีญี่ปุ่นเลย สำหรับบุศกับดาวก็จะมาหาซื้อด้วยกัน (เพราะทั้งสองคนเป็นพี่น้องกัน ศึกษาอยู่โรงเรียนเดียวกัน และอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันด้วย) สถานที่ที่ต่างคนมาซื้อเทปเป็นสถานที่เดียวกัน คือ สยาม แต่ในการซื้อเทปของกรณีศึกษาในช่วงเริ่มสนใจดนตรีญี่ปุ่นนั้นยังไม่เจาะจงว่าต้องซื้อที่ร้านไหนเป็นประจำ แต่ละคนก็จะเดินดูตามร้านเทปต่างๆไปในสยาม

2. ค้นพบร้านประจำ

เพราะความที่ทุกคนชอบดนตรีแนวร็อค และ Indies เหมือนกันหมดทุกคน จึงทำให้หลังจากที่ทุกคนศึกษาทั่วทั้งสยามแล้วว่ามีร้านดนตรีญี่ปุ่นที่ไหนบ้าง ทุกคนต่างก็มาซื้อสินค้า

ดนตรีญี่ปุ่นที่ร้านประจำเดียวกัน คือร้าน vogue ซึ่งเป็นร้านที่มีดนตรีแนวร็อกและ Indies จำหน่ายเป็นสินค้าหลัก*

แม้ภายในร้าน vogue จะมีโต๊ะและเก้าอี้ให้นั่งได้แต่กรณีศึกษาแต่ละคนที่ต่างก็มาคนเดียวในช่วงแรกๆนั้นไม่ได้นั่งที่โต๊ะนั้นเลย เข้ามาในร้านเพื่อซื้อเทปที่ตั้งใจว่าจะมาซื้อโดยเฉพาะแล้วเท่านั้น ซื้อเสร็จก็เดินออกจากร้านไปเลย เพราะทุกคนต่างก็ให้เหตุผลว่า เห็นคนอื่นเขานั่งกันอยู่ในร้าน เขารู้จักกับ... เขาคุยกัน แต่ตนเองเข้าไปในร้าน เป็นคนแปลกสำหรับกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่นั่งคุยกัน จึงไม่กล้าที่จะยืนอยู่ในร้านนานๆ หลังจากผ่านช่วงแรกไป ดวงติซึ่งศึกษาอยู่โรงเรียนเดียวกันกับบุศและดาวก็มักจะนัดกันมาที่สยามด้วยกัน และหลังจากที่สมาชิกทั้งหกคนรวมกลุ่มกันแล้ว การมาร้าน vogue ของกรณีศึกษาในแต่ละครั้งจะต้องนัดกันมาเป็นกลุ่ม แม้ว่าในการมาแต่ละครั้งสมาชิกจะไม่ได้มาครบทั้งหกคน แต่จะมีสมาชิกสลับกันขาด เนื่องจากติดธุระ โดยสมาชิกที่มักจะมาเป็นประจำทุกสัปดาห์มีสามคนด้วยกัน คือ แอ็ค ดาวและบุศ

3.วิธีการสั่งซื้อสินค้า*

การซื้อสินค้าดนตรีญี่ปุ่นในช่วงแรก กรณีศึกษาแต่ละคนจะเดินเข้ามาในร้าน บอกคนขายถึงสินค้าที่ต้องการ รับสินค้าพร้อมกับจ่ายด้วยเงินสด เมื่อซื้อเสร็จก็เดินดูสินค้าในร้าน

* ...ส่วนนี้ผู้วิจัยขอกล่าวให้เห็นถึงร้านดนตรีญี่ปุ่นในสยามสแควร์ก่อนว่า ร้านดนตรีญี่ปุ่นที่มีในตอนแรกๆ 3 ร้าน คือ ร้าน vogue ตั้งอยู่สยามสแควร์ซอย 2 จำหน่ายดนตรีญี่ปุ่นทุกประเภทแต่เน้นดนตรีร็อกและ Indies ร้าน Exceed ตั้งอยู่ชั้นสองของโรงพยาบาลตลิลโด จำหน่ายดนตรีญี่ปุ่นแนวร็อกและ Indies เป็นหลักเช่นเดียวกับร้าน vogue ร้าน Isotope ตั้งอยู่สยามสแควร์ซอย 3 จำหน่ายสินค้าดนตรีญี่ปุ่นทุกประเภท แต่เน้นสินค้าดนตรีญี่ปุ่นแนวป๊อป ร้านที่สี่ที่เพิ่งตั้งขึ้นมาในต้นปี พ.ศ. 2544 คือร้าน Youth ตั้งอยู่สยามสแควร์ซอย 2 เป็นร้านที่จำหน่ายดนตรีญี่ปุ่นทุกประเภท แต่ที่ร้านก็เน้นจำหน่ายดนตรีญี่ปุ่นแนวป๊อปเช่นเดียวกับร้าน Isotope ส่วนร้านล่าสุดที่เพิ่งเปิดเมื่อกลางเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 คือร้าน Ultimate ตั้งอยู่ชั้น 2 ของโรงพยาบาลตลิลโด ตั้งอยู่ติดๆกับร้าน Exceed และการเน้นสินค้าก็เหมือนกันด้วย

* ก่อนนำเสนอ การสั่งซื้อสินค้าดนตรีญี่ปุ่นของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยขอทำความเข้าใจการวางจำหน่ายสินค้าของทางร้านก่อน ดังนี้

1.เทป ซีดี วิดีโอที่วางจำหน่ายในร้านเป็นสินค้าที่จดลิขสิทธิ์ในเมืองไทย

2.เทป ซีดี วิดีโอของนักร้องวงร็อกหรือ Indies ที่ไม่จดลิขสิทธิ์ในเมืองไทย ทางร้านจะสั่งมาจากประเทศผู้ผลิตในจำนวนน้อย บางอย่างก็ไม่นำมาวางไว้ในร้าน ถ้าวัยรุ่นสนใจอยากได้ ต้องสั่งจองกับทางร้านก่อน แล้วค่อยมารับสินค้าในวันหลัง

3.นอกจากเทป ซีดี วิดีโอ ทางร้านมีการจำหน่ายสินค้าที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่น ได้แก่ ของที่ระลึกที่มีสัญลักษณ์นักร้องหรือสัญลักษณ์วงของนักร้องญี่ปุ่น เช่น สมุด ดินสอ พวงกุญแจ พัด ปฏิทิน โปสเตอร์ เป็นต้น

ไม่เกิน 5 นาที กรณีศึกษาแต่ละคนก็เดินออกจากร้านไป (สินค้าที่ซื้อในตอนแรกจะเป็นเทพที่เป็นความนิยมของคนทั่วไปที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น เพราะฉะนั้นเทพเหล่านี้จึงถูกจดลิขสิทธิ์ในเมืองไทยมีวางขายอยู่ในร้านแล้ว) แต่ช่วงหลังๆที่กรณีศึกษาได้กลายมาเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นไปได้ระยะหนึ่งแล้ว กรณีศึกษาเริ่มรู้จักนักร้องวง Indies มากขึ้น (ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการรู้จักนักร้องวง Indies ในส่วนการนำเสนอลักษณะของการฟังดนตรีญี่ปุ่น) จึงมีการสั่งซื้อสินค้าโดยการสั่งจองสินค้าบางอย่างที่ยังไม่มีในร้าน การจ่ายเงินสำหรับสินค้าที่จองนั้น ในช่วงแรกกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งจะต้องวางมัดจำก่อน แต่ในช่วงหลังที่เป็นลูกค้าประจำแล้ว ทางร้านให้ความไว้วางใจให้กรณีศึกษาสั่งจองสินค้าได้เลยโดยไม่ต้องจ่ายมัดจำ ในจำนวนสมาชิกกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งดวงดี โป๊ะ และเหมียว จะสั่งจองสินค้าที่ตั้งใจจะซื้อและเตรียมเงินไว้แล้ว ดังนั้นเมื่อสินค้ามาถึงกรณีศึกษาเหล่านี้ก็จะมารับสินค้า ส่วนสมาชิกที่เหลือ คือ แอ็ค ดาว และบุศ ซึ่งเป็นลูกค้าประจำที่เหนียวแน่นกว่า มีการสั่งสินค้าเป็นจำนวนมากกว่า ทั้งสามคนจะสั่งสินค้าทุกชิ้นที่ชื่นชอบ เมื่อทางร้านนำสินค้ามาให้ กรณีศึกษายังไม่มีเงินจ่ายก็จะค้างสินค้าไว้ในร้านก่อน เมื่อมีสินค้าชิ้นใหม่ที่ชื่นชอบถูกนำเสนออีกทั้งสามคนก็จะสั่งอีก เมื่อมีเงินพอที่จะจ่ายเป็นค่าสินค้าชิ้นไหนกรณีศึกษาก็จะมารับสินค้าตัวนั้นไปก่อน แต่ถ้ายังไม่มีเงินพอสินค้าก็ยังคงถูกเก็บไว้ที่ร้านต่อไป การสั่งจองสินค้าตัวใหม่ก็ทำได้เรื่อยๆ จนถึงปัจจุบันนี้ สินค้าที่แอ็ค ดาวและบุศสั่งจองไว้มีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะของแอ็ค จากคำบอกเล่าของกรณีศึกษา ณ ตอนนี้อาจจะกล่าวได้ว่าแอ็คมีจำนวนมากที่สุดกว่าคนอื่นๆคนที่สั่งจองไว้ (นับรวมคนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มที่หนึ่งด้วย) ของดาวกับบุศรวมกันคิดเป็นเงินประมาณห้า-หกพันบาท ส่วนของที่แอ็คสั่งจองไว้นับเป็นซิติแล้วสิบกว่าแผ่น คิดเป็นจำนวนเงินก็ตกที่หมื่นกว่าบาท

ลักษณะการฟังดนตรีญี่ปุ่น

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล กรณีศึกษาทุกคนล้วนแต่ประกอบด้วยลำดับของเหตุผลในการเลือกฟังดนตรีเหมือนกัน คือ

ขั้นแรก เลือกประเภทของดนตรี (กรณีศึกษาทุกคนเลือกที่จะฟังดนตรีร็อค)

ขั้นต่อมา เลือกวงดนตรีที่โปรดปรานเพื่อยกให้เป็นอันดับหนึ่ง ให้ความสำคัญกับวงที่โปรดปรานมากกว่าวงอื่นๆ มีการสะสมสิ่งของเกี่ยวกับวงที่โปรดปราน ได้แก่ การสะสม เทป ซิติ วิดีโอ โปสเตอร์ และของที่ระลึกต่างๆของศิลปินที่โปรดปรานนั้น (วัยรุ่นแต่ละคนจะมีวงดนตรีที่โปรดปรานเหมือนกันบ้าง แตกต่างกันไปบ้างในบางคน ดังตารางในช่วงท้าย)

ขั้นสุดท้าย การเลือกเพลงที่จะฟัง เพลงที่วัยรุ่นฟังขึ้นอยู่กับ ถ้านักร้องในวงดนตรีที่โปรดปรานออกเพลงใหม่มา วัยรุ่นก็ฟังเพลงใหม่อยู่ตลอด โดยที่ยังฟังเพลงเก่าที่ชอบอยู่ด้วย

ขอบเขตของการฟังดนตรีญี่ปุ่น^{*}

สถานที่ที่กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งกำหนดให้เป็นที่ที่ใช้ในการฟังดนตรีญี่ปุ่นเป็นประจำ คือ ที่บ้านของแต่ละคน เวลาที่กรณีศึกษาแต่ละคนใช้ในการฟังดนตรีญี่ปุ่นไม่ได้ถูกกำหนดว่าจะต้องเป็นเวลาในช่วงใด แต่ทุกคนต่างก็กล่าวเหมือนกันว่าถ้าไม่มีเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรค (ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการฟังดนตรีญี่ปุ่นข้างล่าง) ตลอดเวลาที่อยู่ที่บ้าน ก็จะเปิดดนตรีญี่ปุ่นฟัง โดยในช่วงที่ฟังดนตรีญี่ปุ่นนั้น กรณีศึกษาทุกคนมักจะนั่งอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นพร้อมๆกันไปด้วย

การฟังดนตรีญี่ปุ่นอยู่ที่บ้านสมาชิกทุกคนจะนิยมเปิดดนตรีญี่ปุ่นฟังโดยลำพังคนเดียว ยกเว้นบุคคลกับดาวที่จะฟังดนตรีญี่ปุ่นด้วยกันเป็นประจำ และในการเปิดเครื่องเล่นแผ่นเสียงเพื่อฟังดนตรีญี่ปุ่นแต่ละครั้งกรณีศึกษาทุกคนกล่าวว่านิยมเปิดดนตรีเสียงดังๆเพื่อจะได้อารมณ์มากกว่าการเปิดเสียงเบาๆ และท่อนไหนที่สามารถร้องได้กรณศึกษาก็จะร้องเพลงไปด้วยพร้อมๆกับเสียงร้องในเครื่องเล่นแผ่นเสียง ดังที่บุคคลได้พูดไว้ว่า

“ที่บ้านก็จะฟังกัน 2 คนกับพี่ดาวเป็นประจำ พ่อแม่ก็ไม่ห้าม เวลาอยู่ 2 คนก็ไม่ต้องกลัวว่าจะรบกวนใคร จึงเปิดสนั่นลั่นบ้านเลย”

ส่วนกรณีศึกษาคนอื่นๆก็กล่าวว่า ปกติก็จะเปิดเสียงดังเหมือนกัน บางครั้งก็จะได้ยินคนข้างบ้านตำเหมือนกันว่าเปิดเพลงเสียงดังหนวกหู ฟังไม่รู้เรื่อง แต่ทุกคนก็ไม่สนใจเท่าไร ต่างกล่าวว่า นั่นเป็นความสุขของพวกเขา สำหรับแอ็คซึ่งอาศัยอยู่ในบ้านที่อยู่ในเขตต่างจังหวัด (สมุทรปราการ) กล่าวว่า

“ที่บ้านแอ็ค แบบว่าอยู่ต่างจังหวัดไงคะ รอบๆบ้านก็จะ เป็นทุ่งกว้าง ไม่มีบ้านคน แบบว่าไม่ต้องเกรงใจใครเท่าไร ไม่ต้องกลัวใครได้ยิน ก็จะเปิดเสียงดังเหมือนกัน”

* เหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการฟังดนตรีญี่ปุ่น

เนื่องจากทั้งดวงดี เหมียว โปะ แอ็ค ต่างก็มีพี่และน้องที่เป็นคนนิยมฟังดนตรีด้วย แต่พี่หรือน้องของกรณีศึกษาแต่ละคนไม่ได้นิยมฟังดนตรีญี่ปุ่น ดังนั้นหากสมาชิกเหล่านี้มีความต้องการฟังดนตรีญี่ปุ่นในเวลาเดียวกับที่สมาชิกคนอื่นๆในครอบครัวต้องการฟังดนตรีประเภทอื่นๆ

^{*} การฟังดนตรีญี่ปุ่น ผู้วิจัยหมายรวมทั้ง การดูวิดีโอคอนเสิร์ตดนตรีญี่ปุ่น วิดีโอรายการเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น หรือ แม้แต่รายการโทรทัศน์เกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น ตลอดถึงการฟังจากเครื่องเล่นแผ่นเสียงต่างๆ

ซึ่งปกติห้องที่สมาชิกแต่ละคนใช้ในการฟังดนตรีญี่ปุ่นจะเป็นห้องนั่งเล่นส่วนรวมของครอบครัว ธรรมเนียมศึกษาทุกคนก็จะยอมให้พี่หรือน้องฟังดนตรีที่ต้องการ และตนก็จะร่วมฟังดนตรีประเภทที่คนอื่น ๆ ในครอบครัวต้องการฟังด้วย ส่วนแอ็คและโป๊ะ หากมีเหตุการณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นบางครั้งทั้ง แอ็คและโป๊ะก็ร่วมฟังดนตรีที่สมาชิกคนอื่นต้องการฟัง แต่ส่วนใหญ่จะหลบไปอยู่ในห้องส่วนตัว โดยในห้องส่วนตัวจะมีเครื่องเล่นแผ่นเสียงอยู่ในห้องนั้นด้วย ทั้งสองจะเปิดดนตรีญี่ปุ่นฟังคนเดียว สำหรับบุศและดาวไม่มีปัญหาเรื่องเวลาและสถานที่ในการฟังดนตรีญี่ปุ่น เนื่องจากในบ้านมีบุศและดาวสองคนเป็นพี่น้องกันและต่างก็นิยมฟังดนตรีประเภทเดียวกัน

ปฏิกริยากับกลุ่มเพื่อนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยกัน

กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งกำหนดให้วันเสาร์เป็นวันแห่งการพบปะสังสรรค์กัน การรวมตัวของกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งเกิดขึ้นในใจกลางสยามสแควร์ ตรงหน้าร้าน vogue โดยปกติแล้วการมาร้าน vogue ในวันเสาร์ – อาทิตย์นับว่าเป็นเหตุการณ์ปกติของวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น เรื่องเวลาที่มาเจอกันของกรณีศึกษาในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งแทบไม่ต้องมีการนัดกันใหม่ในแต่ละสัปดาห์ เพราะจะเป็นที่รู้กันว่าให้มาเจอกันตั้งแต่เช้าตรงกับเวลาที่ร้านเริ่มเปิดทำการ ถ้าใครมาถึงก่อนก็นั่งรอกันที่หน้าร้านก่อน บ่อยครั้งที่ไม่มีสมาชิกคนใดก็คนหนึ่งของกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งจะเป็นคนแรกในบรรดาวัยรุ่น (ลูกค้าประจำของร้าน) ที่ได้เข้าร้านเป็นคนแรก* ถ้าร้านเปิดแล้วแต่สมาชิกยังมากันไม่ครบก็ให้คนที่มาก่อนไปนั่งรอในร้านก่อน การนัดเจอกันในแต่ละสัปดาห์จะมีสมาชิกบางคนที่ไม่ได้มาด้วย ดังนั้นการมาเจอกันในแต่ละครั้งจึงมักจะไม่ครบองค์ประชุม แต่ทุกสัปดาห์ที่ผู้วิจัยไปที่ร้าน vogue สมาชิกคนที่มาเป็นประจำไม่เคยขาดเลยคือ แอ็ค ดาวและบุศ ดวงดีและเหมียวก็มาเกือบทุกสัปดาห์แต่จะมีเพียงแค่อีโป๊ะเท่านั้นที่ไม่ค่อยได้มา นอกจากการนัดเจอกันเป็นปกติในวันเสาร์ที่ร้าน vogue แล้ว หากมีธุระที่จะต้องทำกิจกรรมอย่างอื่นร่วมกันสมาชิกก็จะนัดกันที่อื่น ๆ อีกเป็นเรื่อยๆ ไป ผู้วิจัยจะได้กล่าวในส่วนของกิจกรรมที่สมาชิกในกลุ่มได้ทำร่วมกัน

* จะมีวัยรุ่นเป็นจำนวนมากที่มาถึงร้านก่อนที่เจ้าของร้านหรือคนขายจะมาเปิดร้าน ปกติร้านจะเปิดเวลา 09.30 น. แต่โดยปกติแล้วที่บริเวณลานมานั่งหน้าร้านจะมีบรรดาวัยรุ่นมานั่งรอเพื่อน นั่งรอเข้าร้านกันตั้งแต่เวลาประมาณ 08.00 น. เมื่อเจ้าของร้านหรือคนขายมาเปิดร้าน วัยรุ่นก็จะวิ่งกรูกันเข้าร้าน บางทีเข้าไปถึงในร้านก็ยังไม่ได้ซื้อ ได้แต่เพียงไปนั่งยังโต๊ะที่จัดไว้ บ้างก็นั่งรอจนกว่าพนักงานในร้านจะจัดข้าวของให้เข้าที่เข้าทาง บัดกวาด เช็ดถูกระจกเรียบร้อยแล้วจึงได้ซื้อสินค้า บางคนเมื่อซื้อสินค้าได้แล้วก็นั่งเล่นอยู่ในร้านจนเที่ยง จนเย็น บ้างก็เข้าไปในร้านเพื่อรอเพื่อน เมื่อเพื่อนมาก็ออกจากร้านไป บ้างก็เอาของมาฝากวางไว้ในร้านแล้วตนเองก็ไปทำธุระที่อื่นก่อน เป็นเวลา 1 ชั่วโมงหรือ 2 – 3 ชั่วโมงจึงได้กลับมาเอาของที่ฝากไว้

ทุกวันเสาร์เมื่อไปทักทายกับเจ้าของร้านหรือพนักงานขายเรียบร้อยแล้ว ถ้าวันนั้นๆ สมาชิกคนใดตั้งใจว่าจะซื้อสินค้าด้วยก็จะไปซื้อกันทันที หรือถ้าคนใดมีนัดไว้ว่าต้องมารับสินค้าที่สั่งจองไว้ก็ไปรับสินค้าก่อน เมื่อทุกคนเสร็จธุระที่จะต้องติดต่อกับการซื้อ - ขายกับทางร้านแล้ว ทั้งกลุ่มก็จะมานั่งกันที่โต๊ะที่ทางร้านจัดไว้ (บางสัปดาห์ก็ไม่มีสมาชิกคนใดของกลุ่มซื้อสินค้าจากทางร้านเลยก็มี) กับการมาเจอกันในแต่ละครั้งนอกจากวัตถุประสงค์เบื้องต้นที่ตั้งไว้เพื่อมาหาซื้อของที่สั่งจองไว้แล้ว บางช่วงบางเวลาสมาชิกแต่ละคนไม่ได้พูดคุยกันเลย เมื่อจับจองที่นั่งของตนเสร็จกันแล้วต่างก็หยิบหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นที่เตรียมกันมาออกมาอ่าน ต่างคนต่างก็ตั้งหน้าตั้งตาอ่านหนังสือการ์ตูนในมือตนเอง เมื่ออ่านของตนเองเสร็จแล้วก็แลกเปลี่ยนกันอ่านกับเพื่อนหลังจากที่ทุกคนได้อ่านกันถ้วนหน้าแล้ว สมาชิกกรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งมักจะเป็นกลุ่มที่บอกกับทางร้านว่าให้ทางร้านเปิดวิดีโอมันไหนให้ดู แล้วทุกคนรวมทั้งวัยรุ่นคนอื่นๆ ที่อยู่ในร้านก็นั่งดูวิดีโอกันประหนึ่งว่ากำลังนั่งดูวิดีโอจากเครื่องเล่นวิดีโอที่บ้านของตนเอง ในบางวันสมาชิกในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งก็นำวิดีโอของตนมาที่ร้านเพื่อให้ทางร้านเปิดมันของตนเพื่อว่าตนจะได้นั่งดูกับเพื่อนๆ เกี่ยวกับการนั่งดูวิดีโอกับเพื่อนๆ นี้ บุศกล่าวว่

“การได้นั่งดูวิดีโอกับเพื่อนๆ หลายคนมันจะสนุกกว่าการนั่งดูอยู่ที่บ้านคนเดียว บางมันทุกคนก็มีกัน และก็ดูกันมาแล้ว พอที่ร้านเปิดต่างก็จะแย่งกันพูดว่าตอนต่อไปจะเป็นอย่างไร พระเอกในมิวสิกวิดีโอจะกระโดดหน้าผาหรือเปล่า จะฆ่าตัวตายหรือเปล่า เหมือนกับคอยลุ้นกันอีกที บางครั้งเพื่อนยังไม่ได้ดู คนที่ดูมาแล้วก็จะพากันให้เพื่อนฟังก่อน มันก็สนุกนะ บางที่ถึงตอนที่ตลกก็จะหัวเราะด้วยกัน บางตอนที่พระเอกหล่อ พระเอกเท่ก็กรี๊ดๆ ด้วยกัน”

บางครั้งขณะที่นั่งดูวิดีโอจะมีสมาชิกคนใดคนหนึ่งวิ่งไปซื้อขนมที่ขายในบริเวณสยามสแควร์มา แล้วทุกคนก็รับประทานร่วมกัน บ่อยครั้งที่มือกลางวันของสมาชิกกรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งเกิดขึ้นในร้าน vogue นั่นเอง และอาหารหลักก็คือ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูปที่บรรจุในถ้วยพร้อมรับประทานที่ซื้อมาจากร้านสะดวกซื้อ seven-eleven แอ็คได้กล่าวว่

“ใครว่าเด็กที่ฟังเพลงญี่ปุ่นรวย ไม่จริงหรอก จนๆ กันทั้งนั้น หมกก็ดูซีต้องกินมามาเป็นอาหารหลักกันประจำ เสื้อผ้าก็ธรรมดา เก่าๆ ถูกๆ ไม่ใช่อะไรหรอกเพราะว่าเงินหมดไปกับการซื้อซีดี”

บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป (มามา) เป็นอาหารที่มีการรับประทานเมื่อสมาชิกในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งเกิดความตระหนักว่าต้องการประหยัดเงินค่าอาหาร แต่โดยปกติยังมีสถานที่ที่สมาชิกกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งไปนั่งรับประทานอาหารมือเที่ยงด้วยกันเสมอ คือร้านอาหาร

ฟาสต์ฟู้ดที่อยู่ใกล้กับร้าน vogue นั่นคือร้าน Santa's เป็นร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดที่มีราคาไม่ค่อยสูงนักเมื่อเทียบกับร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดทั่วไป และนี่ก็เป็นอีกหนึ่งประโยคที่บุคคลอีก

“Santa's เป็นแหล่งกบดานที่สองรองจากร้าน vogue พวกเราจะชอบมานั่งที่ชั้นสอง เพราะว่าคนจะน้อยกว่าชั้นล่าง คือกินเสียงดังก็ได้ เหมือนโต๊ะที่เรานั่งกินกันนั้นเป็นบ้านเราเอง ไม่มีใครมาสังเกตว่าเราจะทำอะไร ...ถึงจะสังเกตก็ไม่ใช่ไร เป็นสิทธิของเขา และที่สำคัญคือ อยู่ใกล้ vogue กินกันเสร็จก็กลับไป vogue อีก”

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า แม้ว่าแอ็คจะเป็นสมาชิกที่มีรูปร่างผอมบางที่สุด แต่ทุกครั้งที่กินกันแอ็คจะเป็นคนที่กินมากที่สุด และเป็นอาหารที่ค่อนข้างมีราคาสูงกว่าคนอื่น ๆ ส่วนบุคคลและดาวมักจะสั่งเมนูชุดใหญ่และมาแบ่งกันสองคน (ทำให้ประหยัดและคุ้มค่างว่าการสั่งเมนูชุดเล็กสองชุด) ในระหว่างที่รับประทานกันอยู่ก็จะมีเรื่องราวต่างๆมาพูดคุยกัน และเนื่องจากโดยปกติภายในร้านจะมีการเปิดเพลงไทยสมัยนิยมเป็นประจำ และบ่อยครั้งที่ได้ยินเสียงเพลงไทยสมาชิกในกลุ่มต่างก็จะหัวเราะและร้องตามในเชิงล้อเลียน บางครั้งก็ทำท่าเต้นเหมือนที่นักร้องไทยคนนั้นเต้น

เนื่องจากกรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งทุกคนเป็นคนบุคลิกเจี๊ยบๆไม่ค่อยคุยกับคนที่ไม่รู้จักกันก่อน ดังนั้นในขณะที่นั่งกินขนมหรือนั่งดูวิดีโอหากใครเข้าไปในร้าน กรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งก็จะเหลือบมอง ถ้าเป็นคนที่เพิ่งเห็นเป็นครั้งแรกหรือไม่ค่อยคุ้นเคยกันสมาชิกในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งก็จะหันมาซุบซิบกันเกี่ยวกับคนที่เดินเข้ามาใหม่นั้น^๑ แต่ด้วยรุ่นผู้นิยมนดนตรีญี่ปุ่นที่เคยเข้ามาเป็นลูกค้าที่ร้าน vogue แล้ว ส่วนใหญ่จะรู้จักสมาชิกในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง เนื่องจากเข้าไปในร้านที่ไรก็จะพบว่าสมาชิกกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งได้นั่งอยู่ในร้านเกือบทุกครั้ง โดยเฉพาะบุคคล ดาวและแอ็ค ที่ใครๆต่างก็รู้จัก นอกเหนือไปกว่านั้น ความสนิทสนมที่บุคคล ดาว แอ็คมีต่อเจ้าของร้าน พนักงานขายมากกว่าคนอื่นในกลุ่ม และมากกว่าวัยรุ่นลูกค้าประจำของร้านต่างๆไปทำให้ทั้งบุคคล ดาว และแอ็คสามารถเดินเข้า-ออกหลังร้านได้อย่างสบาย บางครั้งซื้อขนมมาจากข้างนอก เมื่อจะมานั่งรับประทานร่วมกันในร้าน vogue พวกเขา ก็จะเดินเข้าไปหลังร้าน หยิบจาน ช้อนมาใส่ขนมหรืออาหารที่ซื้อมาได้ บางครั้งเจ้าของร้านก็มานั่งกินด้วย

^๑ บุคคล ได้บอกกับผู้วิจัยว่า “มันจะเป็นประเพณีอย่างนี้แหละ คนที่เดินเข้ามาในร้านจรงู้ไว้เลยว่าตนจะต้องตกเป็นเป้าสายตาของคนที่นั่งอยู่ก่อนแล้ว และก็รู้ด้วยว่าเมื่อตนเดินออกนอกร้านไปการซุบซิบเกี่ยวกับตนจะต้องเกิดขึ้น และนั่นก็เป็นคำตอบว่า ทำไมคนที่ยังไม่มืเพื่อนร่วมกลุ่มที่นิยมนดนตรีญี่ปุ่นด้วย หรือกลุ่มคนที่เพิ่งเข้ามาเป็นลูกค้าใหม่จะไม่ค่อยเข้ามายืนอยู่ในร้านนานๆ เข้ามาเพื่อถามถึงสินค้าที่ต้องการ แล้วก็เดินออกไป

กัน หรือบางครั้งเจ้าของร้านก็มีขนมมาให้กิน มานั่งเล่นเกม นั่งคุยเล่นด้วย เป็นความสัมพันธ์ที่ ค่อยๆ กระชับกันมากขึ้น

ไม่เพียงแต่การปฏิสัมพันธ์กันเองภายในกลุ่ม เกี่ยวกับการมาเจอกันเพื่อจะได้พูดคุยกันถึงนักร้องที่ชื่นชอบ พูดคุยกันถึงเพลงที่ชอบ การมาที่ร้านทำให้สมาชิกในกลุ่มได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนๆ ต่างกลุ่ม ในเกือบทุกสัปดาห์ผู้วิจัยเห็นการซื้อ - ขายแผ่นกระดาศที่มี รูปนักร้องกันของกรณีสึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งกับบรรดาวัยรุ่นกลุ่มอื่นๆ ที่มาเจอกันในร้าน vogue^๑ โดยในบางครั้งต่างคนต่างก็ไม่ได้สนิทสนมคุ้นเคยกัน แต่ก็แลกเปลี่ยนกันได้ คนที่มักจะซื้อและนำแผ่นกระดาศรูปนักร้องมาขายส่วนใหญ่จะเป็นแอ็ค แอ็คกล่าวว่า

“สะสมทุกอย่างที่เป็น L'arc (ชื่อวงดนตรีญี่ปุ่น) ไม่ว่าจะจะมี ชิงเกิ้ลใหม่ อัลบั้มใหม่ แอ็คก็จะติดตามข่าว ...อ้อ! อีก 6 เดือนจะ ออกชิงเกิ้ลใหม่หรือ.. ก็เตรียมเก็บเงินไว้ถึงเวลาที่จะซื้อเลย ถ้าเป็น อย่างอื่นใครนำมาขาย ชอบก็ซื้อ อย่างสคริปที่ตัดมาจากหนังสือถ้า แอ็คยังไม่ซื้อก็ซื้อ แต่ถ้าในหนังสือของแอ็ค แล้วมีศิลปินคนที่แอ็ค ไม่ชอบ หรือถ้าชอบแต่มีแล้วก็จะเอามาขายคนอื่น แบบว่าขายมา ได้เงินก็จะได้ไปซื้ออย่างอื่นต่อ”

กรณีสึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งมักจะกลับบ้านเป็นกลุ่มสุดท้ายของบรรดา วัยรุ่นทั้งหลายที่มาร้าน vogue คือในช่วงเวลาประมาณ 6 โมงเย็น^๑

สำหรับการติดต่อสื่อสารกันของสมาชิกในกลุ่ม โดยปกติแล้วนั้นสมาชิกในกลุ่มจะ ใช้วิธีการโทรศัพท์หากันอยู่แล้วทุกวัน เรื่องราวที่คุยกันก็เป็นเรื่องทั่วไปเหมือนที่คุยกันตอนมาพบ กันที่ร้าน vogue อย่างเช่น ถ้ามีข่าวคราวใหม่ๆ ของศิลปินที่ชื่นชอบก็จะโทรศัพท์ไปบอกให้เพื่อน ทราบ นอกจากนั้นก็คุยกันในเรื่องทั่วไป บางครั้งถ้ารู้เรื่องของคนในกลุ่มอื่นที่นิยมนดนตรีญี่ปุ่น

^๑ การที่วัยรุ่นคนหนึ่งมีความนิยมนดนตรีญี่ปุ่น โดยปกติแล้ววัยรุ่นเหล่านั้นจะซื้อสินค้าต่างๆ ที่เกี่ยวกับนักร้องวงที่ ตนชื่นชอบ วัยรุ่นเรียกพฤติกรรมเหล่านั้นว่าเป็นการ “สะสม” ของที่ตนรักอย่างหนึ่ง เหมือนๆ กับการสะสมสิ่งของ อย่างอื่นที่คนทั่วไปนิยมสะสมกัน สิ่งที่วัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นนิยมสะสมกัน ได้แก่ ซีดี วิดีโอ โปสเตอร์ ของที่ ระลึก วัยรุ่นจะติดตามความเคลื่อนไหวของนักร้องคนที่ตนชื่นชอบอยู่ตลอด คอยตามข่าวว่าเมื่อไหร่จะออก ชิงเกิ้ลใหม่ เมื่อไหร่จะออกอัลบั้มใหม่ พวกเขาจะได้เตรียมสะสมเงินไว้ เพื่อแลกกับการสะสมของเหล่านั้น นอก จากนั้นหากเป็นสินค้าอย่างอื่นที่มีสัญลักษณ์ของศิลปินที่ตนสะสมอยู่ก็จะพยายามหามาสะสมกัน เรียกได้ว่า ต้องมีทุกอย่างที่เป็นของคนคนนั้น

^๑ ผู้วิจัยไม่ได้หมายความว่าหลังจาก 6 โมงเย็นไปแล้วจะไม่มีวัยรุ่นเข้ามาในร้านอีก แต่ในเวลาหลังจากนั้น การ เข้ามาในร้านของบรรดาวัยรุ่นโดยส่วนใหญ่จะเป็นชาวที่แวะเข้ามาดูของในร้านเท่านั้น ไม่ได้เข้ามานั่งเหมือน เวลากลางวัน

เหมือนกันก็จะบอกเล่าสู่กันฟัง พูดถึงปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมของคนอื่นๆที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยว่า คนอื่นๆเขาทำอะไรกันบ้าง ตลอดจนถึงในวันเสาร์ถัดไปถ้าใครไปเจอกันที่ร้านได้หรือไม่ได้ ไปซักรหรือติดธุระที่อื่นก่อนก็จะบอกกันให้ทราบ เพื่อนๆคนอื่นๆในกลุ่มจะได้ไม่ต้องรอ

4. ตัวตนและภาพปรากฏเด่นชัด

สไตล์การแต่งกายและสิ่งของเครื่องใช้

โดยปกติเสื้อผ้าที่กรณศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งใส่นั้นเป็นเสื้อผ้าที่วัยรุ่นทั่วไปสวมใส่กัน เป็นเสื้อผ้าไม่มียี่ห้อ ราคาไม่แพง หาซื้อได้ทั่วไปตามแหล่งการค้าต่างๆที่สามารถต่อรองราคาได้ กรณศึกษาในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งไม่นิยมซื้อเสื้อผ้าตามห้างสรรพสินค้า โดยให้เหตุผลว่าเสื้อผ้าในห้างสรรพสินค้าราคาแพง พวกตนจะต้องประหยัดเงินเพื่อจะได้นำมาซื้อซีดีได้ ดังคำพูดของสมาชิกบางคนคือ

แอ็ค "เสื้อผ้างี้ใส่สบายๆ เสื้อถูกๆ ไม่มีเงินซื้อเสื้อผ้าแพงๆ แต่จะใส่สไตล์แบบน่ารักๆ คนเค้าก็จะมองว่าเราเป็นญี่ปุ่น ใส่เป็นสีๆ ขอบใส่สีแปริ๊ดๆ ผมแอ็คก็ทองๆน้ำตาลๆ แต่มันเป็นบุคลิกของเรานะค่ะ"

ดาว "ใส่เสื้อผ้าสบายๆ เวลามาสยามก็ใสเหมือนอยู่บ้าน ก็อย่างเนี้ยค่ะ นุ่งกางเกงขาสั้น สวมรองเท้าแตะ แต่ว่าถ้าต้องไปธุระที่อื่นก่อนด้วยก็จะใส่ชวยาว สวมรองเท้าหุ้มส้น ใส่ตามกาลเทศะค่ะไม่ให้น่าเกลียด"

บุศ "การใส่เสื้อผ้างี้แล้วแต่อารมณ์ บางทีก็ใส่ชุดธรรมดา มา เหมือนอยู่บ้าน บางทีก็อยากแต่ง บางทีก็ใส่กระโปรงบ้าง รองเท้าหนาๆ แต่ไม่ใส่สายเดี่ยวเลยคะ เด็กฟังเพลงญี่ปุ่นไม่มีใครใส่สายเดี่ยว"

โดยลักษณะการแต่งกายและสิ่งของเครื่องใช้ของกรณศึกษาแต่ละคนเป็นดังนี้

บุศ โดยปกติการแต่งกายมาร้าน vogue ในวันหยุดของบุศจะเป็นเสื้อยืดคอกกลม ตัวหลวมๆ คู่กับกางเกงผ้าชวยาวใส่สบายๆ รองเท้ารัดส้นแบบรองเท้ายกเท้า แต่จะมีเป็นบางวันที่บุศจะสวมกระโปรง ใส่เอี๊ยม สวมรองเท้าหุ้มส้นหนาๆ สวมถุงเท้าหนาๆเช่นกัน สำหรับทรงผมนั้นบุศเป็นคนที่ชอบเปลี่ยนทรงผมเป็นทรงต่างๆตามแฟชั่นแต่ยังคงให้ผมยาวพอที่จะรวบผมไปโรงเรียนในวันธรรมดาได้ บุศสะพายกระเป๋าไหล่บาโบใหญ่ๆ ของใช้ไม่จำกัดว่าจะเป็ยี่ห้ออะไร

เป็นของที่ราคาไม่แพงแต่ใช้ประโยชน์ได้ อุปกรณ์การเรียนเป็นแบบที่มีขายทั่วไปตามท้องตลาด แต่ถ้าเป็นเครื่องสำอางก็จะซื้อของญี่ปุ่นโดยให้เหตุผลว่าใช้ดี

ดาว การแต่งกายของดาวเป็นลักษณะเดียวกับบุศ คือ เป็นเสื้อยืดคอกลมตัวหลวมๆ นุ่งกางเกงผ้าขายาวบ้าง ขาสั้นบ้าง สวมรองเท้ารัดส้นแบบรองเท้ากีฬา ดาวใส่เสื้อผ้าอย่างนี้เป็นประจำไม่สนใจแฟชั่น ใฝ่ฝันอยากไปเที่ยวหรือมาที่สยามก็จะปล่อยผม แต่ถ้าไปโรงเรียนก็จะรวบผมตามกฎระเบียบของโรงเรียน ใช้กระเป๋าสะพายไหล่ป่าใบใหญ่ บางวันดาวก็จะใช้ผ้าเช็ดหน้าผืนใหญ่โพกศีรษะ (เหมือนนางเอกภาพยนตร์ไทยที่กำลังได้รับความนิยมในขณะที่ทำกรวิจัย เรื่อง "ช่วงหลังภาพ" ที่นางเอกไปใช้ชีวิตอยู่ในประเทศญี่ปุ่น) สิ่งของเครื่องใช้ของดาวเป็นสิ่งของธรรมดา เน้นที่ประโยชน์ใช้สอย ถ้าสามารถเลือกที่มีลายน่ารักเป็นตัวการ์ตูนบ้างและราคาไม่แพงกว่าชิ้นอื่นๆ มากก็จะเลือกที่เป็นลวดลายน่ารัก

แอ็ค ปกติแอ็คจะสวมเสื้อตัวเล็กๆ พอดีตัวจนถึงเสื้อขนาดหลวมๆ สีของเสื้อผ้าที่แอ็คใส่จะเป็นสีจืดจาง เช่น สีเหลือง สีเขียว สีแดง เป็นต้น นุ่งกางเกงผ้าขาสั้นบ้าง ขายาวบ้าง สวมรองเท้ารัดส้นเตี้ยๆ แอ็คชอบตัดผมสั้นๆ และเปลี่ยนสีผมบ่อยๆ โดยสีที่เปลี่ยนจะเป็นสีน้ำตาล สีทอง และจะใช้กระเป๋าสะพายสีจืดจางเช่นเดียวกัน เช่น สีเหลือง สีแดง สีชมพู บางครั้งก็ใช้กระเป๋าหลังเน้นสีจืดจาง อุปกรณ์การเรียนต่างๆ ของแอ็คจะเป็นของน่ารักๆ มีสีสันหลากหลาย เป็นสินค้าของญี่ปุ่นบ้าง เกาหลีบ้าง แต่แอ็คก็ยังเน้นยี่ห้อของใช้ส่วนใหญ่เน้นของไทย ด้วยเหตุผลว่าราคาถูกด้วย และคนไทยก็ทำงานมีคุณภาพดีไม่ต่างกับของนอกเท่าไร

ดวงดี ดวงดีใส่เสื้อตัวเล็กๆ พอดีตัวบ้าง ตัวหลวมๆ บ้าง สวมกางเกงผ้าขายาวบ้างก็เป็นกางเกงยีนส์แบบเบาๆ สวมรองเท้ารัดส้นเตี้ยๆ บางครั้งก็นุ่งกางเกงยีนส์ตัดขา สวมรองเท้าแตะ ดวงดีสะพายเป้ข้างหลังใบใหญ่ใส่สัมภาระ ใฝ่ฝันอยากไปโรงเรียนแต่จะปล่อยผมเมื่อมาเที่ยวในวันหยุด แม้ว่าเสื้อผ้าและการแต่งกายของดวงดีจะไม่ออกมาในลักษณะน่ารัก คึกๆ แต่อุปกรณ์การเรียน เช่น ดินสอ ปากกา ไม้บรรทัด ก็เป็นแบบน่ารักๆ มีสัญลักษณ์ตุ๊กตาญี่ปุ่น

เหมียว ปกติเหมียวชอบสวมเสื้อยืดคอกลมหลวมๆ สีที่หม่นๆ นุ่งกางเกงขายาวแบบสวมสบายๆ ไม่เล็กไม่ใหญ่ สวมรองเท้ารัดส้นเตี้ยๆ สะพายเป้ใบใหญ่แต่ใส่ของน้อย เหมียวตัดผมบ๊อบสั้นตลอด เหมียวไม่ค่อยพิถีพิถันกับข้าวของเครื่องใช้ เลือกของแบบเท่ๆ ที่เหมาะสมกับบุคลิกของตัวเอง สิ่งของต่างๆ จะเป็นแบบเรียบๆ ไม่มีลวดลายมาก เหมียวจะกล่าวว่าคนที่ใช้ของใช้แบบญี่ปุ่นๆ จะเป็นพวกบ้าตามกระแส เหมียวไม่ได้เป็นคนที่ย้ายไปตามกระแส อย่างการชอบดนตรีญี่ปุ่นก็ชอบมานานแล้วตั้งแต่ยังไม่เริ่มได้รับความนิยมมากในหมู่วัยรุ่นไทย

โป๊ะ โป๊ะเป็นคนบุคลิกหัวๆ ชอบใส่เสื้อยืดคอกลมตัวหลวมๆ นุ่งกางเกงยีนส์ขายาว สะพายเป้ใบใหญ่ข้างหลังพร้อมด้วยข้าวของหลายๆ อย่างในเป้ เช่น สมุดโน้ต เทป แผ่นซีดี

ชาวคอเบาท และอย่างอื่นอีกปาละ แต่บางครั้งโป๊ะก็พุ่งกระโปรง เป็นกระโปรงบานลั่นๆสวมเสื้อตัวเล็กๆพร้อมกับเป้ใบเดิม โปะสวมรองเท้าหุ้มส้นเตี้ยๆใส่ถุงเท้าข้างโน ไว้ผมยาวปกติ ส่วนสิ่งของเครื่องใช้นั้นต่างกับลักษณะเสื้อผ้าและการแต่งกายที่ดูห้าว เพราะโป๊ะจะใช้ดินสอที่มีตัวการ์ตูนอยู่ตรงปลายด้าม ที่เสาของโทรศัพท์มือถือก็จะเสียบตุ๊กตาไว้

กิริยาท่าทางและการแสดงออก

บุคลิกลักษณะและการแสดงออกของกรณีศึกษาแต่ละคนในกลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งมีรูปแบบที่ค่อนข้างเป็นแบบเดียวกัน ในสถานการณ์ที่อยู่ร่วมกับคนอื่นที่ไม่มีคนในกลุ่มตนอยู่ร่วมด้วย สมาชิกในกลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งแต่ละคนจะเป็นคนเจี๊ยบๆ ขริมๆ ต่อเมื่อมีเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันอยู่ร่วมด้วย กิริยาท่าทางต่างๆที่เคยดูเหมือนหลับไหลอยู่ก็จะตื่นขึ้นมา ดูร่าเริงสดใส กล้าพูด กล้าแสดงออก แสดงกิริยาต่างๆอย่างมั่นใจ การแสดงความคิดเห็นหรือการกระทำสิ่งต่างๆเกิดขึ้นได้ง่ายกว่า แต่ถ้าเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือบอกเล่าสิ่งที่ตนทราบเกี่ยวกับเรื่องดนตรีญี่ปุ่น แม้ในสถานการณ์ที่ไม่มีเพื่อนในกลุ่มอยู่ด้วยก็สามารถแสดงความคิดเห็นโดยลำพังได้อย่างมั่นใจ สำหรับเรื่องท่าทางและกิริยาต่างๆนั้น กรณีศึกษาแต่ละคนมีความแตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียด บางคนดูสุขุมเชื่องช้า บางคนดูกระโดดกระเดก ลักษณะกิริยาท่าทางและการแสดงออกของกรณีศึกษาแต่ละคนในกลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง กล่าวได้ดังต่อไปนี้

บุศ เป็นคนมีบุคลิกขริม และเจี๊ยบ โดยเฉพาะเมื่ออยู่คนเดียว ดูจากลักษณะภายนอกของบุศเป็นผู้ใหญ่กว่าเด็กวัยรุ่นอายุ 14 ปีมาก บุศสามารถไปไหนมาไหนคนเดียวได้ ไม่สนใจว่าสิ่งที่ตนทำจะเหมือนหรือไม่เหมือนใคร บุศไม่ชอบอยู่ร่วมในสถานการณ์ที่มีคนเยอะๆโดยเฉพาะคนที่ไม่รู้จัก อย่างตอนที่มาร้าน vogue ถ้าในร้านมีเด็กวัยรุ่นนั่งอยู่เป็นจำนวนมาก และในตอนนั้นไม่มีสมาชิกคนใดในกลุ่มของบุศอยู่ด้วยเลย แม้ว่าจะมีความสนิทสนมกับเจ้าของร้านหรือพนักงานขายมากก็ตาม บุศจะมานั่งอยู่หน้าร้านคนเดียว บ้างก็อ่านหนังสือการ์ตูน หรือไม่ก็ไปโทรศัพท์ตามตู้โทรศัพท์สาธารณะใต้โรงภาพยนตร์ลิโดเพื่อดูว่าในตอนนั้นเพื่อนๆกำลังอยู่ที่ไหน บุคลิกหลายๆอย่างของบุศทำให้ได้รับสมญานามจากเพื่อนๆว่าเป็น *คุณนาย* เช่น ทำนัง การเดินเชิดหน้า การย่างก้าวเท้าและกรีดกรายขณะเดิน ในการคุยโทรศัพท์โบว์ชอบเดินไปเดินมา (หมายถึงช่วงที่ใช้โทรศัพท์บ้านติดตามตัว (pct) ของเพื่อน) ทำไม้ทำมือให้เพื่อนๆช่วยหยิบข้าวของให้ พร้อมกับเอียงคอ ปิดผมไปข้างซ้ายที ขวาที ขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆในกลุ่มบุศมักจะวางทำเป็นผู้นำ เช่น กำหนดว่าใครมีหน้าที่อะไร กำหนดนัดหมายเวลาต่างๆ (แต่หลายสิ่งหลายอย่างที่เป็นความประทับใจของกลุ่มก็มาจากการกระทำของบุศ บุศสามารถหานักดนตรีมาเล่นให้วง หาร้าน

ในการตัดชุด cosplay เป็นต้นความคิดในการทำหลายสิ่งหลายอย่าง) แม้บางครั้งเพื่อนๆอาจจะไม่พอใจบ้าง แต่ก็ไม่ได้คัดค้านอะไร ปูเคยบ่นให้ผู้วิจัยฟังว่า

“บุคนะ เค้านะชอบให้คนอื่นทำตามที่เราคิด แต่ก็ไม่ค่อยมีใครทำอะไรเค้าหรอก ก็แหม..นะ เค้าเป็นน้องที่สุดนี้ เค้าอายุน้อยกว่าพวกปูนะ (ม. 3 เหมือนกัน) แต่ดูแล้วเหมือนอายุมากกว่าทุกคนเลยใช้ไหมละ”

ดาว บุคลิกของดาวเงียบ พูดน้อย ถ้าเป็นที่โรงเรียนชอบนั่งคนเดียว ดาวรู้ว่าเพื่อนที่โรงเรียนมองว่าดาวแปลกจากคนอื่นๆ ดาวไม่ชอบพูดคุยกับคนที่มองว่าการนิยมดนตรีญี่ปุ่นของดาวเป็นความแปลก แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ดาวก็ยังยึดมั่นและเลือกที่จะกระทำในสิ่งที่ตนเองพอใจ เลือกอยู่กับกลุ่มคนที่นิยมในสิ่งเดียวกับดาว ทุกครั้งที่มาร้าน vogue ดาวจะเดินมาอย่างเงียบๆ จากมุมใดมุมหนึ่งของสยาม เมื่อมาถึงก็จะทักทายสวัสดิ์เพื่อนๆจนครบทุกคน แล้วเลือกหาที่นั่ง หาที่วางกระเป๋า พูดคุยกับเพื่อนได้ทุกอย่าง ไม่ต้องเลี่ยงหรือหลบไปนั่งมุมใดมุมหนึ่งเหมือนอยู่ที่โรงเรียน แต่กระนั้นก็ตามหากเปรียบเทียบกับคนอื่นๆในกลุ่มที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว ดาวก็ยังจัดว่าเป็นคนที่พูดน้อยกว่าคนอื่นๆ อย่างเช่นตอนที่ผู้วิจัยนั่งคุยอยู่กับกลุ่มกรณีศึกษา ดาวเลือกที่จะอ่านหนังสือการ์ตูนอยู่เงียบๆมากกว่าการแย่งคนอื่นตอบคำถามผู้วิจัย นอกจากบางเรื่องที่ดาวอยากแสดงความคิดเห็นจริงๆดาวจะรีบตอบขึ้นมาโดยเร็วก่อนคนอื่น ไม่ชอบแสดงอะไรให้เด่นไปกว่าคนอื่นๆจนเกินไป ทำอะไรเหมือนกับเพื่อนๆในกลุ่ม และต้องการมีส่วนร่วมทุกครั้งที่ในกลุ่มมีการทำกิจกรรมกัน เช่น ตอนที่ผู้วิจัยเริ่มทำความรู้จักกับกลุ่มกรณีศึกษาใหม่ๆ ผู้วิจัยจะให้กระดาษแก่กรณีศึกษาคนละแผ่น (เป็นกระดาษที่มีสีสันสดใสน่ารัก เหมาะกับเป็นกระดาษเขียนเล่นสำหรับวัยรุ่น) เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนเขียนถึงประวัติส่วนตัวเล็กๆน้อยๆ เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ สถานศึกษา เวลาว่าง กลุ่มเพื่อน โดยผู้วิจัยอ้างว่า ให้กลุ่มกรณีศึกษาเขียน Friendship ให้ผู้วิจัย เพื่อเราจะได้อัปเดตกันมากขึ้น และมีอะไรก็จะติดต่อกัน ผู้วิจัยส่งกระดาษให้ดาวเป็นคนแรก แต่ดาวบอกผู้วิจัยว่ายังไม่ว่างขออ่านหนังสือการ์ตูนก่อน ผู้วิจัยจึงให้คนอื่นๆเขียนก่อน ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า เมื่อดาวเห็นเพื่อนๆเขียนกันทุกคน จึงมาขอกระดาษจากผู้วิจัยไปเขียนบ้าง ทั้งๆที่ในตอนนั้นผู้วิจัยก็เห็นว่าดาวยังอ่านหนังสือการ์ตูนไม่จบ หรือตอนที่เพื่อนๆแต่งชุด cosplay เพื่อถ่ายรูปส่งประกวด ดาวไม่ได้แต่งด้วยแต่ดาวก็มาร่วมเป็นกำลังใจให้

แอ็ค แอ็คเป็นศึกษามหาวิทยาลัยระดับชั้นปีที่ 2 แอ็คจะกระทำทุกอย่างที่ตนเองสนใจ โดยให้เหตุผลกับการกระทำต่างๆว่าทุกคนมีสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้ถ้าสิ่งนั้นไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ถ้าคนอื่นไม่ชอบแต่แอ็คชอบแอ็คก็ยินดีที่จะทำสิ่งนั้นคนเดียว เช่น ที่บ้านไม่มีใครฟังดนตรีญี่ปุ่นแอ็คก็จะฟังคนเดียว ที่มหาวิทยาลัยไม่มีใครฟังดนตรีญี่ปุ่นแอ็คก็ฟังคนเดียว แอ็คมองว่าถ้าเพื่อนๆที่มหาวิทยาลัยนิยมที่จะฟังดนตรีฝรั่งหรือไทยก็เป็นสิทธิของเขา แต่แอ็คไม่นิยม แอ็ค

จึงเลือกที่จะไม่อยู่เป็นกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่มหาวิทยาลัย แอ็คเลือกมาอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น แต่เนื่องจากในกลุ่มเพื่อนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นเดียวกัน ล้วนแล้วแต่ประกอบด้วยนักเรียนมัธยมเป็นส่วนใหญ่ แอ็คไม่ชอบโดดเด่นกว่าคนอื่นทั้งในด้านคุณสมบัติและวัยวุฒิ โดยไม่ยอมให้คนอื่นเรียกตนเองว่าพี่ ให้เรียกชื่อเฉยๆ และแอ็คเองก็ไม่เรียกเพื่อนแต่ละคนว่าน้องเหมือนกัน นอกจากนั้นท่าทางและการทำหน้าที่ตาบ้องแว้วโลๆ เวลาพูดก็ทำเสียงเล็กๆพูดแบบลากเสียงเหมือนเด็กๆ จนทำให้ดูเหมือนบางครั้งแอ็คกลายเป็นเด็กกว่าบุคคลที่มีอายุน้อยที่สุดในกลุ่มได้ จนมีบ่อยครั้งที่เพื่อนในกลุ่มจะล้อแอ็คว่า “เอ๋อ” แอ็คก็ไม่เคยโกรธ แดมยังพูดเสียเองว่า ไม่ว่าจะใครๆเขาก็จะพูดอย่างนี้ ที่บ้าน ที่โรงเรียน ที่มหาวิทยาลัย “เอ๋อ” จริงๆแล้วมันเป็นบุคลิกของแอ็คอย่างนี้เองแหละ

ดวงดี ดวงดีเป็นเด็กพูดน้อย ท่าทางเรียบร้อย หน้าตาเฉยๆ ถ้าเจอคนที่รู้จักหรือคุ้นหน้าก็จะยิ้มให้แต่จะไม่ชวนคุยก่อน แต่ถ้าชวนคุยดวงดีจะเป็นคู่สนทนาที่ดีมาก ตั้งใจฟังคำถามและค่อยๆตอบช้าๆไม่วอกแวกไปคุยกับคนอื่นเหมือนกับการนิศึกษาคนอื่นหลายคน (ที่เวลาคุยอยู่กับผู้วิจัย ถ้ามีสิ่งที่น่าสนใจจะขออนุญาตละจากการนั่งคุยแป็บนึงเพื่อทำสิ่งที่สนใจนั้นแล้ววิ่งกลับมาคุยต่อ) หรือแม้แต่กับคนที่รู้จักหรือเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน ขณะที่นั่งคุยกันดวงดีก็จะนั่งเฉยๆ เฉพาะเวลาคนอื่นถามหรือขอความคิดเห็นดวงดีก็จะตอบ เช่น บุคจะถามว่า “จริงไม่พี่ดวงดี” “อยู่ที่ไหนนะพี่ดวงดี” ดวงดีจึงไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นมากเท่า แอ็ค ดาว และบุค แต่ดวงดีเป็นสมาชิกกลุ่มที่ร่วมกิจกรรมกลุ่มทุกครั้งไม่ว่าจะร่วม cosplay หาห้องอัดเสียง ทำหนังสือ หรือการนัดกันไปไหนด้วยกัน

เหมียว ท่าทางการเดินของเหมียวซึ่งขัง วางท่าทางเคร่งขรึม ไร้ลาย ถ้าเพียงดูสีหน้าคนจะคิดว่าเหมียวไม่น่าจะเป็นคนที่พูดด้วยง่ายๆได้ แต่ความเป็นจริงแล้วเหมียวเป็นคนที่คุยเก่ง คุยได้กับคนทุกคน น้ำเสียงที่พูดกับเพื่อนในรุ่นเดียวกันจะค่อนข้างห้าว แต่ถ้าคุยกับคนที่อายุมากกว่าจะถ่อมเสียงให้ต่ำลงมา เป็นคนที่ไม่ยอมคน และไม่ชอบการทำอะไรที่คนอื่นทำไปมองว่านั่นเป็นแฟชั่นหรือความนิยมเหมือนวัยรุ่นทั่วไปตามสยาม แต่ก็สามารถเข้ากับเพื่อนที่โรงเรียนผู้ไม่มีความนิยมดนตรีญี่ปุ่นได้เพราะนั่นเป็นกลุ่มเพื่อนในรุ่นราวคราวเดียวกันยังมีความชอบอย่างอื่นอีกหลายอย่างที่คล้ายคลึงกัน เช่น ชอบเล่นสนุกสนาน ชอบนำปมด้อยคนอื่นมาล้อ แต่กลุ่มที่เหมียวยินดีทำอะไรที่เหมือนกันมากที่สุดเป็นกลุ่มที่เลือกแล้ว นั่นคือคนในกลุ่มที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยกัน พร้อมทั้งจะทำความสะอึกสะอื้นหรือความแปลกประหลาดให้คนที่มองไม่ดีต่อดนตรีญี่ปุ่น เช่น เวลาแต่ง cosplay เหมียวก็จะเลือกแต่งเป็นตัวที่แต่งชุดน่ากลัว มีเลือดเปื้อนปากหน้า แล้วยิ้มเอ็นชานใส่เด็กๆ หรือเปิดวิทยุที่บ้านด้วยเสียงอันดังให้คนอื่นรู้ว่าตนเองไม่ได้ฟังดนตรีแบบเดียวกับคนอื่นฯ บางครั้งการไปชมคอนเสิร์ตหรือการมาสยามของเหมียวเป็นการหนีแม่ออกมาเที่ยว ถ้าออกมาข้างนอกเหมียวจะปลดปล่อย แต่ถ้ากลับบ้านเหมียวก็จะทำตัวเรียบร้อยกับที่บ้าน

โป๊ะ โป๊ะอายุเท่ากับแอ็คแต่บุคลิกของโป๊ะดูเป็นผู้ใหญ่กว่าคนอื่นๆในกลุ่ม โป๊ะจะวางมาด แต่จะมีมุขและเรื่องล้อให้คนอื่น ๆ หัวเราะได้ เป็นคนพูดตรงไปตรงมา ต้องการอะไรก็พูดทำทางจริงจังและให้อารมณ์ขณะพูด ชอบทำอะไรอย่างเปิดเผย โป๊ะกล่าวว่าถ้าจะทำอะไรแล้วก็ให้เต็มที่กับมันเช่นเดียวกับการฟังดนตรีญี่ปุ่น ในเมื่อเราชอบดนตรีญี่ปุ่นเราสามารถแสดงออกได้เราซื้อซีดี เราร้อง เราเต้น เราไปดูคอนเสิร์ต หรือจะแต่ง cosplay ก็ทำให้สุดๆไปเลย ใครจะมองยังไงก็เป็นสิทธิของคนอื่นเขา เราทำแล้วไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร เป็นการปลดปล่อยที่รู้สึกเป็นความสุข

ลักษณะภาษาที่ใช้

ภาษาที่ใช้สื่อสารและสื่อความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่มนั้น โดยปกติวัยรุ่นกรณีศึกษาพูดจาสื่อสารกันด้วยภาษาและคำศัพท์ที่วัยรุ่นทั่วไปใช้กัน แต่จะมีบางโอกาสที่คนที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่นและคนที่ไม่เคยฟังดนตรีญี่ปุ่นอาจจะไม่เข้าใจ นั่นคือตอนที่กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นพูดถึงเนื้อหาของภาษาที่เป็นดนตรีญี่ปุ่น ถ้าเป็นคนที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่นและฟังดนตรีญี่ปุ่นด้วยกันก็สามารถจะเข้าใจ ในส่วนของเนื้อหาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สามารถแยกคนที่ฟังดนตรีญี่ปุ่นและคนที่ไม่ฟังออกจากกันเป็นคนละพวกกันได้อย่างเด่นชัด เนื่องจากขณะที่กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นนั่งคุยกันเรื่องดนตรีญี่ปุ่น คนที่ไม่ฟังดนตรีญี่ปุ่นจะเข้ามานั่งคุยด้วย ก็ไม่รู้จะคุยอะไร เนื่องจากไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหานั้นเลย เช่น ถ้าพูดถึง GLAY ต่างก็รู้ว่าหมายถึงอะไร พูดถึง SHINYA ต่างก็รู้ว่าหมายถึงอะไร

นอกจากส่วนของเนื้อหาภาษาที่เป็นสิ่งเข้าใจกันเฉพาะคนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งบางคน เช่น บุศ แอ็ค และเพื่อนคนอื่นๆในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสอง สาม (ที่จะกล่าวต่อไป) มักชอบที่จะนำคำภาษาญี่ปุ่นที่พวกตนรู้ความหมายมาพูดกัน ส่วนคนอื่นๆก็มีการพูดภาษาญี่ปุ่นบ้างในบางคำที่รู้ความหมาย นอกจากนั้น ภายในกลุ่มยังมีชื่อเฉพาะที่ตั้งให้เพื่อนร่วมกลุ่มกัน เช่น แอ็ค จะถูกเพื่อนเรียกว่า "เฮ้อ" และบุศจะถูกเพื่อนเรียกว่า "คุณนาย"

ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมที่กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นเกี่ยวข้อง

ในส่วนของลักษณะสังคมและวัฒนธรรมที่กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นเกี่ยวข้องนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงกิจกรรมต่างๆที่กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นเข้าร่วมในสถานศึกษา

หรือการเข้ากลุ่มสโมสรรทางสังคมต่างๆ และจะกล่าวถึงสถานที่พักผ่อน ข้อปิ้งที่วัยรุ่นไปเป็นประจำ

บุศ ขณะอยู่ที่โรงเรียน บุศไม่ได้มีกิจกรรมหลักทำเป็นประจำ บุศไปโรงเรียนเพื่อเรียนหนังสือตามหน้าที่ ถ้าวันใดมีกิจกรรมและทางโรงเรียนไม่บังคับว่าทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรม บุศก็จะออกจากโรงเรียนมาก่อน อาจกลับบ้านหรือมาที่ร้าน vogue แต่ถ้ากิจกรรมใดที่ทางโรงเรียนกำหนดว่าจะต้องเข้าร่วม บุศก็เข้าร่วมด้วยตลอด ส่วนการเข้ากลุ่มทางสังคมอย่างอื่นก็ไม่มี สำหรับสถานที่ที่ไปข้อปิ้งบ่อยๆคือ สะพานพุทธ พาหุรัด ประตูน้

ดาว ในเวลาที่ผู้วิจัยกำลังทำการศึกษานั้น ดาวไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมนุมใดๆในโรงเรียน ดาวไปโรงเรียนเพียงเพื่อไปเรียนหนังสือเท่านั้น ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอื่นก็ไม่มี การรวมกลุ่มของดาวมีเพียงกลุ่มที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นเท่านั้น ในส่วนของสถานที่ที่ไปข้อปิ้งเป็นประจำคือ สถานที่เดียวกับที่บุศ นั่นคือ สะพานพุทธ ประตูน้ พาหุรัด

แอ็ค ตั้งแต่แอ็คเรียนหนังสือที่มหาวิทยาลัยหอการค้ามาได้ 2 ปี แอ็คไม่เคยมีชมรมหรือทำกิจกรรมใดๆที่มหาวิทยาลัย เพราะแอ็ครู้สึกว่ามีอะไรที่ชอบ ไปเรียนเฉยๆแล้วก็กลับบ้าน แต่ถ้าอยู่ที่บ้านแอ็คจะต้องร่วมกิจกรรมกับครอบครัว ถ้าครอบครัวไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัดแอ็คก็ต้องไปด้วยทุกครั้ง หรือบางทีในช่วงปิดเทอมก็ต้องไปอยู่บ้านญาติต่างจังหวัด ถือว่าเป็นสโมสรรที่เกิดจากสถาบันครอบครัวที่ทำให้แอ็คต้องเข้าร่วม ส่วนสถานที่ที่ไปข้อปิ้งเป็นประจำนั้น แอ็คกล่าวว่าไม่เคยเฉพาะเจาะจงว่าเป็นที่ไหน ถ้าเจอของที่ถูกใจและราคาไม่แพงมากก็จะซื้อได้ แต่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะได้ข้อปิ้งเนื่องจากต้องการเก็บเงินไว้ซื้อซีดี

ดวงดี ดวงดีเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่อีกคนหนึ่งที่ไม่ได้เป็นสมาชิกที่ทำกิจกรรมหลักให้กับชุมนุมใดๆที่โรงเรียน นอกจากกิจกรรมทางด้านการเรียน ดวงดีก็อยู่บ้านเฉยๆและมาเข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อนที่ฟังดนตรีญี่ปุ่น สถานที่ข้อปิ้งที่ดวงดีไปนั้นเป็นแหล่งการค้าทั่วไปไม่เจาะจงว่าที่ไหน สยามบ้าง มาบุญครองบ้าง หรือไม่กี่ประตูน้

เหมียว สิ่งที่เหมียวทำขณะอยู่ที่โรงเรียนไม่ได้เป็นกิจกรรมที่เป็นลักษณะของชุมนุมที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นลักษณะขององค์กร และสโมสรรของเหมียวกับเพื่อนที่โรงเรียนจะเป็นลักษณะการรวมกันระหว่างเพื่อนที่เป็นอิสระมากกว่า เป็นเพื่อนที่ไปเที่ยวไหนๆด้วยกัน เพื่อนในกลุ่มนี้จะเป็นอีกกลุ่มที่แตกต่างไปจากเพื่อนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น คุยกันคนละเรื่อง ส่วนสโมสรรทางสังคมก็ไม่ได้เข้าร่วมใด มีเพียงแต่สถาบันครอบครัวที่ยึดเหนี่ยวเหมียวไว้ได้ ไม่ว่าจะเหมียวอยากจะไปไหนหรือมาไหน ถ้าครอบครัวต้องการให้ไปไหนด้วย หรือต้องการให้อยู่บ้าน เหมียวก็ต้องพยายามปฏิบัติตามกติกาของครอบครัว ส่วนสถานที่ข้อปิ้งก็ได้แก่ห้างสรรพสินค้า และตลาดนัดทั่วไป

โป๊ะ โปะเป็นคนที่มีกิจกรรมทำหลายอย่างที่สถานศึกษา ทั้งกิจกรรมที่คณะกิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อนๆ ต้องร่วมกิจกรรมกับครอบครัว นอกจากนั้นโป๊ะยังสามารถร่วมกลุ่มและร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นได้ในทุกๆกิจกรรม โดยโป๊ะใช้โทรศัพท์เป็นเครื่องมือหลักในการช่วยเชื่อมโยงโป๊ะกลับกลุ่มเพื่อน ส่วนสถานที่ที่ไปช้อปปิ้งเป็นประจำก็ไม่จำกัดว่าเป็นที่ไหน ถ้าวันใดมีโอกาสไปธุระใกล้กับแหล่งใดที่สามารถช้อปปิ้งได้ก็จะช้อปปิ้งใกล้ๆที่นั่น

ตารางที่ 2 แสดงลักษณะของวัยรุ่น (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง)

กรณีศึกษา	การก่อรูปของกลุ่ม	กระบวนการกลายเป็นคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น	ตัวตนคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น
1. บุศ	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 14 ปี เรียน ม.3 - น้องสาวดาว - เจอแอ็ค ดวงดี เหมียว บีปะ ตามงานคอนเสิร์ตและที่ร้าน vogue - ทุกคนเข้าร่วมเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีกลุ่มเพื่อนเป็นผู้หญิงล้วน เพื่อนชอบจับกลุ่มคุยกัน (บุศไม่นิยมด้วย แต่นั่งฟังและร่วมคุยได้) ได้เจอกันเฉพาะตอนอยู่ที่โรงเรียน - เวลาว่างมาสาขาที่โรงเรียน ชอบอยู่คนเดียว อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นเพราะได้ยินพี่สาว (ดาว) เปิดฟัง - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะเสียงดนตรีไพเราะ หน้าตาหล่อทำนองดนตรีทำให้ได้อารมณ์ - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุโทรทัศน์ - ฟังดนตรีเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นกับพี่สาว - ค้นพบ "สยาม" - เลือก vogue เป็นร้านประจำ - ชื่อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นวง Indies - อยู่บ้าน มักเปิดดนตรีฟังกับพี่สาวด้วยเสียงที่ตั้งมาก
2. ดาว	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 16 ปี เรียน ม. 4 - พี่สาวบุศ - เพื่อน ม.ต้น โรงเรียนกับดวงดี เรียนโรงเรียนเดียวกับเหมียว - เจอแอ็ค เหมียว บีปะตามงานคอนเสิร์ตและที่ร้าน vogue - ทุกคนเข้าร่วมกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีเพื่อนสนิทที่ร่วมเล่นบาส (ตอนเรียน ม. ต้น) - เวลาว่างอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น เล่นบาส - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นเพราะเพื่อนแนะนำ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะเมโลดีดี บอกรอารมณ์ข้างในของดนตรีได้ ดนตรีเป็นเพื่อนได้ - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุโทรทัศน์ - ฟังดนตรีเพื่อความสุขสบายใจ รู้สึกดี ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นกับน้องสาว - ค้นพบ "สยาม" - เลือก vogue เป็นร้านประจำ - ชื่อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นวง Indies - อยู่บ้าน มักเปิดดนตรีฟังกับน้องสาวด้วยเสียงที่ตั้งมาก

ตารางที่ 2 แสดงลักษณะของวัยรุ่น (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง) (ต่อ)

กรณีศึกษา	การก่อรูปของกลุ่ม	กระบวนการกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น	ตัวตนคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น
3. แอ็ค	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 18 ปี เรียนปี 2 - เจอบุค ดาว ดวงดี เหมือนโป๊ะตามงานคอนเสิร์ตและที่ร้าน vogue - ทุกคนเข้าร่วมเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีคนรู้จักเยอะ เรียกได้ว่าเป็นเพื่อน แต่ชอบอยู่คนเดียว - เวลาว่างฟังเพลง ดูวิดีโอ อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ดูโทรทัศน์ เล่นอินเทอร์เน็ต - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นจากรายการโทรทัศน์ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะหน้าตาน่ารัก การสร้างมิวสิก วิดีโอ ประกอบเพลงที่สร้างสรรค์ แปลกใหม่ จังหวะของดนตรีแรงดี - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต - ฟังดนตรีเพื่อความเพลิดเพลิน ได้พบสิ่งแปลกใหม่ไม่จำเจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยาม โดยลำพัง - เลือก vogue เป็นร้านประจำ - ซื้อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นวง Indies, J-Rock - อยู่บ้าน เปิดดนตรีฟังเพียงลำพังคนเดียวด้วยเสียงที่ตั้งมาก
4. ดวงดี	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 15 ปี เรียน ม. 4 - เพื่อนม.ต้นกับดาว - เจอ แอ็ค เหมือน โปะ๊ะตามงานคอนเสิร์ตและที่ร้าน vogue - ทุกคนเข้าร่วมเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีเพื่อนที่เล่นบาสกลุ่มเดียวกับดาว (ตอนเรียน ม. ต้น) - เวลาว่างเล่นบาสฯ อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ดู โทรทัศน์ ฟังวิทยุ - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นได้ยืนพี่ชายเปิดฟัง - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะจังหวะของดนตรีมีความไพเราะ ทำนองเสียงสูง – ต่ำสร้างอารมณ์ เมโลดี้ทำให้จินตนาการ เป็นสิ่งแปลกใหม่ - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ - ฟังดนตรีเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน หักผ่อนจิตใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยาม โดยลำพัง - เลือก vogue เป็นร้านประจำ - ซื้อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - วงดนตรีที่โปรดปราน คือ Due' le quartz, La' mule - อยู่บ้าน เปิดดนตรีฟังเพียงลำพังคนเดียวด้วยเสียงที่ตั้งมาก

ตารางที่ 2 แสดงลักษณะของวัยรุ่น (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง) (ต่อ)

กรณีศึกษา	การก่อรูปของกลุ่ม	กระบวนการกลายเป็นคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น	ตัวตนคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น
5. เหมียว	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 16 ปี เรียน ม. 4 - เจอบุค ดาว แอ็ค ดวงดี โปะตามงานคอนเสิร์ตและที่ร้าน vogue - ทุกคนเข้าร่วมเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ที่โรงเรียนทำกิจกรรม และเล่นกับเพื่อนในห้องได้ทุกอย่าง (แต่ได้เจอกันเฉพาะที่โรงเรียน) - เวลาว่างดูโทรทัศน์ (การ์ตูนญี่ปุ่น) ฟังวิทยุ อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นเพราะได้ยินพี่ชายเปิดฟัง - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะจังหวะและทำนองดนตรีได้อารมณ์ ทำทางของนักร้องบอกอารมณ์ ก็น่าสนใจ - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ - ฟังดนตรีเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นการพักผ่อนที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยาม โดยลำพัง - เลือก vogue เป็นร้านประจำ - ซื้อของที่มิไรร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นวง Indies - อยู่บ้าน เปิดดนตรีฟังเพียงลำพังคนเดียวด้วยเสียงที่ตั้งมาก
6. โปะะ	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 18 ปี เรียนปี 2 - เจอบุค ดาว แอ็ค ดวงดี เหมียวตามงานคอนเสิร์ตและที่ร้าน vogue - ทุกคนรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ที่โรงเรียนมีเพื่อนเยอะ คุยเล่นกับเพื่อนทุกอย่าง - เวลาว่างดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นเพราะเพื่อนแนะนำ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะเป็นคนตรีที่แปลกทั้งจังหวะและทำนองหน้าตาของนักร้องหึงหล่อและสวยในคนเดียว - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ - ฟังดนตรีญี่ปุ่นเพื่อความเพลิดเพลิน ความสุขใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยาม โดยลำพัง - เลือก "vogue" เป็นร้านประจำ - ซื้อของที่มิไรร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - ฟังเพลงญี่ปุ่นที่เป็นวง Indies - อยู่บ้านฟังดนตรีเพียงลำพังคนเดียวโดยเปิดเพลงเสียงตั้งมาก

กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสอง

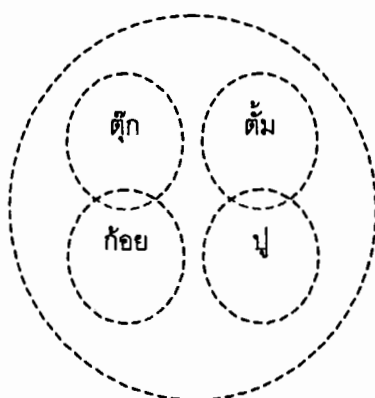
1. การก่อรูปของกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองเกิดจากคู่ของความสัมพันธ์สองคู่มาเจอกัน ตุ๊กกับก้อยเป็นพี่น้องกัน ต้มกับปูเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนเดียวกัน เป็นเพื่อนบ้านกัน ในวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ตุ๊กซึ่งไปเรียนพิเศษที่สยามอยู่แล้วทุกสัปดาห์ ถ้าวันไหนก้อย (น้องสาว) ไม่ไปเรียนพิเศษที่อื่นหรือไม่ไปธุระกับแม่ ก้อยก็มักจะติดตามตุ๊กไปเที่ยวสยามด้วย ส่วนต้มและปูก็จะไปสยามด้วยกันทุกวันอาทิตย์ (ทั้งปูและต้มช่วยกันบอกผู้วิจัยพร้อมกันว่า)

“ทุกคนที่รู้จักพวกเรา พ่อ แม่ที่บ้าน หรือเพื่อนที่โรงเรียน มักพูดว่า พวกเราเป็นแฝด ตัวติดกันตลอด อยู่ห้องเดียวกัน เลขที่ติดกัน ...แต่ไม่ได้นั่งด้วยกัน เจอกันทุกวัน ยกเว้นวันเสาร์ที่ไม่ได้ไปโรงเรียน ไม่ได้มาร้าน vogue แต่ก็โทรศัพท์หากันทุกวัน บางทีก็เดินไปหาที่บ้านเพราะบ้านอยู่ใกล้กัน เดินไปหากันได้”

ทุกวันอาทิตย์ต้มจะมาเรียนพิเศษที่สยามอยู่แล้ว ต้มนัดมาเจอปูที่ร้าน vogue เมื่อทั้งสองคนมาเจอกันที่ร้าน vogue บ่อยครั้งเข้า จึงถามชื่อ ทำความรู้จัก และกลายเป็นเพื่อนร่วมกลุ่มเดียวกันที่นิยมฟังดนตรีญี่ปุ่นประเภทเดียวกัน

แผนภาพที่ 7 แสดงการก่อรูปของกลุ่ม (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสอง)



- ตุ๊กเป็นพี่สาวของก้อย ตุ๊กกับก้อยนิยมนดนตรีญี่ปุ่นเหมือนกัน
- ต้มเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนเดียวกับปู ทั้งสองคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่นเหมือนกัน
- ทั้งสี่คนมาเจอกันที่ร้านดนตรีญี่ปุ่น จึงรวมกันเป็นกลุ่ม

2. กระบวนการกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น : กรณีศึกษารายบุคคล

1. ตึก ตึกอายุ 15 ปี ปัจจุบันตึกกำลังศึกษาอยู่ชั้น ม.3 โรงเรียนเซนต์จอนห์ เนื่องจากโรงเรียนที่ตึกศึกษาอยู่เป็นโรงเรียนเอกชน ดังนั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวของเพื่อนๆส่วนใหญ่ที่โรงเรียนก็อยู่ในระดับที่ดีด้วย ส่งผลให้ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆของตึกเป็นของที่มียี่ห้อและมีราคาแพงเหมือนกับเพื่อนๆคนอื่นในโรงเรียน ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ตึกกับเพื่อนที่โรงเรียนจะไปเรียนพิเศษตามโรงเรียนกวดวิชาต่างๆ ไปซื้อของ ช้อเสื้อผ้า และเนื่องจากตึกเป็นเด็กมั่นใจในตนเองกล้าพูดกล้าทำ ตึกคุยได้กับคนทุกคนในทุกๆเรื่อง ดังนั้นเพื่อนที่โรงเรียนจึงตั้งให้ตึกเป็นหัวหน้าแก๊ง แม้ว่าตึกจะเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆทุกคนในโรงเรียน แต่นั่นก็ไม่ได้เป็นเครื่องตัดสินว่าตึกจะต้องร่วมกิจกรรม ร่วมเล่นกับเพื่อนที่โรงเรียนนี้ตลอด เพราะเพื่อนที่โรงเรียนก็เป็นเพียงแค่เพื่อนตอนอยู่ที่โรงเรียนเท่านั้น

ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของตึกมาก ทั้งกิจกรรมในเรื่องการเรียน และกิจกรรมในเวลาว่างตอนที่ไม่อยู่ในโรงเรียน ที่บ้านของตึกส่งเสริมให้ลูกๆทุกคนรักดนตรี โดยสนับสนุนให้เรียนดนตรีตั้งแต่เล็กๆ ตึกและก้อย (น้องสาว) เรียนเปียโนตั้งแต่เด็กๆจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นกิจกรรมยามว่างที่ตึกต้องทำเป็นประจำคือ การซ้อมเปียโน ตึกบอกกับผู้วิจัยว่าตอนแรกที่เล่นเพราะโดนบังคับ แต่ตอนหลังก็ชอบเปียโน และชอบฟังดนตรีทุกประเภท เพราะฉะนั้นนอกจากการเล่นเปียโน ตึกก็จะเปิดวิทยุฟัง ดุมิวสิควิดีโอ ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น

สาเหตุสืบเนื่องมาจากกิจกรรมยามว่างที่ครอบครัวปลูกฝังให้รักดนตรี ส่งผลให้ตึกได้ฟังดนตรีทุกวัน ไม่ว่าจะอยากฟังดนตรีประเภทไหนทางบ้านก็จะซื้อให้ฟัง ประกอบกับบุคคลในครอบครัว (พี่ชาย) ของตึกไปศึกษาอยู่ในประเทศญี่ปุ่น จึงมักจะส่งซีดีเพลงญี่ปุ่นมาให้ฟังเป็นประจำ ทางบ้านเห็นว่าเป็นการได้ฝึกภาษาก็ส่งเสริมให้ฟัง และเนื่องจากตึกต้องเรียนภาษาญี่ปุ่นด้วย การฟังดนตรีญี่ปุ่นช่วยให้การทำความเข้าใจภาษาญี่ปุ่นของตึกดีขึ้น ตึกจึงรู้สึกดีกับดนตรีญี่ปุ่น แต่สาเหตุจริงๆคือ melody ของดนตรีญี่ปุ่นเพราะ ฟังแล้วไม่รู้เบื่อ กล่าวได้ว่าเป็นความนิยมที่เกิดจากการสนับสนุนของคนในครอบครัวบวกกับความชอบที่เกิดจากลักษณะพิเศษในตัวของคนตรีญี่ปุ่นเอง นักร้องจะเปล่งเสียงซึ่งตึกมองว่ามีพลัง เวล่านักร้องเปล่งเสียงสูงๆก็จะได้อารมณ์ให้ความรู้สึก เหมือนเสียงที่เปล่งประสานกับเครื่องดนตรีอย่างลงตัว บอกถึงอารมณ์ข้างในของคนร้อง

ตึกสืบค้นข่าวสารความเคลื่อนไหวในวงการดนตรีญี่ปุ่นได้รวดเร็วเสมอ อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญสู่การรับรู้โลกของดนตรีญี่ปุ่น การสอบถามจากติเตจรายการวิทยุ (เพื่อนสนิทของตึกเป็นติเตจรายการวิทยุที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นที่นิยมอันดับต้นๆของวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน) นอกจากนั้นตึกก็อ่านนิตยสารดนตรีญี่ปุ่น และการติดตามข่าวสารที่ตึกได้เหมือนกับ

กรณีศึกษาอื่นๆที่ผู้วิจัยศึกษาทุกคน คือ การสอบถามข้อมูลจากเจ้าของร้านดนตรีญี่ปุ่น เนื่องจากโรงเรียนที่เรียนพิเศษอยู่ที่สยามสแควร์ซึ่งเป็นแหล่งรวมของร้านดนตรีญี่ปุ่น ดูก็มักจะเข้าไปถามข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นจากร้านดนตรีญี่ปุ่น จนเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นเต็มตัวจึงได้มาที่ร้านดนตรีญี่ปุ่นทุกสัปดาห์

หากความคาดหวังที่จะทำให้การเล่นดนตรีประสบความสำเร็จด้วยดีขึ้น ดนตรีญี่ปุ่นนับว่าเป็นประเภทหนึ่งของดนตรีที่ตึกต้องฟังบ่อยๆเพื่อเสริมให้การเล่นดนตรี (เปียโน) เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ส่วนความคาดหวังที่มีต่อการฟังดนตรีญี่ปุ่นจริงๆคือ ดนตรีญี่ปุ่นจะทำให้การพักผ่อนดูคลาสิคมากกว่าการฟังดนตรีทั่วไปที่คนอื่นๆฟังกัน ที่สำคัญคือเพื่อความเพลิดเพลิน

2. ต้ม ต้มอายุ 15 ปี ปัจจุบันต้มนักกำลังศึกษาอยู่ชั้น ม.3 โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย โรงเรียนที่ต้มนักศึกษาอยู่เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนหญิงล้วน ดังนั้นในกลุ่มเพื่อนจึงมีแต่ผู้หญิง ในห้องเรียนต้มนักกับเพื่อนอยู่กันเป็นกลุ่มใหญ่ เนื่องจากเป็นผู้หญิงเหมือนกัน ดังนั้นข้าวของเครื่องใช้บางอย่างก็มักแบ่งกันใช้กับเพื่อน บางครั้งก็จะซื้ออาหารมาจากร้านแล้วมารับประทานร่วมกับเพื่อนหลายคน ในกลุ่มเพื่อนที่โรงเรียนมารวมกันได้เนื่องจากชอบอะไรที่คล้ายๆกัน เช่นเพื่อนๆในกลุ่มจะชอบอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ชอบฟังดนตรี (สมัยนิยมทั่วไป)

ความนิยมในสิ่งที่เหมือนกันกับกลุ่มเพื่อนๆที่โรงเรียนคือ การอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ดังนั้นกิจกรรมยามว่างที่โรงเรียนสำหรับต้ม คือการจับกลุ่มเล่นกับเพื่อน แลกเปลี่ยนหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นกันอ่าน ส่วนการใช้เวลาว่างเมื่ออยู่ที่บ้านต้มนักจะนั่งพักผ่อนฟังเพลงอยู่กับบ้าน ต้มมีพี่สาวชอบฟังเพลงฝรั่ง เวลาที่พี่สาวเปิดเพลงฝรั่งต้มนักก็ฟังด้วย ต้มก็ชอบเพลงฝรั่งเหมือนกัน เคยซื้อเทปและซีดีเพลงฝรั่งที่ชอบอยู่เป็นประจำ ชอบดูโทรทัศน์ในวันหยุด และเนื่องจากต้มนักมีน้องชายเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 น้องชายชอบดูการ์ตูนญี่ปุ่น ต้มก็นั่งดูการ์ตูนญี่ปุ่นร่วมกับน้องชายเป็นประจำ ถ้าเป็นวันหยุดไหนที่พ่อแม่มีเวลาว่าง พ่อจะพาทุกคนทั้งครอบครัวไปพักผ่อนนอกบ้าน เช่นการไปรับประทานอาหารนอกบ้านร่วมกัน เวลาว่างส่วนใหญ่ของต้มนักจะอยู่กับครอบครัว

ต้มนักฟังดนตรีญี่ปุ่นครั้งแรกตอนที่ยังไม่รู้จักดนตรีญี่ปุ่นด้วยซ้ำ ความสนิทสนมและไว้ใจกันระหว่างเพื่อน ต้มกับเพื่อนในกลุ่มจึงมักจะแลกเปลี่ยนข้าวของเครื่องใช้ต่างๆกันอยู่เป็นประจำ และที่ได้รู้จักดนตรีญี่ปุ่นก็เพราะว่า เพื่อนฝากซีดีดนตรีญี่ปุ่นให้ต้มนักเอาไปเก็บไว้ที่บ้านต้มนักก่อน ต้มสงสัยว่าเป็นซีดีอะไร ลองเปิดฟังดู ปรากฏว่าเป็นดนตรีญี่ปุ่น ต้มฟังไม่เข้าใจแต่รู้สึกดีสบายใจ และเห็นว่าทำนองดนตรีแปลกดี จังหวะก็รุนแรงเร้าใจ ต้มชอบตรงที่เวลานักดนตรีสร้างเสียงกระแทก ประสานของดนตรีในเครื่องดนตรีแต่ละชนิด

"ครั้งแรกเลย เพื่อนมันเอาซีดีมาทิ้งไว้ที่บ้าน บอกซีดีเกียจ

เอากลับ ฝากไว้ก่อน ก็ลองเปิดฟังดู เพลงภาษาอะไรก็ไม่รู้ฟังไม่รู้

เรื่อง แต่มันส์ตี จังหวะเร้าใจ ตอนนั้นเป็นเพลงของ "Dir en grey"
เป็นจังหวะร็อค ชอบ! ก็เลยชอบเลย"

จนตั้มเริ่มสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นจากเพื่อน และลองซื้อมาฟังบ้าง ฟังมากจนกลายเป็นคนหนึ่งที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นชนิดที่สามารถแต่งกายเลียนแบบนักร้องญี่ปุ่นได้

พอเริ่มสนใจดนตรีญี่ปุ่นขึ้นมาแล้ว ตั้มจะติดตามเปิดฟังจากทุกคลื่นวิทยุที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่น ตั้มเริ่มซื้อนิตยสารดนตรีญี่ปุ่นมาอ่าน เนื่องจากที่บ้านมีอินเทอร์เน็ต ตั้มก็ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับนักร้อง ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงในอินเทอร์เน็ตด้วย โทรทัศน์ที่มีรายการเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นตั้มก็ติดตามดูตลอด ตั้มมาหาดูตามสยามว่ามีร้านไหนขายเทปดนตรีญี่ปุ่นบ้าง สอบถามจากคนขายเทปดนตรีญี่ปุ่น และเวลาคุยกับเพื่อนที่โรงเรียนก็จะแลกเปลี่ยนกันถามเกี่ยวกับนักร้องที่ตนเองสนใจ เนื่องจากเพื่อนหลายคนในกลุ่มก็เป็นคนฟังดนตรีญี่ปุ่นอยู่ก่อนแล้ว

ตั้มฟังดนตรีญี่ปุ่นเพื่อเป็นการเปลี่ยนแนวดนตรีที่เคยฟังอยู่เป็นประจำ ปกติตั้มฟังเพลงฝรั่ง เนื่องจากพี่สาวที่บ้านฟังเพลงฝรั่ง ตั้มให้เหตุผลว่าเพลงฝรั่งก็ฟังมานานแล้ว ฟังแล้วก็เหมือนๆเดิม เพลงฝรั่งดีกว่าเพลงไทยนิดหน่อย แต่อยากฟังเพลงญี่ปุ่นดู เพราะยังไม่เคยฟัง ลองเริ่มต้นใหม่ดู

3. ปู อายุ 15 ปี ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ชั้น ม.3 โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย ปูเรียนหนังสืออยู่ห้องเดียวกับตั้ม เป็นเพื่อนกลุ่มเดียวกับตั้ม สมาชิกกลุ่มมีทั้งหมด 8 คนโดยรวมตั้มและปูด้วย ปูกับตั้มสนิทสนมกันมาก และเนื่องจากบ้านก็อยู่ใกล้กัน สามารถเดินไปหากันได้ ดังนั้นนอกจากอยู่ด้วยกันตลอดที่โรงเรียนแล้ว กลับถึงบ้านบางครั้งก็ยังไปหากัน ปูเข้า-ออกห้องนอนของตั้มได้อย่างสบาย ไปเที่ยวด้วยกัน พ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายต่างก็รู้จักกัน และถ้าบอกว่าไปไหนมาไหนกับอีกฝ่ายหนึ่งพ่อแม่ก็มักจะให้ไปด้วยเสมอ

ปูก็เป็นวัยรุ่นคนหนึ่งที่มีกิจกรรมยามว่างทำเหมือนกับเพื่อนๆในกลุ่ม คุย เล่นกับเพื่อนในกลุ่ม เพื่อนๆอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ปูก็อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ใช้เวลาว่างที่บ้านในวันหยุดกับการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ ถ้าว่างจนไม่มีอะไรทำจริงๆ ปูมักจะเป็นฝ่ายเดินไปหาตั้มที่บ้าน ให้นั่งคุยกัน นั่งฟังดนตรีด้วยกันในบ้านของตั้ม

แม้จะสนิทกับตั้ม แต่ครั้งแรกที่ปูรู้จักดนตรีญี่ปุ่น ปูรู้จักจากการที่เพื่อนคนอื่นในกลุ่มเอาซาวอเบาท์ไปเปิดฟังที่โรงเรียน ปูรู้สึกชอบ ลักษณะของเพลงที่ชอบก็เป็นดนตรีประเภทร็อค เช่นเดียวกับตั้ม ชอบจังหวะดนตรี ตอนนั้นเพื่อนที่ฟังอยู่ก่อนจะนำนิตยสารไปอ่านที่โรงเรียนด้วย เปิดหน้าที่มีรูปนักร้องให้ดูด้วย ตามความคิดเห็นปูว่านักร้องเหล่านั้นเป็นอย่างไร ปูให้ความเห็นว่านักร้องญี่ปุ่นหน้าตาหล่อ เท่ ปูชอบเพราะหน้าตาของนักร้องผนวกกับจังหวะของดนตรี

เพื่อน เป็นแหล่งข้อมูลแรกที่ทำให้ปู้รู้จักดนตรีญี่ปุ่น ปู้จะถามข่าวคราวนักร้องญี่ปุ่นจากตั้มและเพื่อนๆในกลุ่ม นอกจากนั้นปู้ก็ฟังวิทยุ ดูรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอรายการดนตรีญี่ปุ่น เดินทางมาสยามเพื่อสอบถามข่าวความเคลื่อนไหวในวงการดนตรีญี่ปุ่นจากร้านดนตรีญี่ปุ่น

ความคาดหวังในการฟังดนตรีญี่ปุ่นของปู้นั้น ไม่แตกต่างไปจากเพื่อนๆคนอื่นๆ นั่นก็คือ เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน เป็นการพักผ่อน และได้ทำกิจกรรมเหมือนกับที่เพื่อนทำด้วย

4. ก้อย ก้อยอายุ 12 ปี ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์จอนห์ แม้ว่าก้อยจะเป็นเด็กที่มีพัฒนาการทั้งด้านร่างกายและจิตใจเร็วกว่าเด็กในรุ่นราวคราวเดียวกัน และแม้ว่าจะไปไหนมาไหนกับพี่สาว (ตุ๊ก) เสมอๆ แต่เมื่อก้อยต้องอยู่กับเพื่อนที่โรงเรียน โลกแห่งความสดใสของวัยเด็กที่กำลังจะย่างเข้าสู่วัยรุ่นก็ยังเป็นโลกที่ก้อยสัมผัสอยู่ ก้อยเล่นกับเพื่อนๆ ที่โรงเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ครูจัดให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมกัน เด็กในรุ่นก้อยยังไม่ค่อยมีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ทั้งห้องเรียนจะเล่นรวมกันหมด

กิจกรรมยามว่างที่ก้อยทำเป็นประจำคล้ายๆ กับตุ๊ก ถ้าอยู่ที่โรงเรียน อยู่กับเพื่อนๆ ที่โรงเรียนก็จะเล่นกับเพื่อน ซึ่งเป็นการเล่นกันตามประสาเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แต่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นการคุยๆ กันมากกว่า หลังเลิกเรียนก็แยกย้ายกันกลับบ้านแล้ว เมื่อกลับมาบ้านเห็นพี่ตุ๊กทำอะไร ก้อยก็ทำด้วยเสมอ ตุ๊กซ้อมเปียโน ก้อยก็ต้องเรียนเปียโน และก็ต้องซ้อมเปียโนด้วย ก้อยชอบการฟังดนตรีเช่นเดียวกับตุ๊ก นอกจากนั้นก็อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ดูโทรทัศน์ บางครั้งก็เล่นเกมคอมพิวเตอร์

สาเหตุหลักเลยที่ทำให้ก้อยนิยมดนตรีญี่ปุ่นคือ การฟังดนตรีญี่ปุ่นเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกับพี่สาว (ตุ๊ก) และอีกปัจจัยหนึ่งคือ ก้อยเป็นคนหนึ่งที่ชอบฟังดนตรีและชอบการเดินร่ำอยู่แล้ว และถ้าเพลงไหนที่จังหวะสนุกๆ ก้อยก็จะได้ออกทำออกทางไปตามจังหวะดนตรีนั้น ดังนั้นดนตรีหรือญี่ปุ่นจึงเป็นดนตรีที่ก้อยเลือกที่จะฟัง เนื่องจากจังหวะของดนตรีที่ให้ความรู้สึกกระฉับกระเฉง เป็นจังหวะที่สนุกและประกอบกับเสียงของภาษาญี่ปุ่นก้อยมองว่าเป็นเสียงที่มีความเป็นดนตรีอยู่ในตัว ทำให้เปล่งเสียงร้องตามไปได้อย่างเป็นธรรมชาติ และถ้าเป็นดนตรีญี่ปุ่นซึ่งพี่สาวฟังอยู่ด้วยก้อยก็จะร่วมร้องประสานเสียงและร่วมออกทำออกทางด้วย เป็นการพักผ่อนที่สนุกสนานร่วมกับพี่สาว

พี่สาวเป็นแหล่งข้อมูลแห่งแรกเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นที่ก้อยได้รับรู้ การร่วมดูโทรทัศน์ ร่วมฟังวิทยุกับพี่สาว อ่านหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่นก็เป็นช่องทางที่ก้อยทำเป็นประจำ เหล่านี้เป็นช่องทางรับรู้ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับวงการดนตรีญี่ปุ่นของก้อย

ดนตรีญี่ปุ่นจะให้อะไรกับก้อยหลังจากที่ฟังมันนั้น การฟังดนตรีญี่ปุ่นจะทำให้ได้รับความสุขสนาน เป็นสื่อกลางเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างก้อยกับพี่สาว

3. ความเป็นตัวตนของคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น

ขั้นตอนการซื้อสินค้าดนตรีญี่ปุ่น

1. ศึกษาร้านดนตรีญี่ปุ่น

การศึกษาถึงสถานที่จำหน่ายเทปดนตรีญี่ปุ่นของกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสองนับว่าเป็นขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากหรือสลับซับซ้อนเท่าใดนัก เนื่องจากตุ๊กก็มาสยามเพื่อเรียนพิเศษทุกสัปดาห์อยู่แล้ว เวลาที่แม่ของตุ๊กมารับตุ๊กที่สยามก้อยก็มักจะมาด้วยเสมอ ส่วนตั้มและปูนั้น การมีเพื่อนในกลุ่มที่โรงเรียนฟังดนตรีญี่ปุ่นอยู่ก่อนแล้ว ปูและตั้มรู้จักแหล่งจำหน่ายเทปดนตรีญี่ปุ่นจากการบอกเล่าของเพื่อนที่โรงเรียนอยู่แล้ว ประกอบกับตั้มก็เรียนพิเศษที่สยามด้วยเหมือนกัน ดังนั้นสยามจึงเป็นสถานที่ที่ทั้งสี่คนมาเป็นประจำอยู่แล้ว แต่ร้านที่กรณีศึกษาซื้อสินค้าดนตรีญี่ปุ่นในช่วงแรกยังไม่มีความเจาะจงว่าซื้อร้านไหน ถ้าเดินเข้าไปเจอว่าร้านไหนมีสินค้าที่ตนต้องการวางขายอยู่ก็จะซื้อ

2. ค้นพบร้านประจำ

เมื่อรับรู้ไปได้ระยะหนึ่งว่า ถ้ามาที่ร้าน vogue สินค้าจะมีมากกว่าร้านอื่น การสั่งซื้อสินค้าล่วงหน้าก็สามารถทำได้เร็วกว่าร้านอื่น และด้วยเหตุที่กรณีศึกษาทุกคนนิยมดนตรีร็อคเหมือนกัน ที่สำคัญเป็นวงร็อคที่สังกัดในกลุ่ม Indies band เหมือนกัน (สินค้าดนตรีประเภทนี้เป็นสินค้าหลักของร้าน vogue ตามกล่าวมาแล้วในส่วนของกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง) ดังนั้นตุ๊กและก้อย ตั้มและปูจึงเลือกร้าน vogue เป็นร้านประจำที่มาซื้อสินค้า

3. วิธีการสั่งซื้อสินค้า

การมาซื้อสินค้าที่ร้าน vogue ในช่วงแรกของกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสองก็มีรูปแบบเดียวกับกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง คือ เดินตรงไปที่ชั้นวางสินค้า หยิบสินค้าที่ต้องการ ไปจ่ายเงินที่เคาท์เตอร์ รับสินค้าเสร็จเรียบร้อยแล้วก็เดินดูของภายในร้านแบบผ่านๆ และเดินออกจากร้านไป หลังจากที่กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสองศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นมากขึ้น เริ่มรู้จักนักร้องที่เป็นวง Indies ผลงานเพลงของนักร้อง Indies เหล่านี้ไม่สามารถเดินเข้ามาในร้านและซื้อได้เลยเหมือนกับดนตรีที่สังกัด กลุ่ม Major หรือเป็นดนตรีที่ได้ถูกจัดลิขสิทธิ์ในเมืองไทย ดังนั้นผลงานประเภทนี้กรณีศึกษาก็ต้องสั่งจองเช่นเดียวกับกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง ตั้ม ปู และตุ๊กต่างก็สั่งจองสินค้าทุกชิ้นที่ชื่นชอบ (ผลงานที่ก้อยฟังส่วนใหญ่

ก้อยไม่ได้เป็นคนซื้อเอง ก้อยจะฟังร่วมกับที่ตุ๊กซื้อไปเป็นส่วนใหญ่) กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองทุกคนค่อนข้างมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับทางร้านเป็นอย่างดี ทางร้านให้กรณีศึกษาสั่งจองสินค้าได้แม้จะรู้ว่ากรณีศึกษายังไม่มีเงินจ่าย สินค้าหลายชิ้นที่กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองสั่งจองไว้ยังคงค้างอยู่ที่ร้าน เนื่องจากกรณีศึกษายังไม่มีเงินมาซื้อสินค้าไป ปู (กรณีศึกษาคนหนึ่งของกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสอง) บอกว่า

“เจ้าของร้านเขาใจดี เขารู้ว่าเรายังไม่มีเงิน เขาก็ยังให้สั่ง เขาจะบอกว่าไม่เป็นไรสั่งไว้ก่อนเดอมะมีเงินแล้วค่อยมาเอาไปก็ได้ เขาไม่กลัวว่าถ้าเราสั่งแล้วจะไม่มีเงินมาไถสินค้าไป เจ้าของร้านมันรวย... ตอนนั้นก็สั่งกันไว้เป็นภูเขาแล้ว แต่เขาก็เลือกเหมือนกันนะว่าจะให้ใครสั่ง กลุ่มเรามันเส้นใหญ่ ปูนะ,ตอนนี้เป็นหนี้เขาเจ็ด-แปดพันแล้ว เป็นหนี้กันทั้งนั้นแหละ ตุ๊กยิ่งมากกว่าอีก สินค้าบางชิ้นสั่งไว้หลายเดือนแล้วยังไม่ได้ฟังเลย ไม่มีเงินไปเอามา เขาก็จะให้ปกมันมาดูก่อน ปกก็มีรูปมีเนื้อเพลง แต่ยังไม่ให้แผ่นมาฟัง”

ลักษณะการฟังดนตรีญี่ปุ่น

ลักษณะการฟังดนตรีญี่ปุ่นของกรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองทุกคน เป็นลักษณะที่มีรูปแบบเดียวกับกรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง นั่นคือกรณีศึกษาทุกคนล้วนแต่ประกอบด้วยลำดับของเหตุผลในการเลือกฟังดนตรีเหมือนกัน คือ

ขั้นแรก เลือกประเภทของดนตรี (กรณีศึกษาทุกคนเลือกที่จะฟังดนตรีร็อค)

ขั้นต่อมา เลือกวงดนตรีที่โปรดปรานเพื่อยกให้เป็นอันดับหนึ่ง ให้ความสำคัญกับวงที่โปรดปรานมากกว่าวงอื่นๆ มีการสะสมสิ่งของเกี่ยวกับวงที่โปรดปราน ได้แก่ การสะสม เทป ซีดี วิดีโอ โปสเตอร์ และของที่ระลึกต่างๆของศิลปินที่โปรดปรานนั้น (วัยรุ่นแต่ละคนจะมีวงดนตรีที่โปรดปรานเหมือนกันบ้าง แตกต่างกันไปบ้างในบางคน ดังตารางในช่วงท้าย)

ขั้นสุดท้าย การเลือกเพลงที่จะฟัง เพลงที่วัยรุ่นฟังขึ้นอยู่กับ ถ้านักร้องในวงดนตรีที่โปรดปรานออกเพลงใหม่มา วัยรุ่นก็ฟังเพลงใหม่อยู่ตลอด โดยที่ยังฟังเพลงเก่าที่ชอบอยู่ด้วย

ขอบเขตของการฟังดนตรีญี่ปุ่น

บ้าน เป็นสถานที่ที่กรณีศึกษาแต่ละคนในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองใช้ในการฟังดนตรีญี่ปุ่น ตลอดเวลาที่อยู่บ้าน กรณีศึกษาทุกคนมักจะทำให้เวลาว่างเปิดดนตรีญี่ปุ่นฟัง สำหรับดื่ม

การดูโทรทัศน์เป็นการใช้เวลาว่างที่ตั้มมักจะทำเป็นประจำอยู่แล้ว ดังนั้นช่วงเวลาสำหรับการฟังดนตรีญี่ปุ่นของตั้มคือเวลาที่ไม่ได้ดูโทรทัศน์นั่นเอง ส่วนตุ๊ก ก้อย และปุ๊นั้น ถ้ามีช่วงไหนที่รายการโทรทัศน์เป็นรายการที่ตนสนใจก็จะดูโทรทัศน์ก่อน และเมื่อไม่มีรายการโทรทัศน์ที่ชื่นชอบแล้ว เวลาว่างทั้งหมดก็จะยกให้เป็นเวลาของการฟังดนตรีญี่ปุ่น

ปุ๊และตั้มจะเป็นคนเดียวในบ้านที่นิยมฟังดนตรีญี่ปุ่น ดังนั้นการฟังดนตรีญี่ปุ่นของปุ๊และตั้มจึงเป็นการนั่งฟังลำพังคนเดียว ส่วนตุ๊กและก้อย เวลาที่คนใดคนหนึ่งไม่อยู่บ้าน ต่างคนต่างก็จะฟังดนตรีญี่ปุ่นคนเดียว แต่เมื่อทั้งสองคนอยู่บ้านพร้อมกัน ก็จะฟังด้วยกันเสมอ

ในการเปิดดนตรีญี่ปุ่นฟังแต่ละครั้งนั้น สมาชิกทุกคนนิยมที่จะเปิดดนตรีเสียงดัง ตุ๊กและก้อยชอบที่จะโยกย้ายและทำท่าทางไปตามจังหวะดนตรี บางครั้งก็ส่งเสียงร้องมาด้วย ส่วนตั้มและปุ๊นิยมการนอนฟังมากกว่า นอนฟังพร้อมๆกับการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นและการกินขนมขบเคี้ยวเล่น

**เหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการฟังดนตรีญี่ปุ่น*

ช่วงเวลาและสถานที่ในการเปิดดนตรีญี่ปุ่นฟังของกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสองไม่ค่อยเป็นปัญหาเท่าที่ควร เนื่องจากปุ๊เป็นลูกคนเดียวในครอบครัว ปุ๊สามารถทำอะไร เมื่อไรก็ได้ โดยไม่ต้องกลัวรบกวนหรือไม่ตรงกับความต้องการของคนอื่นในครอบครัว ส่วนตุ๊กและก้อยก็มีกันสองคนพี่น้อง (พี่น้องที่อยู่ในบ้านเดียวกันในช่วงที่ทำการวิจัย) ดังนั้นจึงสามารถเปิดดนตรีญี่ปุ่นได้ตลอดเวลาที่ต้องการจะฟัง สำหรับตั้มที่มีทั้งพี่สาวและน้องชายที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น แม้ว่าจะน้องชายจะนิยมการดูรายการการ์ตูนญี่ปุ่นจากโทรทัศน์ และแม้ว่าพี่สาวจะนิยมการฟังดนตรีในเวลาว่าง แต่ที่ไม่มีใครเลยที่จะนิยมการฟังดนตรีญี่ปุ่นเหมือนเช่นตั้ม ดังนั้นการเปิดดนตรีญี่ปุ่นในบ้านของตั้มจึงมักจะได้ยินเสียงบ่นไม่พอใจจากสมาชิกคนอื่นเป็นประจำ แต่ทุกคนในบ้านก็ไม่ได้ห้ามปรามไม่ให้ตั้มเปิดฟัง ตั้มให้เหตุผลว่าทุกคนมีสิทธิที่จะทำอะไรในสิ่งที่แต่ละคนเลือก ตั้มพูดว่า

*“เวลาที่พี่สาวจะฟังเพลงฝรั่งตั้มก็ฟังเพลงฝรั่งด้วยได้ เวลา
น้องชายจะดูการ์ตูนตั้มก็ดูการ์ตูนด้วยได้ ดังนั้นเวลาตั้มจะฟังเพลง
ญี่ปุ่น ทุกคนก็จะมาห้ามตั้มไม่ได้ แต่พ่อก็คงพูดๆเหมือนกัน เพราะ
ว่าตั้มจะชอบเปิดเพลงร็อคเสียงดัง พ่อก็จะบอกว่าทำไมไม่ฟังเพลง
ป๊อปละ...ตั้มก็จะถามพ่อกลับไปว่า ..แล้วมันเท่ทำไมละ? พ่อก็ไม่รู้
จะตอบกลับมาว่าอย่างไร ก็ต้องให้ตั้มฟัง”*

* ตั้ม กล่าวเวลาที่พ่อกถามตั้มว่าทำไมไม่ฟังเพลงป๊อปแทนการฟังเพลงร็อคนั้น ความจริงแล้วพ่อกก็ไม่ใช่จกเหมือนกัน ว่านักร้องป๊อปหรือร็อคเป็นใครบ้าง หรือร้องเพลงอะไรบ้าง แต่พ่อกจะเห็นหน้าตาจากหนังสือนิตยสารที่ตั้มซื้อไป

ปฏิริยากับกลุ่มเพื่อนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยกัน

การนัดเจอกันของกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองมักจะประกอบด้วยสมาชิกสามคน คือ ตึก ปู และตั้ม สำหรับก้อยนั้นนานๆครั้งจึงจะมีโอกาสได้มาร่วมพบปะสังสรรค์กับรุ่นพี่ๆ สาเหตุนั้นเนื่องจากก้อยยังเด็กอยู่แม่จึงไม่ค่อยต้องการให้มาเที่ยวโดยที่แม่ไม่ได้มาด้วย เพราะจะให้ตึกซึ่งเป็นพี่สาวอยู่ด้วยตลอดก็ไม่ได้เนื่องจากในช่วงเช้าตึกก็ต้องเรียนพิเศษ ก้อยจะมาได้ก็ต่อเมื่อแม่แน่ใจว่าตลอดเวลาที่มาเที่ยวตึกกับก้อยจะอยู่ด้วยกันตลอด สถานที่พบเจอกันของกรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองคือบริเวณร้าน vogue เช่นเดียวกับกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง สำหรับวันที่กลุ่มตกลงกันให้เป็นวันพบปะสังสรรค์นั้นเป็นวันอาทิตย์ เวลาแห่งการพบเจอกันนั้นขึ้นอยู่กับความสะดวกของสมาชิกในกลุ่มว่าสามารถมาถึงร้านเวลาใด ถ้าใครมาถึงร้านก่อนเวลาที่ร้านจะเปิดก็นั่งรอกันที่หน้าร้านก่อน ถ้าร้านเปิดแล้วก็เข้าไปนั่งรอในร้าน ตั้มกับปูมักจะมาพร้อมกันเสมอ โดยในแต่ละครั้งที่มาปูจะเป็นคนโทรศัพท์ไปที่บ้านตั้มก่อน ดูว่าตั้มเตรียมตัวพร้อมแล้วหรือยัง ถ้ายังไม่พร้อมก็จะเร่งให้รีบเตรียมตัว จากนั้นปูก็จะเดินไปรอตั้มที่บ้านของตั้ม หรือถ้าตั้มเสร็จก่อนตั้มก็จะรอให้ปูมาเรียกที่บ้านแล้วทั้งสองคนก็เดินทางมาสยามพร้อมๆกัน โดยมากแล้วพ่อของตั้มจะเป็นคนมาส่งที่สยาม

ทุกครั้งเมื่อมาถึงร้าน กรณีศึกษาแต่ละคนในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองจะเดินเข้าไปไหว้สวัสดิ์เจ้าของร้านหรือพนักงานชายที่อยู่ร้านเป็นประจำ ถ้าในวันที่มาวันนั้นๆ สมาชิกคนใดต้องการจะซื้อสินค้าจากทางร้าน ก็จะซื้อกันตั้งแต่มาถึงร้านเลย เมื่อในแต่ละวันนั้นได้ซื้อ - ขายเรียบร้อยกันแล้ว กรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองก็จับจองเก้าอี้ที่ว่างๆนั่งกันเป็นกลุ่ม พูดคุยกันถึงข่าวคราวของนักร้องที่แต่ละคนชื่นชอบ ถ้าต่อนั้นทางร้านกำลังเปิดวิดีโอที่ตนชื่นชอบอยู่ก็จะหันไปดูกัน หรือถ้านั่งอยู่เฉยๆไม่มีเรื่องอะไรจะคุยกันสมาชิกก็จะนั่งดูวิดีโอเหมือนกัน หากว่าในตอนเช้าวันนั้นใครยังไม่ได้รับประทานอาหารเช้ามาจากร้านก็จะไปซื้อขนมและน้ำมานั่งรับประทานรองท้องในร้านไปก่อน และจะรับประทานพร้อมกันในตอนเที่ยงอีกครั้ง ถ้าเปรียบเทียบขนมที่รับประทานแล้วขนมทุกอย่างที่ตึกซื้อจะมีราคาแพงกว่าขนมที่ปูซื้อค่อนข้างเป็นประจำ ส่วนตั้มรับประทานได้ทุกอย่าง ตั้มจะซื้อของกินอยู่ตลอดเวลา ร้านที่กรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองมักไปนั่งรับประทานมือเที่ยงด้วยกันเป็นประจำเป็นร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดแบบอเมริกันอย่างที่วัยรุ่นทั่วๆไปรับประทานกัน โดยสมาชิกให้เหตุผลว่าสะดวกดี ราคาก็ไม่แพงเกินไป นอกจากการร่วมรับประทานอาหารเช้าด้วยกันแล้ว กรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองชอบที่จะเดินดู

อ่าน เห็นหน้าตาของนักร้องเพลงป๊อปแต่งตัว แต่งหน้าธรรมดา น่ารัก ใสๆ แต่นักร้องเพลงร็อกจะแต่งตัว แต่งหน้าสีจัด หน้ากลัว บางครั้งก็เหมือนมีเลือดไหลอยู่ตามตัว

ของที่ศูนย์การค้ามาบุญครอง สยามเซ็นเตอร์และสยามดิสคัฟเวอร์รี่ ทุกๆครั้งเวลาเดินกันตุ๊กจะเป็นคนที่ซื้อของใช้ต่างๆเสมอ โดยเฉพาะเสื้อผ้า ตุ๊กจะซื้อเสื้อผ้าเกือบทุกสัปดาห์ บางครั้งถ้าปุ๊ต้องการซื้อ สินค้าบ้างแต่ปุ๊ไม่มีเงินพอตุ๊กก็จะซื้อให้ นอกจากการเดินดูของในศูนย์การค้าข้างต้นนี้ สมาชิกในกลุ่มไม่ค่อยได้ไปไหนด้วยกัน เนื่องจากที่บ้านของทั้งสามคนจะเข้มงวดเรื่องการไปเที่ยว นอกบ้านมาก แต่ถ้าบอกทางบ้านว่ามาร้านเทปที่สยามทางบ้านจะอนุญาตให้มา ตุ๊กบอกกับผู้วิจัยว่าแม่รู้จักร้าน vogue เพราะแม่เคยมาดูแล้วว่า vogue อยู่ที่ไหน ทำไมลูกถึงชอบมา แม่ก็รู้จักกับพี่แจ๊ค พี่หยวย (เจ้าของร้านทั้งสอง) ถ้าตอนที่ยังไม่กลับบ้าน แล้วแม่โทรศัพท์เข้าเครื่อง pct ถามว่าอยู่ที่ไหน ถ้าตุ๊กบอกว่าอยู่ที่ vogue แม่ก็จะไม่ว่าอะไร ต้มและปุ๊บอกว่าที่บ้านไม่ค่อยเชื่อใจว่าไปเที่ยวตามที่บอกหรือเปล่า ตอนหลังพ่อของต้มจึงซื้อโทรศัพท์มือถือให้ต้มเพื่อให้ใช้ติดต่อกับทางบ้านและถ้าทางบ้านต้องการจะติดต่อต้มก็สามารถทำได้สะดวก

ปฏิสัมพันธ์ที่กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสองมีต่อสมาชิกกลุ่มอื่นๆตอนที่นั่งในร้าน vogue เป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวคราวเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นต่อกัน การแลกเปลี่ยนชื่อ – ขยายภาพศิลปินที่ชื่นชอบ โดยกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นจะนำหนังสือนิตยสารที่ตนมีมาที่ร้าน และประกาศถามคนที่นั่งอยู่ในร้านว่า สะสมวงนั้น วงนี้หรือไม่ ถ้าใครกำลังสะสม สิ่งของของวงไหนอยู่ก็จะซื้อภาพจากสมาชิกกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสองไป (โดยส่วนใหญ่คนที่นำมาขายจะเป็นตุ๊ก เพราะตุ๊กเป็นคนที่ซื้อหนังสือนิตยสารบ่อยที่สุดในกลุ่ม) และเมื่อเวลาที่สมาชิกในกลุ่มเห็นคนอื่นๆกำลังนั่งขยายภาพศิลปินกันอยู่ ก็จะถามว่ามีวงที่ตนกำลังสะสมอยู่หรือไม่ ถ้ามีก็จะซื้อทันที* คนที่ถามและซื้อของจากคนอื่นๆมากที่สุดคือตุ๊ก เพื่อนในกลุ่มยกให้ตุ๊กเป็นที่หนึ่งของผู้สะสมสิ่งของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น ตุ๊กกล่าวว่า

“ถ้าเป็นนักร้องที่ชอบก็ซื้อหมดแหละ เอาไปสะสมไว้ ไม่เฉพาะว่าเป็นวงไหน เลือกที่นักร้องที่ชอบ ถ้าเป็นเมื่อก่อนก็จะสะสม Glay แต่ตอนนี้ไม่ได้สะสมแล้ว เปลี่ยนมาสะสมคนอื่นบ้าง แต่เห็นคนอื่นเขาก็สะสม Glay กันเยอะ บางทีก็เริ่มเอา Glay ที่เคยสะสมมาขายแล้ว”

ตุ๊กกับก้อยมักจะกลับบ้านออกจากร้านก่อนต้มและปุ๊ เนื่องจากต้องกลับไปทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว

* ภาพที่ตัดมาจากหนังสือนิตยสารภาษาไทยจะขายกันแผ่นละประมาณ 10 บาท และถ้าเป็นภาพที่ตัดมาจากหนังสือภาษาญี่ปุ่นจะขายกันในราคาที่สูงกว่าแผ่นละประมาณ 20 บาท ด้วยเหตุผลว่าหนังสือนิตยสารภาษาญี่ปุ่นรูปภาพสวยกว่าหนังสือนิตยสารไทย และราคาหนังสือก็มีราคาแพงกว่ามา หนังสือนิตยสารภาษาญี่ปุ่นเล่มละประมาณ 700 – 800 บาท หรือบางเล่มก็มีราคาพร้อมพันบาท

การติดต่อกันของสมาชิกในวันอื่นๆนอกจากการมาเจอกันในวันอาทิตย์แล้ว เนื่องจากตั้มกับปูเรียนหนังสืออยู่ห้องเดียวกัน ดังนั้นทั้งสองจึงทำกิจกรรมทุกอย่างร่วมกันทั้งกิจกรรมในการเรียนและกิจกรรมในการใช้เวลาว่างที่โรงเรียนตลอดถึงการใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนกับกลุ่มเพื่อนๆ เช่น การเดินดูของตามแหล่งการค้าใกล้บ้าน สำหรับตุ๊กและก้อยจะติดต่อกับคนอื่นในกลุ่มได้โดยการโทรศัพท์คุยกัน โดยมากตุ๊กจะเป็นคนโทรศัพท์ไปคุยกับปูในตอนเย็นของแต่ละวัน

4. ตัวตนและภาพปรากฏเด่นชัด

สไตล์การแต่งกายและสิ่งของเครื่องใช้

การแต่งกายของสมาชิกในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสองเป็นการแต่งกายตามแฟชั่นสมัยนิยมมากกว่ากลุ่มอื่นๆ สมาชิกในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสองมักจะซื้อเสื้อผ้าตามห้างสรรพสินค้า หรือศูนย์การค้าต่างๆ โดยก้อยและตุ๊กจะซื้อในห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้าตลอด ส่วนตั้มกับปูจะมีชื่อตามแหล่งการค้าหรือตลาดทั่วไปบ้าง ตั้มกับปูได้เคยกล่าวไว้กับผู้วิจัยว่า

“พวกเราก็แต่งตัวตามสบายเหมือนวัยรุ่นทั่วไป ใส่เสื้อยืด

กางเกงสบายๆ แต่จะสวมรองเท้าที่สั้นหนาๆ และที่สำคัญเลย คือ

ไม่แต่งตัวเหมือนเด็กพอยท์ ไม่ชอบด้วย ไม่เคยใส่เสื้อสายเดี่ยว”

*เด็กพอยท์ ในความหมายตรงนี้คือ เด็กวัยรุ่นที่พบเห็นได้ทั่วไปตามเซ็นเตอร์พอยท์ ซึ่งเด็กวัยรุ่นเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วจะแต่งกายด้วยเสื้อสายเดี่ยว กางเกงตัวเล็กๆ

โดยลักษณะการแต่งกายของสมาชิกแต่ละคนเป็นดังนี้

ตุ๊ก ตุ๊กนิยมสวมเสื้อเชิ้ตตัวเล็กๆพอดิตัวสีขาว (ตรงกับแฟชั่นนิยมในหมู่วัยรุ่นไทยที่นิยมสวมเสื้อยืดสีขาวตามการแต่งกายของกลุ่มนักร้องสมัยนิยมหญิง 7 คนของไทยที่ใช้ชื่อการรวมกลุ่มเฉพาะกิจครั้งนี้ว่า “seven” และกำลังได้รับความนิยมมากที่สุดในตอนนั้น) ตุ๊กชอบใส่กางเกงขายาว บางครั้งก็เป็นกางเกงยีนส์ตามสมัยนิยม สไตล์ของกางเกงยีนส์มีกระโปรงยีนส์สั้นๆสวมทับกางเกงยีนส์อีกชั้นหนึ่ง บางครั้งก็สวมกางเกงผ้าสั้นๆขายาว โดยเป็นกางเกงที่มีหลายกระเป๋าทั้งข้างหน้าข้างหลัง ที่น่อง ปกติตุ๊กจะสวมรองเท้าหุ้มส้นหนาๆพร้อมด้วยถุงเท้าหนาๆ ตุ๊กจะซื้อเสื้อผ้าบ่อยสัปดาห์ละ 2 - 3 ครั้ง สำหรับทรงผมนั้นตุ๊กตัดผมสั้นชอยปลายนิดๆ ปกติตุ๊กจะไดร์ผมจัดทรงทุกครั้งก่อนออกจากบ้าน บางครั้งก็ทำผมทรงชี่สไตล์ญี่ปุ่น ตุ๊กสะพายกระเป๋าไหล่ ป่าสีชมพูบ้าง สีฟ้าบ้าง แต่บางครั้งก็สะพายเป้ ที่เป้ก็จะมีตุ๊กตาญี่ปุ่นตัวเล็กๆห้อยอยู่เป็นประจำ ที่โทรศัพท์บ้านติดตามตัว (pct) ก็จะมีรูปสติ๊กเกอร์ติด ตุ๊กชอบใส่เครื่องประดับตามส่วนต่างๆของ

ร่างกาย เช่น ปลูกคอก กำไล สร้อยข้อมือ นาฬิกา แหวน โดยปลูกคอก และกำไลจะเป็นหนึ่ง บางครั้งก็เป็นกำไลเส้นเล็กๆเป็นสิบวงต่างสีสันทัน นาฬิกาก็เป็นเรือนใหญ่ๆ

ตุ้ม ตุ้มนิยมการสวมเสื้อยืดคอกกลม ด้านหน้าเป็นรูปการ์ตูนญี่ปุ่น Ultra man ไปเกมอน เป็นต้น เสื้อแต่ละตัวที่ตุ้มสวมจะมีสีสันสดใส เช่น สีหญิง สีแดง สีเหลือง สีเขียว ตุ้มจะนุ่งกางเกงขายาว หลวมๆ สบายๆ สวมรองเท้าหุ้มส้นหนาๆ ตัดผมบ๊อบสั้นตามระเบียบของโรงเรียน ตุ้มจะพ่ายเป้ไว้ที่หลังตลอดเวลาเช่นเดียวกับปู ตรงนี้ตุ้มได้กล่าวว่า

“ที่โรงเรียนก็จะพ่ายอยู่อย่างนี้ตลอดเช่นกัน เพื่อนที่โรงเรียนก็จะถามว่า มีอะไรอยู่ในเป้วะ ไม่หนักหรือไง ...ไม่รู้เหมือนกัน ไม่ได้มีอะไรในเป้หรอก แต่รู้สึกว่าจะพ่ายดีกว่า”

ของใช้ต่างๆใช้เหมือนกับปูเพราะจะไปซื้อด้วยกันตลอด แต่บางครั้งถ้าไปซื้อของกับครอบครัวบางอย่างก็ซื้อคล้ายกับน้องชายเช่น สร้อยคอหนังสีดำ นาฬิกาเรือนใหญ่ๆ กล่องดินสอรูปอุลตร้าแมน หรือซื้อคล้ายๆกับพี่สาวเช่น สมุด ปากกา ดินสอ ไม้บรรทัด เป็นเชิ้ตแบบญี่ปุ่น

ปู ปกติปูจะสวมเสื้อเป็นผ้ายืดตัวเล็กๆพอดีตัว ส่วนใหญ่จะเป็นเสื้อแขนกุด และส่วนใหญ่ก็จะมีเสื้อเชิ้ตแขนยาวสวมทับข้างนอก สวมกางเกงขายาวเข้ารูปโดยยืดเสื้อตัวในเข้าไปในกางเกง หรือบางครั้งก็สวมเสื้อยืดตัวโตหลวมๆ คู่กับกางเกงขาสั้น แต่จะสวมรองเท้าหุ้มส้นหนาๆกับถุงเท้าหนาๆเป็นประจำ บางวันปูก็จะไฮไลน์สีผมเป็นสีต่างๆ หญิงบ้าง แดงบ้าง เขียวบ้าง และจะทาขอบตาเป็นสีดำบ้าง สีชมพูบ้าง บางวันก็จะทาเล็บมือเป็นสีดำ ปูจะพ่ายเป้ใบขนาดพอดีหลัง ปูจะพ่ายเป้อยู่ตลอดนอกจากจำเป็นต้องหยิบของในเป้หรือทำภารกิจที่ต้องเอาเป้ออกจากหลัง ปูจึงจะเอาเป้ออกจากหลัง สำหรับข้าวของเครื่องใช้ที่ปูใช้ทุกอย่างที่มีขายทั่วไป บางครั้งก็ซื้อของที่นำเข้ามาจากต่างประเทศบ้าง เช่น เครื่องสำอาง นาฬิกา หรือแม้แต่อุปกรณ์การเรียนต่างๆ

ก้อย การแต่งกายของก้อยก็เป็นไปตามสมัยนิยมของเด็กๆในสมัยนี้ ก้อยจะสวมเสื้อยืดบ้าง เสื้อเชิ้ตบ้างแต่จะเป็นเสื้อตัวเล็กๆ นิยมใส่กางเกงสามส่วนบ้าง สีส้นบ้าง หรือไม่ก็เป็นกางเกงขายาว เป็นกางเกงแบบที่มีหลายกระเป๋าสวมรองเท้าหุ้มส้นหนาๆถุงเท้าหนาๆ ก้อยจะพ่ายเป้ขนาดพอดีหลังหนึ่งใบ ตัดผมบ๊อบสั้น ในวันหยุดสุดสัปดาห์ก้อยจะไปซื้อเสื้อผ้าตามศูนย์การค้ากับแม่บ้าง พี่สาวบ้าง ก้อยจะใส่เครื่องประดับต่างๆทั้งสร้อยคอ สร้อยข้อมือ นาฬิกา แหวน เป็นแบบที่เข้าชุดกัน เช่น ถ้าเป็นโทนสีฟ้า วันนั้นก็จะมีสีฟ้าเป็นส่วนประกอบของเครื่องประดับแต่ละชิ้น บางครั้งก้อยกับตุ้มก็จะแลกเปลี่ยนเครื่องประดับกันใช้ สำหรับอุปกรณ์การเรียนนั้นจะเน้นแบบน่ารักๆมีสัญลักษณ์ตัวการ์ตูนทั้งการ์ตูนญี่ปุ่นและการ์ตูนของวอลดิสตี

กิริยาท่าทางและการแสดงออก

ลักษณะภายนอกของกรณีศึกษาแต่ละคนในกลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นสองเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง แต่ในส่วนรายละเอียดของบุคลิกท่าทางและการแสดงออกนั้นจะแตกต่างกันไปในแต่ละคน โดยปุจะวางมาดขรึม ต้มจะเป็นแบบเด็กสดใส ส่วนตุ๊กกับก้อยมีลักษณะเดียวกันสนุกสนานร่าเริงคุยเก่ง ทักทายคนทุกคน

สามารถแบ่งอธิบายได้เป็นลักษณะกิริยาท่าทางและการแสดงออกของกรณีศึกษาแต่ละคนในกลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นสองได้ดังต่อไปนี้

ตุ๊ก เกือบทุกคนจะประทับใจจากการรู้จักกับตุ๊กในครั้งแรก ด้วยรูปร่างหน้าตาที่สะอาด โดดเด่น และใบหน้าที่ยิ้มแย้มพูดจาเป็นมิตร และทุกคนที่เป็นลูกค้าประจำของร้าน vogue จะรู้จักตุ๊ก “อ้อ..ตุ๊กคนที่ขาวๆสูงๆนั่นหรือ” การเดินไปไหนมาไหนในสยามเป็นความมั่นใจของตุ๊ก ตุ๊กสามารถรับรู้ได้ว่าผู้คนรอบข้างที่เจอต้องหันมามองตุ๊ก ด้วยท่าทางการเดินที่มั่นใจ การแต่งตัวที่ค่อนข้างโดดเด่น เป็นสิทธิของเขาที่จะมอง ถ้าเข้าไปในร้าน แล้วไม่มีคนที่สนิทด้วยตุ๊กจะเดินเข้าไปหา ยิ้ม คนอื่นๆก็จะทักและชวนคุยด้วย ตุ๊กสามารถคุยได้กับคนทุกคน บางครั้งตุ๊กบอกกับผู้วิจัยว่าจำไม่ได้ทุกคนหรอก ตอบไปอย่างนั้น อ้อ..คนตั้งเยอะจำไม่หมดหรอก บางวันที่เพื่อนในกลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นไม่ได้มาที่ร้าน แต่เป็นวันที่ตุ๊กไม่รู้ว่าจะไปไหน ตุ๊กก็จะเข้าไปนั่งในร้าน vogue หามุมๆหนึ่งแล้วทำเป็นหลับไปเลยไม่ต้องคุยกับใคร ดูภายนอกเหมือนตุ๊กเป็นคน ร่าเริงสนุกสนาน ไม่เหงา มันเป็นเพียงเวลาที่ตุ๊กออกมาสยาม มาเที่ยวกับเพื่อนๆ แต่เวลาตุ๊กกลับบ้าน ตุ๊กจะคร่ำครีดยกับการเรียนหนังสือ ต้องอยู่ในกรอบที่พ่อ แม่กำหนด หลายครั้งที่ตุ๊กเคยคิดจะหนีออกจากบ้าน ไปอยู่กับเพื่อน ปูบอกกับผู้วิจัยว่า

“ตุ๊กนะ ใครๆก็ชอบ สนุกสนานคุยเก่งยิ้มเก่ง เห็นใหม่เวลาใครเจอก็ทักตุ๊ก รู้จักตุ๊ก แต่จริงๆแล้วตุ๊กมันก็เหงา เครียดกับที่บ้าน เคยคิดจะออกจากบ้านตั้งหลายครั้ง เคยขอจะมาอยู่บ้านปูบ้างเลย แต่เราก็มียี่แม่ และก็ไปไม่ได้ ..แต่ไม่ใช่แต่ตุ๊กคนเดียวนะที่เคยคิดจะหนีออกจากบ้าน ปูก็เคยคิด ต้มก็เหมือนกัน พ่อแม่ไม่เข้าใจ ไม่ค่อยจะเชื่อใจ ไปไหนก็ถาม พอตบแล้วหาว่าโกหกอีก เราจึงรู้ใจกัน และก็เพื่อนกันได้”

ต้ม เนื่องจากต้มรูปร่างเล็ก ผมสั้น หน้าตาเหมือนเด็กๆ คุยตลก ยิ้มง่าย ทำให้ต้มดูเป็นเด็กที่ร่าเริงสดใสมากคนหนึ่ง และขณะที่พูดต้มจะออกท่าทางและให้อารมณ์ไปด้วย พูดจาหัวเราะหัวน กับคนที่สนิทสนมกันต้มเป็นคนที่ไม่ค่อยช่างเอาแต่ใจตัวเอง ถ้าเพื่อนไม่ทำตามใจต้มต้มก็จะโกรธ แต่ถ้ามีการจ้อ ต้มก็จะหายโกรธทันที และถ้าสถานการณ์หรือเรื่องราวต่างๆเป็นไป

อย่างที่ตั้มพอใจ ถ้าเพื่อนขอหรือต้องการอะไร ตั้มให้เพื่อนได้ทุกอย่าง ตั้มไม่ชอบการสูงส่งกับคน เยอะๆ เช่น เวลามีการมารวมกลุ่มนั่งคุย หรือทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันระหว่างกลุ่มของตนกับกลุ่ม อื่นๆที่ไม่ได้สนิทสนมกันมาก ตั้มก็จะเดินไปนั่งกับใครคนใดคนหนึ่งในกลุ่มตน ถ้าเป็นตอนที่ผู้วิจัย ร่วมอยู่ด้วย ตั้มก็เลือกที่จะเดินมานั่งคุยกับผู้วิจัยเพียงลำพังสองคน ตั้มไม่เคยแสดงทางท่าทางว่า ตนเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นแบบออกหน้าออกตาเหมือนเพื่อนคนอื่นๆ เช่น ไม่พูดพร่ำเพื่อว่านักร้อง คนนั้นคนนี้หล่อ อยากไปญี่ปุ่น ชอบคนญี่ปุ่น แต่กลับพูดอีกว่า ไม่นิยมญี่ปุ่นเลย ทุกอย่างที่เป็น ญี่ปุ่นทั้งวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของญี่ปุ่น ผู้คนญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่น มีเพียงสิ่งเดียวที่ตั้มนิยม คือ ดนตรีญี่ปุ่น ตั้มย้ำว่าเฉพาะดนตรีเท่านั้น ไม่ใช่คน

ปู ปูเป็นคนที่ไม่ใส่ใจกับสิ่งที่ทำค่อนข้างสูงมาก ทุ่มเทกับความสนใจของตนเอง อย่างการนิยมนดนตรีญี่ปุ่นก็แสดงให้คนอื่นที่รู้จักดนตรีญี่ปุ่นรู้ว่า ปูเป็นสาวกคนหนึ่งของดนตรี ญี่ปุ่น แสดงออกโดยการแต่งหน้า แต่งตัว แม้ว่าวันที่ไม่ได้มีการแต่ง cosplay ปูก็จะทาขอบตา สีแดงบ้าง สีดำบ้างมาสยาม ทาเล็บสีม่วงบ้าง สีดำบ้าง ไฮไลน์ผมด้วยสีต่างๆเป็นช่อๆ บางครั้งก็ สวมแว่นตาสีดำหรือบางทีก็เอาแว่นทำเป็นที่คาดผม ใส่ชุดตามสไตล์ของปู และที่สำคัญปูจะสนใจ เรื่องเพื่อนมาก ใส่ใจความรู้สึกของเพื่อน ถ้านัดอะไรกับเพื่อนแล้วปูจะต้องทำตามสัญญา โดยปูก็ หวังว่าคนอื่นจะทำตามสัญญาด้วย ดังนั้นถ้ามีการนัดหมายกันแล้วมีคนใดคนหนึ่งมาสายหรือไม่ มาตามสัญญา ปูจะเป็นคนแรกที่มีอารมณ์จูนเฉียว แต่ปูก็จะหายโกรธเร็วและให้อภัยเพื่อนๆทุก ครั้ง ตามที่ตั้มได้พูดไว้กับผู้วิจัยว่า

“ตั้มชอบไปสาย บางทีก็ลืมที่นัด และชอบใช้ ชอบแก๊ง บางทีกินเสร็จ ..ปูเอาไปทิ้งให้หน่อย แต่ปูไม่โกรธ เพราะงี้ไปถึงได้ เป็นเพื่อนกัน และสนิทกันมากจนเพื่อนหมั่นไส้ มันจะไม่แยกจาก กันบ้างรีไรง”

สำหรับบุคลิกของปู ดูข้างนอกเหมือนเป็นคนหยิ่ง เดินเข้ามาในร้านก็ไม่มองใคร ถ้าไม่มีเพื่อนหรือคนที่รู้จักก็จะเข้าไปนั่งเฉยๆ ไม่คุยกับใครก่อน ถ้าใครคุยก็จะคุยด้วยแต่ทำหน้าที่ เฉยๆ ปูกล่าวกับผู้วิจัยว่า

“เพราะปูเป็นคนอย่างนี้ไง ไม่ยิ้ม ไม่พูด ชอบทำหน้าที่เฉยๆ คนเค้าก็เลยคิดว่าเราหยิ่ง จริงๆแล้วมันเป็นบุคลิกของเรา เราเป็น อย่างนี้ ไม่เหมือนกับตุ๊ก วิทยุนั่นมีแต่คนชอบ คุยกับเขาไปทั่ว แต่ สำหรับปูนะ ถ้าได้รู้จักและสนิทกัน ก็คุยได้ สนุกสนานอย่างนี้แหละ เหมือนพี่สาว (ผู้วิจัย) ใจ เราเพิ่งรู้จักกันเอง ไม่น่าเชื่อเลยนะ ว่าจะสนิทกัน ปูยังจำได้เลยวันที่เจอกันครั้งแรก 11 กุมภาพันธ์”

ก้อย แม้ว่ารูปร่างและหน้าตาของก้อยจะเติบโตเกินกว่าเด็กวัย 12 ปี จนใครๆที่ได้เจอต่างก็คิดกันว่าก้อยอาจจะกำลังเรียนอยู่ในระดับ ม.3 ด้วยก็เยอะ ผู้วิจัยเองก็ยังเคยถามก้อยเลยว่า เรียนอยู่ ม.ไหนแล้ว ก้อยทำหน้าเศร้า “ทำไมมีแต่คนถามอย่างนี้ หนูเพิ่งขึ้น ม.1 เองนะทำไมหน้าแก่เหวอ” แต่ถ้าได้คุยกับก้อยสักระยะหนึ่งก็จะรู้ว่าก้อยยังเด็กกว่าคนอื่นๆในกลุ่ม แม้ว่าก้อยสามารถรับมุก และสนุกกับการอยู่กับกลุ่มพี่ๆ แต่ก้อยก็ไม่ได้มาร่วมบ่อยนัก ก้อยจะบอกว่า “ไม่มาบ่อยหรอก อยู่กับคนที่เป็นคนละรุ่น เดียวคนจะหาว่าเราแก่” ตอนที่อยู่ร่วมกับคนอื่นๆ ก้อยก็เป็นเหมือนกับตุ๊ก ยิ้ม หัวเราะ คุยสนุกสนาน แต่หลายๆอย่างที่ก้อยก็ไม่กล้าเล่นกับใครก่อน เพราะความเกรงใจในความเป็นรุ่นน้อง บางครั้งก็เพียงแต่นิ่งดู และมีการแอบแซวบ้าง เนื่องจากก้อยยังเป็นเด็ก เรื่องความคิดที่จะหนีออกจากบ้านจึงไม่เคยเกิด ก้อยยังรู้สึกอบอุ่น ไปไหนมาไหนแม่ก็คอยเอาใจใส่ แต่ให้อิสระ จึงดูก้อยเป็นคนมีความมั่นใจ กล้าพูด กล้าทำ

ลักษณะภาษาที่ใช้

ภาษาที่ใช้สื่อสารและสื่อความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองก็เป็นเช่นเดียวกับกรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง ที่กรณีศึกษาพูดจาสื่อสารกันด้วยภาษาและคำศัพท์ที่วัยรุ่นทั่วไปใช้กัน และจะมีบางโอกาสที่คนที่ไม่นิยมนดนตรีญี่ปุ่นและคนที่ไม่เคยฟังดนตรีญี่ปุ่นอาจจะไม่เข้าใจ นั่นคือภาษาที่พูดถึงเนื้อหาของดนตรีญี่ปุ่น ถ้าเป็นคนที่นิยมนดนตรีญี่ปุ่นและฟังดนตรีญี่ปุ่นด้วยกันก็สามารถจะเข้าใจ

นอกจากส่วนของเนื้อหาภาษาที่เป็นสิ่งเข้าใจกันเฉพาะคนที่นิยมนดนตรีญี่ปุ่น กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองบางคน เช่น ปู ก็มีชื่อเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า *ยุかり* หรือคำศัพท์เฉพาะอื่นๆที่คุยกันก็เข้าใจ เช่น *เด็กพอยท์* หมายถึง เด็กวัยรุ่นอื่นๆทั่วไปที่มักมาชุมนุมกันบริเวณเซ็นเตอร์พอยท์ กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นเกือบทุกคนรวมทั้งกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นกลุ่มอื่นๆด้วย มักแบ่งพวก เด็กพอยท์ กับ เด็กนิยมนดนตรีญี่ปุ่นว่าเป็นคนละพวกกัน

ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมที่กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นเกี่ยวข้อง

ตุ๊ก ตุ๊กเป็นเด็กนักเรียนคนหนึ่งที่ร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน นั่นคือ การเป็นนักดนตรีที่โรงเรียน ตุ๊กเล่นเปียโน ส่วนสโมสรทางสังคมที่ตุ๊กเกี่ยวข้องด้วยเป็นสิ่งที่ครอบครัวกำหนดให้ นั่นคือ ไปร่วมงานหรือไปรู่ร่ร่วมกับแม่และคนในครอบครัว สถานที่ซอปปิงของตุ๊กเป็นการซอปปิงตามศูนย์การค้าชั้นนำทั่วไป ทั้งเซ็นทรัล สยาม ดิเอ็มโพเรียม หรือ เวอร์ลเทรดเซ็นเตอร์ เป็นต้น

ตั้ม อยู่ที่โรงเรียนมีกิจกรรมอย่างเดียวที่ตั้มร่วมเป็นประจำ คือ การจับกลุ่มกับเพื่อนๆ ไม่ได้เป็นลักษณะของชุมนุมที่ทางโรงเรียนจัดให้ เป็นกลุ่มอิสระที่เกิดจากความสมัครใจ พอใจ เทียว เล่น กินด้วยกัน หนึ่งในนั้นก็มีส่วนร่วมอยู่ด้วย ถ้ากลับมาอยู่บ้าน ชีวิตนอกโรงเรียนก็เป็นชีวิตกับครอบครัว ถ้าวันหยุดไหนที่ว่าง พ่อก็จะพาครอบครัวไปสังสรรค์กัน บ้างก็ไปรับประทานอาหารนอกบ้าน ถ้าวันหยุดหลายวันก็อาจจะพาไปบ้านญาติที่ต่างจังหวัด สถานที่ซ้อปิ้งของตั้มเป็นสถานที่ทั่วไปในกรุงเทพฯ ไม่ระบุได้ว่าเป็นที่ไหน ไปซ้อของกับครอบครัวและเพื่อน

ปู กิจกรรมทุกอย่างของปูก็เหมือนกับกิจกรรมทุกอย่างของตั้ม เนื่องจากทั้งสองคนก็เรียนหนังสืออยู่ห้องเรียนเดียวกัน บ้านก็อยู่ใกล้กัน นอกจากเวลาที่แยกย้ายกันกลับบ้าน ปูก็ต้องปฏิบัติสิ่งที่แม่ต้องการ ส่วนใหญ่แม่จะให้ปูอยู่เฝ้าบ้าน ทำงานบ้าน ปูจะได้มาเที่ยวสยามในวันหยุด สัปดาห์ละ 1 วัน สถานที่ซ้อปิ้งของปูเป็นสถานที่ทั่วไปในกรุงเทพฯ ซ้อได้ทั้งศูนย์การค้า หรือแม้แต่ตามบริเวณทางเท้า

ก้อย ทุกๆอย่างก้อยทำเหมือนกับทุกๆอย่างที่ดีๆทำ ก้อยก็เล่นดนตรีที่โรงเรียน และก็เล่นเปียโนเช่นเดียวกัน การเข้าสมาคมในสังคมของก้อยจะเป็นการไปกับแม่ตลอด ด้วยเหตุผลที่ก้อยก็ยังเป็นเด็ก จะไปซ้อปิ้งก็ไปกับแม่ทุกครั้ง บางครั้งก็มีตุ๊กไปด้วย แหล่งที่ใช้ในการซ้อปิ้งเป็นแหล่งเดียวกับที่ดีๆซ้อปิ้ง นั่นคือ เซ็นทรัล สยาม ดิเอ็มโพเรียม หรือ เวอร์ลเทรด เซ็นเตอร์ เป็นต้น

ตารางที่ 3 แสดงลักษณะของวัยรุ่น (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสอง)

กรณีศึกษา	การก่อรูปของกลุ่ม	กระบวนการกลายเป็นคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น	ตัวคนคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น
1. ตึก	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 15 ปี เรียน ม.3 - พี่สาวก้อย - เจอ ปู ต้ม ที่ร้าน vogue เป็นประจำ - ทุกคนรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อนเยอะ คุยได้กับทุกคน ทุกเรื่อง เพื่อนให้เป็นหัวหน้าแก๊ง แต่เจอกันเฉพาะที่โรงเรียน - เวลาว่างเล่นเปียโน ฟังวิทยุ ดูมิวสิควิดีโอ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นเพราะพี่ชายแนะนำ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะเมโลดี้ของคนตรีสวย รู้สึกดี - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต - ฟังดนตรีเพื่อความเพลิดเพลิน คลาสสิก 	<ul style="list-style-type: none"> - หลังเรียนพิเศษที่สยาม ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่น - เลือก "vogue" เป็นร้านประจำ - ชื่อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - ฟังเพลงญี่ปุ่นที่เป็นวง Indies, J-Rock - อยู่บ้านฟังดนตรีกับน้องสาว โดยนิยมนเปิดเพลงเสียงดังมาก และมีร้องพร้อมออกท่าทางไปพร้อมกัน
2. ปู	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 15 ปี เรียน ม.3 - เพื่อนโรงเรียนกับต้ม - เจอ ตึก ก้อย ที่ร้าน vogue เป็นประจำ - ทุกคนรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีเพื่อนผู้หญิงล้วน เพื่อนในกลุ่มนิยมนทำอะไรคล้ายๆกัน - เวลาว่างจับกลุ่มเล่นกับเพื่อน อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นเพราะเพื่อนแนะนำ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะจังหวะของคนตรี ชอบหน้าตาของนักร้อง - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุโทรทัศน์ - ฟังดนตรีเพื่อความเพลิดเพลิน สุขใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยามกับเพื่อน (ต้ม) - เลือก "vogue" เป็นร้านประจำ - ชื่อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - วงดนตรีที่โปรดปราน คือ Vivid, Endorphine - อยู่บ้านฟังดนตรีเพียงลำพังคนเดียว โดยนิยมนเปิดเพลงเสียงดังมาก มักกินขนมและอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นไปด้วย

ตารางที่ 3 แสดงลักษณะของวัยรุ่น (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสอง) (ต่อ)

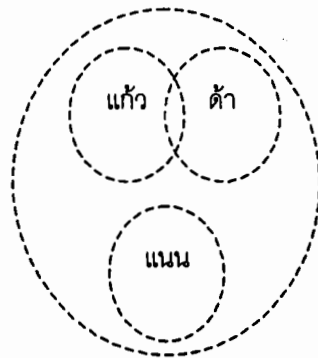
กรณีศึกษา	การก่อรูปของกลุ่ม	กระบวนการกลายเป็นคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น	ตัวตนคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น
3. ต้ม	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 15 ปี เรียน ม.3 - เพื่อนโรงเรียน - เจอ ดุ๊ก ก้อย ที่ร้าน vogue เป็นประจำ - ทุกคนรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีเพื่อนผู้หญิงล้วน อยู่กับเพื่อนเป็นกลุ่ม ชอบทำอะไรคล้ายๆกัน - เวลาว่างจับกลุ่มเล่นกับเพื่อน อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ฟังเพลง ดูโทรทัศน์ - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นเพราะเพื่อนแนะนำ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะเป็นดนตรีที่แปลก จังหวะรุนแรงได้อารมณ์ การร้องที่ทุ้มพลังเหมือนเป็นการปลดปล่อย - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต - ฟังดนตรีเพื่อความสนุกสนานไม่จำเจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยามกับปู - เลือก "vogue" เป็นร้านประจำ - ซื้อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - วงดนตรีที่โปรดปราน คือ Dir-en-grey - อยู่บ้านฟังดนตรีเพียงลำพังคนเดียว โดยนิยมเปิดเพลงเสียงดังมาก และมักกินและอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นไปพร้อมกันด้วย
4. ก้อย	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 12 ปี เรียน ม.1 - น้องสาวดุ๊ก - เจอ ปู ต้ม ที่ร้าน vogue เป็นประจำ - ทุกคนรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - เล่นกับเพื่อนทุกคนในห้องเรียนในห้องไม่มีการแบ่งเป็นกลุ่ม - เวลาว่างเล่นเปียโน ฟังดนตรี อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ดูโทรทัศน์ เล่นเกมคอมพิวเตอร์ - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นเพราะได้ยินพี่สาวเปิดฟัง - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะจังหวะของดนตรีที่สนุก กระฉับกระเฉง ชอบภาษาร้องที่เสียงโน้ตดนตรีนำฟัง - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต - ฟังดนตรีเพื่อความสนุกสนาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยามกับพี่สาว - เลือก "vogue" เป็นร้านประจำ - ซื้อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - ฟังดนตรีที่เป็นวง Indies, J-Rock - อยู่บ้านฟังดนตรีกับพี่สาว โดยนิยมเปิดเพลงเสียงดังมาก และมักออกท่าทางพร้อมกันร้องไปด้วย

กรณีศึกษากรณีนิยมดนตรีญี่ปุ่นสาม

1. การก่อรูปของกลุ่ม

ความเหมือนที่แตกต่างทำให้สมาชิกทั้งสามคนมารวมเป็นกลุ่มเดียวกัน นั่นคือสมาชิกทั้งสามคนเป็นนักเรียน ม.3 เหมือนกัน อยู่ต่างพื้นที่ต่างโรงเรียนกัน ช่วงที่แต่ละคนเริ่มกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว ต่างคนต่างก็มาซื้อเทป ซื้อซีดีที่ร้าน vogue ซื้อเสริจก็กลับบ้าน ไม่ได้นั่งเล่นอยู่ที่ร้าน ยังไม่มีเพื่อนร่วมฟังดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นกลุ่ม จนวันหนึ่งเพื่อนที่โรงเรียนของด้าแนะนำเพื่อนต่างโรงเรียนให้รู้จัก (แก้ว) เมื่อทั้งด้าและแก้วต่างก็รู้ซึ่งกันและกันว่าต่างฝ่ายต่างก็เป็นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น จึงนัดไปร้าน vogue ด้วยกันในทุกๆวันเสาร์บ้าง วันอาทิตย์บ้าง เมื่อมีเพื่อนแล้วทั้งด้าและแก้วจึงกล้าที่จะไปนั่งเลือกสินค้าอยู่ในร้านเป็นเวลานานๆ นั่งดูวิดีโอที่เปิดให้ชมอยู่ตลอดเวลา แนนซึ่งไปคนเดียวเห็นด้าและแก้วเป็นเด็กที่สนุกสนาน คอยเก่ง ทำทางเป็นกันเอง จึงได้ทำความรู้จัก แต่การไปร้านในครั้งต่อมา ด้า แก้ว และแนนก็ไม่ได้นัดกันไว้ก่อน แต่ทั้งสามก็มาเจอกันเวลาเดียวกันตลอด ด้าและแก้วจะชวนแนนไปร่วมรับประทานอาหารกลางวันด้วยบ้าง ถ้าด้าและแก้วจะไปซื้อของหรือไปเที่ยวที่อื่นต่อ ก็มักจะชวนแนนไปด้วย จนทั้งสามกลายเป็นเพื่อนกลุ่มเดียวกัน

แผนภาพที่ 8 แสดงการก่อรูปของกลุ่ม (กรณีศึกษากรณีนิยมดนตรีญี่ปุ่นสาม)



- ด้ามารู้จักกับแก้ว เมื่อรู้ว่านิยมดนตรีญี่ปุ่นเหมือนกันจึงไปร้านดนตรีญี่ปุ่นด้วยกันเป็นประจำ
- แนนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น มาร้านดนตรีญี่ปุ่นเป็นประจำ มารู้จักด้าและแก้ว ทั้งสามคนจึงรวมกลุ่มกัน

2. กระบวนการกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น : กรณีศึกษารายบุคคล

1. ด้า ด้าอายุ 15 ปี ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหลวง ที่โรงเรียนด้าจะอยู่กับเพื่อนเป็นกลุ่ม ทำกิจกรรมเหมือนกับเพื่อนในกลุ่ม ด้าเป็นเด็กร่าเริงคุยกับเพื่อนได้ทุกเรื่อง ที่โรงเรียนกลุ่มของด้าจะเป็นกลุ่มใหญ่ มีทั้งเพื่อนที่บ้านอยู่ในละแวกเดียวกันและเพื่อนที่บ้านอยู่ห่างกันพอประมาณ ด้าได้เจอเพื่อนทุกวันในวันธรรมดา และบ่อยครั้งที่ด้าจะนัดเจอเพื่อนๆ ในวันเสาร์ - อาทิตย์ การที่ด้ากับเพื่อนๆ มักจะทำอะไรร่วมกันเสมอที่อยู่ร่วมกัน ที่มีโอกาสได้ไปไหนมาไหนด้วยกัน ไม่ได้เป็นจุดที่ทำให้ด้ายึดติดและมีอุดมการณ์เหมือนกับเพื่อนกลุ่มนี้ตลอดไป ด้าก็มีเวลาว่างของด้า

เวลาว่างก่อนหน้าที่ด้าจะมานิยมดนตรีญี่ปุ่น ด้าจะฟังเพลงไทยสมัยนิยมเหมือนกับเพื่อนๆ ในกลุ่ม ถ้าเพลงไหนที่ชอบด้าก็จะซื้อเทปเพลงไทยสมัยนิยมมาฟังเป็นประจำอยู่แล้ว อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นบ้างแต่ไม่นิยมอ่านมากนัก ดูโทรทัศน์กับยายที่บ้าน แต่ตลอดเวลาถ้าอยู่ที่บ้านด้ามักจะเปิดวิทยุควบคู่กับการทำกิจกรรมอย่างอื่นด้วยเสมอ หรือบางครั้งก็นัดกับเพื่อนในกลุ่มไปเที่ยวเล่น ดูของหรือซื้อของด้วยกัน

ด้าได้รู้จักดนตรีญี่ปุ่นครั้งแรก โดยได้ยินเพื่อนบ้านที่อยู่บ้านใกล้กันเปิดฟังก่อน ด้าเห็นว่าดนตรีญี่ปุ่นเป็นดนตรีที่แปลกจึงขอยืมกลับมาฟังที่บ้าน เป็นเหตุให้ด้ามีความสนใจดนตรีญี่ปุ่นเพราะว่าสนุก ลักษณะการแสดงดนตรีของนักร้องญี่ปุ่นสามารถดึงดูดใจให้คนฟังมีอารมณ์ร่วมกับเพลงที่ฟังได้ ทั้งๆที่ด้าเองก็ไม่เข้าใจความหมายของภาษาเหมือนกัน แต่จังหวะ ทำนองและทำให้เสียงเวลาร้อง นักร้องเค้นความรู้สึกออกมาให้อ่านได้ ไม่ว่าจะทำเสียงเจี๊ยบ เบา หรือจะตะโกนดังๆ การควงกีตาร์เป็นการแสดงความเป็นอิสระที่จะทำอะไรที่ตนพอใจ เป็นดนตรีที่น่าติดตาม และที่สำคัญด้าให้เหตุผลว่า นักร้องหล่อ เท่ห์ นอกจากนั้นความโดดเด่นในดนตรีญี่ปุ่นที่ด้าได้มาเจอคือ ความแปลกใหม่ไม่เหมือนกับดนตรีที่เคยฟังอยู่เป็นประจำ ดนตรีที่ด้าชอบคือดนตรีประเภทร็อค ดังคำพูดที่ด้าพูดกับผู้วิจัยว่า

“ดนตรีญี่ปุ่นมันแปลกๆ ดีค่ะ เวลาร้องก็มีกรี๊ดๆ มีตะโกนขึ้นมา และมันก็แรงดีด้วย ชอบร็อคค่ะ มันก็เลยเป็นดนตรีที่น่าติดตามค่ะ”

การติดตามข่าวความเคลื่อนไหวของดนตรีญี่ปุ่นของด้า โดยผ่านจากหนังสือ นิตยสารบ้าง จากอินเทอร์เน็ตบ้าง ตั้งแต่หลังจากเกิดความนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้วด้าจะซื้อนิตยสารเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นมาอ่านข้อมูลเกี่ยวกับนักร้องที่ชอบเป็นประจำ

ด้ามองเห็นตรงความแปลกใหม่ของดนตรีญี่ปุ่น แปลกจากดนตรีที่เคยฟัง ความคาดหวังจากการเริ่มฟังดนตรีญี่ปุ่น จึงเกิดเพราะจะได้รับ ความแปลกใหม่ เป็นความสนุกสนานไปอีกแบบ

2. แก้ว แก้วอายุ 15 ปี ปัจจุบันแก้วกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีวิทยา 2 ลักษณะของกลุ่มเพื่อนที่โรงเรียนของแก้วเป็นลักษณะกลุ่มขนาดใหญ่เช่นเดียวกับเพื่อนๆของดำ ถ้าอยู่ที่โรงเรียนไปไหนมาไหนก็จะไปกันเป็นกลุ่ม หรือจะทำอะไรก็จะทำกันเป็นกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่เกิดเนื่องจากต้องทำกิจกรรมเกี่ยวกับบทเรียนร่วมกัน เพื่อนๆที่โรงเรียนของแก้วมีทั้งเพื่อนผู้ชายและเพื่อนผู้หญิง แก้วคุยได้กับคนทุกคน แต่ถ้าเป็นคนที่ไม่รู้จักกันครั้งแรก แก้วไม่ค่อยที่จะเริ่มคุยก่อน แม้กระทั่งคนที่ถูกแนะนำให้รู้จักกันครั้งแรกกับแก้วจะเริ่มคุยกับแก้วก่อน แก้วก็เพียงแค่ออบคำถามคำตอบเท่านั้น แก้วจะคุยอย่างสนุกสนานและเป็นกันเองกับคนที่รู้จักกันแล้วในครั้งที่สอง

กิจกรรมที่แก้วทำเป็นประจำเมื่อมีเวลาว่าง คือ การอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น การเปิดวิทยุฟังเพลง แก้วไม่จำกัดว่าเป็นเพลงอะไร แต่ประเภทของดนตรีที่ชอบก็จะเป็นประเภทร็อคมาตั้งแต่แรกแล้ว ถ้าไม่ฟังดนตรีแก้วก็ยังมีกิจกรรมที่ไม่เคยพลาดเลยในแต่ละวันคือการดูโทรทัศน์ แก้วชอบดูรายการประเภทบันเทิงคดี นอกจากนั้นถ้าเป็นวันเสาร์ – อาทิตย์แก้วก็จะไปเที่ยวซื้อของกับเพื่อน แก้วนิยมไปซื้อของที่สวนจตุจักร

แก้วรู้จักดนตรีญี่ปุ่นครั้งแรก เนื่องจากญาติลูกพี่ลูกน้องที่อายุรุ่นราวคราวเดียวกับแก้วมาเที่ยวที่บ้านแก้ว เนื่องจากญาติต้องมาค้างที่บ้านแก้วด้วยหลายวัน ญาติจึงนำซีดีดนตรีญี่ปุ่นที่ฟังอยู่มาด้วย แก้วรู้สึกประทับใจกับจังหวะและทำนองของดนตรีและลีลาการออกเสียงของนักร้อง ชอบเสียงร้องที่บางครั้งก็เสียงเล็กๆ เสียงสูง คูมีเสน่ห์มาก เป็นภาษาที่น่ารักและไม่เหมือนกับภาษาอื่นๆ แก้วถามญาติว่าเป็นเพลงอะไร เพลงของใคร เพราะแก้วเองก็ไม่เคยได้ยินมาก่อนภาษาก็ไม่เข้าใจ แต่แก้วสามารถคะเนได้ว่านั่นเป็นเพลงญี่ปุ่น แก้วขอยืมญาติมาฟังก่อนในช่วงแรก หลังจากนั้นแก้วจึงไปหาซื้อผลงานอื่นเองจากร้านจำหน่ายเทปดนตรีทั่วไป

หลังจากที่แก้วรู้สึกว่าตนเองเกิดความนิยมในดนตรีญี่ปุ่นขึ้นมาแล้ว หนทางที่แก้วจะไปถึงดนตรีญี่ปุ่นอย่างลึกซึ้งก็ได้เกิดเป็นคำถามขึ้นในหัวแก้วเอง แก้วได้หาซื้อหนังสือนิตยสารเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น เพื่อรู้ถึงประวัติความเป็นมาของนักร้องที่ตนชื่นชอบ รู้ข่าวคราวความเคลื่อนไหวของนักร้องเหล่านั้น ติดตามดูรายการโทรทัศน์และรายการวิทยุที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่น โทรศัพท์คุยกับญาติเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น และนอกจากนั้นแก้วก็สืบค้นข่าวคราวความเคลื่อนไหวของดนตรีญี่ปุ่นจากอินเทอร์เน็ตอีกทางหนึ่งด้วย

จึงตั้งความหวังไว้ว่า ดนตรีญี่ปุ่นก็จะไม่ต่างกับการดูหนังญี่ปุ่น ลองฟังดู อีกประการหนึ่งคือ ได้พักผ่อนหลังจากอ่านหนังสือด้วย

3. ความเป็นตัวตนของคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น

ขั้นตอนการซื้อสินค้าดนตรีญี่ปุ่น

1. ศึกษาร้านดนตรีญี่ปุ่น

ต้า แก้ว แนน ต่างก็มาจากคนละทิศคนละทาง ปกติต้ากับกลุ่มเพื่อนที่โรงเรียนชอบการไปเที่ยวกันเป็นกลุ่มอยู่แล้ว สยามก็เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่ต้าและเพื่อนๆชอบมาเที่ยวกัน ต้าเคยเห็นแล้วว่าที่สยามมีร้านดนตรีญี่ปุ่นหลายร้าน เมื่อเริ่มเกิดความนิยมดนตรีญี่ปุ่น ต้าจึงมาหาซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นที่สยาม บางครั้งก็มากับกลุ่มเพื่อนที่เคยเที่ยวด้วยกัน บางครั้งถ้าเพื่อนไม่ว่าง ต้าก็จะมาคนเดียว ส่วนแก้วก็จะมากับเพื่อนที่โรงเรียนเหมือนกัน เพื่อนของแก้วไม่ได้นิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยแต่แก้วก็จะให้มาเป็นเพื่อน ส่วนแนนนั้นจะมาร้านอาหารดนตรีญี่ปุ่นที่สยามโดยลำพังคนเดียวเสมอ ทั้งต้า แก้ว และแนน ต่างก็เคยซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นจากร้านต่างๆในสยามสแควร์แล้วเกือบทุกร้าน ทั้งตามร้านจำหน่ายเทปดนตรีทั่วไป ร้านดนตรีญี่ปุ่นโดยเฉพาะ แต่ไม่มีร้านใดร้านหนึ่งที่ซื้อเป็นประจำ

2. ค้นพบร้านประจำ

หลังจากที่กรณีศึกษาได้ผ่านการซื้อเทปดนตรีมาแล้วหลายๆร้าน ทั้งสามคนเลือกร้านที่จะให้เป็นร้านประจำของตัวเองได้ คือ ร้าน vogue เนื่องจากร้าน vogue เป็นร้านที่จำหน่ายสินค้าที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด นั่นคือ สินค้าดนตรีญี่ปุ่นประเภทรีค ทั้งสามคนต่างก็มีความนิยมดนตรีญี่ปุ่นในแนวรีค ที่สำคัญคือ ที่ร้าน vogue มีโต๊ะเก้าอี้ให้นั่งดูวิดีโอที่เปิดอยู่เกือบตลอดเวลา ร้านก็กว้างการเดินเข้าไปในร้านไม่ทำให้เป็นที่ดึงดูดความสนใจได้มากเท่ากับร้านที่มีขนาดเล็ก

3. วิธีการสั่งซื้อสินค้า

ขั้นตอนของการเดินเข้าไปซื้อสินค้าของกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสาม ไม่แตกต่างไปจากกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งและกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสองมากนัก ในช่วงแรกๆ ต้า แก้ว และแนนเดินเข้าไปในร้าน มองหาสินค้าที่ตั้งใจมาซื้อ เมื่อเจอก็หยิบไปที่เคาท์เตอร์พนักงานขาย หลังจากจ่ายเงินแล้วก็เดินออกจากร้านไป เมื่อรู้จักดนตรีญี่ปุ่นมากขึ้น ความต้องการสินค้าก็มีหลายอย่างมากขึ้น ต้องการทั้งสินค้าที่วางจำหน่ายไว้ในร้านและสินค้าที่ไม่ได้วางจำหน่ายไว้ที่

ร้าน ทั้งสามคนจึงต้องเขียนใบสั่งจองสินค้าเหมือนกับที่ลูกค้าประจำคนอื่นๆทำกัน แต่ทุกครั้งของการสั่งจองสินค้าของกรณีสึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสาม กรณีสึกษาจะรับสินค้าที่สั่งไว้ทุกครั้งเมื่อสินค้ามาถึง ไม่มีสมาชิกคนใดสั่งสินค้าแล้วค้างไว้ที่ร้านนานๆเหมือนกรณีสึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งหรือกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสอง

ลักษณะการฟังดนตรีญี่ปุ่น

เช่นเดียวกับกรณีสึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง และสอง นั่นคือลักษณะการฟังดนตรีญี่ปุ่นของกรณีสึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสามทุกคน กรณีสึกษาทุกคนล้วนแต่ประกอบด้วยลำดับของเหตุผลในการเลือกฟังดนตรีเหมือนกัน คือ

ขั้นแรก เลือกประเภทของดนตรี (กรณีสึกษาทุกคนเลือกที่จะฟังดนตรีร็อค)

ขั้นต่อมา เลือกวงดนตรีที่โปรดปรานเพื่อยกให้เป็นอันดับหนึ่ง ให้ความสำคัญกับวงที่โปรดปรานมากกว่าวงอื่นๆ มีการสะสมสิ่งของเกี่ยวกับวงที่โปรดปราน ได้แก่ การสะสม เทป ซีดี วีดีโอ โปสเตอร์ และของที่ระลึกต่างๆของศิลปินที่โปรดปรานนั้น (วัยรุ่นแต่ละคนจะมีวงดนตรีที่โปรดปรานเหมือนกันบ้าง แตกต่างกันไปบ้างในบางคน ดังตารางในช่วงท้าย)

ขั้นสุดท้าย การเลือกเพลงที่จะฟัง เพลงที่วัยรุ่นฟังขึ้นอยู่กับ ถ้านักร้องในวงดนตรีที่โปรดปรานออกเพลงใหม่มา วุฒุนักร้องก็ฟังเพลงใหม่อยุ่ตลอด โดยที่ยังฟังเพลงเก่าที่ชอบอยู่ด้วย

ขอบเขตของการฟังดนตรีญี่ปุ่น

กรณีสึกษาแต่ละคนของกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสามต่างนิยมฟังดนตรีญี่ปุ่นกันที่บ้านของตนเอง โดยจะเปิดเครื่องเล่นแผ่นเสียงที่มีอยู่ในห้องนั่งเล่น

กรณีสึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสามทุกคนกล่าวว่า เวลาว่างๆและไม่ทำอะไรก็จะเปิดดนตรีญี่ปุ่นฟัง แนนบอกว่าชอบเปิดฟังตอนทำการบ้านเหมือนเพลงมันนั่งอยู่เป็นเพื่อน ด้าบอกว่า ไม่ว่าจะทำอะไรก็จะชอบเปิดดนตรีญี่ปุ่น ทั้งตอนทำการบ้าน หรือก่อนนอน ฟังๆไปก็หลับไปเลย แต่เวลาที่ชอบเปิดและรู้สึกมีความสุขมากที่สุดที่ได้ฟังคือ ตอนอาบน้ำเสร็จระหว่างที่แต่งตัวจะไปโรงเรียน ช่วงนี้จะขึ้นไปเปิดฟังคนเดียวในห้องนอน แก้วก็เช่นเดียวกัน ฟังได้ตลอดเวลาแม้กระทั่งเวลาคุยโทรศัพท์ ถ้าเป็นเพื่อนที่สนิทกันบางครั้งยังแกล้งเปิดเพลงญี่ปุ่นให้ได้ยินด้วยก็มี

ทั้งแก้ว ด้า และแนนล้วนแต่เป็นสมาชิกคนเดียวของบ้านที่นิยมฟังดนตรีญี่ปุ่น ดังนั้นในการเปิดดนตรีญี่ปุ่นแต่ละครั้งทั้งสามคนจะเปิดเพื่อฟังแต่เพียงลำพังคนเดียว การเปิดเครื่องเล่นแผ่นเสียงแต่ละครั้งสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมักจะเปิดกันด้วยเสียงอันดัง ยกเว้นเวลาที่

ต้องการใช้สมาธิมากๆ อย่างเช่นเวลาทำการบ้าน แน่นกว่าเปิดดนตรีเบาๆเพื่อให้เหมือนกับดนตรีอยู่เป็นเพื่อน หรือเวลาก่อนที่จะนอน ดังกล่าวว่า เปิดดนตรีเบาๆเพื่อกล่อมให้นอนหลับ แต่ว่าช่วงหลังมานี้เปิดดังก็นอนหลับได้ เพราะว่าเกิดความเคยชินแล้ว และบางครั้งก็ร้องไปด้วย

*เหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการฟังดนตรีญี่ปุ่น

แก้วและแนนจะมีปัญหาเรื่องเวลาและสถานที่อยู่บ้าง เพราะต้องแบ่งเวลาและเครื่องเล่นแผ่นเสียงในห้องนั่งเล่นกับพี่และน้องที่ต้องการฟังดนตรีประเภทอื่นๆ หรือการดูรายการโทรทัศน์อื่นๆ แต่เรื่องนี้ไม่เป็นปัญหาสำหรับด้าเลย ด้าเป็นลูกสาวคนเดียวของครอบครัว เวลาที่ด้าเปิดดนตรีญี่ปุ่นฟัง คนที่จะได้ยินด้วยเสมอคือคุณยายที่จะอยู่ที่บ้านด้วยเป็นประจำ ในช่วงแรกๆ คุณยายก็บ่นทวนหูบ้างเหมือนกัน แต่ตอนหลังก็ยอมฟังร่วมกับหลานด้วย

ปฏิกริยากับกลุ่มเพื่อนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยกัน

วันเสาร์ เป็นวันที่สามคนในสมาชิกกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสามนัดมาเจอกันที่ร้าน vogue การเจอกันในแต่ละครั้งของกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสาม กรณีศึกษาทุกคนมาโดยไม่มีการนัดหมายเวลาที่แน่นอน การมาถึงร้าน vogue เวลาโดยอยู่ที่ความสะดวกของสมาชิกแต่ละคน โดยปกติในทุกสัปดาห์ด้าเป็นสมาชิกคนที่มาถึงร้านเป็นคนแรก หลังจากเข้าไปทักทายกับเจ้าของร้านเสร็จแล้ว ด้าก็เดินมานั่งที่โต๊ะ นั่งดูวิดีโอที่กำลังเปิดอยู่ ด้าจะไม่ออกไปไหนจนกว่าเพื่อนในกลุ่มจะมา แก้วและแนนมักจะมาถึงร้านหลังเที่ยงเล็กน้อย เมื่อมาครบทุกคนแล้วกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสามจะต้องเดินออกจากร้านและไปทำธุระอย่างอื่นข้างนอกร้านให้เรียบร้อยก่อนเสมอ แล้วจึงกลับเข้ามานั่งในร้านอีกครั้ง เนื่องจากกรณีศึกษาทั้งสามคนในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสามมีโทรศัพท์บ้านติดตามตัว (pct) ดังนั้นจึงเห็นได้บ่อยๆว่าเวลาที่นั่งดูวิดีโอหรือการนั่งคุยของสมาชิกในกลุ่มกับคนนอกกลุ่มจะมีด้าหรือแก้วคนใดคนหนึ่งเสมอที่นั่งคุยโทรศัพท์อยู่ข้างๆ แก้วเป็นคนที่นิยมนั่งคุยโทรศัพท์นานๆ บางครั้งนานเป็นชั่วโมง จนเพื่อนๆในร้านมักจะพูดแซวแก้วว่า “แล้วมันจะมาทำอะไรวะ มันมานั่งคุยโทรศัพท์ อย่างนี้อยู่ที่บ้านก็ได้แล้ว มานั่งในร้านนี้แต่คุยกับคนอื่น”

ทั้งด้า แก้ว และแนนต่างก็มีการแลกซื้อ - ขายภาพศิลปินกับคนอื่นๆที่นำมาขายเป็นประจำ ส่วนใหญ่แนนและด้าจะถือแพ้มมาด้วย ข้างในแพ้มเป็นหนังสือนิตยสารที่เตรียมมาเพื่อจะดึงแผ่นภาพศิลปินออกมาขาย และไว้ใส่แผ่นภาพที่ซื้อไปด้วย

สิ่งที่กรณีศึกษาในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสามทำร่วมกันเมื่อเจอกันได้แก่ การเดินดูของตามศูนย์การค้า นอกจากการเดินดูตามสยามแล้วบางครั้งก็เดินไปดูของที่ศูนย์การค้าเวิร์ลเทรดเซ็นเตอร์ เกือบทุกครั้งทีไปศูนย์การค้าเวิร์ลเทรดเซ็นเตอร์ทั้งสามคนก็จะขึ้นไปยังชั้น 7 ของ Isetan ซึ่งมีร้านขายหนังสือญี่ปุ่น Kinokuniya เพื่อไปดูหนังสือนิตยสารเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น

แม้ไม่สามารถอ่านเข้าใจได้แต่ถ้าเห็นหน้าปกของหนังสือเป็นรูปศิลปินที่ตนชื่นชอบอยู่ก็คาดเดาได้ว่าข้างในจะมีรูปของศิลปินคนนั้นอยู่อีก ก็จะซื้อ เมื่อเสร็จธุระที่นัดมาทำร่วมกันนอกเหนือจากการทำกิจกรรมร่วมกันในร้าน vogue แล้ว แน่นจะเป็นสมาชิกคนแรกที่กลับบ้านก่อน แก้วกับดำต้องกลับทางเดียวกันจึงกลับพร้อมกันเกือบทุกครั้ง เว้นแต่ใครคนใดคนหนึ่งต้องไปธุระที่อื่นอีกก็จะไม่ได้กลับบ้านด้วยกัน

วันที่ไม่ได้มาเจอกันที่ร้าน vogue กรณีศึกษาแต่ละคนก็จะโทรศัพท์ไปหากันทุกๆ วัน เป็นการโทรศัพท์ไปหาและพูดคุยกันในเรื่องทั่วไป บางครั้งไม่มีธุระที่จะคุยกันแต่ก็โทรศัพท์ไปหากันเป็นการทักทายกัน

การไปร้าน vogue ในวันเสาร์ถัดๆ ไปของกรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสาม จะไม่มีการโทรศัพท์นัดหมายกันล่วงหน้า แต่จะรู้กันเองว่า ถ้าใครไปที่ร้าน vogue ก็จะต้องไปเจอกับอีกสองคนเสมอ นอกจากจะร่วมกันทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ต้องเดินทางไปนอกร้าน หรือกำหนดเวลาไว้แล้วก็จะโทรศัพท์นัดหมายเวลาที่แน่นอนไว้ก่อน

4. ตัวตนและภาพปรากฏเด่นชัด

สไตล์การแต่งกายและสิ่งของเครื่องใช้

สมาชิกในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสามมีรูปแบบการแต่งกายที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน เป็นการแต่งกายเหมือนวัยรุ่นทั่วไปตามสมัยนิยม เสื้อผ้าที่สวมใส่ได้จากการหาซื้อทั่ว ๆ ไปตามแหล่งการค้าทั่วกรุงเทพฯ ทั้งซื้อในห้างสรรพสินค้า ซื้อตามศูนย์การค้าและตามร้านทั่ว ๆ ไป ลักษณะการแต่งกายของแต่ละคนแสดงได้ดังนี้ คือ

ดำ การแต่งกายในแต่ละวันของดำขึ้นอยู่กับความพอใจที่จะแต่ง บางวันดำนุ่งกางเกงขาสั้นมาสยาม บางวันนุ่งกางเกงขาก๊วย สวมรองเท้าแตะ ใส่เสื้อยืด แต่ส่วนใหญ่ดำจะสวมกระโปรง เป็นกระโปรงบานๆ สั้นๆ ใส่เสื้อยืดบ้าง เสื้อเชิ้ตบ้าง บางวันก็ใส่เสื้อสองชั้นเสื้อแขนยาวไว้ข้างในแขนสั้นไว้ข้างนอก สวมรองเท้าหุ้มส้นหนาๆ สวมถุงเท้าหนาๆ แบบยาว บางวันก็สะพายกระเป๋าสายยาวๆ โพลิบ้า บางวันก็สะพายเป้บนหลัง บางวันก็ใส่ไลน์ผมเป็นช่อๆ สีเขียวบ้าง สีทองบ้าง ดำพูดถึงการแต่งกายว่า

“ชอบแต่งกายแบบนี้ แบบญี่ปุ่นน่ารักๆ ก็ตามแฟชั่น เหมือนวัยรุ่นทั่วไป แต่จะมากกว่านิดนึง เพื่อนก็ว่าแต่งตัวอย่างนี้ อยากจะเป็นญี่ปุ่นหรือไง ..ดำก็บอกเปล่าดำก็เป็นคนไทย เพียงแต่ชอบแต่งแบบนี้ น่ารักดีออก”

ข้าวของเครื่องใช้ของดำจะเป็นแบบญี่ปุ่น โดยเฉพาะอุปกรณ์การเรียนดำจะเปลี่ยนสีโบว์ผูกผมอยู่บ่อยๆ บางครั้งก็นำยางผูกผมมาผูกที่เช็ดชดนักเรียน หรือนำมาผูกที่สายสะพายของเป้ทั้งสองข้าง ดำก็เป็นอีกคนหนึ่งที่นิยมใส่เครื่องประดับต่างๆ ทั้งสร้อยคอ กำไล แต่จะเน้นที่แหวน โดยจะสวมแหวนวงใหญ่ๆ สีเงิน บางครั้งก็ใส่ขี้ผึ้งสองนิ้วบ้างสามนิ้วบ้าง

แก้ว การแต่งกายของแก้วเป็นแบบสบายๆ บางวันแก้วก็จะใส่เสื้อยืดตัวใหญ่ๆ คู่กับกางเกงขาก๊วย สวมรองเท้าแตะ บางวันก็สวมเสื้อเชิ้ตสีขาวตัวใหญ่ๆ คู่กับกางเกงขายาว สวมรองเท้าหุ้มส้น ไม่หนามาก สะพายเป้หนึ่งใบเป็นเป้แบบสะพายหลัง แต่แก้วจะสะพายบนไหล่ข้างเดียว แก้วตัวผมบ๊อบสั้นธรรมดา ไม่พิถีพิถันกับข้าวของเครื่องใช้มากนัก แต่ก็เป็นที่น่ารักๆ ที่ซื้อได้บ่อยๆ จากสวนจตุจักร โทรศัพท์บ้านติดตามตัว (pct) ก็มีตัวการ์ตูนห้อยอยู่ ส่วนอุปกรณ์การเรียนก็เป็นแบบน่ารัก ลายการ์ตูน เขียนตัวอักษรแบบต่างๆ น่ารัก เป็นภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี บ้างก็ภาษาอังกฤษ

แนน การแต่งกายของแนนเหมือนกับวัยรุ่นทั่วไป สวมเสื้อตัวเล็กๆ นุ่งกางเกงขายาวแบบพอดีตัว สวมรองเท้าหุ้มส้นมีความหนาพอสมควร แนนสะพายเป้หนึ่งใบเล็ก สำหรับทรงผมของแนนเป็นทรงผมบ๊อบสั้นธรรมดา ข้าวของเครื่องใช้ของแนนค่อนข้างเป็นของมีที่ซื้อได้ตามห้างสรรพสินค้าต่างๆ ทั่วไป แนนมักจะถือแฟ้มใส่หนังสือมาที่สยามด้วยเสมอ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะต้องใส่หนังสือมาเรียนพิเศษ แต่ถ้าวันไหนไม่เรียนพิเศษก็ยังนิยมที่จะถือแฟ้มมาด้วย โดยใส่รูปน่ารักๆ มาแทน โดยเป็นแฟ้มใสๆ มีสีต่างๆ ที่ชอบ เช่น สีฟ้า สีชมพู หรือ สีแดง อุปกรณ์การเรียนเน้นที่สีสดใส อาจจะรูปตัวการ์ตูน รูปสัตว์ต่างๆ แนนชอบประดิษฐ์ประดอยของใช้เอง เช่น ทำกล่องดินสอเป็นรูปศิลปินเพลงญี่ปุ่น

กิริยาท่าทางและการแสดงออก

บุคลิกลักษณะและท่าทางการแสดงของกรณีศึกษาแต่ละคนในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสาม มีทั้งส่วนที่เหมือนและส่วนที่แตกต่างกันไป ดำเป็นคนร่าเริงชอบทำท่าทางแปลกๆ ให้เพื่อนสนุก บางครั้งก็เจียบบอดมุก แก้วเป็นคนเจียบบุดน้อย แนนเป็นกันเองกับทุกคน

สามารถอธิบายลักษณะกิริยาท่าทางและการแสดงออกของกรณีศึกษาแต่ละคนในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสามได้ดังต่อไปนี้

ดำ การนำเสนอตัวเองของดำต่อคนที่ยังไม่เคยรู้จักสนิทสนมหรือคุ้นเคย ดำทำโดยการมองด้วยสายตาเป็นมิตร เหมือนบ่งบอกว่าอยากรู้จัก อยากคุยด้วย แต่คนอื่นจะต้องเข้ามาทักก่อน ดำจะไม่คุยเล่นกับคนที่ไม่คุ้นเคยกัน แม้กระทั่งที่ร้าน vogue ซึ่งดำคุ้นเคยและไปเป็นประจำ ถ้าเป็นตอนที่ไม่มีเพื่อนในกลุ่มนั่งกันอยู่ในร้าน ดำก็จะไปนั่งอยู่ที่ม้านั่งหน้าร้าน ถ้ามอง

เห็นคนที่รู้จัก ด้าก็จะวิ่งเข้าไปหาและทักทาย อย่างเช่นตอนที่มองมาเห็นผู้วิจัย ด้าวิ่งเข้ามาหา ยิ้ม ทักทายแสดงความดีใจว่าเจอเพื่อนแล้ว การแสดงตนของด้าต่อเพื่อนที่สนิทสนมคุ้นเคยก็จะเป็น ไปอีกแบบ การมาเจอกันแต่ละครั้งด้าจะเดินมาอยู่ตรงหน้าแล้วเอียงหน้าไปมา เห็นแล้วยัง และให้แน่ใจว่าเพื่อนได้เห็นด้าแล้ว แล้วด้าก็เริ่มการสนทนา พูดแต่ละเรื่องด้วยความกระตือรือร้นอยาก ให้เพื่อนได้รับรู้ด้วย หรือถ้าต้องการรู้อะไรจากเพื่อนก็เร่งเร้าด้วยท่าทางตื่นเต้นให้เพื่อนรีบเล่าให้ ฟัง แต่ถ้าตอนที่ตนเองหมดเรื่องคุยหรือเรื่องของคนอื่นคุยกัน ด้าไม่มีความรู้หรือไม่มีความคิดเห็นใน เรื่องนั้น ก็จะนั่งฟังเงียบๆทำตาโตบ้องแบ้ว ฟังด้วย เหมือนกำลังเก็บข่าวสารมาเป็นความรู้ของตน สำหรับท่าทางของด้า ด้าชอบทำท่าทางคิกขุแบบเด็กญี่ปุ่น เดินสะพายเป้ ยกสองนิ้ว เอียงคอ ยิ้ม

แก้ว แก้วเป็นคนมีบุคลิกแปลก แรกเริ่มที่เพิ่งรู้จักกับใครแก้วจะยังไม่พูดและไม่ คุยกับคนนั้น แม้เพื่อนของแก้วจะแนะนำให้แก้วรู้จักกับคนอื่นๆ บางครั้งแก้วก็แค่มอง ไม่แม้แต่จะ ยิ้ม สำหรับผู้วิจัย ครั้งแรกที่คุยกับแก้วมีด้านั่งอยู่ด้วย ผู้วิจัยพูดสลับประโยคแก้วพูดแค่คำเดียว ทำ ให้เหมือนการสนทนาครั้งนั้นผู้วิจัยพูดอยู่กับด้าเพียงแค่สองคน แต่ครั้งหลังๆที่ผู้วิจัยได้คุยกับ แก้วอย่างสนิทกันมากขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยโทรศัพท์ไปหาด้าที่เครื่องโทรศัพท์บ้านติดตามตัว (pct) และแก้วก็อยู่ในที่เดียวกับด้าด้วย ด้าให้ผู้วิจัยคุยกับแก้ว แก้วก็คุยโดยดี และคุยสนุกสนานด้วย การคุยโทรศัพท์กันหลายครั้งทำให้ผู้วิจัยได้รู้ว่าแก้วไม่ชอบที่จะเผชิญหน้ากันในตอนแรก แต่เมื่อได้ รับรู้ว่าคนที่คุยกันในตอนแรกเป็นเพื่อนกับคนที่ เป็นเพื่อนกับแก้ว แก้วจึงเปิดใจคุยด้วยอย่างดี ครั้ง ต่อไปที่ได้เจอกัน แก้วจึงคุยอย่างเป็นกันเอง และก็จะเป็นอย่างนี้กับคนทุกคน ทำให้แก้วเริ่มสนิท สนมกับคนช้า โดยเฉพาะถ้าไม่มีเพื่อนเป็นสื่อให้ แต่ถ้าสนิทกันแล้วก็จะไว้วางใจคุยกันได้ การ แสดงออกของแก้วต่อคนตรีญี่ปุ่น ไม่มีลักษณะที่บอกให้รู้ได้เลยว่าแก้วนิยมคนตรีญี่ปุ่น ไปที่ร้านก็ ไปนั่งเฉยๆ คุยโทรศัพท์ส่วนตัว แต่จะไปร่วมงานที่เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับคนตรีญี่ปุ่นด้วยทุกครั้ง

แนน แนนเป็นเด็กที่มีกิจกรรมเยอะ ธุระกับครอบครัว ธุระกับเพื่อนที่โรงเรียน ต้อง ไปเรียนพิเศษ ทำให้เวลาที่มาร้าน vogue แต่ละครั้งเป็นเวลาสั้นๆ แนนจึงจะโทรมาบอกด้า (เพื่อน สนิทที่สุดในกลุ่มฟังดนตรีญี่ปุ่น) ให้ทราบก่อนทุกครั้งว่า แต่ละครั้งที่มา จะมาเวลาไหนและจะอยู่ ได้นานกี่ชั่วโมง เพื่อนๆจึงต้องรอให้ได้เจอแนน เพราะการมาเจอเพื่อนแต่ละครั้งของแนน แนนจะมี สิ่งของมาแลกเปลี่ยนอยู่เสมอ เช่น เป็นรูปของศิลปิน เป็นเนื้อร้องของเพลง หรือเป็นของที่ระลึก ต่างๆ สำหรับบุคลิกของแนนนั้นแม้ว่าแนนจะไม่ใช่คนที่คุยสนุกสนานด้วยน้ำเสียงหรือลีลาท่าทาง แต่เนื้อหาและสาระของเรื่องที่แนนนำมาเสนอเรียกความสนใจจากเพื่อนๆได้เสมอ แนนมีความรู้ ในหลายๆเรื่อง จึงพูดคุยกับเพื่อนได้ในทุกๆเรื่อง แนนเป็นคนใจเย็น ตั้งใจฟังคนอื่นพูดจนจบ แล้ว ค่อยแสดงความคิดเห็น

ส่วนกิจกรรมส่วนรวมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมประจำปีต่างๆ ถ้าทางโรงเรียนบังคับว่าทุกคนต้องเข้าร่วม แนนก็จะเข้าร่วมด้วย แต่ถ้าเป็นกิจกรรมอิสระไม่ได้มีการบังคับ บางครั้งแนนก็เข้าร่วมแต่บางครั้งก็ไม่เข้าร่วม สโมสรทางสังคมอย่างอื่นที่แนนเข้าร่วมก็เป็นลักษณะการรวมกลุ่มกับเพื่อนที่เรียนพิเศษด้วยกัน เวลานอกจากนั้นก็อยู่กับครอบครัว ส่วนสถานที่ที่แนนมักนิยมไปช้อปปิ้งเป็นประจำนั้นเป็นแหล่งการค้าทั่วไป ตามศูนย์การค้าบ้าง ตามห้างสรรพสินค้าบ้าง หรือตามแหล่งต่างๆที่สะดวก

ตารางที่ 4 แสดงลักษณะของวัยรุ่น (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสาม)

กรณีศึกษา	การก่อรูปของกลุ่ม	กระบวนการกลายเป็นคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น	ตัวตนคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น
1. ด้า	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 15 ปี เรียน ม.3 - เจอแก้ว แนนที่ร้าน vogue เป็นประจำ - ทุกคนรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - อยู่กับเพื่อนเป็นกลุ่ม ในกลุ่มทำอะไรทำด้วยกัน ไปเที่ยวด้วยกันในวันหยุด - เวลาว่างฟังเพลง อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ดูโทรทัศน์ ไปด้วยกับเพื่อน - รู้จักคนดนตรีญี่ปุ่นเพราะเพื่อนแนะนำ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะเป็นดนตรีที่แปลก ฟังแล้วรู้สึกสนุก หน้าตานักร็อกก็หล่อเท่ - ติดตามข่าวสารคนดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต - ฟังดนตรีเพื่อได้รับความแปลกใหม่ สนุกสนาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยาม โดยลำพัง - เลือก "vogue" เป็นร้านประจำ - ชื่อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - วงดนตรีที่โปรดปราน คือ Dir-en-grey - อยู่บ้านฟังดนตรีเพียงลำพังคนเดียว โดยนิยมเปิดเพลงเสียงดังมาก
2. แก้ว	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 15 ปี เรียน ม.3 - เจอด้า แนนที่ร้าน vogue เป็นประจำ - ทุกคนรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีเพื่อนกลุ่มใหญ่ ไปไหนมาไหนก็ไปเป็นกลุ่ม - เวลาว่างอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ ไปด้วยกับเพื่อน - รู้จักคนดนตรีญี่ปุ่นเพราะญาติแนะนำ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะจังหวะ ทำนอง และเสียงร้องแปลกดี ฟังแล้วก็เพราะ - ติดตามข่าวสารคนดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต - ฟังดนตรีเพื่อความเพลิดเพลิน ได้รับสิ่งแปลกใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยาม โดยลำพัง - เลือก "vogue" เป็นร้านประจำ - ชื่อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - วงดนตรีที่โปรดปราน คือ Dir-en-grey - อยู่บ้านฟังดนตรีเพียงลำพังคนเดียว โดยนิยมเปิดเพลงเสียงดังมาก

ตารางที่ 4 แสดงลักษณะของวัยรุ่น (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสาม) (ต่อ)

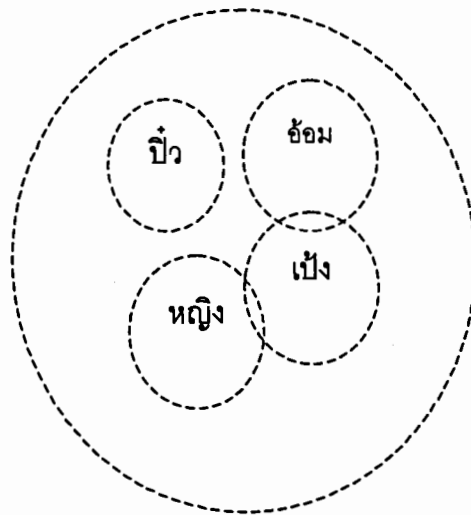
กรณีศึกษา	การก่อรูปของกลุ่ม	กระบวนการกลายเป็นคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น	ตัวตนคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น
3. แนน	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 15 ปี เรียน ม.3 - เจอผ้า แนนที่ร้าน vogue เป็นประจำ - ทุกคนรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ที่โรงเรียนอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่ตั้งใจเรียน ไปเรียนพิเศษด้วยกัน - เวลาวางฟังดนตรี อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะจังหวะและเสียงร้องที่ฟังแล้วรู้สึกสนุก มีหลายลีลา สือได้หลายอารมณ์ - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต - ฟังดนตรีเพื่อความเพลิดเพลินในยามพักผ่อน 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยาม โดยลำพัง - เลือก "vogue" เป็นร้านประจำ - ชื่อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - วงดนตรีที่โปรดปราน คือ Dir-en-grey - อยู่บ้านฟังดนตรีเพียงลำพังคนเดียว โดยนิยมเปิดเพลงเสียงดังมาก

กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่

1. การก่อรูปของกลุ่ม

การรวมกันเป็นกลุ่มของสมาชิกกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่มีทั้งที่เหมือนกับวิธีการมารวมกลุ่มกันของสมาชิกกลุ่มอื่นๆและมีทั้งวิธีการที่แตกต่างออกไปด้วย ปิว หญิง อ้อมและเป้ง เป็นกลุ่มที่ห่างไกลกันทั้งท้องถิ่นที่อยู่ สถานศึกษาและอายุ ปิวเพิ่งจะเรียนอยู่ในระดับชั้น ม.4 หญิงก็มีพื้นเพเดิมอยู่จังหวัดสุพรรณบุรี หญิงเริ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นตั้งแต่เรียนอยู่ชั้น ม.4 ของโรงเรียนในจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อเข้ามาศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ จึงได้มาที่ร้าน vogue ปิว เป็นคนที่ไม่ค่อยเริ่มคุยกับคนแปลกหน้าก่อน ปิวรู้จักและนิยมนดนตรีญี่ปุ่นมาตั้งแต่เรียนอยู่ชั้น ป.6 แต่ก่อนที่จะมารู้จักกับหญิง เป้ง และอ้อม ปิวยังไม่เคยมีกลุ่มเพื่อนที่นิยมนดนตรีญี่ปุ่น ส่วนเป้งและหญิงก็มารู้จักกันที่ร้าน vogue พอคุยกันรู้ว่าต่างก็เรียนอยู่ที่คณะเดียวกัน มหาวิทยาลัยเดียวกัน (มหาวิทยาลัยรามคำแหง) และอยู่ปีการศึกษาเดียวกันอีก (ปกตินักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง แม้จะเรียนหลักสูตรเดียวกัน รุ่นเดียวกันก็ไม่ค่อยจะรู้จักกัน เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นการเรียนหนังสือด้วยตนเองมากกว่าการเข้าชั้นเรียน) เป้งกับหญิงจึงตกลงเป็นเพื่อนกัน ส่วนกรณีของอ้อม ที่บ้านทั้งอ้อมและน้องสาวนิยมนดนตรีญี่ปุ่น ดังนั้นที่บ้านจะมีสินค้าและผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก ดังนั้นของบางอย่างที่อ้อมมีหลายอันซ้ำกัน อ้อมก็จะประกาศขายของเหล่านั้นทางหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่น เป้งเห็นการประกาศขายสิ่งของต่างๆ จึงโทรศัพท์ไปขอซื้อจากอ้อม และปิวก็โทรศัพท์ไปซื้อสินค้าเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นจากอ้อมเช่นกัน เมื่อได้เจอกันก็ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น หลังจากนั้นก็โทรศัพท์คุยแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นระหว่างกัน ทั้งสี่คนนัดเจอกันในวันเสาร์-อาทิตย์

แผนภาพที่ 9 แสดงการก่อรูปของกลุ่ม (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่)



- หญิงกับเป้งศึกษาอยู่มหาวิทยาลัยเดียวกัน มาว่านิยมนดนตรีญี่ปุ่นเหมือนกัน จึงคบเป็นเพื่อนกัน
- เป้งติดต่ออ้อมเพื่อซื้อสินค้าเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นจากอ้อม
- ป๊อติดต่ออ้อมเพื่อซื้อสินค้าเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นจากอ้อม
- ทั้งสี่คนมาเจอกันที่ร้านดนตรีญี่ปุ่น และได้กลายมาเป็นเพื่อนกัน

2. กระบวนการกลายเป็นคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น : กรณีศึกษารายบุคคล

1. ป๊อ ป๊ออายุ 16 ปี ปัจจุบันป๊อกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสังเวช ตอนอยู่ที่โรงเรียน ป๊อเรียนหนังสืออยู่ห้องเดียวกับเหมี่ยว (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง) และยังเป็นเพื่อนกลุ่มเดียวกับเหมี่ยวด้วย ที่โรงเรียนป๊อก็จะเป็นเหมือนกับเพื่อนๆ เพื่อนคุยเรื่องอะไรกันป๊อก็คุยเรื่องนั้นๆกับเพื่อน หากแต่เวลาของป๊อไม่ได้เป็นเวลาสำหรับเพื่อนตลอด ป๊อกับเพื่อนร่วมกิจกรรมกันเฉพาะที่โรงเรียนเท่านั้น

เวลาว่าง ป๊อจะอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ป๊ออ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ถ้าเป็นที่โรงเรียนก็จะแลกเปลี่ยนกันอ่านกับเพื่อน แต่เมื่ออยู่บ้านเวลาว่างนอกจากการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ป๊อชอบฟังดนตรี แนวดนตรีที่ป๊อฟังก็จะได้รับอิทธิพลมาจากพี่ชาย ส่วนใหญ่ในการเปิดวิทยุขณะพักนอนอยู่ที่บ้าน พี่ชายจะเป็นคนเปิด บางอย่างที่ป๊อชอบด้วยก็

จะร่วมฟัง แต่อย่างไรที่ไม่ชอบก็ไม่สนใจ นอกจากการฟังวิทยุแล้วยังชอบดูรายการที่น่าเสนอเกี่ยวกับดนตรีทางโทรทัศน์ นอกจากนั้นปีวชอบดูละครโทรทัศน์ญี่ปุ่น

ความจริงปีวได้ฟังและรู้จักดนตรีญี่ปุ่นมาตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากพี่ชายชื่อเทป X-Japan มาฟัง แต่ตอนนั้นปีวยังไม่เกิดความสนใจดนตรีญี่ปุ่น และยังมีความรู้สึกว่า เป็นดนตรีที่น่ารำคาญ ฟังก็ไม่รู้เรื่อง จึงได้แค่ฟังเฉยๆ แต่เนื่องจากปีวเป็นคนที่ชอบดูละครโทรทัศน์ญี่ปุ่น โดยดูมาตั้งแต่เด็กๆ ชอบหน้าตาที่น่ารักของตัวละคร เช่นปีวพูดว่า

“ชอบดูละครญี่ปุ่นมาก อย่างเรื่องหนึ่งตอนนั้น Reigo,
...Shiratori Reigo ใจ ชอบมาก...น่ารัก ชอบเรื่องสลับร่างสร้าง
รัก”

ทุกๆเย็นหลังโรงเรียนเลิก เวลาบ่าย 3 โมง จะมีละครโทรทัศน์ญี่ปุ่นฉายทางช่อง 3 ปีวจะรีบกลับบ้านมาดูโทรทัศน์ ดูทุกวัน จนติด ความชอบละครญี่ปุ่นเนื่องจากชอบหน้าตาของดารารทำให้ชอบหน้าตาคนในสโตร์ญี่ปุ่นด้วย จึงซื้อหนังสือนิตยสารบันเทิงญี่ปุ่นมาอ่าน ในหนังสือลงบทความและความเคลื่อนไหวของนักร้องญี่ปุ่นด้วย เห็นหน้าตาหล่อก็ลองซื้อมาฟังอีกครั้งหนึ่ง การฟังตอนที่อยู่มัธยมรู้ว่ามองดนตรีต่างจากการฟังตอนที่อยู่ ป.6 ตอนนั้นฟังแล้วรู้สึกเสียงดังโหวกโหวก แต่ตอนนี้ ดนตรีที่กระแทกเสียงเป็นจังหวะ ตะโกนเสียงดัง ยาวลากไปจนเหมือนจะหมดเสียง ปีวรู้ว่าได้อารมณ์ เป็นการแสดงพลังออกมา นอกจากเสียงร้องเพลงแล้วการประสานกันของเครื่องดนตรีก็เพราะจับใจ น่าติดตาม การฟังคราวนี้ทำให้ชอบดนตรีญี่ปุ่นขึ้นมาบ้าง

การเป็นคนที่ยินมดูละครโทรทัศน์ญี่ปุ่นอยู่แล้ว จึงทำให้ปีวต้องซื้อหนังสือ นิตยสารบันเทิงญี่ปุ่นมาอ่านสรุปเรื่องย่อของละคร หรืออ่านประวัติของดารา แต่ในหนังสือเหล่านั้นไม่ได้มีเพียงแคข้อมูลของดารา แต่ยังมีเนื้อหาของดนตรีญี่ปุ่นอยู่ด้วย เห็นรูปนักร้องในหนังสือก่อน ปีวอ่านประวัติดู เมื่อเห็นว่าคนที่กำลังอ่านอยู่กำลังจะออกอัลบั้มหรือว่าเพิ่งออกอัลบั้มไป ปีวจึงลองซื้อมาฟังดู และการที่ปกติเป็นคนชอบใช้เวลาว่างกับการฟังวิทยุอยู่แล้วการรับข่าวความเคลื่อนไหวในวงการดนตรีญี่ปุ่นจากวิทยุก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่ปีวได้รับ

พื้นฐานเป็นคนที่ชอบชมวัฒนธรรมบันเทิงญี่ปุ่นอยู่แล้ว ทั้งการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น การดูละครโทรทัศน์ญี่ปุ่น ทั้งสองอย่างเป็นการพักผ่อนที่ทำให้ปีวได้รับความเพลิดเพลินมาก ปีวอยากลองฟังดนตรีญี่ปุ่นบ้าง โดยคาดว่าดนตรีญี่ปุ่นก็จะให้ความเพลิดเพลินได้เหมือนกับการ์ตูนหรือละครโทรทัศน์ญี่ปุ่น

2. หญิง หญิงอายุ 18 ปี ปัจจุบันหญิงกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง หญิงเป็นคนที่ภูมิลำเนาเดิมอยู่จังหวัดสุพรรณบุรี ตอนเรียนหนังสือในระดับมัธยมก็เรียน

ที่จังหวัดสุพรรณบุรีมาโดยตลอด ดังนั้นกลุ่มเพื่อนทุกคนจึงเป็นคนจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนในกลุ่มเดียวกับหญิงทุกคนล้วนมีความนิยมในวัฒนธรรมญี่ปุ่นด้วยกัน

หญิงนิยมการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น เพื่อนๆทุกคนในกลุ่มก็อ่านการ์ตูนญี่ปุ่น หญิงกับเพื่อนๆจึงมักจะไปซื้อหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นพร้อมกัน โดยซื้อคนละเรื่อง เมื่อต่างคนต่างอ่านหนังสือเล่มของตัวเองจบแล้วก็จะนำมาแลกเปลี่ยนกันอ่าน หญิงก็ชอบดูละครโทรทัศน์ญี่ปุ่น หลังจากดูละครในตอนเย็น วันถัดไปก็จะจับกลุ่มกับเพื่อน ร่วมกันวิจารณ์ถึงละครที่ได้ดูไปแล้ว หญิงมักจะเลือกดูรายการโทรทัศน์หรืออ่านหนังสือที่นำเสนอวัฒนธรรมญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตของชาวญี่ปุ่น สภาพแวดล้อมหรือธรรมชาติของประเทศญี่ปุ่น หญิงกับเพื่อนในกลุ่มมักจะไปไหนมาไหนด้วยกันเป็นประจำ

เหตุผลในการนิยมดนตรีญี่ปุ่นของหญิงดำเนินมาตามลำดับ ตั้งแต่การอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น การดูละครโทรทัศน์ญี่ปุ่น การศึกษาวัฒนธรรมญี่ปุ่น และเมื่อเพื่อนในกลุ่มคนหนึ่งทำความรู้จักกับเพื่อนชาวญี่ปุ่นทางจดหมาย เพื่อนชาวญี่ปุ่นส่งเทปดนตรีญี่ปุ่นมาให้ฟัง หญิงก็ได้ฟังด้วย หญิงชื่นชอบกับจังหวะของดนตรีญี่ปุ่น หญิงรู้สึกว่าดนตรีญี่ปุ่นมีเสน่ห์จริงๆ แม้ว่าหญิงพอจะเข้าใจภาษาญี่ปุ่นบ้างเล็กน้อย แต่ความหมายของเนื้อเพลงทั้งหมดหญิงก็ไม่สามารถเข้าใจได้ แต่นั่นก็ไม่ใช่อุปสรรคสำหรับหญิงให้เข้าใจดนตรี เพราะดนตรีที่หญิงฟังเป็นเสียงที่เกิดจากการผสมเนื้อร้อง ทำนอง การให้จังหวะ เหมือนเรากำลังกระโดดไปกระโดดมาในอากาศหรือในสิ่งที่เรากำลังจินตนาการเอง หญิงรู้สึกสบายและเป็นสุขเวลาที่ฟัง และหญิงก็เกิดความนิยมดนตรีญี่ปุ่นมาจนถึงปัจจุบัน

เนื่องจากตอนที่เริ่มรู้จักดนตรีญี่ปุ่นในช่วงแรกๆ หญิงยังอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรี เพราะฉะนั้นทางที่หญิงจะเข้าถึงดนตรีญี่ปุ่นได้คือ การซื้อหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่นมาอ่าน หญิงไม่สามารถหาฟังได้ตามคลื่นวิทยุเนื่องจากที่จังหวัดสุพรรณบุรีไม่มีคลื่นวิทยุที่นำเสนอรายการดนตรีญี่ปุ่น แต่หลังจากที่หญิงเข้ามาศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร หญิงเปิดวิทยุเจอรายการที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่น การรับข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นจึงมีทั้งทางหนังสือและทางวิทยุ นอกจากนั้นหญิงก็ยังติดตามดูจากรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่นด้วย

ความคาดหวังที่รับรู้ได้จากการฟังดนตรีญี่ปุ่นของหญิงคือ ความเพลิดเพลิน แต่ นอกเหนือจากความเพลิดเพลินแล้ว การรู้จักดนตรีญี่ปุ่นก็จะทำให้เป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่หญิงจะสามารถคุยกับเพื่อนชาวญี่ปุ่นได้

3. เป้ง การรวมกลุ่มกับเพื่อนสมัยเรียนหนังสือในระดับมัธยมศึกษาของเป้งนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการรวมกลุ่มเพื่อร่วมทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับเนื้อหาของวิชาเรียน แต่กลุ่มนี้ก็เป็น

เพียงกลุ่มที่เกิดขึ้นเฉพาะที่โรงเรียน หลังจากโรงเรียนเลิก กลุ่มก็สลาย หลังจากกลับมาถึงบ้านแล้ว เบ้งไม่ค่อยได้ติดต่อกับเพื่อนอีก จะรอการติดต่อกับเพื่อนอีกครั้งก็เมื่อไปโรงเรียนเท่านั้น

เวลาว่างส่วนใหญ่เมื่ออยู่ที่บ้าน สิ่งที่เบ้งทำเป็นประจำคือ การนอนอ่านหนังสือ การ์ตูนญี่ปุ่น หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นนั้นเบ้งอ่านมาตั้งแต่เด็กแล้ว นอกจากนั้นก็มีการฟังเพลงจาก เครื่องรับวิทยุ การดูโทรทัศน์ เวลาว่างของเบ้งส่วนใหญ่จะเป็นการทำกิจกรรมคนเดียวในบ้าน ในห้องส่วนตัว

เมื่อเข้าศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เบ้งก็เริ่มรู้จักดนตรีญี่ปุ่นโดยบังเอิญ เบ้งหมุนวิทยุไปยังคลื่นที่นำเสนอรายการดนตรีญี่ปุ่น ช่วงนั้นเป็นการจัดรายการของดีเจ Eddy ซึ่งเป็นดีเจที่ชอบนำเสนอดนตรีในแนวร็อค และดนตรีประเภทร็อคก็เป็นประเภทดนตรีที่เบ้งชื่นชอบอยู่แล้ว เมื่อได้ฟังดนตรีญี่ปุ่นในครั้งนั้น เบ้งจำได้ว่าเป็นเพลงของวง L'arc~en~ciel เบ้งบอกว่าชอบทันทีโดยที่ยังไม่เห็นหน้าตาของนักร้อง สำหรับเหตุผลที่ชอบนั้นเบ้งได้บอกไว้ว่า

“เหตุผลที่ชอบเพราะว่าเนื้อร้องของเพลงญี่ปุ่นสวย คือสวยกว่าเพลงอื่นๆ ทำนองก็มีส่วน แต่ที่ทำให้ชอบมากคือเสียงนักร้องเขาจะทำได้หลายเสียง เสียงสูง เสียงต่ำ เสียงหล่อ เสียงสวย”

เบ้งบอกถึงความรู้สึกส่วนตัวว่า คนเราจะรู้สึกมีความสุขเมื่ออยู่กับสิ่งที่สวยงามๆ ความสวยงามของดนตรีญี่ปุ่นที่เบ้งได้ฟังนั้นประกอบจากหลายๆส่วนในดนตรีนั้น ส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดสำหรับดนตรีคือ เสียง เสียงที่สวยนั้นมันเข้ามาก็ก้องในใจของเราได้ มันทำให้ใจเต้นเป็นจังหวะ และก็รู้สึกสนุกด้วย ความชอบทำให้เบ้งติดตามฟังดนตรีญี่ปุ่นเรื่อยมา

สำหรับเบ้ง แหล่งข้อมูลสำคัญที่ทำให้ได้รู้ข่าวสารของดนตรีญี่ปุ่นก็คือ หนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่น เบ้งจะซื้อหนังสือนิตยสารเหล่านี้จากร้านขายหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น นอกจากนั้นก็ฟังจากรายการวิทยุ และดูโทรทัศน์ที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่น

เบ้งคาดหวังว่า การฟังดนตรีญี่ปุ่นจะทำให้ตนได้รับความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ดนตรีญี่ปุ่นเป็นเพื่อนได้ทางหนึ่ง เพราะเบ้งไม่เคยรู้สึกเหงาเมื่ออยู่กับดนตรี

4. อ้อม อ้อมกล่าวว่าเพื่อนที่สนิทสนมด้วยส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนของน้องสาว ตอนที่อ้อมเรียนหนังสืออยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อนๆในห้องเรียนจะมีการแบ่งกันเป็นกลุ่มๆ อ้อมไม่ได้จัดให้ตัวเองไปอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่ส่วนใหญ่ตนจะไปอยู่กับน้องสาว และจะให้ตัวเองเข้ากลุ่มกับเพื่อนๆของน้องสาวด้วย อ้อมมักจะมีค่านิยมสิ่งต่างๆเหมือนกับน้องสาวและเพื่อนๆของน้องสาว

“เพื่อนในห้องเขาชอบแบ่งกันเป็นกลุ่ม กลุ่มนั้นกลุ่มนี้ก็จะรับแต่คนสวยๆนะ แล้วก็คุยกันเองเป็นกลุ่มๆ เราก็ไม่อยากจะไปเข้ากลุ่มด้วย ไม่มีกลุ่มเพื่อนในห้องเดียวกัน ก็เลยชอบไปอยู่กับน้องสาวมากกว่า เพื่อนๆเขาก็น่ารักดี”

เวลารว่างๆอ้อมก็จะทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับน้องสาว และเพื่อนๆของน้อง แต่ถ้าอยู่ที่บ้านก็จะดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ พร้อมกับอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ถ้าเป็นวันเสาร์ - อาทิตย์ก็จะออกไปเที่ยวนอกบ้านก็จะไปเที่ยวกับน้องสาว

เพื่อนๆหลายคนของน้องสาวเป็นคนที่ยินมฟังดนตรีญี่ปุ่นอยู่ก่อนแล้ว น้องสาวก็ได้ฟังดนตรีญี่ปุ่นกับกลุ่มเพื่อนๆด้วย ช่วงที่น้องสาวเริ่มฟังใหม่ ๆ จะซื้อทั้งเทป ซีดี และหนังสือนิตยสารต่างๆที่บ้าน อ้อมได้มีโอกาสฟังด้วย อ้อมปลื้มในหน้าตาของนักร้องแนวป๊อปซึ่งเป็นประเภทดนตรีที่น้องสาวนิยม แต่เมื่ออ้อมได้ฟังทั้งดนตรีป๊อปและดนตรีร็อคแล้ว อ้อมกลับเป็นผู้เดียวที่ยินมดนตรีร็อค เพราะทั้งจังหวะและทำนองของเพลงร็อคจะดูกระฉับกระเฉงและมีพลังมากกว่า บางครั้งแม้การฟังเพลงร็อคไม่ต้องเดินเป็นจังหวะเหมือนเพลงป๊อป แต่เสียงร้องและเสียงดนตรีที่ได้ฟังความรู้สึกเหมือนดนตรีสื่อเข้าไปข้างในใจ เหมือนเราได้สัมผัสกับดนตรีลึกๆกว่า ไม่ต้องเข้าใจความหมายภาษา แต่เราคิดเองว่าความหมายที่เราจับเป็นแบบไหน

การติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นของอ้อม ก่อนข้างสะดวกและมีหลายทิศทาง เพื่อนๆของน้องสาวรวมทั้งน้องสาวจะมาเล่าข่าวคราวต่างๆให้อ้อมฟัง อ้อมสามารถร่วมฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ร่วมกับน้องสาวโดยไม่ต้องค้นหาคลื่นวิทยุที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่นเอง หนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่นต่างๆ ทั้งน้องสาวและเพื่อนๆของน้องสาวก็ซื้อดูกันอยู่เป็นประจำแล้ว อ้อมแทบไม่ต้องหาซื้อสิ่งเหล่านี้ด้วยตัวเองอีกเลย

ความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ความสุขใจคือสิ่งที่อ้อมคาดหวังว่าจะได้รับจากการฟังดนตรีญี่ปุ่น เป็นการฟังผ่านที่ได้ผ่อนคลาย ไม่รู้สึกเหนื่อย เพราะการนอนเฉยๆก็สามารถฟังได้ และเพลงญี่ปุ่นก็แปลกไปจากเพลงไทย ที่ฟังแล้วเหมือนหมกมุ่น รัก ออกหัก

3. ความเป็นตัวตนของคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น

ขั้นตอนการซื้อสินค้าดนตรีญี่ปุ่น

1. ศึกษาร้านดนตรีญี่ปุ่น

สำหรับกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสี่ เมื่อกรณีศึกษาแต่ละคนเริ่มมีความสนใจดนตรีญี่ปุ่น สถานที่ที่กรณีศึกษาหาซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นมาฟังในช่วงแรกๆต่างก็เป็นสถานที่ที่

แตกต่างกัน ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน คือ หญิงเป็นคนที่มิถุมีลำเนาอยู่ต่างจังหวัดการจะมาหาซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นถึงกรุงเทพฯก็เป็นเรื่องที่สร้างความลำบากให้กับตัวเอง ดังนั้นในช่วงเริ่มแรกนี้หญิงจะหาซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นในร้านดนตรีทั่วไปในจังหวัดของตน แต่ได้เฉพาะเทปที่มีลิขสิทธิ์ในเมืองไทยเพียงไม่กี่วงเท่านั้น เป็งก็อาศัยอยู่ในเขตของกรุงเทพมหานครที่ห่างออกไปจากสยามมากจึงหาซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นใกล้ๆบ้าน เทปที่ซื้อได้ใกล้ๆบ้านก็เป็นเทปที่จดลิขสิทธิ์ในเมืองไทยเหมือนกัน และเป็นเพียงบางวงที่มีสังกัดค่ายเมเจอร์เท่านั้น ส่วนอ้อมและป๊อว์แม้เป็นในช่วงแรกของการเริ่มสนใจดนตรีญี่ปุ่นทั้งสองคนต่างก็มาหาซื้อดนตรีญี่ปุ่นที่สยามตั้งแต่ตอนนั้นแล้ว เนื่องจากบ้านที่อยู่อาศัยของป๊อว์ไม่ห่างจากสยามมากนัก และแม้ว่าบ้านของอ้อมจะไม่ใกล้สยามมากแต่ก็สามารถมาสยามได้ไม่ลำบาก แต่การซื้อในช่วงแรกก็ยังไม่เจาะจงร้านว่าจะซื้อร้านไหนเป็นร้านประจำเหมือนกัน จนกระทั่งหลังจากที่แต่ละคนเริ่มรู้จักนักร้องวงดนตรีญี่ปุ่นมากขึ้น สถานที่ที่เคยซื้อดนตรีญี่ปุ่นอยู่แต่เดิมไม่ได้มีสินค้าที่ต้องการหลายๆอย่าง เป็นเหตุผลให้เป็งก็มาหาซื้อสินค้าเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นที่สยามเช่นกัน และหญิงซึ่งพอดีกับต้องเข้ามาศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร แม้ว่าจะย้ายมาพักอยู่ในเขตที่ไม่ใกล้กับสยามมากนักแต่ก็สามารถนั่งรถมาสยามได้ไม่ลำบากเหมือนเก่า หลังจากนั้นเวลาที่หญิงต้องการซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นหญิงจึงนั่งรถมาซื้อที่สยาม

2. ค้นพบร้านประจำ

การมาหาซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นที่สยามอยู่เป็นประจำของกรณีศึกษาแต่ละคนในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่ กรณีศึกษาทุกคนได้รู้จักร้านทุกร้านที่จำหน่ายสินค้าดนตรีญี่ปุ่น รู้ว่าร้านไหนเน้นสินค้าประเภทใด ร้านไหนมีสินค้าที่แต่ละคนต้องการมากที่สุด สุดท้ายกรณีศึกษาทุกคนก็มาพบกันที่ร้าน vogue อันเป็นร้านที่สมาชิกแต่ละคนเลือกให้เป็นร้านประจำสำหรับการมาซื้อสินค้าดนตรีญี่ปุ่น

3. วิธีการสั่งซื้อสินค้า

กรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่อันประกอบด้วยกรณีศึกษาที่สมาชิกส่วนใหญ่เป็นคนในวัยระดับมหาวิทยาลัย การมาร้าน vogue แต่ละครั้งจึงมาด้วยวัตถุประสงค์เดียว คือ การมาซื้อสินค้าเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น ช่วงแรกๆที่เริ่มมาเป็นลูกค้าประจำที่ร้าน vogue ต่างก็เข้ามาเลือกสินค้าที่ตั้งใจไว้ว่าจะซื้อมาตั้งแต่แรกแล้ว เมื่อเลือกได้แล้วก็จ่ายเงิน แล้วเดินจากร้านไป แม้ในช่วงหลังๆที่กรณีศึกษาแต่ละคนได้รวมกันเป็นกลุ่มแล้ว การมาที่ร้าน vogue กรณีศึกษาก็มาเพื่อซื้อสินค้าเท่านั้น กรณีศึกษาแต่ละคนจะนัดมาเจอกันที่มานั่งบริเวณหน้าร้านก่อน เมื่อสมาชิกมาทันพร้อมแล้วกรณีศึกษาทั้งหมดก็จะเดินเข้าไปในร้านพร้อมกัน การซื้อสินค้าในช่วงหลังๆมีทั้งซื้อสินค้าที่วางขายอยู่แล้วในร้าน และการสั่งจองสินค้าที่ยังไม่มีวางไว้ในร้าน การซื้อแต่ละครั้งของ

กรณีศึกษาในกลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นที่จะเสร็จสิ้นในตอนที่ยืนค้ำมาถึงร้านแล้วทุกครั้ง กรณีศึกษาจะมา
รับสินค้าพร้อมทั้งจ่ายเงินและรับสินค้าไป ไม่เคยมีการติดค้างไว้ที่ร้าน*

ลักษณะการฟังดนตรีญี่ปุ่น

กรณีศึกษาในกลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นทุกคนก็เช่นเดียวกับกรณีศึกษาในกลุ่มนิยามดนตรี
ญี่ปุ่นทั้งสามกลุ่มที่ผ่านมา ทุกคนล้วนมีลักษณะการฟังดนตรีญี่ปุ่นเป็นลักษณะที่มีรูปแบบเดียว
กัน นั่นคือกรณีศึกษาทุกคนล้วนแต่ประกอบด้วยลำดับของเหตุผลในการเลือกฟังดนตรีเหมือนกัน
คือ

ขั้นแรก เลือกประเภทของดนตรี (กรณีศึกษาทุกคนเลือกที่จะฟังดนตรีร็อค)

ขั้นต่อมา เลือกวงดนตรีที่โปรดปรานเพื่อยกให้เป็นอันดับหนึ่ง ให้ความสำคัญกับ
วงที่โปรดปรานมากกว่าวงอื่นๆ มีการสะสมสิ่งของเกี่ยวกับวงที่โปรดปราน ได้แก่ การสะสม เทป
ซีดี วิดีโอ โปสเตอร์ และของที่ระลึกต่างๆของศิลปินที่โปรดปรานนั้น (วัยรุ่นแต่ละคนจะมีวงดนตรีที่
โปรดปรานเหมือนกันบ้าง แตกต่างกันไปบ้างในบางคน ดังตารางในช่วงท้าย)

ขั้นสุดท้าย การเลือกเพลงที่จะฟัง เพลงที่วัยรุ่นฟังขึ้นอยู่กับ ถ้านักร้องในวงดนตรี
ที่โปรดปรานออกเพลงใหม่มา วัยรุ่นก็ฟังเพลงใหม่อยู่ตลอด โดยที่ยังฟังเพลงเก่าที่ชอบอยู่ด้วย

ขอบเขตของการฟังดนตรีญี่ปุ่น

กรณีศึกษาแต่ละคนในกลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นก็ต่างก็ฟังดนตรีญี่ปุ่นกันที่บ้านของ
ตนเอง โดยปีวนั้นจะฟังในห้องนั่งเล่นรวมของครอบครัว เบิ่งและอ้อมจะฟังกันในห้องนอนส่วนตัว
ของตนเอง ส่วนหญิงก็จะฟังในห้องพักที่มาเช่าอยู่ แต่ก็จะมีบ้างบางวันที่เบิ่งจะไปร่วมฟังดนตรี

* ***** (สิ่งที่ผู้วิจัยยังไม่ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าประจำที่ทั้งสี่กลุ่มเป็นลักษณะเดียวกันคือ
แม้ว่าทั้งสี่กลุ่มกรณีศึกษาจะเลือกร้าน vogue ให้เป็นร้านที่มาซื้อสินค้าเป็นประจำ แต่ไม่ได้หมายความว่ากรณี
ศึกษาทั้งสี่กลุ่มจะไม่ไปซื้อสินค้าจากร้านอื่นเสียเลยทีเดียว เนื่องจากแม้ว่าทางร้าน vogue จะสามารถหาสินค้า
จากต่างประเทศมาจำหน่ายให้กรณีศึกษาได้มาก แต่สินค้าบางอย่างที่ร้านอื่นสามารถหามาได้แต่ร้าน vogue
ไม่สามารถหามาจำหน่ายได้ กรณีศึกษาก็จะไปสั่งซื้อจากร้านอื่นๆด้วย)***** และมีบางครั้งที่ทางร้านจะให้กรณี
ศึกษาที่มีความสนิทสนมกับทางร้านมากๆเป็นสไปไปสืบดูว่าร้านอื่นมีสินค้าตัวไหนจำหน่ายบ้างและจำหน่าย
กันในราคาเท่าไร และทางร้านเองก็รู้ว่าบางครั้งเด็กวัยรุ่นที่มาซื้อสินค้าจากทางร้านก็อาจจะสไปของร้าน
อื่นด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ทางร้านต้องคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กทุกคนที่เข้ามาในร้านเช่นกัน

ญี่ปุ่นบ้านของอ้อม อ้อมเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มักจะมีเทป ซีดี หรือวิดีโอใหม่ๆก่อนเพื่อนคนอื่นๆเสมอ

สำหรับช่วงเวลาที่มาชิกแต่ละคนในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นใช้ในการฟังดนตรีญี่ปุ่นนั้น เหมือนกับทุกๆกลุ่มที่ผ่านมา นั่นคือ เวลาทุกเวลาที่อยู่บ้าน ถ้าเวลานั้นไม่ได้ทำอะไรที่เป็นเหตุขัดข้องให้ฟังดนตรีญี่ปุ่นไม่ได้ ก็ต้องฟังดนตรีญี่ปุ่นตลอด เวลาที่ไม่ได้ฟังดนตรีญี่ปุ่น คือ การดูโทรทัศน์ การร่วมทำกิจกรรมอย่างอื่นกับคนในครอบครัว

การฟังดนตรีญี่ปุ่นแต่ละครั้งของกรณีศึกษาในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะเป็นการฟังโดยลำพังคนเดียวมากกว่าการฟังร่วมกับผู้อื่น แต่จะมีอ้อมเพียงคนเดียวที่มักจะฟังดนตรีร่วมกับน้องสาว

เสียงของดนตรีที่เปิดในแต่ละครั้ง เบ้งและอ้อมนิยมที่จะเปิดเสียงดังในห้องนอนของตนเองตลอด แต่ถ้าเป็นการเปิดในห้องนั่งเล่นก็จะเปิดเสียงดังในเวลาที่ไม่มามีสมาชิกคนอื่นในครอบครัวไม่อยู่บ้าน สำหรับบิวนิยมที่จะเปิดเสียงดังในห้องนั่งเล่นเสมอ บางครั้งบิวก็จะเปิดเสียงดังให้ข้างบ้านได้ยิน บิวบอกว่าข้างบ้านมักจะเปิดดนตรีลูกทุ่งซึ่งบิวไม่นิยมที่จะฟัง บิวจึงกลบเสียงดนตรีลูกทุ่งด้วยการเปิดดนตรีญี่ปุ่นให้เสียงดังกว่า ส่วนหญิงก็มักที่จะเปิดเสียงดังเช่นกันแต่ก็พยายามไม่เปิดให้เสียงดังมากจนห้องข้างๆรำคาญ แต่ส่วนใหญ่หญิงจะใช้วิธีการเปิดซาวด์อเบาท์มากกว่า บางครั้งกรณีศึกษาก็ได้ร้องเพลงไปพร้อมกับในเครื่องเล่นแผ่นเสียงด้วย

*เหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการฟังดนตรีญี่ปุ่น

สำหรับกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นที่ไม่ค่อยประสบกับอุปสรรคในการฟังดนตรีมากนัก เนื่องจากเบ้งและหญิงก็จะฟังในห้องนอนของตนเอง อ้อมและน้องสาวซึ่งเป็นลูกสองคนในบ้านต่างก็นิยมในดนตรีญี่ปุ่นเหมือนกัน ส่วนบิวแม้จะนิยมดนตรีญี่ปุ่นคนเดียวในบ้าน แต่พี่ชายที่มักจะนั่งอยู่ในห้องนั่งเล่นด้วยก็ไม่รังเกียจที่จะร่วมฟังดนตรีญี่ปุ่นที่บิวเปิด จะมีปัญหาบ้างก็ตรงที่ความดังของเสียงที่เล็ดลอดออกไปนอกบ้านจนข้างบ้านต้องบ่นบ้าง

ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยกัน

กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นกลุ่มที่ไม่ได้ไปที่ร้าน vogue ทุกสัปดาห์ เหมือนกับทั้งสามกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นข้างต้น แต่วันทีนัดไปเจอกันเป็นประจำนั้นก็คงเป็นวันเสาร์เหมือนกัน การไปร้าน vogue ของกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นได้มีการนัดหมายเวลาล่วงหน้ากันอย่างแน่นอน โดยเบ้ง อ้อมและบิวจะโทรศัพท์นัดวันและเวลากันได้ตลอดเวลาที่สะดวก แต่หญิงไม่สามารถติดต่อได้ เนื่องจากห้องพักที่หญิงมาเช่าอยู่ไม่มีโทรศัพท์ ดังนั้นในการนัดแต่ละครั้งหญิงจะเป็นฝ่ายโทรศัพท์มาหาเบ้งเองเสมอ การไปร้านดนตรีญี่ปุ่นของกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นที่มีวัตถุประสงค์

ประสงค์เพื่อไปซื้อสินค้าเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นโดยเฉพาะ ถ้ากรณีศึกษาคนใดคนหนึ่งในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นไปถึงร้านก่อนเป็นคนแรกเพียงคนเดียว กรณีศึกษาคอนนั้นจะนั่งรอสมาชิกคนอื่นๆที่มานั่งหน้าร้าน โดยสมาชิกในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสักกล่าวว่า

“ถ้านัดกันก็จะมาเจอกันหน้าร้านนี่แหละ รอจนเพื่อนมาแล้วจึงเข้าไปในร้าน เข้าไปก็เลือกๆ หรือไม่ก็ถามเขาสิ่งที่เราตั้งใจจะมาซื้ออยู่แล้ว คือจะไม่เข้าไปนั่งเข้าไปอยู่นานๆเหมือนเด็กๆคนอื่นๆ เพราะเราไม่รู้จักใครนี่คะ โอ้! เหมือนเป็นตัวประหลาด เพราะพวกเขาจะมอง ..นี่เป็นใคร ไม่เคยเห็น อะไรประมาณนี้คะ”

กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นก็จะเข้าไปในร้านเมื่อมีสมาชิกอีกอย่างน้อยหนึ่งคนมาสมทบด้วยแล้วเท่านั้น เมื่อซื้อสินค้าเสร็จแล้ว ถ้าในร้านยังมีที่ว่างมากๆหรือไม่มีใครนั่งอยู่ สมาชิกที่มาก่อนก็จะรอสมาชิกที่เหลือในร้าน แต่ถ้าในร้านมีคนอยู่ค่อนข้างเยอะแล้วก็จะออกไปนั่งรอที่มานั่งหน้าร้าน

กิจกรรมที่ทำเพื่อเป็นการฆ่าเวลาตอนที่นั่งรอเพื่อนอยู่หน้าร้าน คือการเดินไปซื้อหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นในร้านที่อยู่ติดกันมานั่งอ่าน

นอกจากการมาซื้อของที่ร้าน vogue แล้ว บางครั้งการนัดเจอกันที่หน้าร้าน vogue ของกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นคือ การนัดมาเพื่อแลกเปลี่ยนวิดีโอกันไปดูที่บ้าน บางครั้งก็มาเจอคนที่นัดกันทางอินเทอร์เน็ตว่าจะมาซื้อ - ชายของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นกัน หรือคนที่ประกาศขายของทางหนังสือนิตยสาร ของส่วนใหญ่จะเป็นวิดีโอหรือไม่ก็รูปภาพศิลปะต่างๆ นอกจากนั้นก็มาเจอกันเพื่อไปดูวิดีโอที่บ้านอ้อม (ในจำนวนสมาชิกทุกคนอ้อมเป็นคนที่มีของสะสมเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นมากกว่าคนอื่นๆ) เป้งมักจะกล่าวกับผู้วิจัยเป็นประจำว่า

“อ้อมโชคดี มีน้องสาวฟังดนตรีญี่ปุ่นด้วย เวลาจะซื้อก็มีคนช่วยหาร ไม่เหมือนเป้งที่ฟังอยู่คนเดียวในบ้าน เวลาจะซื้อก็ต้องสะสมเงินคนเดียว”

นอกจากการมาซื้อ - ชายของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสักก็ไปนั่งรับประทานอาหารมือเที่ยงตามร้านต่างๆในสยาม แต่ก็มีบ่อยครั้งที่หญิงและเป้งจะนั่งคุยกันที่มานั่งหน้าร้าน vogue ให้เป้งกับอ้อมไปรับประทานกันสองคน หญิงให้เหตุผลว่าไม่อยากไปรับประทานอาหารแถวสยามเพราะราคาค่อนข้างสูง หญิงมักจะรับประทานอาหารมาแล้วเรียบร้อยจากที่ห้องเช่า เงินที่มีอยู่ไม่มากเก็บไว้ซื้อของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นที่ชอบดีกว่า หญิงยังบอกอีกว่าอาหารหลักของหญิงคือบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปพร้อมปรุง (माम่า) เป้งกับอ้อมไม่ค่อยชอบไปนั่งรับประทานอาหารในร้านที่มีคนจำนวนมาก หรือในร้านที่มีวัยรุ่นรุ่นพลุกพล่าน ทั้งสองมักไปนั่งในร้านที่เงียบๆเพื่อจะได้นั่งคุยกันได้ในบรรยากาศสบายๆ เช่น ในมุมเงียบๆของร้านกาแฟ ซึ่งผู้วิจัยก็

เคยไปนั่งรับประทานด้วย เวลาที่ผู้วิจัยนั่งคุยกันกับกรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่ สมาชิกก็จะพูดเรื่องของคนกลุ่มอื่นๆที่นิยมนดนตรีญี่ปุ่นที่พวกเขารู้จักให้ผู้วิจัยฟัง และก็จะระบายความรู้สึกต่างๆที่มีต่อคนกลุ่มต่างๆให้ฟัง

การติดต่อสื่อสารกันของกรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่ใช้วิธีการโทรศัพท์ คนที่มักจะโทรศัพท์ติดต่อกันบ่อยที่สุดเป็นการโทรศัพท์ระหว่างอ้อมและเป้ง เป้งได้บอกกับผู้วิจัยว่าโทรศัพท์ติดต่อกันทุกวัน บางครั้งไม่มีอะไรคุยกัน ต่างคนต่างก็เปิดวิดีโอที่บ้านของตนโดยจะเปิดเพลงเดียวกัน เสียงเพลงจากบ้านแต่ละฝ่ายจะผ่านไปทางโทรศัพท์ได้ยินกันทั้งสองฝ่าย แล้วก็จะได้เดินและออกท่าออกกำลังกายในห้องของตนเองเหมือนกำลังเดินอยู่ด้วยกันให้ความรู้สึกสนุกกว่าการฟังดนตรีอยู่เพียงลำพังคนเดียว ระหว่างปีกับคนอื่นๆในกลุ่มก็มีการโทรศัพท์คุยกัน ส่วนหญิงนั้นการติดต่อระหว่างหญิงกับเพื่อนคนอื่นๆในกลุ่มทำได้ทางเดียวคือ หญิงเป็นฝ่ายโทรศัพท์ไปหาเพื่อนเอง เนื่องจากหญิงไม่มีเบอร์โทรศัพท์ให้เพื่อนโทรศัพท์เข้ามาหาได้

4. ตัวตนและภาพปรากฏเด่นชัด

สไตล์การแต่งกายและสิ่งของเครื่องใช้

สมาชิกในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี่มีรูปแบบการแต่งกายแบบวัยรุ่นธรรมดา เสื้อยืดกางเกงยีนส์ แต่ในส่วนของรายละเอียดจะมีความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย เป็นเสื้อผ้าที่พบได้ตามแหล่งการค้าทั่วไป ความแตกต่างหรือความเหมือนของแต่ละคนแสดงได้ดังนี้

ปีว ปีวเป็นเด็กผู้หญิงที่ไม่พิถีพิถันเรื่องเสื้อผ้าการแต่งตัว ปกติปีวจะใส่เสื้อยืดคอกลมตัวใหญ่ๆ นุ่งกางเกงยีนส์ทรงกระบอกตัวหลวมๆแบบใส่สบาย สะพายกระเป๋าใบใหญ่ไหล่บ่าสวมรองเท้าเปิดส้นแบบเตี้ยๆ ปล่อยผมยาว มียางรัดผมคล้องไว้ที่ข้อมือเป็นประจำพร้อมที่จะเปลี่ยนมารัดผมได้ตลอดเวลาที่อยากจะรวบผม ปีวไม่มีข้าวของเครื่องใช้มาก นอกจากอุปกรณ์การเรียนที่จำเป็น และก็เป็นแบบธรรมดาๆ ไม่ได้เน้นว่าต้องเป็นลายการ์ตูน หรือ ญี่ปุ่น แต่ถ้าเปรียบเทียบกับอย่างอื่นแล้วราคาหรือคุณภาพไม่ต่างกันก็จะเลือกที่เป็นแบบญี่ปุ่น

หญิง เสื้อผ้าและการแต่งกายเป็นสิ่งที่หญิงให้ความสนใจน้อยมากเมื่อเทียบกับปัจจัยด้านอื่นๆในการดำรงชีวิต เป็นเวลานานมากกว่าที่หญิงจะซื้อเสื้อใหม่สักตัว เสื้อผ้าที่ซื้อก็ต้องราคาถูกถ้าเปรียบเทียบกับตัวอื่นๆ แหล่งที่ซื้อเสื้อผ้าประจำคือ บริเวณย่านการค้าหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง หญิงใส่เสื้อยืดคอกลมตัวใหญ่ๆ นุ่งกางเกงยีนส์ยาวทรงกระบอกแบบสบายๆ ไม่รัดหรือไม่ใหญ่มาก สวมรองเท้าเปิดส้น ส้นเตี้ยมาก การไว้ทรงผมจะเป็นลักษณะผมยาวใช้ยางรัดผมเพียงเส้นเดียวรวบผมไว้ด้านหลัง ไม่มีข้าวของเครื่องใช้ใดที่สำคัญสำหรับหญิง

มากไปกว่าแผ่นซีดี ดังนั้นหญิงจึงไม่ค่อยมีของให้อย่างอื่นเลย นอกจากอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเรียน เช่น ปากกา สมุด และก็ เป็นแบบธรรมดา ไม่เน้นลวดลายอะไรทั้งสิ้น ตรงนี้หญิงกล่าวว่า

“ตั้งแต่มาเริ่มฟังเพลงญี่ปุ่นนะ ไม่ต้องคิดถึงเลยเรื่องของกิน เรื่องการแต่งตัว หรือของใช้ต่างๆ เพราะเงินที่มีเท่าไรก็เก็บไว้ซื้อซีดีหมด อย่างเสื้อผ้านี้แทบจะไม่ซื้อเลย ถ้าซื้อก็นำรามๆ ถูกๆ ส่วนของกินก็ไม่กินข้าวข้างนอกเลย ตามร้านอาหารนี่ไม่เลย อาหารหลัก “มาม่า” มีติดห้องประจำเป็นโหลๆ กินแต่มาม่าไปหมด ถึงได้หนัก ตัวพองอย่างนี้ ..แต่มันก็ต้องฟังเพลง”

เป็ง เสื้อผ้าที่เป็งสวมใส่จะเป็นแบบที่วัยรุ่นทั่วไปสวมใส่กัน ส่วนใหญ่จะเป็นเสื้อผ้าที่ซื้อจากห้างสรรพสินค้า เป็นเสื้อตัวเล็กๆ กางเกงขายาวแบบพอดีตัว สะพายเป้หนังใบเล็กๆ บนไหล่ข้างเดียว เป็งสวมรองเท้าแบบเปิดส้น ส้นมีความหนาเล็กน้อย ทรงผมของเป็งนั้นเป็นผมชอยสั้น ผมเป็นสีดำธรรมชาติ ของใช้ต่างๆจะมีลายการ์ตูนแอบซ่อนอยู่ตามมุมต่างๆ เป็นของสีอ่อนๆ แต่ก็ยังเน้นความน่ารักและสไตล์ญี่ปุ่น

อ้อม อ้อมแต่งตัวสบายๆมาก สวมเสื้อยืดตัวเล็กๆ กางเกงยีนส์กะทัดรัดพอดีตัว สะพายกระเป๋าเป้สายยาวไหล่บ่า สวมรองเท้าเปิดส้นเตี้ยๆ ตัดผมสั้นชอยปลายนิดๆ อ้อมก็เป็นอีกคนที่ไม่ค่อยให้ความสนใจกับข้าวของเครื่องใช้มากนัก ถ้ามีลายการ์ตูนบ้างก็เพียงเล็กน้อย เน้นที่สีอ่อนและรูปแบบเป็นแบบเรียบร้อย อย่างเช่น สมุดบันทึกหรือสมุดโทรศัพท์ที่มีสีฟ้ารูปการ์ตูนตัวเล็กๆ ปากกาสีฟ้าเป็นรูปดอกไม้

กิริยาท่าทางและการแสดงออก

บุคลิกลักษณะของกรณีศึกษาแต่ละคนในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นมีส่วนที่คล้ายๆ กันกับกรณีศึกษาทั้งสามกลุ่มที่ผ่านมา โดยมีส่วนรายละเอียดที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน แต่การแสดงออกค่อนข้างแตกต่างไปจากกรณีศึกษาในสามกลุ่มแรก กรณีศึกษาไม่ได้ออกมาแสดงออกอย่างเปิดเผยว่าพวกตนเป็นคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น เพียงแต่ชื่นชมและสะสมของต่างๆไว้ที่บ้านเท่านั้น ของที่สะสมก็มีรูปแบบการสะสมของทุกอย่างที่เป็นความเกี่ยวข้องกับศิลปินที่ตนชื่นชอบเช่นเดียวกับกรณีศึกษาในกลุ่มอื่นๆ

ลักษณะกิริยาท่าทางและการแสดงออกของกรณีศึกษาแต่ละคนในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสื่ออธิบายได้ดังต่อไปนี้

บี๊ว เนื่องจากบี๊วไม่ได้แสดงตัวเด่นชัดว่าเป็นคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น การคบหากับเพื่อนในกลุ่มที่นิยมนดนตรีญี่ปุ่นก็เพียงแค่การคุยโทรศัพท์และการไปเจอกันที่ร้าน vogue เพียงชั่ว

เวลาไม่บ่อยและครั้งละไม่นานนัก อยู่ที่โรงเรียนป๊อว์ก็พยายามไม่ปฏิบัติให้แปลกไปจากคนที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่น (แม้ว่าป๊อว์จะเคยบ่นให้ผู้วิจัยฟังว่า ไม่ค่อยพอใจคนที่หาว่าคนฟังดนตรีญี่ปุ่นเป็นพวกประหลาด บ้า) ตอนที่มาร้าน vogue ป๊อว์ก็นั่งคุยอยู่กับเพื่อนหน้าร้าน ป๊อว์เป็นคนจริงจังและใส่ใจกับเรื่องที่คุณมาก เพราะความที่ไม่ค่อยได้มาที่ร้านบ่อยนักประกอพบกับไม่เคยได้ร่วมการแต่ง cosplay ป๊อว์จึงแสดงออกมาให้ผู้วิจัยรับรู้ว่าเป็นคนหนึ่งที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นมาก ด้วยการแสดงความคิดเห็นและพูดถึงความรู้เรื่องดนตรีญี่ปุ่นที่มีด้วยความฉะฉาน ป๊อว์กล่าวว่า การทำกิจกรรมหรือไม่ทำกิจกรรมไม่สามารถตัดสินได้ว่าใครนิยมดนตรีญี่ปุ่นมากกว่ากัน สิ่งนั้นเป็นเพียงการแสดงออก อย่างป๊อว์และเพื่อนในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสี่เพียงแค่ง่ายๆ แต่รู้จักดนตรีญี่ปุ่น รู้จักนักร้อง บางทีอาจจะมีความชอบมากกว่าเสียอีก ป๊อว์ชอบพูดจาทักทายและคุยกับคนที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนได้ง่าย

เป้ง บุคลิกลักษณะของเป้งเป็นคนเรียบร้อย เดินช้าๆ พูดเสียงค่อยๆ ท่าทางยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตรกับคนทั่วไป แต่เป้งจะไม่เดินเข้าไปหาหรือทำความรู้จักกับใครก่อน เพียงแต่ถ้าได้คุยกันแล้วครั้งหนึ่งเป้งจะเป็นมิตรกับคนนั้น และจะเป็นฝ่ายทักทายก่อนเสมอที่ได้เจอกันอีก เป้งไม่ค่อยมีโอกาสที่จะแสดงตนว่าตนเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นกับคนทั่วไปที่ไม่ได้นิยมดนตรีญี่ปุ่น ขณะอยู่ที่ไปโรงเรียน หรือไปมหาวิทยาลัยเป้งรู้ว่าเพื่อนๆ ไม่มีใครนิยมดนตรีญี่ปุ่น เป้งเลือกที่จะไม่เข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อน ชื่อชิตติดนตรีญี่ปุ่นมาฟังคนเดียว จนกระทั่งรู้จักกับกลุ่มเพื่อนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นจึงได้โทรศัพท์คุยและติดต่อกับเพื่อนมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นก็ตามเป้งก็ไม่เคยแต่งกายแบบญี่ปุ่น หรือร่วมกิจกรรมที่มีการจัดขึ้นเพื่อดนตรีญี่ปุ่น หากแต่เป้งเคยมีความคิดที่จะร่วมหุ้นกับเพื่อนที่สนิทเปิดร้านดนตรีญี่ปุ่นขึ้น แต่ยังไม่มีความพร้อมจึงยังไม่ได้เปิด

หญิง มองหญิงจากภายนอกแล้วเป็นเด็กเซอๆ เดินลากรองเท้าแตะ ไม่มีส่วนไหนที่ทำให้สะดุดตาว่าได้รับวัฒนธรรมญี่ปุ่นมาที่ตัวแม้แต่น้อย ท่วงท่าการเดินและกิริยาต่างๆ ค่อนข้างกระฉับกระเฉง ทำแต่ละอย่างด้วยความรวดเร็ว หญิงมาร้าน vogue เพื่อซื้อสินค้าเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นอย่างเดียว พูดคุยกับเพื่อนด้วยความสนุกสนาน และหากพูดถึงนักร้องที่ชื่นชอบ โดยเฉพาะพูดในทางชื่นชมด้วยหญิงก็จะเชียร์ด้วย แต่ถ้าพูดถึงนักร้องที่ตนชื่นชมในทางไม่ชื่นชมหญิงก็จะโต้แย้งกันกับเพื่อนๆ ในกลุ่ม (ไม่ได้ทะเลาะกัน) โดยการยกจุดเด่นของนักร้องที่ตนชื่นชอบมา ชมนักร้องที่ตนไม่ชื่นชอบเช่นเดียวกับเพื่อนที่กำลังถกเถียงอยู่กับหญิง แต่ถ้ามีคนถามหรือขอความคิดเห็นเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น หญิงตอบอย่างแข็งขันหยิบยกส่วนดีและความสามารถต่างๆ ของนักร้องมาสาธยายให้รับทราบ ดนตรีญี่ปุ่นเท่านั้นที่เป็นวัตถุประสงค์ในการมาสยามของหญิง หญิงไม่สนใจว่าคนอื่นจะไปซื้อของอย่างอื่น หรือไปกินอะไรกันต่อที่ในบริเวณสยาม หญิงไม่ตามเพื่อนไปด้วย ขอเป็นฝ่ายนั่งรออยู่บริเวณร้านเทปมากกว่า เหตุผลของหญิงคือ ไม่ต้องการใช้จ่ายเงินไปกับการบริโภคอย่างอื่นที่ไม่ใช่ดนตรีญี่ปุ่น

อ้อม อ้อมเป็นคนที่ม่ีประสบการณ์ในด้านการฟ้งดนตรีญี่ปุ่นมานานกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ ในกลุ่ม แต่ม่ได้ออกมาแสดงออกอย่างเปิดเผยว่าตนนิยมดนตรีญี่ปุ่น ไม่เคยร่วมแต่ง cosplay ไม่เคยไปร่วมชมคอนเสิร์ตที่จัดขึ้นสำหรับคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น อ้อมจะม่แสดงออกที่การกระทำกิจกรรมหรือการแต่งกาย แต่กลับไปชื่นชมกับนักร้องที่บ้าน มีภาพสะสมของนักร้องเยอะมาก ถ้าถามถึงนักร้องที่ชื่นชอบ อ้อมก็จะอธิบายด้วยหน้าตาอึมแ่ยมแ่มนใส กล่าวชื่นชมความสามารถต่าง ๆ นานาของนักร้องเหล่านั้น เพื่อน ๆ ในกลุ่มจะรู้ว่าอ้อมมีชืตและสิ่งของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นเป็นจำนวนมากและหลายสิ่ง ปัจจุบันนี้อ้อมก็ยังประกาศขายสินค้าต่างๆเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น ทั้งทางหนังสือนิตยสารและทางอินเทอร์เน็ต แต่ถ้าเป็นเพื่อนกันอ้อมจะแบ่งปันให้ยืมไปฟ้งที่บ้าน ทำทางของอ้อมเป็นคนสุขุม พูดคุยกับเพื่อนด้วยน้ำเสียงแห่งความใจเย็น และถ้าอ้อมโกรธหรือม่พอใจใครก็จะนำมานั่งรำฟ้งกับเพื่อนในกลุ่ม แต่ม่ไปก่อทะเลาะวิวาทด้วย

ลักษณะภาษาที่ใช่

ภาษาที่ใช่สื่อสารและสื่อความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่น สื่ก็ เป็นเช่นเดียวกับกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง สาม และสาม ที่กรณีศึกษาพูดจาสื่อสารกันด้วยภาษาและคำศัพท์ที่วัยรุ่นนั้ๆไปใช้กัน และจะมีบางโอกาสที่คนที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่นและคนที่ไม่เคยฟ้งดนตรีญี่ปุ่นอาจจะม่เข้าใจ นั่นคือภาษาที่พูดถึงเนื้อหาของดนตรีญี่ปุ่น ถ้าเป็นคนที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่นและฟ้งดนตรีญี่ปุ่นด้วยกันก็สามารถจะเข้าใจ เช่น การพูดคำศัพท์ของนักร้อง คำศัพท์ของเพลงญี่ปุ่น เป็นต้น

ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมที่กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นเกี่ยวข้อง

บิว เนื่องจากบิวเป็นเพื่อนที่เรียนอยู่โรงเรียนเดียวกับดาว และเหมี่ยว แต่บิวอยู่ห้องเดียวกับเหมี่ยว และเป็นกลุ่มเพื่อนกลุ่มเดียวกันกับเหมี่ยว บิวจะรวมกับกลุ่มเพื่อนนี้ในการทำกิจกรรมต่างๆ แต่ม่ได้เป็นกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดให้ เป็นกลุ่มอิสระระหว่างเพื่อนที่ไว้เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกัน ถ้าม่ไปกับกลุ่มเพื่อนนี้ บิวจะต้องอยู่บ้าน ที่บ้านของบิวจะเข้มงวดเรื่อง การไปเที่ยวนอกบ้านมาก สำหรับสถานที่ที่ใช้ในการไปช้อปฟ้งของบิวนั้นเป็นแหล่งการค้าทั่วไป ได้ทั้งประตูน้ำ สยาม หรือห้างสรรพสินค้าต่างๆ

เป้ง ที่มหาวิทยาลัย เป้งม่ได้สังกัดชมรมใด และม่ค่อยมีเพื่อนใหม่ที่มหาวิทยาลัยด้วย มีหญิงซึ่งมารู้จักกันที่ vogue เป้งไปมหาวิทยาลัยเพียงวันที่ไปเรียนหนังสือเท่านั้น กิจกรรมที่เข้าสโมสรทางสังคมอื่นๆก็ม่มี เวลาส่วนใหญ่จะอยู่กับครอบครัว ถ้าม่มีใครก็อยู่

บ้านคนเดียว สถานที่ซื้อปิ้งของเบ่งส่วนใหญ่จะเป็นห้างสรรพสินค้าต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็น เซ็นทรัล

หญิง สำหรับกิจกรรมที่มหาวิทยาลัย หญิงก็ไม่ได้สังกัดชมรมใดๆ ไปมหาวิทยาลัยเมื่อมีการเรียนและการพบปะกับเพื่อนเท่านั้น กลุ่มสโมสรที่หญิงร่วมด้วยเป็นกลุ่มเพื่อนที่มาจากต่างจังหวัดด้วยกัน เพื่อนที่มาเช่าที่พักอยู่ด้วยกัน สถานที่ซื้อปิ้งขอหญิงมีที่เดียวเป็นหลัก คือ บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง จะไปซื้อปิ้งที่อื่นก็ต่อเมื่อสิ่งที่ต้องการซื้อไม่มีขายบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง เช่น ที่ตลาดนัดสวนจตุจักร

อ้อม อ้อมเป็นอีกหนึ่งคนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมใดๆที่มหาวิทยาลัย รวมกลุ่มกับเพื่อนเพียงไม่กี่คน กิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นการไปเที่ยวนอกมหาวิทยาลัยมากกว่า ส่วนเวลาอื่นถ้ากลับบ้านก็จะอยู่กับน้องสาว ชอบอยู่กับกลุ่มเพื่อนๆของน้องสาว ถ้าจะซื้อปิ้งก็มักจะไปกับน้องสาว สถานที่ที่ไปก็จะเป็นห้างสรรพสินค้าทั่วไป หรือไปเลือกหาซื้อของตามสวนจตุจักรบ้าง

ตารางที่ 5 แสดงลักษณะของวัยรุ่น (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นลี)

กรณีศึกษา	การก่อรูปของกลุ่ม	กระบวนการกลายเป็นคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น	ตัวตนคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น
1. ปิว	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 16 ปี เรียน ม.4 - เจอหญิง เบ้ง ช้อมที่ร้าน vogue เป็นประจำ - ทุกคนรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - คุยกับเพื่อนโดทุกเรื่อง แต่ เจอเพื่อนเฉพาะที่โรงเรียน - เวลาว่างอ่านหนังสือการ์ตูน ญี่ปุ่น ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นเพราะได้ยิน พี่ชายเปิดฟัง - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะน่ารัก ร้องหน้าตาน่าหลงใหล จังหวะและเสียงร้องที่แสดงพลังได้อารมณ์ - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่น จากหนังสือนิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ - ฟังดนตรีเพื่อความเพลิดเพลิน 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยาม โดยลำพัง - เลือก "vogue" เป็นร้านประจำ - ซื้อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - วงดนตรีที่โปรดปราน คือ glay - อยู่บ้านฟังดนตรีเพียงลำพังคนเดียว โดยนิยมเปิดเพลงเสียงดังมาก
2. หญิง	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 18 ปี เรียน ปี 1 - เรียนมหาวิทยาลัยเดียวกับ เบ้ง - เจอปิว เบ้ง ช้อมที่ร้าน vogue เป็นประจำ - ทุกคนรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - อยู่กับเพื่อนเป็นกลุ่ม เพื่อนในกลุ่มมีความนิยมเรื่องต่างๆที่คล้ายๆกัน - เวลาว่างอ่านหนังสือการ์ตูน ญี่ปุ่น ดูโทรทัศน์ เกี่ยวกับเพื่อน - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นเพราะเพื่อนแนะนำ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะ จังหวะ ทำนองและเนื้อร้องที่ผสมกัน รู้สึกสบายกับจังหวะที่ได้คิดจินตนาการ - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่น จากหนังสือนิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ - ฟังดนตรีเพื่อความเพลิดเพลิน 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยาม โดยลำพัง - เลือก "vogue" เป็นร้านประจำ - ซื้อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - วงดนตรีที่โปรดปราน คือ glay - อยู่หอพักที่เพื่อนที่ฟังดนตรีเพียงลำพังคนเดียว โดยนิยมเปิดเพลงเสียงดังมาก

ตารางที่ 5 แสดงลักษณะของวัยรุ่น (กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสี) (ต่อ)

กรณีศึกษา	การก่อรูปของกลุ่ม	กระบวนการกลายเป็นคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น	ตัวตนคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น
3. เบ้ง	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 18 ปี เรียน ปี 1 - เรียนมหาวิทยาลัยเดียวกับหญิง - เจอบิว หญิง ซ้อมที่ร้าน vogue เป็นประจำ - ทุกคนรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - เข้ากลุ่มกับเพื่อนเมื่อมีกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียน เจอเพื่อนเฉพาะที่โรงเรียน ชอบอยู่คนเดียว - เวลาว่างอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นจากรายการวิทยุ - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะเป็นดนตรีที่มีเสียงสวย สร้างความสุข สนุกสนาน - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุโทรทัศน์ - ฟังดนตรีเพื่อความเพลิดเพลิน สนุกสนาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยาม โดยลำพัง - เลือก "vogue" เป็นร้านประจำ - ซื้อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - วงดนตรีที่โปรดปราน คือ glay - อยู่บ้านฟังดนตรีเพียงลำพังคนเดียว โดยนิยมเปิดเพลงเสียงดังมาก
4. ซ้อม	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหญิงอายุ 18 ปี เรียน ปี 1 - เจอบิว หญิง เบ้งที่ร้าน vogue เป็นประจำ - ทุกคนรวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่เข้ากลุ่มเพื่อนในห้องเรียนเดียวกัน ไปเข้ากลุ่มกับเพื่อนน้องสาว - เวลาว่างดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ อ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น - รู้จักดนตรีญี่ปุ่นเพราะได้ยินน้องสาวเปิดฟัง - ชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะจังหวะ ทำนอง กระชับกระเฉง เข้าถึงอารมณ์ - ติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากหนังสือนิตยสาร วิทยุโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต - ฟังดนตรีเพื่อความเพลิดเพลิน สนุกสนาน สุขใจ แปลกใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาร้านดนตรีญี่ปุ่นที่สยามกับน้องสาว - เลือก "vogue" เป็นร้านประจำ - ซื้อของที่มีในร้านด้วยเงินสด - สั่งจองสินค้าจากต่างประเทศล่วงหน้า โดยวางเงินมัดจำไว้ก่อน จ่ายเงินครบตอนรับของ - วงดนตรีที่โปรดปราน คือ glay - อยู่บ้านมักฟังดนตรีกับน้องสาว โดยนิยมเปิดเพลงเสียงดังมาก

อัตลักษณ์ร่วม รวมคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น : 4 = 3 + 1

เรื่องราวของกรณีศึกษาทั้งสี่กลุ่มที่กล่าวมา เป็นข้อมูลที่กรณีศึกษาแต่ละคนทั้งในสี่กลุ่ม มีลักษณะของกระบวนการที่เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน นั่นคือ

1. จากการเริ่มรู้จักดนตรีญี่ปุ่น จนเกิดการรวมกลุ่มกันกับเพื่อนวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นเหมือนกัน

2. การนัดกลุ่มเพื่อนมาเจอกันทุกวันหยุด เพื่อร่วมทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่นร่วมกัน ทั้งการฟังดนตรีร่วมกัน การแลกเปลี่ยนสิ่งของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นแก่กัน

3. เกิดกระบวนการแสดงอัตลักษณ์ของความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น อันได้แก่ การแต่งกาย การสะสมสิ่งของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ในการฟังดนตรีญี่ปุ่น

นอกเหนือไปกว่านั้น ยังมีกิจกรรมที่เป็นผลสืบเนื่องจากการฟังดนตรีญี่ปุ่นต่อไปอีก กิจกรรมเหล่านี้มีทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการฟังดนตรีญี่ปุ่น และกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการฟังดนตรีญี่ปุ่น แต่ก็เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น สาเหตุที่ผู้วิจัยไม่นำหัวข้อนี้ใส่ไว้ในรายละเอียดของกรณีศึกษาแต่ละกลุ่มที่ละกลุ่มเหมือนกับหัวข้ออื่นๆ นั้น เนื่องจากไม่สามารถทำได้ เพราะกรณีศึกษาทุกกลุ่มไม่ได้มีรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นผลสืบเนื่องจากการฟังดนตรีญี่ปุ่นเป็นไปในลักษณะเดียวกันแล้ว และอีกเหตุผลที่สำคัญคือ กิจกรรมอย่างหนึ่งที่เป็นผลสืบเนื่องจากการฟังดนตรีญี่ปุ่นส่งผลให้กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสามกลุ่มย่อย รวมกันเป็นกลุ่มเดียวที่ใหญ่ขึ้น ผู้วิจัยจึงต้องรวมส่วนนี้ไว้เป็นแค่ส่วนเดียวเท่านั้น ดังต่อไปนี้

ระยะเวลาของการเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นที่ยาวนานขึ้น การมาพบกันที่ร้าน vogue การไปพบกันตามงานต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น เป็นเหตุให้กรณีศึกษาของกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง สอง และสามมารวมกันเป็นกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น โดยใช้ชื่อกลุ่มว่า execute (ชื่อสมมติ) ส่วนกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสี่ก็ยังคงเป็นกลุ่มอิสระที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นอยู่เฉยๆ ไม่มีการรวมกลุ่มให้ใหญ่ขึ้นเพื่อทำกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นคนนิยมฟังดนตรีญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการเหมือนการรวมกลุ่มกันของกรณีศึกษาสามกลุ่มแรก ดังนั้นการนำเสนอตรงนี้ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมที่นับว่าเป็นผลสืบเนื่องจากการนิยมฟังดนตรีญี่ปุ่นในรูปแบบกิจกรรมที่แสดงออกเกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่นโดยตรงของกรณีศึกษาที่รวมกันเป็นกลุ่ม execute และกิจกรรมที่เป็นผลสืบเนื่องจากการฟังดนตรีญี่ปุ่นแต่ไม่ได้แสดงออกในรูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่นโดยตรงในแต่ละคนของกรณีศึกษา

ฉายา "Execute"

เดิมทีเดี่ยว execute เป็นชื่อที่กรณีสึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งตั้งขึ้นเพื่อเป็นชื่อของกลุ่มที่มีสมาชิกเพียง 6 คน คือ บุศ ดาว แอ็ค ดวงดี เหมี้ยว และโป๊ะเท่านั้น แต่ต่อมาเมื่อกรณีสึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง สอง และสามเริ่มมีความสนิทสนมกันมากขึ้น การมาเจอกันเป็นประจำ ความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกันทำให้กรณีสึกษาทุกคนนิยามว่าตนอยู่เป็นสมาชิกของกลุ่ม execute ด้วย สาเหตุที่ใช้คำนี้เป็นชื่อนั้นเนื่องจาก เป็นชื่อเพลงที่ทุกคนในกลุ่มชื่นชอบมากเป็นพิเศษ สมาชิกทุกคนของกลุ่ม execute จะติดต่อกันทุกวันโดยทางโทรศัพท์ และจะมาพบกันสัปดาห์ละ 1 – 2 วัน ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ แต่ไม่จำเป็นว่าทุกครั้งที่มาพบกันสมาชิกทุกคนจะต้องมาครบทั้งหมด การมาพบกันขึ้นอยู่ด้วยความสะดวกของสมาชิกแต่ละคน สมาชิกคนที่มาเกือบทุกครั้งมี แอ็ค ดาว และบุศ

ทุกครั้งที่มีการจัดงานและให้มีการแต่ง cosplay กรณีสึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งทุกคนจะแต่ง cosplay ไปร่วมงานด้วยทุกครั้ง โดยให้สยามสแควร์เป็นที่รวมกันเพื่อเตรียมการแต่งชุด บางครั้งก็ใช้ภายในร้าน vogue เป็นสถานที่แต่งชุด แต่ถ้าครั้งไหนภายในร้านมีกลุ่มอื่นๆมาขอใช้เป็นสถานที่แต่งชุดมากแล้ว กรณีสึกษากลุ่ม execute ก็จะไปแต่งชุดกันที่ร้านอาหาร ฟาสต์ฟู้ดใกล้ๆกันคือ ร้าน Santa's เมื่อแต่งชุดเสร็จก่อนที่จะไปร่วมงานก็จะเดินมาที่ร้านก่อนเพื่อฝากสัมภาระไว้ที่ร้าน ช่วงที่เดินไปมาบริเวณสยามผู้คนที่ผ่านมาเห็นก็จะมองกลุ่มวัยรุ่นด้วยสายตาที่วัยรุ่นก็ไม่เข้าใจว่าพวกเขากำลังคิดอะไรอยู่เช่นกันแต่พวกเขาก็ยังคงดำเนินกิจกรรมของพวกเขาต่อไป โดยบุศกล่าวว่า

"ถ้าเป็นวันที่แต่ง cosplay ก็จะมารวมกันและช่วยกันแต่งที่สยาม เพราะจะได้ช่วยกันแต่งหน้า แต่งชุด และเพราะที่บ้านของแต่ละคนก็อยู่ใกล้กัน ถ้าจะแต่งมาจากบ้านแล้วให้นั่งรถเมสไปงานหรือว่านั่งแท็กซี่ไปก็เถอะ..สงสารคนที่เห็น เอ๊ะตัวอะไรมาเดินอยู่แถวนี้ ก็จะมาแต่งรวมกันที่นี่เลย เสร็จแล้วก็นั่งแท็กซี่ไปในงานด้วยกัน ถ้าแต่งที่ร้าน vogue หรือที่ Santa's แต่งเสร็จก็จะเดินไปเดินมาตามสยามได้ เดินเป็นกลุ่มก็ไม่อายคนเท่าไร และที่สยามก็มีอะไรแปลกๆสำหรับวัยรุ่นเยอะ ถ้าพวกเราจะแปลก มันก็เป็นความแปลกสำหรับคนอื่นที่เป็นความสุขของเรา"

นอกจากการแต่ง cosplay กรณีสึกษากลุ่ม execute ยังได้ร่วมกันจัดทำหนังสือ นิตยสารของกลุ่ม โดยใช้ชื่อนิตยสารเป็นชื่อเดียวกับชื่อกลุ่ม เป็นหนังสือที่มีลักษณะเดียวกับหนังสือ นิตยสารดนตรีญี่ปุ่นทั่วไป โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย ข่าวความเคลื่อนไหวของนักร้องที่

กำลังได้รับความนิยม เสนอเนื้อเพลงที่กำลังได้รับความนิยม พร้อมทั้งบอกความหมายของเพลง บางเพลง การเสนอภาพนักร้องในอริยาบทต่างๆ นอกจากนั้นก็มีหน้ากระดาษเปล่าๆ ไว้ทำยลุ่มให้ คนที่ได้อ่านหนังสือของกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น ให้ข้อวิจารณ์หนังสือที่ได้อ่าน ในการทำหนังสือ สมาชิกทุกคนจะช่วยกันหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่น จากรายการโทรทัศน์ วิดีโอ หรือจากการดาวน์โหลดข้อมูลในอินเทอร์เน็ต โดยคนที่เป็นคนรวบรวมข้อมูลจะเป็น แอ็ค แอ็คจะนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้มาต่อเข้าในแฟ้มข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่บ้านแอ็ค พร้อมทั้งดาวน์โหลดรูปภาพนักร้องจากอินเทอร์เน็ตมาลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่บ้านเมื่อได้ข้อมูล ครบแล้ว แอ็คเป็นคนพิมพ์ออกมาเป็นหนังสือ เมื่อทำเป็นหนังสือเสร็จแล้วทางกลุ่มก็นำหนังสือนี้ มาวางไว้ในร้าน vogue ให้คนที่มานั่งในร้านสามารถหยิบอ่านได้ พร้อมทั้งสามารถเขียนความคิดเห็นได้ในท้ายเล่มที่เตรียมไว้

ช่วงปลายปี 2543 เป็นช่วงที่กรณีศึกษาแต่ละคนของกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสอง และ สาม เริ่มสนิทสนมกับสมาชิกกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งมากขึ้น สมาชิกบางคนของกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งโทรศัพท์ไปหาสมาชิกบางคนของกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสอง และสมาชิกบางคนของกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสองก็โทรศัพท์ไปหาสมาชิกบางคนของกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสาม จนในที่สุดทั้งสามกลุ่มโทรศัพท์ติดต่อกัน และการมาที่ร้าน vogue ในช่วงหลังจากนั้น กรณีศึกษา ทั้งสามกลุ่มก็จะนัดกันมาในวันเดียวกัน บางสัปดาห์ก็นัดเจอกันวันอาทิตย์บางสัปดาห์ก็นัดเจอกัน ในวันเสาร์

กิจกรรมที่แต่ละกลุ่มเคยร่วมปฏิบัติในกลุ่มของตนยังคงมีการปฏิบัติอยู่ แต่คราวนี้ เป็นการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลที่มีจำนวนมากขึ้น การไปนั่งรับประทานอาหารในร้านอาหาร ฟาสต์ฟู้ดต้องต่อโต๊ะร่วมกันสามถึงสี่ตัว การไปนั่งในร้านอาหารส่วนใหญ่ของสมาชิกจะไปนั่งกัน บนชั้นสอง เนื่องจากชั้นสองคนไม่แน่นเหมือนชั้นล่าง และมีความเป็นส่วนตัวมากกว่า กรณีศึกษา สามารถพูดคุยกันเสียงดังๆได้ นอกจากการร่วมรับประทานอาหารกันแล้วกิจกรรมปกตินั้นก็ยังคง เป็นการไปซื้อของด้วยกัน โดยมีทั้งซื้อตามห้างสรรพสินค้าและซื้อตามตลาดนัดต่างๆ ถ้าซื้อตาม ห้างสรรพสินค้า ส่วนใหญ่ตุ๊กจะเป็นคนแนะนำ และถ้าเป็นการซื้อแถวประตูน้ำ พาหุรัด หรือบีบี ส่วนใหญ่บุคจะเป็นคนแนะนำ และถ้าเป็นตลาดนัดจตุจักรด้าจะเป็นคนแนะนำ

การแต่ง cosplay ยังคงเป็นกิจกรรมที่กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นยังคงร่วม แต่งด้วยเสมอเมื่อมีงาน แต่ทั้งหมดนี้ก็ได้มีทุกคนที่ร่วมแต่ง โดยคนที่ร่วมแต่ง cosplay ได้แก่ บุค แอ็ค ดาว เหมียว โป๊ะ ดวงดี ปู ต้ม และด้า ต่างคนต่างก็เลือกแต่งเป็นนักร้องที่ตนชื่นชอบแตกต่างกันไป และทุกคนที่แต่งชุดก็จะเดินทางไปงานพร้อมกันโดยมารวมกันที่สยามก่อน การเดินทางไปงานของสมาชิกที่แต่ง cosplay จะไปโดยนั่งรถแท็กซี่ เนื่องจากจำนวนคนไม่พอกับรถคันเดียว จึงไปรถสองคัน รถแท็กซี่คันแรกที่กลุ่มกรณีศึกษาโบกไม่รับพวกเขา เธอ ตรงนี้กลุ่มกรณีศึกษาคุยกัน

ว่า “แท็กซี่คงคิดว่ามันเพิ่งหลุดมาจากศรีธัญญาจึงไม่กล้ารับ ไม่เป็นไรลองโบกคันใหม่” ในระหว่างทางที่นั่งอยู่ในรถแท็กซี่ ถ้าเป็นตอนที่รถติด คนในรถข้างๆก็จะหันมามอง กรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นต่างหันมาหัวเราะกัน และบางครั้งถ้าเห็นเด็กเล็กๆอยู่ในรถข้างๆกลุ่มกรณีศึกษาที่นั่งฝั่งใกล้ๆกันก็จะยิ้มและโบกมือซ้ำๆให้เด็กๆเหล่านั้น เป็นการหยอกล้อ แล้วหันมายิ้มกัน มีเสียงจากกรณีศึกษาบางคนพูดแทรกขึ้นมาว่า “แหมแก ทำอย่างนั้นเดี๋ยวเด็กมันจะตกใจนะ” แต่พูดเสร็จก็หัวเราะกัน คนที่พูดก็หัวเราะ สำหรับตุ๊กและก้อยนั้นไม่เคยไปร่วมงานคอนเสิร์ตและไม่เคยแต่ง cosplay เนื่องจากทางบ้านไม่ค่อยสนับสนุนเรื่องนี้ ส่วนแนนและแก้วแม้ว่าจะไม่ร่วมแต่ง cosplay แต่ทั้งสองก็ไปร่วมชมคอนเสิร์ตด้วยทุกครั้งโดยเดินทางตามไปที่หลัง

บนเวทีภายในงานจะแสดงสลับกันระหว่างการร้องเพลงของนักร้องวง cover และการโชว์ cosplay นักร้องที่ร้องเพลงก็จะทำลีลาท่าทางต่างๆเลียนแบบนักร้องญี่ปุ่น ตั้งแต่การสวมเสื้อผ้า การแสดงท่าทาง เช่นการจับไมล์โครโฟน การถอดเสื้อผ้าเมื่อร้องเพลงจบ กลุ่มวัยรุ่นที่ไปร่วมชมคอนเสิร์ตมีทั้งที่นั่งชมติดเวทีเดี่ยวๆ และที่นั่งบริเวณโถงเก้าอี้ที่วางไว้เป็นจุดๆ โดยเวทีจะอยู่ชั้นล่างสุด ผู้ชมจะนั่งชมได้ตั้งแต่การนั่งกับพื้นหน้าเวที หรือไปนั่งตามโถง เก้าอี้ที่จัดไว้ในชั้นล่าง ส่วนการนั่งชมในชั้นสองและชั้นสามนั้น ก็สามารถมองลงมาเห็นได้ เนื่องจากลักษณะของชั้นสองและชั้นสามก็จะเป็นชั้นลอยที่ยื่นออกมา กลุ่มวัยรุ่นจะต้องลากเก้าอี้มานั่งติดราวที่ทำเป็นรั้วสูงจากพื้นประมาณเอว หรือไม่ก็มายืนเกาะที่ราวนี้ซึ่งจะทำให้มองเห็นชัดกว่าการนั่งมองบนเก้าอี้ ในวันนี้ผับจะถูกปิดสำหรับคนทั่วไปเนื่องจากคนจัดงานได้จองไว้แล้วทั้งวันเพื่อคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่นเท่านั้น ในการแต่ง cosplay จะมีรางวัลให้สำหรับคนที่ได้รับเสียงโหวตจากเสียงส่วนใหญ่ของผู้ชมในงาน โดยแต่ละคนที่แต่ง cosplay มากก็จะเป็นหนึ่งในผู้ที่อาจจะได้รับการโหวตและก็มีสิทธิลงคะแนนให้ตนเองหรือผู้แต่ง cosplay คนอื่น บางคนลงคะแนนโหวตได้เพียงหนึ่งคะแนนเสียงเท่านั้น ผู้ชมภายในงานต่างนั่งชมกันอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย จะมีเพียงเสียงร้องเพลงไปพร้อมๆกับนักร้องและเสียงกรี๊ดแสดงความชื่นชมต่อนักร้อง เสียงโห่ร้องที่ดังกึกก้องสะท้อนความสุขเท่านั้น ไม่มีการทะเลาะตบตีกันเหมือนคอนเสิร์ตทั่วไป ผู้ชมในงานคอนเสิร์ตมีทั้งวัยรุ่นผู้หญิงและวัยรุ่นผู้ชาย โดยวัยรุ่นผู้ชายมีจำนวนเกือบเท่าวัยรุ่นผู้หญิง ผิดกับตอนอยู่ในร้านดนตรีญี่ปุ่นที่มีเพียงวัยรุ่นผู้หญิงเท่านั้นที่ไปนั่งชุมนุมกันภายในร้าน และทุกๆปีของการแสดงคอนเสิร์ตจะมีผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ของสถานี NHK มาร่วมทำข่าวสารคดีด้วย

ความเป็น execute เริ่มแสดงความเด่นชัด และโดดเด่นจากกลุ่มอื่นมากขึ้น เมื่อสมาชิกในกลุ่มเริ่มมีความคิดร่วมกันว่า น่าที่จะทำอะไรสักอย่างที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม และข้อตกลงของกลุ่มก็ลงมติกันว่าจะทำเสื้อกลุ่มขึ้น ทุกคนช่วยกันคิดว่าลักษณะของเสื้อจะเป็นแบบใดสรุปได้ว่า เป็นเสื้อยัดสีดำ ข้างหลังทำเป็นลายสัญลักษณ์วงที่ทุกคนชอบ โดยเสื้อที่ทำแต่ละครั้งจะเป็นหนึ่งวง ครั้งต่อไปก็จะเป็นวงอื่นๆอีก ในการทำเสื้อร่วมกันครั้งแรก บุศ แอ็ค ดาว และปูเป็นคน

ไปซื้อเสื้อโหลที่ตลาดบีบี ค่าใช้จ่ายของเสื้อเฉลี่ยต่อตัวไม่เกิน 100 บาท ในวันที่ไปซื้อเสื้อตุ๊กตั้งใจจะไปด้วยแต่มาไม่ทัน ตุ๊กบอกกับผู้วิจัยว่าตุ๊กไม่เคยไปประตูน้ำ หรือบีบี เพราะส่วนใหญ่แล้วตุ๊กจะซื้อเสื้อผ้าตามห้างสรรพสินค้าเท่านั้น วันที่นัดกันไปทำลวดลายเสื้อเป็นวันเสาร์ โดยไปทำกันที่บ้านแอ็ค จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยเหตุผลว่าที่บ้านแอ็คเป็นลานกว้างทุกคนสามารถไปรวมกันได้ ในวันนั้นสมาชิกไปกัน 10 กว่าคน (แต่ยังไม่ครบหมดทุกคน) โดยมีหยวย (เจ้าของร้านดนตรีญี่ปุ่นไปร่วมด้วย)

กิจกรรมที่เป็นผลสืบเนื่องจากการนิยมนดนตรีญี่ปุ่นในลำดับต่อไปก็คือ การตั้งวงดนตรี เริ่มจากการที่ผู้จัดคอนเสิร์ตในครั้งต่อไปประกาศให้กลุ่มวัยรุ่นผู้นิยมนดนตรีญี่ปุ่นส่งเดโมเทปที่บ้านที่กเสียงร้องของวงที่ตั้งขึ้นส่งเข้าประกวด ถ้าวงไหนกรรมการการจัดคอนเสิร์ตลงความเห็นว่าจะสามารถขึ้นแสดงโชว์ได้ วงนั้นก็จะได้แสดงโชว์ในงานคอนเสิร์ตครั้งต่อไป สำหรับกลุ่ม execute ก็มีความคิดที่จะส่งเดโมเข้าประกวดในครั้งต่อไปด้วย โดยตัวตั้งตัวตีในการส่ง เดโมครั้งนี้คือ บุศ บุศเป็นคนติดต่อหานักดนตรีที่จะมาร่วมเล่นดนตรีกับวงของตน โดยกำหนดให้ตนเองเป็นนักร้องนำ นักร้องในวงประกอบด้วยบุศและปู คนอื่นๆมีหน้าที่เป็นกำลังใจ ดวงดีเป็นคนหาห้องอัดใกล้บ้านให้ ส่วนใหญ่การจองห้องอัดจะจองกันในวันเสาร์ จองครั้งละหนึ่งชั่วโมง ค่าบริการห้องอัดทุกคนที่ไปร่วมในแต่ละครั้งจะช่วยกันออกค่าห้อง การไปห้องอัดในวันเสาร์ของกรณีศึกษาในแต่ละครั้งเหมือนเป็นการไปปิกนิกร่วมกัน เพราะจะซื้อขนมไปนั่งรับประทานร่วมกัน และบางครั้งถ้าถึงเวลาที่จองห้องอัดไว้แล้วแต่นักดนตรียังไม่มา ทุกคนก็จะเข้าไปจับจองเครื่องดนตรีกันคนละชิ้นและทำที่เหมือนกำลังเล่นคอนเสิร์ตอยู่ จนเมื่อนักดนตรีมาถึงแล้วคนที่ไม่มีหน้าที่ร้องเพลงก็จะลงมานั่งดู คอยปรบมือให้กำลังใจเมื่อร้องจบแต่ละครั้ง หลังจากจบการซ้อมในแต่ละครั้ง กรณีศึกษาเกือบทุกคนจะกลับไปร้าน "vogue" ก่อนกลับบ้าน ถึงเวลาเย็นซึ่งเป็นเวลากลับบ้านปกติจึงค่อยกลับบ้าน

การก่อตั้งวงดนตรี เป็นกิจกรรมที่กรณีศึกษาพร้อมใจที่จะไปรวมกลุ่มกันในสถานที่อีกสถานที่หนึ่งซึ่งไกลออกไปจากสยาม ทำให้กรณีศึกษามีการติดต่อประสานงานกันมากขึ้น ความถี่และระยะเวลาในการสนทนาทางโทรศัพท์ก็มากขึ้นด้วย การนั่งรถไปด้วยกันเป็นระยะไกลๆ 2 - 3 ครั้ง ความสนิทสนมที่เกิดแก่กันของสมาชิกภายในกลุ่มก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น เสร็จจากการส่งเดโมเทปเข้าประกวด เสร็จจากการไปร่วมคอนเสิร์ต ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงวันปิดเทอม สมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม จะต้องสอบเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่ในโรงเรียนใหม่หรือถ้าใครจะเรียนต่อในโรงเรียนเดิมก็เป็นการสอบเพื่อเลือกเรียนแผนการเรียนที่ตนเองสนใจ สมาชิกส่วนใหญ่ต่างก็เรียนต่อกันที่โรงเรียนเดิม แก้วและแนนเลือกต่อสายการเรียนวิทย์ - คณิต ด้า ปู และตั้มต้องการศึกษาต่อแผนการเรียนภาษาญี่ปุ่น แต่เนื่องด้วยในโรงเรียนที่พวกเขาศึกษาอยู่ไม่มีภาษาญี่ปุ่นเปิดสอนดังนั้นจึงได้เรียน

ในแผนการเรียนศิลป์ - ภาษาโดยเลือกเรียนภาษาฝรั่งเศส ส่วนตุ๊กและบุศย้ายโรงเรียนใหม่ ตุ๊กสอบเข้าโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาได้ เลือกเรียนภาษาเยอรมันเป็นวิชาเอก ส่วนบุศเข้าเรียนต่อโรงเรียนเดียวกับดาว (พี่สาว) บุศต้องการเรียนต่อสายการเรียนศิลป์ - ภาษา โดยตั้งใจที่จะเลือกเรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอก แต่สอบไม่ได้จึงต้องเลือกแผนการเรียนเรียนวิทย์ - คณิต

เมื่อกรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นได้กลายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ห้า และนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ความรู้สึกที่ตนเองเป็นคนที่ไม่ดี ขึ้นกว่าปีการศึกษาหน้านั้นได้นำมาซึ่งการตัดสินใจและการกระทำที่เกิดจากการตัดสินใจของตนเองมากขึ้น หลังจากโรงเรียนเลิก ก่อนที่พวกเขาจะกลับบ้าน พวกเขาก็สามารถไปไหนมาไหนก่อนได้ไม่ต้องให้ผู้ปกครองคอยรับคอยส่ง ดังนั้น ปรากฏการณ์การมารวมตัวกันของกลุ่มกรณีศึกษาในตอนเย็นของวันธรรมดาหลังโรงเรียนเลิกจึงเกิดขึ้นให้เห็นอยู่ในอัตราที่บ่อยขึ้น การนัดหมายวันและเวลาที่มาเจอกันของสมาชิกในตอนเย็นของวันธรรมดา เป็นการนัดที่เกิดขึ้นในวันสุดท้ายที่เจอกันที่สยาม โดยกรณีศึกษาในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นจะบอกกับเพื่อนๆว่าวันถัดไปที่จะมาที่ร้านใครจะมาบ้าง หรือถ้ามีการเปลี่ยนแปลงการนัดหมายก็จะบอกกันอีกครั้งตอนคุยโทรศัพท์กัน โดยปกติดาว บุศ ดวงดีและเหมี่ยวซึ่งอาศัยอยู่ในเขตไม่ไกลจากสยามมากนัก จะเป็นบุคคลที่สามารถมาสยามได้สะดวกกว่าสมาชิกคนอื่นๆอยู่แล้ว ถ้าวันไหนโรงเรียนเลิกเร็วก็จะนัดกันมาที่สยาม ส่วนแอ็คนั้นเป็นสมาชิกกลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย การเรียนหนังสือในระดับมหาวิทยาลัยในบางวันก็จะเรียนแค่สองหรือสามชั่วโมงหรือครึ่งวันจึงทำให้แอ็คก็เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่สามารถมาสยามได้สะดวกเช่นกัน ส่วนคนอื่นๆนั้น เนื่องจากบ้านที่อยู่อาศัยค่อนข้างไกลออกไปจากสยามจึงทำให้ไม่ค่อยสะดวกมากนักกับการมาสยามในตอนเย็นของวันธรรมดา แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนไป ปีการศึกษาเปลี่ยนไป สังคมก็เปลี่ยนไป ตุ๊กย้ายมาศึกษาในโรงเรียนที่อยู่ใกล้สยาม ด้าก็สามารถเดินทางมาสยามโดยรถไฟฟ้าได้ ดังนั้นในบางวันของตอนเย็นวันธรรมดาก็จะพบสมาชิก execute มารวมกันเป็นกลุ่มใหญ่เกือบเท่าๆกับการมารวมกันในวันหยุดเสาร์ - อาทิตย์ โดยปกติการมาเจอกันในวันธรรมดานั้นจะมีบางคนที่ตั้งใจมาซื้อซีดี แต่วัตถุประสงค์โดยส่วนใหญ่ก็มาเพื่อพบหน้าได้พูดคุยกัน และถ้าวันไหนที่สมาชิกมากันมากก็จะหากิจกรรมพิเศษทำร่วมกัน เช่น การถ่ายรูปในสตูดิโอร่วมกัน ถ่ายรูปสติ๊กเกอร์ร่วมกัน สำหรับรูปสติ๊กเกอร์ กรณีศึกษาก็จะนำมาแปะไว้ในร้าน "vogue" ในพื้นที่ที่ทางร้านจัดไว้ให้ ถึงเวลาเย็นที่สมาชิกแต่ละคนต้องแยกย้ายกันกลับบ้าน ด้ากับตุ๊กจะกลับโดยรถไฟฟ้าพร้อมกัน แอ็ค ดาว บุศ เหมี่ยว และดวงดี จะไปขึ้นรถโดยสารประจำทางที่ป้ายเดียวกัน

สำหรับกิจกรรมที่เป็นผลสืบเนื่องจากการฟังดนตรีญี่ปุ่นแต่ไม่ได้แสดงออกในรูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่นโดยตรงนั้น สามารถแยกได้เป็นกิจกรรมต่างๆดังต่อไปนี้

การอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น เนื่องจากก่อนที่กรณีศึกษาทุกคนจะกลายมาเป็น คนนิยมฟังดนตรีญี่ปุ่น ทุกคนก็เป็นคนที่นิยมอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นอยู่แล้ว และเมื่อพวกเขาได้ กลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้วนั้น ไม่ได้ทำให้พวกเขาเปลี่ยนแปลงการนิยมอ่านหนังสือการ์ตูน ญี่ปุ่นลงเลย กรณีศึกษาทุกคนยังคงนิยมอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น และการมีเพื่อนที่นิยมอ่าน หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นเหมือนกันหลายคน การแลกเปลี่ยนกันอ่านหนังสือการ์ตูนก็เป็นโอกาสที่ทำให้ กรณีศึกษาได้อ่านหนังสือที่ตนไม่ได้ซื้อเองเพิ่มขึ้นไปอีกด้วย เวลามาร่วมกัน เวลาฟังดนตรีทุกคนก็ สามารถอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นได้

การเรียนภาษาญี่ปุ่น กรณีศึกษาที่ผู้วิจัยศึกษาเกือบทุกคนพร้อมใจกันยอมรับว่า มีความต้องการที่จะเรียนภาษาญี่ปุ่น ด้วยเหตุผลเดียวกันคือ ต้องการรู้ความหมายของเพลงที่ตน ชื่นชอบ นอกจากนั้นยังกล่าวต่อไปด้วยว่า การรู้และเข้าใจในภาษาญี่ปุ่นก็จะเป็นประโยชน์ต่อพวก ตนในอนาคตได้ด้วย ภาษาญี่ปุ่นสามารถเบิกทางไปสู่อาชีพที่พวกเขาใฝ่ฝันหลายๆอาชีพได้ พวก เขามีความต้องการไปเรียนรู้ชีวิตในประเทศญี่ปุ่นดูสักกระยะหนึ่งอยากรู้ว่าที่ประเทศญี่ปุ่นเขาอยู่กัน อย่างไร ในช่วงที่ทำการวิจัยอยู่มีกรณีศึกษาสองคน คือ หญิงและเป็งที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ มหาวิทยาลัยได้เลือกเรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเลือก แอ็คซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย ชั้นปีที่สอง มีความตั้งใจว่าในปีการศึกษาหน้าจะสอบเอ็นทรานซ์ใหม่เข้าคณะที่มีวิชาภาษาญี่ปุ่น เป็นวิชาเอก กรณีศึกษาที่กำลังจะสอบเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่ได้แก่ บุศ ด้า และบุมี ความตั้งใจที่จะเข้าศึกษาต่อในแผนการเรียนศิลป์-ภาษาโดยเลือกเรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอก สำหรับคนอื่นๆที่ไม่เลือกเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาหลักในสถานศึกษาต่างก็ตั้งใจว่าจะหา โอกาสเรียนภาษาญี่ปุ่นตามสถาบันภาษาที่เปิดสอนภาษาญี่ปุ่น แต่มีสมาชิกเพียง 2 คน คือ ดาว และตั้มที่กล่าวว่าไม่ได้สนใจที่จะเรียนภาษาญี่ปุ่น พวกตนเพียงแคสนใจดนตรีญี่ปุ่นเท่านั้น การฟัง ดนตรีญี่ปุ่นของพวกตนไม่จำเป็นต้องเข้าใจความหมายของภาษา แต่พวกตนก็สามารถเข้าใจ ความหมายของดนตรีแล้ว ว่าดนตรีต้องการสื่อถึงอะไร สุข เศร้า หรือสนุก โดยตั้มได้กล่าวว่า

"ไม่ชอบคนญี่ปุ่น ไม่ชอบวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของเขา
ญี่ปุ่นอันตราย น่ากลัว คนญี่ปุ่นก็ไม่หล่อ ตอนนี้ไม่รู้ภาษาญี่ปุ่น
เลย และก็ไม่ได้เรียนด้วย"

สำหรับวัฒนธรรมญี่ปุ่นอย่างอื่น เช่น แฟชั่นการแต่งกายแบบญี่ปุ่น การ รับประทานอาหารญี่ปุ่น การดูละครโทรทัศน์ญี่ปุ่นนั้น สำหรับแฟชั่นการแต่งกาย โดยปกติแล้ววัยรุ่น ทั่วๆไปตามสยามก็จะมี การแต่งกายที่ไม่ค่อยแตกต่างกันเท่าไรกับวัยรุ่นของญี่ปุ่น จะแตกต่างกันบ้างตรงรายละเอียดและการตกแต่งเครื่องประดับ การใส่สีส้น กรณีศึกษาทุกคนก็ใส่เสื้อผ้า เหมือนวัยรุ่นทั่วไป แต่มีบ้างบางคนที่บางวันจะแต่งชุดเหมือนกับเป็นเด็กวัยรุ่นญี่ปุ่น ได้แก่ บุศ แอ็ค ตึก ก้อย ด้า เรื่องการรับประทานอาหารญี่ปุ่น กรณีศึกษาทุกคนกล่าวว่าชอบรับประทาน

อาหารญี่ปุ่น แต่ไม่มีโอกาสบ่อยนักที่จะรับประทานอาหารญี่ปุ่นเนื่องจากอาหารญี่ปุ่นราคาแพงมาก ส่วนละครโทรทัศน์ญี่ปุ่นกรณีศึกษาส่วนใหญ่กล่าวว่าจะไม่ชอบดูละครญี่ปุ่นและแทบจะไม่เคยดูเลย โดยบอกเหตุผลว่า ละครญี่ปุ่นไม่มีความสร้างสรรค์ เป็นละครน้ำเน่า มากกว่าละครไทยเสียอีก แต่กรณีศึกษาในกลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นสี่ คือ บี๊ว เบ็ง หลิง และอ้อม ชอบดูละครญี่ปุ่นมาก ชอบที่เนื้อหาเป็นเรื่องราวความรักก๊อปปี้รัก และที่สำคัญหน้าตาของดาราก็น่ารัก พระเอกหล่อ

ตารางที่ 6 แสดงเปรียบเทียบกิจกรรมที่เป็นผลสืบเนื่องจากการฟังดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่น

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่น	กิจกรรมที่ไม่ใช่ดนตรีญี่ปุ่น
<ul style="list-style-type: none"> - เกิดการรวมกลุ่ม execute ของ 3 กลุ่มกรณีศึกษาแรก 13 คน - สิ่งที่กลุ่ม execute ทำร่วมกัน ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - การตั้งวงดนตรี - การทำเสื้อกลุ่ม - การทำหนังสือนิตยสารกลุ่ม - การนัดเจอและทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - การอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น กรณีศึกษาทุกคนยังคงอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นเหมือนเดิม และยังได้แลกเปลี่ยนกันอ่านมากขึ้น - การเรียนภาษาญี่ปุ่น <ul style="list-style-type: none"> - กรณีศึกษาทุกคนตั้งในหาโอกาสเรียนภาษาญี่ปุ่น - กรณีศึกษาสองคน ดาว ต้ม ไม่คิดที่จะเรียนภาษาญี่ปุ่น - กรณีศึกษาสองคน เบ็ง หลิง กำลังเรียนภาษาญี่ปุ่นที่มหาวิทยาลัย - กรณีศึกษาบางคนมีบางวันแต่งกายเหมือนเด็กญี่ปุ่น ได้แก่ บุศ แอ็ค ตูก ก้อย ด้า - กรณีศึกษาทุกคนชอบรับประทานอาหารญี่ปุ่น แต่ไม่ค่อยได้รับประทานบ่อยนัก - กรณีศึกษาบางคนชอบดูละครโทรทัศน์ญี่ปุ่น ได้แก่ เบ็ง บี๊ว หลิง อ้อม

สรุปเส้นทางเดินสู่การเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น (เปรียบเทียบ 4 กลุ่ม 17 กรณีศึกษา)

การก่อรูปของกลุ่ม

1. การมารวมกันของกรณีศึกษาทั้งสี่กลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่น เกิดจากการมาเจอกันที่ร้าน vogue เป็นสำคัญ

2. หน่วยความสัมพันธ์ของสมาชิกในแต่ละกลุ่มมีความโดดเด่นแตกต่างกันไป ดังนี้

2.1 กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง ประกอบด้วยคู่พี่ น้อง ดาวกับบุศ คู่เพื่อนโรงเรียนเก่า ดาวกับดวงดี คู่เพื่อนโรงเรียน ดาวกับเหมียว สมาชิกที่เหลือ แอ็คและโป๊ะมาเจอกันที่ร้าน vogue

2.2 กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสอง ประกอบด้วยคู่ พี่ น้อง ตึกกับก้อย คู่เพื่อนโรงเรียน ปูกับตั้ม

2.3 กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสาม เป็นกลุ่มของนักเรียน ม.3 ที่นิยมสิ่งเดียวกัน

2.4 กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสี่ ประกอบด้วยคู่เพื่อนมหาวิทยาลัย หญิงกับเป้ง สมาชิกที่เหลือ ปิวกับอ้อมมาเจอกันที่ร้าน vogue

กระบวนการกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น

1. การรู้จักดนตรีญี่ปุ่นของกรณีศึกษาแต่ละคนเกิดจากการแนะนำของคนที่ยุ่จัก และการรู้จักดนตรีจากสื่อ ดังนี้

1.1 รู้จักจากการแนะนำของพี่หรือน้อง ได้แก่ บุศ ดวงดี เหมียว ตึก ก้อย ปิว อ้อม

1.2 รู้จักจากการแนะนำของญาติ ได้แก่ แก้ว

1.3 รู้จักจากการแนะนำของเพื่อน ได้แก่ ดาว โป๊ะ ด้า ปู ตั้ม หญิง

1.4 รู้จักจากการแนะนำของสื่อ ได้แก่ แอ็ค แนน เป้ง

2. กรณีศึกษาชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะจังหวะและทำนองของดนตรี

3. กรณีศึกษาทุกคนติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นจากสื่อต่างๆ คือ

3.1 กรณีศึกษาทุกคนติดตามข่าวสารดนตรีญี่ปุ่นทางหนังสือนิตยสาร วิทยุ

โทรทัศน์

3.2 กรณีศึกษา 8 คนติดตามข่าวสารคดีญี่ปุ่นทางอินเทอร์เน็ต คือ แอ็ค ตึก ต้ม ก้อย ด้า แก้ว แนน อ้อม

4.กรณีศึกษาทุกคนฟังดนตรีญี่ปุ่นเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน

ตัวตนคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น

1. กรณีศึกษาทุกคนมาซื้อสินค้าดนตรีญี่ปุ่นที่สยาม โดยเลือกร้าน vogue เป็นร้านประจำ

2. ตัวตนหลังการรวมกลุ่ม มีความแตกต่างกันดังนี้

2.1 กรณีศึกษา 3 กลุ่มแรก รวมกันตั้งชื่อกลุ่มใหม่ว่า execute โดยมาเจอกันที่สยามทุกวันหยุดสุดสัปดาห์ ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการบริโภคดนตรีญี่ปุ่นร่วมกัน ได้แก่ การตั้งวงดนตรี การร่วมประกวดการแต่ง cosplay การทำเสื้อกลุ่มสัญลักษณ์ดนตรีญี่ปุ่น การทำหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่น และการร่วมฟังดนตรีต่างๆ

2.2 กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่น ไม่มีการรวมเข้ากลุ่มใหญ่กับกลุ่มใด จะมาสยามเฉพาะวันที่ต้องการจะมาซื้อสินค้าดนตรีญี่ปุ่น

3. ตัวตนที่ทุกคนมีความเหมือนกัน คือ การสะสมสิ่งของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น อันได้แก่ เทป ซีดี วิดีโอ โปสเตอร์ ของที่ระลึก และหนังสือนิตยสารต่างๆ การฟังดนตรีญี่ปุ่นเวลาว่างขณะอยู่ที่บ้าน

บทที่ 5

การวิเคราะห์และตีความข้อมูล

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้เป็นข้อมูลด้านวัฒนธรรม ดังนั้นการวิเคราะห์จึงมิได้มุ่งเน้นการหากฎเกณฑ์แต่เป็นการมุ่งหาความหมายของข้อมูลโดยการตีความข้อมูล นั่นคือ การพยายามดึงเอาความหมายออกมาจากข้อมูลที่มีอยู่ เป็นการทำความเข้าใจว่าข้อมูลบอกอะไรแก่เราบ้าง (สุภางค์ จันทวานิช, 2543) เช่นเดียวกับการศึกษาปรากฏการณ์การนิยมนดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นไทย ความหมายที่แท้จริง ความหมายชั้นลึกของพฤติกรรมความนิยมนดนตรีญี่ปุ่นที่แท้จริงเป็นอย่างไร ดังคำกล่าวของเวเบอร์ นักสังคมวิทยาที่เป็นที่รู้จักกันดีว่า “มนุษย์คือสัตว์ที่ติดอยู่กับใยของความหมายที่ตนเองเป็นผู้ชัก” (Man is an animal suspended in webs of significance he himself has spun) (อ้างใน สุภางค์ จันทวานิช, 2543 : 129) ใยที่มนุษย์ชักมาคือวัฒนธรรมนั่นเอง เช่นเดียวกันกับการที่เราจะเข้าใจความหมายของพฤติกรรมความนิยมนดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่น เราก็ต้องเข้าใจวัฒนธรรมของวัยรุ่นด้วย และเมื่อบริบทเป็นตัวกำหนดความหมายของพฤติกรรมสังคม ก็คือ พฤติกรรมสังคมมีความหมายสมบูรณ์เมื่ออยู่ในบริบททางสังคมวัฒนธรรม การโยงมโนทัศน์นี้เข้ากับการวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่นิยมนดนตรีญี่ปุ่นนั้น บริบทที่แวดล้อมวัยรุ่นก็จะเป็นตัวกำหนดความหมายที่สำคัญของพฤติกรรมของวัยรุ่นด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้โดยการวิเคราะห์พฤติกรรมความนิยมนดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นกับบริบทที่วัยรุ่นเกี่ยวข้องเหล่านั้น อันได้แก่ วัยรุ่นเหล่านั้นเป็นใคร มาจากสังคมแบบไหน พวกเขาทำอะไรกัน กลุ่มที่พวกเขามีปฏิสัมพันธ์ด้วยเป็นใคร มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร และทำไมจึงต้องมีการกระทำเช่นนั้น เพราะสิ่งเหล่านี้คือการตีความหมายของพฤติกรรมทั้งสิ้น แล้วเมื่อมองย้อนกลับไปทบทวนที่เรื่อง “อัตลักษณ์” การจะเข้าใจความเป็นตัวตนของวัยรุ่นที่นิยมนดนตรีญี่ปุ่นนั้น ต้องทำความเข้าใจมโนทัศน์ปัจเจกภาพเสียก่อนด้วย ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ ความเป็นตัวเรามีลักษณะคล้ายเหรียญที่มีสองด้านซ้อนทับกันอยู่ วาทกรรมจะเป็นตัวหยิบยื่น ภาพตัวแทน (representation) ของความเป็นหญิง ความเป็นชาย ความเป็นไทย ฯลฯ ให้อัตลักษณ์เรียกกรองและหล่อหลอม (interpellate) ยัดเยียดตำแหน่งแห่งที่ทางสังคม และ “ความเป็นตัวเรา” ในแง่มุมต่างๆ ให้ และถ้ามองในอีกด้านหนึ่ง การกระโดดเข้าสวมรับบทบาทต่างๆหรือต่อรอง ปฏิเสธบทบาทเหล่านั้นสร้าง “ตำแหน่งแห่งที่ของปัจเจก” (subject positioning) ขึ้นมาภายในวาทกรรม จริงๆแล้วในทางปฏิบัติอัตลักษณ์และปัจเจกภาพซ้อนทับกันอยู่ ดังในคำกล่าวของ สจีวิต ฮอลล์ ว่า “ความเป็นตัวเรา” เป็นเหมือนรอยตะเข็บ (suture) ที่เย็บแผลให้สมานเป็นเนื้อเดียวกัน สิ่งที่ถูกเย็บเข้าด้วยกันคืออัตลักษณ์ หรือตำแหน่งแห่งที่ในวาทกรรมที่เรียกกรองเรา อีกด้านหนึ่งคือกระบวนการทำปฏิกริยาที่

เรามีต่อวาทกรรมนั้น “ความเป็นเรา” เกิดมาภายในกระบวนการนี้เอง (อภิญา เพื่อฟูสกุล, 2543)

ระหว่างอัตลักษณ์กับปัจเจก ปัจเจกหมายเน้นการตระหนักรู้และประสบการณ์ภายในที่เกิดในแต่ละบริบทต่างๆเฉพาะหน้าโดยไม่อิงอาศัยกับแก่นแกน เมื่อปัจเจกแสดงตอบโต้ใดๆกลับออกไป เมื่อนั้นเองเขาก็ได้สร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาใหม่ อัตลักษณ์จึงหมายรวมถึงปัจเจกที่แสดงออกมาด้วย คุณสมบัติ “ความเป็นตัวเรา” คือลักษณะ “การโยกย้ายตำแหน่งแห่งที่” (dislocation) อันหมายถึงการไม่อาจถูกตรึงติดกับคุณสมบัติบางอย่างที่ตายตัวหยุดนิ่ง ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ยังกล่าวอีกว่า การนิยามอัตลักษณ์ของสิ่งต่างๆเกิดขึ้นจากกระบวนการจำแนกแยกแยะสิ่งนี้ออกจากสิ่งนั้น และปฏิเสธคุณสมบัติที่ไม่ใช่ตัวมันออกไป เช่น ความดีไม่ใช่ความชั่ว สีดำไม่ใช่สีขาว แง่นี้ ความหมายอัตลักษณ์มิได้มีรากฐานอยู่ในตัวมันเอง ความดีและสีขาวอยู่ได้เพราะอิงความหมายของด้านตรงข้ามมาเปรียบเทียบ “ความเป็นอื่น” ที่ถูกปฏิเสธนี่เองที่เป็นเงื่อนไขของการมีอยู่ของอัตลักษณ์

เพราะการเข้าใจความหมายของ “อัตลักษณ์” ที่ต้องอิงอาศัยกับบริบทที่แวดล้อมโดยรอบสิ่งนั้น เป็นวิธีการทำความเข้าใจที่เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์และทำความเข้าใจปรากฏการณ์สังคมวัฒนธรรมตามวิธีของการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดในบทที่สี่ อันเกิดมาจากการตั้งคำถามจากกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ศึกษาในบทที่สองนั้น ในส่วนของการวิเคราะห์และตีความข้อมูลนี้ เป็นการนำข้อมูลทั้งหมดแต่ละประเด็นอันเป็นปรากฏการณ์บริบทแวดล้อมวัยรุ่นโดยลำดับตั้งแต่ยังไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่นจนกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น แล้วนำมาพิจารณาและตรวจสอบดูว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมดนั้นได้ตอบปัญหามาในการวิจัยที่ได้จากสมมติฐานในบทที่ 2 ครบทุกประเด็นจริงหรือไม่

ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น กล่าวคือ

ประเด็นแรก การวิเคราะห์พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่น เป็นประเด็นเพื่อพิสูจน์สมมติฐานในข้อ 1 ว่า “พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นมี 2 กระบวนการ”

ประเด็นที่สอง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นและอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่ปรากฏเด่นชัดในการวิจัย เป็นประเด็นเพื่อพิสูจน์สมมติฐานในข้อ 2 ว่า “การนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ใหม่”

เมื่อ “ข้อมูล” ที่ตี มีการจัดวางอย่างเป็นระบบ คือถูกแจกลำคัญในการนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อเข้าใจเรื่องใดๆ ดังนั้นก่อนจะวิเคราะห์เรื่องพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นไทยนี้ เราจึงต้องนำข้อมูลที่จำแนกแยกแยะอย่างเป็นประเด็นในบทที่ 4 มาเชื่อมต่อกันและมอง

ความเกี่ยวข้องของข้อมูลทั้งหมดโดยภาพรวม แล้ววิเคราะห์ด้วยแนวคิด ทฤษฎีที่วางไว้ ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้มองตั้งแต่จุดเล็กที่ตัวปัจเจกบุคคลในระดับจุลภาค จนไปถึงความโยงใยของโครงสร้างสังคมโลกในระดับมหภาค ดูกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปของปัจเจกบุคคลในชุมชนระดับจุลภาคว่าสัมพันธ์กันเพียงใดกับระบบต่างๆในโลกระดับมหภาค

พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่น : พฤติกรรมการเลียนแบบที่โดดเด่น

จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2 ข้อ คือ

1. พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นมี 2 กระบวนการ

1.1 กระบวนการสร้างและแสวงหาความโดดเด่น (distinction process) เพื่อแสดงความแตกต่างจากคนที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่น

1.2 กระบวนการเลียนแบบ (imitation process) วัยรุ่นนิยมดนตรีญี่ปุ่นตามกลุ่มเพื่อน เพื่อต้องการการยอมรับเข้ากลุ่มเดียวกัน

2. การนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ใหม่

2.1 เปลี่ยนแปลงลักษณะที่ปรากฏใหม่ คือ เปลี่ยนแปลงสไตล์การแต่งกาย เปลี่ยนแปลงสิ่งของเครื่องใช้

2.2 เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมปฏิบัติตัว คือ เปลี่ยนแปลงการแสดงออก เปลี่ยนแปลงกิริยาท่าทาง

2.3 มีการสร้างภาษาใหม่ขึ้นในกลุ่มเพื่อนที่มีความนิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยกัน

กระบวนการบริโภคนิยมญี่ปุ่น (ผลการวิจัยกับสมมติฐานข้อ 1)

ผลการวิจัย ยอมรับสมมติฐาน คือ

พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นมีลักษณะเป็น 2 กระบวนการ คือมีทั้งพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการสร้างและแสวงหาความโดดเด่น กับพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการเลียนแบบตามสมมติฐาน โดยที่ทั้งสองกระบวนการเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน ขณะที่วัยรุ่นต้องการความโดดเด่นออกไปจากกลุ่มเพื่อนทั่วไปที่โรงเรียน วัยรุ่นก็ได้เลียนแบบลักษณะของนักร้องดนตรีญี่ปุ่นที่พวกเขาฟังไปด้วย ดังการอธิบายต่อไปนี้

1. กระบวนการสร้างและแสวงหาความโดดเด่น (distinction process)

วัยรุ่นกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นเริ่มเดินทางมายังแหล่งของดนตรีญี่ปุ่น หลังจากการได้รู้จักกับดนตรีญี่ปุ่น และมีความคิดว่าตนเป็นคนหนึ่งที่ชื่นชมในดนตรีชนิดนี้ ร้านดนตรีญี่ปุ่นที่วัยรุ่นมาเพื่อซื้อสินค้าเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นในตอนแรก กลายเป็นสถานที่ศูนย์กลางที่วัยรุ่นผู้มีรสนิยมดนตรีประเภทเดียวกันได้มารู้จักกัน ตอนแรกพฤติกรรมที่จะแสดงว่าต้องการความโดดเด่นไปจากคนที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่นยังไม่ได้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน จนเมื่อบ่อยครั้งขึ้นที่วัยรุ่นมาเจอกันในร้านดนตรีเดียวกัน เกิดการรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อนผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น กลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้เกิดข้อตกลงร่วมกันว่าควรจะทำกิจกรรมหรือการแสดงออกต่างๆ ที่แสดงความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นให้เป็นอัตลักษณ์ร่วมกันของกลุ่ม และอัตลักษณ์ที่แสดงออกร่วมกันนั้นก็ควรจะเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ และแปลกแตกต่างไปจากกลุ่มวัยรุ่นกลุ่มอื่นๆ รูปแบบของการแสดงออกที่กลุ่มวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นกระทำร่วมกันอย่างโดดเด่น และเห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่ รูปแบบการแต่งกาย พฤติกรรมการแสดงออก เช่น การสะสมสิ่งของเกี่ยวกับสัญลักษณ์ดนตรีญี่ปุ่น ได้แก่ เทป ซีดี วิดีโอ โปสเตอร์ของที่ระลึก และของใช้ต่างๆ การร่วมกันฟัง ร่วมกันร้องเพลง ก่อตั้งวงดนตรีเพื่อร้องเพลงญี่ปุ่น การจัดงานคอนเสิร์ตประจำปีสำหรับกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่น รวมถึงการมาเจอกันเป็นประจำ ณ แหล่งการค้าที่มีร้านดนตรีญี่ปุ่นตั้งอยู่ วัยรุ่นกลุ่มนี้ยังแสดงถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มที่คนกลุ่มอื่นๆ ไม่สามารถเข้าถึงได้อีกลักษณะที่สำคัญ คือ การสร้างภาษาเฉพาะของกลุ่มขึ้นมา ภาษาที่สร้างขึ้นใหม่ในกลุ่มล้วนเกี่ยวข้องกับความเป็นญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นการตั้งชื่อสมมติให้ตัวเองเป็นภาษาญี่ปุ่น โดยบางคนใช้ชื่อจากชื่อนักร้องที่ตนชื่นชอบ หรือบางครั้งก็ตั้งชื่อจากเพลงที่ชอบ ชื่อที่ตั้งก็จะเปลี่ยนไปตามนักร้องที่เกิดขึ้นใหม่ หรือเพลงที่ออกใหม่เช่นกัน จะเห็นว่าพฤติกรรมที่วัยรุ่นแสดงออกถึงกระบวนการแสวงหาความโดดเด่นนี้ หากมองอีกด้านก็เป็นกระบวนการเลียนแบบด้วยนั่นเอง จึงกล่าวได้ว่ากระบวนการแสวงหาความโดดเด่นกับกระบวนการเลียนแบบเป็นกระบวนการที่ซ้อนทับกันอยู่

2. กระบวนการเลียนแบบ (imitation process)

จากการที่คนในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่ใช้เวลาอยู่กับคนในรุ่นราวคราวเดียวกันมากกว่ากลุ่มคนในรุ่นอายุที่มากกว่าหรือน้อยกว่า กลุ่มคนในรุ่นอายุเดียวกันนั้นมีทั้งเพื่อน และญาติพี่น้อง คนกลุ่มนี้มักจะมีรูปแบบการดำเนินชีวิตและค่านิยมในการเรื่องต่างๆ คล้ายกับวัยรุ่น จึงกล่าวได้ว่าคนเหล่านี้เป็นกลุ่มอ้างอิงของวัยรุ่น เป็นประเภทของกลุ่มอ้างอิงเชิงบรรทัดฐาน เมื่อบรรทัดฐานเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน วัยรุ่นมีโอกาสหยาบยืมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

ตลอดถึงการหยิบยื่นประสบการณ์ของตนเองให้เพื่อนในกลุ่มด้วย เมื่อวัยรุ่นเห็นเพื่อนบางคนในกลุ่มฟังดนตรีญี่ปุ่น จึงลองฟังดนตรีญี่ปุ่นด้วยบ้าง ลักษณะเช่นนี้กล่าวได้ว่าเป็นประการหนึ่งของกระบวนการเลียนแบบ แต่อีกปัจจัยหนึ่งนอกจากเพื่อนที่เป็นสาเหตุให้วัยรุ่นเกินกระบวนการเลียนแบบได้ คือ สื่อ การส่ง “สัญญาณ” ของการแสดงดนตรีผ่านทางสื่อสารมวลชน ในกรณีการบริโภคดนตรีนี้คือ การถ่ายทอดการแสดงดนตรีของนักร้องผ่านมาทางโทรทัศน์ ด้วยภาพ เสียง การถ่ายทอดผ่านทางวิทยุด้วยเสียง การถ่ายทอดด้วยภาพผ่านทางหนังสือนิตยสาร หรือการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่กำลังเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในปัจจุบัน คือ อินเทอร์เน็ต เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีที่มีทั้งภาพ และเสียงเช่นกัน การแสดงออกถึงอัตลักษณ์ต่างๆของนักร้องเป็นการสร้างความหมายของความเป็นดนตรีญี่ปุ่นให้วัยรุ่นกลุ่มที่คิดว่าพวกตนเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นอยู่แล้ว เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆเพื่อแสดงออกให้คนทั่วไปเห็นว่าตนเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น และเพื่อนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นก็เกิดการยอมรับว่าเป็นคนในกลุ่มเดียวกัน

อัตลักษณ์ที่เลื่อนไหล (ผลการวิจัยกับสมมติฐานข้อ 2)

ผลการวิจัย ยอมรับสมมติฐาน คือ

เมื่อวัยรุ่นเกิดความนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว พฤติกรรมต่างๆที่วัยรุ่นแสดงออกอย่างเป็นกระบวนการตั้งแต่การรวมกลุ่มกับเพื่อนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยกัน การร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่น กิจกรรมต่างๆล้วนสัมพันธ์กับกระบวนการอัตลักษณ์ โดยอัตลักษณ์ของวัยรุ่นเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ปรากฏภายนอก ลักษณะภายนอกที่มองเห็นอย่างเด่นชัดในความเปลี่ยนแปลง คือ

1.1 การแต่งกาย และการใช้สิ่งของต่างๆ โดยวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นเริ่มแต่งกายในสไตล์ญี่ปุ่นออกมาเที่ยวตามย่านการค้า หรือขณะที่มาเจอกันของสมาชิกในกลุ่ม และลักษณะการแต่งกายจะบังข้ออย่างชัดเจนที่สุดในวันที่มีการจัดงานคอนเสิร์ต เพราะส่วนใหญ่ของบรรดาวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นจะแต่งกายเลียนแบบนักร้องดนตรีญี่ปุ่นในแบบเหมือนเป็นพิมพ์เดียวกัน ทั้งสี สัน รูปแบบ หรือแม้กระทั่งทรงผม

1.2 สิ่งของเครื่องใช้ หลังจากวัยรุ่นเกิดพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆของวัยรุ่นมักจะมีรูปแบบของความเป็นญี่ปุ่น โดยวัยรุ่นจะเน้นที่ไซด์ เช่น มีลวดลายการ์ตูนญี่ปุ่น หรือมีภาษาญี่ปุ่นเป็นสัญลักษณ์ โดยไม่ได้คำนึงว่าต้องผลิตในประเทศญี่ปุ่นหรือประเทศไทย สิ่งของเครื่องใช้เหล่านั้นได้แก่ อุปกรณ์การเรียน เช่น กล้องดินสอ ยางลบ ดินสอ ไม้บรรทัด หรือตุ๊กตาเล็กๆติดโทรศัพท์มือถือ พวงกุญแจ แต่ที่สำคัญวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น

ทุกคนจะสะสมข่าวของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น ได้แก่ เทป ซีดี วีดีโอ ภาพโปสเตอร์ ของที่ระลึกต่างๆ ที่เป็นสัญลักษณ์ดนตรีญี่ปุ่น

2. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรปฏิบัติตัว พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นที่เปลี่ยนไปได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนเป็นส่วนสำคัญ เนื่องจากการรวมกันเป็นกลุ่มรูปแบบบรรทัดฐานร่วมของกลุ่มเป็นสิ่งสร้างความมั่นใจให้กับวัยรุ่น วัยรุ่นกล้าคิด กล้าทำสิ่งแปลกๆใหม่ๆที่ไม่เหมือนกับภาระกระทำของกลุ่มคนทั่วไปได้เมื่ออยู่กับกลุ่มเพื่อนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นร่วมกัน กิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นการสะท้อนถึงการแสวงหาความโดดเด่นออกไปจากกลุ่มอื่นนั่นเอง และขณะเดียวกันก็สอดคล้องการเป็นกิจกรรมที่มาจากการเลียนแบบลักษณะของนักร้องดนตรีญี่ปุ่นที่แต่ละคนชื่นชอบนั่นเอง โดยเฉพาะเมื่อกิจกรรมกลุ่มนั้นเกิดขึ้นในย่านการค้าที่สมาชิกกลุ่มมารวมตัวกัน เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มวัยรุ่นพร้อมที่จะแสดงท่าทางต่างๆ หรือพูดคุยกันด้วยเสียงที่ดังอย่างมั่นใจ

3. การเปลี่ยนแปลงลักษณะภาษาที่ใช้ ภาษาที่วัยรุ่นในกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นใช้ในการพูดคุยกัน บ่งบอกอัตลักษณ์ที่โดดเด่นไปจากกลุ่มที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่นอย่างชัดเจน หลังจากวัยรุ่นเกิดความนิยมดนตรีญี่ปุ่น การได้ฟังเพลงเป็นภาษาญี่ปุ่น ทำให้วัยรุ่นรับภาษาญี่ปุ่นมาใช้พูดกันในกลุ่ม โดยคำที่ใช้พูดกันส่วนใหญ่จะมาจากชื่อเพลง ชื่อนักร้อง หรือชื่อเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่น เช่น วัยรุ่นจะมีชื่อสมมติเป็นภาษาญี่ปุ่นตามนักร้องที่ชื่นชอบ หรือเมื่อพูดคำศัพท์เฉพาะในเพลงวัยรุ่นก็จะเข้าใจความหมายตรงกัน วัยรุ่นเกือบทั้งหมดมีความต้องการที่จะเรียนภาษาญี่ปุ่นด้วย ถ้าวัยรุ่นคนใดพูดภาษาญี่ปุ่นคำไหนได้ก็จะนำมาพูดเล่นกันในกลุ่ม

จากผลการวิจัยที่เป็นคำตอบของสมมติฐานข้างต้น สามารถกล่าวสรุปได้ว่า พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นไทยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ใหม่ตามลักษณะองค์ประกอบของวัฒนธรรมย่อยทั้งสามประการ (Brake ช้างใน วิชาวิวิโรจน์พันธุ์, 2539) คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ปรากฏ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรแสดงออก และการเปลี่ยนแปลงภาษาที่ใช้ โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นนี้ ก็สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรบริโภคที่เกิดจาก 2 กระบวนการ (ยูอิ นากามูระ, 2537) คือ กระบวนการสร้างและแสวงหาความโดดเด่น กับกระบวนการเลียนแบบ

ข้อค้นพบเพิ่มเติมจากสมมติฐาน

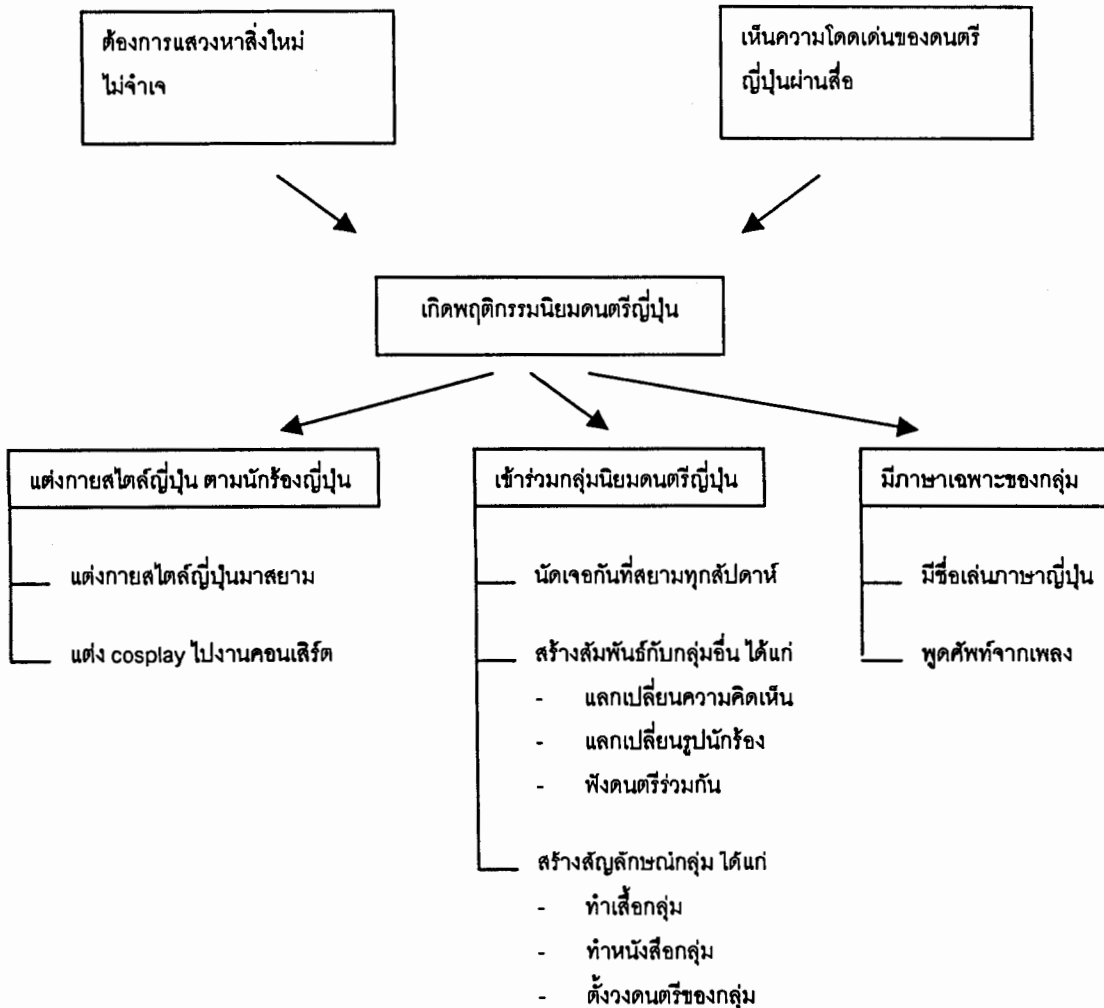
แม้จะสรุปได้แล้วว่าผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานทั้งหมด แต่สิ่งที่ยังไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในสมมติฐานคือ สถานะของรูปแบบและกระบวนการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นอย่างไร เพราะการกล่าวว่าวัยรุ่นมี

การเปลี่ยนแปลงการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์หลังจากได้ฟังดนตรีญี่ปุ่นแล้วนั้น อาจทำให้เกิดความเข้าใจว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะเดิมอย่างหนึ่งไปสู่ลักษณะใหม่อีกอย่างหนึ่งที่แน่นอนตายตัวไปโดยดุษณี แต่จากการศึกษาอัตลักษณ์ของวัยรุ่นในครั้งนี รูปแบบการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ เป็นลักษณะที่เป็นกระบวนการ อัตลักษณ์มีลักษณะพลวัต กล่าวคือ อัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นไม่ได้เปลี่ยนแปลงจากหนึ่งไปสองอย่างแน่นอนตายตัว แต่อัตลักษณ์ของวัยรุ่นเหล่านี้สามารถเปลี่ยนจากหนึ่งไปสองได้ในเวลาหนึ่ง แล้วก็สามารถเปลี่ยนจากสองไปสามได้ในอีกช่วงเวลาหนึ่ง และอาจจะเปลี่ยนแปลงกลับมาที่หนึ่งหรืออาจจะกลายเป็นสี่ หรืออะไรก็ได้ ภายในกรอบหรือขอบเขตของความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น เราสามารถนึกภาพตัวอย่างประกอบได้ คือ ครั้งแรกที่วัยรุ่นเริ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่น วัยรุ่นสะสมสิ่งของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นเป็นเทป เมื่อฟังไปได้ระยะหนึ่ง วัยรุ่นเริ่มเปลี่ยนการสะสมกลายเป็นการสะสมซีดี สะสมวิดีโอ และมองข้ามไปอีกชั้นในการสะสมซีดีของวัยรุ่นช่วงหนึ่งวัยรุ่นสะสมซีดีของนักร้องวงหนึ่ง เมื่อเวลาผ่านไปอีกช่วงระยะวัยรุ่นคนเดิมก็เปลี่ยนไปสะสมซีดีของนักร้องวงใหม่ ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นคุณสมบัติพิเศษของอัตลักษณ์ที่มีความเลื่อนไหล ไม่หยุดนิ่งตายตัว ความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นเกิดจากพฤติกรรมที่ไปฟังดนตรีญี่ปุ่น เกิดจากปฏิริยาที่กระทำร่วมกันกับเพื่อนที่ร่วมฟังดนตรีญี่ปุ่น พฤติกรรมต่างๆจะเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเวลาเปลี่ยนไป เมื่อบริบทเปลี่ยนไป ขึ้นอยู่กับสื่อ และกลุ่มเพื่อนเป็นสำคัญ เมื่อรูปแบบการนำเสนอของสื่อเปลี่ยนแปลงไป ความนิยมของวัยรุ่นหรือการปฏิบัติตัวของวัยรุ่นที่เกิดจากการเลียนแบบก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย แต่ถึงอย่างไรลักษณะต่างๆที่เปลี่ยนไปก็ยังคงความหมายของความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นอยู่นั่นเอง*

จากการสรุปคำตอบของสมมติฐานสามารถเขียนแผนภาพของกระบวนการการบริโภคดนตรีญี่ปุ่นได้ดังแผนภาพที่ 10

* สิ่งที่ผู้วิจัยไม่สามารถทำได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ ไม่สามารถศึกษาข้อมูลความเลื่อนไหลของอัตลักษณ์เปรียบเทียบอายุของวัยรุ่นว่า เมื่ออายุเปลี่ยนไปพฤติกรรมต่างๆของวัยรุ่นคนเดิมจะเปลี่ยนไปด้วยหรือไม่ เพียงไร เพราะที่ศึกษาแม้มีทั้งวัยรุ่นกลุ่มมัธยมศึกษาและวัยรุ่นกลุ่มมหาวิทยาลัย จะทำให้ได้คำตอบว่าลักษณะของพฤติกรรมค่อนข้างมีความแตกต่างกันในการแสดงออก แต่นั่นเป็นกลุ่มของกรณีศึกษาคนละกลุ่ม คนละคนกัน จึงเป็นเพียงการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม แต่ไม่ได้เกิดจากการเปรียบเทียบคนคนเดียวไปตลอด ซึ่งเป็นสิ่งน่าสนใจว่าควรศึกษาวัยรุ่นเหล่านี้อย่างต่อเนื่องในช่วงเวลายาวนานที่เขานิยมดนตรีญี่ปุ่นอยู่

แผนภาพที่ 10 แสดงกระบวนการบริโภคดนตรีญี่ปุ่น

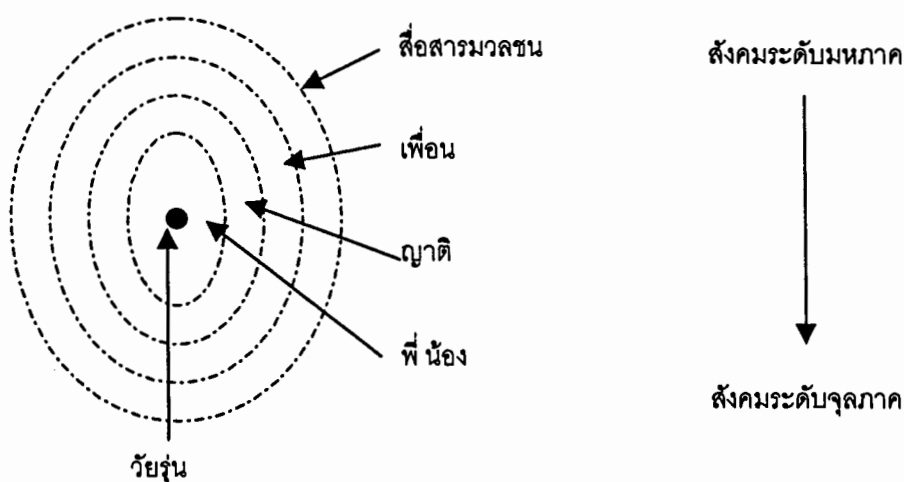


จากแผนภาพที่ 10 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการบริโภคดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นมีปัจจัยมาจากธรรมชาติของวัยรุ่นที่ต้องการแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ แตกต่างไปจากกลุ่มเพื่อนทั่วๆไป กับปัจจัยของบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น โดยสังคมที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ในปัจจุบัน มีสื่อเป็นตัวกลางในการกลั่นกรองวัฒนธรรม วัยรุ่นเกิดการบริโภคดนตรีญี่ปุ่นผ่านกระบวนการแสวงหาความโดดเด่น ที่ต้องการให้แตกต่างจากเพื่อนทั่วไป และกระบวนการเลียนแบบที่รับรู้ลักษณะของนักร้องผ่านสื่อ ดังนั้นหากเวลาผ่านไป การนำเสนอภาพของนักร้องผ่านสื่อเปลี่ยนไป พฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการบริโภคนี้อาจจะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

วิเคราะห์และตีความพฤติกรรมการความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่น

1. ช่วงระยะเวลาการกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น

การวิเคราะห์พฤติกรรมการความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่น เราสามารถมองไปที่ตัววัยรุ่น แล้ววาดวงกลมที่เปรียบเสมือนเป็นรัศมีล้อมรอบวัยรุ่น อันหมายถึงบริบททางสังคมของวัยรุ่น ตั้งแต่สังคมที่ใกล้ตัววัยรุ่นมากที่สุด จนกระทั่งบริบทที่อยู่ห่างวัยรุ่นออกไปตามลำดับ จนไปถึงระดับโลก บริบทเหล่านี้คือ สื่อที่ทำให้วัยรุ่นมีโอกาสได้รู้จักดนตรีญี่ปุ่น โดยสามารถวาดวงกลมแสดงบริบททางสังคมของวัยรุ่นได้ดังนี้



แผนภาพที่ 11 แสดงบริบททางสังคมที่เป็นสื่อ นำวัยรุ่นให้รู้จักดนตรีญี่ปุ่น

กลุ่มวัยรุ่นผู้มีพฤติกรรมการความนิยมดนตรีญี่ปุ่น และเป็นวัยรุ่นเพศหญิงอายุตั้งแต่ 12 - 18 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาและระดับมหาวิทยาลัย วัยรุ่นเหล่านี้รู้จักดนตรีญี่ปุ่นจากการแนะนำของบุคคลที่วัยรุ่นเกี่ยวข้องด้วยเป็นหลัก เป็นบุคคลที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน อันได้แก่ พี่หรือน้องที่อายุไม่ห่างกันมาก เช่น ก้อยรู้จักดนตรีญี่ปุ่นจากพี่สาวที่อายุมากกว่า ก้อย 3 ปี บุครู้จักดนตรีญี่ปุ่นจากพี่สาวที่อายุมากกว่าบุค 1 ปี โดยพี่หรือน้องที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันไม่ได้บอกวัยรุ่นเหล่านี้ว่าให้ฟังดนตรีญี่ปุ่นด้วย แต่วัยรุ่นมีโอกาสได้ยินเสียงของเพลงญี่ปุ่นที่พี่หรือน้องเปิดด้วยเสียงที่ดังมาก จึงเป็นเหตุผลให้ได้รู้จักกับดนตรีญี่ปุ่น และอีกแหล่งที่มีอิทธิพลทำให้วัยรุ่นได้รู้จักดนตรีญี่ปุ่นได้ในอัตราส่วนที่มาก ใกล้เคียงกับการรู้จักจากการเห็นพี่หรือน้องในบ้านฟังดนตรีคือ จากการแนะนำของเพื่อนที่วัยรุ่นมีความใกล้ชิดสนิทสนม เช่น ดาวรู้จักดนตรีญี่ปุ่นจากการแนะนำของเพื่อนที่เล่นบาสเก็ตบอลด้วยกัน ปูและตั้มรู้จักดนตรีญี่ปุ่นจากการแนะนำ

ของเพื่อนกลุ่มเดียวกันที่เรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียนเดียวกัน การรู้จักดนตรีญี่ปุ่นจากการแนะนำของเพื่อนมีความแตกต่างจากการได้เห็นพีหรือน้องในบ้าน ในลักษณะนี้เพื่อนจะเป็นคนหยิบยื่นให้วัยรุ่นได้มีโอกาสได้ฟังดนตรีญี่ปุ่นก่อน เช่น เพื่อนนำ ซีดีเพลงญี่ปุ่นมาฝากไว้ที่บ้านของตั้ม ตั้มได้ลองเปิดซีดีนั้นฟังดูจึงได้รู้จักว่าเป็นเพลงญี่ปุ่น หรือกรณีของดาวที่เพื่อนยื่นชาวดอเบาท์ให้ฟังขณะที่นั่งเล่นกันที่โรงเรียน และเปิดเพลงญี่ปุ่นให้ฟัง ดาวจึงได้รู้จักดนตรีญี่ปุ่น และกรณีตัวอย่างเพื่อนของโปะที่นำชาวดอเบาท์มาเปิดฟังที่โรงเรียนพร้อมกับนำหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่นมาวางให้ดูแล้วแนะนำให้รู้จักนักร้องที่ตนโปรดปรานรวมทั้ง นักร้องที่กำลังเป็นที่นิยมอยู่ในขณะนั้นให้โปะได้รู้จัก ข้อมูลตรงนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า

บริบทที่ทำให้วัยรุ่นรู้จักดนตรีญี่ปุ่น

1. กลุ่มคนที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน ซึ่งแบ่งเป็น
 - 1.1 กลุ่มเพื่อน
 - 1.2 ญาติหรือพี่น้องที่อายุไล่เลี่ยกัน

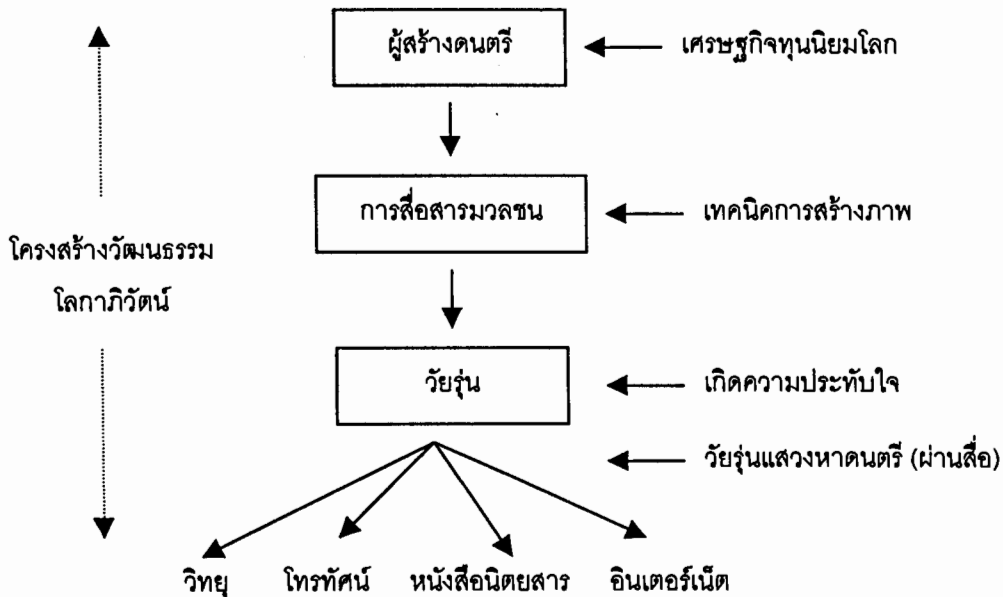
เนื่องจากวัยรุ่นจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับกลุ่มเพื่อนโดยเฉพาะเพื่อนที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน บุคคลเหล่านี้ทั้งพีหรือน้องที่เป็นเพื่อนเล่นของวัยรุ่นหรือกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นที่เรียนหนังสือด้วยกันกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มอ้างอิงของวัยรุ่น กลุ่มอ้างอิงของคนที่เป็สมาชิกกลุ่มเดียวกันนี้เรียกว่าเป็นกลุ่มอ้างอิงเชิงบรรทัดฐาน (Normative reference group) (Glark, 1972 : 9 อ้างในคณิตา โพธิ์ชนะพันธ์, 2539) อันเป็นกลุ่มที่มีบรรทัดฐาน ค่านิยม แนวความรู้สึกรู้จักคิดเป็นแบบเดียวกัน และยังเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกันมากก็จะมีอิทธิพลต่อบรรทัดฐานและค่านิยมมากยิ่งขึ้นกว่าคนที่มีความสนิทสนมกันน้อยกว่า ทั้งนี้เนื่องจากคนในกลุ่มเดียวกันจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน ถ้ามีรูปแบบบรรทัดฐานเดียวกันก็จะทำให้การร่วมกระทำกิจกรรมต่างๆระหว่างคนในกลุ่มเดียวกันเป็นไปอย่างราบรื่น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็อาจจะมีวัยรุ่นบางคนที่ได้รับการแนะนำจากบุคคลอื่นๆที่ไม่ใช่พี น้อง หรือเพื่อน แต่อาจจะเป็นบุคคลอื่นที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับวัยรุ่น แม้ไม่ใกล้ชิดกันมาก เช่น กรณีของแก้วที่ได้รู้จักดนตรีญี่ปุ่นจากที่ครั้งหนึ่งญาติของแก้วที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันมาเยี่ยมแก้วที่บ้านและได้นำเพลงญี่ปุ่นมาเปิดให้แก้วฟัง เพียงแค่แก้วได้ฟังครั้งเดียวก็ทำให้แก้วรับดนตรีญี่ปุ่นให้มาอยู่ในความนิยมของแก้วได้ ตรงนี้วิเคราะห์ได้ว่าวัยรุ่นเป็นวัยรุ่นที่มีความอ่อนไหว ยอมรับสิ่งใหม่ได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะคนที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน

2. สื่อมวลชน

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีการสื่อสารมีความทันสมัย และระบบเศรษฐกิจก็เป็นระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลกที่ทุกประเทศมีโอกาสกลายเป็นส่วนหนึ่งในระบบนี้ด้วย สื่อเป็นตัวกลางที่สำคัญมากในระบบเศรษฐกิจแบบนี้ ผู้ผลิตวัฒนธรรมจากประเทศหนึ่งสามารถแจกจ่ายวัฒนธรรมจากประเทศตนไปยังประเทศอื่นๆ ได้สะดวกโดยผ่านสื่อ โดยเฉพาะสื่อมวลชน ดังนั้นจึงทำให้มีวัยรุ่นอีกบางส่วนที่แม้ไม่มีพี่น้องที่ฟังดนตรีญี่ปุ่นแต่ก็ได้รู้จักดนตรีญี่ปุ่นด้วย หนทางอื่น ๆ นั้นคือ จากสื่อมวลชน จากการศึกษาวัยรุ่นอีกสามคนที่ไม่ได้รู้จักดนตรีญี่ปุ่นผ่านการแนะนำจากสื่อบุคคลโดยตรง คือ แอ็ค แน่น และเป้ง ทั้งสามคนรู้จักดนตรีญี่ปุ่นที่แพร่กระจายผ่านการสื่อสารมวลชน แอ็ครู้จักดนตรีญี่ปุ่นเนื่องจากโดยปกติเป็นคนนิยมการดูรายการโทรทัศน์ที่เป็นรายการดนตรีอยู่แล้ว วันหนึ่งแอ็คได้มีโอกาสดูรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่น แน่นซึ่งปกติเป็นคนนิยมการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น บ่อยครั้งที่แน่มมาซื้อหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นตามร้านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นที่สยาม และวันหนึ่งเช่นเดียวกันที่มีการนำหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่นมาวางจำหน่ายในร้านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นที่แน่มไปซื้อเป็นประจำ แน่มเห็นว่าเป็นหนังสือแปลกใหม่จึงลองซื้อมาดู แน่มได้รู้จักนักร้องจากการแนะนำและการบรรยาย การเล่าเรื่องจากในหนังสือ กรณีสุดท้ายกรณีของเป้ง ทุกวันที่เป้งฟังวิทยุอยู่แล้วเป็นปกติ รายการใหม่ที่เริ่มนำเสนอดนตรีญี่ปุ่น ทำให้เป้งได้รู้จักกับดนตรีญี่ปุ่น จากทั้งสามกรณีนี้วิเคราะห์ได้ว่า สังคมปัจจุบัน เป็นสังคมที่สื่อมวลชนมีบทบาทเป็นอย่างสูง เป็นสังคมที่มีสื่อเป็นตัวกลางสื่อสารวัฒนธรรม สื่อมวลชนได้สอดแทรกตัวเองเข้าไปเป็นยาดำในทุกกิจการ ในทุกซอกทุกมุมของสังคม โดยเฉพาะยิ่งสังคมมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้นอย่างกรุงเทพมหานคร ศูนย์กลางความเจริญของประเทศไทย สังคมลักษณะนี้ สื่อก็จะยิ่งมีบทบาทในฐานะเป็นตัวกลั่นวัฒนธรรมที่สำคัญมากขึ้นเป็นเงาตามตัว และตรงนี้ก็สามารวิเคราะห์ต่อไปได้อีกว่า วัยรุ่นที่สามารถเข้าถึงสื่อที่มีความทันสมัยขึ้นเหล่านี้ เป็นวัยรุ่นที่มาจากชนชั้นกลางของสังคม เป็นบุคคลที่สามารถเป็นเจ้าของสื่อเหล่านั้นได้ การมีโอกาสใช้สื่อเป็นตัวที่บ่งชี้ว่าจะมีโอกาสได้รับรู้วัฒนธรรมจากที่ต่างๆ ที่จะแพร่กระจายผ่านสื่อเข้ามาได้เป็นอย่างดี

ไม่ว่าวัยรุ่นจะได้มีโอกาสรู้จักดนตรีญี่ปุ่นผ่านมาทางไหนก็ตาม แต่ต้นสายปลายเหตุจริงๆ คือ การสร้างวัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นขึ้นมา นั่นคือ ผู้สร้างวัฒนธรรมดนตรีอาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสร้างดนตรี สร้างภาพของนักร้องและสไตล์ต่างๆ ตามแบบที่กำหนด ผ่านมากับสื่อ ในที่นี้เป็นสื่อที่มุ่งถึงผู้รับในระดับมหาชน นั่นคือ สื่อสารมวลชน เราสามารถวาดภาพของเทคนิคการสร้างวัฒนธรรมดนตรีสมัยนิยมได้ดังแผนภาพที่ 12

แผนภาพที่ 12 แสดงวิถีของดนตรีสมัยนิยม



จากการศึกษา เหตุผลที่ทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกนิยมดนตรีญี่ปุ่นเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ วัยรุ่นรู้สึกประทับใจกับเสียงของดนตรี จังหวะและทำนองของดนตรีที่กล่อมเกลาอารมณ์ของวัยรุ่นให้รู้สึกว่าดนตรีที่ได้ฟังมีความสวยงาม มีความเป็นสุนทรีย์ เช่น เหมียวให้เหตุผลว่าชอบดนตรีญี่ปุ่นเพราะจังหวะดนตรีที่ฟัง ก็น่าฟัง รู้สึกได้อารมณ์ ต้มก็บอกว่า ดนตรีญี่ปุ่นที่ฟังเป็นดนตรีร็อค จังหวะรุนแรง ง่ายๆ ก้อยบอกว่า เป็นดนตรีที่จังหวะสนุกสนาน และเบ่งก็พูดว่า นักร้องร้องเพลงอย่างมีลีลา มีเสียงสูง เสียงต่ำ เสียงหล่อ เสียงสวย ประสมประสานกันอย่างสวยงาม ลักษณะเหล่านี้วิเคราะห์ได้ดังนี้

การวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของดนตรีตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ เมื่อพิจารณาสำหรับในยุคหลังสมัยใหม่ การวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงหรือความพึงพอใจในดนตรีนั้น ต้องพิจารณาในหลายๆด้านประกอบกัน สมัยนี้มีเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถผลิตผลงานได้ตามที่กำหนด สามารถกำหนดรูปแบบการแสดงได้ ดนตรีเกิดจากการทำงานของบุคคลหลายๆฝ่าย นักดนตรีทำหน้าที่เขียนเพลง ร้องเพลง เขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โปรดิวเซอร์ก็ทำหน้าที่เลือกงานที่เกิดจากการผสมผสานความแตกต่างของเนื้อร้อง ทำนอง รูปแบบ บริษัทเทป ผู้จัดการรายการวิทยุ และโทรทัศน์ที่ตัดสินใจว่าเพลงไหนจะนำออกจำหน่าย ตัวอย่างการวิเคราะห์เรื่องนี้เช่น กรณีของดนตรีเรพ อำนาจทางดนตรีที่แท้จริงของมันกำลังจะเหือดหายไป แต่ที่มันเติบโตอยู่ได้ก็เนื่องจากการแสดงที่เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด (Frith, 1996) หรือตัวอย่างในประเทศไทย กรณีของดนตรีลูกทุ่งที่มีค่ายเพลงยักษ์ใหญ่นำนักร้องวัยรุ่นที่เป็นนักร้องสมัยนิยมมาร้องเพลงลูกทุ่งที่ทำการริเริ่มใหม่ แล้วเปลี่ยนแปลงทำนองและรูปแบบการแสดงของนักร้องให้เป็นไปตามที่บริษัท

กำหนด วิทยุรุ่นก็สามารถได้รับความเพลิดเพลินจากเพลงลูกทุ่งในรูปแบบของเพลงสมัยนิยม รูปแบบของดนตรีญี่ปุ่นก็เช่นเดียวกัน การแสดงของนักร้อง สีลาท่าทาง เสียงร้องที่ประสมประสาน กับจังหวะของเครื่องดนตรีที่ทำให้วิทยุรุ่นรู้สึกว่ามี ความเพลิดเพลิน นั่นคือเทคนิคของการนำเสนอที่อาศัยการสร้างดนตรีด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย สิ่งที่วิทยุรุ่นมองดนตรีญี่ปุ่นที่ฟังว่ามีความไพเราะ สร้างความเพลิดเพลินนั้น ถ้ามองความเพลิดเพลินหรือรสนิยมของดนตรีในทางสังคมศาสตร์ ดนตรีมีหน้าที่ทางสังคม (ดู Frith, 1996) ดนตรีเป็นการพาณิชย์ สร้างดนตรีเพื่อขาย และการสร้าง ดนตรียังอยู่บนพื้นฐานของการสร้างรสนิยมอันเป็นรสนิยมของคนส่วนใหญ่ ในสังคมที่สื่อเป็นตัว กลางในการกลั่นวัฒนธรรมนี้ สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญมากในการสร้างรสนิยมของผู้บริโภค วิทยุรุ่น

ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีกับสุนทรียะ เมื่อนักดนตรีนิยมมองว่าดนตรี เป็นรูปแบบการแสดงออกซึ่งอารมณ์สุนทรียะ (aesthetic sentiments) ของมนุษย์ กล่าวได้ว่า ดนตรีช่วยกระตุ้นมนุษย์ได้ทั้งร่างกายและจิตใจ เปรียบเสมือนกลไกกระตุ้นระบบประสาทส่วน กลางซึ่งคอยควบคุมกล้ามเนื้อและหน้าที่ต่างๆตามอวัยวะภายใน จังหวะดนตรีเป็นแหล่งที่ทำให้ เกิดความรู้สึกน่าสนใจที่จะฟัง ไม่ว่าจะ เป็นจังหวะเร็ว-ช้า ดัง-ค่อย สูง-ต่ำ หรือกระทั่งกระทบ รุนแรง ดนตรีเป็นการแสดงออกของอารมณ์ซึ่งนักแต่งเพลงพยายามกระตุ้นออกมาเป็นสื่อภาษา ทางอารมณ์ให้ผู้ฟังได้รับรู้ (Seashor อ้างใน กรพินธุ์ จารุถาวร, 2541) ดังนั้นเทคนิคการสร้าง ดนตรีในยุคนี้จึงสามารถกำหนดรูปแบบให้เป็นความงามแบบสุนทรียะได้ โดยการสร้างเครื่อง ดนตรีที่กำหนดจังหวะและเสียงให้เป็นไปตามต้องการได้ และสามารถสร้างดนตรีที่สัมพันธ์กับ แบบของความต้องการของวิทยุรุ่นได้ เนื่องจากดนตรีนั้นก็สัมพันธ์อยู่กับชั้นของวัฒนธรรมหลักและ วัฒนธรรมย่อย เพราะสไตล์ของดนตรีที่ฟังก็ขึ้นอยู่กับกลุ่มของอายุ วิทยุรุ่นที่ฟังดนตรีร็อคญี่ปุ่นนั้น ชอบที่จังหวะและทำนองของดนตรีที่เกิดจากเทคนิคการสร้างมันขึ้นมา ภาษาหรือเนื้อเพลงไม่ได้มี ผลต่อพวกเขา เนื่องจากพวกเขาเองก็ไม่ได้มีความเข้าใจภาษาญี่ปุ่นเลย อาจจะรู้ความหมายบ้าง แค่อำนาจบ้าง แต่เขาชอบดนตรีประเภทนี้เพราะจังหวะของดนตรี

ชนชั้นกลางกับการพักผ่อนแบบบริโภคนิยม

การที่วิทยุรุ่นเป็นวิทยุที่อยู่ในช่วงกำลังศึกษา และยังเป็นสังคมแห่งการแข่งขันในยุค ปัจจุบัน วิทยุรุ่นต้องเรียนหนังสือด้วยความเคร่งเครียดกว่ายุคที่การแข่งขันยังมีไม่มาก ในรอบหนึ่ง สัปดาห์วิทยุรุ่นต้องเรียนหนังสือที่โรงเรียน 5 วัน บางวันก็ต้องเรียนพิเศษตอนเย็น บ้างก็ต้องเรียน พิเศษในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ (แม้บางครั้งวิทยุรุ่นก็ไม่ได้มีความต้องการหรือมีความตั้งใจเรียนมาก

นัก) แต่เนื่องจากรูปแบบการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นนั้นประกอบด้วยการเรียนรู้ซึ่งก็ถือเป็นงานของวัยรุ่น แต่นอกเหนือจากนั้นเพื่อรักษาความสมดุลของร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ยังมีอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญกับการเรียนก็คือกิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง ซึ่งก็จัดเป็นวัฒนธรรมวัยรุ่นอย่างหนึ่ง วัยรุ่นต้องได้รับการพักผ่อนในยามว่าง เพื่อผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยหรือความตึงเครียดที่ผ่านมาทั้งวัน ลักษณะการพักผ่อนยามว่างของวัยรุ่นแต่ละคนก็จะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับชนชั้นทางสังคม วัยรุ่นที่เป็นชนชั้นกลางเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในสังคมที่มีสื่อเป็นตัวกลางสื่อสารวัฒนธรรมเป็นสำคัญ (กาญจนา แก้วเทพ, 2539) พวกเขามีโอกาสได้พักผ่อนในรูปแบบวัฒนธรรมบริโภคนิยม พวกเขาสามารถเข้าถึงและได้ใช้เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารและการสื่อสารมวลชนที่ใหม่ๆ อยู่เสมอ วัยรุ่นชนชั้นกลางในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองที่มีความทันสมัยและก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในทุกๆ ด้าน บริบทที่แวดล้อมพวกเขาอยู่ยอมทำให้ทางเลือกในการพักผ่อนของพวกเขาต้องเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเหล่านี้ ดนตรีก็เป็นรูปแบบของกิจกรรมยามว่างอย่างหนึ่งที่เป็นส่วนของการสื่อสารโดยผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยนี้ ดังนั้นกิจกรรมยามว่างที่วัยรุ่นคิดจะทำต่อไปหลังจากเริ่มมีความสนใจดนตรีญี่ปุ่นอันเป็นผลที่เกิดมาจากความประทับใจครั้งแรกที่ได้ฟังเพลงญี่ปุ่น พวกเขาทุกคนต่างมีความต้องการที่จะได้รับฟังในครั้งต่อไปอีก ทั้งนี้ก็ด้วยความคาดหวังที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ความคาดหวังด้านความรื่นรมย์ทางจิตใจ โดยวัยรุ่นส่วนใหญ่เน้นความรื่นรมย์ที่เป็นความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน และความรู้สึกดีๆ ที่จะได้รับหลังจากฟังดนตรีญี่ปุ่นไปแล้ว ทั้งหมดของความคาดหวังนี้วิเคราะห์ได้ว่ามีความสืบเนื่องมาจาก ความรื่นรมย์ทางจิตใจจากความคาดหวังที่มีต่อการฟังดนตรีญี่ปุ่นนี้จะต้องช่วยให้พวกเขารู้สึกเหมือนกับว่าได้ไปอยู่ในอีกโลกหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าการปลอมแปลงทางอารมณ์ (Disguise) ดนตรีที่ฟัง (ดนตรีญี่ปุ่น) จะช่วยได้ทางอ้อม เพราะเสียงเพลงทำให้คนเรานึกถึงอะไรก็ได้ในความฝันที่เราทอดอารมณ์ไปตามเสียงเพลง โดยให้โอกาสแสดงถึงความรู้สึก ความต้องการที่สภาพแวดล้อมในชีวิตจริงไม่อำนวยให้ทำเช่นนั้นได้ การได้จินตนาการโดยไม่มีกรอบมาคอยกำหนดว่าจะต้องทำไปตามแนวทางใดแนวทางหนึ่งที่วางไว้ การทำให้สมองและจิตใจเป็นอิสระเป็นการพักผ่อนที่พิเศษที่สุดสำหรับวัยรุ่น

บริโภคนิยม : บริโภคสื่อมวลชน

เมื่อคาดหวังไว้แล้วว่าจะได้รับความรื่นรมย์จากการฟังดนตรีญี่ปุ่น วัยรุ่นเริ่มค้นหาหนทางที่จะเข้าไปอยู่ในโลกของดนตรีญี่ปุ่นให้มากขึ้น มีหลายช่องทางที่ทำให้วัยรุ่นได้ใกล้ชิดและรู้จักดนตรีญี่ปุ่นมากขึ้น สื่อมวลชนเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงวัยรุ่นให้ติดต่อกับดนตรีญี่ปุ่นได้ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือนิตยสาร อินเทอร์เน็ต หรือแม้แต่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่นคือช่องทาง

ของวัยรุ่นในการตอบสนองความต้องการที่จะเรียนรู้ รู้จักดนตรีญี่ปุ่น วัยรุ่นทุกคนฟังวิทยุที่นำเสนอรายการดนตรีญี่ปุ่น ดูโทรทัศน์ที่นำเสนอรายการดนตรีญี่ปุ่น และหาซื้อหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่น อัตราการฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ของวัยรุ่นแต่ละคนมีในปริมาณที่เท่าๆกัน เนื่องจากคลื่นวิทยุหรือช่องรับสัญญาณโทรทัศน์ที่นำเสนอรายการดนตรีญี่ปุ่นในเมืองไทย แม้จะมีในอัตราที่เพิ่มมากขึ้นในช่วงเวลา 2 – 3 ปีมานี้ แต่ก็ยังถือว่าเป็นปริมาณที่ไม่มากนักจนไม่รู้ว่าจะเลือกช่องรับสัญญาณไหนดี วัยรุ่นทุกคนยังสามารถจัดตารางเวลาของตนเองให้รับฟัง และรับชมรายการเหล่านั้นได้เหมือนกัน แต่อัตราการซื้อหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่นมาอ่านเรื่องราวของนักร้อง หรือเรื่องราวในวงการบันเทิงญี่ปุ่นของวัยรุ่นบางคน วัยรุ่นไม่ได้ซื้อหนังสือนิตยสารทุกเล่มหรือทุกฉบับที่วางจำหน่าย ถึงแม้ว่ารายการหนังสือนิตยสารก็ยังมีในปริมาณไม่มากนัก พวกเขาอาศัยการขอยืมเพื่อนที่ซื้อมาดูบ้าง หรือการโทรศัพท์ไปตามเรื่องที่ต้องการทราบจากดีเจที่เป็นผู้จัดรายการดนตรีญี่ปุ่นจากวิทยุบ้าง เช่น ถ้าเป็นเพื่อนกันก็จะซื้อเพียงคนใดคนหนึ่งแล้วแบ่งกันดู อย่างกรณีของตุ๊ก ถ้าตุ๊กซื้อหนังสือนิตยสารฉบับใดมา ก้อยก็ไม่ต้องซื้อ แต่ดูด้วยกันกับตุ๊กได้ เช่นเดียวกับคู่นั้นอง บุศกับดาว ถ้าดาวซื้อบุศก็ไม่ต้องซื้อ หรือการขอยืมดูจากเพื่อน เช่น ถ้าดั้มซื้อหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่น บุ๊กก็จะขอด้วย (ในตอนต่อไปผู้วิจัยจะอธิบายว่าทำไมวัยรุ่นจึงได้เลือกซื้อหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่นเป็นบางฉบับ)

3. ช่วงระยะเมื่อเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว

ผลของวิถีธุรกิจทุนนิยมในโลกไร้พรมแดน

โลกาภิวัตน์ ก้าวอย่างแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และระบบคิด เป็นกระบวนการที่เชื่อมโลกทั้งโลกไว้อย่างผสมผสาน เศรษฐกิจโลกาภิวัตน์เป็นเศรษฐกิจทุนนิยมเป็นระบบตลาดเสรีที่ขยายแหล่งเงินทุน ตลาด การจัดจำหน่าย แรงงาน เทคโนโลยี ยี่ห้อสินค้าในขอบเขตทั่วโลก และเป็นเศรษฐกิจที่เคลื่อนตัวเข้าสู่การบริการขั้นสูง (ธีรยุทธ บุญมี, 2538) การบันเทิงเป็นตัวอย่งที่ดีของธุรกิจในยุคนี้ ดนตรีที่ผลิตขึ้นในประเทศหนึ่งสามารถแพร่กระจายไปสู่ประเทศต่างๆได้ทั่วโลกด้วยเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร และแผนการตลาดที่มุ่งหากำไรสูงสุด

ดนตรีญี่ปุ่น ธุรกิจในยุคโลกาภิวัตน์

1. เทคนิคการตลาดของการสร้างดนตรี ผู้ผลิตดนตรีญี่ปุ่นใช้เทคนิคการสร้างเพื่อให้เกิดการบริโภคแบบซ้ำ และถี่ๆ โดยให้นักร้องบันทึกเสียงเพลง และถ่ายทำมิวสิกวิดีโอ

เพื่อออกอากาศทางเอ็มทีวี และกำหนดออกวางตลาดในรูปของเทป ซีดี ดีวีดีซิงเกิ้ล เมื่อวัยรุ่นได้รู้จักเพลงแค่เพลงเดียวจากการโฆษณา ก็จะซื้อซิงเกิ้ลนั้นมาฟัง ผู้ผลิตก็จะกำหนดให้ซิงเกิ้ลที่สอง ออกสู่ตลาดเมื่อเวลาได้ผ่านไปอีกประมาณ 2 – 3 เดือน วัยรุ่นที่ติดตามฟังก็จะสะสมซื้อทุกๆครั้งที่ซิงเกิ้ลใหม่ออกสู่ตลาด และจะทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ จนมีเพลงประมาณ 10 เพลง บริษัทผู้ผลิตก็จัดการรวมเป็นหนึ่งอัลบั้ม ผู้ฟังก็จะซื้อเทป ซีดี หรือดีวีดีที่เป็นอัลบั้มอีกครั้ง

2. ขยายตลาด

2.1 เพิ่มช่องทางแพร่กระจายข่าวสารดนตรีญี่ปุ่น พบว่าในปัจจุบันประเทศไทยมีคลื่นวิทยุ และช่องรับสัญญาณโทรทัศน์ รวมทั้งหนังสือนิตยสารเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นมาก ตัวอย่างรายการวิทยุที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่น เช่น โตเกียวคลับ, เจ-ป๊อป, โตเกียว คอลลิง, คลับ-เจ, ไรด์ ออน เจ-ป๊อป, โอไฮโยะ แวงค์อ็อก รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอดนตรีญี่ปุ่น เช่น F.O.F, F.O.T, มิวสิคเน็ต, ท็อปฮิต ส่วนหนังสือนิตยสารเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นก็มีหลายฉบับ เช่น IDOL nippon, Jzone, J•spy เป็นต้น นอกจากนั้นวัยรุ่นหลายคนก็สามารถรับข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นได้ทางอินเทอร์เน็ต

2.2 เพิ่มแหล่งจำหน่ายดนตรีญี่ปุ่น แหล่งที่เป็นศูนย์กลางในการกำหนดให้เป็นจุดยุทธศาสตร์ของการตลาดดนตรีญี่ปุ่น ถูกเล็งไว้แล้วว่าจะต้องเป็นศูนย์กลางของวัยรุ่น และสยามคือจุดที่ทุกๆวัฒนธรรมที่แปลกใหม่ หรือแพร่เข้ามาจากต่างวัฒนธรรมต่างก็มาเริ่มต้นที่สยาม ในปัจจุบัน สยามมีร้านจำหน่ายดนตรีญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นมา จากตอนแรกมีแค่ร้านเดียว ถึงวันนี้มีร้านจำหน่ายดนตรีญี่ปุ่น 5 ร้าน ได้แก่ Isotope, Vogue, Exceed, Youth และ Ultimate นอกจากนั้นก็ยังมีเทปดนตรีญี่ปุ่นวางขายปะปนอยู่ตามร้านดนตรีทั่วไปบ้าง

เมื่อวัยรุ่นทุกคนต่างก็รู้กันเป็นอย่างดีว่า ถ้าต้องการสินค้าสำหรับวัฒนธรรมวัยรุ่น สินค้าจากต่างประเทศ สินค้าแปลกๆใหม่ๆ สถานที่ที่วัยรุ่นจะหาสิ่งของเหล่านั้นได้ คือ “สยาม” ด้วยหลักของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมในยุคหลังสมัยใหม่ วัฒนธรรมไม่ได้เดินทางโดยการนำมาจากบุคคลที่ต้องมาจากดินแดนหนึ่งสู่อีกดินแดนหนึ่งได้เพียงอย่างเดียวแล้ว และก็ไม่ได้เริ่มเดินทางจากพรมแดนของประเทศที่เป็นพื้นที่ทางขอบเขตชายแดนของประเทศอย่างเดียวยิ่งแล้ว เช่นกัน การนำวัฒนธรรมจากประเทศหนึ่งสู่อีกประเทศหนึ่งในปัจจุบัน เป็นกิจกรรมที่ดำเนินภายใต้ระบบทุนนิยมโลก วัฒนธรรมเดินทางโดยผ่านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารที่มีความก้าวหน้าสูง ศูนย์กลางของประเทศ (อันเป็นศูนย์กลางของทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ หรือวัฒนธรรม) กลับเป็นพื้นที่แรกที่วัฒนธรรมต่างประเทศเดินทางเข้ามาถึง และกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางของประเทศก็เป็นกลุ่มคนกลุ่มแรกที่ได้รับวัฒนธรรมต่างประเทศ

ทั้งนี้เกิดจากการปฏิวัติเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และข่าวสาร ทำให้เกิดแนวคิดโลกไร้พรมแดน ทั้งโลกถูกเชื่อมโยงกันโดยเครือข่ายทางเศรษฐกิจ การผลิต การจัดจำหน่าย การเงิน ข่าวสาร และความคิดทางการเมืองหลายด้าน พรมแดนทางการเมืองของรัฐ-ชาติได้ลดความสำคัญลงไป และผลจากการปฏิวัติเทคโนโลยีการสื่อสารนี้ "กรุงเทพมหานคร" ศูนย์กลางของประเทศจึงถูกมองเป็นแหล่งเงินทุน ตลาด การจัดจำหน่าย ในระบบเศรษฐกิจโลกนี้ วิทยุรุ่นคือกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของนักลงทุน

3. เทคนิค ความร่วมมือ • การแข่งขัน

เนื่องจากธุรกิจในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลกเป็นธุรกิจระบบตลาดเสรี และการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นก็เป็นสิ่งที่ผู้ดำเนินธุรกิจในยุคทุนนิยมนี้จะหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน สำหรับในธุรกิจดนตรีก็ประกอบด้วยผู้ดำเนินธุรกิจในหลายฝ่ายที่ทำงานประสานกัน ตั้งแต่ผู้ผลิต นักร้อง ผู้จำหน่าย ในยุคที่ประเทศไร้พรมแดนทางรัฐชาติเช่นปัจจุบันนี้ ผู้ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นในประเทศไทยในฐานะเป็นสื่อที่ทำหน้าที่เผยแพร่ดนตรีญี่ปุ่นมาสู่วิทยุรุ่นไทยก็ประกอบด้วยหลายส่วนเช่นกัน มีทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือนิตยสาร รวมทั้งร้านดนตรีญี่ปุ่น เป็นธรรมดาเมื่อมีองค์ประกอบหลายๆฝ่ายที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน (การสร้างกำไรจากการดำเนินธุรกิจดนตรีญี่ปุ่น) ก็จะต้องมีทั้งการแข่งขันและความร่วมมือกัน การได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive advantage) เป็นหัวใจที่สำคัญมากของธุรกิจ สถานีวิทยุต่างๆก็ต้องการให้คนฟังคลื่นของตนมากที่สุด เช่นเดียวกับโทรทัศน์หรือหนังสือนิตยสาร ร้านดนตรีญี่ปุ่นแต่ละร้านก็ต้องการยอดขายจำนวนมากที่สุดเช่นกัน ท่ามกลางการแข่งขันของผู้ดำเนินธุรกิจเดียวกันก็มีความร่วมมือของผู้ที่ดำเนินธุรกิจสัมพันธ์กัน ดังการดำเนินธุรกิจที่ประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆของร้าน vogue ที่ว่า หลักการดำเนินธุรกิจของทางร้านที่มีต่อวิทยุรุ่นนั้น ร้านได้ประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชนที่ทำงานสอดคล้องกัน นั่นคือ ผู้ดำเนินรายการวิทยุ ผู้จัดการรายโทรทัศน์และคนทำหนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่น โดยทางร้านจะบอกกับทางวิทยุว่าจะนำเพลงไหนมาจำหน่าย ทางวิทยุก็จะช่วยเปิดเพลงนั้นเป็นการโฆษณาให้ทำให้วิทยุรุ่นรู้จักเพลงใหม่ๆ เพิ่มลูกค้าให้กับทางร้าน โดยที่ร้านไม่ได้เป็นฝ่ายเดียวที่ได้รับประโยชน์จากทางวิทยุ บางครั้งร้านก็จะรู้ความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงของตลาดดนตรีในประเทศไทยญี่ปุ่นก็จะแจ้งข่าวให้คนทำงานวิทยุทราบ ทำให้การทำงานของทางวิทยุเป็นไปได้ดี เป็นที่ถูกต้องของวิทยุรุ่น แต่นั่นก็เป็นประโยชน์กับทางร้านทั้งชั้นทั้งล่อง เพราะได้ประชาสัมพันธ์ให้วิทยุรุ่นรู้จักดนตรีญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นอีก กรณีความร่วมมือกับหนังสือนิตยสาร หนังสือนิตยสารอยู่ได้ก็ด้วยการนำข่าวคราวของร้าน ข่าวคราวในวงการดนตรีญี่ปุ่นไปลงในหนังสือ ผลประโยชน์ที่ร้านจะได้รับคือ ทำให้วิทยุรุ่นรู้จัก

ร้าน รู้จักคนตรีญี่ปุ่นจากการซื้อหนังสือมาดู หรือการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับทางโทรทัศน์ก็ทำเช่นเดียวกัน เป็นหลักการพึ่งพาอาศัยกันของการดำเนินกิจการต่างๆ ในระบบธุรกิจทุนนิยม

อัตลักษณ์ : วัยรุ่น (วัยรุ่นกับการค้นหาตัวเอง)

ผู้ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับวัยรุ่นที่ต้องการประสบผลสำเร็จด้วยดีต้องมีความเข้าใจในตัววัยรุ่น ต้องเข้าใจถึงความต้องการของวัยรุ่น ธรรมชาติของวัยรุ่นชอบที่จะรวมกลุ่มกับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน มีความนิยมรูปแบบเดียวกัน มีความกลมเกลียวกันในกลุ่ม แต่ก็ชอบความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ที่เฉพาะ (Erikson อ้างใน Rice, 1996) การที่ร้าน vogue เน้นการจำหน่ายสินค้าดนตรีญี่ปุ่นประเภทดนตรีร็อกเป็นหลัก เป็นการสร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะให้กับร้าน เพราะฉะนั้นทางที่สะดวกที่สุดสำหรับวัยรุ่นคนโตที่นิยมดนตรีร็อก คือ การเดินมาเลือกดูสินค้าที่ร้านนี้ การสร้างความสนิทสนมเป็นกันเองกับวัยรุ่นของเจ้าของร้าน สร้างความไว้วางใจให้กับวัยรุ่นได้มาก วัยรุ่นนิยมจะคุยและมีปฏิสัมพันธ์กับคนที่เป็นพวกเดียวกับตน การที่ร้านพยายามจัดพื้นที่ให้วัยรุ่นได้ร่วมทำกิจกรรมต่างๆภายในร้าน เช่น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ให้วัยรุ่นสามารถนั่งคุย นั่งดูวิดีโอที่ทางร้านเปิดให้ดูกัน หรือการนั่งรอเพื่อน จัดพื้นที่กว้างและเป็นสัดส่วนทำให้วัยรุ่นรู้สึกไม่อึดอัดและไม่รู้สึกเหมือนถูกจ้องมองจากคนรอบข้างไม่ว่าจะเป็นเจ้าของร้านหรือวัยรุ่นคนอื่นๆในร้านมาก เหมือนกับร้านที่แคบๆไม่มีพื้นที่ให้วัยรุ่นได้ปลดปล่อยความเป็นส่วนตัวมากนัก และเมื่อเอกลักษณ์ของร้านคือ "ความเป็นดนตรีร็อก" จึงทำให้ลูกค้าส่วนใหญ่ของร้านเป็นลูกค้าที่นิยมดนตรีร็อกเป็นหลักเช่นกัน คนที่มีรูปแบบความนิยมเดียวกันมาเจอกันในสถานที่เดียวกันบ่อยครั้งเข้า จึงเกิดความคุ้นเคย จนบางคนก็กลายเป็นเพื่อนกันดังเช่นกรณีศึกษาทั้งสี่กลุ่มในการวิจัยครั้งนี้ ทุกคนรู้จักกันเนื่องจากมาเจอกันที่ร้าน vogue ทั้งสิ้น และผลประโยชน์อีกทอดหนึ่งของทางร้านที่นอกจากจะได้กลุ่มลูกค้าประจำแล้ว ผลจากลูกค้าที่ได้รวมกันเป็นกลุ่มแล้ว ช่วยทำให้ความถี่ในการเข้ามาในร้านของลูกค้ามีเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากวัยรุ่นจะรู้สึกมีความมั่นใจมากขึ้นถ้าได้มาที่ร้านกับเพื่อนของตน และการมาร้านคนเดียวก็มักจะทำให้วัยรุ่นรู้สึกประหม่า ขาดความมั่นใจ จนไม่กล้าเข้ามาเดินเลือกซื้อของในร้านนานๆ จนบางครั้งก็อาจทำให้ไม่ได้ของที่ต้องการ เช่น ดับอกว่าตอนแรกๆที่เพิ่งมาที่ร้าน vogue ใหม่ๆ มาคนเดียว ไม่กล้ายืนอยู่ในร้านนานๆ การไม่รู้จักรใคร แล้วโดนคนไม่รู้จักรจ้องมองทำให้ไม่อยากจะเข้าร้าน หรือที่เบื่งบอกว่าเข้าไปถึงในร้านบอกถึงสินค้าที่ต้องการกับคนขาย เมื่อซื้อเสร็จก็รีบกลับออกไปจากร้าน การไม่กล้าเข้าร้านคนเดียวเช่นนี้ ทำให้โอกาสที่จะมาร้านในวันที่ไม่ต้องการซื้อสินค้าที่ตั้งใจตั้งแต่แรกเกิดขึ้นได้ยากมาก แต่การที่วัยรุ่นมีกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นใช้ร้านเป็นที่นัดพบปะสังสรรค์ แม้ทางร้านจะรู้ดีว่าการมาที่ร้านบ่อยๆของกลุ่มวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น บางครั้งก็ไม่ได้ตั้งใจมาซื้อสินค้าโดยเฉพาะ แต่นั่นก็เป็นโอกาสของทางร้านอีกเหมือน

กันที่จะสร้างลูกค้าในอนาคตสำหรับสินค้าขึ้นไปทีลูกค้ายังไม่รู้จัก เจ้าของร้านจะให้เทคนิคการขายด้วยการโฆษณาสินค้าที่ยังไม่มีในร้านให้วัยรุ่นกลุ่มต่างๆที่มานั่งในร้านได้รู้จัก เช่น การที่ทางร้านเปิดวิดีโอเพลงที่ยังไม่มีจำหน่ายในร้านให้ดูเป็นตัวอย่าง ถ้าวัยรุ่นคนไหนสนใจทางร้านก็จะจัดซื้อมาขายให้

กลุ่มวัยรุ่นที่นิยมดนตรีเหมือนกัน ไม่ใช่ว่ารูปแบบความนิยมของทุกคนจะต้องเหมือนกันทั้งหมด แต่ต่างก็มีรูปแบบในการแสดงพฤติกรรมความนิยมดนตรีที่โดดเด่นต่างกันไปในแต่ละคน เช่นเดียวกับกลุ่มวัยรุ่นที่นิยมดนตรีร็อกญี่ปุ่น พวกเขามีความเหมือนกันที่ "นิยมความเป็นร็อก" แต่ในดนตรีร็อกก็ยังมีลักษณะและรูปแบบการแสดงของนักร้อง นักดนตรีที่ได้สร้างผลงานให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มไม่เหมือนกัน วัยรุ่นที่ได้ฟังเพลง ได้รับชมดนตรีซึ่งแตกต่างกันนี้ ต่างลงคะแนนให้วงดนตรีที่ตนเองประทับใจมากที่สุดต่างๆกันไป วัยรุ่นส่วนใหญ่จะมีวงดนตรีที่โปรดปรานอย่างน้อยคนละหนึ่งวง เช่น ต้มมีวงดนตรีที่โปรดปรานคือ Dir~en~grey ปิวมีวงดนตรีที่โปรดปรานคือ Glay หรือปิวมีวงดนตรีที่โปรดปรานคือ Vivid และ Endorphin แต่วัยรุ่นบางคนก็ไม่ได้ปักใจว่ามีความนิยมดนตรีวงไหนมากเป็นพิเศษกว่าวงไหน โดยบอกว่าชอบทุกวงที่เป็นดนตรีร็อกญี่ปุ่น เช่น แอ็คบอกว่าชอบหมดที่เป็น J-Rock

วงดนตรีที่โปรดปรานที่สุดเหมือนเป็นวิถีที่นำไปให้วัยรุ่นยึดเอาวงนั้นเป็นสิ่งแสดงความเป็นตัวตนของเขา วัยรุ่นจะแสวงหาทุกสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์หรือมีความเกี่ยวข้องกับวงดนตรีนั้นมาอยู่ในความเป็นเจ้าของของวัยรุ่นให้ได้ โดยวัยรุ่นจะสะสมซีดี วิดีโอ ของที่ระลึก ไปสเตอร์ และเครื่องใช้ต่างๆที่เป็นสัญลักษณ์วงดนตรีนั้นเป็นของตน การสะสมข้าวของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นนั้น ถ้ามีความเป็นไปได้วัยรุ่นทุกคนต้องการจะมีทุกอย่างและมากที่สุด แต่ทั้งนี้การมีของสะสมในวัยรุ่นแต่ละคนแม้ว่าจะนิยมวงเดียวกันก็ไม่มีเหมือนกัน ขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์ที่วัยรุ่นแต่ละคนจะสามารถไปหาแลกของเหล่านั้นมาเป็นของตน เช่น ตึกจะซื้อทุกอย่างที่เป็นสัญลักษณ์ของวงดนตรีที่ตนโปรดปราน หรือปิวก็สะสมสิ่งของทุกอย่างที่เป็นสัญลักษณ์วงดนตรีที่ตนชอบเหมือนกัน โดยจะเน้นการสะสมสิ่งเกี่ยวกับดนตรีจริง เช่น เทป ซีดี หรือวิดีโอ ส่วนของอย่างอื่น เช่น ของที่ระลึก ก็จะมีปริมาณในการสะสมไม่มากนัก

การสะสมข้าวของที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นนี้ นอกจากจะมองที่ความต้องการแสดงความเป็นตัวตนของวัยรุ่นที่แตกต่างกันว่าขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของตัววัยรุ่นแต่ละคนอย่างเดียว เราจะต้องมองถึงความสัมพันธ์ของการผลิตสิ่งของเหล่านั้นด้วย ผู้ดำเนินการธุรกิจเกี่ยวกับความบันเทิงไม่ได้มองว่าการผลิตดนตรีจะต้องสร้างแต่เทป ซีดี วิดีโอ ที่เป็นการแสดงทางดนตรีอย่างเดียวเท่านั้น เพราะการแสดงความเป็นตัวตนของวัยรุ่นถึงสิ่งที่เขาหมายให้ตัวเขาถือสิ่งใดเป็นรูปแบบในการยึดเหนี่ยวเขาก็จะยึดทุกสิ่งที่เป็นองค์ประกอบของสิ่งนั้น ผู้ดำเนินการธุรกิจจึงผลิตสิ่งต่างๆที่จะมาสัมพันธ์กับความนิยมดนตรีได้ นั่นคือ การผลิตของที่ระลึกต่างๆ เช่น

พวงกุญแจ สมุด ดินสอ พัด ปฏิทิน และสิ่งอื่นๆอีกหลายอย่าง วัยรุ่นจะเลือกใช้สิ่งของที่เป็นสัญลักษณ์ดนตรีญี่ปุ่นแทนสิ่งของที่เป็นสัญลักษณ์อย่างอื่นเพื่อให้เป็น collection ของตัวเอง

วัยรุ่นกับพื้นที่ทางสังคม

เนื่องจากวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นทุกคนต้องไปโรงเรียนหรือไปมหาวิทยาลัยในตอนกลางวัน ดังนั้นเวลาที่วัยรุ่นจะใช้ในการฟังดนตรีญี่ปุ่นจึงเป็นเวลาที่กลับจากโรงเรียนแล้วเป็นส่วนใหญ่ นอกจากบางวันที่วัยรุ่นนำซาวด์เบาๆไปโรงเรียนด้วยก็จะฟังที่โรงเรียนบ้าง แต่เนื่องจากที่โรงเรียนไม่ค่อยมีเวลาว่างให้นั่งฟัง หรือมีเวลาว่างก็ร่วมกิจกรรมอย่างอื่นกับเพื่อนมากกว่า และทั้งนี้ก็ด้วยเพื่อนที่โรงเรียนส่วนใหญ่ของวัยรุ่นเหล่านี้ไม่ค่อยได้นิยมดนตรีญี่ปุ่นกัน การนั่งฟังดนตรีญี่ปุ่นที่โรงเรียนจะทำให้วัยรุ่นเป็นคนแปลกสำหรับเพื่อนที่โรงเรียน บางครั้งการเป็นคนแปลกสำหรับวัยรุ่นก็สร้างความไม่มั่นใจให้กับวัยรุ่นได้เหมือนกัน ดังนั้นวิธีเลี่ยงที่จะไม่ให้เป็นคนแปลกสำหรับวัยรุ่นคือ การไม่พยายามฟังดนตรีญี่ปุ่นที่โรงเรียน และเล่นกับเพื่อนในสิ่งที่เพื่อนเล่นกันอยู่ เช่น ถ้าบอกว่าเคยนำเพลงญี่ปุ่นไปเปิดฟังที่โรงเรียน เพื่อนหาว่าแปลก บ้า เขาไม่ชอบฟัง ดังนั้นจึงเลือกฟังเฉพาะตอนอยู่ที่บ้าน หรือดาวบอกว่า ดาวก็ฟังเพลงญี่ปุ่นที่โรงเรียน เพื่อนหาว่าบ้า ชอบไม่เหมือนคนอื่น ดาวไม่อยากเป็นเพื่อนกับพวกนั้นเลย วัยรุ่นที่เป็นแบบดาวมีเพียงไม่กี่คน คือ เป้ง และอ้อมที่ไม่ชอบเข้ากลุ่มเพื่อนที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่น

แม้ว่าที่โรงเรียนวัยรุ่นจะต้องใช้ชีวิตที่แตกต่างกันไปอย่างไรก็ตามสังคมของกลุ่มเพื่อน แต่เมื่อกลับถึงบ้านวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นทุกคนต่างวิ่งไปหาเครื่องเล่นแผ่นเสียงเปิดดนตรีญี่ปุ่นฟังทันที การฟังดนตรีญี่ปุ่นอันเป็นกิจกรรมที่แปลกไปจากกิจกรรมที่คนอื่นๆในครอบครัวทำกันอยู่เป็นประจำ จึงทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัวมากนัก และวัยรุ่นก็ต้องยอมให้พื้นที่ในบ้านเป็นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมอย่างอื่นของคนในครอบครัวก่อน เมื่อเวลาที่คนอื่นไม่ทำกิจกรรมอย่างอื่นแล้ว วัยรุ่นจึงได้เปิดเพลงญี่ปุ่น แต่วัยรุ่นก็ไม่ได้ยอมเสมอ บางครั้งวัยรุ่นก็ลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อดึงเอาพื้นที่ตรงนั้นมาเป็นของตนบ้าง โดยการเปิดดนตรีญี่ปุ่นฟังขณะที่คนอื่นๆนั่งร่วมอยู่ด้วย เมื่อเป็นเช่นนั้นวัยรุ่นส่วนใหญ่จึงมักได้รับเสียงแสดงความไม่พึงพอใจจากคนในครอบครัว โดยเฉพาะพ่อ แม่ เพื่อแลกกับความต้องการฟังดนตรีญี่ปุ่นวัยรุ่นจึงต้องยอมฟังคำบ่นไปพร้อมกันด้วยบ้าง สาเหตุอีกประการนอกจากเป็นกิจกรรมที่ไม่ตรงกับกิจกรรมของคนส่วนใหญ่ในครอบครัวแล้ว ที่คนในครอบครัวแสดงความไม่พอใจกับพฤติกรรมฟังดนตรีของวัยรุ่นก็เพราะพฤติกรรมขณะเปิดเครื่องเล่นแผ่นเสียงของวัยรุ่นนั้น วัยรุ่นทุกนียมการเปิดด้วยเสียงดังมาก จะมีวัยรุ่นบางคนที่มีทางหลบหลีกอุปสรรคเหล่านี้ไปฟังในห้องนอนของตนเอง เช่น เมื่อเป้งจะฟังก็

จะไปฟังในห้องนอน เพราะสามารถเปิดเสียงดังและทำท่าทาง หรือ ส่งเสียงร้องไปพร้อมๆกันได้ ไม่ต้องกลัวรบกวนใคร พฤติกรรมต่างๆของวัยรุ่นเหล่านี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า

1. วัยรุ่นเลือกฟังดนตรีญี่ปุ่นเมื่ออยู่ที่บ้าน เนื่องจากวัยรุ่นต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันอยู่กับเพื่อน กลุ่มของเพื่อนจึงมีอิทธิพลและมีบทบาทต่อการแสดงพฤติกรรมของวัยรุ่น วัยรุ่นจึงทำกิจกรรมต่างๆเหมือนกับกลุ่มเพื่อนเมื่อเขาอยู่ที่โรงเรียน (Barbara, 1986) แต่เมื่อเขาอยู่คนเดียว หรือไม่มีกลุ่มเพื่อนอยู่ด้วย วัยรุ่นจึงได้ทำพฤติกรรมที่เกิดจากความต้องการจริงๆของเขา กิจกรรมที่คนส่วนใหญ่ในบ้านทำก็ไม่มียุทธพลเท่ากับกิจกรรมที่เพื่อนทำ

2. วัยรุ่นนิยมการฟังดนตรีด้วยเสียงที่ดังมาก ทั้งนี้องค์ประกอบของดนตรีมีหลายอย่างและมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันไป เมื่อวัยรุ่นต้องการพักผ่อนด้วยการฟังดนตรี เสียงของดนตรีที่ได้ยินเป็นการพักผ่อนที่ช่วยกล่อมวัยรุ่นให้นึกถึงอะไรๆในความฝันได้ตามอารมณ์ที่พวกเขาทอดไปตามเสียงดนตรีนั้น จังหวะดนตรี ความดังของดนตรี หรือการกระแทกกระทั้นต่างๆ เหมือนเป็นอำนาจที่แสดงพื้นที่ของวัยรุ่น ยิ่งเสียงดนตรีดังไปถึงไหนอำนาจในพื้นที่ของวัยรุ่นก็จะไกลไปถึงนั้น และสัมพันธ์กับวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการความโดดเด่น การเปิดเพลงที่คนอื่นไม่นิยมด้วยเสียงดังเหมือนเป็นการตอกย้ำว่า แม้ว่าพ่อหรือแม่จะทำหลายสิ่งหลายอย่างที่พวกเขาทำไม่ได้ แต่ผู้ใหญ่ พ่อ แม่ ก็ไม่สามารถนิยมนดนตรีเหมือนที่เขานิยมได้เหมือนกัน

วัฒนธรรมย่อย • การต่อรอง

เมื่อสังคมของวัยรุ่นทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน คนรอบข้างไม่มีใครที่นิยมนดนตรีญี่ปุ่นเหมือนวัยรุ่นเลย วัยรุ่นหลีกเลี่ยงสังคมเหล่านั้นไม่ได้ แต่เพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสมดุล วัยรุ่นคนหนึ่งต้องร่วมกลุ่มและสมาคมกับคนที่มีความนิยมในรูปแบบที่เหมือนหรือคล้ายกับตน เมื่อวัยรุ่นทุกคนที่นิยมนดนตรีญี่ปุ่นต่างต้องมาสยามเพื่อมาหาซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องกับดนตรีที่นี้แล้ว "สยาม" จึงเป็นที่ที่สะดวกที่สุดที่ทำให้วัยรุ่นสามารถได้พบกับสังคมที่ตนปรารถนา พบกลุ่มคนที่มีความนิยมเหมือนกัน ดังนั้น วัยรุ่นที่ได้รู้จักและทำความตกลงที่จะเป็นสมาชิกกลุ่มเดียวกันแล้วจึงให้สยามเป็นสถานที่ในการร่วมสมาคมกัน กลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นทุกกลุ่ม ต้องเลือกสถานที่ใดสถานที่หนึ่งในสยามสำหรับการเริ่มต้นสมาคม นั่นคือ "ร้านดนตรีญี่ปุ่น" การนัดมาเจอกัน การร่วมกิจกรรมต่างๆของวัยรุ่นที่มาสมาคมกันที่สยาม ตั้งแต่ การร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี ได้แก่ การซื้อ-ขายแลกเปลี่ยน เทป ซีดี วิดีโอ โปสเตอร์ การนั่งชมวิดีโอในร้าน หรือการร่วมกิจกรรมอย่างอื่นที่ไม่เกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นในบริเวณสยาม วัยรุ่นรู้สึกมั่นใจในการพูด การแสดงออกถึงพฤติกรรมต่างๆเมื่อเขาอยู่ร่วมกับกลุ่มเพื่อน หรือเมื่อเขาอยู่ที่สยาม เพราะเขารู้สึกว่าเขาคือสมาชิกของกลุ่ม เขาเป็นเจ้าของพื้นที่ที่สยาม สรุปกิจกรรมหลักๆของวัยรุ่นได้ดังนี้

1. การนัดเจอกันที่สยาม เนื่องจากวัฒนธรรมหลักของสังคมที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ไม่ได้เป็นสังคมของวัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่น วัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงหายไปอยู่ที่ชายขอบ (marginality) ของสังคมในวัฒนธรรมกระแสหลักของวัยรุ่นไปโดยดุษณี (สุริชัย หวันแก้ว, 2544) วัยรุ่นเหล่านี้เป็นพวกที่ไม่ยอมตามกระแสวัฒนธรรมหลักอย่างไม่มีเงื่อนไขใดๆ เลย พวกเขาได้ “พิชิต” พื้นที่ทางวัฒนธรรม (culture space) โดยเลือกพื้นที่ย่านการค้า สยาม เป็นพื้นที่สำหรับแสดงวัฒนธรรมของพวกเขา

2. การร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น กิจกรรมต่างๆที่เรียกว่าเป็นพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่น ได้แก่ การฟังเพลง การดูวิดีโอ การสะสมข้าวของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น ล้วนเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความเข้าใจความหมายของความนิยมดนตรีญี่ปุ่นที่ตรงกันของกลุ่มวัยรุ่น เมื่อชื่นชอบเพลงญี่ปุ่น การดูวิดีโอ การฟังเพลง การดูเรื่องราวของนักร้องในนิตยสารจะช่วยให้รู้จักและเข้าถึงดนตรีญี่ปุ่นได้

3. การร่วมกิจกรรมอย่างอื่นที่สยาม วัยรุ่นที่รวมเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดติดต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การพูดคุยเรื่องเพื่อน เรื่องครอบครัว การซื้อของหรือการรับประทานอาหารร่วมกัน กลุ่มเพื่อนวัยรุ่นถือว่าเป็นกลุ่มอ้างอิง (reference group) ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของคนในกลุ่มนั้นๆ คนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันย่อมมีค่านิยมที่คล้ายกัน วัยรุ่นเน้นการทำอะไรเหมือนกัน ทำด้วยกันเป็นทีม หมายถึงภายในกลุ่มจะมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน

พิชิต ...ความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น

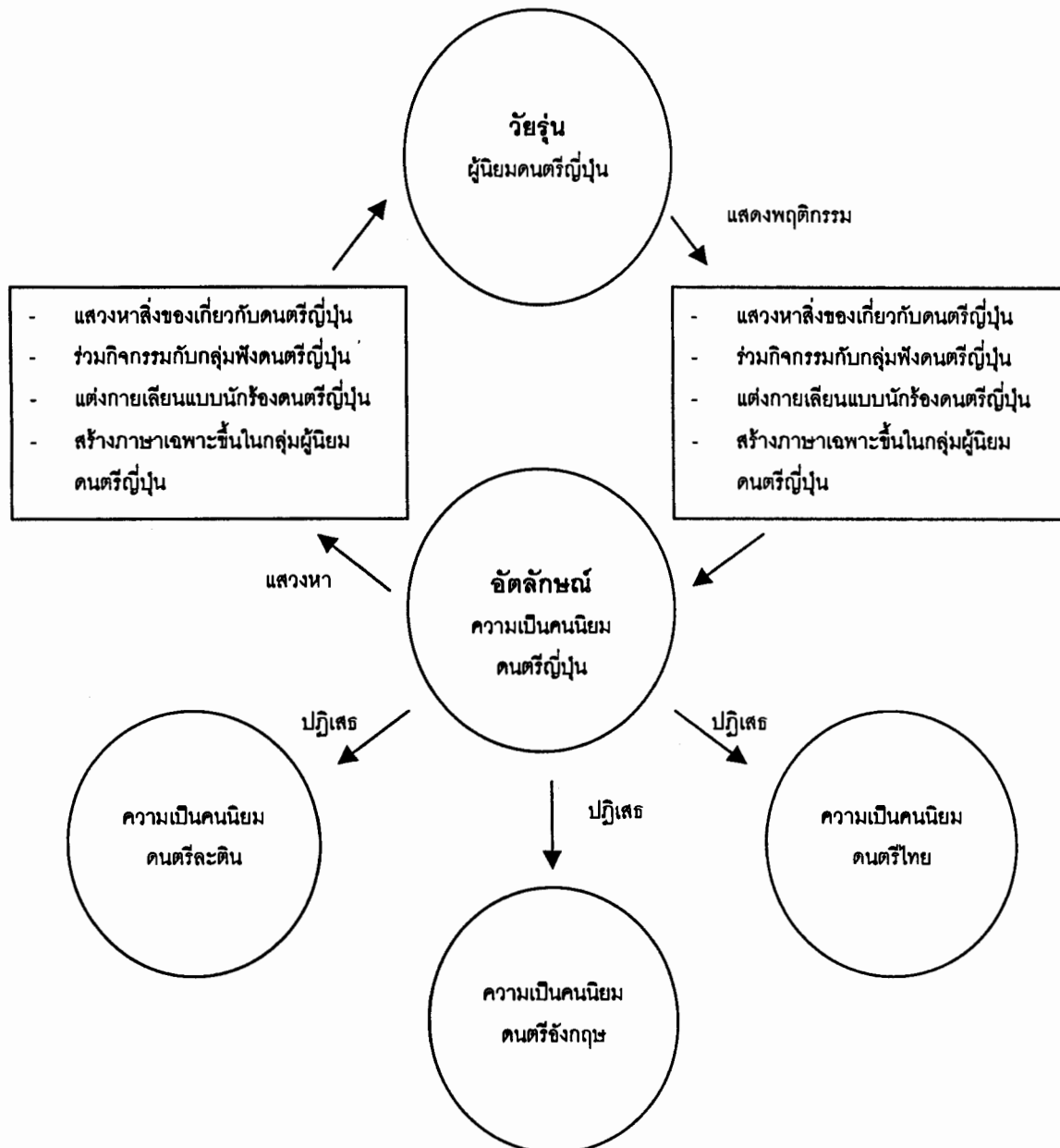
หลังจากฟังดนตรีญี่ปุ่นไปได้ระยะหนึ่งแล้ว กิจกรรมต่างๆที่วัยรุ่นทำร่วมกันยิ่งทำให้ตัววัยรุ่นเองต่างตระหนักว่าพวกตนเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น หากพวกเขาได้เพียงแค่อัปเดต ซิตี หรือวิดีโอมารับฟัง รับชมอย่างเดียว กิจกรรมเหล่านี้เป็นได้เพียงกิจกรรมเจียมๆที่พวกเขาต้องนั่งฟังในร้าน หรือไม่กี่ในห้องนั่งเล่น ห้องนอน และออกไปใช้ชีวิตปกติเหมือนวัยรุ่นคนอื่นๆทั่วไป สิ่งแปลกใหม่ที่ได้จากดนตรีญี่ปุ่นที่พวกเขาแสวงหาก็ก็น่าเหมือนไม่มีความหมาย พวกเขาไม่ได้โดดเด่นไปจากกลุ่มอื่นเท่าใดเลย โดยเฉพาะกลุ่มที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยกัน หากเป็นเช่นนั้นพวกเขาก็เป็นเพียงธรรมดาวัยรุ่นคนหนึ่งที่ยับดนตรีมาฟังในเวลาว่าง เป็นสิ่งที่วัยรุ่นทุกๆไปก็ทำได้ ดังนั้นกลุ่มวัยรุ่นที่ต้องการต่อสู้ ต่อรองเพื่อแสดงความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นอย่างเหนียวแน่นจึงได้ตั้งวงดนตรี execute วงดนตรีที่กลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง สอง สามร่วมกันตั้งขึ้น ที่พวกเขาทั้งร้อง ทั้งแสดง โดยเลียนแบบกลุ่มนักร้องที่โปรดปราน นอกจากการแสดงออกโดยการร้อง การแสดงลีลา ท่าทางแล้ว การแสดงออกที่จะทำให้เห็นเป็นรูปแบบที่ชัดเจนถึงความเป็นคนนิยมดนตรี

ญี่ปุ่น คือ การแต่งชุดที่ถอดแบบออกมาจากตัวนักร้องคนที่ตนเองโปรดปรานออกมาเลย หรือการทำเสื้อกลุ่มที่มีสัญลักษณ์วงดนตรีที่ชื่นชอบ การทำหนังสือนิตยสารที่แสดงได้ว่ากลุ่มของตนมีความสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นได้มากเพียงใด กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ คือ เครื่องหมายของความโดดเด่น เครื่องหมายของความภาคภูมิใจที่วัยรุ่นสามารถทำได้ และนี่คือบทสรุปของการต่อสู้ (struggle) ตอรอง (negotiation) ของกลุ่มวัฒนธรรมย่อย "ผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่น" ที่พวกเขาสามารถ "พิชิต" พื้นที่ทางวัฒนธรรม (cultural space) ได้ในบางส่วน (สุริชัย หวันแก้ว, 2544)

แต่นั้นก็ไม่ได้หมายความว่าวัยรุ่นทุกคนจะแสดงออกถึงพฤติกรรมเลียนแบบกลุ่มบุคคลที่พวกเขาอ้างอิงให้เป็นลักษณะของบุคคลที่เขาค้นหา ต้องการการยอมรับ หรือเพื่อเป็นพฤติกรรมที่จะโดดเด่นออกไปจากกลุ่มอื่นอย่างนี้เหมือนกันหมด พฤติกรรมการฟังดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นก็ยังมีวัยรุ่นอีกส่วนหนึ่ง ในที่นี้หมายถึงวัยรุ่นกลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นที่ไม่ได้ทำกิจกรรมใดๆ ที่จะแสดงว่าสืบเนื่องมาจากการฟังดนตรีญี่ปุ่นร่วมกันเลย พวกเขาเป็นเพียงผู้ติดตามฟังอยู่เงียบๆ เรียนรู้ที่จะรู้จักดนตรีญี่ปุ่นจากการอ่านหนังสือนิตยสาร การติดตามข้อมูลจากสื่อต่างๆ รวมทั้งการสะสมข้าวของที่ตนพอใจ กิจกรรมที่แตกต่างกันออกไปอย่างมากอย่างนี้ก็ตีความได้ต่อไปอีกว่า แม้ในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยที่คนนิยมเหมือนกัน คือการนิยมดนตรีญี่ปุ่น แต่ในรายละเอียดของวัฒนธรรมย่อยนั้นก็ยังมีส่วนที่แยกได้เป็นส่วนที่แตกต่างย่อยกันลงไปอีกได้เช่นกัน และนั่นคือความซับซ้อนของพฤติกรรมในวัฒนธรรมย่อยหนึ่งๆ ที่สามารถจำแนกแยกแยะได้

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นกับอัตลักษณ์ของวัยรุ่น

แผนภาพที่ 13 แสดงกระบวนการอัตลักษณ์ความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น



เมื่ออัตลักษณ์หรือความเป็นตัวเรามีลักษณะคล้ายเหรียญสองด้านที่ซ้อนทับกันอยู่ และอัตลักษณ์มีลักษณะเป็นกระบวนการ ความสัมพันธ์ของอัตลักษณ์และปัจเจกภาพในการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น สามารถอธิบายได้ว่า

ด้านแรก ผลของการสร้างความหมายเกี่ยวกับความนิยมดนตรีญี่ปุ่นที่มีอยู่ในวาทกรรมจะหยิบยื่น ภาพตัวแทน (representative) ของความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นออกมา ให้ อัดลักษณ์ (ความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น) เรียกร้องและหลอหลอม (interpellate) ยัดเยียด ตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมของวัยรุ่น (ปัจเจก) และตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมนี้เองจะเป็นสิ่งการันตี ประสพการณ์ “ความเป็นตัวเรา” ให้วัยรุ่นในแง่มุมต่างๆ

อีกด้านหนึ่ง การที่วัยรุ่น (ปัจเจก) กระโดดเข้าไปสวมรับบทบาทความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น เป็นการสร้าง “ตำแหน่งแห่งที่ของปัจเจก” (subject positioning) ตำแหน่งแห่งที่ก็คือ อัดลักษณ์ ขึ้นมาภายในวาทกรรม

เมื่อ “ความเป็นเรา” (ความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น) เกิดจากพฤติกรรมที่เราไปนิยมดนตรีญี่ปุ่น อันถือเป็นกระบวนการกระทำปฏิกิริยาที่เรามีต่อวาทกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกภาพกับอัดลักษณ์ยังถือว่า ปัจเจกภาพ (วัยรุ่น) มีการตระหนักรู้และประสพการณ์ ภายในที่เกิดในแต่ละบริบทต่างๆโดยไม่อิงหรือผูกโยงกับแก่นแกน เมื่อปัจเจกภาพ (วัยรุ่น) แสดงพฤติกรรมใดๆออกไป เขาก็ได้สร้างอัดลักษณ์ใหม่ของเขาขึ้นมา

ในกระบวนการอัดลักษณ์ คุณสมบัติที่สำคัญของ “ความเป็นตัวเรา” คือลักษณะที่เรียกว่า “การโยกย้ายตำแหน่งแห่งที่” (dislocation) อันหมายถึงว่า คุณสมบัติของความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นมีลักษณะที่ไม่ตายตัวหยุดนิ่ง มโนทัศน์นี้เน้นความเคลื่อนไหว และชี้ให้เห็นว่า แม้ความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นจะเรียกร้องตำแหน่งแห่งที่จากวัยรุ่นได้ หรือวัยรุ่นก็สามารถกระโดดเข้าไปสวมบทบาทความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นได้เหมือนกัน แต่วัยรุ่นและความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นก็ไม่อาจซ้อนทับกันได้สนิท

และเมื่อมองไปในอีกด้านหนึ่ง อัดลักษณ์ของความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น เกิดจากกระบวนการจำแนกแยกแยะความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นว่า คือความไม่เป็นคนนิยมดนตรีอังกฤษ หรือ ความไม่เป็นคนนิยมดนตรีละติน ความหมายของความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นไม่ได้มีรากฐานอยู่ในตัวของมันเอง ความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นอยู่ได้เพราะอิงอาศัยความหมายของความเป็นคนนิยมดนตรีประเภทอื่นๆมาเปรียบเทียบ “ความเป็นอื่น” ที่ถูกปฏิเสธไป

อัดลักษณ์วัยรุ่นกับพลวัตวัฒนธรรมในบริบทโลกาภิวัตน์

“โลกแห่งความจริง” • “ภาพในกระจก”

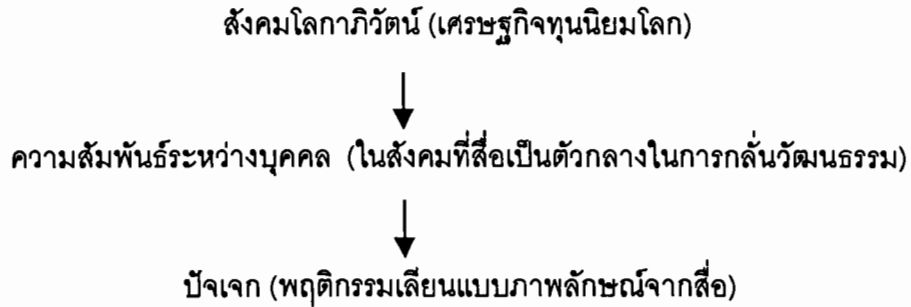
สังคมโลกาภิวัตน์ วัฒนธรรมในระบบทุนนิยมโลก เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารที่ทำลายมิติเชิงพื้นที่และเวลา โครงสร้างในระดับมหภาค (เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และการเมือง)

สัมพันธ์อย่างลึกซึ้งและซับซ้อนกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (สังคมและวัฒนธรรม) ตลอดไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกระดับปัจเจกบุคคล ดนตรีญี่ปุ่น วัฒนธรรมต่างประเทศ วัฒนธรรมที่แปลกและต่างไปจากวัฒนธรรมหลักของคนไทย วัฒนธรรมเป็นวัยที่ไวต่อการรับวัฒนธรรมต่างประเทศนี้ ดนตรีญี่ปุ่นแพร่เข้ามาสู่สังคมไทยด้วยการประกอบการของผู้ดำเนินธุรกิจในระบบทุนนิยมโลก ทั้งคนไทยและคนญี่ปุ่น วัฒนธรรมดนตรีเป็นรูปแบบธุรกิจความบันเทิง ที่มีสื่อเป็นตัวกลางในการเผยแพร่วัฒนธรรม ในปัจจุบันสื่อมวลชนกับชีวิตประจำวันเป็นเนื้อเดียวกัน วัฒนธรรมชั้นกลางกลายเป็นผู้อยู่ในวัฒนธรรมบริโภคนิยมมากกว่าชนชั้นและวัยอื่นๆ พวกเขาบริโภคสื่อเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวัน "สัญญา" ต่างๆ ที่ใช้อยู่ในสื่อมวลชนจะเป็นตัวกำหนดการให้ความหมายแก่ความเป็นจริง (Sense of Reality) แก่สังคม (กาญจนา แก้วเทพ, 2544) การเสนอภาพลักษณ์ของสื่อมวลชนเป็นตัวแทนที่ทรงพลังที่สุดประการหนึ่งของโลกาภิวัตน์ ตามที่ สจิวต ฮอลล์ (Hall, 1997: 258 อ้างในอภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2543) นิยามเทคนิคการสร้างภาพลักษณ์ต้นแบบว่า หมายถึงการเลือกดึงเอาคุณสมบัติบางสิ่งบางอย่างของบุคคลที่เด่นชัด มีชีวิตชีวา เข้าใจง่าย เป็นที่รับรู้ทั่วไป และลดทอนอัตลักษณ์บุคคลลงไปเป็นคุณสมบัติไม่กี่อย่าง การสร้างภาพในการนำเสนอดนตรีญี่ปุ่น โดยเฉพาะดนตรีร็อก เป็นวิธีการลดทอนคือ ทำให้คุณสมบัติเหล่านั้นสุดขีดเกินจริง นักร้องสามารถเป็นปีศาจ เป็นนางฟ้า เป็นบุคคลในเทพนิยาย ดนตรีจะเป็นลักษณะรุนแรงมาก เหมือนได้แสดงพลังออกมาจากร่างกาย ทุกคนที่สัมผัสกับดนตรีรู้สึกเหมือนได้ปลดปล่อย เป็นการอยู่ในจินตนาการ อีกประการคือ การสร้างอัตลักษณ์คู่ตรงข้ามออกมา "ความเป็นชายที่พึงปรารถนา" รูปลักษณ์ของนักร้องญี่ปุ่นจะโดดเด่นออกมา เพราะการแสดงท่าทาง การแต่งกาย การแต่งหน้า มีลักษณะไม่เหมือนคนธรรมดา บางครั้งก็ตรงข้ามกับความเป็นจริง ผู้ชายสามารถแต่งตัวเป็นผู้หญิงได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีความเป็นผู้ชายอย่างเต็มตัว อยากรู้อะไรก็จินตนาการขึ้นมาได้

กลุ่มวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นที่ศึกษาเป็นตัวอย่างของ "การพลิกกลับ" ความเชื่อที่เคยมีมาแต่เดิม ที่เราเคยเชื่อว่า "ผลงานในสื่อ" เป็น "กระจกสะท้อนโลกแห่งความเป็นจริง" เพราะพฤติกรรมการเล่นแบบนักร้องทั้งการแสดงออก ท่าทาง และการแต่งกายของวัยรุ่นไทยผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นในปัจจุบันแสดงให้เห็นถึง "โลกแห่งความเป็นจริง" ต่างหากที่ต้องแปรเปลี่ยนไปตาม "ภาพในกระจก"

เราสามารถมองภาพของการเปลี่ยนแปลงปัจเจกบุคคลที่สัมพันธ์กับโครงสร้างสังคมโลกาภิวัตน์ ได้ดังแผนภาพที่ 14

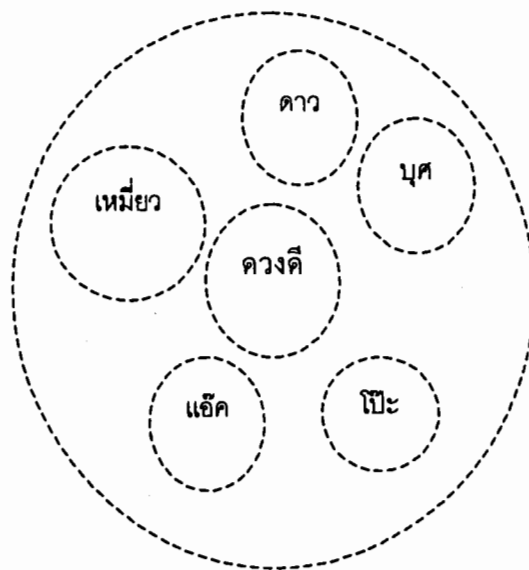
แผนภาพที่ 14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกับโครงสร้างสังคมโลกาภิวัตน์



ระดับและความหลากหลายของอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ปัจเจก

เมื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คือประสบการณ์ในการนิยามความหมายของเรื่องนั้นๆแก่บุคคล สิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้จะแตกต่างกันไปตามลักษณะสังคมและวัฒนธรรมรวมทั้งมิติเรื่องเวลา ดังนั้นความสำนึกเกี่ยวกับตนเองของปัจเจกบุคคลจึงต่างกันออกไปด้วย ไม่มีใครจะมีอัตลักษณ์ได้เหมือนกับใคร หรือสังคมใดจะมีอัตลักษณ์ที่เหมือนกันอย่างสิ้นเชิง เมื่อเราเริ่มมองเปรียบเทียบลักษณะของอัตลักษณ์ตั้งแต่ระดับปัจเจก จากการศึกษาวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่งประกอบด้วยสมาชิก 6 คน ดังแผนภาพต่อไปนี้

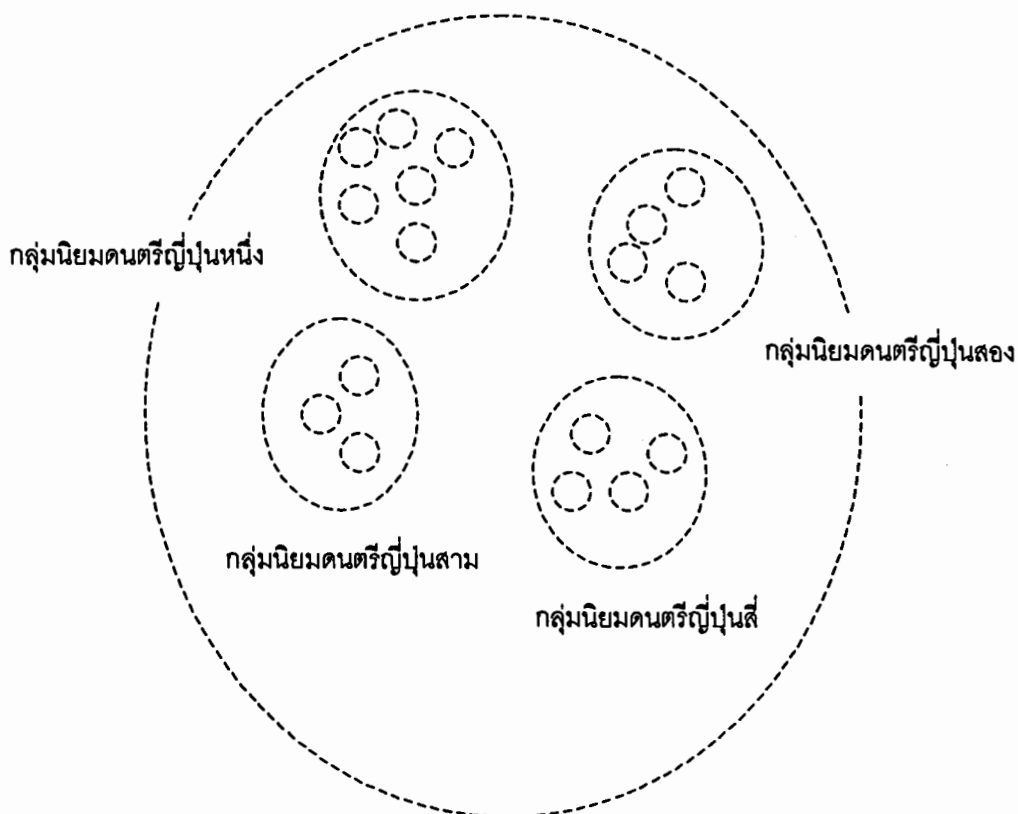


กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง

วัยรุ่นแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันไปหลายๆด้าน ได้แก่ อายุ สถานศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ การแต่งกาย และอื่นๆอีกหลายๆอย่าง การที่วัยรุ่นแต่ละคนนิยามว่าตัวเองเป็นใคร พวกเขาเหล่านั้นก็จะเรียกร้องตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมเพื่อการันตี "ความเป็นตัวเรา" ในแง่มุมต่างๆที่ต่างกันออกไป เช่น แอ็คนิยามว่าตนเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย เป็นวัยรุ่นที่มาจากชนชั้นกลางจากจังหวัดสมุทรปราการที่เข้ามาใช้ชีวิตประจำวันในเขตกรุงเทพมหานคร แอ็คก็จะแสดงบทบาทของการเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยด้วยการสวมชุดนักศึกษา มีเข็มกลัดสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยปักที่อกเสื้อด้านขวา บุคนิยามว่าตนเป็นนักเรียนชั้น ม.3 รักอิสระชอบอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น บุคก็จะแสดงบทบาทของการเป็นนักเรียนด้วยการไปเรียนหนังสือทุกวัน ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับของทางโรงเรียน ใช้เวลาว่างตามที่ตนเองพอใจ หรือดวงดีที่นิยามตนเองว่าเป็นนักเรียนชั้น ม.4 เป็นน้องสาวของพี่ชาย เป็นคนเรียบร้อย ดวงดีก็จะไปโรงเรียนและปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนเช่นเดียวกับบุค ดวงดีเชื่อฟังและขอความช่วยเหลือพี่ชายได้ ดวงดีเป็นคนพูดน้อย พูดค่อยๆ เป็นต้น จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าวัยรุ่นแต่ละคนที่สามารถมารวมกันเป็นกลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นเดียวกันก็หาได้มีลักษณะอัตลักษณ์ที่เหมือนกันทั้งหมดไม่ เพราะพวกเขาไม่ได้มีอายุเท่ากัน ไม่ได้มาจากครอบครัว หรือสังคมเดียวกันทั้งหมด แต่ที่วัยรุ่นทุกคนมารวมเป็นกลุ่มเดียวกันได้ เพราะทุกคนมีอัตลักษณ์ที่ซ้อนกันอยู่นั่นคือ "ความเป็นคนนิยามดนตรีญี่ปุ่น"

2. อัตลักษณ์ร่วม หรืออัตลักษณ์ทางสังคม

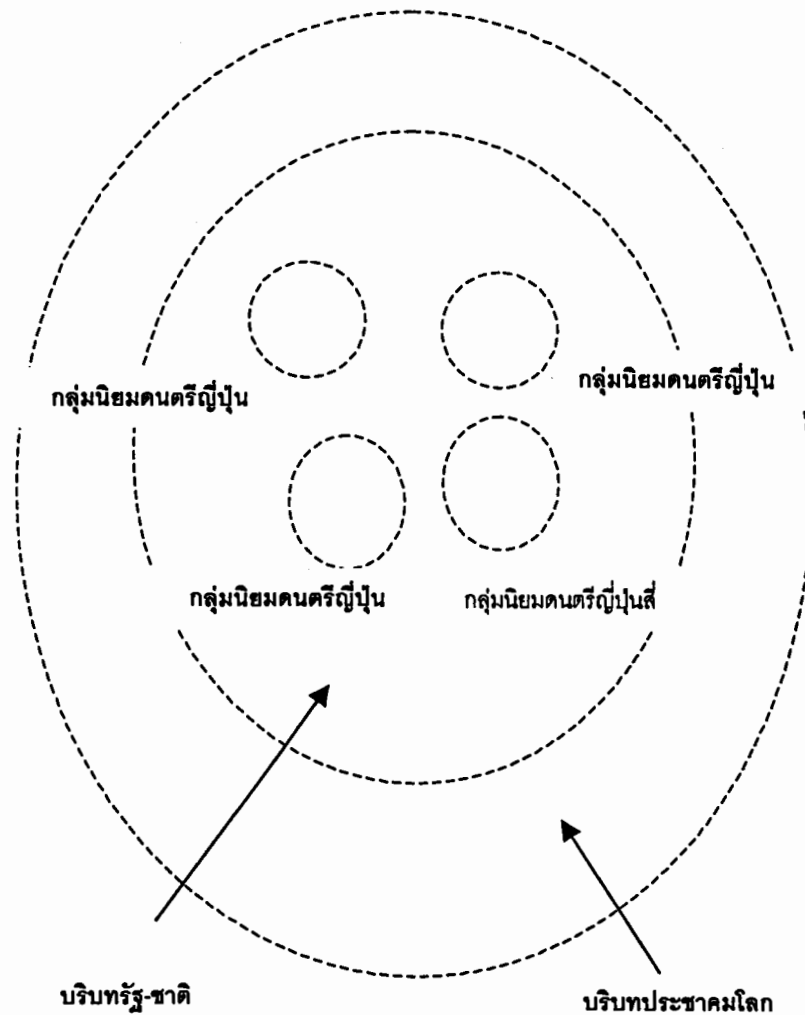
วัยรุ่นที่สามารถมารวมกันเป็นกลุ่มนิยามดนตรีญี่ปุ่นทั้งสี่กลุ่ม มารวมกันด้วยเหตุผลเดียวกันคือ มีความนิยามดนตรีญี่ปุ่นเหมือนกัน "ความเป็นคนนิยามดนตรีญี่ปุ่น" คือ ภาพตัวแทน (representative) ที่วัยรุ่นทุกคนนิยามให้ตนเองเป็น แผนภาพต่อไปนี้จะเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ร่วมของวัยรุ่น



มองภาพนี้ขยายกว้างออกไปจากภาพก่อนหน้านี้ ในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง อัดลักษณะปัจเจกของแอ็คทีฟที่ต่างกับอัดลักษณะปัจเจกของบุคคลแต่ทั้งสองคนมีอัดลักษณะร่วมกันคือ ความเป็นคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น ภาพนี้ก็เช่นเดียวกัน ในกลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง สอง สาม และสี่ สมาชิกแต่ละคนก็จะมีอัดลักษณะปัจเจกที่แตกต่างกันไป ตึกเป็นคนกล้าหาญ กล้าแสดงออกเนื่องจากตึกนิยามตนเองว่าเป็นหัวหน้าแก๊ง แน่นตั้งใจเรียนหนังสือ เนื่องจากแนบนิยามตนเองว่าเป็นคนเรียนเก่ง หรือหญิงใช้จ่ายอย่างประหยัดเนื่องจากนิยามว่าตนเองเป็นคนไม่ร่ำรวย สิ่งที่ภาพนี้มองขยายไปจากภาพข้างต้นคือ ท่ามกลางอัดลักษณะปัจเจกที่ต่างกันไปแต่ละบุคคล ในแต่ละกลุ่ม อัดลักษณะของกลุ่มที่หนึ่งแตกต่างไปจากอัดลักษณะของกลุ่มที่สอง สาม และสี่ กรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสองประกอบด้วยสมาชิกนักเรียนชั้น ม.3 3 คน นักเรียนชั้น ม.1 1 คน กรณีศึกษา 2 คนชอบเล่นเปียโน ส่วนกรณีศึกษากลุ่มนิยมนดนตรีญี่ปุ่นสามประกอบด้วยสมาชิกนักเรียนชั้น ม.3 ทั้งสามคน มาจากคนละโรงเรียน อัดลักษณะของกลุ่มแต่ละกลุ่มก็แตกต่างกันแล้ว แต่ก็ยังมี ส่วนของอัดลักษณะร่วมที่เหมือนกัน คือ ทั้งสี่กลุ่มเป็น “กลุ่มของคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น”

ระหว่างอัดลักษณะปัจเจกและอัดลักษณะร่วม (อัดลักษณะทางสังคม) สามารถมองได้ตั้งแต่กลุ่มเล็กๆแค่คน 2 คน จนถึงระดับประเทศ ระดับโลก จากแผนภาพที่ 14

แผนภาพที่ 15 แสดงระดับของอัตลักษณ์



การวิเคราะห์อัตลักษณ์ปัจเจกและอัตลักษณ์ทางสังคมจะสอดคล้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกับโครงสร้างสังคมโลกาภิวัตน์ (ดูแผนภาพที่ 14 ประกอบ) เมื่อเรามองภาพสังคมในระดับโลกซึ่งเป็นสังคมภายใต้ระบบทุนนิยมที่เป็นหนึ่งเดียวกันทั่วโลก วัฒนธรรมคนตรีญี่ปุ่นแพร่กระจายผ่านสื่อมายังสังคมไทย และมีวัยรุ่นไทยกลุ่มหนึ่งที่รับวัฒนธรรมนี้มาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถวิเคราะห์อัตลักษณ์จากพลังทางวัฒนธรรมตรงนี้ได้ว่า

อัตลักษณ์ปัจเจกกับอัตลักษณ์ทางสังคมมีความซ้อนทับกันอยู่ คือ อัตลักษณ์ปัจเจกของบุคคลต่างๆที่อยู่ในโครงสร้างสังคมนี้ ถ้ามองจากระดับจุลภาคไปสู่ระดับมหภาค ปัจเจกบุคคลที่อยู่ในกลุ่มนิยามคนตรีญี่ปุ่นเดียวกันก็จะมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน แต่จะมีอัตลักษณ์ร่วมของความเป็นนักเรียน ความเป็นคนกรุงเทพ ความเป็นคนไทย ความเป็นคนเอเชียเหมือนกัน และแต่ละกลุ่มนิยามคนตรีญี่ปุ่นที่อยู่คนละภูมิภาค ก็จะมีอัตลักษณ์ร่วมของความ

เป็นคนกรุงเทพ ความเป็นคนเชียงใหม่ที่แตกต่างกันไป แต่ก็ยังมีส่วนของอัตลักษณ์ร่วมที่เหมือนกันคือ ความเป็นคนไทย ความเป็นคนเอเชียเหมือนกัน มองต่อไปในระดับรัฐ-ชาติ กลุ่มนิคมดนตรีญี่ปุ่นในแต่ชาติก็จะมีส่วนของอัตลักษณ์ร่วมที่ต่างกันออกไปมากกว่าอัตลักษณ์ร่วมในระดับสังคมภูมิภาค แต่ก็ยังมีอัตลักษณ์ร่วมที่เหมือนกันเช่น ความเป็นคนเอเชีย ในที่สุดเมื่อมองภาพสังคมที่ใหญ่ขึ้นไปเรื่อยเป็นระดับโลก กลุ่มวัยรุ่นในประเทศต่างๆที่นิคมดนตรีญี่ปุ่นก็จะมีอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มที่แตกต่างกันไปตามบริบทสังคมวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ กล่าวได้ว่าเมื่อสังคมยิ่งกว้างขึ้นส่วนที่ซ้อนทับกันของอัตลักษณ์ก็จะยิ่งน้อยลงไป แต่ทั้งหมดทุกระดับของสังคมมีส่วนที่ซ้อนทับกันอยู่ คือ ความเป็นคนนิคมดนตรีญี่ปุ่น

กระบวนการอัตลักษณ์ • ความเลื่อนไหล

อัตลักษณ์ของความเป็นคนนิคมดนตรีญี่ปุ่นที่วัยรุ่นกลุ่มย่อยในกรุงเทพ วัยรุ่นบางส่วนในสังคมไทย วัยรุ่นบางกลุ่มในประเทศต่างๆได้กำหนดให้ตัวเขาไปยืนอยู่บนตำแหน่งแห่งที่ตรงนั้น เนื่องจากการนิยามตนเองเป็นรูปแบบของการเลือกค่านิยม ความเชื่อ และจุดมุ่งหมายในชีวิต (Archer, 1989 อ้างใน Rice, 1996) การเลือกวางตำแหน่งแห่งที่ของวัยรุ่น (ปัจเจก) เป็นรูปแบบของการปะติดปะต่อกันของอัตลักษณ์ ซึ่งเป็นหัวใจของพัฒนาการของวัยรุ่น อันเนื่องมาจากหลายปัจจัย ตามธรรมชาติของวัยรุ่นเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายๆอย่าง เป็นช่วงที่ต้องเผชิญกับความกดดันด้านจิตใจและความสับสนวุ่นวายในการดำเนินชีวิต คนวัยรุ่นต้องดำเนินชีวิตอยู่อย่าง "Marginal man" สังคมไม่ถือว่าเขาเป็นผู้ใหญ่ ขณะเดียวกันก็ไม่ถือว่าเขาเป็นเด็ก ยิ่งทำให้เขาสับสนในบทบาทที่ต้องแสดง ทำให้วัยรุ่นขาดความมั่นคงในจิตใจ วัยรุ่นต้องการหาความมั่นคงให้กับจิตใจของตนเอง การมีตัวแบบให้วัยรุ่นได้ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต คือสิ่งที่จะประกันความมั่นคงทางจิตใจให้วัยรุ่น วัยรุ่นคนหนึ่งจะต้องมีอะไรสักอย่างที่คนอื่นเห็นแล้วสามารถพูดได้ว่า นั่นคือตัวเขา วัยรุ่นอาจจะจะเป็นนักกีฬา วัยรุ่นอาจจะวาดรูป วัยรุ่นอาจจะจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ หรือวัยรุ่นอาจจะฟังดนตรี ดังนั้นรูปแบบความนิคมดนตรีญี่ปุ่นที่แพร่ผ่านสื่อมวลชนมานั้น จึงเป็นรูปแบบที่วัยรุ่นกลุ่มนี้จะยึดเพื่อลดความสับสนวุ่นวาย และเพื่อสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้กับพวกตน สื่อมวลชนเป็นบริบททางสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทรงพลังต่อการเข้ามาอยู่ในใจให้วัยรุ่นได้ยึดรูปแบบ "สัญญาะ" ต่างๆที่สื่อเหล่านั้นพยายามสื่อความหมายให้วัยรุ่นเข้าใจ การเลือกบทบาทที่จะแสดงนี้เป็นกระบวนการที่สามารถเปลี่ยนแปลงและเลื่อนไหลได้ อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งตายตัว เนื่องจากบริบททางสังคมในวันนี้วัยรุ่นอยู่ภายใต้สังคมที่วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมีความก้าวหน้า เป็นสังคมที่มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เป็นหนึ่งเดียวกันทั่วโลก โลกทั้งโลกสามารถติดต่อกันอย่างเป็นหนึ่งเดียว ดังนั้นวัฒนธรรมต่างๆก็มีลักษณะที่ผสมผสานกันซับซ้อน

มาก วัยรุ่นไทยก็มีโอกาสได้รับวัฒนธรรมต่างประเทศ การเลือกรับวัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นนี้ถือว่าเป็นกระบวนการของการแสดงอัตลักษณ์

การมองโครงสร้างของโลกทั้งระบบข้างต้นเป็นการมองในมิติของพื้นที่ และถ้ามองในมิติของเวลา กระบวนการอัตลักษณ์ของวัยรุ่นก็เลื่อนไหล ยืดหยุ่น และไม่หยุดนิ่งเช่นกัน วัยรุ่นผ่านช่วงชีวิตวันวานจากการเป็นทารก เป็นเด็ก มาถึงเป็นวัยรุ่นในวันนี้ ชีวิตที่ผ่านเข้าสู่วัยรุ่นวันหนึ่งมันก็ต้องผ่านพ้นไป ค่านิยม ความเชื่อ จุดมุ่งหมาย และการปฏิบัติของเขาก็จะเปลี่ยนไป อัตลักษณ์หนึ่งๆมันไม่สามารถดำรงอยู่ได้ในช่วงเวลาที่ยาวนาน มันเป็นสิ่งที่มีความไม่มั่นคง เป็นกระบวนการที่เกิดแทนที่และเปลี่ยนแปลงไปตลอดชีวิต สังคมที่วัยรุ่นอยู่ในวันนี้เป็นสังคมเป็นสังคมที่สื่อกลั่นวัฒนธรรมให้วัยรุ่นเลือกปฏิบัติ เมื่อใดก็ตามถ้าบริบททางสังคมเหล่านี้พัฒนาต่างออกไป อัตลักษณ์ของวัยรุ่นจึงยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนออกไปด้วย อัตลักษณ์เปิดรับต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ การประกอบอาชีพ เพราะเมื่อต่อไปเขาโตขึ้น สังคมที่เคลื่อนไหวจะเคลื่อนให้แนวความคิด บรรทัดฐาน และค่านิยมของเขาเปลี่ยนตามไป อัตลักษณ์ของเขาก็จะไม่หยุดนิ่ง เปรียบเหมือนอัตลักษณ์ของวัยรุ่นเป็น “ฟองน้ำ” ฟองน้ำที่ดูดซับน้ำไว้ได้ช่วงเวลานึงเมื่อถึงเวลาน้ำก็จะไหลซึมออกไป ไม่อยู่อย่างนั้นตลอดไป

สรุปบทวิเคราะห์

ในการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น” ที่ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรสำหรับการวิจัยไว้ 4 ตัวแปรหลักๆ ได้แก่ เพศ อายุ กลุ่มอ้างอิง และสารสนเทศนั้น สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับผลการวิจัยได้ดังนี้ คือ

1. ผลการวิจัยกับตัวแปรเรื่องเพศ ผู้วิจัยได้คำตอบเบื้องต้นก่อนลงมือทำการวิจัยว่า เพศมีผลต่อพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นในแง่ของการแสดงออกถึงการตอรองพื้นที่ทางสังคมของความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น เพราะเกือบจะไม่มีวัยรุ่นเพศชายผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นที่มาร่วมกันและปรากฏตัวต่อพื้นที่สาธารณะเหมือนวัยรุ่นเพศหญิง ผู้วิจัยพบว่าการมารวมกลุ่มกันที่ร้านดนตรีญี่ปุ่นเป็นการรวมกลุ่มกันเฉพาะวัยรุ่นเพศหญิงเท่านั้น ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้การวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถศึกษาพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นเพศชายได้ ทั้งๆที่อัตราส่วนวัยรุ่นชายผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นมีจำนวนมากเช่นกัน เพราะเมื่อเวลาถึงงานคอนเสิร์ตที่จัดเพื่อคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นพบว่า ปริมาณผู้เข้าร่วมงานเพศชายก็มีจำนวนมากเช่นกัน แต่ก็ยังถือว่าเป็นจำนวนน้อยกว่าวัยรุ่นเพศหญิง โดยเพศชายจะมีปริมาณไม่ถึง 1 ใน 5 ของวัยรุ่นเพศหญิง และจากการสัมภาษณ์

เจ้าของร้านดนตรีญี่ปุ่นได้คำตอบว่า วัยรุ่นชายจะเข้ามาในร้านเพื่อซื้อของที่ต้องการเท่านั้นจะไม่
นั่งอยู่ในร้านนานๆ

2. ผลการวิจัยกับตัวแปรเรื่องอายุ การศึกษาภาคสนามพบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่ที่
นิยมดนตรีญี่ปุ่นเป็นวัยรุ่นตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาถึงระดับมหาวิทยาลัย อายุตั้งแต่ 12 – 25 ปีโดย
ประมาณ แต่จากการสังเกตวัยรุ่นที่มานั่งที่ร้านเป็นประจำพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนในระดับ
มัธยมศึกษา นักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยจะเข้ามาเพื่อซื้อของที่ต้องการมากกว่า และสำหรับ
กรณีศึกษาที่ผู้วิจัยศึกษาก็เห็นได้อย่างชัดเจนว่า กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นหนึ่ง สอง และ
สามประกอบด้วยนักเรียนมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ (มีนักศึกษามหาวิทยาลัยด้วยแค่ 2 คน คือ
แอ็คกับโป๊ะ) ทั้งสามกลุ่มนี้จะมาร้านเป็นประจำทุกสัปดาห์ หรือมากเท่าที่สมาชิกในกลุ่มนัดกันมา
ส่วนกรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสี่ ซึ่งแม้จะมีอายุแค่ 18 ปี มากกว่ากลุ่มอื่นๆเพียงไม่กี่ปี แต่
ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยแล้วถึง 3 คน (จะมีนักเรียนมัธยมศึกษา
ด้วยก็แค่คนเดียว) จึงทำให้กรณีศึกษากลุ่มนิยมดนตรีญี่ปุ่นสี่มาร้านเฉพาะเมื่อต้องการมาซื้อของ
เท่านั้น ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ได้ว่าระดับการศึกษามีผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นที่นิยมดนตรี
ญี่ปุ่น โดยเฉพาะพฤติกรรมกลุ่ม

3. ผลการวิจัยกับตัวแปรเรื่องกลุ่มอ้างอิง จากการนิยามศัพท์ว่ากลุ่มอ้างอิง
ประกอบด้วย 3 ลักษณะของกลุ่มที่ต่างกัน ได้แก่ กลุ่มอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบ (comparative
reference group) กลุ่มอ้างอิงเชิงบรรทัดฐาน (Normative reference group) และกลุ่มอ้างอิงเชิง
สถานภาพ (Status reference group) กลุ่มอ้างอิงเชิงสถานภาพของวัยรุ่นคือกลุ่มบุคคลที่วัยรุ่น
เกี่ยวข้องอยู่ในชีวิตประจำวัน จากการศึกษาของกลุ่มอ้างอิงเชิงสถานภาพของวัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น
คือ พี่ น้อง ญาติและเพื่อน วัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์กับคนกลุ่มนี้เป็นประจำ พฤติกรรมต่างๆที่วัยรุ่นเห็น
กลุ่มนี้ปฏิบัติ เช่น การฟังดนตรีญี่ปุ่น วัยรุ่นลองฟังบ้าง จนทำให้กลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น
ลักษณะพิเศษของกลุ่มอ้างอิงเชิงสถานภาพนี้ทั้งพี่ น้อง ญาติหรือเพื่อนต้องเป็นคนในรุ่นราวคราว
เดียวกับวัยรุ่นทั้งหมดซึ่งถือว่าเป็นเพื่อนของวัยรุ่น กลุ่มอ้างอิงเชิงสถานภาพของวัยรุ่นคือ นักร้อง
ดนตรีญี่ปุ่น และกลุ่มเพื่อนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น วัยรุ่นมองเห็นภาพของนักร้องทั้งการแต่งกาย ท่าทาง
การแสดงออก และรูปแบบการดำเนินชีวิตต่างๆที่ดูน่าสนใจผ่านสื่อ บุคคลที่วัยรุ่นประทับใจนี้จะ
เป็นแบบอย่างให้วัยรุ่นเลียนแบบลักษณะต่างๆ เช่น การแต่งกาย การแสดงออก วัยรุ่นที่ศึกษา
พยายามร้องเพลง และแต่งกายให้เหมือนนักร้องที่ตนโปรดปราน และอีกเหตุผลคือเพื่อจะได้เป็น
พวกเดียวกับคนที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นด้วยกัน ส่วนกลุ่มอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบของวัยรุ่นที่นิยมดนตรี
ญี่ปุ่น คือ กลุ่มคนที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่น อันได้แก่กลุ่มวัยรุ่นต่างๆตามสยามที่ไม่ได้นิยมดนตรีญี่ปุ่น
หรือกลุ่มเพื่อนที่โรงเรียนที่ไม่ได้นิยมดนตรีญี่ปุ่น วัยรุ่นจะเปรียบเทียบตนเองว่าแม้จะมีบางอย่างที่

เหมือนกับคนอื่นแต่ก็มีความแตกต่างกับคนอื่นที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่น "ความเป็นตัวเรา" ของวัยรุ่นสามารถมองเห็นได้ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นที่ไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่น

4. ผลการวิจัยกับตัวแปรเรื่องสารสนเทศ สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นในเรื่องการรับวัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่น คือ สื่อ สื่อมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นตั้งแต่ก่อนนิยมดนตรีญี่ปุ่น จนไปถึงการแสดงพฤติกรรมเมื่อเกิดความนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว สื่อทำให้วัยรุ่นรู้จักดนตรีญี่ปุ่น (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือนิตยสาร และอินเทอร์เน็ต) และสื่อมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของวัยรุ่นเพราะเมื่อวัยรุ่นติดตามข่าวสารเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นผ่านสื่อ วัยรุ่นเกิดพฤติกรรมเลียนแบบนักร้องที่ตนชื่นชอบ ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นใช้สื่อวิทยุกับโทรทัศน์มากที่สุด เนื่องจากวิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อที่ทุกคนสามารถบริโภคได้เป็นประจำที่บ้าน ส่วนหนังสือนิตยสารวัยรุ่นจะเลือกซื้อเฉพาะฉบับที่มีนักร้องที่ตนชื่นชอบเท่านั้น ส่วนอินเทอร์เน็ตก็จะมีวัยรุ่นเพียงบางคนที่มีอินเทอร์เน็ตใช้ที่บ้าน

บทที่ 6

บทสรุป

การศึกษาเรื่อง "อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและแนวโน้มของความสนใจดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นไทยในฐานะที่เป็นกิจกรรมการบริโภค ศึกษาดูว่ากิจกรรมและแนวโน้มความสนใจดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของพวกเขา โดยมุ่งความสนใจไปที่พฤติกรรมอันเป็นลักษณะของกระบวนการที่พัฒนาไปสู่การกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น และพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นได้ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ใหม่อย่างไร โดยกลุ่มกรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัยเป็นวัยรุ่นผู้หญิงที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น อายุของวัยรุ่นตั้งแต่ 12 – 18 ปี เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมกันด้วยเหตุผลที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นเหมือนกัน 4 กลุ่ม รวมทั้งหมด 17 คน ศึกษาแบบเจาะลึกถึงประวัติการพัฒนามาเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น กิจกรรมยามว่างที่ทำเป็นประจำก่อนเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น หนทางที่ทำให้รู้จักกับดนตรีญี่ปุ่น เหตุผลที่ทำให้เกิดความนิยมดนตรีญี่ปุ่น ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังการเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. วัยรุ่นเพศหญิงมีพฤติกรรมการแสดงออกเรื่องการรวมกลุ่มเพื่อนที่มีความนิยมดนตรีญี่ปุ่นเหมือนกันและแสดงตัวตนในพื้นที่ของสังคมมากกว่าวัยรุ่นเพศชาย โดยแทบจะไม่มีวัยรุ่นเพศชายที่มารวมกันเป็นกลุ่มอยู่ในพื้นที่ร้านดนตรีญี่ปุ่น การมารวมกลุ่มกันที่ร้านดนตรีญี่ปุ่นมีเฉพาะวัยรุ่นผู้หญิงเท่านั้น โดยวัยรุ่นจะมารวมตัวกันที่ร้านในทุกๆวันหยุดและทำกิจกรรมต่างๆทั้งที่เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการบริโภคดนตรีญี่ปุ่น เช่น การร่วมฟังดนตรีญี่ปุ่น การสะสมสิ่งของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น หรือการไปร่วมงานคอนเสิร์ตและกิจกรรมอื่นๆทั่วไป
2. วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมนิยมดนตรีญี่ปุ่นมีตั้งแต่นักเรียนในระดับมัธยมถึงนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย แต่พบว่าวัยรุ่นที่มารวมกันที่ร้านดนตรีญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษามากกว่าวัยรุ่นในระดับมหาวิทยาลัย และการแสดงออกในเรื่องต่างๆทั้งการร่วมฟังดนตรี การสะสมข้าวของ หรือการไปงานคอนเสิร์ตก็มีอัตราของนักเรียนมัธยมมากกว่านักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

3. พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่นทั้งพฤติกรรมการเลียนแบบ และพฤติกรรมการแสวงหาความโดดเด่น เกิดจากอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง คือ

กลุ่มอ้างอิงเชิงบรรทัดฐาน ได้แก่ เพื่อน พี่ น้อง และญาติพี่น้องที่ใกล้ชิด บุคคลเหล่านี้ก่อให้เกิดวัยรุ่นเลียนแบบการฟังดนตรีญี่ปุ่นที่พวกเขามีโอกาสเห็นเป็นประจำ

กลุ่มอ้างอิงเชิงสถานภาพ ได้แก่ นักร้อง และเพื่อนที่วัยรุ่นอยากเข้ากลุ่มด้วย บุคคลเหล่านี้ก็ก่อให้เกิดวัยรุ่นเลียนแบบพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นเช่นเดียวกับกลุ่มอ้างอิงเชิงบรรทัดฐาน

กลุ่มอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบ ได้แก่ เพื่อนที่โรงเรียน และเด็กวัยรุ่นทั่วไปโดยเฉพาะที่สยาม วัยรุ่นพยายามแสดงออกถึงความโดดเด่นจากการบริโภคดนตรีญี่ปุ่นให้ต่างออกไปจากบุคคลเหล่านี้

4. สื่อสารสนเทศต่างๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือนิตยสารดนตรีญี่ปุ่น และอินเทอร์เน็ต สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่นและการแสดงอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่ผันแปรไปตามสัญญาณที่สื่อสารผ่านสื่อเหล่านั้น

ผลการวิจัยให้คำตอบได้ว่า กระบวนการของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง พัฒนาอยู่เรื่อยๆ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า จนทำให้การติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนกันของวัฒนธรรมจากสังคมต่างๆ ทั่วโลกเกิดขึ้นได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จนดูเหมือนพื้นที่ต่างๆ บนโลกไม่มีพรมแดนของรัฐ-ชาติกีดกันซึ่งกันและกันอีกต่อไป ดังที่มีการเรียกโลกยุคนี้ว่า ยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร หรือ ยุคโลกาภิวัตน์ โครงสร้างของสังคมโลกาภิวัตน์ที่คนทั่วโลกติดต่อกันได้สะดวกเช่นนี้ ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นที่ใดที่หนึ่งสามารถเชื่อมโยง ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในส่วนอื่นๆ ได้อย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง กระบวนการอัตลักษณ์ของคนหนึ่ง ที่อิงและอาศัยบริบททางสังคมและวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดค่านิยม ความเชื่อ บรรทัดฐานต่างๆ ที่เป็นแนวทางสู่รูปแบบการดำเนินชีวิต มิใช่บุคคลจะอิงอยู่กับแต่บริบทสังคมวัฒนธรรมในท้องถิ่น ชุมชนของตนเพียงอย่างเดียวแล้ว หากแต่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่คนๆ หนึ่งต้องเข้าร่วมมีตั้งแต่ปฏิสัมพันธ์ในสังคมระดับจุลภาคภายในครอบครัว จนไปถึงระดับมหภาคของสังคมโลก

สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ระบบเศรษฐกิจแห่งการแข่งขันเพื่อหวังผลกำไรสูงสุด ธุรกิจที่ทำกำไรได้ดีในยุคนี้เป็นธุรกิจที่เน้นการทำให้เกิดการบริโภคซ้ำ ทีวี อันได้แก่ธุรกิจบริการชั้นสูงต่างๆ รวมทั้งธุรกิจด้านความบันเทิงทุกประเภท เน้นสินค้าที่ซื้อและใช้สะดวก ผู้บริโภคใช้เวลาในการบริโภคแต่ละครั้งไม่นานมากนัก และต้องซื้อใหม่อยู่เรื่อยๆ เพลง เป็นตัวอย่างที่ดีแห่งความสำเร็จของธุรกิจในยุคนี้ สื่อมวลชนได้ใส่ "สัญญาณ" ต่างๆ ไว้ในเพลง ที่ทำให้ง่ายต่อการจดจำ ดึงดูดความสนใจด้วยการเสนอภาพที่ดูโดดเด่น เหนือความเป็นจริง เป็น

สิ่งที่คนปรารถนา จังหวะและทำนองของดนตรีกล่อมเกลาความรู้สึกและอารมณ์ของคนฟังให้จินตนาการไปต่างๆ นานาเหมือนอยู่ในความฝัน การฟังดนตรีเป็นรูปแบบการใช้เวลาว่างอย่างหนึ่งที่เป็นสัญลักษณ์ของวัยรุ่น ดนตรีแต่ละประเภทจะแบ่งกลุ่มคนฟังเป็นกลุ่มย่อยได้แตกต่างกันไป ดนตรีร็อกเป็นดนตรีที่กลุ่มคนฟังส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น

ดนตรีร็อกญี่ปุ่นที่แพร่เข้ามาในสังคมไทย เริ่มขยายศูนย์กลางของการแพร่กระจาย ณ จุดที่ทันสมัยที่สุด เป็นแหล่งรวมของวัยรุ่น นั่นคือ สยามสแควร์ กลุ่มคนที่มีโอกาสบริโภคสินค้าที่เป็นกิจกรรมยามว่างจากต่างประเทศก่อนคนกลุ่มอื่นๆ ได้แก่กลุ่มวัยรุ่นที่มาจากชนชั้นกลางเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากชนชั้นกลางเป็นบุคคลที่มีเวลาว่างหลังเลิกเรียนมาก ไม่ต้องมีภาระอย่างอื่นรบกวน จึงมีโอกาสได้บริโภคสื่อต่างๆ ที่เข้าสู่สังคมที่ตนอาศัยอยู่

การกลายเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นของวัยรุ่น กลุ่มคนที่เป็นบริบทของวัยรุ่นมีบทบาทมากในการนำวัยรุ่นให้รู้จักดนตรีญี่ปุ่น ปกติวัยรุ่นจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนมากกว่าอยู่กับครอบครัว ดังนั้นเพื่อนจึงมีอิทธิพลมากต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ วัยรุ่นที่รู้จักดนตรีญี่ปุ่นโดยการแนะนำของเพื่อน พี่ น้อง และญาติที่สนิทสนมกัน สื่อต่างๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งที่เชื่อมโลกของดนตรีญี่ปุ่นให้เข้ามาอยู่ในโลกของวัยรุ่นได้อย่างเสรี ผู้ผลิตดนตรีสามารถใช้เทคนิคจากเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้กลายเป็นความงามแบบมีสุนทรียะได้ ถือเป็นความก้าวหน้าของเทคโนโลยีโดยแท้ กลุ่มวัยรุ่นที่ชื่นชอบดนตรีญี่ปุ่นตั้งแต่ครั้งที่ได้ฟังต่างกล่าวเหมือนกันว่า ดนตรีญี่ปุ่นเป็นดนตรีที่ฟังแล้วมีความไพเราะ จังหวะและทำนองของดนตรีมีความสวยงามและน่าติดตาม พวกเขาฟังดนตรีที่ดนตรีมีความเป็นสุนทรียะ ไม่จำเป็นต้องเข้าใจความหมายของภาษาที่แต่งดนตรี แต่ก็เข้าใจความหมายของดนตรีได้ ดนตรีญี่ปุ่นทำให้เขาได้คิด ได้จินตนาการจากภาษาที่ไม่รู้ จากจังหวะ จากท่วงทำนอง เป็นการปลดปล่อยเรื่องราวจากโลกในความเป็นจริงสู่โลกแห่งความฝัน วัยรุ่นที่ฟังดนตรีญี่ปุ่นเหล่านี้ต่างคาดหวังว่าหลังจากการฟังดนตรีญี่ปุ่นแล้วพวกเขาจะได้รับความรู้สึกใหม่ ทำให้รู้สึกสบายจิตใจ เป็นการค้นหาสิ่งแปลกใหม่ เพิ่มสีสันให้กับชีวิต

กลุ่มวัยรุ่นที่เกิดความนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้วเหล่านี้ ดูเหมือนจะเป็นวัยรุ่นที่มีความพร้อม มาจากชนชั้นกลางของสังคมจะบริโภคสื่อไหนเมื่อไหร่ก็ได้ หากแต่ความจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้นเสียเลยทีเดียว เนื่องจากดนตรีญี่ปุ่นในสังคมไทยเป็นฐานะของดนตรีที่อยู่ในวัฒนธรรมย่อยวัฒนธรรมหนึ่งของสังคมเท่านั้น วัยรุ่นจะไปฟังดนตรีญี่ปุ่นที่โรงเรียนก็ถูกเพื่อนส่วนใหญ่ที่โรงเรียนซึ่งไม่ได้นิยมฟังดนตรีญี่ปุ่นมองพวกเขาเหมือนเป็นคนแปลก ชอบคิด ชอบทำอะไรไม่เหมือนคนอื่น หรือเมื่อวัยรุ่นจะกลับมาฟังที่บ้าน คนในครอบครัวก็มักจะมองว่า ดนตรีร็อกที่วัยรุ่นฟังอาจจะนำวัยรุ่นไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของสังคมได้ เช่น การแต่งตัวแปลกประหลาดที่ไม่เหมือนกับค่านิยมของสังคมส่วนใหญ่ การติดยาเสพติด หรือแม้แต่อาจทำให้วัยรุ่นจินตนาการไปถึงการคิด

สั้นฆ่าตัวตายได้ ประกอบกับพฤติกรรมการฟังดนตรีของวัยรุ่น วัยรุ่นมักจะเปิดดนตรีฟังด้วยเสียงที่ดังมาก ผู้ใหญ่มักจะไม่พอใจกับพฤติกรรมเหล่านี้ของวัยรุ่น เป็นเหตุให้วัยรุ่นต้องหาพื้นที่ส่วนตัวสำหรับการฟังดนตรี ห้องนอนเป็นที่ที่ดีที่สุดเมื่อวัยรุ่นอยู่บ้าน

ภาวะที่ต้องต่อสู้ต่อรองกับครอบครัว สังคมรอบข้างที่มักจะปิดกั้นการใช้พื้นที่ในการฟังดนตรีที่โปรดปราน เพื่อพิชิตพื้นที่ทางสังคม วัยรุ่นต้องการประกาศอาณาเขตแห่งความเป็นตัวของตัวเอง พื้นที่สาธารณะที่บรรดาวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นสามารถมารวมตัวกันได้ สถานที่ที่เป็นอิสระสำหรับวัยรุ่น ย่านการค้า “สยาม” วัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นสามารถมาหาซื้อสินค้าหรือข้าวของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นได้ที่สยาม ไม่เพียงเท่านั้น เมื่อสยามคือที่ที่วัยรุ่นได้มารู้จักกันแล้ว พลังกลุ่มที่เกิดจากคนที่มีอุดมการณ์หรือแนวคิดในการดำเนินชีวิตในรูปแบบเดียวกัน ก่อให้เกิดการสรรค์สร้างพิธีกรรมเพื่อแสดงความเป็นตัวตนของตน ของกลุ่มคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น ทุกปีที่วัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นจะจัดงานคอนเสิร์ตขึ้นปีละ 2 - 3 ครั้ง เพื่อประกาศและเรียกร้องตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมของคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น

ในวันนี้เหล่าวัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นจะออกมาแต่งกายเลียนแบบนักร้องญี่ปุ่นชนิดที่สีเส้นของเสื้อผ้า หน้าตา ทรงผมได้ถอดออกมาจากตัวนักร้องคนที่ตนโปรดปราน วัยรุ่นบางกลุ่มก็ออกมาตั้งวงดนตรี ร้องเพลงของนักร้องญี่ปุ่น ออกลีลาท่าทางต่างๆ เหมือนอย่างกับว่าเป็นนักร้องคนนั้นๆจริงๆ วันนี้เป็นวันที่วัยรุ่นต่างรู้สึกที่ “ความเป็นตัวตน” ของพวกเขาได้แสดงออกมา นอกจากการได้แสดงตัวตนในวันพิเศษอย่างนี้แล้ว ในวันธรรมดาที่วัยรุ่นได้มารวมกันที่สยาม วัยรุ่นก็ได้ประกาศความเป็นตัวตนของความเป็นคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น ด้วยการใส่เสื้อผ้าในสไตล์ญี่ปุ่นบ้าง การใช้ข้าวของที่มีสัญลักษณ์เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่น และนำไปสู่ความสืบเนื่องที่จะเรียนรู้ความเป็นญี่ปุ่นในรูปแบบต่างๆ เช่น ภาษาญี่ปุ่น การดูญี่ปุ่น อาหารญี่ปุ่น เป็นต้น

อัตลักษณ์ต่างๆที่วัยรุ่นผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นเหล่านี้แสดงออกมา เป็นเพราะการเรียนรู้จากประสบการณ์ในชีวิตของวัยรุ่น สภาพแวดล้อมที่เป็นบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของวัยรุ่นในวันนี้ หล่อหลอมให้ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมต่างๆนำพาชีวิตให้เป็นไปในแนวทางที่วัยรุ่นได้คิดแล้วว่ามันเป็นวิถีทางของเขา วัยรุ่นแต่ละคนไม่อาจมีอัตลักษณ์ที่เหมือนกัน เนื่องจากการเรียนรู้ในชีวิตของวัยรุ่นแต่ละคนไม่เหมือนกัน แม้แต่วัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่นเหมือนกัน มาจากครอบครัวที่ต่างกัน ก็มีอัตลักษณ์ที่ต่างกัน ดังนั้นอัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทยผู้นิยมดนตรีญี่ปุ่นที่อยู่ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์นี้ ก็ไม่อาจเหมือนกับอัตลักษณ์ของวัยรุ่นในชนชาติอื่นๆที่มีความนิยมดนตรีญี่ปุ่นได้ทั้งหมดอย่างสิ้นเชิง และในสังคมที่มีความเคลื่อนไหว สังคมที่มีพัฒนาการไปเรื่อยๆ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ที่เกิดจากการคิดค้นของคนในสังคมให้ก้าวหน้าอยู่ตลอด อัตลักษณ์ของคนๆหนึ่งก็เลื่อนไหลไม่หยุดนิ่งอยู่ตลอดเช่นกัน ฟองน้ำซึบน้ำได้ แต่ไม่อาจดูดซึบน้ำไว้ได้ตลอดไป วันนี้นิยมดนตรีญี่ปุ่นได้ แต่ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องนิยมดนตรีญี่ปุ่นตลอดไป

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น” เราสามารถจะกล่าวได้ว่า ผลการวิจัยที่ได้จากเรื่องนี้มีคุณประโยชน์ที่สำคัญในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์สังคมที่กำลังเป็นอยู่ได้มาก และเป็นประโยชน์ต่อเนื่องไปถึงการคิดพิจารณาเชิงนโยบายหลายประการเช่นกัน กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. เห็นกระบวนการของโลก “ต้นเหตุ” วิถีชีวิตใหม่วัยรุ่น

เมื่อปัจจุบันโลกอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ โลกที่การติดต่อสื่อสารไม่มีพรมแดน สิ่งต่างๆ ทั้งคน สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันหมด การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งหนึ่งย่อมกระทบต่อสิ่งที่สิ่งนั้นสัมพันธ์ด้วย เช่นเดียวกับการมองปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เราต้องมองอย่างเชื่อมโยง ในการมองกรณีของวัยรุ่นก็เช่นกัน แต่โดยทั่วไป การพิจารณาปัญหาวัยรุ่น คนส่วนใหญ่มักพิจารณากันที่ตัวของวัยรุ่นโดยลืมมองไปถึงบริบทที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นนั้น ทำให้ตัดสินใจกันไปได้ว่าวัยรุ่นเอง คือ “ต้นเหตุ” ของปัญหา หากเมื่อมีมุมมองเช่นนี้ก็ทำให้การคิดนโยบายเกี่ยวกับวัยรุ่น มุ่งไปที่ตัววัยรุ่นเป็นสำคัญ กำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้พวกเขาปฏิบัติ การปฏิบัติเช่นนี้ก็เหมือนเป็นการแก้ปัญหที่ไม่ตรงจุด และเป็นการแก้ปัญหที่ปลายเหตุ ปัญหาก็จะเรื้อรัง ไม่จบ แต่ถ้าได้วิเคราะห์ถึงบริบทความสัมพันธ์ทางสังคม การกลายมาเป็นวัฒนธรรมบริโภคนิยมของวัยรุ่นในวันนี้ มันมีกระบวนการที่สืบเนื่องเชื่อมโยงอยู่กับโครงสร้างของสังคมที่ใหญ่กว่านั้น มันเชื่อมโยงกันหมดทั้งกระบวนการทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม กระบวนการพัฒนาประเทศภายใต้สังคมทุนนิยม กระบวนการโลกาภิวัตน์ วัยรุ่นไทยมีโอกาสเห็นและลอกเลียนแบบวัฒนธรรมต่างประเทศที่แพร่เข้ามาผ่านสื่อ พฤติกรรมวัยรุ่นสัมพันธ์กับโครงสร้างสังคมที่วัยรุ่นเกี่ยวข้องอยู่ การเข้าใจความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างวัยรุ่นกับโครงสร้างเหล่านี้ต่างหากที่สำคัญ และหากเข้าใจมโนทัศน์นี้ได้ก็จะทำให้เข้าใจสภาวะต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นได้ดียิ่งขึ้น

2. มองวัยรุ่นอย่างเข้าใจ

กระบวนการโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันที่มุ่งเน้นกลไกตลาดเป็นตัวที่มีบทบาทมากกว่าด้านอื่นๆ จึงทำให้ระบบเศรษฐกิจในตลาดแบบทุนนิยม เป็นกระบวนการที่สร้างให้คนส่วน

ใหญ่ในสังคมกลายเป็น “ผู้บริโภคราย” โดยผู้ผลิตในระบบตลาดทุนนิยมพยายามทำให้คนส่วนใหญ่ที่มีฐานะเป็นผู้บริโภคเป็นแต่เพียง “ผู้ตั้งรับ” คอยตอบสนององกลไกของระบบนี้ วยรุ่นเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับความเข้าใจว่าง่ายต่อการสร้างให้เป็นเหยื่อ เพราะคนวัยนี้มีความอ่อนไหว ขณะที่พวกเขา กำลังหาความมั่นคงให้จิตใจ ตลาดก็พยายามผลิตเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจวัยรุ่นออกมามากมายให้ วยรุ่นเลือก ในฐานะวัยรุ่น หากเรามองจากมุมที่เป็นวัยรุ่น วยรุ่นเหล่านี้ไม่ได้คิดว่าพวกเขาเป็น เพียงแค่ “เหยื่อ” แต่เขาทุกคนคือผู้มีบทบาทสำคัญมาก โดยเฉพาะมีบทบาทต่อตลาดในระบบทุน นิยม วยรุ่นถือว่าเขาต่างหากที่ เป็นผู้เลือก เมื่อสิ่งที่วัยรุ่นได้เรียนรู้และตีคุณค่าแล้วว่าเป็นสิ่งที่พึง ปรารถนา เขาจึงเลือกเป็น เลือกทำในสิ่งเหล่านั้น และบริบทสังคมวัฒนธรรมที่วัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์ ด้วยนั้นแหละที่ทำให้วัยรุ่นได้เรียนรู้และตีคุณค่า การเข้าใจมโนทัศน์นี้อัตลักษณ์วัยรุ่นจะเป็นแนว ทางที่จะช่วยกันคิดหาหนทางที่จะวางรูปแบบของสังคมให้เป็นสังคมที่พึงปรารถนาได้ด้วย ความ เข้าใจในความเป็นตัวตนของแต่ละฝ่าย

ข้อเสนอแนะต่อแนวคิดพิจารณาเชิงนโยบาย

1. เปลี่ยนมุมมองปัญหา และวิธีแก้โดยแสวงหาความร่วมมือจาก “วัยรุ่น”

การพิจารณาเรื่องวิถีการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นและประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องดังที่ กล่าวมาแล้ว จะเป็นแนวทางเพื่อการขยายความเข้าใจของสังคมในการรวมพลังกันฟันฝ่ากระแส ของโลกาภิวัตน์ แม้ว่าสังคมจะมีความตระหนักร่วมกันถึงสภาวะที่กำลังเกิดขึ้นอยู่แล้ว แต่หาก หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆของสังคมจะคิดแก้ไขปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับวัยรุ่น หน่วยงาน หรือองค์กรสังคมต่างๆจะต้องตระหนักด้วยว่าองค์กรจะวางนโยบายในการแก้ไขปัญหาจาก มุมมองของผู้กำหนดนโยบายที่อยากเห็นภาพของวัยรุ่นมีรูปแบบพฤติกรรมที่พึงปรารถนาจะ ให้ เป็นแต่เพียงฝ่ายเดียวนั้นไม่สามารถทำได้ เพราะการวางนโยบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เกิดผล สัมฤทธิ์นั้นจะต้องเกิดมาจากพื้นฐานความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการไปแก้ไขเสียก่อน และต้องอาศัย ความร่วมมือกันทุกฝ่าย หากหน่วยงานของรัฐมีความเชื่อมั่นในควมมีตัวตนของวัยรุ่น พยายาม เรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติ เข้าใจจิตวิญญาณของความเป็นวัยรุ่น และให้วัยรุ่นมีส่วนร่วมในการ รวมพลังสร้างสรรค์ การวางทิศทางจากมุมมองของวัยรุ่นเอง การวางนโยบายโดยมองอย่างรอบ ด้าน มองความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างหลักของสังคมกับ “วัยรุ่น” จะช่วยให้การแก้ไขปัญหา สังคมไม่เกิดความตึงเครียด ภาพสังคมที่เคลื่อนไหวก็จะเป็นไปอย่างมีพลวัตแบบราบรื่น นอกจากนี้ ไม่เพียงแต่ประสานความร่วมมือระหว่างวัยรุ่นกับหน่วยงานนโยบายภายในประเทศเท่านั้น เมื่อ โลกไม่สามารถห้ามการติดต่อ ผสมผสานของวัฒนธรรมต่างๆกันได้แล้ว หน่วยงานที่มีส่วนรับรู้และ

รับผิดชอบเกี่ยวกับวัยรุ่นก็ควรจะร่วมมือกันระหว่างประเทศต่างๆด้วย วัยรุ่นจากประเทศต่างๆก็ประสานความคิดสร้างสรรค์สังคมจากมุมมองของวัยรุ่นได้ โดยรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นในการแก้ไขปัญหา อาจเป็นการจัดตั้งกลุ่มเพื่อระดมความคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือพูดคุยกันถึงปัญหาและความต้องการที่จะเห็นสังคมเป็นไปในอนาคตของวัยรุ่นแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่ม แต่ละประเทศ หากมุมมองจากกลุ่มคนที่เป็นผู้ประสบปัญหาเองจากหลายๆส่วนอันเป็นมุมมองจากความหลากหลายสามารถประสานกันเป็นนโยบายร่วมกันได้ ก็จะเป็นการแก้ปัญหาที่ตรงจุด โอกาสที่จะแก้ปัญหาอย่างประสบผลสำเร็จจะเกิดขึ้นเป็นไปได้สูงกว่าการแก้ปัญหาที่ไม่มองจากคนที่อยู่ในสถานะของปัญหาเอง

2. ความเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์โลกกับการคิดเชิงทฤษฎี

แนวคิดทฤษฎีที่มีความเป็นนามธรรมจะประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณประโยชน์อย่างแท้จริงเมื่อทฤษฎีนั้นอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจปรากฏการณ์ที่แท้จริงของสังคม หน่วยงานในแวดวงวิชาการกับหน่วยงานในแวดวงนโยบายจะต้องร่วมมือกัน สร้างนโยบายที่ผ่านจากประสบการณ์จริงในชีวิตสังคม ปัญหาสถานะต่างๆในสังคมทุกๆด้านในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับทฤษฎีความรู้ทางสังคมศาสตร์ เนื่องจากทุกระบบของโครงสร้างสังคมมีความสัมพันธ์กัน ไม่ใช่ปัญหาทางการเมืองอย่างเดียว ไม่ใช่ปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างเดียว หรือปัญหาสังคมวัฒนธรรมอย่างเดียวเช่นกัน ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์สามารถอธิบายความเชื่อมโยงของปัญหาต่างๆได้ การเข้าไปมีบทบาทของนักวิชาการสังคมศาสตร์ในเชิงนโยบายจะช่วยแก้ไขสถานะวิกฤตสังคมได้อย่างมีความเชื่อมโยง ไม่ใช่แก้ปัญหาเพียงเฉพาะหน้าในเรื่องที่ไม่ต้องการเห็นอยู่เรื่อยไป ต้นตอของปัญหาก็ยังคงอยู่ ปัญหา ก็จะเกิดอยู่อย่างไม่สิ้นสุด หากทุกฝ่ายร่วมมือกัน ร่วมสร้างสรรค์ เข้าใจสังคมอย่างลึกซึ้ง คนและสังคมก็จะอยู่อย่างสันติสุข วัฒนา

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรพินธุ์ จารุกถาวร. ดนตรีไทยร่วมสมัยกับอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- กรรพุม บุญทวี. บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนญี่ปุ่นในประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- กฤษณ์ ทองเลิศ. สื่อมวลชนการเมืองและวัฒนธรรม พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สวนทองถิ่น กรมการปกครอง, 2540.
- กฤษดา เกิดดี. "ดนตรีสมัยนี้นั้นเลวร้าย", นิตยสารพบโลก ปีที่ 3 ฉบับที่ 30 เมษายน 2533, น.101 – 105.
- กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสองวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิปัญญาไทย, 2539.
- กาญจนา แก้วเทพ. ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เอดิชั่นเพรส โปรดักส์, 2544.
- เกษียร เตชะพีระ และ นิธิ เอียวศรีวงศ์. "มุมมองนักคิด "นิธิ - เกษียร" วัฒนธรรมไทยยุค ไอเอ็มเอฟ", เนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 275 (12 - 18 กันยายน 2540), น.21 - 23.
- คณิตา โพธิ์ชนะพันธุ์. การยอมรับของวัยรุ่นต่อการทำแท้ง : ศึกษากรณีนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- งามพิศ สัตย์สงวน. การวิจัยทางมานุษยวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- จิราพร เขาวนัประยูร. วัยรุ่นกับดิสโกเธค : ทศนคติของกลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- จิรวดี บุญเกื้อกุล. เปรียบเทียบการประชาสัมพันธ์ศิลปินเพลงวัยรุ่นไทยและญี่ปุ่นผ่านสื่อต่างๆ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- จตุมา เพชรรัตน์. การเปิดรับหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นที่มีเนื้อหาทางเพศของวัยรุ่นในเขต กรุงเทพมหานครกับทัศนคติต่อเพศสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

- ฉัตรกุล ทองเกต. การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาวัฒนธรรมวัยรุ่นที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทย ปี พ.ศ. 2535. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ชฎาพร พัชรชัย. ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ชไมพร สุขสัมพันธ์. การวิเคราะห์สัญญาณรบกวนและกระบวนการสร้างรหัสในการ์ตูนญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ตะวัน ฮามาซากิ. วงดนตรีร็อก "สาย Visual", Japan World ปีที่ 3 ฉบับที่ 22, 2539, น. 16-18.
- ทิพย์ธิดา เกษะนันท์. อุดมการณ์ของวัยรุ่นและการใช้สื่อคาราโอเกะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ธรรมจักร อยู่โพธิ์. การศึกษาระดับความชอบและพฤติกรรมการบริโภคหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นของเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ธีรยุทธ บุญมี. จิตตนิยมมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิไลยา, 2537.
- นลินี เสาวภาคย์. 2539. อิทธิพลของการสื่อสารทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วน. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นิพรธน ทัพพะกุลธร. การเลือกซื้อหนังสือของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- บานชื่น ทองพันชั่ง. "สารสนเทศทางสังคมศาสตร์" วารสารห้องสมุด. ปีที่ 40 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2539)
- บุญนาถ ภัทรพงศ์มณี. พฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปของวัยรุ่นตอนปลายใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาคุณธรรมศาสตร์ศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2537.
- บุปผา สีมาวรพ. การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของนิสิตมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2518.

- เบญจา ยอดดำเนิน, จรรยา เศรษฐบุตร และกฤตยา อาชวนิจกุล. ทฤษฎีและการศึกษาทางสังคมวิทยา มานุษยวิทยาการแพทย์. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่ข่าวสารและการศึกษาด้านประชากร สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2523.
- ปฏิพัทธ์ กระแสอินทร์. อิทธิพลของภาพยนตร์โทรทัศน์ต่อพฤติกรรมเด็กวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุทธศาสตร์, 2509.
- ปณิธาน. "Y2K ของวงดนตรี : ดนตรีแห่งศตวรรษใหม่", สารคดี ปี 14 ฉบับที่ 163 (กันยายน 2541), น.135 – 138.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. พัฒนาการวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : ดันอ้อ แกรมมี่, 2539.
- พิชญ์สินี แสงขำ. บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม. กรุงเทพมหานคร : สารนิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- พิชัย นิรมานสกุล. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าแฟชั่น Brand name ต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยา สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. คนรุ่นใหม่ของไทย. การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ : สูความก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติในศตวรรษหน้า. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538, น. 99 – 101.
- พุกทาเคะ ทาดาจิ. โครงสร้างสังคมญี่ปุ่น. แปลโดย บุญยง ชื่นสุวิมล. กรุงเทพมหานคร : รามการพิมพ์, 2543.
- ภัทรหทัย มังคะตานะภา. การนำเสนอลักษณะของวีรบุรุษในหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นในประเทศไทย (พ.ศ. 2536 – 2540). วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา สารนิพนธ์ปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- มนต์ชัย นินนาทนนท์. รายงานการวิจัยเรื่องอิทธิพลของสถาบันบันเทิงเรีงมย์ที่มีต่อเยาวชนในเขตอำเภอ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2534.
- ยูอิ นากามูระ. บริโภคนิยมในกรุงเทพมหานคร : กบเคโรกับนักเรียนนักศึกษาหญิง. ในรายงานการสัมมนาโลกาภิวัตน์กับปัญหาสังคมไทย : ประเด็นการวิจัยในมิติวัฒนธรรม, 21 – 22 กันยายน 2538 ณ ห้องประชุมจุมภฏ – พันธุ์ทิพย์ อาคารประชาธิปก – ไร่ไพพรรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.
- ราศีร ธรรมนิยม. รายงานการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมวัยรุ่นไทยในปี พ.ศ. 2533 = Thai teenager in 1990. พระนครศรีอยุธยา : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2539.

- ลลิตา ยวนากร. การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือการ์ตูนสำหรับวัยรุ่นที่แปลมาจากภาษาญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- "วัดกระแสด ... คลังเพลงญี่ปุ่น วัยรุ่นไทย คลิปนักเรียน ม.4 ดึงแพลตฟอร์ม", เนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 399 (24 - 30 มกราคม 2543), น.10 - 16.
- วิภาวี วิโรจน์พันธุ์. การสร้างความหมายวัฒนธรรมวัยรุ่นในรายการปกิณกะบันเทิงทางโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- วิริยะ สว่างโชติ. การศึกษาวัฒนธรรมกับดนตรี. วารสารอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 22 (มิถุนายน - พฤศจิกายน 2542), หน้า 48 - 59.
- วิริยะ สว่างโชติ. "อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมแบบไดคิน" กับการ "ร้อยพัน" ความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตและการบริโภค. ในสิริพร สมบูรณ์บุรณะ, วัฒนธรรมการบริโภค, กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก, 2538, น. 30 -55.
- วิรุฬห์รัตน์ ผลทวิ. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ฟรีเซ็นเตอร์ดาราทางโทรทัศน์กับการตัดสินใจซื้อสินค้าของวัยรุ่น : ศึกษาเฉพาะนักศึกษาสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2540.
- วีรสิทธิ์ สิทธิไธรบ, โยธิน แสงวดี. การเสวนากลุ่ม : เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ศุภิมา นฤมล. กระบวนการกลายเป็นหมอนวด : กรณีศึกษาหญิงบริการในสถานบริการอาบ อบ นวด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- สมชัย ธนสารศิลป์. การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อแปรงสีฟันของกลุ่มวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการตลาด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- สรัญญา พาณิชย์กุล. มองสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : เบ็ญฟ้า, 2538.
- สุกัญญา ตีระวนิช. อิทธิพลของสื่อต่อเด็กในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- สุกัญญา หาญตระกูล. "สู่สังคมการเรียนรู้หลายภาษา อัตลักษณ์ของเด็กสองหรือหลายภาษา", เนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 470 (4 - 10 มิถุนายน 2544), น.56.

- สุเกษม อิงคนินันท์. ความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษากับการรับชมโทรทัศน์ : กรณีศึกษานักเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคราชสีมา, 2537.
- สุชา จันทรเอม. จิตวิทยาวัยรุ่น (Adolescent psychology). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2529.
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. "การเดินทางในยุคโลกาภิวัตน์ : การแสวงหาเอกลักษณ์เกี่ยวกับตนเองของหญิงไทยในเยอรมนี", โลกาภิวัตน์ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534, น.5 - 27.
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. รายงานผลการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และปัญหาจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร :โครงการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว ทบวงมหาวิทยาลัย, 2532.
- สุวรรณ สันคติประภา. พฤติกรรมการอ่านและการเลือกอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นของเด็กไทยกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- สุริชัย หวันแก้ว. กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สุริชัย หวันแก้ว. สังคมวิทยาของคนชายขอบ. สังคมไทย : มุมมองของนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยา (16 มีนาคม 2544) : 27 - 48.(เอกสารประกอบคำบรรยาย โครงการสัมมนาทางวิชาการภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- สุริชัย หวันแก้ว. ปัญหาของไทยยุคสังคมแห่งการบริโภค : บริโภคนิยม. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538. (เอกสารประกอบวิชา "สังคม-วัฒนธรรม")

- สุริชัย หวันแก้ว. วิกฤตวัฒนธรรมท่ามกลางกระแสโลก : ข้อพิจารณาบางประการ. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536. (นำเสนอในการสัมมนาโต๊ะกลม วิกฤตวัฒนธรรม จัดโดย คณะอนุกรรมการวิจัยวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร (สวช.) และศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.)
- เสริน ปุณณะหิตานนท์. โลกปริทรรศน์กับการดำเนินชีวิตของเยาวชน. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- โสภภาพรณ ทิพย์ประไพ. การผลิตรายการวิทยุเพื่อวัยรุ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีจุดประกายฝัน ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดยะลา. สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- อธิคม โกมลวิทยาธร. ทฤษฎีว่าด้วยการศึกษาเรื่องสังคมบริโภคนิยม. ในสิริพร สมบูรณ์บุรณะ, วัฒนธรรมการบริโภค, กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก, 2538, น. 16 – 29.
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. อัตลักษณ์ (Identity) : การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- อรุณลักษณ์ วิทยจิน. “พฤติกรรมผู้บริโภค”, วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม – มิถุนายน 2520), น. 338 – 345.
- อลงกรณ์ ปรวิฑูมิพงศ์. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการสื่อสารกับการรับรู้ข่าวสารวัฒนธรรมไทยของนักเรียนมัธยมปลายในเขตกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- อัมพวัลย์ วิศวะชานนท์. วิถีชีวิตคนไทยรุ่นใหม่ : ศึกษากรณีพฤติกรรมบริโภคอาหารของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : ภาคนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2541.
- อุมาภรณ์ ภัทรวณิชย์. รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องการใช้สื่อเพื่อการปรับเปลี่ยนความคิดเห็นและพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น : กรณีศึกษาโรงเรียนพาณิชยการแห่งหนึ่งใน กรุงเทพมหานคร. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.

ภาษาอังกฤษ

Atwater, Eastwood. Adolescence. 3rd ed. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall, 1992.

Baynor, Henry. Music and society since 1815. London : Barrie & Jenkins, 1976.

- Brake, Michael. **Comparative youth culture : the sociology of youth and youth subculture in America**. London : Routledge, 1990.
- Bo Reimer. Youth and modern lifestyles. Johan Fornas & Goran Borin, **Youth Culture in late Modernity**. Cambridge : 1995.
- Ching, Leo. **Imaginations in the Empires of the Sun : Japanese Mass Culture in Asia**. Contemporary Japan and popular culture. University of California Press, 2001.
- Erikson, Erik Homoburger. **Identity, youth, and stress**. 1st ed. New York : WW Norton, 1968.
- Frith, Simon. **Music and Identity. Question of cultural identity**, London : SAGE, 1996.
- Fuhrmann, Barbara Schrcider. **Adolescence, Adolescents**, Boston : Little, Brown and Company, 1986.
- Glasser, William. P. **The identity society**. 1st ed. New York : Harper & Row, 1972.
- Hall, Stuart and du Gay, Paul. **Question of cultural identity**. London : SAGE, 1996.
- Japan Infotainment. **Japan World**. 7,36(2543), 12 – 16.
- Nicholas abercrombie, Stephen hill and Bryan S. Tumer. **The penguin dictionary of sociology**. England : Clays, 1994.
- Oehlers Alfred L. **Confucian Rappers and Rockers? Singaporean Youth in the Nineties**. **Internationales Asienforum**, Vol. 30(1999), No. 1-2, 97-108.
- Paul Corrigan and Simon Frith. **THE POLITICS OF YOUTH CULTURE**. Stuart Hall and Tiny Jefferson, 1st ed. Newbury Park : SAGE, 1991.
- Rice, F. Philip. **The adolescent : development, relationships, and culture**. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon, 1996.
- Santrock, John W. **Adolescence : an introduction**. 6th ed. Madison : Brown & Benchmark, 1996.
- Thornton, Sarah. **Club cultures : music, media and subcultural**. Cambridge : Polity Press, 1995.
- UNEP/UNESCO. **Is The Future Your?**. 1st ed. France : A United Nations, 2001.

รายการสัมภาษณ์

แจ๊ค (ชื่อสมมติ), เจ้าของร้านดนตรีญี่ปุ่น. สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2543.

สุรสิทธิ์ ศิลปประชากุล. สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2543.

หยวย (ชื่อสมมติ), เจ้าของร้านดนตรีญี่ปุ่น. สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2543.

สัมภาษณ์วัยรุ่น : นามสมมติ (ระหว่างวันที่ 25 กันยายน 2543 – วันที่ 25 พฤษภาคม 2544)

บุศ	อายุ 14 ปี นักเรียน ม.3, โรงเรียน : กุหลาบวัฒนา
ดาว	อายุ 15 ปี นักเรียน ม.4, โรงเรียน : วัดสังเวช
แอ็ค	อายุ 18 ปี นักศึกษา ปี 2, มหาวิทยาลัย : หอการค้าไทย
ดวงดี	อายุ 15 ปี นักเรียน ม.4, โรงเรียน : ประตุนิทรธรรม
เหมี่ยว	อายุ 16 ปี นักเรียน ม.4, โรงเรียน : วัดสังเวช
โป๊ะ	อายุ 18 ปี นักศึกษา ปี 1, สถาบันราชภัฏ : พระนคร
ตุ๊ก	อายุ 15 ปี นักเรียน ม.3, โรงเรียน : เซนต์จอห์น
ปู	อายุ 15 ปี นักเรียน ม.3, โรงเรียน : สตรีศรีสุริโยทัย
ตั้ม	อายุ 15 ปี นักเรียน ม.3, โรงเรียน : สตรีศรีสุริโยทัย
ก้อย	อายุ 12 ปี นักเรียน ม.1, โรงเรียน : เซนต์จอห์น
ด้า	อายุ 15 ปี นักเรียน ม.3, โรงเรียน : หอวัง
แก้ว	อายุ 15 ปี นักเรียน ม.3, โรงเรียน : สตรีวิทยา 2
แนน	อายุ 15 ปี นักเรียน ม.3, โรงเรียน : เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
ป๊ว	อายุ 16 ปี นักเรียน ม.4, โรงเรียน : วัดสังเวช
หญิง	อายุ 18 ปี นักศึกษา ปี 1, มหาวิทยาลัย : รามคำแหง
เป้ง	อายุ 18 ปี นักศึกษา ปี 1, มหาวิทยาลัย : รามคำแหง
อ้อม	อายุ 18 ปี นักศึกษา ปี 1, มหาวิทยาลัย : หัวเฉียว

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.: แบบสัมภาษณ์

ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์
อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย
: ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น
(Foreign cultural influence on Thai adolescent identity
: a case study of Japanese music)

คำถามเกี่ยวกับตัวผู้ให้ข้อมูล

- อายุ
- การศึกษา
- อุปกรณ์การติดต่อสื่อสาร

1. คำถามเกี่ยวกับความสนใจและพฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่น

A. ก่อนมีความสนใจและความเป็นมาของความนิยมดนตรีญี่ปุ่น

ตัวอย่างคำถาม

- ทำไมจึงสนใจดนตรีญี่ปุ่น
- ดนตรีญี่ปุ่นมีลักษณะเด่น หรือ ข้อดีอย่างไรบ้าง
- ไปซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นกับใคร มีความสัมพันธ์อย่างไร และเขาเหล่านั้นมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นหรือไม่
- ในกลุ่มเพื่อนสนิทที่โรงเรียนมีคนที่ยินยอมดนตรีญี่ปุ่นด้วยหรือไม่
- เพื่อนมีอิทธิพลต่อความนิยมดนตรีญี่ปุ่นหรือไม่ (เช่น ฟังตามเพื่อน ใช้เพลงญี่ปุ่นเป็นข้อสนทนากับเพื่อน)
- วันและเวลาที่ไปซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่นอยู่ในช่วงไหน
- กิจกรรมยามว่างที่ทำประจำก่อนเริ่มมีความนิยมดนตรีญี่ปุ่น
- ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่นทางไหน
- ใครมีส่วนช่วยในการตัดสินใจซื้อเทปดนตรีญี่ปุ่น
- ความประทับใจที่มีต่อดนตรีญี่ปุ่น
- ประเภทของดนตรี และนักร้องที่ชอบ และเหตุผล
- มีความคาดหวังว่าได้รับอะไรจากการฟังดนตรีญี่ปุ่นบ้าง

B. พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่น

ตัวอย่างคำถาม

- ขณะที่ฟังดนตรีญี่ปุ่น ท่านร้องเพลงด้วยหรือไม่
- ฟังดนตรีญี่ปุ่นที่ไหน ฟังคนเดียวหรือฟังร่วมกับคนอื่น
- กลุ่มเพื่อนที่ร่วมฟังดนตรีญี่ปุ่น
- มีเกณฑ์ในการเลือกเปิดเพลงหรือไม่ มีเกณฑ์ในการเลือกเปิดเพลงอย่างไร เช่น ดูเวลา ดูสถานการณ์
- ระหว่างทำนองกับเนื้อร้องท่านว่าสิ่งไหนสำคัญกว่ากัน ในการเลือกฟังดนตรีญี่ปุ่น
- เพลงอะไรบ้างที่ท่านฟังบ่อยครั้ง ยกตัวอย่าง และบอกเหตุผล
- อารมณ์ ความรู้สึกขณะที่ฟังดนตรีญี่ปุ่นเป็นอย่างไร
- ขณะที่ท่านฟังดนตรีญี่ปุ่น สมาชิกคนอื่นในบ้าน หรือคนรอบข้างมีพฤติกรรมอย่างไร
- รู้สึกว่าดนตรีญี่ปุ่นมีความพิเศษจากดนตรีชาติอื่นอย่างไร
- นอกเหนือจากความเพลิดเพลิน ดนตรีญี่ปุ่นยังให้อะไรแก่ท่านอีก
- ท่านมีการเลียนแบบพฤติกรรมนักร้องที่ชื่นชอบหรือไม่ (เช่น ทรงผม การแต่งกาย ท่าทางการพูดจา)
- ท่านเคยไปดูคอนเสิร์ตหรืองานที่เกี่ยวข้องกับดนตรีญี่ปุ่นหรือไม่
- ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดเพื่อศิลปินดนตรีญี่ปุ่นหรือไม่ ประกวดร้องเพลง ประกวดเต้น หรือประกวดวาดภาพศิลปินดนตรีญี่ปุ่น
- หลังจากกลายเป็นคนมีความนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้วท่านเกิดการรับวัฒนธรรมญี่ปุ่นอย่างอื่นอีกหรือไม่ เช่น เรียนภาษาญี่ปุ่น รับประทานอาหารญี่ปุ่น ใช้สินค้าญี่ปุ่น
- หลังจากกลายเป็นคนมีความนิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้วท่านมีการแนะนำดนตรีญี่ปุ่นไปให้คนรอบข้างที่ไม่ใช่คนนิยมดนตรีญี่ปุ่นบ้างหรือไม่

2. คำถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์

A. ลักษณะตัวตนของวัยรุ่น

ตัวอย่างคำถาม

- การแสดงออกของอัตลักษณ์ภายนอก เช่น การแต่งกาย ข้าวของเครื่องใช้ (ได้จากการสังเกต)
- กิริยาท่าทางและการแสดงออกของวัยรุ่น (ได้จากการสังเกต)
- ภาษาที่วัยรุ่นใช้ภายในกลุ่ม (ได้จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม)

- สภาพภูมิหลังของเขาเป็นอย่างไร เช่น สมาคมหรือชุมชนที่เขาเข้าร่วม
- การใช้เวลาร่างและกิจกรรมอื่นที่ทำไมจะไรบ้าง

B. ลักษณะการมองผู้อื่นเป็นอย่างไร

ตัวอย่างคำถาม

- รู้สึกอย่างไรกับคนอื่นที่ไม่ได้นิยมดนตรีญี่ปุ่น มองว่าเขาเหล่านั้นเป็นคนละชั้นหรือคนละพวกกับตนเองหรือไม่
- มีความรู้สึกอย่างไรเมื่อคุยเรื่องดนตรีกับคนที่ไม่มีความนิยมดนตรีญี่ปุ่น
- เมื่อต้องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดนตรีร่วมกับคนที่ไม่มีความนิยมดนตรีญี่ปุ่น เคยมีความคิดที่ขัดแย้งกันบ้างหรือไม่

ภาคผนวก ข.: เด็กหญิงไทย (คลังโคล้เพลงญี่ปุ่น)

แปลกใจ ! ทุกครั้งที่มีคนพูดถึงกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่ชอบฟังและคลังโคลัคิลปินญี่ปุ่น ภาพลักษณ์ที่สังคมรับรู้และเข้าใจ มักจะออกมาว่าเด็กเหล่านี้สมองกลวง ไร้สติ ชอบแต่งตัวตามแฟชั่น บ้าญี่ปุ่น ชีวิตหาแก่นสารอะไรมิได้

ความจริงเป็นเช่นนั้นหรือ? นี่เป็นประโยคที่ผู้วิจัยตัดมาจากวารสาร “เนชั่น สดส์ปดาร์” (2543)

ในยุคปัจจุบัน ยุคโลกาภิวัตน์ ภาพต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นภาพที่ไม่เหมือนและไม่เคยบังเกิดขึ้นมาก่อนในยุคใดๆ เมื่อลักษณะที่ปรากฏนี้เป็นสิ่งที่ผิดกับภาพเดิมๆที่เคยปรากฏมา ที่ผิดแปลกและเปลี่ยนไปมากในยุคปัจจุบันนี้ทุกคนต่างก็พูดถึงการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น สังคมและวัฒนธรรมของวัยรุ่นที่แปลกไปในวันนี้ จึงถูกตีค่านานี้เป็น “ปัญหาสังคม” การที่เด็กกลุ่มหนึ่งถูกตราหน้าว่าเป็นตัวปัญหา เป็นภาระแก่สังคม สภาวะการถูกนิยามโดยคนอื่นเช่นนี้หลายต่อหลายครั้งที่ทำให้พวกเขาต้องตกเป็นที่รองรับอคติและความเดียดฉันท์หรืออย่างน้อยก็ถูกเหยียดหยามเป็นตัวอย่างในแง่ลบจากสังคมอยู่เรื่อยมา ผู้วิจัยอยากจะให้มองกรณีของเด็กหญิงคนหนึ่งซึ่งผู้วิจัยได้สรุปมาอย่างสั้นๆจากสารสารเนชั่นสดส์ปดาร์ (2543)

วชิราพร แก้วศรีนนท์ ผู้ซึ่งเคยเรียกตัวเองว่า วาชิ เด็กหญิงที่ชื่นชอบร็อคเกอร์หนุ่มแดนซามูไร นามว่า ฮิเดะ แห่งวง “X-Japan” บ่อยครั้งที่เธอลากเส้นจากถ่านดินสอด่เส้นแรกสู่เส้นสุดท้าย จนเสร็จเป็นภาพที่เธอพอใจ เธอก็จะลงชื่อ VASHI กำกับไว้ได้ภาพอย่างอึมชู่ในงานสร้างสรรค์น้อยๆของเธอ ภาพแล้วภาพเล่า..วชิราพรตั้งชื่อให้ตัวเองโดยที่เธอจะทราบหรือไม่ทราบ ความหมายในภาษาญี่ปุ่นก็ตาม แต่ร่างอันไร้วิญญาณในวันนี้ ก็มีอิสระเสรีโบยบินไปไกลต่างจากนก.. จะไปสู่ที่ใดไม่อาจรู้ได้ หลังจากที่ฮิเดะจบชีวิตลงไม่นาน ชีวิตของวชิราพรก็จบลงเช่นกัน เหตุการณ์ครั้งนี้สร้างความโศกสลดแสนสาหัสมาสู่ทุกหัวใจของคนที่รักเธอ มีคนเห็นวชิราพรร้องไห้ก่อนจะกระโดดตึก.. แต่วชิราพรไม่มีโอกาสเห็นน้ำตาของคนที่บ้าน ทุกคนในครอบครัว แก้วศรีนนท์ อยากให้เรื่องทุกอย่างจบสิ้นลงพร้อมกับความตายของวชิราพร ไม่อยากให้ตกเป็นข่าวมากกว่านี้ เพราะยิ่งหนังสือพิมพ์ซูดคู้ย ก็ยิ่งเหมือนสับซ้ำให้ก่อนเนื้อหัวใจของพวกเขาแหลกเหลวอีกครั้งหนึ่ง วสันต์ แก้วศรีนนท์ย้ำว่า เขาไม่อยากโทษใคร “กับโรงเรียนผมไม่อยากโทษเขา ถ้าโรงเรียนไม่ดีจริง ผมคงไม่ส่งลูกผมไปเรียนไกลถึงกรุงเทพฯหรอก อีกอย่าง หลานผมยังเรียนอยู่ที่โรงเรียนนี้อีกคน ผมไม่อยากโทษใครทั้งนั้น” แต่เขาโกรธและเสียใจกับสื่อที่มาโทษว่า เด็กฆ่าตัวตายเพราะครอบครัวไม่อบอุ่น “ผมไม่เคยบอกว่าเด็กตายเพราะเลียนแบบฮิเดะ อันนี้มีส่วนแค่ 20 เปอร์เซ็นต์ พวกนักจัดรายการวิทยุนี้ละตินัก ตัวเองนำเพลงมาเปิดให้กับเด็กๆฟังแท้ๆ แต่พอเด็กตายกลับบอกว่าครอบครัวไม่อบอุ่น เป็นไปได้อย่างไรครอบครัวผมไม่อบอุ่น นี่บ้านผมอยู่ที่นี่ บ้านอาเขาอยู่ข้างหลัง ผมซื้อบ้านอีกหลังเป็นหมู่บ้านจัดสรรอยู่เข้าไปหลังตลาดนี้เอง ปีใหม่ที่ขุมขุมลูก

หลานนับรวมกันเกือบ 50 คน ไม่เชื่อคุณลองอ่านที่น้องกวางเขาเขียนซิ แล้วคุณจะรู้และเข้าใจเขาทุกอย่าง”

วชิราพรเริ่มต้นเขียนบันทึกเรื่องตัวเอง เป็นบันทึกขนาดสั้นเพียงแค่ 3 หน้า กระดาษฉีกที่ซื้อมาจากโรงเรียน เพราะทำยบรรทัดจะมีชื่อ สุรศักดิ์มนตรีปรากฏอยู่ ลายมือเธอเขียนตัวบรรจง ไม่หวัด อ่านง่าย ตัวหนังสือเป็นตัวเล็กๆบางๆ ปิดหางขึ้นนิดหน่อย บันทึกนี้ถูกเธอเก็บไว้ในซองของสมุดของกระเป๋านักเรียน แม่เธอเพิ่งพบหลังจากที่เธอจากไปได้ 3 วัน ไม่มีคำขึ้นต้น หรือลงท้าย จึงไม่ใช่จดหมายบอกลา

“ฉันไม่รู้เหมือนกันว่า ชีวิตฉันเริ่มต้นเป็นมาอย่างไร แต่จำได้ว่า ฉันเกิดวันที่ 17 กันยายน 2525..”

“ครอบครัวฉันอบอุ่นมาก เวลาไปเที่ยวไหนก็ไปกันทั้งบ้าน ปีใหม่จัดงานทุกคนมากันพร้อมหน้า ...ทุกคนดีกับฉัน รักฉัน แต่ฉันรู้สึกว่าคุณที่สนิทกับฉันจริงๆ มีแค่สองคน คนแรกเป็นพี่สาว อาจเพราะวัยไล่เลี่ยกับฉัน อีกคนที่ฉันรู้สึกสนิทด้วยคือปู่คนโต ทั้งที่วัยของฉันกับปู่ห่างกันมาก ก็แปลกเหมือนกัน อาจเป็นเพราะฉันชอบช่วยปู่ปลูกต้นไม้ มันงอกงอกหลายชนิด บางทีก็รดน้ำต้นไม้ มันเพลินดี อย่างน้อยมันทำให้ฉันรู้สึกว่าทำอะไรทำกับเขาบ้าง”

บันทึกของน้องกวางพูดถึงคนในครอบครัวว่า เธอรักทุกคน และก็รู้ว่าทุกคนดีกับเธอ ถ้าทำอะไรได้ก็ไม่อยากจะทำใจใคร แม้จะไม่ชอบ ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าจะไรก็ตาม เธอจึงได้แต่ตอบว่า “คะ ๆ ๆ” ทั้งที่ใจจริงบางทีอยากให้อ่านว่า “ฉันไม่ใช่คนที่สามารถนั่งอ่านหนังสือได้ตลอดเวลา”

“ฉันชอบที่จะวาดรูป รูปการ์ตูนหลายรูปฉันมอบให้เพื่อนหมด เพราะฉันคิดว่าเขาจะเก็บรักษาพวกมันได้ดีกว่าฉัน”

“...ฉันคลั่งไคล้ศิลปินเพลงร็อกชาวญี่ปุ่นชื่อฮิเดะ ฉันทิ้งในความสามารถของเขา มากทำไมเขาถึงเก่งขนาดนี้”

เสียงเพลงของฮิเดะยังคงกังวานในหัวใจของคนเหงา ..บทเพลงบางเพลงเสมือนเป็นเรื่องราวของ วาชิ บ้างก็บ่งบอกถึงความรู้สึกเจ็บปวดของคนที่ยังรักจากการโอบอุ้มของเธอ ในความเงียบเหงาวันที่ว่างเธอถูกเผา.. ยินเสียงเพลงชุด DAHLIA ของ X-Japan กังวานอยู่ใต้เงามืด

Do nothing but cry

Day and night

..All alone

Oh my DAHLIA

You don't know

Where are you going to..

You'll see blue sky
 Time after time
 You try to find yourself
 Dream on your left
 Dead on your right
 ..Dead or live

: DALIA / X-Japan

วันนี้คนในครอบครัว แก้วศรีนันทน์ อยากเก็บเรื่องราวของวชิราพรไว้เป็นความทรงจำส่วนตัว ไม่มีเรื่องของวชิราพรจะบอกเล่าอีกแล้ว ..มีเพียงบันทึก 3 หน้ากระดาษที่ทุกคนพยายามอ่านซ้ำแล้วซ้ำอีกเพื่อพยายามทำความเข้าใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น

หากคนในสังคมยังคงเชื่อว่า พฤติกรรมความนิยมดนตรีญี่ปุ่น อาจจะนำมาซึ่งความตายของเด็กวัยรุ่นที่อาจจะมาจากครอบครัวที่อบอุ่นหรือไม่ก็ตาม และกล่าวว่าพฤติกรรมของคนส่วนน้อยกลุ่มนี้จะเป็น ปัญหาสังคม เพราะนั่นเป็นสิ่งที่สังคมใช้ค่านิยมในการตัดสินต่อเรื่องต่างๆ

หากเราทบทวนให้ลึกอีกครั้ง ไม่มีใครอยากเกิดมาเป็น "ตัวปัญหา" เป็น "ปัญหาสังคม" วัยรุ่นวันนี้จะเป็นอย่างไร สำคัญมาก มาจากบริบทของโครงสร้างสังคมที่วัยรุ่นคนนั้นอาศัยอยู่ กรณีการนิยมดนตรีญี่ปุ่น ดนตรีญี่ปุ่นอาจเป็นความแปลกใหม่ ธรรมชาติของวัฒนธรรมวัยรุ่นมีความต้องการแสวงหาความโดดเด่น บางครั้ง นั่นไม่แปลกเลยสำหรับวัยรุ่นที่จะเลือก นิยมดนตรีญี่ปุ่น สิ่งใหม่ ที่ทำให้ชีวิตวัยรุ่นได้เต็มเต็ม ...ดนตรี

ดังนั้น ครั้งนี้ ปัจจุบันนี้ วัยรุ่นที่นิยมดนตรีญี่ปุ่น ณ วันนี้จะเป็นอย่างไร อัตลักษณ์ของเขาจะเป็นเช่นไร ศึกษาดู !!!

ภาคผนวก ค.: ภาพประกอบการวิจัย

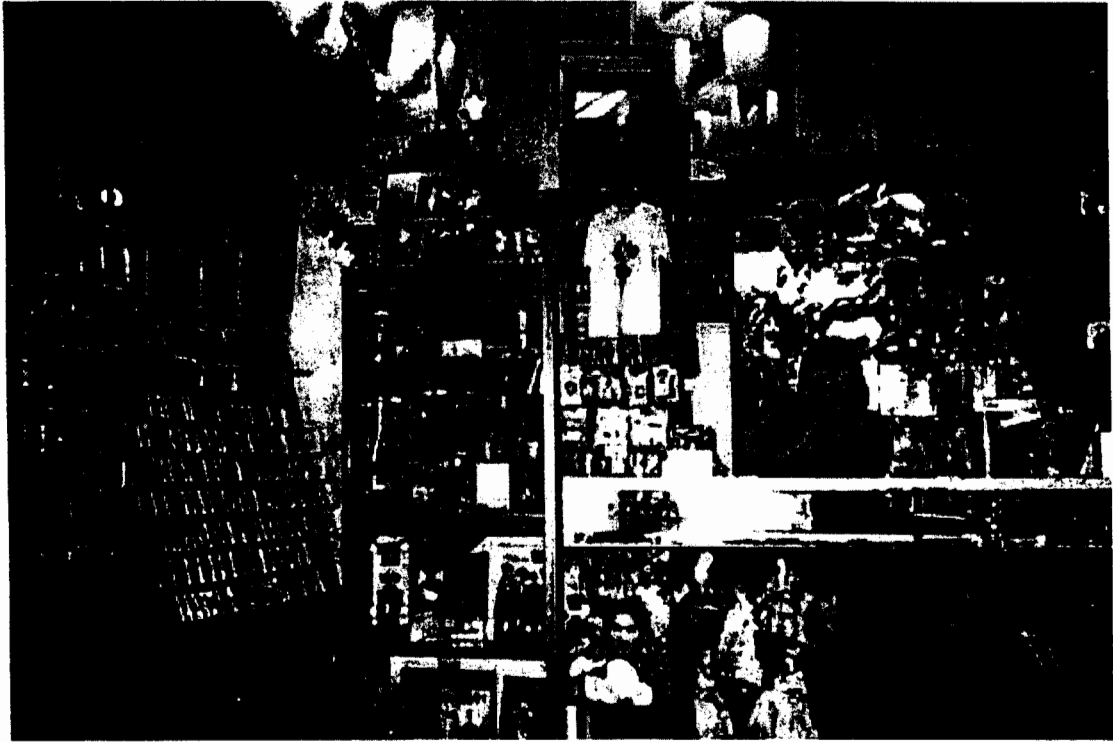
“VOGUE” ตำนาน JAPANESE MUSIC เมืองไทย



ภาพที่ 1 : บริเวณลานหน้าร้าน “VOGUE”



ภาพที่ 2 : มุมด้านข้าง “VOGUE” ผู้คนมักจะมานั่งเล่น นั่งอ่านหนังสือที่หน้าร้าน



ภาพที่ 3 : ภายในร้าน "VOGUE" กับพนักงานชายสาว



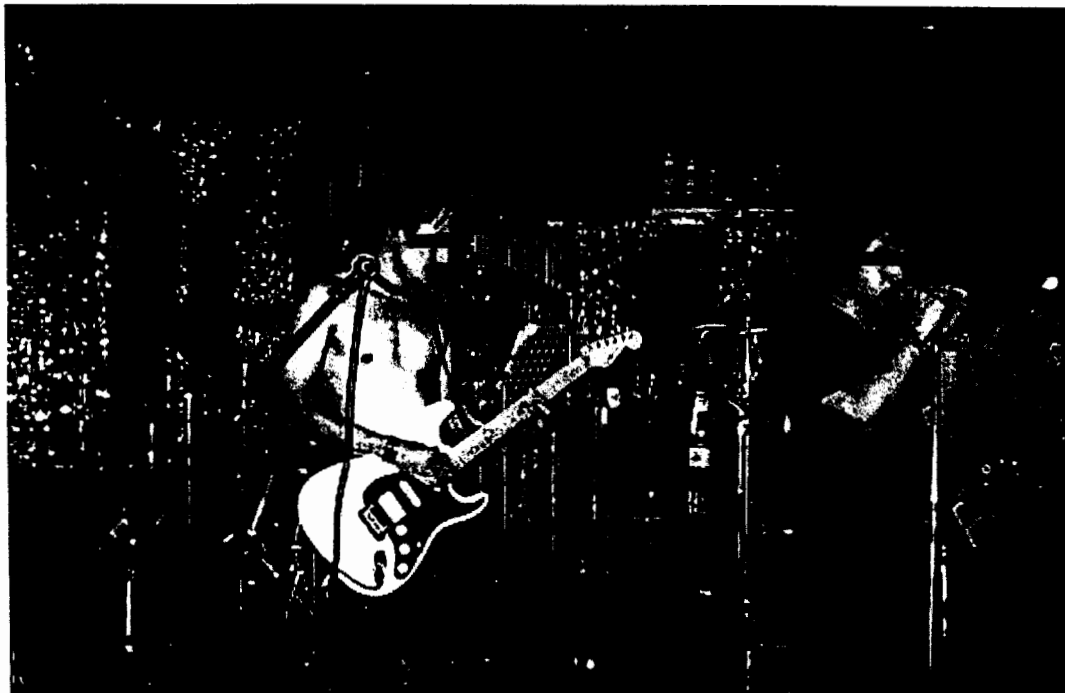
ภาพที่ 4 : มุมด้านหน้า "VOGUE" วัยรุ่นไทยแต่งกายสไตล์ญี่ปุ่นเดินเข้าร้าน



ภาพที่ 5 : ตอนเย็นวันธรรมดา ; วิทยุในเครื่องแบบชุดนักเรียนเข้ามาในร้าน



ภาพที่ 6 : วันเสาร์-อาทิตย์ ; โต๊ะที่วิทยุมักจะนั่งรับประทานอาหาร ขนม และแลกเปลี่ยน ชื่อชาย ชาวของเกี่ยวกับดนตรีญี่ปุ่น



ภาพที่ 7-8 : นักร้อง COVER BAND ; วิทยาลัยร้องเพลงญี่ปุ่นในงาน
คอนเสิร์ตที่จัดขึ้นเพื่อคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่น

บรรยากาศในงานคอนเสิร์ต



ภาพที่ 9 : วิทยุร่วมร้องเพลงหน้าเวทีอย่างสนุกสนาน



ภาพที่ 10 : กลุ่มวิทยุที่นั่งชมคอนเสิร์ตบนชั้น 2 ชั้น 3 ของผับที่จัดคอนเสิร์ต

เหล่าวัยรุ่นที่แต่ง cosplay มาแสดงตัวในงาน

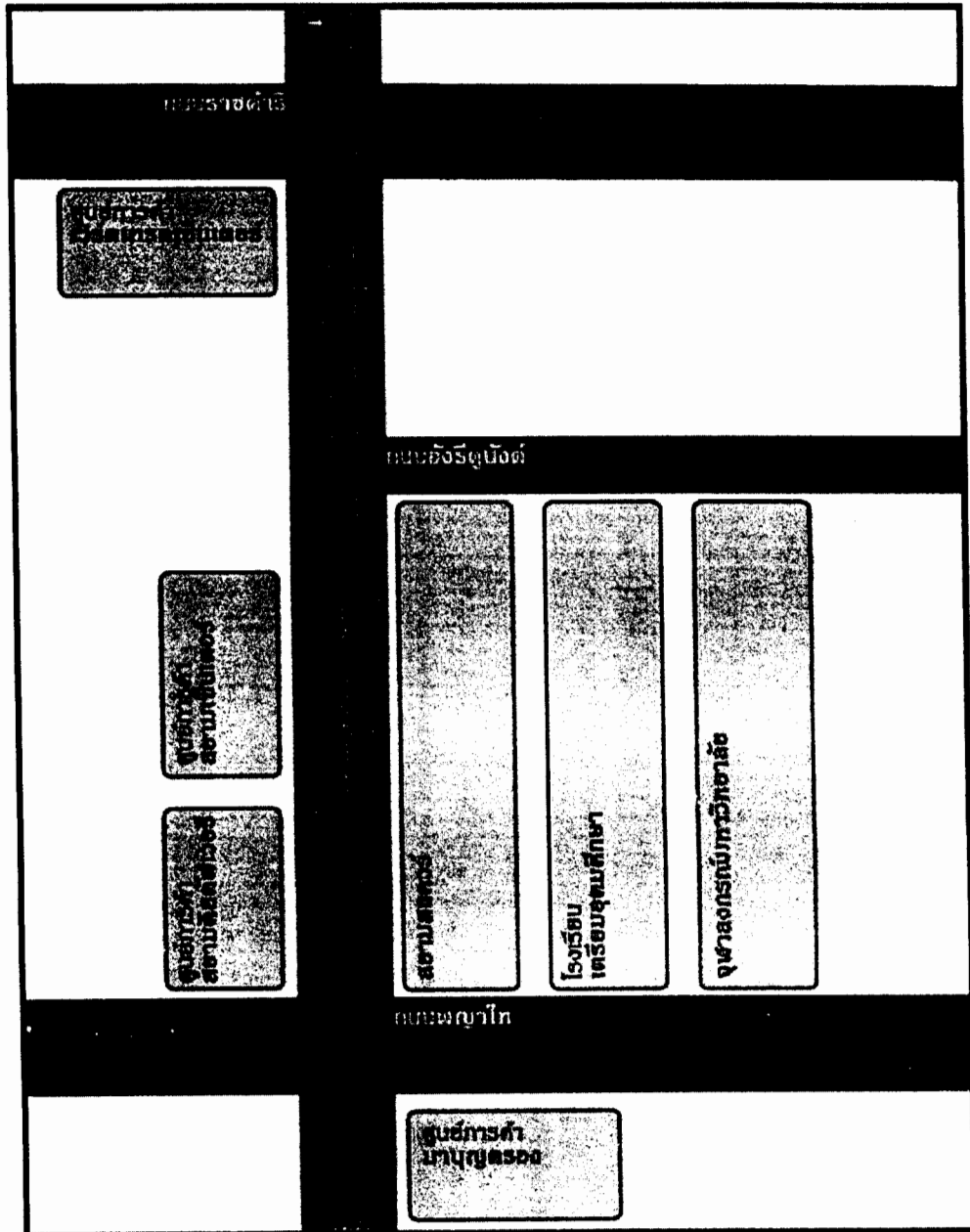






ภาคผนวก ง.: ตัวอย่าง Profile (เกี่ยวกับญี่ปุ่นและดนตรี)
friendship ที่กรณีศึกษาเขียนให้ผู้วิจัย

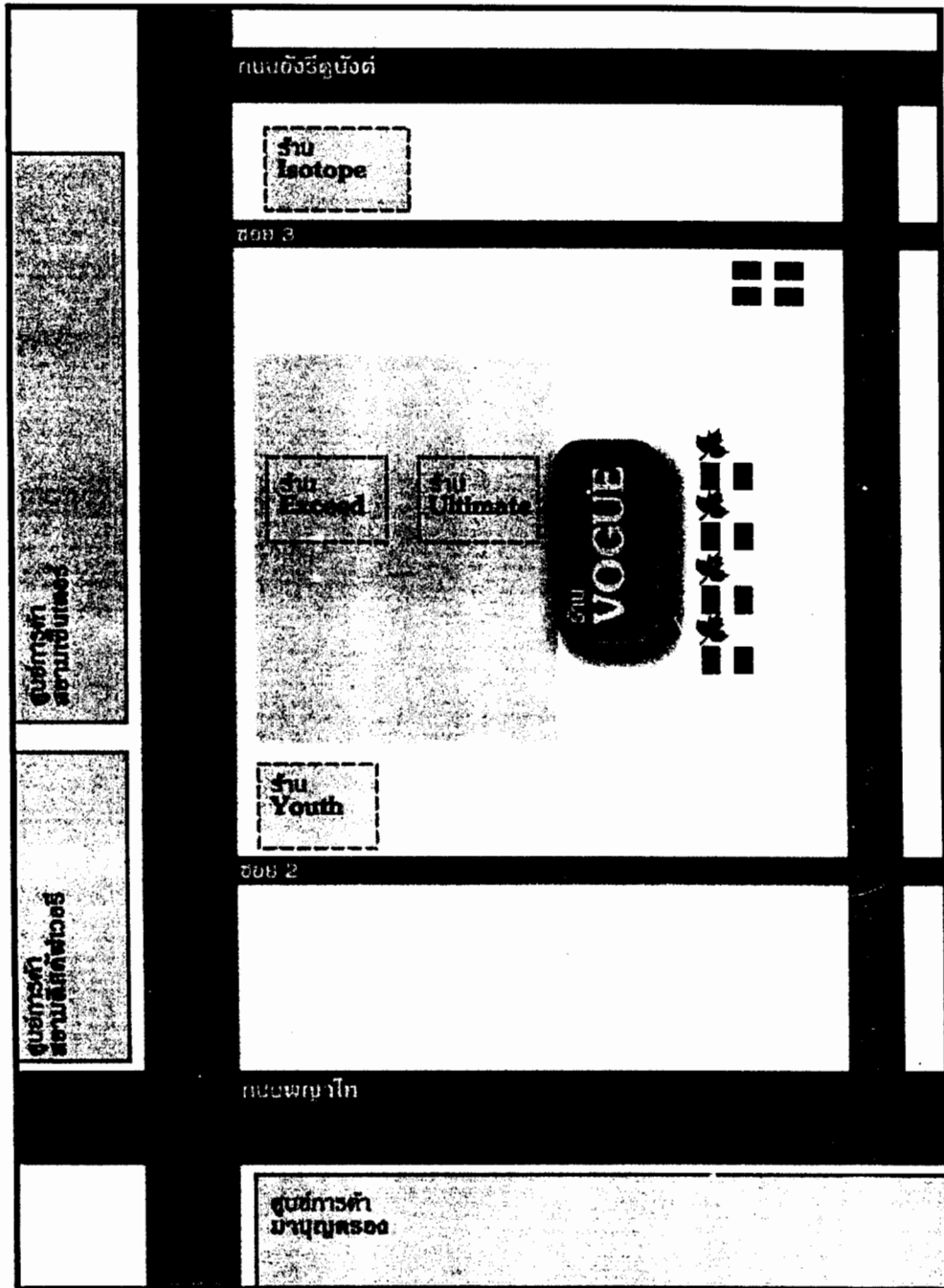
ภาคผนวก จ.: แผนที่แสดงที่ตั้งสยามสแควร์



----- เส้นทางเดินรถไฟฟ้า

แผนภาพแสดงที่ตั้งสยามสแควร์

ภาคผนวก จ.: แผนภาพแสดงร้านค้าดนตรีญี่ปุ่นในสยามสแควร์



 ร้านดนตรีญี่ปุ่นที่ไม่ได้ศึกษา
 ร้านดนตรีญี่ปุ่นที่ทำการศึกษา
 ■ ร้านอื่น
 🌸 ต้นไม้

แผนภาพแสดงที่ตั้งร้านดนตรีญี่ปุ่นในสยามสแควร์

วัยรุ่น : อัตลักษณ์

วิจารณ์ พันธุ์ฤทธิ์ดำ : 21 มีนาคม 2545

ฉันเกิดและเติบโตที่กรุงเทพฯ ตอนนี้นฉันอายุ 15 ปีแล้ว คุณว่าฉันยังเป็นเด็กอยู่หรือเปล่า? คุณว่าฉันโตพอที่จะทำอะไรได้แบบผู้ใหญ่แล้วหรือยัง? ...จะไปเล่นกับเด็ก 10 ขวบ เดียวเขาก็จะหาว่าไปรังแกเด็ก จะทำอะไรแบบผู้ใหญ่ เขาก็บอก ว่า รอให้โตเป็นผู้ใหญ่ก่อนนะแล้วค่อยทำ ...เห็นมะ แค่นี้ฉันก็สับสน

เข้าใจละ...ใครๆต่างก็นิยามฉันว่า วัยรุ่น

ชีวิตนักเรียน ม.3 อย่างฉัน ไม่รู้ว่าจะเหมือนกับนักเรียน ม.3 คนอื่นๆหรือเปล่านั้น ปกติก็จะเลิกเรียน 4 โมงเย็น ถ้าวันไหนฉันไม่ต้องไปเรียนพิเศษ ก็ต้องรีบกลับบ้าน พ่อ แม่ จัดอาหาร ขนมไว้ให้เรียบร้อย กลับไปก็นั่งรับประทานคนเดียวไปได้เลย วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์เป็นเพื่อนที่ดี ไม่มีชีวิต ไม่เคยมีปากมีเสียงหรือโต้เถียงกับฉัน ตลอดเวลาอยู่เป็นเพื่อนฉันในห้องนอน

YUKI ... ชื่อที่เพื่อนๆมักจะเรียกฉัน จริงๆแล้วชื่อนี้มันก็มีที่ไปที่มา และฉันก็ภูมิใจเวลาที่เพื่อนเรียกชื่อนี้ คุณรู้ใช่ไหมว่าเป็นชื่อญี่ปุ่น วันนั้นฉันคิดว่าตัวเองน่าจะมีชื่อแบบนี้ ไม่รู้ ไม่เข้าใจความหมายเหมือนกัน

ในเย็นวันหนึ่ง ฉันเปิดวิทยุฟังเหมือนทุกวัน ดีเจแนะนำเพลงญี่ปุ่น ไม่เคยฟังมาก่อนเลยหยุดทุกอย่าง ลองตั้งใจฟัง (เพราะอะไรที่ฉันไม่เคยเจอมาก่อน แปลกใหม่ ฉันก็อยากรู้) จังหวะ ทำนองเสียงร้อง O.K. เลย ฉันยังจำประโยคสุดท้ายของเพลงได้

... Jiyuu no moto ni umareta.

โอ ! ฉันจะทำยังไงดี ฉันชอบเพลงนี้จัง ฉันจะไปหาซื้อเพลงนี้ได้จากที่ไหน อาทิตย์ถัดมาในวันเดียวกันนั้นแหละ ฉันตั้งใจฟังวิทยุอีก เพลงเดิมรู้แล้ว เป็นเพลงยอดฮิต วง L'Arc~en~Ciel

เข้าวันเสาร์เมื่อแม่ไปส่งที่สยาม (ฉันมาเรียนพิเศษที่สยามทุกวันเสาร์) ฉันบอกแม่ว่าให้มารับสักป้าย 3 โมงนะ (ปกติเลิกเรียนเที่ยงแม่ก็จะมารับ) วันนี้ฉันจะเดินหาร้านจำหน่ายเพลงญี่ปุ่นดู ...แล้ววันนี้ฉันซื้อแคเทปไปฟังก่อน

มาถึงวันนี้ เกือบ 2 ปีแล้วที่ฉันได้รู้จักเพลงญี่ปุ่น อะไรๆหลายอย่างในชีวิตฉันก็เปลี่ยนไปนะ ฉันมีเพื่อน พวกเขาฟังเพลงญี่ปุ่นเหมือนกัน ฉันมาสยามทุกวันเสาร์ บางสัปดาห์ฉันก็มาวันอาทิตย์หรือบางทีฉันก็นัดเพื่อนมาในตอนเย็นหลังเลิกเรียน ตอนแรกฉันก็มาเพื่อมาซื้อเทป ซีดี วิดีโอ หนังสือโปสเตอร์ ของที่ระลึก ฉันสะสมหมดเลย แต่เฉพาะวงที่ฉันชอบเท่านั้นนะ ต่อมาฉันมาสยาม ไม่ได้มาเพื่อมาซื้อของอย่างเดียวแล้วละ บางครั้งฉันก็ไม่มีอะไรจะซื้อด้วย แต่มาเจอเพื่อน เพื่อนกัน นัดแล้วต้องมา ถึงไหนถึงกัน ...เจอกันก็คุย เดินเล่น ชื่อของ กินข้าว ตอนนี้นัดเพื่อนที่ไรก็จะมาที่สยาม

สยามหรือคะ? เป็นที่ที่อิสระเสรี เป็นที่ของวัยรุ่นจริงๆ เราจะทำอะไรก็ได้ที่สยาม อยู่บ้านอยู่โรงเรียน บางทีเราทำอะไรไม่ได้ แต่งตัวตามชอบไม่ได้ ที่นี้นะคะ ทำอะไรก็ได้ แต่งตัวได้ตามสบายเลย...ยังแปลงยังไม่แปลกสำหรับที่นี่ คนที่ทำอะไรหรือแต่งตัวธรรมดา นั้นจะเป็นคนแปลกสำหรับที่นี่ เพราะที่นี้เป็นเวทีสำหรับความคิดสร้างสรรค์ของ

วัยรุ่น แปลกเท่าไรก็สร้างสรรค์เท่านั้น สะดุดตา
คนมอง (แอบภูมิใจในะคะที่คนมอง)

ตอนนี้แม่ก็ซื้อโทรศัพท์มือถือให้ฉันแล้ว
แม่จะได้โทรเช็คว่าคุณนี่ฉันอยู่ที่ไหน แม่ไม่ต้องไป
ส่งแล้ว บางครั้งก็รู้สึกอึดอัดที่แม่คอยโทรศัพท์ตาม
อยู่เรื่อยๆ อย่างนี้ แต่ก็ดี ฉันจะได้โทรศัพท์ติดต่อกับ
เพื่อนได้สะดวกหน่อย เพื่อนคนอื่นๆ พ่อ แม่เขาก็ซื้อ
โทรศัพท์มือถือให้ เราโทรศัพท์คุยกันได้ตลอดเวลา
ที่ไม่เจอกัน วันที่ไปโรงเรียนไม่เจอกัน (เพราะว่าอยู่
คนละโรงเรียน) โทรศัพท์หากันก็ O.K. ไซ้ใหม่ แต่
วันไหนที่เจอกันกลางวัน แยกกันกลับ อยู่บนรถโทร
หากัน กลับถึงบ้านแล้วโทรอีกที หาเรื่องคุยจนได้
คุณไม่เข้าใจไซ้ใหม่ ฉันก็ตอบไม่ได้ รู้เพียงแต่ว่า เรา
มีเพื่อน เรามีโทรศัพท์ เราว่าง จะให้เราทำอะไร?

กลุ่มเพื่อนที่ชอบเพลงญี่ปุ่นเหมือนกัน
เราก็น่าจะทำอะไรสักอย่างที่แสดงความเป็นกลุ่ม
ความเป็นเราสิ ... ในที่สุดวันนี้ เรามีวงดนตรีเป็น
ของตัวเองแล้ว การรวมตัวของเด็ก ม.3 5 คนจาก
คนละโรงเรียน ร้องเพลงญี่ปุ่น คุณรู้ไหม งาน
คอนเสิร์ตเพื่อคนนิยมนดนตรีญี่ปุ่นครั้งที่แล้ว วงเราก็
ได้แสดงด้วย ฉันดีใจมากเลย วันนั้นเราแต่งชุดเป็น
นักร้องญี่ปุ่นด้วยเลย และทุกคนก็มีชื่อเป็นภาษา
ญี่ปุ่น ... วันนี้เราทำสิ่งที่เราฝัน และคิดว่านี่แหละ
คือตัวเรา

แล้วเจอกันใหม่ นะคะ matane

21/03/02

Yuki

ผู้เขียนดัดแปลงเรื่องราวของเด็กหญิงคน
หนึ่งที่ได้ไปคลุกคลีอยู่ด้วยช่วงระยะเวลาหนึ่ง เขียน
เป็นเรื่องเล่าของเธอ ภาพของเด็กวัยรุ่นไทยในเขต
พื้นที่ศูนย์กลางความทันสมัยที่สุดในเมืองไทย

ในปัจจุบัน ใครๆ ต่างก็ตัดสินใจตัดสินใจ
รุ่นแตกต่างกันไป ตามค่านิยม บรรทัดฐานของตน

ถ้าจะวิเคราะห์เด็กวัยรุ่นในวันนี้ วัยรุ่นที่
อาศัยอยู่ในโลกของยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร ยุคโลกา
ภิวัตน์ โลกวันนี้เปลี่ยนแปลงไปมาก วัยรุ่น "ถูก"
หรือ "ผิด" ที่เป็นอยู่อย่างวันนี้ หลายสิ่งหลายอย่าง
ในสถาบันต่างๆ ของสังคม วัยรุ่นต้องตกเป็น
"เหยื่อ" ต้องตกเป็นผู้ "ถูกกระทำ" ในระบบของ
วัฒนธรรม ในยุคแห่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยี
การติดต่อสื่อสาร พื้นที่ เวลา ไม่ได้เป็นอุปสรรคใน
การเดินทางข้ามแดนข้ามเวลากันของวัฒนธรรมที่
ต่างกัน ในระบบ "การผลิต" "การแจกจ่าย" "การ
บริโภค" มีเพียงระบบเดียวเท่านั้นที่วัยรุ่นจะหลุด
พ้นจากการเป็นผู้ถูกกระทำ วัยรุ่นเป็นผู้เลือกที่จะ
กระทำ นั่นก็คือ "การบริโภค"

ผู้ผลิตวัฒนธรรมในระบบทุนนิยม เน้น
การผลิตที่จะทำให้ได้กำไรสูงสุด ดังนั้นสินค้าที่จะ
ทำให้ได้กำไรสูงต้องเป็นสินค้าที่มีการบริโภคซ้ำ ทีวี
และมีอายุการใช้งานสั้น สินค้าเหล่านั้นได้แก่ หนังสือ
เพลง หรือการบริการต่างๆ เปรียบเทียบได้ง่ายๆ
หนึ่ง 1 เรื่อง ดู 2 ชั่วโมงก็จบแล้ว ผู้บริโภคก็ต้องซื้อ
หนังสือเล่มใหม่ ซื้อเพลงอัลบั้มใหม่มาดู มาฟังอยู่
เรื่อยๆ แต่ถ้าเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าสักเครื่อง ใช้มา 5 ปี
ก็ยังไม่ต้องซื้อใหม่

ผู้ทำหน้าที่แพร่กระจายวัฒนธรรมที่มีบทบาท
เป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน คือ สื่อมวลชน
เทคนิคการสื่อสารของนักสื่อสารมวลชนเน้นการสื่อ
สารในเชิง "สัญลักษณ์" เป็นการสร้างความหมาย การ
สร้างภาพตัวแทน ของสิ่งที่ผ่านมาทางสื่อ เช่น ภาพ
ของผู้ชายในอุดมคติที่ผ่านมากับหนังสือ ที่ผ่านมากับ
เพลง พระเอกในมิวสิควิดีโอจะเป็นภาพตัวแทนของ

การใส่เสื้อผ้า การใช้สิ่งของ บุคลิก ท่าทาง แก่ผู้ที่รับสื่อนั้น

วัยรุ่นผู้บริโภค วัยรุ่นเป็นผู้เลือกที่จะบริโภคอะไร การเลือกที่จะบริโภคอะไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับที่การให้ความหมายในตัวของตัวเองว่าเขาจะให้ตัวเองเป็นใคร ตัวเขาที่เป็นต้องสวมเสื้อผ้าอย่างไร ต้องใช้ข้าวของแบบไหน ต้องมีบุคลิกเช่นไร การให้ความหมายแก่ตัวเองของวัยรุ่น สัมพันธ์กับบริบททางสังคมที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ด้วย ประสบการณ์ในชีวิตของวัยรุ่นก่อนหน้านั้นเป็นอย่างไร คนรอบข้างที่เขาอยู่เป็นอย่างไร พ่อ แม่ปลูกฝังเขามาแบบไหน เขาได้รับรู้อะไรจากสื่อทันสมัยที่มีอยู่ในห้องนอนเขาหรือไม่ แล้วเพื่อนๆของเขาเป็นอย่างไร

กรณีของคนตรี ผู้สร้างดนตรีสมัยนิยม จะต้องสนใจทั้งเนื้อเพลง เครื่องบันทึกเสียง นักร้อง และสไตล์ดนตรีที่กำลังเป็นที่นิยม เพราะการตัดสินใจของคนตรีว่า "ดี" หรือไม่ ดูทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค นักดนตรีทำหน้าที่เขียนเพลง ร้องเพลง เขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โปรดิวเซอร์ทำหน้าที่เลือกงานที่เกิดจากการผสมผสาน เรียบเรียง บริษัทเทปและผู้จัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ ตัดสินเพลงไหนจะต้องนำออกแสดงและวางจำหน่าย ผู้บริโภคซื้องานที่ตัวเองสนใจมากที่สุด การตัดสินใจของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับรสนิยมและสไตล์ของแต่ละบุคคล

วัยรุ่นที่สนใจดนตรีญี่ปุ่น เทคนิคการผลิตของสื่อมวลชนที่มีสร้างดนตรีอันมีเอกลักษณ์ด้วยจังหวะ ทำนอง หรือเนื้อร้องที่ไม่เหมือนกับดนตรีอย่างอื่น ทำให้วัยรุ่นที่ได้ฟังดนตรีนี้ เกิดความอ่อนไหว ติดตามฟังและยึดรูปแบบดนตรีที่ตนเองนิยมฟัง ประกอบกับวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังค้นหาความเป็นตัวตนของตัวเอง วัยรุ่นคนหนึ่งจะต้องยึดอะไรสักอย่างเป็นวิถีในการดำเนินชีวิต วัยรุ่นไม่ชอบที่จะ

เหมือนใคร แต่ขณะเดียวกันถ้าวัยรุ่นยึดว่าจะเข้าร่วมกับกลุ่มใด วัยรุ่นก็จะยึดมั่นกับวิถีของกลุ่มนั้นอย่างเหนียวแน่น เมื่อวัยรุ่นได้ยึดแล้วว่า "ความนิยมดนตรีญี่ปุ่น" คือตัวตนของเขา วัยรุ่นจึงทำทุกอย่างที่แสดงว่าตนคือคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น ไม่ว่าคนอื่นจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม

ความเป็นตัวตนของคนๆหนึ่ง คือ อัตลักษณ์ที่เกิดจากการให้ความหมายว่าตัวเองเป็นอย่างไร อัตลักษณ์สัมพันธ์กับบริบททางสังคมที่คนคนนั้นอาศัยอยู่ การรับรู้ความหมายของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะเป็นกรอบ หรือ "วาทกรรม" ที่คอยกำหนดว่า คนนั้น ควรจะเป็นอย่างไร ควรจะทำอย่างไร เมื่อวัยรุ่นให้ความหมายว่าตัวเองคือคนนิยมดนตรีญี่ปุ่น เขาก็จะกำหนด "ตำแหน่งแห่งที่" ของตนเองในวาทกรรมนั้น การให้ความหมายแก่ตัวเองของคนๆหนึ่งไม่หยุดนิ่งตายตัว แต่เลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงได้ เปรียบ "อัตลักษณ์ของวัยรุ่น" เสมือนการดูดซับน้ำของ "ฟองน้ำ"^{*} วันหนึ่งน้ำไหลผ่านฟองน้ำมา ฟองน้ำก็ซับน้ำไว้ได้ช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไปน้ำก็ซึมผ่านฟองน้ำไป อัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่วัยรุ่นยึดเป็นวิถีในวันนี้อาจเป็นแบบหนึ่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไป เมื่อเขาโตขึ้น เมื่อสังคมที่เขาอยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงไป เมื่อสื่อที่ทำหน้าที่สร้างภาพ สร้างภาพไม่เหมือนเดิม อัตลักษณ์ของเขาก็จะเลื่อนไหลออกไปได้อีก วันหนึ่งเขาอาจไม่นิยมดนตรีญี่ปุ่นแล้ว แต่อาจไปนิยมดนตรีประเภทอื่นแทน ...แต่เขาก็ยังเป็นเขาคงเดิม

* ขอขอบคุณ รศ.สุรัชย์ วัฒนแก้ว ที่ช่วยกรุณาให้คำอุปมาเปรียบเปรยความหมายของอัตลักษณ์

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาววิภารัตน์ พันธุ์ฤทธิ์ดำ เกิดเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2520 ที่จังหวัดพัทลุง สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต จากภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2541 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย